Bács-Kiskun Vármegyei Esélyteremtő Paktum

TOP Plusz-3.1.3-23-BK2-2024-00001

Bács-Kiskun, jó itt lenni!

Készítette:
Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft.

v1.3

2026. augusztus

Tartalom

Tartalom 1
I. Bevezetés 3
II. Szolgáltatási hiányok és az azok alapján tervezett beavatkozások, fejlesztések 5
1. Egészségügyi alap- és szakellátások 6
1.1. Egészségügyi alapellátások 10
1.2. Egészségügyi szakellátások 97
1.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások 135
1.4. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan az egészségügy területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok 163
2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 164
2.1. Szociális alapszolgáltatások 166
2.2. Szociális szakellátások 253
2.3. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a szociális ellátások területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok 292
2.4. Gyermekjóléti alapellátások 294
2.5. Gyermekvédelmi szakellátások 341
2.6. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a gyermekjólét és gyermekvédelem területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok 360
3. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre 361
3.1. Köznevelési alapfeladatok 362
3.2. Felnőttképzés 419
3.3. Egyéb oktatási, képzési feladatok 455
3.4. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan az oktatás-képzés területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok 501
4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra 502
4.1. Lakhatás, lakásállomány 504
4.2. Közszolgáltatások 528
4.3. Infrastruktúra 550
4.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok 576
4.5. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok 597
5. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére 599

5.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 605
5.2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások 613
5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek 621
5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat 636
5.5. Megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések 653
5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok 672
5.7. Digitális kompetenciafejlesztés 682
5.8. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a közösségi programok területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok . 701
III. Összegzés – A megyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, valamint megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása 703
1. Egészségügyi alap- és szakellátások 704
2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás 708
3. Oktatás-képzés 711
4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra 716
5. Közösségi programok 720
6. Horizontális szempontok 724
IV. Partnerségi lépések 725

I. Bevezetés

Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata a **TOP Plusz-3.1.3-23-BK2-2024-00001** azonosítószámú, „*Bács-Kiskun, jó itt lenni!*” című projekt keretében a Szolgáltatási Út Térkép (a továbbiakban SZÚT) felülvizsgálatára és a Vármegyei Esélyteremtő Paktum (a továbbiakban VEP) elkészítésére közbeszerzési eljárást folytatott le, melynek nyertese az Ex Ante Tanácsadó Iroda Kft. lett. A „*(PTS-444) SZÚT felülvizsgálata és VEP elkészítése*” tárgyú közbeszerzési eljárás keretében megkötött vállalkozási szerződés feladatai 2025. augusztus 13. és 2026. október 13. között kerülnek megvalósításra.

A SZÚT és az arra épülő VEP elkészítésének kiindulópontja, hogy a megyében jelentkező **szolgáltatási hiányok és hozzáférési egyenlőtlenségek** egységes keretben, összehasonlítható módon kerüljenek feltárásra, majd ezekre építve **együttműködési és beavatkozási javaslatok** szülessenek. A SZÚT öt fő tématerület mentén (**egészségügy; szociális és gyermekjólét; oktatás és képzés; lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra; közösségi programok**) azonosította a hiányokat és a kockázati pontokat, míg jelen dokumentum a SZÚT-ban feltárt hiányok megszüntetését célzó, térségi és helyi szereplők bevonására építő megoldási csomagként értelmezhető. Jelen dokumentum olyan javaslatok gyűjteménye, amelyek az érintett intézmények, szolgáltatók, önkormányzatok, civil és szakmai szereplők, továbbá a gazdasági szereplők, munkáltatók, ágazati érdekképviseletek és a Bács-Kiskun Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara együttműködésére, valamint a helyben rendelkezésre álló társadalmi és gazdasági erőforrások aktivizálására támaszkodnak. A foglalkoztathatóságot, képzést, pályaorientációt és vállalkozói kompetenciákat érintő beavatkozásokat dokumentált munkáltatói igényekre és rendszeres gazdasági konzultációra kell alapozni.

E dokumentumok létrehozását **központilag meghatározott módszertan** és kötelező segédanyagcsomag[1] keretezi: a SZÚT és a VEP elkészítése a rendelkezésre bocsátott útmutatók és sablonok szerint, egységes elvárások mentén történik, kifejezetten azért, hogy a korábban készült SZÚT-ok felülvizsgálata, illetve az újonnan készülő dokumentumok összevethetősége biztosított legyen. Ennek megfelelően a VEP kidolgozása olyan módszertani kötöttségekkel támogatott munka, amely meghatározza a dokumentum elvárt szerkezetét, tartalmi elemeit. A VEP beavatkozási javaslatai a SZÚT-ban ismertetett stratégiai dokumentumokkal összhangban kerültek megfogalmazásra, ezáltal biztosított, hogy a későbbi fejlesztések illeszkedjenek az országos, megyei, térségi és települési szinten már rögzített fejlesztési célokhoz. Ennek keretében a SZÚT készítése során figyelembevételre kerültek a települési Helyi Esélyegyenlőségi Programokban (HEP), illetve azok felülvizsgálataiban visszatérően azonosított problémák és intézkedési szükségletek is. A VEP beavatkozási javaslatai e megalapozó munkára épülve, ezekhez illeszkedően kerültek megfogalmazásra.

A VEP tehát a Bács-Kiskun vármegyei SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányokra, hozzáférési akadályokra és területi egyenlőtlenségekre épülő fejlesztési dokumentum, amely a beavatkozási irányokat 2035-ig terjedő időtávban jelöli ki. A SZÚT elsődleges célja a megye szolgáltatási helyzetének feltárása, a meglévő ellátások és szolgáltatások áttekintése, valamint azon hiányterületek azonosítása volt, amelyek a lakosság, különösen a hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférését korlátozzák. A VEP e helyzetfeltáró munkára építve már nem pusztán a problémák összegző bemutatását, hanem azok kezelési lehetőségeinek, fejlesztési irányainak és együttműködési kereteinek kijelölését

[1] A Hajdú-Bihar Vármegye Önkormányzata és a HBMFÜ Hajdú-Bihar Vármegyei Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft. által kidolgozott útmutató és a sablonok nyilvánosan elérhetők a következő linken: https://hbmo.hu/portal/2024/01/szolgaltatasi-ut-terkep-es-varmegyei-eselyteremto-paktum-felulvizsgalatahoz-elkeszitesehez-kapcsolodo-modszertani-utmutato/ Utolsó letöltés: 2026. július 13.

szolgálja. A VEP szolgáltatási területenként mutatja be a feltárt hiányokat, azok okait és a szolgáltatások elérését akadályozó tényezőket, majd ezekhez kapcsolódóan megfogalmazza a lehetséges beavatkozásokat. **A javaslatok megyei szintű, kiemelt projektben értelmezhető, valamint települési vagy járási szinten megjeleníthető megoldásokként kerülnek rendszerezésre.** A dokumentum emellett kitér az ütemezésre, a közreműködőkre és a megvalósításért felelős szereplőkre, valamint arra is, hogy az adott beavatkozás igényelhet-e megyék közötti együttműködést. Az egyes beavatkozásoknál feltüntetett közreműködők és felelősök köre módszertani értelemben nem minden esetben azonos típusú szerepet jelöl. A táblázatokban megjelenhetnek szakpolitikai vagy intézményi felelősök, koordinációs szereplők, lehetséges projektgazdák, fenntartók, valamint szakmai közreműködők is. A megvalósításért való tényleges felelősség kizárólag jogszabályi hatáskör, intézményfenntartói jogállás vagy előzetes együttműködési megállapodás alapján értelmezhető. Az egyes szervezetek konkrét bevonása minden esetben előzetes egyeztetést, a vállalt feladatok pontos rögzítését és a megvalósítási feltételek tisztázását igényli.

A szolgáltatási hiányok bemutatása és az arra épülő javaslatok megfogalmazása a **teljes lakosságra** vonatkozóan készült, ugyanakkor az elemzés célcsoportjában **kiemelt figyelem irányul** a megyei felzárkózási stratégiában, a VEP módszertani útmutatójában, valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (2) bekezdésében meghatározott, **hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra** – különösen a nőkre, a mélyszegénységben élőkre, a romákra, a fogyatékkal élőkre[2], a gyermekekre, az idősekre, illetve a megyei sajátosságként azonosított tanyán élőkre. A dokumentum célja, hogy e csoportok esetében ne csak a szolgáltatások formális meglétét, hanem azok tényleges igénybevételének lehetőségét is támogassa.

A VEP tehát átmenetet képez a helyzetfeltárás és a konkrét projekt-előkészítés között. Kiemelt jelentősége van annak, hogy a dokumentum olyan beavatkozási irányokat fogalmazzon meg, amelyek a későbbi helyi és térségi projektek, valamint intézményi fejlesztések tervezése során hivatkozási alapként szolgálhatnak. A VEP-ben megjelenő javaslatok célja, hogy a későbbi fejlesztések ne elszigetelt projektötletekként, hanem a SZÚT-ban azonosított szükségletekre épülő, szakmailag alátámasztott és egymással összehangolt beavatkozásokként jelenjenek meg. A dokumentum ezért nemcsak célcsoportonként és tématerületenként azonosítja a fejlesztési irányokat, hanem törekszik azok gyakorlati megvalósíthatósági feltételeinek rögzítésére is. A későbbi projekt-előkészítési szakaszban, az egyes projektötletek és beavatkozások részletes kidolgozása során szükséges valamennyi beavatkozáshoz rögzíteni majd a kiinduló helyzetet, a 2027., 2030. és 2035. évi mérföldköveket, a kimeneti és eredményindikátorokat[3], az adatforrást és a mérés gyakoriságát, a lehetséges finanszírozási forrást, a koordinátort, a projektgazdát, a közreműködő partnereket, valamint a fenntarthatósági feltételeket.

A gyakorlati megvalósíthatósági feltételek része az is, hogy a beavatkozások ne kizárólag szűken értelmezett célcsoporti logikában jelenjenek meg, hanem figyelembe vegyék az érintettek családi, intézményi, szakmai és közösségi környezetét is. Ez különösen azért lényeges, mert **a hátrányos helyzetű csoportok tényleges elérése és támogatása sok esetben nem valósítható meg kizárólag az érintett személyek közvetlen bevonásával**. A szolgáltatáshoz jutás, a fejlesztésekben való részvétel, a szemléletformálás, a közösségi

[2] 2025. április 14-én a Magyar Közlöny 2025. évi 41. számában kihirdetett Alaptörvény-módosítás a célcsoport hivatalos megnevezéseként a „fogyatékossággal élő” kifejezést rögzíti. A SZÚT módszertani útmutatója ugyanakkor – elfogadásának időpontja miatt – még a korábbi terminológiát alkalmazza; ennek megfelelően a dokumentumban mindkét megnevezés előfordul, azonos tartalommal.

[3] A foglalkoztatási és képzési programok minimumindikátoraiként a következők beépítése javasolt: bevont munkáltatók száma; résztvevők és képzést eredményesen befejezők száma és aránya; 6 és 12 hónapos elhelyezkedési és foglalkoztatásban maradási arány; a munkáltatói elégedettség; valamint a résztvevők által megszerzett, igazolt kompetenciák.

befogadás vagy a mindennapi élethelyzetekben történő támogatás gyakran hozzátartozók, gondozók, kísérők, pedagógusok, szociális és egészségügyi szakemberek, közösségszervezők, civil és egyházi szereplők, nemzetiségi önkormányzatok, valamint más helyi közösségi szereplők együttműködését is igényli. A VEP ezért a beavatkozások megfogalmazásakor indokoltnak tartja az elsődleges célcsoportok mellett a támogató, közvetítő és közvetett célcsoportok szerepének megjelenítését is.

A dokumentum ennek megfelelően olyan fejlesztési keretet kíván kijelölni, amely a későbbi pályázati és projektmegvalósítási folyamatok során elősegíti az életszerű, szakmailag megalapozott és a helyi szükségletekhez illeszkedő beavatkozások tervezését. A cél az, hogy a VEP-ben megfogalmazott javaslatok a jövőbeli fejlesztések számára ne csupán formai illeszkedési pontot jelentsenek, hanem olyan 2035-ig értelmezhető szakmai hivatkozási alapot biztosítsanak, amely támogatja a célcsoportok tényleges elérését, a szolgáltatások hozzáférhetőségének javítását és a programok fenntartható megvalósítását. A dokumentum ugyanakkor túlmutat a konkrét pályázati és projekt-előkészítési feladatokon: a SZÚT-ra épülő helyzetértékelés és a VEP-ben megfogalmazott beavatkozási irányok olyan átfogó szakmai alapot nyújtanak, amely a települési, térségi és megyei stratégiai dokumentumok felülvizsgálata, aktualizálása és összehangolása során is hasznosítható. Ennek révén a VEP hozzájárul ahhoz, hogy a különböző területi szinteken készülő fejlesztési és ágazati stratégiák a feltárt szükségletekre, a szolgáltatási hiányokra és az esélyteremtési szempontokra épülve, egymással összhangban határozzák meg a jövő fejlesztési prioritásait.

II. Szolgáltatási hiányok és az azok alapján tervezett beavatkozások, fejlesztések

A tématerületi szolgáltatási hiányok és az azokra épülő javaslatok részletes bemutatása előtt érdemes áttekinteni azokat az általános megvalósítási szempontokat, amelyek a VEP egészére érvényesek, és amelyek elősegítik, hogy a későbbi fejlesztések szakmailag megalapozottan, a helyi szükségletekhez illeszkedően és a gyakorlatban is megvalósítható módon készülhessenek elő. Ennek érdekében a dokumentumban indokolt olyan horizontális megközelítést is érvényesíteni, amely nemcsak az egyes kiemelt célcsoportokat, hanem azok családi, intézményi, közösségi és szolgáltatási környezetét is figyelembe veszi. **A hátrányos helyzetű csoportok tényleges elérése és támogatása ugyanis sok esetben nem valósítható meg kizárólag az érintett személyekre szűkített beavatkozásokkal; szükséges lehet a hozzátartozók, gondozók, kísérők, pedagógusok, szakemberek, közösségi szereplők és helyi intézmények bevonása is.**

A szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása különösen azokban az esetekben igényel tágabb beavatkozási logikát, amikor az érintett célcsoport önálló részvétele korlátozott, vagy a támogatás eredményessége a környezetében élő, vele kapcsolatban álló személyek együttműködésétől is függ. Ilyen helyzet állhat fenn például fogyatékossággal élő személyek, demenciával élő idősek, sajátos nevelési igényű vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek, mélyszegénységben élő családok, roma közösségek, tanyán élők, valamint krízishelyzetben lévő nők és gyermekek esetében. A fejlesztések eredményességét ezekben az esetekben jelentősen növelheti, ha a programok nemcsak az elsődleges célcsoportra, hanem az őket segítő családtagokra, kísérőkre, gondozókra, pedagógusokra, szociális és egészségügyi szakemberekre, valamint a helyi közösségi szereplőkre is kiterjednek.

A VEP ezért a célcsoport-specifikus beavatkozások mellett indokoltnak tartja a családi és közösségi szemléletű programok megjelenítését is. A fogyatékossággal élők, idősek vagy tartós ápolási-gondozási szükséglettel érintett személyek támogatásában például a hozzátartozók

felkészítése, érzékenyítése és mentális támogatása közvetlenül hozzájárulhat az érintettek életminőségének javításához. Hasonlóképpen, a sajátos nevelési igényű vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében a pedagógusok, segítő szakemberek és szülők kompetenciafejlesztése a gyermekekkel végzett munka eredményességének alapfeltétele lehet. Ezek a beavatkozások nem helyettesítik az érintett célcsoport közvetlen támogatását, hanem annak hatékonyságát, fenntarthatóságát és tényleges hasznosulását erősítik.

A közösségi, kulturális, sport-, bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági, egészségfejlesztési és szemléletformáló programok esetében szintén fontos, hogy a beavatkozások ne váljanak indokolatlanul szűk célcsoporti logikájúvá. E programok hatása gyakran éppen abból fakad, hogy családokat, generációkat, települési közösségeket és eltérő társadalmi helyzetű csoportokat kapcsolnak össze. A társadalmi befogadást, bizalomépítést, szemléletformálást és közösségi kohéziót erősítő programok esetében ezért szakmailag indokolt a vegyes összetételű, nyitottabb részvételi formák alkalmazása, különösen akkor, ha azok hátrányos helyzetű célcsoportok bevonását, elérését vagy elfogadottságát is szolgálják. A közösségi programok eredményességét ronthatja, ha a családtagokat, kísérőket vagy helyi közösségi szereplőket kizárólag formai célcsoporti szempontok alapján el kell választani az elsődleges célcsoporttól.

A későbbi pályázati és projektmegvalósítási szakaszok szempontjából különösen fontos, hogy a beavatkozások rögzítsék azokat a kiegészítő, támogató és közvetett célcsoportokat is, amelyek bevonása a programok gyakorlati megvalósíthatóságához szükséges. Ilyenek lehetnek többek között a hozzátartozók, kísérők, gondozók, pedagógusok, nevelő-oktató munkát segítő szakemberek, szociális és egészségügyi szakemberek, ifjúsági szakemberek, közösségszervezők, roma mentorok, civil és egyházi szereplők, valamint az érintett települési közösségek tagjai. E szereplők bevonása szakmailag nem önálló célként, hanem az elsődleges célcsoportok eredményesebb elérésének, támogatásának és a beavatkozások fenntarthatóságának eszközeként értelmezendő.

A programok megvalósíthatósága érdekében hangsúlyos a részvételi és adminisztratív feltételek életszerű kialakításának szükségessége is. Rövid, alkalmi, nyitott közösségi rendezvények, szemléletformáló programok, sport- és kulturális események esetében a túlzott igazolási és dokumentációs elvárások visszatarthatják éppen azokat a csoportokat, amelyek elérése a programok célja lenne. Ezzel szemben hosszabb időtartamú, személyre szabott, képzési, mentorálási vagy fejlesztési folyamatok esetében indokoltabb lehet a célcsoporti jogosultságok részletesebb dokumentálása. Olyan differenciált megközelítés lenne célszerű, amely a program típusához, intenzitásához és céljához igazítja a bevonás és dokumentálás módját.

A későbbi fejlesztések tervezése során célszerű különbséget tenni az elsődleges célcsoportokra közvetlenül irányuló beavatkozások, az őket támogató szakemberek és hozzátartozók felkészítését célzó beavatkozások, valamint a közösségi befogadást és szemléletformálást szolgáló, szélesebb részvételű programok között. E három beavatkozási típus eltérő részvételi logikát igényel, ugyanakkor egymást erősíti. A VEP olyan fejlesztési keretet kíván kijelölni, amely a hátrányos helyzetű célcsoportok közvetlen támogatása mellett figyelembe veszi az őket körülvevő családi, intézményi és közösségi kapcsolatrendszert is. Ez különösen fontos annak érdekében, hogy a jövőbeli pályázati programok ne csak formálisan illeszkedjenek az esélyteremtési célokhoz, hanem ténylegesen is alkalmasak legyenek a szolgáltatási hiányok mérséklésére, a hozzáférési akadályok csökkentésére és a helyi közösségek megerősítésére.

1. Egészségügyi alap- és szakellátások

Az egészségügyi fejezet a SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányokra és hozzáférési akadályokra építve határozza meg azokat a főbb fejlesztési irányokat, amelyek Bács-Kiskun megyében az

egészségügyi ellátások elérhetőségének, minőségének és területi kiegyenlítettségének javítását szolgálhatják. A fejezet nem kizárólag az egészségügyi ellátórendszer szűken vett kapacitásproblémáit vizsgálja, hanem figyelembe veszi az egészségi állapotot befolyásoló társadalmi, közlekedési, digitális, kommunikációs és életmódbeli tényezőket is. A stratégiai áttekintés célja, hogy a részletes táblázatokban és alfejezetekben szereplő beavatkozások egységes fejlesztési logikába illeszkedjenek, és a későbbi pályázati, projekt-előkészítési és térségi fejlesztési folyamatok számára hosszabb távon is hivatkozható szakmai alapot biztosítsanak.

A fő stratégiai kihívások:

- **Szakemberhiány és annak területi egyenlőtlenségei**
  - Az alapellátásban jelentős probléma a háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi, védőnői és szakdolgozói szakemberhiány.
  - A házi gyermekorvosi ellátás területén külön kockázat a gyermekorvosi körzetek fokozatos szűkülése és a vegyes praxisok előtérbe kerülése.
- **Szolgáltatások fizikai elérhetőségének különbségei**
  - A közlekedésileg elzártabb tanyás térségekben és kistelepüléseken élők számára problémát jelenthet az alapellátás, megelőző ellátások, a gyógyszertárak, a járóbeteg-szakrendelés és a fekvőbeteg ellátás elérhetősége.
  - A fogyatékkal élők számára az akadálymentesítés hiányosságai okoznak problémát. Az iskolai egészségnevelés és iskola-egészségügyi prevenció is érintett.
  - Valamennyi egészségügyi ellátás területén szükséges az infrastrukturális hiányok felszámolása, a folyamatos fejlesztés és a digitalizáció.
  - A rendszeresen hozzáférhető testmozgás és az egészséges életmód támogatásának feltételei is területileg eltérőek, hiányosak.
- **Ellátórendszer szereplői közötti koordináció hiányosságai**
  - A prevenciós és egészségfejlesztési szolgáltatások esetében kihívás az elérés, az utánkövetés és a betegútba való becsatolás.
  - Átfedések és ellátási hiányok is jellemzik a megelőző ellátásokat.
- **Egészségértési, kommunikációs és digitális hozzáférési akadályok**
  - A mélyszegénységben élők, roma közösségek, alacsony iskolai végzettségűek, idősek és fogyatékossággal élő személyek esetében az egészségértés hiánya is akadályozza az ellátáshoz való hozzáférést.
  - A lakosság teljes egészét érinti a probléma az egészségértés hiányossága.

A **hátrányos helyzetű célcsoportok** esetében az egészségügyi hozzáférés javítása nem szűkíthető le a hagyományos esélyegyenlőségi kategóriákra. Az egészségügyi prevenció szempontjából a teljes lakosság érintettnek tekinthető, ugyanakkor egyes csoportok esetében a sérülékenység különösen erős.

A fő egészségügyi fejlesztési célok:

1. Az alapellátás megerősítése

A praxisközösségek fejlesztése, az alapellátásban dolgozók kompetenciabővítése (alapellátási orvosoktól a szakdolgozók felé, járóbeteg-szakellátásból az alapellátás felé) prevenciós tevékenység erősítése, krónikus betegek gondozásának fejlesztése. Továbbá szükséges a tárgyi feltételek komplex fejlesztése, amelynek része a praxisok és szakmák közötti együttműködés lehetőségeinek szélesítése. Az Egészségfejlesztési Irodák (a továbbiakban EFI-k) működésének

megerősítése, az alapellátással és a szakellátással való együttműködésük rendszerbe integrálása, ellátási hiányok megszűntetése.

2. A járó- és fekvőbeteg-szakellátás megerősítése

A területi hozzáférés javítása, a diagnosztikai kapacitások fejlesztése, az egynapos sebészet és ambuláns ellátások bővítése, a szakemberhiány mérséklése, a szakrendelések közötti koordináció javítása, a betegutak szervezése, a várólisták csökkentése.

3. Az integrált betegutak kialakítása

Az alapellátás, a szakellátás és a szociális ellátás összehangolása, esetmenedzsment szükséges, amelynek egyik eszköze az alapellátás, a szakellátás és az EFI-kkel szorosabb rendszerbe integrált együttműködés kialakítása.

4. Az otthonközeli szolgáltatási modell fejlesztése

A szubszidiaritás elvének érvényesítése a teljes egészségügyi ellátó rendszerben, a mobilizálható szolgáltatások mobilizálásával, a telemedicina fejlesztésével, elterjesztésével, az otthoni szakápolás és a szociális alapellátás összehangolásával, fejlesztésével, a rehabilitációs ellátások és a betegszállítás fejlesztésével.

5. A rehabilitáció fejlesztése

Aktív, posztoperatív, otthoni és közösségi rehabilitáció elérhetőségének fejlesztése, az alapellátás, az EFI-k, az otthoni szakápolás, a rehabilitációs járóbeteg szakrendelések – ideértve az árhoz nyújtott támogatással igénybe vehető ellátásokat - összehangolásával és fejlesztésével az ellátási hiányok megszűntetése.

6. A digitalizáció és telemedicina alkalmazásának erősítése

Az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (a továbbiakban EESZT), a telemedicina, a távmonitorozás fejlesztése, elterjesztése, a mesterséges intelligencián alapuló megoldások bevezetése. Az EFI-k EESZT-be, ezáltal az egészségügyi ellátó rendszerbe integrálása. Az egészségügyi szakmák közötti együttműködés rendszerének digitális feltételeinek fejlesztése.

7. A népegészségügy és egészségértés fejlesztése

A prevenció, a szűrések, az egészségkompetencia fejlesztése és életmódprogramok megvalósítása.

8. A HR fejlesztés

A szakember-utánpótlás komplex kezelése, a továbbképzés feltételeinek javítása, a szakember megtartás komplex módszerekkel, programokkal.

9. Az egészségügyi innováció

Pilot projektek, innovációs partnerségek ösztönzése, megvalósítása egyetemek és vállalkozások között.

Horizontális fejlesztési irányok

A SZÚT-ban hivatkozott Lalonde (Kanada) egészségügyi jelentése kapcsán az egyéni egészséget befolyásoló tényezők:

- Életmód (43%): A legnagyobb tényező (táplálkozás, mozgás, dohányzás stb.)
- Öröklődés/Humán biológia (27%): Genetikai tényezők
- Környezet (19%): Fizikai és szociális környezet
- Egészségügyi ellátás (11%): A orvosi ellátás minősége és elérhetősége

Az egészséget befolyásoló tényezőkből a következő horizontális célok határozhatók meg:

Egészségügyi ellátás horizontális fejlesztése

A horizontális fejlesztési irányoknak többek között le kell fednie a következőket:

- Az idősödő társadalomra való felkészülés, az ehhez szükséges tárgyi és személyi feltételek fejlesztése.
- A digitalizáció és telemedicina széles körű elterjedésének támogatása, segítése, mind egészégügyi, mind szociális ellátórendszeri, mind lakossági oldalról.
- A területi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében a tanyás térségek, a kistelepülésen élők számára mobil egészségügyi ellátás feltételeinek (tárgyi infrastrukturális és humán egyaránt) megteremtése.
- A reziliencia jegyében alkalmazkodó és fenntartható egészségügyi rendszer kialakítása. Egészségügyi célra is használható közösségi terek kialakítása, a mobilizált egészségügy fogadására alkalmas infrastruktúra kialakítása, a helyi intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek és közösségek közötti együttműködések erősítése

Környezeti és életmódbeli feltételek fejlesztése és szemléletformálás

Települési és térségi szinten néhány főbb fejlesztési irány kapcsolódik az egészségügyhöz, amelyek fejlesztése mellett mindegyikében szükséges a lakosság szemléletformálása is:

- A klímareziliencia fejlesztése, amelynek többek között része a hőszigethatás csökkentése, a vízmegtartás, a kék és zöld infrastruktúra fejlesztése, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, a por és egyéb légköri szennyezés csökkentése, ökológiai gazdálkodási formák elterjesztése.
- A lakosság egészséges élelmiszerekkel történő ellátása. Az egészséges és a szezonális lehetőségekhez alkalmazkodó ételkészítési módszerek elterjesztése.
- Sportolási lehetőség minden korosztály számára, az ehhez szükséges infrastruktúra kiépítése, a meglévő infrastruktúra jobb hasznosítása.
- A mentális egészség feltételeinek megteremtése, támogató közösség, programok szorosan együttműködve a szociális ellátórendszerrel és civil szervezetekkel.

Az *egészségügyi* fejezet szerkezete, belső logikája

Az egészségügyi fejezet értelmezése során fontos figyelembe venni, hogy az egészségügyi ellátórendszer egyes elemei a gyakorlatban nem mindig különülnek el élesen egymástól. A VEP módszertana ugyan meghatározott alfejezeti bontást ír elő, ez a csoportosítás azonban nem minden esetben követi szorosan a jogszabályi vagy intézményi kategóriákat. Emiatt az egyes alfejezetek között szükségszerűen megjelenhetnek tartalmi átfedések.

Az átfedések oka részben az, hogy az egészségügyi ellátások igénybevétele a lakosság számára nem intézményi kategóriák szerint, hanem konkrét élethelyzetekhez, elérhetőségi feltételekhez és betegutakhoz kapcsolódik. Ugyanazon szolgáltatás vagy prevenciós tevékenység több ellátási szinten is megjelenhet: például egy méhnyakrákszűrés elérhető lehet járóbeteg-szakrendelésen, mozgó szakorvosi szolgáltatás keretében, védőnői közreműködéssel, illetve bizonyos esetekben az alapellátáshoz kapcsolódóan is. Hasonlóképpen, egyes háziorvosi praxisok olyan diagnosztikai vagy adatgyűjtő eszközökkel rendelkezhetnek, amelyek eredetileg inkább a szakellátáshoz kapcsolódó funkciókat támogatnak.

Az egészségügyi ellátórendszer belső határai emellett folyamatosan változnak. A technológiai fejlődés, a telemedicina, a távdiagnosztika, az egynapos sebészet, valamint az alapellátás és szakellátás közötti feladatmegosztás átalakulása miatt egyes tevékenységek egyre inkább több ellátási szinthez is kapcsolódhatnak. A jövőben várhatóan erősödik az alapellátás szerepe

bizonyos, jelenleg szakellátáshoz kötődő vizsgálatok, előszűrések, állapotfelmérések és betegút-szervezési feladatok esetében, miközben a járóbeteg- és fekvőbeteg-ellátás között is növekszik az átjárás, különösen az ambuláns és egynapos ellátások fejlődése révén.

A fejezet szerkezete ezért nem kizárólag intézményi logikát követ, hanem azt is figyelembe veszi, hogy a lakosság – különösen a hátrányos helyzetű csoportok – számára az ellátások tényleges elérése milyen szolgáltatási utak mentén valósul meg. A társadalom elöregedése, az időskorú és demenciával élő lakosság számának növekedése, valamint a krónikus betegségek terhe az egészségügyi ellátórendszer teljes vertikumát érinti. Ez indokolja, hogy egyes problémák és beavatkozási irányok több alfejezetben is megjelenjenek, az adott ellátási szint sajátos szerepéhez és beavatkozási lehetőségeihez igazítva.

Ennek megfelelően az egészségügyi fejezetben előforduló átfedések az ellátórendszer működéséből és a VEP módszertani bontásából fakadó sajátosságként értelmezendők. A cél az, hogy az alapellátás, a járóbeteg- és fekvőbeteg-szakellátás, az egyéb egészségügyi szolgáltatások, valamint a prevenciós és egészségfejlesztési tevékenységek közötti kapcsolódások láthatóvá váljanak, és a későbbi beavatkozások tervezése során az ellátási szintek közötti együttműködés is megfelelő hangsúlyt kapjon.

1.1. Egészségügyi alapellátások

1.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

1.1.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása

A szakemberhiány (és ebből adódóan szolgáltatáshiány) mára egy szinte minden ágazatot érintő országos probléma. A társadalom elöregedésének következtében a munkaerőpiacról kilépő, nyugdíjba vonuló korosztály létszáma tartósan meghaladja a munkaerőpiacra belépő fiatalok számát. Ez a demográfiai folyamat egyre jelentősebb munkaerőhiányt eredményez, amely különösen az egészségügyi és a szociális ágazatban jelent komoly kihívást a szolgáltatások fenntarthatósága és a megfelelő humánerőforrás biztosítása szempontjából. A VEP tartalma meghatározó lesz a 2028-2034 közötti időszakra. 2035-ig várhatóan jelentősen súlyosbodni fog a szakemberhiány, amely az egészségügyi ágazatot is érinteni fogja.

A szakemberhiány kezelésének lehetőségeit alapvetően befolyásolja az egészségügyi **technológiák gyors fejlődése**, amely várhatóan jelentős hatással lesz az egészségügyi ellátás szerkezetére, a feladatmegosztásra és az ellátásszervezésre. A fejlődés főbb irányai az alábbiak:

- **A lakossági egészségügyi adatgyűjtés és önmonitorozás fejlődése.** Egyre több hétköznapi digitális eszköz – így különösen az okostelefonok, okosórák, okosgyűrűk, intelligens mérlegek és egyéb viselhető eszközök – válik alkalmassá egészségügyi adatok gyűjtésére, elemzésére és továbbítására. A tömeggyártás következtében várhatóan egyre szélesebb körben válnak elérhetővé az otthoni egészségmonitorozást támogató eszközök, például intelligens vérnyomásmérők, folyamatos vércukorszintmérő szenzorok vagy más diagnosztikai berendezések. Az így keletkező adatok – megfelelő adatvédelmi és informatikai feltételek mellett – támogathatják az egyénre szabott prevenciót, a kockázatbecslést, a krónikus betegek állapotkövetését és az állapotromlás korai felismerését.
- **A diagnosztikai eszközök decentralizációja.** A technológiai fejlődés következtében várhatóan egyre több diagnosztikai eszköz válik gazdaságosan alkalmazhatóvá az alapellátásban. Az ultrahang-diagnosztikai berendezések, a kisebb laborautomaták és

más korszerű vizsgálati eszközök ára és üzemeltetési költsége folyamatosan csökken. A mesterséges intelligenciával támogatott képfeldolgozás és döntéstámogatás elősegítheti, hogy a háziorvosok több vizsgálatot végezhessenek helyben, míg a szakorvosi értékelés szükség esetén távdiagnosztikai rendszerben történhet. Emellett várható az orvostechnikai eszközök és a medikai informatikai rendszerek egyre szorosabb integrációja, amely csökkentheti az adminisztrációs terheket és javíthatja az adatok minőségét.

- **A telemedicina további fejlődése.** A transztelefonikus EKG (TTEKG) már jelenleg is rendelkezésre áll a háziorvosi ellátásban. A készülékek által továbbított EKG-felvételek távleletezés keretében, NEAK-finanszírozással kerülnek kardiológus szakorvosok értékelésére, sürgős esetekben akár néhány percen belül. A jövőben várhatóan további telemedicinális megoldások jelennek meg, amelyek csökkenthetik a betegutakat és javíthatják a diagnosztikai ellátás hozzáférhetőségét.
- **A járóbeteg-szakellátás technológiai fejlődése.** A minimálisan invazív technológiák, az egynapos sebészet és a korszerű diagnosztikai eljárások fejlődése várhatóan tovább növeli azon beavatkozások körét, amelyek fekvőbeteg-ellátás helyett járóbeteg- vagy egynapos ellátás keretében végezhetők el. Ugyanakkor a korszerű technológiák beszerzése, üzemeltetése és folyamatos megújítása jelentős beruházási igénnyel jár, ami egyes magas technológiai szintű szolgáltatások regionális koncentrációját eredményezheti.
- **A mesterséges intelligencia alkalmazásának bővülése.** A mesterséges intelligencián alapuló nyelvi modellek és döntéstámogató rendszerek fejlődése várhatóan mérsékelni fogja a nyelvi akadályokat az egészségügyben, megkönnyítve a külföldi szakemberek integrációját, valamint elősegítve a nemzetközi távdiagnosztikai és távleletezési együttműködéseket. Emellett az AI egyre nagyobb szerepet tölthet be az adminisztratív feladatok automatizálásában, a dokumentáció elkészítésében, a döntéstámogatásban és a diagnosztikai folyamatok segítésében.
- **Robotika és automatizáció.** A robotika, a bionika, a mikroelektronika és a mesterséges intelligencia fejlődése hosszabb távon lehetővé teheti, hogy egyes ismétlődő vagy fizikailag megterhelő feladatokat részben automatizált rendszerek vagy robotikai megoldások támogassanak. Bár ezek széles körű egészségügyi alkalmazása még fejlesztés alatt áll, várhatóan hozzájárulhatnak a szakemberhiány mérsékléséhez, különösen a logisztikai, betegmozgatási és egyes ápolási részfeladatok területén. Ennek eredményeként az egészségügyi szakdolgozók nagyobb arányban koncentrálhatnak a magas szintű szakmai kompetenciát, a betegkapcsolatot és a személyes gondozást igénylő feladatokra.

Az ismertetett technológiai és demográfiai folyamatok várhatóan tovább erősítik az egészségügyi alapellátás szerepét. Az alapellátás egyre több megelőzési, diagnosztikai, gondozási és telemedicinális feladatot láthat el, amely hozzájárulhat a szakellátás tehermentesítéséhez és az ellátások lakosságközeli biztosításához.

Ezzel párhuzamosan várható, hogy a magas technológiai igényű **járóbeteg-szakellátások és fekvőbeteg-ellátások egy része a megyén belül nagyobb centrumokba koncentrálódik**. Ennek hátterében a korszerű orvostechnológiai eszközök magas beruházási és üzemeltetési költségei, a szakorvosi humánerőforrás koncentrációja, valamint az ellátás minőségének és hatékonyságának biztosítása áll.

A járóbeteg-szakellátással és a fekvőbeteg-ellátással foglalkozó fejezetek a fenti folyamatokra építve részletesen ismertetik a várható szerkezeti változásokat, valamint az ezekhez kapcsolódó fejlesztési irányokat és szükséges beavatkozásokat annak érdekében, hogy a technológiai fejlődés előnyei a megye lakossága számára is egyenlő eséllyel legyenek elérhetők.

Az **alapellátásban tapasztalható orvos- és szakdolgozóhiány** (háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzetek orvosait és szakdolgozóit, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók, iskolaorvosok, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátás orvosai és szakdolgozói) kialakulása számos, egymással összefüggő demográfiai, gazdasági, szervezeti és technológiai tényező együttes következménye. A probléma kezelése ezért **komplex megközelítést igényel**:

- A szakorvoshiány a fővárost és a régióközpontokat kevésbé érinti. A megye Szeged mint régióközponthoz közel eső részén enyhébb a szakemberhiány, onnan többen hajlandóak ingázni. Az **alapellátási körzetek (háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is) ellátása a fiatal orvosok számára kevésbé vonzó**, nincs elegendő motiváció a régióközpont elhagyásával „vidékre" költözni.
- A 2021-es alapellátási orvosi béremelés a háziorvosok (felnőtt, vegyes és gyermek), fogorvosok (felnőtt, vegyes és gyermek), iskolaorvosok kora szerinti sávokat határozott meg, amely differenciálása a kollegiális és a szoros praxisközösségi tagság tekintetében volt. **A 2022-es és 2023-as béremelések ezen rendszerben történtek, ahol a közel 10 éves képzési időtartam után szakvizsgát frissen megszerzett háziorvosok nem motiváltak, a fogorvosok esetében is ez probléma, de náluk a bevétel szerkezet miatt egyelőre ez még részben ellensúlyozható.** A béremelés arra alkalmas volt, hogy az átmeneti orvoshiányt a nyugdíjas orvosok pénzügyi motiválásával megoldja, azonban hosszú távon csak a probléma időbeli átütemezését érte el. A minőségi és mennyiségi mutatók nem jelentek meg a béremelésben. További probléma, hogy 2023-tól nem volt több béremelés és az azóta megvalósult infláció a korábbi évek béremelésének a reálértékét jelentősen csökkentette.
- Az elmúlt évek szakdolgozói béremelése (**háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók)** átmenetileg rendezte a szakdolgozók bérezését, azonban a **reálérték csökkenés** náluk is bekövetkezett. Az utolsó alapellátási béremelés a szakdolgozók korábbi kor szerinti differenciálását felborította jelentős előnyben részesítve a kevés szolgálati idővel rendelkező szakdolgozókat. A minőségi és mennyiségi mutatók a szakdolgozói béremelésben sem jelentek meg.
- A gyermek háziorvosi ellátás a nyugati országok jelentős részében ismeretlen. A **gyermekorvos hiány miatt a gyermek háziorvosi ellátás fokozatosan megszűnik és vegyes praxisok alakulnak**, azaz Magyarországon is a családorvosi modell válik általánossá a nagyobb, több körzettel rendelkező településeken is. A nagyobb településeken a több évtizede kizárólag felnőttekkel foglalkozó háziorvosok gyermekgyógyászati ismeretei megkopottak, ezért elsősorban az eltelt közel egy évtizedben szakvizsgázott háziorvostan szakorvosok lesznek képesek az újonnan létrejövő vegyes praxisokban a gyermekorvosok hiányát kezelni.
- Az alapellátás finanszírozási rendszerében (háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók, iskolaorvosok, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátás) az elmúlt évek beavatkozásai több, egymást követő intézkedés révén valósultak meg, amelyek összességében jelentősen növelték a rendszer komplexitását. Egyes finanszírozási elemek – különösen a bérjellegű támogatások – olyan megoldásokat alkalmaznak, amelyek az államháztartási finanszírozási logikát követik, miközben az alapellátás döntően vállalkozási formában működő mikrovállalkozásokból áll. Ez **a finanszírozási struktúra a praxisok működtetése és pénzügyi tervezése szempontjából nehezen áttekinthető** és jelentős adminisztratív terhet ró a szolgáltatókra és könyvelőikre.

- A **kiégés** az egészségügyi alapellátásban dolgozó orvosokat és szakdolgozókat (háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzetek orvosai és szakdolgozói, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók, iskolaorvosok, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátás orvosai és szakdolgozói) is jelentős mértékben érinti. A tartós humánerőforrás-hiány, a növekvő betegforgalom, az adminisztratív terhek, valamint a folyamatos szakmai és érzelmi megterhelés növeli a kiégés kockázatát. Ennek következménye lehet a munkateljesítmény romlása, a pályaelhagyás, a korai nyugdíjba vonulás, valamint az ellátás minőségének és biztonságának csökkenése.
- Az alapellátásban jelenleg számos olyan feladatot a háziorvos lát el, amelyek megfelelő kompetenciák, képzés és jogszabályi felhatalmazás mellett az ápolók vagy a praxisasszisztensek önálló, illetve delegált feladatkörében is elláthatók. Indokolt ezért a **kompetencialisták felülvizsgálata és a szakdolgozók önálló szakmai szerepének erősítése**, összhangban a betegbiztonsági követelményekkel. A kompetenciaalapú feladatmegosztás révén a háziorvosok több időt fordíthatnának a magasabb szintű szakmai döntéseket igénylő tevékenységekre, így különösen az egészségfejlesztésre, a megelőző vizsgálatokra, a krónikus betegek gondozására, az összetett esetek ellátására, valamint a gyógyszeres terápiák felülvizsgálatára és összehangolására. Kiemelt jelentőségű a krónikus betegek strukturált gondozásának erősítése, amelynek keretében nagyobb hangsúlyt kaphatna a betegek életmód-tanácsadása, a terápiás együttműködés javítása – például a cukorbetegek diétás támogatása –, valamint a többféle gyógyszert szedő betegek rendszeres gyógyszerfelülvizsgálata és a szakorvosokkal történő egyeztetés, a gyógyszerkölcsönhatásokból és a polifarmáciából eredő kockázatok csökkentése érdekében.
- A védőnői ellátórendszer szervezeti átalakítása következtében **a területi és az iskolavédőnői szolgálatok fenntartói struktúrája eltérővé vált**. A területi védőnői szolgálat 2023. július 1-jétől állami fenntartásba került, míg az iskolavédőnői ellátás továbbra is önkormányzati fenntartásban működik. A szervezeti változások hatással lehetnek a területi védőnők és a háziorvosok közötti együttműködésre, amely korábban a gyermekek, várandósok és családok ellátásának fontos eleme volt. Az információáramlás, a közös esetkezelés és az ellátásszervezés hatékonyságának megőrzése érdekében indokolt az együttműködési mechanizmusok felülvizsgálata és megerősítése.
- Az alapellátás munkakörülményeinek és a betegfogadás körülményeinek a fejlesztése is szükséges. Az alapellátás infrastrukturális fejlesztése során figyelemmel a társadalmi változásokból, az éghajlatváltozásból eredő kihívásokra reziliens és a technológiai fejlődést figyelembe vevő módon.

2) A hospice ellátás kapacitáshiánya

A **hospice ellátás** alulfinanszírozott és túlterhelt. A bentlakásos hospice osztályok és az otthoni hospice ellátás lehetőségét minél szélesebb körűvé kellene tenni, növelve az ellátás kapacitását.

3) Települési és térségi reziliencia

Az idősödő társadalom, a demenciával élők számának növekedése, az aktív korú népesség és ezzel együtt a humánerőforrás-bázis szűkülése, a fiatal korosztályok létszámának és a születésszámnak a csökkenése, valamint a környezeti ártalmak és az éghajlatváltozás együttesen jelentős kihívást jelentenek az egészségügyi ellátórendszer, a kapcsolódó

közszolgáltatások és az egészséges életmód alapfeltételeinek biztosítása szempontjából. E folyamatok nemcsak az ellátási igények növekedését eredményezik, hanem a települések és térségek alkalmazkodóképességét is próbára teszik.

Az egészségügyi fejezet bevezető részében hivatkozott Lalonde-jelentés alapján az egészséget befolyásoló tényezők között a környezetnek kiemelt szerepe van. Az egészséges, biztonságos és klímareziliens települési környezet hiánya kedvezőtlenül befolyásolhatja az egyének egészségi kilátásait, csökkentheti az egészségben eltöltött életévek számát, és fokozhatja a társadalmi, területi és egészségi egyenlőtlenségeket. Ezért a települési és térségi reziliencia erősítése az egészségügyi fejlesztésekhez kapcsolódó, de azon túlmutató horizontális beavatkozási irányként is értelmezhető.

4) Rehabilitáció

Általános, a teljes lakosságot érintő probléma, hogy az idősödési folyamat vagy betegség, sérülés következtében bekövetkezett egészségromlás folytatását megakadályozó, vagy visszafordító, azaz állapot javulást célzó rehabilitációs ellátásokhoz való időben történő hozzájutás nem biztosított. A rehabilitáció elérhetősége kapcsán minél kisebb településen lakik valaki, annál hátrányosabb helyzetű, azonban ez a probléma az aktív korú férfiakat is érinti. Az aktív korúak esetében a munkaképesség megőrzése vagy visszaállítása is múlik az ellátatlanság időtartamán.

1.1.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A 2021-2027-es uniós ciklusban eddig megjelent, és megvalósítás alatt lévő pályázati felhívások célcsoportjainak túl szűken vett értelmezése nem enged teret a hátrányos helyzetűek kísérőinek (pl.: aktív korú nem roma családapák, vagy fogyatékosok kísérői). A szegregáció fokozása és az esélyegyenlőségi törvény szempontjából sem kívánatos ez a szűken értelmezett bevonási logika és a családok, társadalmi kapcsolatok esélyegyenlőségi célcsoportba tartozás mentén történő szétválasztása.

A társadalom sikeres egészségügyi fejlesztése kizárólag a teljes ifjúságra (0-24 évesek) irányuló komplex szemlélettel lehetséges, ahol az egészségnevelési tevékenységre és a testmozgásra, helyes táplálkozás biztosítására irányuló programok kiterjednek ezen teljes korosztályra, nem csak az esélyegyenlőségi célcsoportok tagjaira.

Az aktív korú férfiak egészségügyi szempontból hátrányos helyzetűek, figyelemmel a magas férfi halandóságra és az őket is érintő hozzáférési akadályokra. Az aktív korú férfiak egészségügyi prevencióhoz való hozzáférése korlátozott lehet, mivel a szűrések és egészségügyi ellátások igénybevétele gyakran munkaidőben, szabadság terhére lehetséges. Ez csökkentheti a részvételi hajlandóságot, ezért a prevenciós programok tervezésekor indokolt figyelembe venni az aktív korú férfiak időbeli, munkaerőpiaci és családi élethelyzetből fakadó hozzáférési akadályait is.

A családi és közösségi programok esetében a családtagok, kísérők – beleértve az aktív korú férfiakat is – és más támogató szereplők kizárása több szempontból kedvezőtlen, a beavatkozások szakmai eredményességét is csökkentheti. Ezért a támogatási felhívások célcsoport- és elszámolhatósági szabályainál indokolt vizsgálni közvetett vagy támogató célcsoportként történő bevonásuk lehetőségét.

Adminisztrációs szempontból irreális elvárás és életszerűtlen, hogy egy aktív korú férfi egy egyalkalmas rendezvényen vagy rendezvénysorozaton való részvételhez a hátrányos helyzetét

igazoló dokumentumokkal vehessen részt, amely igazolja az ő fogyatékosságát, vagy anyagilag hátrányos helyzetét. Egy hosszabb időtartamú, előzetes jelentkezést igénylő, tanúsítvánnyal záruló képzés esetében ezen igazolások részvételi feltételhez kötése életszerű, azonban az egészségügyi programok esetében javasolt ezen elvárás teljes megszűntetése. Az aktív korú férfiak szűrési hajlandósága alacsony, amennyiben az egészségügyi prevenciós programok nem terjedhetnek ki rájuk a férfiak átlagéletkora érdemben nehezen növelhető és ha a nyugidíjkorhatárt betöltik nagyobb eséllyel megromlott egészségügyi állapotban érik meg ezen életkort, amely időskori hátrányokat okoz számukra. A férfiak esetében nagyon sok esetben nem igazolható a hátrányos helyzet, például a túlsúly bekövetkezett súlyos krónikus betegség nélkül, vagy például az egészségügyi ellátórendszer által felismert, de az érintett által tagadott szenvedélybetegség esetén.

Az egészségügyi prevenció területén célszerű a teljes lakosságot hátrányos helyzetűnek tekinteni figyelemmel a magas férfi halandóságra, alacsony férfi átlagéletkorra és alacsony szűrési hajlandóságra.

Az egészségi állapot alapján is számos lakos van, akik hátrányos helyzetűeknek tekinthetőek akkor is, ha esélyegyenlőségi szempontból nem minősülnek hátrányos helyzetűeknek, például az étel intoleranciában vagy allergiában szenvedők, a cukorbetegek, a túlsúlyosok, a szenvedélybetegek. Az egészségügyi programokból az ő kizárásuk tovább növeli a hátrányukat, amely ellátatlanság esetén olyan egészségkárosodást okozhat, amelyet követően ténylegesen esélyegyenlőségi célcsoport taggá válnak.

1) Az alapellátások fizikai elérési problémái

Az alapellátásokon belül fizikai **elérési szempontból három kategória található:**

- a lakos otthonában történő,
- a lakos mikrorégióján belüli utazással,
- valamint az egészségügyi központokban elérhető ellátás.

A közlekedésileg elzártabb tanyás térségek, a rossz közlekedési kapcsolattal (útviszonyok, közösségi közlekedés) rendelkező települések, a kistelepülések hátrányos helyzetű lakossága számára egyaránt probléma lehet az alapellátási rendelők (háziorvosi, fogorvosi) megközelítése, és a gyógyszer kiváltás.

Minél nagyobb településen él valaki, annál jobban és annál több megelőző ellátást ér el, és minél kisebb településen él, annál kevesebbet. Ezek a szolgáltatások több település esetében a település közigazgatási területén kívül érhetőek el. A **fizikai elérés főbb korlátai** a saját gépjárművet fenntartani nem képesek számára:

- a közlekedési infrastruktúra és az ebből eredő közlekedési idő,
- a közlekedés megfizethetősége, a megelőlegezéshez szükséges forrás hiánya, a támogatás igénylés adminisztrációs terhei,
- az útvonal akadálymentessége,
- a települési önkormányzatok számára nem kötelező falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások területi és kapacitás hiányai,
- a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállításának intézményi akadályai, egyes intézmények nem a betegszállítókkal azonos módon kezelik őket, így szűkül a kapacitásuk és sérülnek a szolgáltatásaik, amely különösen a betegszállításra nem jogosult hátrányos helyzetűek számára hátrányos,

A háziorvosok, védőnők, EFI-k közvetlen dolgozói által saját kompetencia körben, vagy általuk végzett mintavételből származó laborvizsgálattal el nem végezhető megelőző ellátások túlnyomó többsége járóbeteg-szakrendeléseken érhető el, amely az elérési akadályok miatt **ütközik a munkavégzés időtartamával**, így az igénybevétel szabadságot igényelne. A szabadság szűrési célú felhasználása a családtól és a pihenéstől veszi el a szűk éves időkeretet.

A jelenleg igényelhető a járóbeteg-szakellátási megelőző ellátási hiányra megoldást jelentő **szűrőbusz kapacitás szűkös**, a kistelepülések többsége számára sem a lakosságszám, sem a kitelepülés települést terhelő költségei miatt nem érhető el. Különösen nehezen érhetők el a megelőző ellátásokkal a tanyás térségekben, kistelepüléseken vagy szegregált lakókörnyezetben élők. A **mobil egészségügyi ellátás** fogalma ennél szélesebb: a szűrőbuszok mellett olyan mobil szakmai egységeket is magában foglal, amelyek alapellátási, prevenciós, diagnosztikai, rehabilitációs vagy egyéb egészségügyi szolgáltatásokat képesek a lakosság lakóhelyéhez közel biztosítani. A mobil egészségügyi szolgáltatások bővítése indokolt annak érdekében, hogy a nehezen elérhető térségek lakói is hozzáférjenek a megelőző ellátásokhoz.

Az EFI-k prevenciós jellegű állapotfelmérése és tanácsadása sok esetben képes áthidalni a hozzáférési akadályokat, ugyanakkor az után **követés és a betegút-becsatolás az együttműködések és az adatkezelési keretek miatt több ponton sérülékeny**.

Az **EFI-k, az egészségügyi alapellátás és a járóbeteg-szakrendelések tevékenysége sok esetben összehangolatlan**, nem áll egymással minden tevékenységi terület egymást kiegészítő, egymást erősítő rendszerszintű kapcsolatban. Emiatt alakulhatnak ki átfedések is és előfordulhat, hogy egy-egy területet egyikük sem lát el. Ez elsősorban a kevésbé egészségtudatos lakosság, azaz főként a romák, mélyszegénységben élők, idősek, fogyatékossággal élők, az ezen csoportokba nem tartozó alacsony iskolai végzettségű személyek, valamint a kistelepüléseken élő nők és gyermekek számára hátrányos. Az EFI-k pontos tevékenységét a háziorvosok általában nem ismerik, nincs közvetlen élő kapcsolat, nem tudják, hogy mely tevékenységek kitelepülését kérhetik megfelelő létszám biztosításával és mely tevékenységekhez tudják utazással hozzájuttatni a betegeket.

Az **EFI-k tárgyi eszközei és forrásai korlátozott kitelepülést** és ellátható megelőző tevékenységet biztosítanak, amely fejleszthető.

Az EFI-k folyamatos **működése pályázati forrásfüggő**, emiatt a működés hektikus. Amikor uniós pályázati források rendelkezésre állnak van forrás kitelepülésekre, szakorvosok, külsős szakemberek (pl.: sportedzők) bevonására, amikor nincs pályázati forrás nem biztosított ezen programok folyamatossága. Emiatt a rendszeres kitelepülés forrása bizonytalan. Stabil, kiszámítható működést általában csak a fenntartó által biztosított többletforrásokkal lehet elérni, amely nem minden fenntartónál áll rendelkezésre és nem az igényeket fedező mennyiségben. Az EFI-k által bevonható szakemberek kerete és szabályzása is változik, hiányzik az erre vonatkozó egységes és tartós módszertan.

2) Iskolai egészségnevelés

Tartós, populációszintű változás az egészségben eltöltött évek növelésében csak akkor várható, ha az egészségnevelés már gyermek- és ifjúsági korban megkezdődik.

Az iskola-egészségügyi prevenció területén kockázatot jelenthet, hogy ahol **nincs iskolavédőnő**, ott a területi védőnők kapacitása nem minden esetben teszi lehetővé a tevékenységek teljes körű ellátását. Az ellátási hiány például EFI-k általi segítése adminisztratív kötöttségekkel jár, mivel a részletes tematikát és az egészségfejlesztést végző szakembereket

az Nemzeti Népegészségügyi és Gyógyszerészeti Központ (továbbiakban: NNGYK) nyilvántartásába előzetesen be kell jegyeztetni.

Az iskolarendszerből kieső gyermekek megelőző ellátáshoz jutása problémás, különösen a jóléti állami ellátórendszer számára láthatatlan nem regisztrált **külföldi állampolgárok** esetén, ahol, ha a gyermek nem kerül be sem a háziorvosi, sem a gyermekjóléti, sem a nevelési és oktatási rendszerbe az egészségügy sem szerez róla tudomást.

Az iskolai egészségnevelési és prevenciós tevékenységek ellenére a társadalmi hátrányokkal érintett tanulók egy részénél az egészséges életmóddal és betegségmegelőzéssel kapcsolatos ismeretek átadása és beépülése korlátozottabb. Ezt a helyzetet gyakran **nyelvi, kommunikációs és egészségértési tényezők, valamint a családi háttérből fakadó eltérő erőforrások befolyásolják**. A prevenció hatékonysága ezért azokban a közösségekben erősíthető, ahol az információátadás egyszerű, érthető, gyakorlatias formában történik, és ahol a védőnői, iskola-egészségügyi, szociális és közösségi szereplők együttműködése a mindennapi elérésben is érvényesül. Hosszabb távon az elfogadottságot és a bizalomépítést támogathatja az is, ha a helyi szolgáltatásokban megjelennek olyan közvetítő szereplők és szakemberek, akik a célcsoportok kommunikációs sajátosságaihoz jobban illeszkedő módon képesek támogatni az egészségnevelést és a rendszeres kapcsolódást.

3) Kommunikációs elérési problémák

A megelőző ellátásoknál a mélyszegénységben élők és a romák megszólítása és motiválása több helyen **kulturális és bizalmi tényezők** miatt is nagyobb szakmai felkészültséget és célzott, személyes megkeresést igényel. A szűréseken az alacsony részvételt a fizikai elérésen túl **információhiány, félelmek és tévhitek, valamint motivációs és bizalmi akadályok** magyarázzák. A kitelepülő szűrések hatékonyabb elérési módot jelentenek, ugyanakkor ezek forrásfüggősége és egyéb problémái a fizikai elérési problémák pontnál találhatóak.

A szűrések hatékonyságát ugyanakkor rontja, hogy a kiszűrtek további ellátása több esetben bizonytalan, ezek részben a külön pontban tárgyalt szakorvoshiánnyal, részben pedig az egyén motivációival, egészségértésével függenek össze.

A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a család, az oktatási intézmény, a gyermekjóléti szolgáltatás és az egészségügy **szükséges együttműködése nem mindig biztosított**, emiatt a kiszűrt gyermekek nem minden esetben jutnak hozzá a szükséges ellátáshoz, vagy nem kellő gyakorisággal történik ez meg.

A főbb akadályok:

- a közlekedési támogatás igénylés adminisztrációs terhei,
- a digitális időpontfoglalási és tájékozódási képességek hiánya
- írásbeli és szóbeli kommunikációs támogatás hiánya
- az információ és fontosságának értelmezése
- egészségértés és az ellátási folyamat megértésének hiánya
- a szakorvosok és szakdolgozók szociális kommunikációs nehézségeit áthidaló szociális munkások kizárólag a nagyobb járóbeteg-szakellátási központokban igénybe vehető megelőzési ellátások kapcsán érhetőek el,
- kevés a roma orvos és egészségügyi szakdolgozó, amely segíthetné az információátadás romák általi elfogadottságát.

Jellemző a **sürgősségi ellátás túlzott igénybevétele**, több esetben olyan panaszokkal is, amelyek szakmai megítélés szerint nem indokolnának sürgősségi beavatkozást. Ennek

hátterében egyrészt a háziorvosi alapellátáshoz való hozzáférés nehézségei (időpont-egyeztetés, korlátozott rendelési idők, területi távolságok), másrészt az ellátórendszer működésére vonatkozó tájékozottság hiányosságai és az egészségértés különbségei állhatnak.

Az idősödő népesség növekvő aránya miatt egyre nagyobb jelentősége van **az** idősek egészségnevelésének és egészségfejlesztésének. Az egészséges táplálkozással, a rendszeres testmozgással, a krónikus betegségek megelőzésével és megfelelő kezelésével, a gyógyszerbiztonsággal, valamint a mentális egészség megőrzésével kapcsolatos ismeretek átadása és az egészségtudatos magatartás erősítése szükséges.

Az idősödő népesség növekedésével egyre nagyobb kihívást jelent a **demencia megelőzése és korai felismerése,** miközben az alapellátásban és a lakossági egészségnevelésben a kognitív egészség megőrzését célzó prevenciós tevékenységek még nem kellően hangsúlyosak.

A **nők egészségértése sok esetben hiányos**, szükséges az **egészségnevelés.** Különösen fontos az egészséges táplálkozással, a rendszeres testmozgással, a reproduktív egészséggel, a várandósság előtti és alatti egészségmegőrzéssel, a menopauzával összefüggő egészségügyi kérdésekkel, valamint a szervezett szűrővizsgálatokon való részvétel jelentőségével kapcsolatos ismeretek erősítése. Az egészségtudatosság hiánya hozzájárulhat a megelőzhető betegségek késői felismeréséhez és az egészségügyi kockázatok növekedéséhez.

4) A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása

Tartós, populációszintű változás az egészségben eltöltött évek növelésében csak akkor várható, ha az **egészségnevelés már gyermek- és ifjúsági korban megkezdődik**, és **rendszeres**, hozzáférhető programok támogatják. A **felnőtt lakosság** esetében is kívánatos az életmódváltás támogatása, **idős korban** pedig az egészséges öregedést támogató egészségnevelés, amely hozzájárul a funkcionális képességek megőrzéséhez, a demencia és más krónikus betegségek kockázatának csökkentéséhez, valamint az önálló életvitel és az életminőség minél hosszabb ideig történő fenntartásához.

A szabadidősport infrastruktúrája és szolgáltatásai **területileg egyenlőtlenül érhetők el**. Különösen a kisebb településeken korlátozott a sportolási lehetőségek választéka, emellett a fizetős szolgáltatások költségei számos háztartás számára akadályt jelentenek, ezért a jövedelmi helyzettől függetlenül elérhető vagy kedvezményes szabadidősport-lehetőségek biztosítása kiemelt jelentőségű.

További kihívást jelent, hogy a **fogyatékossággal élő személyek** számára elérhető szabadidősport-lehetőségek száma és földrajzi lefedettsége korlátozott. Az akadálymentes sportlétesítmények, az adaptált sportprogramok és a megfelelő szakmai támogatás hiánya csökkenti a rendszeres testmozgásban való részvétel esélyét, ezáltal növeli az egészségi egyenlőtlenségeket.

A rendszeres, folyamatos sportolás elérhetősége sok ember számára természetes, azonban azok számára, akik korábban nem sportoltak és szeretnék elkezdeni jelentős kihívást jelenthet. Továbbá **egyes sportágak tárgyi feltételei is nehezebben érhetőek el**. A kereslet és a kínálat nem minden esetben találkozik.

Az aktív sportok (gyaloglás, úszás, horgászat) digitális elérhetősége biztosított, rövid keresgélés után széles körű információk és célcsoport specifikus applikációk érhetőek el ezen sportok művelői számára. A szabadidősport egyéb ágazatai azonban nehezebben kereshetőek meg, **sokszor nincs aktuális információ**.

5) Otthonközeli szolgáltatási modell

A hátrányos helyzetűeket érintő „1) Az alapellátások fizikai elérési problémái”, továbbá az „1) A szakellátások fizikai elérési problémái” pontokban bemutatott ellátási akadályok komplex megközelítése az otthonközeli szolgáltatási modell kialakítása. A modell a mobil egészségügyi és rehabilitációs szolgáltatásokat, a telemedicinát és más digitális egészségügyi megoldásokat, a rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatásokat, valamint az egészségügyi, szociális és közösségi szereplők összehangolt együttműködését tartalmazza. Egy ilyen komplex modell különösen indokolt Bács-Kiskun megye tanyás és aprófalvas térségeiben, ahol a hagyományos intézményközpontú ellátásszervezés önmagában egyre kevésbé képes biztosítani az egyenlő hozzáférést az egészségügyi szolgáltatásokhoz.

1.1.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az egészségügyi alapellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alapellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen elosztása	A hiányok 1) pontban részletezett: regionális központokból nehezen költöznek el az orvosok, alapellátási béremelés folyamatosan elinflálódott, a béremelésben nem jelent meg a	a1) pontban részletezett: Javaslat a megfelelő pénzügyi eszközökkel rendelkező települések számára saját forrás terhére kiegészítő bértámogatást biztosítani az alapellátási	Az ellátás hiány jelentkezésétől a probléma országos szintű megoldásáig.	Nem releváns	Települések polgármestere, képviselő-testülete	nem

		minőség és a teljesítmény értékelése, a fiatal orvosok számára nem vonzó az életpálya és a hozzá kapcsolódó finanszírozás, kiégés veszélye, a gyermekorvosok kiesésének következményei, a területi és iskolavédőnők foglalkoztatásának szétválása	szakorvosok részére.				
			a2) A háziorvosok megismertetése a TTEKG rendszerrel és igényléssel.	2027.12.31.	TTEKG szolgáltató, vármegyei kollegiális szakmai vezető	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			b1) Kiégés elleni programok	2035	Versenyeztetés útján kiválasztott szolgáltató	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			b2) Háziorvosok egészségnevelési, felmérési, szűrési tevékenységét, krónikus betegek gondozási tevékenységét minőségi és mennyiségi mutatószámok alapján támogatni	2035	Megyei tisztifőorvos, Vármegyei kollegiális szakmai vezető	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			b3) Gyermek háziorvosi körzetek megszűnésére felkészülés	A kimutatás elkészítésére 2028 A képzésre 2035	Megyei tisztifőorvos, Vármegyei kollegiális	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

					szakmai vezető		
			c1) Mikro regionális (járási szint alatti) alapellátási központok fejlesztése	2035	Szakmai módszertani ajánlás kidolgozásában Országos Tisztifőorvos, országos kollegiális szakmai vezetők, megyei kollegiális szakmai vezető	Települési önkormányzatok konzorciuma	nem
			c2) Eszközfejlesztések a technológiai fejlődés követése érdekében	2035	nem releváns	Települési önkormányzatok konzorciuma, Egészségügyi alapellátási konzorciumok	nem
2.	3) Települési és térségi reziliencia	A hiányok 3) pontban részletezett: A társadalmi és éghajlati változásokból eredő kihívások kezelése	b) Térségi rezilienciát támogató megyei szintű programok a 3/b) pontban részletezettek szerint.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		szükséges, továbbá az egészséges környezet biztosítása.	c) Térségi és települési reziliencia a 3/c) pontban részletezettek szerint.	2035	Települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	Települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	nem
3.	4) Rehabilitáció	A hiányok 4) pontban részletezett: Rehabilitácós ellátási hiányok	c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások	2035	Települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	Települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	nem

			hatékony felhasználása esetmenedzselésse l.				

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása

Az a1) pontban jelzett problémák egy része országos beavatkozást igényel, emiatt azok a megyei szintű beavatkozások között nem tervezhetőek. A probléma és a probléma kezelés teljessége érdekében azonban fontos látni ezen országos beavatkozási szükségleteket is. A helyi megoldásoknál fontos szempont, hogy illeszkedjenek a későbbi országos beavatkozásokhoz.

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A fiatal alapellátási orvosok (háziorvosi és fogorvosi, ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, iskolaorvosok, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátásban dolgozó orvosokat) számára **vonzó karrierlehetőség**, a **minőségi és mennyiségi betegellátás**, azaz a ténylegesen elvégzett munka objektív értékelését biztosító rendszer kialakítása szükséges. Az egészségügyi szolgáltatások minőségértékelésének fontos eleme kell, hogy legyen a **betegek elégedettségének rendszeres mérése**, amely kialakítása elektronikusan, a visszaéléseket megelőzendő korlátozások és kontroll mellett anonim módon javasolt.
- A további **béremelések** ne korhoz, hanem **minőségi és mennyiségi mérésekhez kötődjenek**, lehetőséget biztosítva a fiatalabb orvosok számára is a magasabb bér elérésére. A javaslat az egészségügyi alapellátás valamennyi érintett területére vonatkozik, beleértve a háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi ellátást, a vegyes, felnőtt- és gyermekpraxisokat, az iskolaorvosi és iskola-egészségügyi szakdolgozói ellátást, valamint a háziorvosi, gyermekorvosi és fogorvosi ügyeleti ellátást. A beavatkozás célcsoportját e területek orvosai és egészségügyi szakdolgozói egyaránt képezik.
- A finanszírozási rendszerbe az orvosi és szakdolgozói **béremelések** (háziorvosi és fogorvosi orvosok és szakdolgozók ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátás orvosai és szakdolgozói) a korábbi rendszer részeként kerüljenek be, ne új, az **átláthatóságot bonyolító elemként**. A korhoz kötött korábbi béremelések fokozatos finanszírozásba építése és kivezetése is kívánatos.
- Az általános orvosképzés során nagyobb hangsúlyt kell helyezni a **háziorvosi (vegyes, felnőtt és gyermek praxisok) tevékenység gyakorlati megismerésére**, különösen a betegutak koordinálására, a krónikus betegek gondozására és a gyógyszeres terápiák összehangolására. A releváns szakorvosképzésekben is erősíteni szükséges az alapellátással való együttműködés szemléletét, hogy a szakorvosok hatékonyabban támogassák a háziorvosok betegmenedzseri szerepét. A szakmaközi együttműködést a szakmai protokollokban és a munkaszervezésben is meg kell jeleníteni. A háziorvosok és a szakorvosok közötti rendszeres szakmai konzultációk során – különösen területi ellátás esetén – egyszerre több közös beteg ellátása, gyógyszerelése és további betegútja is összehangolható.
- A **védőnői ellátórendszer működési feltételeinek javítása**, különös tekintettel az iskolavédőnői státuszok létrehozásának és betöltésének ösztönzésére, valamint a védőnők és a háziorvosok közötti szakmai együttműködés megerősítésére.
- Az orvos- és egészségügyi szakdolgozók (háziorvosi és fogorvosi orvosok és szakdolgozók ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, védőnők, iskolaegészségügyi szakdolgozók, háziorvosi, gyermekorvosi, fogorvosi ügyeleti ellátás orvosai és szakdolgozói) képzésében indokolt nagyobb hangsúlyt helyezni a **szociális ismeretekre, a kommunikációs és konfliktuskezelési készségek fejlesztésére**. Ez elősegíti, hogy a szakemberek a különböző társadalmi, kulturális és egészségértési háttérrel rendelkező betegek számára is személyre szabott, hatékony kommunikációt és megfelelő ellátást tudjanak biztosítani.

- A területi (egy vagy több járásból álló területek) kollegiális vezetők kinevezésével javulhat a **szakmai közösségi együttműködés**, amely vonzóbbá teheti az alapellátást.

A fenti problémákra több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Amennyiben az adott település pénzügyi erőforrásai lehetővé teszik kezdő és a fiatal háziorvosok, fogorvosok ösztönzése lehetséges **kiegészítő bértámogatással** a probléma országos megoldásáig. A régióközpontokhoz közeli települések rugalmasan kereshetnek alapellátási orvost, támogatva a napi ingázás lehetőségét is, mint a helybe költözés alternatíváját. A Budapest agglomerációhoz közeli települések esetében rugalmas agglomerációból történő ingázás és az ingázás támogatása is lehetőség, mint helybe költözés alternatívája.

a2) A háziorvosok megismertetése a **TTEKG készülékkel**, amely minimális havi esetszám vállalása esetén a készülék megvásárlása nélkül is elérhető volt eddig.

b1) Pályázati forrásból folyamatosan, azaz éveken át rendszeresen elérhető **kiégés elleni programok**at, tanácsadást javasolt szervezni az alapellátásban dolgozók számára. Erre a 2021-2027-es időszakban EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

b2) Az arra hajlandó **háziorvosok egészségnevelési, felmérési, szűrési tevékenységét, krónikus betegek gondozási tevékenységét minőségi és mennyiségi mutatószámok alapján pályázati forrásból célszerű támogatni**, amelyet a háziorvosi indikátor rendszertől és a szoros praxisközösségek pontrendszerétől is szükséges elhatárolni a kettős finanszírozás elkerülése érdekében. A **háziorvosok és az EFI-k, védőnők szorosabb együttműködését**, a lakosság komplex szűrését, egészségnevelését megtervező, az átfedéseket kiküszöbölő, az ellátási hiányokat megszűntető pályázatok jelentősen javíthatnák a térségben lakók egészségügyi ellátását. A **fiatal háziorvosok** megfelelő anyagi és társadalmi ösztönzés révén vélhetően nyitottak lennének a részvételre e pályázatokban, amelyekben a szakdolgozói állományt is bevonhatják. Érdemes a szoros **praxisközösségi szintű együttműködések** keretében megvalósítani ezt az ösztönzést, amelyek lehetnek egy hatékony szakmai közösségépítés alapjai. Erre a 2021-2027-es időszakban EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

b3) A jelenleg **gyermek és felnőtt háziorvosi alapellátási** körzetekkel rendelkező települések esetében célszerű egy **megyei szintű kimutatást** elkészíteni, amelyből kiderül, hogy van-e olyan fiatal háziorvos a településen, aki a gyermekkörzet/gyermekkörzetek megszűnésekor képes lesz a gyermekeket ellátni. A vizsgálat során a finanszírozástechnikai szempontból életképes körzetméretet is vizsgálni szükséges. A kimutatás célja, hogy azonosítani lehessen azon településeket, ahol a gyermekorvosi körzet megszűnése körzetszám csökkenéssel járhat együtt és ahol a felnőtt háziorvostan szakorvosok felkészítése szükséges a gyermekek fogadására. A felmérés alapján az érintett háziorvostan szakorvosok számára gyermek háziorvosi kompetencia fejlesztő képzés szervezése szükséges. Erre a 2021-2027-es időszakban EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

c1) Az alapellátást nyújtó rendelők (háziorvosi és fogorvosi ideértve a vegyes, felnőtt és gyermek körzeteket is, védőnők, iskolaegészségügy és az otthoni szakápolás) esetében is célszerű törekedni egy mikro regionális koncentrációra (járási szint alatti), ahol **több alapellátási rendelő együttműködik**, közösen foglalkoztatott asszisztencia és eszközök állhatnak rendelkezésre a hatékonyabb betegellátás érdekében. Ez azonban kizárólag a kistelepülésen élők szervezett, rendszeres alapellátáshoz juttatásának biztosítása esetén

lehet működőképes, amelynek része a tömegközlekedés figyelembevétele, fejlesztése és az ellátáshoz jutást támogató szociális alapellátások (falugondnoki szolgálatok, tanyagondnoki szolgálatok, támogató szolgálatok) megszervezése. A mikro regionális közös rendelő fejlesztésével párhuzamosnak kell lennie az ellátáshoz jutás fejlesztésének is. További megoldás lehet a mozgó ellátás, azaz 3,5 tonna alatti mikrobuszba telepített ápolói és háziorvosi ellátó egység, amelynek a speciális diagnosztikai anyagok miatt fűtéssel-hűtéssel ellátott és fertőtlenítésre is alkalmas garázs áll rendelkezésre. **Az alapellátási épületek fejlesztése lehetőséget teremt arra,** hogy több helyiség álljon a háziorvos és a szakdolgozók rendelkezésére, hogy egyszere két helyiségben két különböző tevékenységet is végezhessen a háziorvos és az asszisztense, továbbá a fertőző betegek ellátása elkülöníthető a többi rendelésre érkezőtől. A fejlesztés során a hanggátló falak és ajtók kialakításával a betegjogok érvényesülése hatékonyabban biztosítható. A fejlesztés révén javítható az alapellátásban dolgozók munkakörülménye nemenkénti személyzeti öltözők, vizesblokkok, teakonyha és egy többfunkciós tárgyaló-előadó helyiség kialakítása révén. Ezen helyiség a szakmai együttműködést biztosító esetmegbeszélések és a lakossági csoportos terápiák, egészségnevelési, prevenciós edukációs tevékenységekre is alkalmas lehet. A **meglévő alapellátási infrastruktúra fejlesztése, korszerűsítése** is szükséges, hogy megfelelő munkakörülmények és beteg fogadási feltételek álljanak rendelkezésre. A fejlesztés során a lehetőségekhez képest fel kell készíteni az épületeket a társadalmi változásokból eredő igényekre, az éghajlatváltozásra. Azaz energiahatékony, alacsony fenntartási költségű, önálló szakdolgozói munkavégzést lehetővé tevő, a növekvő eszközmennyiség üzemeltetését biztosító épületekre van szükség.

c2) A technológiai fejlődés kihasználása érdekében a következő uniós ciklus keretében javasolt a **korszerű, gazdaságosan üzemeltethető diagnosztikai és távmedicinális eszközök beszerzésére forrást tervezni**. Egyes eszközök esetében nem gazdaságos a háziorvosonkénti beszerzés, az egymással együttműködő szoros praxisközösségek lehetnek ezen közös eszközhasználat keretei, mind az eszköz ütemezett közös használata, mind a költségek megosztása terén. Az egészségügyi ellátás teljes vertikumában és a kapcsolódó ágazatokban is célszerű az intézmények, szolgáltató vállalkozások ösztönzése, segítése, hogy vagy egy Magyarországon, vagy egy külföldön működő innovációs ökoszisztémába kapcsolódjanak be, vegyenek részt a kutatás-fejlesztés és innovációban, hogy a megye ne csak a fejlesztések bevezetésének a színtere, hanem a magasabb hozzáadott érték előállításának a színtere is legyen. Az egészségügyi innovációk, a digitális egészségügyi megoldások, a mesterséges intelligencia alkalmazása széles lehetőségeket teremt a különböző eszközök, műszaki megoldások, szoftverek, szervezeti fejlesztések számára. Az egyetemek, kutatóintézetek, egészségügyi szolgáltatók és vállalkozások közötti együttműködések ösztönzését pályázati és innovációs tanácsadással, információ átadással célszerű segíteni.

2) A hospice ellátás kapacitáshiánya

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

A hospice ellátás hozzáférhetőségének javítása érdekében indokolt olyan finanszírozási és fenntarthatósági feltételek kialakítása, amelyek lehetővé teszik a meglévő szolgáltatók **kapacitásainak bővítését**, valamint új szolgáltatók belépését az ellátási területre.

3) Települési és térségi reziliencia

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

Az állami fenntartású egészségügyi ellátórendszer rezilienciájának erősítése részben országos szintű beavatkozást igényel. Ennek részeként indokolt az egészségügyi intézmények és közvetlen környezetük infrastrukturális fejlesztése, az eszközállomány korszerűsítése, a humánerőforrás megerősítése, valamint a szolgáltatási kapacitások és működési feltételek fejlesztése.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás is lehetséges:

b) Térségi rezilienciát támogató megyei szintű programok

A tartalmát tekintve a c) pont szerinti térségi és települési reziliencia támogatása, fejlesztése több településre kiterjedő programokkal.

c) Térségi és települési reziliencia

Az egészségügyi ellátó rendszert szükséges fejleszteni, hogy rugalmasan tudjon reagálni a társadalmi és környezeti változásokra:

- Az idősödő társadalomra való felkészülés, az ehhez szükséges tárgyi és személyi feltételek fejlesztése. A humán erőforrás hiány miatt várhatóan szükség lesz az 1/c1) pont szerinti ellátások mikro regionális koncentrációjára, az alapellátáson belüli szakdolgozói szakosodásra a mobilizáció és az otthonközeli ellátások biztosítása mellett. Szükséges az egészségügyi ellátás és az intézmények közötti szorosabb együttműködés keretében a szociális ellátással való szorosabb összehangolás, közös koordináció, a közszolgáltatások közvetítése az otthoni szakápolás és a szociális alapellátási házi gondozás bővítésével párhuzamosan.
- A digitalizáció és telemedicina széles körű elterjedésének támogatása, segítése, mind egészégügyi, mind szociális ellátórendszeri, mind lakossági oldalról.
- A területi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében a tanyás térségek, a kistelepülésen élők számára mobil egészségügyi ellátás feltételeinek (tárgyi infrastrukturális és humán egyaránt) megteremtése.
- A reziliencia jegyében alkalmazkodó és fenntartható egészségügyi rendszer kialakítása.

A beavatkozás eszközei lehetnek többek között a többfunkciós közösségi terek kialakítása, amelyek képesek támogatni a megelőző ellátásokat, az egészséges életmódot, különösen a táplálkozást, mozgást, mentális egészséget.

A sikeres rezilienciához szükséges **a helyi intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek és közösségek közötti együttműködések erősítése.**

Települési és térségi szinten néhány főbb fejlesztési irány kapcsolódik az egészségügyhöz, amelyek fejlesztése mellett mindegyikében szükséges a lakosság szemléletformálása is:

- A klímareziliencia fejlesztése, amelynek többek között része a hőszigethatás csökkentése, a vízmegtartás, a kék és zöld infrastruktúra fejlesztése, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, a por és egyéb légköri szennyezés csökkentése, ökológiai gazdálkodási formák elterjesztése.

- A lakosság egészséges élelmiszerekkel történő ellátása. Az egészséges és a szezonális lehetőségekhez alkalmazkodó ételkészítési módszerek elterjesztése.
- Sportolási lehetőség minden korosztály számára, az ehhez szükséges infrastruktúra kiépítése, a meglévő infrastruktúra jobb hasznosítása.
- A mentális egészség feltételeinek megteremtése, támogató közösség, programok szorosan együttműködve a szociális ellátórendszerrel és civil szervezetekkel.

4) Rehabilitáció

Szükséges az otthonközeli rehabilitáció, a mobil rehabilitációs szolgáltatások (különösen az otthoni szakápolás keretében igénybe vehető mobil gyógytornászi és fizioterápiás ellátás) fejlesztése, a rehabilitációs betegutak szervezettsége, valamint a posztoperatív rehabilitáció fejlesztése. A rehabilitációhoz való időben történő hozzáférés javítása hozzájárulhat az önellátó képesség megőrzéséhez, a tartós ápolási szükséglet csökkentéséhez, az életminőség javításához és az egészségügyi ellátórendszer tehermentesítéséhez.

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások szolgáltatási hiányainak megszűntetése kapacitás növeléssel, az erre irányuló fejlesztések támogatásával és az új szolgáltatások reális, a valós működési, fenntartási költségeket figyelembe vevő finanszírozásával.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások hatékony felhasználása esetmenedzseléssel.

1.1.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az egészségügyi alapellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi alapellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	EFI fenntartók	nem
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki	települési önkormányzatok	nem

			igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében		szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek		
2.	Iskolai egészségnevelés	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) A 2/a1) pontban részletezett ellátási hiány felmérése és a megszűntetése, éves monitorozása, az ellátás kiesések éves megszűntetésével	Az első felmérésre 2027.12.31.	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények felkérése megyei önkormányzat által	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A 2/a2) pontban részletezett magántanulók és a hiányzás miatt kieső gyermekek kritikus egészségnevelési ismereteinek pótlása, iskolaidőn kívüli megszervezése	Előkészítése 2027.12.31-ig, a tevékenység végzése 2028-tól folyamatosan	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények felkérése Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata által	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a3) A 2/32) pontban részletezett az ellátatlanoknak és a megértési nehézséggel küzdőknek iskolán kívüli egészségnevelési tevékenység szervezése olyan szakemberek bevonásával, akik a kommunikációs-kulturális különbség áthidalására képesek	Előkészítése 2027.12.31-ig, a tevékenység végzése 2028-tól folyamatosan	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, gyermekjóléti központok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, egészségneveléssel foglalkozó civil szervezetek, egyházak felkérése Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata által	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, gyermekjóléti központok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a4) A 2/a4) pontban részletezett oktatás–szociális–egészségügyi együttműködés megerősítése, a gyermekvédelmi rendszerben szorosabb együttműködés az ellátatlanok felderítése	Előkészítése 2027.12.31-ig, a tevékenység végzése 2028-tól folyamatosan	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, gyermekjóléti központok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, munkavédelmi hatóság, rendőrség, polgárőrszervezetek felkérése Bács-Kiskun	iskolaegészségügyi szolgálatok és fenntartóik, EFI-k fenntartói, EFI-k, oktatási intézmények, gyermekjóléti központok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, Bács-Kiskun	nem

					Vármegye Önkormányzata által	Vármegye Önkormányzata	
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) A hátrányos helyzetű kiszűrt gyermekek ellátáshoz juttatási akadályának észlelése és elhárítása	Folyamatosan	-	háziorvosok/házi gyermekorvosok, védőnők, fogorvosok, gyermekjóléti központok, család- és gyermekjóléti szolgálatok,	nem
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

					tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem

			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem
4.	A rendszeresen hozzáférhető	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	igen

	testmozgás biztosítása	hiányok, kapacitás hiányok	tájékoztató és foglalási oldal létrehozását		intézmények, sport szolgáltatók	Bács-Kiskun Megyei Szabadidősport Szövetség	
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségnevelésse l kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem

			lehetőségeinek biztosítása egészségnevelésse l kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok , egészségügyi szolgáltatók	nem
IDŐSEK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetb ől eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			kapacitáshiányos településeknek		államháztartásban jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) EFI-k részéről az 1/a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	EFI fenntartók	nem
			c1) A 1/c1) pontban részletesen bemutatott	2035	települési önkormányzatok	települési önkormányzatok	nem

			alapellátás és közterületi megközelítésének akadálymentesítése				
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	települési önkormányzatok	nem
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok, fenntartók	nem
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és	nem

			ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.		gyermekjóléti alapellátás	gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóak javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás,	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem

			részletezettek szerint				
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem
			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóak javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem

			fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára				
4.	A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ hiányok, kapacitás hiányok	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport tájékoztató és foglalási oldal létrehozását	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények, sport szolgáltatók	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Bács-Kiskun Megyei Szabadidősport Szövetség	igen
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi	települési önkormányzatok	nem

		fizikai hozzáférési problémák	szolgáltatási modell		szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	, egészségügyi szolgáltatók	
NŐK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési	EFI fenntartók	nem

			bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére		önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek		
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			c1) A 1/c1) pontban részletesen bemutatott alapellátás és közterületi megközelítésének akadálymentesítése	2035	települési önkormányzatok	települési önkormányzatok	nem
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	települési önkormányzatok	nem

3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c1) A települések projektjeivel,	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők,	települési önkormányzatok	nem

			illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint		EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem
			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhe	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem

			z kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára				
4.	A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ hiányok, kapacitás hiányok	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport tájékoztató és foglalási oldal létrehozását	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények, sport szolgáltatók	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Bács-Kiskun Megyei	igen

						Szabadidősport Szövetség	
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem

			egészségnevelésse l kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok , egészségügyi szolgáltatók	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetb ől eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	EFI fenntartók	nem
			c1) A 1/c1) pontban részletesen bemutatott alapellátás és közterületi	2035	települési önkormányzatok	települési önkormányzatok	nem

			megközelítésének akadálymentesítése				
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	települési önkormányzatok	nem
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok, fenntartók	nem
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó	nem

			kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.			települési önkormányzatok és társulásaik	
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem

			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem
			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem

			tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára				
4.	A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ hiányok, kapacitás hiányok	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport tájékoztató és foglalási oldal létrehozását	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények, sport szolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem

					szociális tevékenységű civil szervezetek		
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok,	EFI fenntartók	nem

			ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére		falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek		
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	települési önkormányzatok	nem
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozókk	települési önkormányzatok	nem

			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem

			juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint				
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem
			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem

			bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára				
4.	A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ hiányok, kapacitás hiányok	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport tájékoztató és foglalási oldal létrehozását	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények, sport szolgáltatók	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Bács-Kiskun Megyei Szabadidősport Szövetség	igen
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem

5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem
ROMÁK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			azonos módon kezeljék				
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	EFI fenntartók	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző ellátások tekintetében	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	települési önkormányzatok	nem
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem

		eredő probléma	leszakadó csoportoknál				
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	nem
			a4) A szakellátási szakemberhiányt tárgyaló részen javasolt alapítvány ösztöndíj programja kiemelten támogathatná a hátrányos szocioökonómiai helyzetű jelentkezőket, a roma közösségek elérése célzott tájékoztatással és	2027.12.31. az intézményi vizsgálatra és tervezésre 2028.12.31. az ösztöndíjrendszer létrehozására és elindítására	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			mentorálással erősíthető.[4]				
			a5) A roma egészségügyi szakdolgozói létszám emelésére a roma fiatalok pályaorientációjába a célszerű beépíteni, amelyben az oktatási intézmények és az EFI-k együttműködése hozhat eredményeket.	2027-től	egészségügyi szakképző intézmények	oktatási intézmények, EFI-k	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

[4] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

			hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban részletezettek szerint	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások,	települési önkormányzatok	nem

			tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint		egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem
			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem

			biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára				
4.	A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ hiányok, kapacitás hiányok	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport tájékoztató és foglalási oldal létrehozását	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények, sport szolgáltatók	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Bács-Kiskun Megyei Szabadidősport Szövetség	igen

			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségneveléssel kiegészítve. Továbbá minden	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem

			esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Az alapellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni,	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék				
			a3) EFI-k részéről az a3) pontban bemutatott együttműködések kialakítása az ellátási átfedések és hiányok kiküszöbölésére	2027.12.31.	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok, egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek	EFI fenntartók	nem
			c2) Az 1/c2 pontban részletezett helyi szűrések szervezése mind a szűrőbuszt nem igénylő, mind a szűrőbuszt igénylő megelőző	2035	háziorvosok, védőnők, települési önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, falugondnoki szolgálatokkal, tanyagondnoki szolgálatok,	települési önkormányzatok	nem

			ellátások tekintetében		egészségprevencióval foglalkozó civil szervezetek, egyházi szervezetek		
3.	Kommunikációs elérési problémák	A 3) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a2) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			a3) A háziorvos és a szociális ellátás együttműködésében a szűrés utáni ellátási útvonalak rendezése a kiszűrtek ellátáshoz juttatása, hogy legyen értelme a szűrésnek a lakosság szemében is.	Folyamatosan	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti alapellátás	háziorvosok/házi gyermekorvosok, szociális és gyermekjóléti ellátást fenntartó települési önkormányzatok és társulásaik	nem
			b1) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan	Folyamatosan	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.				
			b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/b2) pontban	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei, továbbá háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			részletezettek szerint		tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
			c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 3/c1) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
			c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az esélyegyenlőségi programokba, különösen a tanyavilág számára.	2035	szociális alapszolgáltatás, háziorvosok, védőnők, EFI-k	települési önkormányzatok	nem

			c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára	Folyamatosan	települési önkormányzatok és konzorciumi partnereik	települési önkormányzatok	nem
4.	A rendszeresen hozzáférhető	A 4) pontban részletezett hozzáférési problémák, információ	a) Javasolt megvizsgálni egy a 4/a) pontban részletesen bemutatott sport	2028.12.31	sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező	települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	igen

	testmozgás biztosítása	hiányok, kapacitás hiányok	tájékoztató és foglalási oldal létrehozását		intézmények, sport szolgáltatók	Bács-Kiskun Megyei Szabadidősport Szövetség	
			c) A 4/b) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségeinek biztosítása egészségnevelésse l kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és konzorciumi partnerei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A 4/c) pontban bemutatott óvodai mozgásfejlesztések és a 18 év alattiak tanítási időn kívüli sportolási	2035	oktatási-nevelési intézmények, sportegyesületek, sportkapacitással rendelkező intézmények,	települési önkormányzatok	nem

			lehetőségeinek biztosítása egészségnevelésse l kiegészítve. Továbbá minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak esetében is mozgási, és mozgásfejlesztési lehetőség biztosítása.				
5.	Otthonközeli szolgáltatási modell	Az 5) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) Az 5/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok , egészségügyi szolgáltatók	nem

1) Az alapellátások fizikai elérési problémái

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k közvetlen dolgozói által saját kompetencia körben, vagy általuk végzett mintavételből származó laborvizsgálattal el nem végezhető megelőző járóbeteg-szakellátások/mozgó szakorvosi szolgálatok **megfelelő kapacitását** biztosítani szükséges megfelelő számú szűrőbusszal és szakszemélyzettel a nagyobb járóbetegszakrendelő központoktól távoli településeken, ahol alacsony a lakosság ellátottsága. A kitelepüléssel kapcsolatban a kistelepülések műszaki lehetőségeihez igazodó és a kistelepülések költségeit minimalizáló, elsősorban a terület és a közmű (víz, szennyvíz, elektromos áram) biztosítását igénylő szűrőbuszok beszerzése. Javasolt energiatárolóval, napelemekkel, szennyvíztartállyal, riasztórendszerrel, kamera rendszerrel, állandó internetkapcsolattal ellátott szűrőbuszok beszerzése, amelyek számára elegendő 230 V-os hálózati kiegészítő energiaforrás, alacsony teljesítményfelvétellel és egy kerti csap igénybevétele, a szűrőbuszból megtáplált csap körüli fagymentes ideiglenes busztartozék burkolattal. A különböző szervezetek által végzett **szűrési adatok kerüljenek be az EESZT-be**, és készüljenek mindenki számára **nyilvános szűrési statisztikák** településenként nemi és korosztályos megbontásban, kivéve ott, ahol az alacsony lakosságszám miatt ez GDPR szempontjából aggályos. A statisztika tartalmazza a háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k által végzett szűrései tevékenységet. Továbbá szükséges háziorvosi praxisonként is statisztika, amely esetében GDPR szempontjából vizsgálandó, hogy mely statisztikai adatok lehetnek publikusak.
- Adott kistelepülés **munkavállalói szokásaihoz igazodó időpontban** célszerű a szűrést megszervezni. A sikeres szűrés előkészítésébe a polgármesteri hivatal, a család- és gyermekjóléti szolgálat, a falugondnoki, tanyagondnoki szolgálat, háziorvos, területi védőnő bevonása javasolt, ideértve az éves szűrési napok és napszakok kijelölését, a kommunikációs csatornákat. A szűrések sikerességét segítené, ha széles körű szűrések lennének egy időpontban, egy helyen elérhetőek évente azonos időpontban, folyamatosan minden évben. Várhatóan a munkavállalók és gyermekeik számára az esti, péntek délutáni, vagy hétvégi időszakok lesznek preferáltak.
- A szűrésekhez szükséges kapacitást részben a **meglévő járóbeteg-szakrendelési óraszám kapacitására** lehetne biztosítani, amennyiben jogszabály lehetővé tenné ezek egy részének a rendelési időben is jelzett prevenciós célú rugalmassá tételét. A működési engedélyező és a finanszírozó hatóság számára is előre leadott kitelepülési menetrend lehetővé teszi a szabályok betartásának kontrollját. A kitelepülés széles körű kommunikációja célszerű megyei és települési szinten is.
- A szűrésekhez hiányzó kapacitást háziorvosok **második szakvizsga szerzésének**, a háziorvosi asszisztensek **második egészségügyi képzettség szerzésének támogatásával** és a háziorvosok szűrésekbe bevonásával, e szakorvosi tevékenységek finanszírozási rendszerbe beépítésével lehetne elősegíteni.
- A szűrésekhez hiányzó kapacitást országos szintű egészségügyi dolgozókat és a magánegészségügyi szektorban működő szolgáltatókat célzó **önkéntességi programok** révén lehetne biztosítani. A magánegészségügyi szolgáltatók esetében a részvétel PR célú felhasználhatósága és állami kitüntetés szerzési lehetőség lehet ösztönző. Az önkéntes szakdolgozók és orvosok számára önkéntességi állami kitüntetések alapításával lehetne ösztönözni a részvételt. A programokba az e téren tapasztalt egyházi és civil szervezeteket célszerű mind országos, mind megyei szinten bevonni.
- Az EFI-ben a megelőző ellátási célból foglalkoztatott személyek jellemzően egészségügyi szakdolgozók dolgoznak, akik jogosultak önálló egészségügyi

munkavégzésre. A finanszírozásuk jellemzően uniós és hazai nem egészségbiztosítási alapból származó forrásból történik. A kettős finanszírozás elkerülése érdekében jelenleg EESZT-t nem használhatnak. Javasolt a szabályzás átalakítása, hogy **az EFI-k egészségügyi szakdolgozói hozzáférjenek az EESZT-hez** és az általuk végzett tevékenységeket medikai szoftveren keresztül rögzíthessék, hogy egy beteg esetén a háziorvosi, fogorvosi, védőnői szűrési tevékenység átfedése kiküszöbölhető legyen. Alapvető elvárás, hogy az elvégzett szűrési adatok ne vesszenek el, jussanak el a beteget menedzselő szakemberhez, a háziorvosi, fogorvosi, védőnői, EFI tevékenységek EESZT-n keresztül kerüljenek be lakosonként és az adatok a háziorvosi, fogorvosi medikai szoftverbe automatikusan épüljenek be, jelezve az adatok keletkezésének tényét. GDPR szempontjából az EFI EESZT jogosultságát szükséges jogosultsági körönként definiálni, szabályozni. Az EFI-k tevékenysége speciális kóddal kezelhető, amely jelzi az EESZT-ben, hogy uniós, vagy hazai forrásból finanszírozott a tevékenység, így a NEAK finanszírozott tevékenységektől jól elkülöníthető.

- Az EFI-k **munkahelyi életmódprogramok** további erősítése is javasolt, mivel az aktív korú lakosság jó része így érhető el a leghatékonyabban, köztük a hátrányos helyzetű, sok esetben alacsony képzettségű munkavállalók.
- A **tanyagondnoki szolgálat kapacitásának és fenntarthatóságának bővítési feltételeinek** megteremtése (létszám problémák segítése képzéssel és a magasabb bérek forrása, további jármű beszerzési pályázatokkal, finanszírozás befogadással és a finanszírozás emelésével a magasabb munkabér és a tényleges jármű fenntartási költségek fedezetére, új szolgálatok indítása). A járóbeteg-szakellátási központoktól, háziorvosi, fogorvosi rendelőtől, gyógyszertártól való távolság figyelembevételével sávos finanszírozással javasolt megteremteni azon települések számára is a szolgáltatás megszervezését, akik a hátrányos helyzetük miatt egyáltalán nem tudnak az üzemeltetéshez forrást biztosítani.
- A szakellátásokhoz – ideértve a szakellátásoknál elérhető megelőző ellátásokat - szükséges utazási költségek megelőlegezésére képtelen hátrányos helyzetűek számára adminisztratív és technikai fejlesztés javasolt, amely révén elkerülhető számukra a költség megelőlegezése. A díj kiegyenlítése közvetlenül a személyszállítást végző szolgáltató számára történne meg.
- Az **EFI-k eszközfejlesztésével és a kompetencia szintjük növelésével** növelhető az általuk szűrőbuszok nélkül helyszínre juttatható megelőző ellátások köre. Javasolt az irodai és a kitelepüléshez, előadásokhoz szükséges informatikai eszközeik, szemléltető eszközeik fejlesztése, továbbá gazdaságosabb üzemű kislabor automatákkal, egyéb megelőzést segítő berendezésekkel történő felszerelésük. Továbbá célszerű mobilinternet biztosítása ezen eszközök helyszín független működéséhez.
- Az **EFI-k stabil működését** az uniós ciklusok forrástervezése és az előre láthatóan kieső időszakok hazai finanszírozásával javasolt biztosítani. Ez előfeltétele annak, hogy kulcsszerepet játszanak az alapellátás, főként a megelőző ellátások hiányosságainak megszűntetésében és a kistelepülésen élők és a hátrányos helyzetűek ellátási hátrányainak megszűntetésében. Az EFI-k kompetenciaszintjét az egészségügyi képzettségükre ráépülő képzéssel lehet növelni, így csökkentve azon megelőző ellátások körét, amelyhez szűrőbuszok szükségesek. Javasolt országosan egységes módszertan és segédletek készítése az EFI-k szakember bevonására és e célra a forráskeretek és jogi keretek biztosítása.

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Azokon a településeken, ahol a jogszabályi feltételek fennállnak, de még **nem működik falugondnoki vagy tanyagondnoki szolgálat, célszerű egyedi szakmai**

tanácsadással támogatni a szolgáltatás megszervezését. A tanácsadás keretében indokolt felmérni a személyi és tárgyi feltételek biztosításának lehetőségeit, a finanszírozási feltételeket, valamint a hosszú távú működtetés pénzügyi fenntarthatóságát, szükség esetén külső szakértők bevonásával. Amennyiben az állami normatív támogatás nem fedezi a működtetés teljes költségét, javasolt feltárni az önkormányzati gazdálkodás átszervezésének lehetőségeit, illetve a kiegészítő finanszírozási forrásokat. A hátrányos helyzetű települések esetében a szolgáltatás fenntartható működtetéséhez várhatóan további állami támogatás vagy hosszú távú külső finanszírozás biztosítása szükséges.

a2) Javasolt felhívni a járóbeteg-szakellátást nyújtó intézmények figyelmét arra, hogy a **falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgálatok által végzett betegszállítást a betegszállító szolgálatokhoz hasonló működési rend szerint kezeljék**. A hosszú várakozási idő, valamint az akadálymentes bejáratoknál történő megállás és várakozás korlátozása jelentősen csökkentheti e szolgáltatások napi szállítási kapacitását, ami közvetve más lakosok egészségügyi és szociális ellátáshoz való hozzáférését is ronthatja. Célszerű továbbá tájékoztatni a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgálatokat az egységes eljárásrendről, valamint arról, hogy mely szervezethez fordulhatnak, ha az intézkedések alkalmazása nem valósul meg.

a3) Az **EFI-k számára** javasolt a háziorvosokkal, fogorvosokkal, védőnői szolgálatokkal, a települési és a roma nemzetiségi önkormányzatokkal, falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatokkal, valamint az egészségprevencióval foglalkozó civil és egyházi szervezetekkel kialakított **együttműködések további erősítése**. Az együttműködés célja a megelőző ellátásokhoz való hozzáférés javítása, a lakosság hatékony elérése, a betegutak összehangolása, valamint az ellátási hiányok és párhuzamosságok csökkentése. A helyi szereplők összehangolt közreműködésével célszerű rendszeres, előre tervezhető és a célcsoportok életviteléhez igazodó egészségfejlesztési programokat és kitelepüléseket szervezni. A háziorvosok, az EFI-k és a helyi közösségi szereplők együttműködése hozzájárulhat ahhoz, hogy a kistelepüléseken élők könnyebben hozzáférjenek az egészségnevelési programokhoz, a dietetikai tanácsadáshoz, az életmód-tanácsadáshoz, a mentális egészséget támogató szolgáltatásokhoz, valamint – ahol rendelkezésre állnak – a mozgásprogramokhoz és egyéb prevenciós szolgáltatásokhoz. A szolgáltatások körét minden esetben az adott térségben elérhető szakmai kapacitásokhoz és az EFI-k kompetenciájához szükséges igazítani. Az EFI-k számára javasolt a háziorvosokkal, a fogorvosokkal, a védőnői szolgálatokkal, a települési és nemzetiségi önkormányzatokkal, a falugondnoki és tanyagondnoki szolgálatokkal, valamint az egészségfejlesztésben érintett civil és egyházi szervezetekkel kialakított együttműködések további erősítése. Az együttműködések célja a megelőző ellátásokhoz való hozzáférés javítása, a lakosság hatékony elérése, a betegutak összehangolása, valamint az ellátási hiányok és párhuzamosságok csökkentése.

c1) A települési önkormányzatok feladata, hogy az egészségügyi alapellátás, a megelőző ellátások befogadására alkalmas eddig nem akadálymentesített épületekben az egyenlő esélyű hozzáférést megteremtsék. Ennek keretében szükséges az **épületek fizikai akadálymentesítésének** fokozatos megvalósítása, különös tekintettel a mozgásukban, látásukban vagy hallásukban korlátozott személyek önálló és biztonságos közlekedésének biztosítására. Az épületek akadálymentes megközelíthetőségének érdekében indokolt a kapcsolódó közterületi infrastruktúra fejlesztése is. Ennek részeként javasolt biztosítani az akadálymentes közlekedési útvonalat legalább az

egészségügyi intézmény bejárata és a legközelebbi helyközi vagy helyi közösségi közlekedési megálló között

c2) A szűrések kitelepülésének országos szintű folyamatos megoldásáig célszerű a településeknek továbbra is élni a pályázati lehetőségekkel, vagy saját forrásból biztosítani **a járóbeteg-szakrendelési körbe tartozó és jelentősebb felszerelést igénylő szűrések helyben történő elérhetőségét** legalább évente egyszer a lakosság létszámával arányos kapacitásban. E téren az előzőek szerinti szakmai és társadalmi együttműködések betartása célszerű, hogy a szűrésen ténylegesen részt vegyen a célcsoport. Javasolt a szűrést minden esetben egészségneveléssel összekötni, hogy a kiszűrtek megértsék, hogy a háziorvosukat tájékoztatva mi a teendőjük. Továbbá célszerű a szűrőbuszt nem igénylő szűrések feltételeit évente rendszeresen biztosítani a fenti szakmai együttműködéssel.

2) Iskolai egészségnevelés

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- Az oktatási intézményekben a gyermekek számára végzett egészségnevelési tevékenységet végzők körének jelenlegi **szigorú szabályzását enyhíteni** javasolt, az EFI-k, az iskolaegészségügyi tevékenységet nem végző háziorvosok, fogorvosok és az ő asszisztenciájuk, az önkormányzati-állami fenntartású járóbeteg szakellátások orvosi, szakdolgozói számára is megkönnyítve a részvételt.

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Az oktatási intézményekben megvalósuló egészségfejlesztési és prevenciós tevékenységek eredményességében kiemelt szerepe van az iskolaegészségügyi szolgálatnak. A gyakorlati tapasztalatok alapján e feladatok ellátására elsősorban a főállású iskolavédőnők rendelkeznek a legmegfelelőbb kompetenciákkal és folyamatos intézményi jelenléttel. Az **egészségnevelési ellátási hiányosságok feltárása** és csökkentése érdekében javasolt, hogy a megyei önkormányzat – az oktatási intézmények, az iskola-egészségügyi szolgáltatók (önálló önkormányzati intézmény esetén a fenntartó önkormányzat), valamint az EFI-k bevonásával – végezzen átfogó felmérést arról, hogy az egyes intézményekben és telephelyeken mely korosztályok számára, milyen egészségnevelési tevékenységek érhetők el. A felmérés eredményei alapján intézményi és évfolyami bontásban azonosíthatók azok a hiányterületek, ahol a tanulók nem részesülnek meghatározott egészségnevelési programokban. Emellett feltérképezhető, hogy az egyes egészségnevelési témakörök mely intézményekben érhetők el, és azokat mely szakemberek vagy szervezetek valósítják meg. Az így létrejövő helyzetkép megalapozhatja az egészségnevelési szolgáltatások területi és korosztályi egyenlőtlenségeinek csökkentését, valamint az erőforrások hatékonyabb tervezését és koordinációját.

A felmérés alapján javasolt felkérni az EFI-ket, hogy az iskolaegészségügyi szolgálatókkal és fenntartóikkal együttműködve, a fenntartói oldalon esetenként hiányzó egészségügyi szakmai ismereteket és kapcsolatrendszert biztosítva koordinálják az ellátási hiányok megszűntetését és folyamatosan monitorozzák az ellátásokat, hogy az ellátási hiányokat időben felismerjék. Javasolt az EFI-k felkérése, hogy évente végezzék el a fentiekben kialakított adatbázis aktualizálását és küldjék meg a megyei önkormányzat számára, hogy azokat összesítve megyei szinten is látható legyen van-e ellátási hiány, szükséges-e további beavatkozás.

a2) Javasolt oktatási intézményenként kidolgozni, hogy **a magántanulók és a hiányzás miatt kieső gyermekek kritikus egészségnevelési ismereteit hogyan tudják pótolni**. A pótlás iskolaidőn kívüli megszervezése is egy lehetőség. A fiatalok, különösen a 14-18 év közötti korosztály esetében az általános iskolás korban végzett egészségnevelési tevékenység visszacsatolása, a korábbi ismeretek felelevenítése, megerősítése és az ismertek pótlása kiemelten fontos, emiatt a teljes ifjúságra (0-24 évesek) irányuló komplex szemlélet szükséges, amelyből nem maradhatnak ki a 14 év feletti férfiak sem. Kiemelten kezelendő a szexuális felvilágosító, szerhasználatot megelőző programok megvalósítása, balesetmegelőzés, elsősegélynyújtási ismeretek átadása, egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése, digitális egészségértés fejlesztése.

a3) Az ellátásból kimaradó gyermekek, valamint azok esetében, akiknél az interaktív visszajelzések alapján egyértelműen megértési vagy egészségértési nehézségek azonosíthatók, célszerű **iskolán kívüli egészségnevelési programokat** szervezni. E programok megvalósításába ajánlott olyan szakembereket bevonni, akik képesek áthidalni a kommunikációs és kulturális különbségeket, így különösen szociális munkásokat, hátrányos helyzetű közösségekből származó egészségügyi szakembereket, valamint nemzetiségi vagy közösségi segítőket. Az érintett gyermekek programokban való részvételének ösztönzése érdekében – a rendelkezésre álló források függvényében – indokolt motivációs elemek alkalmazása. Ilyenek lehetnek például az egészséges étkezés biztosítása, a gyermekek számára hasznos kis értékű tárgyi juttatások, illetve közösségi vagy szabadidős programokon, például kirándulásokon való részvétel lehetősége.

a4) Az **oktatási, a szociális és az egészségügyi ágazatok közötti együttműködés megerősítése**, valamint a gyermekvédelmi rendszer szereplőinek szorosabb koordinációja szükséges az ellátatlan gyermekek felderítése és az ellátórendszerbe történő bevonása érdekében. E cél megvalósítását elősegítheti a munkavédelmi hatósággal, a rendőrséggel és a polgárőrszervezetekkel kialakított szorosabb együttműködés, amely hozzájárulhat a külföldi, regisztrálatlan munkavállalók gyermekeinek azonosításához és az egészségügyi, szociális, valamint oktatási ellátórendszerbe történő mielőbbi bekapcsolásához.

3) Kommunikációs elérési problémák

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Amennyiben a hátrányos helyzetű, szűrővizsgálatok során kiszűrt gyermek egészségügyi ellátáshoz jutásának akadálya merül fel, az egészségügyi alapellátásnak és a gyermekjóléti szolgáltatásnak szoros együttműködésben kell eljárnia. Az ellátáshoz való hozzáférést akadályozó tényezők megszüntetését elsődlegesen a **szülők bevonásával** szükséges megoldani, azonban ha a szülők ebben akadályozottak vagy nem képesek közreműködni, a szociális ellátórendszer megfelelő támogatásával kell biztosítani a gyermek ellátáshoz jutását.

a2) Az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés személyes támogatásának és a betegek **ellátásba kísérésének erősítése** szükséges a leginkább leszakadó társadalmi csoportok körében, a tanyagondnoki és falugondnoki szolgálatok, valamint egyéb szociális dolgozók aktív bevonásával.

a3) A **háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködésének** fontos eleme a szűréseket követő ellátási útvonalak rendezése, valamint a kiszűrt személyek megfelelő

ellátáshoz juttatása. Ez biztosítja, hogy a szűrések valóban elérjék céljukat, és kézzelfogható egészségnyereséget jelentsenek a lakosság számára.

a4) A szakellátásban tapasztalható szakemberhiány kezelését célzó fejezetben javasolt alapítványi ösztöndíjprogram kiemelten támogathatná a hátrányos szocioökonómiai helyzetű jelentkezőket, a roma közösségek elérése célzott tájékoztatással és mentorálással erősíthető. Az orvosképzés mellett az ösztöndíj lehetőséget biztosíthatna roma származású egészségügyi szakemberek és szakdolgozók alap- és továbbképzésének finanszírozására.[5] Ez egyszerre szolgálná a szakemberhiány mérséklését és az egészségügyi ellátás esélyegyenlőségének erősítését.

a5) A roma származású egészségügyi szakdolgozók számának növelése érdekében célszerű az **egészségügyi pályák népszerűsítését** és a pályaorientációt már a roma fiatalok körében megerősíteni. Ennek eredményes megvalósításában az oktatási intézmények és EFI-k együttműködése kiemelt szerepet játszhat.

b1) A **háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan** javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.

b2) A lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében:

- A hátrányos helyzetű célcsoportot sok esetben a **részvételre motiválni** is szükséges (pl. egészséges ételek a résztvevőknek, célcsoport számára hasznos kis értékű tárgyi ajándékok).
- A kitelepülő szűréseken javasolt a **roma nemzetiségi önkormányzattal szoros együttműködés** kialakítása, és a romák számára a nemzetiségi önkormányzat által közvetített igényeiknek megfelelő idősáv biztosítása, hogy a nemzetiségi önkormányzat és a szociális munkások aktív részvételével minél nagyobb mértékben bevonhatóak legyenek a megelőző ellátásokba.
- Az egészséggel, egészségüggyel kapcsolatos tévhitek tudatos, célzott cáfolata, különösen a mammográfiával kapcsolatban.
- **Alapellátási és szakellátási körbe tartozó szűrések biztosítása.**
- **Egészséges táplálkozási ismeretek átadása,** ideértve a dietetikai tanácsadást, diétás szakácsok tanácsadását, főzőtanfolyamokat, receptgyűjteményeket, kóstolókat, egészséges élelmiszerek megismertetését, szezonális étkezést.
- A hátrányos helyzetű lakosság számára célzott, rendszeres **egészségfejlesztési ismeretátadás és készségfejlesztés** szükséges, különösen a betegutak megértése és a digitális egészségügyi felületek használata terén. A célcsoportok tényleges elérése az EFI-k, az esetmenedzserek és a helyi kulcsszereplők együttműködésével, szükség esetén kitelepülő formában biztosítható.
- Javasolt a **mentális egészségfejlesztés**, a pozitív pszichológia tématerülettel összefüggő programok szervezése, **az egészségértés fejlesztése:** az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése, betegségmegelőzés és betegségfelismerés készségek fejlesztése, balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás képzés, digitális egészségértés fejlesztése, fogyatékkal élő személyek

[5] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

társadalmi befogadását elősegítő programok, a célcsoporttal közös programok szervezése, életmódváltó és közösségi egészségnevelési programok megvalósítása, dohányzásról, alkoholról leszokást támogató programok, szolgáltatások biztosítása, szülésre és családdá válásra felkészítő tanácsadás szervezése. Továbbá az anyák egészségtudatos magatartását, mentális egészségfejlesztését támogató közösségi tevékenységek és kommunikációs kampányok szervezése.

- A **környezettudatos életmód**dal, klíma rezilienciával kapcsolatos szemléletformálás hozzájárul az egészséges környezet kialakításához.
- Indokolt **a demencia korai felismerésének támogatása**, valamint az 55 év feletti lakosság szűréseken való részvételének ösztönzése. Szükséges a demencia megelőzését és az állapotromlás lassítását segítő módszerek széles körű megismertetése, különös tekintettel az idősebb korosztályokra. A demenciagyanús személyek, a már diagnosztizált érintettek, valamint családtagjaik számára célzott segítségnyújtás indokolt. Ennek részeként fejleszteni szükséges a hozzátartozók és gondozók kompetenciáit, különösen a demenciával élő személyek megfelelő támogatása, a helyes kommunikáció, valamint a mindennapi gondozási helyzetek kezelése terén. További cél olyan programok megvalósítása, amelyek a demencia megelőzését, az állapotromlás lassítását és a mentális egészség megőrzését támogatják, például zeneterápia, önismereti készségfejlesztés vagy mentális egészségmegőrzési technikák alkalmazásával.

c1) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében:

- A hátrányos helyzetű célcsoportot sok esetben a **részvételre motiválni** is szükséges (pl.: egészséges ételek a résztvevőknek, célcsoport számára hasznos kis értékű tárgyi ajándékok).
- A kitelepülő szűréseken javasolt a **roma nemzetiségi önkormányzattal szoros együttműködés** kialakítása, és a romák számára a nemzetiségi önkormányzat által közvetített igényeiknek megfelelő idősáv biztosítása, hogy a nemzetiségi önkormányzat és a szociális munkások aktív részvételével minél nagyobb mértékben bevonhatóak legyenek a megelőző ellátásokba.
- Az egészséggel, egészségüggyel kapcsolatos tévhitek tudatos, célzott cáfolata, különösen a mammográfiával kapcsolatban.
- **Alapellátási és szakellátási körbe tartozó szűrések biztosítása.**
- **Egészséges táplálkozási ismeretek átadása,** ideértve a dietetikai tanácsadást, diétás szakácsok tanácsadását, főzőtanfolyamokat, receptgyűjteményeket, kóstolókat, egészséges élelmiszerek megismertetését, szezonális étkezést.
- A hátrányos helyzetű lakosság számára célzott és rendszeres **egészségfejlesztési ismeret átadás és készségfejlesztés** (pl. lakossági betegút, digitális ismertek) szükséges, amely az alapellátások fizikai elérési problémái részben bemutatott EFI és esetmenedzserek, valamint a helyi kulcsszereplők közötti együttműködéssel juttatható el ténylegesen a célcsoporthoz kitelepüléssel.
- Javasolt a **mentális egészségfejlesztés**, a pozitív pszichológia tématerülettel összefüggő programok szervezése, **az egészségértés fejlesztése:** az egészséges táplálkozással kapcsolatos ismeretek fejlesztése, betegségmegelőzés és betegségfelismerés készségek fejlesztése, balesetmegelőzés, elsősegélynyújtás

képzés, digitális egészségértés fejlesztése, fogyatékkal élő személyek társadalmi befogadását elősegítő programok, a célcsoporttal közös programok szervezése, életmódváltó és közösségi egészségnevelési programok megvalósítása, dohányzásról, alkoholról leszokást támogató programok, szolgáltatások biztosítása, szülésre és családdá válásra felkészítő tanácsadás szervezése. Továbbá az anyák egészségtudatos magatartását, mentális egészségfejlesztését támogató közösségi tevékenységek és kommunikációs kampányok szervezése.

- A környezettudatos életmóddal, klíma rezilienciával kapcsolatos szemléletformálás hozzájárul az egészséges környezet kialakításához.
- Indokolt **a demencia korai felismerésének támogatása**, valamint az 55 év feletti lakosság szűréseken való részvételének ösztönzése. Szükséges a demencia megelőzését és az állapotromlás lassítását segítő módszerek széles körű megismertetése, különös tekintettel az idősebb korosztályokra. A demenciagyanús személyek, a már diagnosztizált érintettek, valamint családtagjaik számára célzott segítségnyújtás indokolt. Ennek részeként fejleszteni szükséges a hozzátartozók és gondozók kompetenciáit, különösen a demenciával élő személyek megfelelő támogatása, a helyes kommunikáció, valamint a mindennapi gondozási helyzetek kezelése terén. További cél olyan programok megvalósítása, amelyek a demencia megelőzését, az állapotromlás lassítását és a mentális egészség megőrzését támogatják, például zeneterápia, önismereti készségfejlesztés vagy mentális egészségmegőrzési technikák alkalmazásával.

c2) Javasolt a kötelező, célzott egészségügyi ellátási, alapkompetenciát érintő tájékoztatás beépítése az **esélyegyenlőségi programokba**, különösen a tanyavilág számára.

c3) A háziorvosi és a szociális ellátórendszer együttműködéséhez kapcsolódóan javasolt esetmenedzserek biztosítása, gyógytornászi szolgáltatások biztosítása, kiterjesztett hatáskörű ápolók, dentálhigiénikus bevonása, gyógypedagógiai szolgáltatások fejlesztése gyermekek részére, dietetikus tanácsadás szervezése, gyógyúszás, gyógytestnevelés biztosítása gyermekek számára.

4) A rendszeresen hozzáférhető testmozgás biztosítása

A problémára megyei szintű beavatkozás lehetséges:

a) Javasolt megvizsgálni egy megyei szintű **sportinformációs és foglalási felület** létrehozását. A platform célja, hogy a lakosság, különösen a sportolás kezdők számára könnyen átláthatóvá és elérhetővé tegye a sportolási lehetőségeket, továbbá segítse a kihasználatlan sportolási kapacitások feltárását, hasznosítását. A felületen célszerű feltüntetni az adott sportlétesítmények és szolgáltatók honlapját, közösségi média elérhetőségét, pontos térképi ábrázolását is biztosíthatja helymeghatározást biztosító link segítségével. A javasolt főbb kategóriák:

- Tájékoztató kültéri sportolási lehetőségekről és azok nyitvatartásáról, az elérhető eszközökről, például sportparkok, futókörök, kosárlabda pálya, extrém sportpálya, játszóterek. A felhasználók tájékozódását tovább segítheti a kapcsolódó infrastruktúra – különösen az ivóvíz-vételi lehetőségek, nyilvánosan használható mosdók, öltözők, parkolási lehetőségek és akadálymentes hozzáférés – feltüntetése.

- Szabadidősportot is biztosító egyesületek által meghirdetett rendszeres sportolási lehetőségek.
- Társastánc, néptánc foglalkozások.
- Népi hagyományokon alapuló sportolási lehetőségek, például íjászat, lovaglás.
- Sporttelepek, sportcsarnokok szabad kapacitásai.
- Magánszolgáltatások, például: fitnesz-termek, bowling pályák.
- Iskolai tornaszobák, tornatermek, sportpályák szabad kapacitásai.
- EFI-k szabad csoportos gyógytorna időpontjai.

Fontos szűrendő tulajdonságok: település, sportág, gyermekeknek szóló-e, nyitvatartási idő/elérési idő, ingyenes, vagy fizetős, amennyiben fizetős Széchenyi Pihenőkártya aktív magyarok zsebből van-e lehetőség fizetni, mely fogyatékossági csoportok számára akadálymentesen igénybe vehető.

Az adatbázis összegyűjtése és évenkénti frissítése a településekkel közösen végezhető el, az ő helyismeretük, szolgáltatókkal való kapcsolatán keresztül.

A fentiekhez kapcsolódó fizetős foglalási oldalt is célszerű létrehozni, amelyek például feltárhatják az oktatási intézmények, sporttelepek szabad kapacitásait, rögzítve a beltéri és kültéri sportpályákat és azok szabad időpontjait foglalható módon meghirdetve. Az oktatási intézmények, sporttelepeket működtető sportegyesületek számára célszerű tanácsadást biztosítani és szerződésmintákat a szabad kapacitás hasznosítására. A szabad kapacitáshoz szükséges felügyelet például megbízási díjas szerződéssel is biztosítható, amely többlet jövedelemhez juttathat munkavállalókat, vagy a felügyeletet vállaló arra alkalmas nyugdíjasokat.

A fenti rendszer kifejlesztése, a szolgáltatói és a lakossági regisztráció adatvédelmi kidolgozása, kifejlesztése, az adatok első körös feltöltése, a széles körű szakmai tanácsadás és az oldal népszerűsítése EFOP Plusz forrásból, vagy a 2028-2034 közötti uniós ciklus forrásaiból biztosítható.

A rendszer működésének kialakításával lehetőség nyílhat egyszerűen adminisztrálható támogatási konstrukciók bevezetésére is. Amennyiben azt a finanszírozási program lehetővé teszi, továbbadott támogatás formájában az oktatási intézmények, valamint a szabadidősportot biztosító sportszervezetek és sportlétesítményeket üzemeltető szervezetek támogatásban részesülhetnének a hátrányos helyzetű lakosság rendszeres testmozgásának elősegítése érdekében, megfelelő elszámolási és dokumentálási kötelezettség mellett. A támogatás kiterjedhet a sportfoglalkozásokhoz kapcsolódó egyéb költségekre is, például a kiskorú gyermekek felügyeletének biztosítására a sportolás ideje alatt.

További lehetőségként megfontolható olyan elektronikus utalvány- vagy voucher-rendszer kialakítása, amelynek keretében a háziorvosok vagy iskolaorvosok az egészségügyi szempontból indokolt esetekben mozgásprogramok igénybevételére jogosító utalványt biztosíthatnak a rászorulók számára. Az utalvány a rendszerben regisztrált szolgáltatóknál – például fitnesztermekben, kezdő edzésprogramokon vagy életmódváltást támogató mozgásprogramokon – lenne felhasználható, a finanszírozási és elszámolási szabályoknak megfelelően.

A fenti rendszer további lehetőségeket is biztosíthat, akár korlátozott, kizárólag egészségügyi alapellátáson keresztüli foglalási lehetőséggel:

- EFI-k dietetikai tanácsadási időpontjai,
- Diétás szakácsok által szervezett főzőtanfolyamok,

- Klinikai szakpszichológusok egyéni tanácsadása,
- Klinikai szakpszichológusok csoportos foglalkozásai.

A sport információs és foglalási oldalt célszerű minden esetleges megyei szálláshelyeket bemutató, vagy szálláshely foglalást is lehetővé tevő turisztikai oldaltól elkülöníteni, hogy az ne minősüljön „utazási szolgáltatásegyüttesnek”.

b) Javasolt a gyermekek óvodai mozgásfejlesztésének biztosítása minden óvodás számára korszerű módszertan szerint, a korai egészségnevelést is tartalmazó módszerekkel, ideértve az óvodapedagógusok képzését és a rendszeres mozgásfejlesztés óvodai programba történő beépülését is. Továbbá az általános iskolás és a 18 év alatti fiatalok számára is javasolt a pályázati lehetőségekkel, saját forrással élve rendszeres tanítási időn kívüli sportolási lehetőséget biztosítani egészségneveléssel kiegészítve. Ugyanilyen fontos, hogy a lakosság teljes köre, minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak is hozzáférjenek sportolási lehetőségekhez, pályázatokból szervezett szabadidősport lehetőségekhez, programokhoz, mozgásfejlesztéshez, sportág ismertetéshez. A fogyatékossággal élők rendszeres mozgásfejlesztésének biztosítása és a fogyatékossággal élőket ellátó szociális és gyermekjóléti szakemberek kompetencia fejlesztése rehabilitációs mozgásfejlesztési programok végrehajtására.

c) Javasolt a gyermekek óvodai mozgásfejlesztésének biztosítása minden óvodás számára korszerű módszertan szerint, a korai egészségnevelést is tartalmazó módszerekkel, ideértve az óvodapedagógusok képzését és a rendszeres mozgásfejlesztés óvodai programba történő beépülését is. Továbbá az általános iskolás és a 18 év alatti fiatalok számára is javasolt a pályázati lehetőségekkel, saját forrással élve rendszeres tanítási időn kívüli sportolási lehetőséget biztosítani egészségneveléssel kiegészítve. Ugyanilyen fontos, hogy a lakosság teljes köre, minden esélyegyenlőségi célcsoport és az aktív korú férfiak is hozzáférjenek sportolási lehetőségekhez, pályázatokból szervezett szabadidősport lehetőségekhez, programokhoz, mozgásfejlesztéshez, sportág ismertetéshez. A fogyatékossággal élők rendszeres mozgásfejlesztésének biztosítása és a fogyatékossággal élőket ellátó szociális és gyermekjóléti szakemberek kompetencia fejlesztése rehabilitációs mozgásfejlesztési programok végrehajtására.

5) Otthonközeli szolgáltatási modell

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- Az állami fenntartású intézmények együttműködése, a fejlesztéseik otthonközeli szolgáltatási iránnyal történő összehangolása.
- Rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatások. Ennek része a meglévő betegszállítás szervezésének javítása. Továbbá az elérhető árú, jól összekapcsolt közösségi közlekedés biztosítása, amely digitális igényvezérelt irányba fejlesztett.
- A beteg számára mesterséges intelligencia által segített ellátási szoftverek elérhetőségének biztosítása, amely segíti az ellátáshoz jutás, ellátásszervezés folyamatát, és amelyben esetmenedzser meghatalmazottként is tud segíteni, ideértve a szociális alapellátásban dolgozókat is.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

c) Otthonközeli szolgáltatások fejlesztése

- Javasolt a mobil háziorvosi ellátás feltételeinek fejlesztése a vegyes, felnőtt- és gyermekpraxisokban. Ennek részeként indokolt az orvosok és szakápolók olyan, 3,5 tonna alatti járművekkel való ellátása, amelyek alkalmasak az alapvető háziorvosi

vizsgálatok és ellátások helyszíni biztosítására. A járművek felszereltségének ki kell terjednie a szükséges alapdiagnosztikai eszközökre, az EESZT-hozzáférésre, valamint a leletek és dokumentumok helyszíni nyomtatásának lehetőségére is.

- Indokolt az otthoni szakápolás fejlesztése annak érdekében, hogy a rehabilitációs jellegű egészségügyi ellátások a beteg otthonában is elérhetővé váljanak, különösen azok számára, akik egészségi állapotuk, mobilitási korlátaik vagy közlekedési nehézségeik miatt csak korlátozottan tudják igénybe venni az intézményi ellátásokat.
- A műszakilag mobilizálható járóbeteg szakellátás kistelepülésekre való eljuttatása.
- A lakosság körében használható telemedicinális háztartási készülékek elterjesztése, az ezzel gyűjtött egészségügyi adatok alapellátáshoz és szakellátáshoz juttatása. A háztartási készülékek körébe nemcsak az otthoni egészségügyi készülékeket értjük, hanem például egy személymérleg, okoshűtő, vagy mobiltelefon által gyűjtött adatok is ide tartozhatnak.
- Indokolt az alapellátás és a szakellátás telemedicinális és digitális fejlesztése annak érdekében, hogy a távolról is biztonságosan elvégezhető egészségügyi tevékenységek ne igényeljék a beteg személyes utazását. Ennek részeként javasolt a telemedicinális eszközök és rendszerek fejlesztése, valamint olyan, a betegek számára kiadható eszközök biztosítása, amelyek támogatják a távmonitorozást, az állapotkövetést és a beteg–ellátó közötti digitális kapcsolattartást.
- Rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatások kialakítása. A tanyagondnoki, falugondnoki, és támogató szolgáltatások fejlesztése.
- Az egészségügyi, szociális és közösségi szereplők összehangolt, rendszerszintű együttműködése.

1.2. Egészségügyi szakellátások

1.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

1.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása, az ebből eredő hosszú várakozási idő

Az alapellátás azonos elnevezési pontjában az egészségügyi ágazat **gyors technológiai fejlődési** irányainak felsorolása a járóbeteg-szakrendelések és a fekvőbeteg ellátásokra várható hatása:

- A megye **négy egészségügyi központjának helyzete jelentősen eltér** e szempontból. A szakorvoshiány a fővárost és a régióközpontokat kevésbé érinti. A megye déli részén Kiskunhalas helyzete kedvezőbbnek tekinthető, mivel Szeged regionális központ közelsége és az ingázási lehetőségek mérséklik a szakemberhiányt. Jelenleg Baján is kedvezőbb a helyzet, vélhetően Pécs régióközpont elérhetősége miatt. Kecskemét az M5-s autópályán jól elérhető Budapestről, azonban nem eredményez érdemi javulást a szakorvos-ellátottságban. Mind az állami, mind a magánegészségügy fővárosi koncentrációja miatt ezen elérhetőségnek nincs pozitív hatása. Kalocsa e tekintetben kedvezőtlenebb helyzetben van.
- A 2021-2023 közötti időszak orvosi béremelései kor szerinti sávokat határoztak meg, amelytől minimális vezetői eltérés lehetséges forrás rendelkezésre állása esetén. A béremelés arra alkalmas volt, hogy az átmeneti orvoshiányt a nyugdíjas orvosok pénzügyi motiválásával megoldja, azonban hosszú távon csak a probléma időbeli átütemezését érte el. A minőségi és mennyiségi mutatók nem jelentek meg a

béremelésben. A fiatal orvosok számára lassú pénzügyi előmeneteli pályát biztosít, különösebb külső szakmai motiváció nélkül. Az idősebb orvosok mellett sok esetben kevesebb műtéti lehetőséget kapnak a fiatal orvosok, amely az általuk elvárt szakmai fejlődést lassítja. További probléma, hogy 2023-tól nem volt több béremelés és az azóta megvalósult infláció a korábbi évek béremelésének a reálértékét jelentősen csökkentette.

- A 2021-2024 közötti szakdolgozói béremelés átmenetileg rendezte a szakdolgozók bérezését, azonban a **reálérték csökkenés** náluk is bekövetkezett. A minőségi és mennyiségi mutatók a szakdolgozói béremelésben sem jelentek meg.
- Magyarországon a rendszerváltásig egy úgynevezett integrált finanszírozási modell működött, amely egy állami biztosítón és a teljes egészségügyi ellátásban állami alkalmazotti jogviszonyon alapult. E mellett alakult ki a másodállású magánegészségügyi ellátás korlátozott módon, továbbá ez a rendszer termelte ki a paraszolvencia rendszerét. A rendszerváltást követően az egészségügyi ellátórendszer elindult egy úgynevezett szerződéses modell felé, ahol egyre nagyobb szerepe volt a piaci versenynek, lehetővé téve például az önkormányzatoknak, hogy gazdasági megfontolásokból gazdasági társasági formában is működtethessenek járóbeteg-szakrendeléseket. A piaci verseny korlátozottan érvényesült, az 1990-es években és a 2000-es évek elején jelentős mértéket öltöttek az elszámolási csalások, amely elvezetett a szakorvosi és nem szakorvosi óraszámok korlátozásához, az elszámolható beavatkozások pénzügyi korlátozásához (teljesítmény volumen korlát). Az eltelt másfél évtized során elindult az állami egészségügyi ellátórendszer visszaalakítása integrált modellé, amely során az önkormányzatokat is rákényszerítették a járóbeteg-szakellátások többségénél az államháztartási intézményi formára való áttérésre. Az egészségügyi szolgálati jogviszony kötelező bevezetése és a béremelések államháztartási jellege az integrált modell irányába hatott, ugyanakkor **a finanszírozási rendszert egyre nehezebben átláthatóvá és tervezhetővé tette**, bizonyos elemeinél (pl. fürdőgyógyászat) bérfeszültségeket is eredményezve.
- A **kiégés** az egészségügyi szakellátásban, kórházi ellátásban dolgozókat fokozottan érinti, magas a kiégés kockázata.
- A **komfortosabb tárgyi és mentális munkakörnyezet** segíthet a humán erőforrás vonzásában, megtartásában. Ahol ez nem adott, nagyobb az elvándorlás veszélye.
- A szakorvosok még mindig több olyan tevékenységet is végeznek, amely szakdolgozói önálló munkavégzéssel ellátható. A **szakmai kompetencia listában tovább kellene növelni a szakdolgozók szerepét**, amellyel a szakorvosok leterheltsége csökkenthető, ebből eredően a rendelkezésre álló kevesebb szakorvos hatékonyabban tudná a kizárólag általa elvégezhető feladatokat ellátni. Továbbá ez időt szabadítana fel a szakorvosi-háziorvosi egyeztetésekre, amelyek az egyes betegek ellátás menedzselését, a különböző szakorvosok által felírt gyógyszer hatóanyag ütközések kiküszöbölését szolgálná. Továbbá kapacitást szabadítana fel a kisvárosi és kistelepülési lakosság szűrőbuszos ellátásához.
- A **szakorvos utánpótlás** tervezése során figyelembe kell venni, hogy szakmától függően 10-12 év képzést követően válhat egy szakorvos hivatalosan önállóan szakmát gyakorlóvá, de egyes szakterületeken ez nem jelent tényleges önálló munkavégzést, mert a műtéti technikák magabiztos elsajátítása ennél hosszabb időt vesz igénybe.

2) A technikai fejlődés miatt megszűnő létesítmények hasznosítása

Az alapellátás „Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása” pontjában az egészségügyi ágazat gyors technológiai fejlődési irányainak felsorolása a járóbeteg-szakrendelések és a fekvőbeteg ellátásokra várható hatása:

Várható, hogy megyénként térszerkezettől függően hosszabb távon esetleg egy vagy két kórházhoz integrált járóbeteg-szakrendelő központ marad meg, koncentrálva az egyre korszerűbb, ugyanakkor egyre költségesebb eszközöket és az egyre kisebb létszámú munkaerőt. Ez a lehetséges fejlődés együtt járhat az egészségügyi ellátás minőségének a fejlődésével, egyre gyorsabban, egyre kisebb mellékhatásokkal, egyre hatékonyabban lesznek kezelhetőek a betegségek, amely a kórházi ellátás visszaszorulását okozza. A megmaradó kórházaknál vélhetően viszonylag nagyobb ágyszám kapacitást tartanak meg a Covid 19 járvány tapasztalatai alapján egy tömeges járványhelyzetre. Az esetlegesen megszűnő létesítménynek otthont adó település lakossága ezt az egészségügy szempontjából pozitív folyamatot veszteségként fogja megélni, amely társadalmi, gazdasági hátrányokat okoz. Ezen intézmények működése jelentős multiplikátor hatással jár a helyi gazdaságra, elsősorban a kereskedelmi és szolgáltató szektorban. Az intézmények megszűnése vagy alacsonyabb multiplikátor hatású hasznosítása jelentős veszteséget jelentene.

A Központi Statisztikai Hivatal (a továbbiakban KSH) „4.1.2.5. Kórházak megye és régió szerint” táblázata jól mutatja az egynapos sebészeti ellátás fejlődését és vele párhuzamosan a kórházi ágyszámok és a kórházi mutatószámok csökkenését.

Területi egység neve	2000	2003	2025
Működő kórházi ágy			
Bács-Kiskun	3 800	3 519	2 809
Ország összesen	83 430	79 832	60 185
Működő kórházi ágy tízezer lakosra			
Bács-Kiskun	69,3	65,0	57,9
Ország összesen	81,8	78,9	63,4
A kórházi ápolás átlagos tartama, nap			
Bács-Kiskun	8,0	7,4	6,6
Ország összesen	8,9	8,4	7,1
Kórháziágy-kihasználási százalék			
Bács-Kiskun	74,0	77,2	58,2
Ország összesen	76,4	79,4	65,9
Egynapos ellátási esetek száma			
Bács-Kiskun	n.a.	803	13 279
Ország összesen	n.a.	45 118	357 814

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Egy-egy adott BNO kód (betegségek nemzetközi osztályozása) szerinti betegséghez kapcsoló új műtéti technikai bevezetése közvetlenül vált ki olyan korábbi műtéti technikát, amely elvégzését követően kórházi ellátásra volt szükség.

3) Az egészségügyi rendszerből kikerülő tartós ápolást igénylők ellátatlansága

A hirtelen egészségkárosodáson átesett, tartós támogatást igénylő betegek esetében szűkös az otthoni elhelyezést és gondozást támogató ellátási kapacitás: az idősotthoni férőhelyek száma korlátozott, a várólisták hosszúak és a krónikus fekvőbeteg-ellátás kapacitásai szűkösek.

4) Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete

Az épületek az intenzív használat, napi fertőtlenítés miatt 15-20 évente **jelentős belső felújításra** szorulnak a folyamatos karbantartás mellett. A gépészeti rendszerek számos forgó-kopó alkatrészt tartalmaznak, amelyek élettartama 8-12 év közötti. Az egészségügyi műszerek gyorsan fejlődnek és avulnak el.

A megyei kórházi és járóbeteg-szakrendelő épületek, valamint **az orvosi és szakdolgozói szállások felújítási és energetikai korszerűsítési** folyamatai több helyen még nem zárultak le; hasonlóan, a külső környezet (járdák, parkosítás, belső udvarok) fejlesztése is részben befejezetlen. A klímaváltozásból adódóan az épületek hűtésének teljes körű, korszerű kiépítése is szükséges.

A **szakellátási tevékenység digitalizációjának** továbbfejlesztése szükséges, hogy több munkafolyamat integrálható legyen, és a digitális támogatás a mindennapi működésben nagyobb mértékben csökkentse az adminisztratív terhelést, illetve erősítse a folyamatok átláthatóságát és a betegút-szervezést.

További jelentős probléma, hogy a szakellátások és a fekvőbeteg ellátás **egészségbiztosítási finanszírozása alacsony**, amelyből nem gazdálkodható ki a tervszerű rendszeres karbantartás és az értékcsökkenésből szükségszerűen eredő felújítás.

5) Rehabilitáció

Általános, a teljes lakosságot érintő probléma, hogy az idősödési folyamat vagy betegség, sérülés következtében bekövetkezett egészségromlás folytatását megakadályozó, vagy visszafordító, azaz állapot javulást célzó rehabilitációs ellátásokhoz való időben történő hozzájutás nem biztosított. A rehabilitáció elérhetősége kapcsán minél kisebb településen lakik valaki, annál hátrányosabb helyzetű, azonban ez a probléma az aktív korú férfiakat is érinti. Az aktív korúak esetében a munkaképesség megőrzése vagy visszaállítása is múlik az ellátatlanság időtartamán.

1.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

1) A szakellátások fizikai elérési problémái

A közlekedésileg elzártabb tanyás térségek, kistelepülések és a szélesebb körű járóbeteg-szakrendelésekkel nem rendelkező települések hátrányos helyzetű lakossága számára akadályozott a hozzáférés. A fizikai hozzáférés főbb korlátai különösen a saját gépjárművel nem rendelkező, valamint az egészségi állapotuk miatt önálló közlekedésre nem képes személyek esetében az alábbiak:

- a közlekedési infrastruktúra és az ebből eredő közlekedési idő, amely akár egy egész napot is elérhet
- a közlekedés megfizethetősége, a megelőlegezéshez szükséges forrás hiánya, a támogatás igénylés adminisztrációs terhei,
- az útvonal akadálymentességének hiánya,

- az egészségi állapotból, fogyatékosságból vagy időskorból eredő korlátozott mobilitás, amely miatt az érintettek önállóan nem, vagy csak jelentős segítséggel képesek eljutni az egészségügyi szolgáltatásokhoz,
- a települési önkormányzatok számára nem kötelező falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások területi és kapacitás hiányai,
- a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállításának intézményi akadályai, egyes intézmények nem a betegszállítókkal azonos módon kezelik őket, így szűkül a kapacitásuk és sérülnek a szolgáltatásaik, miközben éppen ezek a szolgáltatások biztosítanak nélkülözhetetlen segítséget azoknak a hátrányos helyzetű személyeknek, akik egészségi állapotuk, szociális helyzetük vagy közlekedési nehézségeik miatt önállóan nem képesek eljutni az egészségügyi ellátásokra.

2) Kommunikációs elérési problémák

A főbb akadályok:

- a közlekedési támogatás igénylés adminisztrációs terhei,
- a digitális időpontfoglalási és tájékozódási képességek hiánya,
- írásbeli és szóbeli kommunikációs támogatás hiánya,
- az információ és fontosságának értelmezése,
- egészségértés és az ellátási folyamat megértésének hiánya,
- a szakorvosok és szakdolgozók szociális kommunikációs nehézségeit áthidaló szociális munkások kizárólag a nagyobb járóbeteg-szakellátási központokban igénybe vehető megelőzési ellátások kapcsán érhetőek el,
- kevés a roma orvos és egészségügyi szakdolgozó, amely segíthetné az információátadás romák általi elfogadottságát.

Jellemző a sürgősségi ellátás túlzott igénybevétele, több esetben olyan panaszokkal is, amelyek szakmai megítélés szerint nem indokolnának sürgősségi beavatkozást. Ennek hátterében egyrészt a háziorvosi alapellátáshoz való hozzáférés nehézségei (időpont-egyeztetés, korlátozott rendelési idők, területi távolságok), másrészt az ellátórendszer működésére vonatkozó tájékozottság hiányosságai és az egészségértés különbségei állhatnak.

3) Otthonközeli szolgáltatási modell

A hátrányos helyzetűeket érintő „1) Az alapellátások fizikai elérési problémái”, továbbá az „1) A szakellátások fizikai elérési problémái” pontokban bemutatott ellátási akadályok komplex megközelítése az otthonközeli szolgáltatási modell kialakítása. A modell a mobil egészségügyi és rehabilitációs szolgáltatásokat, a telemedicinát és más digitális egészségügyi megoldásokat, a rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatásokat, valamint az egészségügyi, szociális és közösségi szereplők összehangolt együttműködését tartalmazza. Egy ilyen komplex modell különösen indokolt Bács-Kiskun
megye tanyás és aprófalvas térségeiben, ahol a hagyományos intézményközpontú ellátásszervezés önmagában egyre kevésbé képes biztosítani az egyenlő hozzáférést az egészségügyi szolgáltatásokhoz.

1.2.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az egészségügyi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	**Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása, az ebből eredő hosszú várakozási idő**	A hiányok 1) pontban részletezett: Szakorvos hiány, régióközpontból, fővárosból költözés hajlandósága alacsony, béremelés nem ösztönző a fiatalok számára, nincs teljesítmény és	a1) Belső szakmai szabályzatokban szabályozni a fiatal szakorvosok gyorsabb műtéti gyakorlatszerzését a betegbiztonság és a képzési követelmények figyelembevételével	2028	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Intézményvezetők	nem
			a2) Szakmai közösségépítés, együttműködési készségek javítása	2035	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Intézményvezetők	nem

		minőségi mutató szerinti bérezés, lassú szakmai fejlődési lehetőség, az integrált modell kikényszerítése működési zavarokat okozott, egyes intézményekben bérfeszültség keletkezett, egyes létesítményekben a fizikailag egy helyen dolgozó azonos végzettségűek eltérő jogi státuszba kerültek, a kiégés kockázata magas, tárgyi és mentális munkakörnyezet fejlesztése szükséges, szakdolgozói kompetencia	b1) Folyamatos kiégés elleni programok, tanácsadás biztosítása	2035	Beszerzési eljáráson nyertes szolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			b2) Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények humán erőforrás térkép vizsgálat és szakember szükséglet tervezése. Az információk alapján a szakember utánpótlás ösztöndíjrendszerének megteremtése javasolt gazdasági szereplők bevonásával	2027.12.31. az intézményi vizsgálatra és tervezésre 2028.12.31. az ösztöndíjrendszer létrehozására és elindítására	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		növeléssel szakorvosok tehermentesítés e szükséges, szorosabb együttműködés a beteget menedzselő háziorvossal, több szűrési kapacitás szükséges, hosszú a szakorvos utánpótlás képzési ideje.					
2.	**A technikai fejlődés miatt megszűnő létesítmények hasznosítása**	A hiányok 2) pontban részletezett: Az alapellátás „Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása” pontjában leírtak hatására a beteg szempontjából pozitív fejlődési folyamat	b) Stratégia kidolgozása a megszűnő létesítmények gazdasági hatásának pótlására. A stratégia alapján kommunikációs csatornák és kapcsolatrendszer kiépítése.	2035	Releváns szakmai kamarák, testvérmegyék, nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező magyar civil szervezetek, célországi releváns civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		velejárója a szakellátás koncentrációja, intézmények megszűnése					
4.	**Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete**	A hiányok 4) pontban részletezett: A tárgyi feltételek fejlesztése szükséges, az épületek klíma reziliens fejlesztése, a fennmaradt fizikai és digitális akadályok megszűntetése.	c1) A fekvőbeteg ellátás, a járóbeteg-szakellátás közterületi bejáratai és a közterületi parkolók, tömegközlekedési érkezési pontok közötti akadálymentesítés biztosítása.	2035	MÁV csoport	A fekvőbeteg és járóbeteg-szakellátással érintett települési önkormányzatok	nem
			c2) Önkormányzati fenntartású járóbeteg-szakellátások tárgyi feltételeinek fejlesztése.	2035		A járóbeteg-szakellátást fenntartó települési önkormányzatok	nem
			c3) Az önkormányzati tulajdonú orvosi és szakdolgozói szállások felújítása és energetikai korszerűsítése.	2035		A járóbeteg-szakellátást fenntartó települési önkormányzatok	nem

5.	Rehabilitáció	A hiányok 5) pontban részletezett: Rehabilitáció ellátási hiányok	c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások hatékony felhasználása esetmenedzseléssel.	2035	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	nem

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása, az ebből eredő hosszú várakozási idő

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A fiatal orvosok számára **vonzó karrierlehetőség**, a minőségi és mennyiségi betegellátás, azaz a ténylegesen elvégzett munka objektív értékelését biztosító rendszer kialakítása szükséges. A minőségmérés része kell, hogy legyen a beteg elégedettségmérés, amely elektronikusan, a visszaéléseket megelőzendő korlátozások és kontroll mellett anonim módon javasolt.
- A további **béremelések** ne korhoz, hanem **minőségi és mennyiségi mérésekhez** kötődjenek, lehetőséget biztosítva a fiatalabb orvosok és a szakdolgozók számára is a magasabb bér elérésére.
- A **rugalmasabb, az ingázást is támogató foglalkoztatási formák** bevezetése szükséges a jelenlegi merev államháztartási logikájú rendszer helyett.
- Célszerű a **béremelést az intézményi szintű minőségi és mennyiségi alapú finanszírozási rendszerbe beépíteni**, hogy valódi verseny alakuljon ki az egészségbiztosítási alapból finanszírozott intézmények között a betegekért, amely a minőségi javulás motorja lehet. A kórház menedzsmentje, az orvosok és a szakdolgozók legyenek anyagilag is és társadalmilag is érdekeltek a betegekért folyó versenyért, amely korszerűbb, hatékonyabb és empatikusabb ellátásra ösztönzi őket.
- A **szakmai kompetencia listák felülvizsgálata**, a szakdolgozói önálló munkavégzés felé, tehermentesítve a szakorvosokat, esetmenedzserek bevonásával és lehetővé téve a betegút menedzselését végző háziorvosokkal történő szorosabb együttműködést.
- Humán **erőforrás és tárgyi feltételek biztosítása** a folyamatos, rendszeres, évente előre a lakosság számára is tervezhető szakrendelési kitelepülésekre, elsősorban a kistelepülési lakosság hatékony szűrése érdekében.
- Az orvosi és az egészségügyi szakdolgozói képzésbe **a szociális munka és a konfliktuskezelés beépítése** célszerű, hogy minden beteggel tudjanak megfelelően, személyre szabottan kommunikálni.

A fenti problémákra több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Belső szakmai szabályzatokban szabályozni **a fiatal szakorvosok gyorsabb műtéti gyakorlatszerzését** a betegbiztonság és a képzési követelmények figyelembevételével.

a2) **Szakmai közösségépítés**, az együttműködési készségeket javító programok, foglalkozások támogatása különböző módszerekkel. Az emberek az aktív éveik során több időt töltenek a munkahelyükön, mint a családjukkal, ezért fontos, hogy jól érezzék magukat a munkahelyükön. Ez ugyanolyan fontos az egészségügyi ágazatban dolgozóknál, mint a versenyszféra szolgáltató és ipari termelő cégeinél. Erre a 2021-2027-es időszakban EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

b1) Pályázati forrásból folyamatosan, azaz éveken át rendszeresen elérhető **kiégés elleni programokat**, tanácsadást javasolt szervezni a szakellátásban és a fekvőbetegellátásban dolgozók számára. Erre a 2021-2027-es időszakban EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

b2) Javasolt az intézményvezetőkkel egyeztetve felülvizsgálni az egészségügyi intézmények **humánerőforrás-térképét**, és hosszú távon, legalább évtizedes időtávban tervezni a várható szakember-szükségletet. A feltárt szükségletek alapján indokolt megvizsgálni, hogy az orvosképzés mely szakaszában lehet célszerű

ösztöndíjjal, tandíjtámogatással vagy más célzott támogatási formával ösztönözni a szakorvosi utánpótlást, a támogatás időtartamához igazodó megyei munkavállalási kötelezettség vállalása mellett. Bár egy többéves támogatási konstrukció hosszú távú elköteleződést igényel, megfelelően kialakítva azonos időtávra biztosíthatja a térségi szakember-utánpótlás egy részét. A program finanszírozására javasolt megyei szintű, partnerségi alapú finanszírozási modell kialakítása, amelybe bevonhatók a megye meghatározó gazdasági szereplői, kamarái, nagyvállalatai és intézményei. A konstrukció akkor lehet fenntartható, ha átlátható működési keretekre, világos támogatási feltételekre, kiszámítható kötelezettségvállalásra és olyan kommunikációra épül, amely a támogatók társadalmi felelősségvállalását is láthatóvá teszi.

2) A technikai fejlődés miatt megszűnő létesítmények hasznosítása

A problémákra megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

b) A technológiai és ellátásszervezési változások nyomán **felszabaduló létesítmények** esetében indokolt azok további, társadalmi célú **hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata**. A funkcióváltás különösen az időskorúak ellátásához, az otthoni szakápoláshoz, a hospice ellátáshoz, a rehabilitációhoz vagy más szociális-egészségügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó kapacitások fejlesztését támogathatja, a helyi szükségletekhez és fenntarthatósági feltételekhez igazodva.

3) Az egészségügyi rendszerből kikerülő tartós ápolást igénylők ellátatlansága

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

A hirtelen egészségkárosodáson átesett, tartós támogatást igénylő betegek átmeneti és tartós ellátása alapvetően a szociális szakellátási ágazathoz kapcsolódik, ugyanakkor az egészségügyi és szociális ellátórendszer közötti átmenet gyakran kapacitás- és szervezési problémákkal terhelt. Az egészségügyi ellátásban a korlátozott férőhelyszámú ápolási osztályok sok esetben átmeneti ellátási funkciót töltenek be addig, amíg a beteg számára biztosíthatóvá válik a szociális szakellátásba történő továbblépés. Ezt az átmenetet tovább nehezíthetik az intézményi befogadáshoz kapcsolódó adminisztratív, egészségügyi vagy előzetes vizsgálati feltételek is. Az **átmeneti ellátás fejlesztése** országos szintű beavatkozást igényelhet: a szakellátás szerkezetének átalakítása során indokolt az ápolási osztályok kapacitásainak megerősítése, különösen az egészségügyi fekvőbeteg-ellátásból a szociális szakellátásba történő átmenet támogatása érdekében.

4) Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A fekvőbeteg ellátás és a fekvőbeteg ellátáshoz integrált járóbeteg-szakellátás esetében a fenntartó feladata az **épületek klíma rezilienciájának erősítése, és az eszközök, szoftverek korszerűsítése** ingatlanon belül.
- A **karbantartást és a pótlást fedező finanszírozási rendszer kialakítása**, a felhalmozási alap képzésben érdekelt működési modell bevezetése.

Megyei, járási és helyi szintű beavatkozási lehetőségek:

c1) Az **önkormányzati fenntartású** járóbeteg-szakellátások épületeinek ellátási és klíma reziliens, továbbá az egyéb tárgyi feltételeinek fejlesztését és digitalizációját a 2028-

2034 közötti uniós ciklusban javasolt tervezni figyelemmel az országos folyamatokra.

c2) Az önkormányzati tulajdonú orvosi és szakdolgozói **szállások** felújítása és energetikai korszerűsítése javasolt a 2028-2034 közötti uniós ciklusban.

5) Rehabilitáció

Szükséges az otthonközeli rehabilitáció, a mobil rehabilitációs szolgáltatások (különösen az otthoni szakápolás keretében igénybe vehető mobil gyógytornászi és fizioterápiás ellátás) fejlesztése, a rehabilitációs betegutak szervezettsége, valamint a posztoperatív rehabilitáció fejlesztése. A rehabilitációhoz való időben történő hozzáférés javítása hozzájárulhat az önellátó képesség megőrzéséhez, a tartós ápolási szükséglet csökkentéséhez, az életminőség javításához és az egészségügyi ellátórendszer tehermentesítéséhez.

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások szolgáltatási hiányainak megszűntetése kapacitás növeléssel, az erre irányuló fejlesztések támogatásával és az új szolgáltatások reális, a valós működési, fenntartási költségeket figyelembe vevő finanszírozásával.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások hatékony felhasználása esetmenedzseléssel.

6) Mobil ellátások fejlesztése

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A **mobil járóbeteg-szakellátások** működésének jogi, finanszírozási és szakmai kereteinek továbbfejlesztése indokolt annak érdekében, hogy a nehezen elérhető térségek lakossága számára egyes szakellátások helyben vagy rendszeresen kitelepülő formában is biztosíthatók legyenek.
- Indokolt olyan **finanszírozási rendszer** kialakítása, amely támogatja a rendszeres, előre tervezhető kitelepülő szakrendelések működését, valamint azok kapcsolódását a digitális egészségügyi rendszerekhez és a betegutak szervezéséhez.
- Célszerű ösztönözni a **telemedicinával támogatott mobil szakellátási** modellek elterjedését, különösen a kontrollvizsgálatok, konzíliumok és egyes diagnosztikai szolgáltatások esetében.
- Indokolt olyan finanszírozási és szakmai feltételek kialakítása, amelyek támogatják a **rehabilitációs és fizioterápiás szolgáltatások lakóhelyhez közeli**, illetve szükség esetén otthonközeli biztosítását, különösen a mozgásukban korlátozott, idős vagy közlekedési nehézségekkel küzdő betegek számára.

Megyei, járási és helyi szintű beavatkozási lehetőségek:

- Javasolt felmérni a **mobil szakellátások iránti területi igényeket**, különös tekintettel a tanyás térségekre, a kistelepülésekre és azokra a településekre, ahol a szakellátások elérése jelentős utazási idővel vagy közlekedési nehézségekkel jár.
- Indokolt a **szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása** a megye egészségügyi szolgáltatóinak együttműködésével, a helyi szükségletekhez igazodva.

1.2.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az egészségügyi szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egészségügyi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásba	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

					n jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók, civil önkéntesek	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem

					alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek		
IDŐSEK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			c) A fekvőbeteg ellátás, a járóbeteg-szakellátás közterületi bejáratai és a közterületi parkolók, tömegközlekedési érkezési pontok közötti járdaszakaszok akadálymentesítése	2035	-	települési önkormányzatok, amelyek területén fekvőbeteg ellátás és járóbeteg-szakellátás működik	nem
			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem

					alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek		
NŐK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben	települési önkormányzatok	nem

			javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint		tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásba	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			kapacitáshiányos településeknek		n jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A fekvőbeteg ellátás, a járóbeteg-szakellátás közterületi bejáratai és a közterületi parkolók, tömegközlekedési érkezési pontok közötti járdaszakaszok akadálymentesítése	2035	-	települési önkormányzatok, amelyek területén fekvőbeteg ellátás és járóbeteg-szakellátás működik	nem

			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben	települési önkormányzatok	nem

			javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint		tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásba	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			kapacitáshiányos településeknek		n jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem

					alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek		
ROMÁK							
1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek, egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			a2) A szakellátási szakemberhiányt tárgyaló részen javasolt alapítvány ösztöndíj programja	2027.12.31. az intézményi vizsgálatra és tervezésre	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			kiemelten támogathatná a hátrányos szocioökonómiai helyzetű jelentkezőket, a roma közösségek elérése célzott tájékoztatással és mentorálással erősíthető.[6]	2028.12.31. az ösztöndíjrendszer létrehozására és elindítására			
			a3) A roma egészségügyi szakdolgozói létszám emelésére a roma fiatalok pályaorientációjába a célszerű beépíteni, amelyben az oktatási intézmények és az EFI-k együttműködése hozhat eredményeket.	2027-től	egészségügyi szakképző intézmények	oktatási intézmények, EFI-k	nem

[6] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem
TANYÁN ÉLŐK							

1.	A szakellátások fizikai elérési problémái	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a3) Mobil járóbeteg-szakrendelések iránti igények felmérése és a felmérés alapján a kitelepülésre	2028.12.31.	Települési önkormányzatok a felmérésben, rajtuk keresztül a szociális alapellátás, civil szervezetek,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása		egészségügyi alapellátás bevonása. A kitelepüléshez a járóbeteg-szakellátások.		
2.	Kommunikációs elérési problémák	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c)	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem

			pontban részletezettek szerint				
3.	Otthonközeli szolgáltatási modell	A 3) pontban részletezett fizikai hozzáférési problémák	c) A 3/c) pontban bemutatott Otthoni szolgáltatási modell	2035	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók, szociális alapellátás, egészségügyi és szociális tevékenységű civil szervezetek	települési önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	nem

1) A szakellátások fizikai elérési problémái

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A települések közötti tömegközlekedés javítása, az egészségügyi ellátó központok jobb lakossági elérhetősége érdekében.
- A tanyagondnoki szolgálat kapacitásának és fenntarthatóságának bővítési feltételeinek megteremtése (létszám problémák segítése képzéssel és a magasabb bérek forrása, további jármű beszerzési pályázatokkal, finanszírozás befogadással és a finanszírozás emelésével a magasabb munkabér és a tényleges jármű fenntartási költségek fedezetére). A járóbeteg-szakellátási központoktól, háziorvosi, fogorvosi rendelőtől, gyógyszertártól való távolság figyelembevételével sávos finanszírozással javasolt megteremteni azon települések számára is a szolgáltatás megszervezését, akik a hátrányos helyzetük miatt egyáltalán nem tudnak az üzemeltetéshez forrást biztosítani.
- A szakellátásokhoz – ideértve a szakellátásoknál elérhető megelőző ellátásokat – szükséges utazási költségek megelőlegezésére képtelen hátrányos helyzetűek számára adminisztratív és informatikai megoldás javasolt, amelyek lehetővé teszik, hogy az érintetteknek ne kelljen előfinanszírozniuk az utazás költségeit. A díj kiegyenlítése közvetlenül a személyszállítást végző szolgáltató számára történne meg.
- A **mobil járóbeteg-szakellátások** működésének jogi, finanszírozási és szakmai kereteinek továbbfejlesztése indokolt annak érdekében, hogy a nehezen elérhető térségek lakossága számára egyes szakellátások helyben vagy rendszeresen kitelepülő formában is biztosíthatók legyenek.
- Indokolt olyan **finanszírozási rendszer** kialakítása, amely támogatja a rendszeres, előre tervezhető kitelepülő szakrendelések működését, valamint azok kapcsolódását a digitális egészségügyi rendszerekhez és a betegutak szervezéséhez.
- Célszerű ösztönözni a **telemedicinával támogatott mobil szakellátási** modellek elterjedését, különösen a kontrollvizsgálatok, konzíliumok és egyes diagnosztikai szolgáltatások esetében.

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Azon települések számára, amelyeken hiányzik a tanyagondnoki és a falugondnoki szolgáltatás és jogosultak rá, továbbá nyitottak a megszervezésére célszerű településenként egyedi tanácsadást szervezni működő szolgáltatásokat bevonva. A tárgyi és személyi feltételek megteremtését, a pénzügyi fenntarthatóságot, a finanszírozást célszerű az adott településen megvizsgálni, amelyhez külsős szakemberek bevonása is szükséges. Amennyiben az állami normatív támogatáson felüli költségek forrása hiányzik a segítségnek vélhetően a település gazdálkodására is ki kell terjednie, hogy az átalakítva hogyan biztosítható a szükséges éves kiegészítő forrás. A hátrányos helyzetű települések esetében a szükséges forrás várhatóan csak állami segítséggel, vagy piaci szereplők hosszú távú támogatási elköteleződésével teremthető meg.

a2) A megelőző ellátásokkal is összefüggően a járóbeteg-szakrendelések figyelmét fel kellene hívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék, mert jelentős kapacitás szűkülést okoz a várakozás vagy a kórház akadálymentes bejáratánál történő megállás és parkolás tilalma. A kapacitás szűkülés más lakosok egészségügyi és szociális ellátatlanságát okozhatja. A figyelemfelhívásról célszerű a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatásokat tájékoztatni és megadni, hogy hol jelezhetik, ha a megyei önkormányzat megkeresése eredménytelen maradt.

a3) Javasolt felmérni a mobil szakellátások iránti területi igényeket, különös tekintettel a tanyás térségekre, a kistelepülésekre és azokra a településekre, ahol a szakellátások elérése jelentős utazási idővel vagy közlekedési nehézségekkel jár. A felmérés alapján **indokolt a kitelepülésre műszakilag alkalmas szakrendelések rendszeres, előre tervezett kitelepülési programjának kialakítása** a megye egészségügyi szolgáltatóinak együttműködésével, a helyi szükségletekhez igazodva.

c) A fekvőbeteg ellátás, a járóbeteg-szakellátás közterületi bejáratai és a közterületi parkolók, tömegközlekedési érkezési pontok közötti járdaszakaszok akadálymentesítése, a megfelelő belső akadálymentes parkoló kapacitással nem rendelkező kórházak, járóbeteg szakrendelések közelében megfelelő számú akadálymentes parkolóhely kialakítása javasolt az önkormányzat számára. E tevékenység forrása hazai támogatások, saját forrás, vagy a 2028-2034-es uniós ciklus támogatásai.

2) Kommunikációs elérési problémák

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál (tanyagondnokok, falugondnokok, egyéb szociális dolgozók bevonásával).

a2) A szakellátási szakemberhiányt tárgyaló részen javasolt alapítvány ösztöndíj programja kiemelten támogathatná a hátrányos szocioökonómiai helyzetű jelentkezőket, a roma közösségek elérése célzott tájékoztatással és mentorálással lenne erősíthető.[7]

a3) A roma egészségügyi szakdolgozói létszám emelésére a roma fiatalok pályaorientációjába célszerű beépíteni, amelyben az oktatási intézmények és az EFI-k együttműködése hozhat eredményeket.

c) Települési szinten megvalósítható javaslatok a megelőző ellátások igénybevételének és a szakellátáshoz való kapcsolódás támogatására:

- Az egészséggel, egészségügyi ellátásokkal, szűrésekkel és megelőzéssel kapcsolatos tévhitek tudatos, célzott és közérthető cáfolata.
- A hátrányos helyzetű lakosság számára célzott, rendszeres egészségfejlesztési ismeretátadás és készségfejlesztés biztosítása, különös tekintettel a betegutak megértésére, a digitális egészségügyi felületek használatára, az időpontfoglalásra és az ellátási folyamatban való eligazodásra. A célcsoportok tényleges elérése érdekében e tevékenységek az EFI-k, az alapellátási szereplők és a helyi kulcsszereplők együttműködésével, szükség esetén kitelepülő formában valósíthatók meg.
- Javasolt mentális egészségfejlesztési, pozitív pszichológiai, egészséges táplálkozást támogató, betegségmegelőzési és betegségfelismerési programok szervezése, valamint balesetmegelőzési, elsősegélynyújtási és digitális egészségértési képzések megvalósítása. Indokolt továbbá a fogyatékossággal élő személyek társadalmi befogadását segítő, a célcsoportokkal közösen megvalósított programok, életmódváltó és közösségi egészségnevelési programok, dohányzásról és alkoholfogyasztásról való leszokást támogató

[7] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

szolgáltatások, valamint szülésre és családdá válásra felkészítő tanácsadások szervezése. Kiemelt figyelmet érdemelnek az anyák egészségtudatos magatartását és mentális egészségét támogató közösségi tevékenységek és kommunikációs kampányok is.

- A segítő szereplők – különösen a tanyagondnokok, falugondnokok, szociális munkások és más helyi közvetítő szakemberek – célzott felkészítése a digitális egészségügyi ügyintézés támogatására, különös tekintettel az EESZT használatára, az online időpontfoglalásra és az egészségügyi információk értelmezésének segítésére.
- A meghatalmazás intézményének és a hozzátartozói, segítői közreműködés lehetőségeinek tudatosítása a lakosság körében, mint az egészségügyi ügyintézésben, betegút-szervezésben és digitális felületek használatában alkalmazható gyakorlati segítség.
- A szolgáltatói oldalon szemléletformáló és kommunikációs képzések indítása, különösen a hátrányos helyzetű, alacsony egészségértésű, fogyatékossággal élő, roma, idős vagy külterületi lakosokkal való együttműködés támogatása érdekében. A képzések célja az akadálymentes, közérthető, empatikus és szociálisan érzékeny ellátói kommunikáció erősítése.

3) Otthonközeli szolgáltatási modell

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- Az állami fenntartású intézmények együttműködése, a fejlesztéseik otthonközeli szolgáltatási iránnyal történő összehangolása.
- Rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatások. Ennek része a meglévő betegszállítás szervezésének javítása. Továbbá az elérhető árú, jól összekapcsolt közösségi közlekedés biztosítása, amely digitális igényvezérelt irányba fejlesztett.
- A beteg számára mesterséges intelligencia által segített ellátási szoftverek elérhetőségének biztosítása, amely segíti az ellátáshoz jutás, ellátásszervezés folyamatát, és amelyben esetmenedzser meghatalmazottként is tud segíteni, ideértve a szociális alapellátásban dolgozókat is.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

c) Otthonközeli szolgáltatások fejlesztése

- A műszakilag mobilizálható járóbeteg szakellátás kistelepülésekre való eljuttatása.
- A lakosság körében használható telemedicinális háztartási készülékek elterjesztése, az ezzel gyűjtött egészségügyi adatok alapellátáshoz és szakellátáshoz juttatása. A háztartási készülékek körébe nemcsak az otthoni egészségügyi készülékeket értjük, hanem például egy személymérleg, okoshűtő, vagy mobiltelefon által gyűjtött adatok is ide tartozhatnak.
- Indokolt az alapellátás és a szakellátás telemedicinális és digitális fejlesztése annak érdekében, hogy a távolról is biztonságosan elvégezhető egészségügyi tevékenységek ne igényeljék a beteg személyes utazását. Ennek részeként javasolt a telemedicinális eszközök és rendszerek fejlesztése, valamint olyan, a betegek számára kiadható eszközök biztosítása, amelyek támogatják a távmonitorozást, az állapotkövetést és a beteg–ellátó közötti digitális kapcsolattartást. Rugalmas betegszállítási és közlekedési szolgáltatások. A tanyagondnoki, falugondnoki, és támogató szolgáltatások fejlesztése.
- Az egészségügyi, szociális és közösségi szereplők összehangolt, rendszerszintű együttműködése.

1.3. Egyéb egészségügyi ellátások, szolgáltatások

1.3.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

1.3.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A szülészeti ellátás, az orvosi rehabilitáció és a fürdőgyógyászati ellátások fejlesztési szükségletei szorosan kapcsolódnak a fekvőbeteg- és járóbeteg-szakellátásoknál azonosított kapacitás-, humánerőforrás-, finanszírozási és infrastrukturális problémákhoz. A mozgó szakorvosi ellátások esetében elsősorban a megelőző ellátásoknál és a járóbeteg-szakellátásnál feltárt hozzáférési és szolgáltatásszervezési hiányosságok tekinthetők meghatározónak.

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása, az ebből eredő hosszú várakozási idő

Az alapellátási fejezetben bemutatott egészségügyi technológiai fejlődési irányok várhatóan a járóbeteg-szakellátás és a fekvőbeteg-ellátás működésére is hatással lesznek. Ezzel összefüggésben az alábbi szempontok figyelembevétele indokolt:

- A megye **négy egészségügyi központjának helyzete a szakember-ellátottság szempontjából eltérő**. A régióközpontokhoz való közelség egyes térségekben enyhítheti a szakorvoshiányt: Kiskunhalas esetében Szeged, Baja esetében részben Pécs elérhetősége jelenthet kedvezőbb munkaerőpiaci kapcsolódást. Kecskemét fővárosi elérhetősége ugyan közlekedési szempontból kedvező, de a budapesti állami és magánegészségügyi kapacitások erős koncentrációja miatt ez nem feltétlenül jelent érdemi utánpótlási előnyt. Kalocsa e tekintetben kedvezőtlenebb helyzetben van.
- A 2021-2023 közötti időszak orvosi béremelései kor szerinti sávokat határoztak meg, amelytől minimális vezetői eltérés lehetséges forrás rendelkezésre állása esetén. A béremelés arra alkalmas volt, hogy az átmeneti orvoshiányt a nyugdíjas orvosok pénzügyi motiválásával megoldja, azonban hosszú távon csak a probléma időbeli átütemezését érte el. A minőségi és mennyiségi mutatók nem jelentek meg a béremelésben. A **fiatal orvosok számára lassú pénzügyi előmeneteli pályát** biztosít, különösebb külső szakmai motiváció nélkül. Az idősebb orvosok mellett sok esetben kevesebb műtéti lehetőséget kapnak a fiatal orvosok, amely az általuk elvárt szakmai fejlődést lassítja. A béremelések reálértékét az elmúlt évek inflációja tovább csökkentette, ami ismét erősítheti az elvándorlási és utánpótlási kockázatokat.
- A 2021–2024 közötti szakdolgozói bérrendezés szintén átmenetileg javította a humánerőforrás-helyzetet, ugyanakkor a **reálérték-csökkenés** ezen a területen is érzékelhető. A minőségi és mennyiségi teljesítményszempontok a szakdolgozói béremelésekben is csak korlátozottan jelentek meg, ezért a szakdolgozói utánpótlás és megtartás hosszabb távon további ösztönzőket és kiszámítható szakmai előmeneteli lehetőségeket igényelhet.
- Magyarországon a rendszerváltásig egy úgynevezett integrált finanszírozási modell működött, amely egy állami biztosítón és a teljes egészségügyi ellátásban állami alkalmazotti jogviszonyon alapult. E mellett alakult ki a másodállású magánegészségügyi ellátás korlátozott módon, továbbá ez a rendszer termelte ki a paraszolvencia rendszerét. A rendszerváltást követően az egészségügyi ellátórendszer elindult egy úgynevezett szerződéses modell felé, ahol egyre nagyobb szerepe volt a piaci versenynek, lehetővé téve például az önkormányzatoknak, hogy gazdasági megfontolásokból gazdasági társasági formában is működtethessenek járóbeteg-

szakrendeléseket. A piaci verseny korlátozottan érvényesült, az 1990-es években és a 2000-es évek elején jelentős mértéket öltöttek az elszámolási csalások, amely elvezetett a szakorvosi és nem szakorvosi óraszámok korlátozásához, az elszámolható beavatkozások pénzügyi korlátozásához (teljesítmény volumen korlát). Az eltelt másfél évtized során elindult az állami egészségügyi ellátórendszer visszaalakítása integrált modellé, amely során az önkormányzatokat is rákényszerítették a járóbeteg-szakellátások többségénél az államháztartási intézményi formára való áttérésre. Az egészségügyi szolgálati jogviszony kötelező bevezetése és a béremelések államháztartási jellege az integrált modell irányába hatott, ugyanakkor **a finanszírozási rendszert egyre nehezebben átláthatóvá és tervezhetővé tette**, bizonyos elemeinél (pl. fürdőgyógyászat) bérfeszültségeket is eredményezve.

- A **kiégés** kockázata az egészségügyi szakellátásban és a kórházi ellátásban dolgozókat fokozottan érinti. Ennek kezelése nemcsak munkavédelmi vagy mentálhigiénés kérdés, hanem a szakembermegtartás egyik fontos feltétele is.
- A humánerőforrás vonzása és megtartása szempontjából a bérezés mellett a **tárgyi és mentális munkakörnyezet minősége** is meghatározó. A korszerűbb, komfortosabb és támogatóbb munkakörnyezet hozzájárulhat a szakemberek helyben tartásához, míg ennek hiánya növelheti az elvándorlás kockázatát.
- A szakemberhiány mérséklése érdekében indokolt a **szakdolgozói kompetenciák bővítésének és önállóbb alkalmazásának** vizsgálata. Több olyan feladat azonosítható, amely megfelelő szabályozási és szakmai feltételek mellett szakdolgozói kompetenciában is ellátható lenne, ezáltal csökkentve a szakorvosok leterheltségét. A feladatmegosztás újragondolása lehetőséget teremthet arra, hogy a szakorvosok nagyobb arányban koncentrálhassanak a kizárólag általuk ellátható tevékenységekre, valamint több kapacitás jusson a háziorvosokkal való szakmai egyeztetésre, a betegutak menedzselésére, a gyógyszerelési kockázatok csökkentésére és a prevenciós, szűrő jellegű ellátások támogatására.
- A **szakorvosi utánpótlás** tervezése hosszú időtávú megközelítést igényel. Egyes szakterületeken a teljes képzési és gyakorlatszerzési folyamat 10–12 évet, vagy ennél is hosszabb időt vehet igénybe, különösen azokban a szakmákban, ahol az önálló munkavégzéshez jelentős műtéti vagy speciális gyakorlati tapasztalat szükséges.

2) Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete

Az épületek az intenzív használat, napi fertőtlenítés miatt 15–20 évente **jelentős belső felújításra szorulnak** a folyamatos karbantartás mellett. A gépészeti rendszerek számos forgó-kopó alkatrészt tartalmaznak, amelyek élettartama 8–12 év közötti. **Az egészségügyi műszerek gyorsan fejlődnek és avulnak el.**

A vmegyei kórházi és járóbeteg-szakrendelő épületek, valamint az orvosi és szakdolgozói **szállások** felújítási és energetikai korszerűsítési folyamatai több helyen még nem zárultak le; hasonlóan, a **külső környezet** (járdák, parkosítás, belső udvarok) fejlesztése is részben befejezetlen. A klímaváltozásból adódóan az **épületek hűtésének** teljes körű, korszerű kiépítése is szükséges.

A szakellátási tevékenység digitalizációjának továbbfejlesztése szükséges, hogy több munkafolyamat integrálható legyen, és a digitális támogatás a mindennapi működésben nagyobb mértékben **csökkentse az adminisztratív terhelést**, illetve erősítse a folyamatok átláthatóságát és a betegút-szervezést.

További jelentős probléma, hogy a szakellátások és a fekvőbeteg ellátás **egészségbiztosítási finanszírozása alacsony**, amelyből nem gazdálkodható ki a tervszerű rendszeres karbantartás és az értékcsökkenésből szükségszerűen eredő felújítás.

3) Fürdőgyógyászati ellátások finanszírozása
A fürdőgyógyászati ellátások esetében az egészségbiztosítási alapból finanszírozott árhoz nyújtott támogatás 2012 óta nem változott, miközben a költségek jelentős mértékben megemelkedtek.

4) Rehabilitáció
Általános, a teljes lakosságot érintő probléma, hogy az idősödési folyamat vagy betegség, sérülés következtében bekövetkezett egészségromlás folytatását megakadályozó, vagy visszafordító, azaz állapot javulást célzó rehabilitációs ellátásokhoz való időben történő hozzájutás nem biztosított. A rehabilitáció elérhetősége kapcsán minél kisebb településen lakik valaki, annál hátrányosabb helyzetű, azonban ez a probléma az aktív korú férfiakat is érinti. Az aktív korúak esetében a munkaképesség megőrzése vagy visszaállítása is múlik az ellátatlanság időtartamán.

1.3.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A szülészeti ellátás, az orvosi rehabilitáció és a fürdőgyógyászati ellátások fejlesztési szükségletei szorosan kapcsolódnak a fekvőbeteg- és járóbeteg-szakellátásoknál azonosított kapacitás-, humánerőforrás-, finanszírozási és infrastrukturális problémákhoz. A mozgó szakorvosi ellátások esetében elsősorban a megelőző ellátásoknál és a járóbeteg-szakellátásnál feltárt hozzáférési és szolgáltatásszervezési hiányosságok tekinthetők meghatározónak. A betegszállítás esetében az alapellátásnál is jelzett hozzáférési akadályok – különösen a nehezen megközelíthető lakóhelyek, a terepviszonyok, a beteggel való kommunikáció nehézségei, valamint az ingatlanba történő bejutás problémái – az ellátás megszervezését és lebonyolítását is nehezíthetik. Ezek a hátrányok elsősorban a tanyán élők, a mélyszegénységben élők és a szegregált lakókörnyezetben élők esetében jelentkeznek. A hozzáférési akadályok mérséklésében szükség esetén fontos támogató szerepet tölthet be a tanyagondnoki szolgálat, amely segítheti a betegszállítókat az érintettek elérésében.

1) Az egyéb ellátások fizikai elérési problémái

A közlekedésileg elzártabb tanyás térségekben, kistelepüléseken, valamint a szélesebb körű járóbeteg-szakellátással nem rendelkező településeken élő hátrányos helyzetű lakosság számára az ellátások fizikai elérése jelentős hozzáférési akadályt jelenthet. A saját gépjárművel nem rendelkező, illetve annak fenntartására nem képes háztartások esetében a **főbb korlátok** az alábbiak:

- a közlekedési infrastruktúra hiányosságai és az ebből eredő hosszú eljutási idő, amely egyes esetekben akár egy teljes napot is igénybe vehet,
- az utazás megfizethetősége, a költségek megelőlegezéséhez szükséges forrás hiánya, valamint az utazási támogatások igényléséhez kapcsolódó adminisztratív terhek,
- az útvonalak és közlekedési eszközök akadálymentességének hiányosságai,
- a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatások területi lefedettségének és kapacitásainak hiányai, különösen mivel e szolgáltatások biztosítása nem minden esetben kötelező önkormányzati feladat,

- egyes ellátóhelyek a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatások egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó szállítási szolgáltatásait nem a betegszállítással azonos módon kezelik, ami szűkítheti a rendelkezésre álló kapacitásokat, és különösen hátrányosan érintheti azokat a rászoruló személyeket, akik betegszállításra nem jogosultak, de önállóan nem képesek eljutni az ellátás helyszínére.

2) Kommunikációs elérési problémák

Az ellátáshoz való hozzáférést nemcsak a fizikai eljutás nehézségei, hanem az információhoz jutás, az ügyintézés és az ellátási folyamat megértésének korlátai is akadályozhatják. A főbb problémák az alábbiak:

- a közlekedési támogatás igénylés adminisztrációs terhei,
- a digitális időpontfoglalási és tájékozódási képességek hiánya,
- írásbeli és szóbeli kommunikációs támogatás hiánya,
- az információ és fontosságának értelmezése,
- egészségértés és az ellátási folyamat megértésének hiánya,
- a szakorvosok és szakdolgozók, valamint a hátrányos helyzetű betegek közötti kommunikációt segítő szociális munkás vagy segítő szakember korlátozott elérhetősége; ezek a támogató szereplők jelenleg jellemzően csak a nagyobb járóbeteg-szakellátási központokban, elsősorban megelőzési ellátásokhoz kapcsolódóan érhetők el,
- a roma orvosok és egészségügyi szakdolgozók alacsony száma, amely korlátozhatja a kulturálisan érzékeny, bizalmi alapú információátadás lehetőségeit, és ezáltal gyengítheti az egészségügyi üzenetek elfogadottságát a roma közösségek egy részében.

1.3.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az egyéb egészségügyi ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egyéb egészségügyi ellátásokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	**Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása**	1) pontban részletezett: Szakorvos hiány, régióközpontból, fővárosból költözés hajlandósága alacsony, béremelés nem ösztönző a fiatalok számára, nincs teljesítmény és	a1) Belső szakmai szabályzatokban szabályozni a fiatal szakorvosok gyorsabb műtéti gyakorlatszerzését.	2028	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Intézményvezetők	nem
			a2) Szakmai közösségépítés, együttműködési készségek javítása	2035	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Intézményvezetők	nem
			b1) Folyamatos kiégés elleni programok,	2035	Beszerzési eljáráson	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		minőségi mutató szerinti bérezés, lassú szakmai fejlődési lehetőség, az integrált modell kikényszerítése működési zavarokat okozott, egyes intézményekben bérfeszültség keletkezett, egyes létesítményekben a fizikailag egy helyen dolgozó azonos végzettségűek eltérő jogi státuszba kerültek, a kiégés kockázata magas, tárgyi és mentális munkakörnyezet fejlesztése szükséges, szakdolgozói kompetencia	tanácsadás biztosítása		nyertes szolgáltatók		
			b2) Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények humán erőforrás térkép vizsgálat és szakember szükséglet tervezése. Az információk alapján a szakember utánpótlás ösztöndíjrendszerének megteremtése javasolt gazdasági szereplők bevonásával.	2027.12.31. az intézményi vizsgálatra és tervezésre 2028.12.31. az ösztöndíjrendszer létrehozására és elindítására	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		növeléssel szakorvosok tehermentesítése szükséges, szorosabb együttműködés a beteget menedzselő háziorvossal, több szűrési kapacitás szükséges, hosszú a szakorvos utánpótlás képzési ideje.					
2.	**Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete**	2) pontban részletezett: A tárgyi feltételek fejlesztése szükséges, az épületek klíma reziliens fejlesztése, a fennmaradt fizikai és digitális akadályok megszűntetése.	c1) Önkormányzati fenntartású járóbeteg-szakellátások tárgyi feltételeinek fejlesztése.	2035		A járóbeteg-szakellátást fenntartó települési önkormányzatok	nem
			c2) Az önkormányzati tulajdonú orvosi és szakdolgozói szállások felújítása és energetikai korszerűsítése.	2035		A járóbeteg-szakellátást fenntartó települési önkormányzatok	nem

3.	**Rehabilitáció**	4) pontban részletezett: Rehabilitáció ellátási hiányok	c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások hatékony felhasználása esetmenedzseléssel.	2035	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	települési önkormányzatok, települési önkormányzatok konzorciumai	nem

1) Szakemberhiány és a szakemberhiány területileg egyenetlen eloszlása, az ebből eredő hosszú várakozási idő

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- Szükséges a **fiatal orvosok számára vonzó, kiszámítható szakmai és karrierlehetőségek biztosítása**, valamint olyan értékelési rendszer kialakítása, amely a **betegellátás minőségi és mennyiségi szempontjait**, vagyis a ténylegesen elvégzett munkát objektív módon képes figyelembe venni. A minőségértékelés részeként indokolt a beteg-elégedettség rendszeres mérése is, lehetőség szerint elektronikus, anonim formában, a visszaélések megelőzését szolgáló megfelelő kontrollmechanizmusok mellett.
- A további **bérfejlesztések** esetében indokolt a kor szerinti, automatikus előmeneteli logika mellett erősebben figyelembe venni a betegellátás minőségi és mennyiségi mutatóit is. Ez lehetőséget teremthet arra, hogy a fiatalabb orvosok és az egészségügyi szakdolgozók is kiszámítható módon, objektív teljesítmény- és minőségi szempontok alapján érhessenek el magasabb jövedelmet.
- Szükséges a **rugalmasabb foglalkoztatási formák** vizsgálata és bevezetése, különös tekintettel az ingázást, részmunkaidős vagy több telephelyhez kapcsolódó munkavégzést támogató megoldásokra. Ez hozzájárulhat a szakemberek térségi megtartásához és a szakemberhiánnyal érintett ellátóhelyek kapacitásainak stabilizálásához.
- Célszerű vizsgálni, hogy a bérfejlesztési és finanszírozási rendszer **miként kapcsolható össze intézményi szintű minőségi és mennyiségi mutatókkal**. Egy átlátható, teljesítmény- és minőségorientált finanszírozási logika ösztönözheti az ellátás hatékonyságának, betegközpontúságának és empatikus működésének erősödését, miközben a menedzsment, az orvosok és a szakdolgozók számára is érdekeltséget teremthet a szolgáltatási színvonal javításában.
- Indokolt a **szakmai kompetencialisták felülvizsgálata** a szakdolgozók önállóbb munkavégzésének bővítése érdekében. A megfelelően szabályozott feladatmegosztás tehermentesítheti a szakorvosokat, és több kapacitást teremthet a háziorvosokkal való együttműködésre, a betegutak menedzselésére, valamint a komplexebb szakorvosi feladatok ellátására.
- Szükséges a rendszeres, **előre tervezhető szakrendelési kitelepülések humánerőforrás- és tárgyi feltételeinek biztosítása**, különösen a kistelepülési és nehezebben elérhető térségek lakosságának hatékonyabb szűrése és szakellátáshoz való hozzáférése érdekében. A lakosság számára előre kommunikált, éves ütemezésű kitelepülések javíthatják a részvételt és a szolgáltatások tervezhetőségét.
- Célszerű az orvosi és egészségügyi szakdolgozói képzésekben nagyobb hangsúlyt helyezni a **szociális érzékenységre, a betegkommunikációra, a konfliktuskezelésre** és az eltérő társadalmi helyzetű betegek támogatására. Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy az ellátásban dolgozók különböző élethelyzetű, kommunikációs vagy egészségértési nehézségekkel küzdő betegekkel is személyre szabottabban és eredményesebben tudjanak együttműködni.

A fenti problémák kezelésére több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás azonosítható, amelyek az ellátások hozzáférhetőségének, minőségének, humánerőforrás-feltételeinek és tervezhetőségének javítását szolgálhatják:

a1) Belső szakmai szabályzatokban szabályozni a **fiatal szakorvosok gyorsabb műtéti gyakorlatszerzését** és fejleszteni a betegbiztonság és a képzési követelmények figyelembevételével.

a2) Indokolt a **szakmai közösségépítést**, az együttműködési készségek fejlesztését és a munkahelyi jóllét erősítését célzó programok támogatása az egészségügyi ágazatban. Ezek megvalósulhatnak szakmai műhelyek, csapatépítő alkalmak, közös programok, együttműködést és kölcsönös elfogadást erősítő foglalkozások, valamint egyéb közösségfejlesztő módszerek formájában. A támogató munkahelyi környezet hozzájárulhat a kiégés megelőzéséhez, a szakemberek megtartásához és az intézményi együttműködés javításához. A beavatkozások finanszírozása a 2021–2027-es időszak EFOP Plusz forrásaiból, illetve a következő uniós fejlesztési ciklus releváns forrásaiból állhat rendelkezésre.

b1) Indokolt a szakellátásban és a fekvőbeteg-ellátásban dolgozók számára rendszeresen elérhető **kiégésmegelőző, mentális egészséget támogató és tanácsadási programok** biztosítása. A hosszabb távon fenntartott támogatási formák hozzájárulhatnak a szakemberek megtartásához, a munkavállalói jólléthez és az ellátás minőségének javításához. Ehhez a 2021-2027-es időszakban az EFOP Plusz források vagy a következő uniós ciklus forrásai állhatnak rendelkezésre.

b2) Javasolt az intézményvezetőkkel egyeztetve **felülvizsgálni az egészségügyi intézmények humánerőforrás-térképét**, és hosszú távon, legalább évtizedes időtávban tervezni a várható szakember-szükségletet. A feltárt szükségletek alapján indokolt megvizsgálni, hogy az orvosképzés mely szakaszában lehet célszerű ösztöndíjjal, tandíjtámogatással vagy más célzott támogatási formával ösztönözni a szakorvosi utánpótlást, a támogatás időtartamához igazodó megyei munkavállalási kötelezettség vállalása mellett. Bár egy többéves támogatási konstrukció hosszú távú elköteleződést igényel, megfelelően kialakítva azonos időtávra biztosíthatja a térségi szakember-utánpótlás egy részét.

A program finanszírozására javasolt **megyei szintű, partnerségi alapú finanszírozási modell kialakítása**, amelybe bevonhatók a megye meghatározó gazdasági szereplői, kamarái, nagyvállalatai és intézményei. A konstrukció akkor lehet fenntartható, ha átlátható működési keretekre, világos támogatási feltételekre, kiszámítható kötelezettségvállalásra és olyan kommunikációra épül, amely a támogatók társadalmi felelősségvállalását is láthatóvá teszi.

2) Épületek és eszközök fejlesztési szükséglete

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A fekvőbeteg-ellátás és az ahhoz integrált járóbeteg-szakellátás esetében indokolt az **épületállomány klímarezilienciájának erősítése**, valamint az ellátáshoz szükséges **eszközök, szoftverek és digitális rendszerek fejlesztése**. E fejlesztések elsősorban fenntartói és intézményi felelősségi körben, az országos ellátásszervezési folyamatokkal összhangban tervezhetők.
- Javasolt a **karbantartást és a pótlást fedező finanszírozási rendszer kialakítása**, a felhalmozási alap képzésében érdekelt működési modell bevezetése.

Megyei, járási és helyi szintű beavatkozási lehetőségek:

c1) Az önkormányzati fenntartású járóbeteg-szakellátások esetében a **2028–2034 közötti uniós fejlesztési ciklus tervezése** során indokolt figyelembe venni **az épületállomány, az ellátási és tárgyi feltételek, a klímareziliencia, valamint a digitalizáció fejlesztési szükségleteit**, összhangban az országos ellátásszervezési folyamatokkal.

c2) Az önkormányzati tulajdonú orvosi és szakdolgozói **szállások felújítása** és energetikai korszerűsítése javasolt a 2028-2034 közötti uniós ciklusban.

3) Fürdőgyógyászati ellátások finanszírozása

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A fürdőgyógyászati ellátások egészségbiztosítási alapból finanszírozott árhoz nyújtott támogatásának inflációt közelítő emelése figyelemmel a lakosság teherviselő képességére.

4) Rehabilitáció

Szükséges az otthonközeli rehabilitáció, a mobil rehabilitációs szolgáltatások (különösen az otthoni szakápolás keretében igénybe vehető mobil gyógytornászi és fizioterápiás ellátás) fejlesztése, a rehabilitációs betegutak szervezettsége, valamint a posztoperatív rehabilitáció fejlesztése. A rehabilitációhoz való időben történő hozzáférés javítása hozzájárulhat az önellátó képesség megőrzéséhez, a tartós ápolási szükséglet csökkentéséhez, az életminőség javításához és az egészségügyi ellátórendszer tehermentesítéséhez.

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások szolgáltatási hiányainak megszűntetése kapacitás növeléssel, az erre irányuló fejlesztések támogatásával és az új szolgáltatások reális, a valós működési, fenntartási költségeket figyelembe vevő finanszírozásával.

A fenti problémákra járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

c) Az alapellátás, az otthoni szakápolás, a járóbeteg-szakrendelések, az árhoz nyújtott támogatással működő gyógyfürdő ellátások, a pszichológiai ellátás és az ezekkel összefüggő, ezeket kiegészítő szociális ellátások fejlesztése. Ezen szolgáltatások megszervezése. Ezen szolgáltatások összehangolása, a szabad kapacitások hatékony felhasználása esetmenedzseléssel.

1.3.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az egyéb egészségügyi ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egyéb egészségügyi ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásba	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

					n jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő	települési önkormányzatok	nem

			lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint		civil szervezetek, egyházak		
IDŐSEK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			betegszállítókkal azonos módon kezeljék				
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
NŐK							

1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem

		eredő probléma	leszakadó csoportoknál				
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásba	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

					n jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			c) A fekvőbeteg ellátás, a járóbeteg-szakellátás közterületi bejáratai és a közterületi parkolók, tömegközlekedési érkezési pontok közötti járdaszakaszok akadálymentesítése	2035	-	települési önkormányzatok, amelyek területén fekvőbeteg ellátás és járóbeteg-szakellátás működik	nem

2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		térszerkezetből eredő.	megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek		Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával		
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem

			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem
ROMÁK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			a2) A szakellátási szakemberhiányt tárgyaló részen javasolt alapítvány ösztöndíj programja kiemelten támogathatná a hátrányos	2027.12.31. az intézményi vizsgálatra és tervezésre 2028.12.31. az ösztöndíjrendszer létrehozására és elindítására	Járóbeteg-szakrendelő és fekvőbeteg ellátó intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			szocioökonómiai helyzetű jelentkezőket, a roma közösségek elérése célzott tájékoztatással és mentorálással erősíthető.[8]				
			a3) A roma egészségügyi szakdolgozói létszám emelésére a roma fiatalok pályaorientációjába a célszerű beépíteni, amelyben az oktatási intézmények és az EFI-k együttműködése hozhat eredményeket.	2027-től	egészségügyi szakképző intézmények	oktatási intézmények, EFI-k	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások,	települési önkormányzatok	nem

[8] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

			kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint		egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak		
TANYÁN ÉLŐK							
1.	**A szakellátások fizikai elérési problémái**	Az 1) pontban részletezett, elsősorban térszerkezetből eredő.	a1) Tanyagondnoki és falugondnoki szolgáltatás megszervezésében szakmai segítségnyújtás az ellátás és kapacitáshiányos településeknek	2027.12.31.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata vezetésével a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének, államháztartási közgazdász, államháztartásban jártas jogász bevonásával	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
			a2) A járóbeteg-szakrendelések figyelmét felhívni, hogy a falugondnoki, tanyagondnoki, támogató	2026.11.30.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			szolgáltatások betegszállítását a betegszállítókkal azonos módon kezeljék				
2.	**Kommunikációs elérési problémák**	A 2) pontban részletezett ellátáshiányból eredő, részben hátrányos helyzetből eredő probléma	a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítése és kísérés erősítése a leginkább leszakadó csoportoknál	Folyamatosan	tanyagondnokok, falugondnokok, szociális dolgozók	települési önkormányzatok	nem
			c) A települések projektjeivel, illetve saját forrásból megvalósított tevékenységével kapcsolatos javaslatok a lakosság sikeres és hatékony megelőző ellátáshoz juttatása érdekében a 2/c) pontban részletezettek szerint	2035	háziorvosok, fogorvosok, védőnők, EFI-k, megelőző ellátást nyújtó szakellátások, egészségügyben tevékenykedő civil szervezetek, egyházak	települési önkormányzatok	nem

1) Az egyéb ellátások fizikai elérési problémái

Országos szintű beavatkozási szükséglet:

- A települések közötti **tömegközlekedés javítása**, az egészségügyi ellátó központok jobb lakossági elérhetősége érdekében.
- Indokolt megteremteni a **falu- és tanyagondnoki szolgálatok kapacitásbővítésének és fenntartható működtetésének feltételeit**. Ennek részeként szükséges a létszámproblémák kezelése célzott képzésekkel, a magasabb munkabérek fedezetének biztosításával, további járműbeszerzési pályázatok meghirdetésével, valamint a működési finanszírozás bővítésével. A finanszírozásnak a munkabérek emelkedése mellett a járművek tényleges fenntartási, üzemeltetési és pótlási költségeit is figyelembe kell vennie.
- Javasolt olyan **sávos finanszírozási rendszer** kialakítása, amely figyelembe veszi a települések járóbeteg-szakellátási központoktól, háziorvosi és fogorvosi rendelőktől, valamint gyógyszertáraktól való távolságát. Ez különösen azoknak a hátrányos helyzetű településeknek nyújthatna segítséget, amelyek saját forrásból nem képesek biztosítani a tanyagondnoki szolgáltatás megszervezéséhez vagy fenntartásához szükséges működési hozzájárulást.
- Indokolt olyan **adminisztratív és finanszírozási megoldások kialakítása**, amelyek a hátrányos helyzetű lakosság számára csökkentik a szakellátások – ideértve a szakellátásokhoz kapcsolódó megelőző ellátások – elérésével összefüggő utazási költségek előfinanszírozásából eredő akadályokat. Ennek érdekében célszerű olyan elszámolási vagy finanszírozási mechanizmusok alkalmazása, amelyek lehetővé teszik, hogy a támogatás közvetlenül a személyszállítást végző szolgáltató részére kerüljön kifizetésre, így az érintetteknek ne kelljen megelőlegezniük az utazás költségeit.

A feltárt problémákra több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás fogalmazható meg:

a1) Azokon a településeken, ahol jelenleg nem működik tanyagondnoki vagy falugondnoki szolgáltatás, ugyanakkor a település jogosult lenne annak megszervezésére és nyitott a szolgáltatás kialakítására, célszerű **egyedi, településre szabott tanácsadási folyamatot** biztosítani. A tanácsadásba indokolt bevonni már működő falugondnoki és tanyagondnoki szolgáltatásokat, valamint külső szakértőket is, hogy a települések gyakorlati tapasztalatokra építve mérhessék fel a szolgáltatás indításának feltételeit és az ehhez szükséges lépéseket.

a2) A megelőző ellátásokhoz és a járóbeteg-szakrendelésekhez való hozzáférés javítása érdekében indokolt felhívni az érintett egészségügyi intézmények figyelmét arra, hogy **a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatások által végzett egészségügyi célú szállítást lehetőség szerint a betegszállításhoz hasonló eljárásrend szerint kezeljék**. Különösen fontos, hogy e szolgáltatások számára biztosított legyen az akadálymentes bejáratok megközelítése, a rövid idejű megállás és parkolás, valamint a beteg átadásához szükséges várakozás életszerű kezelése. Az indokolatlan várakoztatás vagy a behajtási és parkolási korlátozások jelentősen szűkíthetik a szolgáltatások kapacitását, ami más lakosok egészségügyi vagy szociális ellátáshoz jutását is veszélyeztetheti. A figyelemfelhívásról célszerű tájékoztatni a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatásokat is, egyúttal kijelölve azt a kapcsolattartási vagy jelzési csatornát, amelyen jelezhetik, ha az intézményi gyakorlat a megyei önkormányzati megkeresés ellenére sem változik.

c) Javasolt a fekvőbeteg-ellátást és járóbeteg-szakellátást nyújtó intézmények közterületi megközelítésének **akadálymentesítése**, különösen az intézményi bejáratok, a közterületi parkolók, valamint a tömegközlekedési érkezési pontok közötti

járdaszakaszokon. Azoknál az intézményeknél, ahol nem áll rendelkezésre megfelelő számú belső akadálymentes parkolóhely, indokolt az intézmények közelében akadálymentes parkolókapacitás kialakítása vagy bővítése. A beavatkozás elsősorban önkormányzati közterület-fejlesztési feladatként értelmezhető, amely hazai támogatási forrásból, saját forrásból, illetve a 2028–2034-es uniós fejlesztési ciklus releváns forrásaiból valósítható meg.

2) Kommunikációs elérési problémák

A problémára több megyei, járási és helyi szintű beavatkozás lehetséges:

a1) Az egészségügyi ellátáshoz jutáshoz biztosított **személyes segítés és kísérés erősítése** a leginkább leszakadó csoportoknál (tanyagondnokok, falugondnokok, egyéb szociális dolgozók bevonásával).

a2) A szakellátási szakemberhiány kezeléséhez kapcsolódóan javasolt **ösztöndíjprogram** külön figyelmet fordíthatna az alulreprezentált csoportok egészségügyi képzésben való részvételének támogatására. Ennek részeként kiemelt cél lehet a roma fiatalok orvosképzésbe való belépésének és bennmaradásának ösztönzése, valamint roma diplomás egészségügyi szakdolgozók képzésének, szakmai előmenetelének támogatása.[9]

a3) A **roma egészségügyi szakdolgozói utánpótlás** erősítése érdekében indokolt az egészségügyi pályák célzott megjelenítése a roma fiatalok pályaorientációs programjaiban. Ebben az oktatási intézmények, az EFI-k, valamint az egészségügyi szolgáltatók együttműködése hozhat eredményt, különösen akkor, ha a programok gyakorlati pályaismereti elemeket, mentorálást, egészségügyi szakemberekkel való találkozási lehetőségeket és továbbtanulási információkat is tartalmaznak.

a) Települési szinten megvalósítható javaslatok a **megelőző ellátások igénybevételének és a szakellátáshoz való kapcsolódás támogatására**:
   - Az egészséggel, egészségügyi ellátásokkal, szűrésekkel és megelőzéssel kapcsolatos tévhitek tudatos, célzott és közérthető cáfolata.
   - A hátrányos helyzetű lakosság számára célzott, rendszeres egészségfejlesztési ismeretátadás és készségfejlesztés biztosítása, különös tekintettel a betegutak megértésére, a digitális egészségügyi felületek használatára, az időpontfoglalásra és az ellátási folyamatban való eligazodásra. A célcsoportok tényleges elérése érdekében e tevékenységek az EFI-k, az alapellátási szereplők és a helyi kulcsszereplők együttműködésével, szükség esetén kitelepülő formában valósíthatók meg.
   - Javasolt mentális egészségfejlesztési, pozitív pszichológiai, egészséges táplálkozást támogató, betegségmegelőzési és betegségfelismerési programok szervezése, valamint balesetmegelőzési, elsősegélynyújtási és digitális egészségértési képzések megvalósítása. Indokolt továbbá a fogyatékossággal élő személyek társadalmi befogadását segítő, a célcsoportokkal közösen megvalósított programok, életmódváltó és közösségi egészségnevelési programok, dohányzásról és alkoholfogyasztásról való leszokást támogató szolgáltatások, valamint szülésre és családdá válásra felkészítő tanácsadások

[9] Amennyiben a roma származás önálló előnyben részesítési szempontként jelenik meg, annak jogalapját, időbeli vagy feltételbeli korlátját, az egyéni mérlegelés garanciáit és adatkezelési feltételeit külön szükséges az ösztöndíjakhoz kapcsolódóan rögzíteni.

szervezése. Kiemelt figyelmet érdemelnek az anyák egészségtudatos magatartását és mentális egészségét támogató közösségi tevékenységek és kommunikációs kampányok is.

- A segítő szereplők – különösen a tanyagondnokok, falugondnokok, szociális munkások és más helyi közvetítő szakemberek – célzott felkészítése a digitális egészségügyi ügyintézés támogatására, különös tekintettel az EESZT használatára, az online időpontfoglalásra és az egészségügyi információk értelmezésének segítésére.
- A meghatalmazás intézményének és a hozzátartozói, segítői közreműködés lehetőségeinek tudatosítása a lakosság körében, mint az egészségügyi ügyintézésben, betegút-szervezésben és digitális felületek használatában alkalmazható gyakorlati segítség.
- A szolgáltatói oldalon szemléletformáló és kommunikációs képzések indítása, különösen a hátrányos helyzetű, alacsony egészségértésű, fogyatékossággal élő, roma, idős vagy külterületi lakosokkal való együttműködés támogatása érdekében. A képzések célja az akadálymentes, közérthető, empatikus és szociálisan érzékeny ellátói kommunikáció erősítése.

1.4. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan az egészségügy területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

Bács-Kiskun megyében **Kecskemét és Baja** megyei jogú városok tartoznak a Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (a továbbiakban FVS) érintett települési körbe. Mindkét város a megye egészségügyi ellátórendszerében térségi jelentőségű központi szerepet tölt be, mivel **mindkettő fekvőbeteg-ellátáshoz integrált járóbeteg-szakellátási központként működik**. Ennek megfelelően az FVS-ek egészségügyi szempontból releváns fejlesztési irányai nemcsak a városi lakosság, hanem a tágabb térségi ellátási szerep szempontjából is jelentőséggel bírnak.

Az FVS-ekben megjelenő fejlesztési célok több ponton kapcsolódnak a VEP egészségügyi fejezetében azonosított problémákhoz. Ilyen kapcsolódási pont az egészségügyi alap- és szakellátási infrastruktúra fejlesztése, a megelőzés és egészségfejlesztés erősítése, a digitális és adatalapú szolgáltatásszervezés, az energiahatékony és klímareziliens intézményi működés, valamint az egészségesebb, biztonságosabb és élhetőbb városi környezet kialakítása. A VEP megyei léptékben, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az esélyegyenlőség és a területi különbségek oldaláról vizsgálja az egészségügyi ellátásokat, míg az FVS-ek városi szinten határoznak meg olyan fejlesztési irányokat, amelyek a városi egészségügyi és humán szolgáltatási funkciók megerősítését támogatják.

Kecskemét FVS-e az egészségügyi és humán szolgáltatások fejlesztését a fenntartható, biztonságos és befogadó városi működés részeként kezeli. A stratégia egészségügyi szempontból releváns elemei az alapellátási és megelőzési funkciók fejlesztéséhez, az e-egészségügyi és távdiagnosztikai megoldások erősítéséhez, az intézményi infrastruktúra korszerűsítéséhez, valamint az intelligens városi szolgáltatások és digitális rendszerek fejlesztéséhez kapcsolódnak. Ezek a beavatkozási irányok összhangban állnak a VEP azon megállapításával, hogy az egészségügyi ellátások hozzáférhetőségének javítása nem kizárólag kapacitásbővítési kérdés, hanem az ellátásszervezés, a digitális hozzáférés, a betegút-támogatás és a prevenciós szolgáltatások összehangolását is igényli.

Baja FVS-e szintén több, egészségügyi szempontból releváns fejlesztési irányt tartalmaz. A város térségi egészségügyi szerepéből adódóan kiemelt jelentősége van a járóbeteg- és fekvőbeteg-ellátásokhoz való hozzáférés javításának, az egészségügyi intézményi

infrastruktúra fejlesztésének, a közfeladat-ellátás digitális és adatalapú szervezésének, valamint az energiahatékonysági és klímaadaptációs szempontok érvényesítésének. Az FVS-ben megjelenő prevenciós, egészségmegőrzési, sport- és rekreációs irányok a VEP egészségfejlesztési céljaihoz is kapcsolódnak, különösen az egészségtudatosság javítása, a rendszeres testmozgás feltételeinek bővítése és a lakossági prevenciós részvétel erősítése szempontjából.

Mindkét FVS esetében fontos összefüggés, hogy **a városi központi szerep önmagában nem szünteti meg a hozzáférési egyenlőtlenségeket**. Bár Kecskemét és Baja fizikai elérhetősége a megye több kistelepüléséhez képest kedvezőbb, a külterületi, tanyás és alacsonyabb státuszú városrészekben élők esetében továbbra is megjelenhetnek közlekedési, információs, digitális és egészségértési akadályok. Ezért az FVS-ekben szereplő városi szolgáltatásfejlesztések akkor tudnak érdemben hozzájárulni a VEP céljaihoz, ha azok a hátrányos helyzetű és nehezebben elérhető lakossági csoportok tényleges szolgáltatáshoz jutását is támogatják.

Az FVS-ek és a VEP közötti kapcsolódás különösen a **prevenció, az egészségfejlesztés és az egészséges városi környezet kialakítása** területén erős. A sport- és rekreációs infrastruktúra, a zöldfelületek, a közösségi terek, a gyalogos és kerékpáros közlekedést támogató fejlesztések, valamint az egészségmegőrzést szolgáló programok közvetve hozzájárulhatnak a lakosság egészségi állapotának javításához.

A **digitális fejlesztések** szintén fontos kapcsolódási pontot jelentenek. Az FVS-ekben megjelenő okosvárosi, digitális közszolgáltatási és adatalapú szervezési irányok hozzájárulhatnak az egészségügyi szolgáltatások hatékonyabb működéséhez, az információáramlás javításához, a betegutak átláthatóbbá tételéhez és a prevenciós tevékenységek célzottabb szervezéséhez. Ugyanakkor a VEP alapján kiemelt figyelmet szükséges fordítani arra, hogy a digitális fejlesztések ne növeljék tovább a hozzáférési különbségeket. Ezért a digitális egészségügyi és ügyintézési megoldások mellett indokolt a személyes segítségnyújtás, a digitális készségek fejlesztése és az egészségértést támogató kommunikáció biztosítása is.

A két FVS-ben megjelenő problémák és fejlesztési irányok összességében szoros összhangban állnak a VEP egészségügyi fejezetének fő megállapításaival. Közös fejlesztési irányként azonosítható az alapellátás és szakellátás infrastrukturális megerősítése, a prevenciós és szűrőprogramok bővítése, az egészségtudatosság fejlesztése, a digitális egészségügyi megoldások és távdiagnosztikai lehetőségek alkalmazása, a civil és közösségi szereplők bevonása, valamint a külterületi, alacsony státuszú és hátrányos helyzetű lakosság célzottabb elérése. A VEP-ben rögzített javaslatokkal való illeszkedés biztosíthatja, hogy a városi fejlesztések ne csak a helyi szolgáltatási kapacitásokat erősítsék, hanem hozzájáruljanak a térségi ellátási szerep, a hátrányos helyzetű célcsoportok elérése, az egészségértés javítása, a prevenciós részvétel növelése és a szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés erősítéséhez is.

2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

A VEP megállapításai alapján Bács-Kiskun megye szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatórendszerének legfontosabb kihívásai a szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés, a jelentős humánerőforrás- és kapacitáshiány, valamint az ellátórendszer szereplői közötti koordináció hiányosságai. A megye sajátos településszerkezete – a nagyszámú tanyás és aprófalvas térséggel –, az idősödő népesség, a növekvő gondozási szükségletek és a

társadalmi hátrányok területi koncentrációja olyan összetett problémákat eredményeznek, amelyek kezelése kizárólag integrált, több ágazatot összekapcsoló fejlesztésekkel lehetséges.

A VEP-ben megfogalmazottak átfogó stratégiai célja **a társadalmi integráció és az esélyegyenlőség erősítése**, **a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása**, valamint **az életminőség javítása**. A fejlesztések középpontjában nem csupán a hiányzó intézmények és szolgáltatások kialakítása, valamint a meglévő intézményi kapacitások növelése áll, hanem egy olyan szolgáltatási rendszer kialakítása, amely a lakosság meglévő szükségleteire reagálva, területileg kiegyensúlyozottan, a fenntartók közötti partnerségben, valamint a szolgáltatást igénybe vevőkkel való együttműködésben, magas szakmai színvonalon látja el feladatait.

A VEP szociális és gyermekjóléti területet érintő egyik legfontosabb stratégiai prioritása a **humánerőforrás fejlesztése**. A szociális és gyermekjóléti ellátórendszer valamennyi szintjén meghatározó problémát jelent a szakemberhiány, az elöregedő szakembergárda, a magas fluktuáció és a túlterheltség. A VEP ezért kiemelt fejlesztési irányként kezeli a szakember-utánpótlás biztosítását, a továbbképzések, szupervíziók és kiégést megelőző programok rendszeres biztosítását, valamint a szakmai kompetenciák folyamatos fejlesztését.

A második meghatározó fejlesztési terület az **infrastruktúra és az eszközrendszer korszerűsítése**. A VEP hangsúlyozza a szociális és gyermekjóléti intézmények épületállományának, berendezésének fejlesztését, az infokommunikációs és digitális eszközök korszerűsítését, a mobilitást segítő járműpark fejlesztését, valamint a terápiás, gondozási és foglalkoztatási eszközök bővítését.

A harmadik stratégiai prioritás a **szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása**. A megye egyik legjelentősebb problémája a külterületen élők, tanyasi lakosság, valamint a kisebb települések szolgáltatáshiánya. Ennek kezelésére a VEP által képviselt stratégiai irány a szolgáltatások rendszerének és kapacitásának szélesítése, a mobil szolgáltatások, kihelyezett ellátási pontok, megyei szintű szociális szállítási rendszerek, valamint decentralizált nappali és közösségi szolgáltatások kialakítása és bővítése.

További kiemelt fejlesztési cél a fenntartók és szolgáltatásszervezők **partnerségi együttműködésének, kommunikációjának fejlesztése, valamint a szolgáltatások koordinációjának erősítése**. Az önkormányzatok, állami intézmények, civil és egyházi szolgáltatók, valamint a szociális és gyermekjóléti, egészségügyi és oktatási szereplők közötti együttműködés különösen az információ és tudásmegosztás, a közös tervezés, valamint a szolgáltatások összehangolása terén elengedhetetlen és sürgető feladat. A tevékenységek és szolgáltatások koordinációja nélkül a jelenlegi ellátási hiányok hosszú távon nem kezelhetők.

A VEP-ben megfogalmazott stratégia horizontális prioritásként kezeli a **szemléletformálást, a prevenciót és az információhoz való hozzáférés javítását mind a szolgáltatók, mind a szolgáltatást igénybe vevők körében**. A szolgáltatások ismertségének növelése, az egészségtudatos és önálló életvezetést támogató programok, valamint a digitális kompetenciák fejlesztése közvetlenül járul hozzá a társadalmi befogadás és az életminőség javításához.

A VEP kiemelt figyelmet fordít az **innovatív, közösségi és élményalapú programok alkalmazására** is. A demenciaprevenció, a mentális egészség fejlesztése, a közösségi aktivitást ösztönző programok, valamint a digitális és interaktív módszerek alkalmazása egyszerre szolgálják a prevenciót, a társadalmi integrációt és a szolgáltatások hatékonyságának növelését.

A VEP hosszú távú stratégiai célja egy, a meglévő szükségletekre fókuszáló **integrált szolgáltatási rendszer kialakítása**, amely csökkenti a társadalmi egyenlőtlenségeket, erősíti a helyi közösségek megtartó erejét és javítja a megyében élők életminőségét.

A stratégia számos beavatkozását célcsoport-specifikus megközelítés jellemzi, amely az általános lakossági szükségleteken túl a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi integrációját, önálló életvitelét és életminőségének javítását szolgálja.

Az **idősek** esetében a legfontosabb cél a gondozási rendszer megerősítése, különösen a demenciával élő személyek és családtagjaik támogatása. A VEP a házi segítségnyújtás, a nappali ellátások, a bentlakásos intézmények kapacitásának fejlesztését, a demenciaprevenciót, a kognitív állapotmegőrzést, valamint a hozzátartozók támogatását tekinti prioritásnak. Mindemellett kiemelten hangsúlyozza azoknak a szolgáltatásoknak és tevékenységeknek a szervezését, amelyek az érintett célcsoport társadalmi befogadását erősítik (megértés, aktivitás, közösségi programok stb.).

A **gyermekek és fiatalok** vonatkozásában a prevenció, a korai beavatkozás és a társadalmi hátrányok újratermelődésének megelőzése áll a középpontban. A fejlesztések célja a gyermekjóléti alapellátások megerősítése, a fejlesztő és tanácsadó szolgáltatások bővítése, a szünidei programok és étkeztetés fejlesztése, a gyermekvédelmi szakellátás kapacitásainak növelése, valamint a speciális szükségletű gyermekek ellátásának javítása.

A **fogyatékossággal élő személyek** esetében a stratégia az aktívabb társadalmi részvétel feltételeinek megteremtésére törekszik. Ennek része a hozzáférhető szolgáltatások bővítése, a rehabilitációs és támogatott lakhatási lehetőségek fejlesztése, az inkluzív szemlélet erősítése, a rendszeres mozgásprogramok támogatása, valamint a velük dolgozó szakemberek gyakorlatorientált képzése.

A **pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek** számára a közösségi és rehabilitációs szolgáltatások fejlesztése, a speciális szakemberek bevonása, a családtagok támogatása és a szolgáltatások területi kiegyenlítése jelenti a legfontosabb stratégiai irányt.

A **nők** helyzetének javítását elsősorban a gondozási terhek csökkentésén keresztül kívánja elősegíteni a stratégia. Az alapszolgáltatások fejlesztése, a közösségi támogató programok, valamint a rugalmas foglalkoztatási lehetőségek bővítése hozzájárulhat a munka és a családi feladatok összehangolásához, valamint a mentális túlterhelés mérsékléséhez.

A **roma lakosság, a mélyszegénységben élők és a tanyán élők** esetében a VEP elsődleges stratégiai célja a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása. A fejlesztések a területi hátrányok csökkentésére, a mobil szolgáltatások bővítésére, a szociális szállítás megszervezésére, a közösségi programok fejlesztésére, valamint a diszkrimináció és szegregáció mérséklésére irányulnak.

A VEP hangsúlyozza, hogy a különböző célcsoportokat érintő hátrányok gyakran halmozottan jelentkeznek, ezért a fejlesztéseknek egyszerre kell figyelembe venniük a területi, társadalmi, egészségügyi és gazdasági tényezőket. Ennek megfelelően a beavatkozások nem elszigetelt intézkedésekként, hanem egymást erősítő, partnerségre épülő programokként jelennek meg, amelyek hosszú távon hozzájárulhatnak a társadalmi befogadás, az esélyegyenlőség és a megye humán szolgáltatásainak fenntartható fejlesztéséhez.

2.1. Szociális alapszolgáltatások

2.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.1.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői:

Bács-Kiskun megyében is, mint Magyarország valamennyi megyéjében, a szociális szolgáltatásokat több fenntartó – állami, önkormányzati, egyházi és civil fenntartó –

biztosíthatja. Mivel az egyes fenntartók mind szélesebb körben kapcsolódnak be a szociális alapellátás működtetésébe (pl. megyében jelenleg több, mint 10 egyházi fenntartású intézmény vesz részt a szociális alapellátás biztosításában), a különböző fenntartók által működtetett intézmények és szolgáltatások tevékenységének összehangolása, a fenntartók közötti ***együttműködés erősítése*** kihívást jelent a lakosság szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésének, a szükségletek hatékonyabb kielégítésének biztosításakor.

Bács-Kiskun megyében 2025-ben 19 településen 19 ***falugondnoki*** és 59 településen 105 ***tanyagondnoki szolgálat*** működött. Ez a hálózat többnyire lefedi a megye tanyás és szórvány településeit magában foglaló területeket (Kalocsa, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas környéke). A jelenleg működő falu- és tanyagondnoki szolgálatok mellett a kisebb településeken felmerült az igény, hogy a népesség szerkezetének kedvezőtlen változása miatt (elöregedés, egyszemélyes háztartások arányának növekedése) szükségszerű lenne további falugondnoki szolgálatok kialakítása.

A falu- és tanyagondnoki szolgálatok kiemelkedően fontos feladatot töltenek be a külterületi népesség ellátásában, szociális biztonságának megteremtésében. A szolgáltatások hatékony és jó színvonalú működtetéséhez azonban *nagyobb kapacitásra lenne szükség*. A kapacitásbővítésre az igény egyfelől a humánerőforrás terén (túlterheltség, az ellátottak nagyobb száma, fizikai és mentális állapotának romlása miatt) másfelől az ellátáshoz szükséges eszközpark (mobilitást, kommunikációt, feladatellátást segítő eszközök) terén jelentkezik. Az ellátottak körének változása szükségessé teszi az ellátást végző szakemberek *folyamatos szakmai továbbképzését* is, pl. egészségügyi (pl. demencia, depresszió) és társadalmi tünetek (pl. alultápláltság, elhanyagoltság, bántalmazás) felismerése és a hatékony kríziskezelés terén. A fokozott mentális terhelés miatt a gondnokok *mentális egészségének védelme* és a kiégés megelőzésének támogatása is nagyobb figyelmet és több beavatkozási formát igényelne.

A települési alapszolgáltatások közül a legnagyobb mértékben a ***szociális étkeztetés***t 2025-ben 10.516 fő vette igénybe. A szociális étkeztetés iránti igény volumenét az utóbbi időben befolyásolja a népkonyhák megjelenése és széleskörű elterjedése a nagyobb településeken. A *kisebb települések egy részében* azonban *nem biztosított az ellátás*, illetve a lakossági visszajelzés alapján célszerű lenne a szociális étkeztetés *mennyiségének, minőségének és szervezettségének fejlesztése*.

A ***házi segítségnyújtás***t 4.021 fő igényelte 2024-ben. Az ellátások szervezését a települési önkormányzatok az esetek többségében maguk végzik, de több járás esetében megfigyelhető a társulás, vagy a feladatellátási szerződés keretében biztosított szolgáltatás. Ez utóbbi esetben a *szolgáltatás mennyiségének és minőségének fejlesztésé*vel kapcsolatban további igények jelentek meg a lakosság körében. Az igények kielégítését csaknem minden településen korlátozza egyfelől a *szakemberhiány* (létszámuk kevés, a rendszerben dolgozók leterheltsége nagy), az ellátottakhoz való eljutás *eszközigény*e jelentős, a rendelkezésre álló eszközpark hiányos, vagy elavult. Másfelől az ellátással kapcsolatos *információk hiánya* (milyen tevékenységre, milyen esetben, milyen mértékig vehető igénybe a házi segítségnyújtás) az igénybe vevők körében jelentős, s ez számos esetben konfliktushoz vezet a szolgáltatók és a szolgáltatást igénybe vevők és családtagjaik között.

A megye területén változóban van a ***jelzőrendszeres házi segítségnyújtás*** rendszere. A „Gondosóra” program megjelenésével párhuzamosan *csökkent* a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás rendszerébe bekapcsolódó *ellátottak száma*. 2024-ben már csak 328 fő vette igénybe ezt a szolgáltatást. A szolgáltatás igénybevételét a KSH nem regisztrálta 2024-ben a Kalocsai, Kiskőrösi, Kiskunhalasi, Kiskunmajsai és a Kunszentmiklósi járásban. Ez különösen az idős, egyedül élő, tanyai vagy szórvány településeken lakó személyek esetében jelent *komoly kockázat*ot, s a megoldást az érintettek számára a közeljövőben célszerű biztosítani. A két rendszer (jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és Gondosóra program) párhuzamos működtetése nem szerencsés. A jelenlegi *jogi szabályozás* azonban nem teszi lehetővé a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás megszüntetését, mivel a most fejlesztés alatt álló „Gondos

óra” program működésének hatékonyságával kapcsolatban még nincs megfelelő mennyiségű tapasztalat. A két rendszer közötti átállás az ellátottak körében azonban *bizonytalanság*ot, esetenként *ellátási hiány*t okoz.

Az ***utcai szociális munka*** szolgáltatáshoz való hozzáférés a *legkevésbé biztosított* a megyében. Mindösszesen 116 főt regisztrált igénybe vevőként a KSH a 2024. évben a megye területén. A lakhatási szegénység mélyülése, és az otthontalanná válás kockázatának növekedése miatt a hajléktalan személyeket érintő szolgáltatási formák fejlesztésére a megyében növekvő igény mutatkozik. Az *ellátási helyek és férőhelyek számának hiánya* mellett további szükségletként merül fel a munkavégzéshez szükséges *krízis autók hiánya, elavultsága*.

2.1.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A hátrányos helyzetű célcsoportok, különösen a tanyán élők szociális alapellátásokhoz való hozzáférése a szolgáltatási kapacitások szűkössége miatt nem teljeskörű. A kapacitásfejlesztés jelentős akadálya a *szociális szakemberek hiánya és a szociális ágazat alulfinanszírozottsága*, ami korlátozza a humánerőforrás bővítését, de a meglévő szolgáltatások megfelelő eszközökkel való ellátottságát is.

2.1.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A szociális alapszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális alapszolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együtt-működésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A szociális alapellátásban tevékenykedő f***enntartók*** és az általuk nyújtott szolgáltatások ***tevékenységének összehangolása*** erősítendő.	A fenntartók közötti kommunikáció, információ és együttműködés csak néhány területen jellemző.	a) A szociális alapellátásban mind szélesebb körben bekapcsolódó, különböző fenntartókhoz tartozó intézmények és szolgáltatások együttműködésének támogatása (információcsere, szolgáltatások, eszközök és egyéb erőforrások közös működtetése stb.), az együttműködés megerősítését szolgáló erőforrások biztosítása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	nem

					nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
2.	A ***falu- és tanyagondnoki szolgálat***ban a rendelkezésre álló ***humánerőforrás kapacitás nem elegendő,*** szakmai képzésük és mentális egészségük védelme nem kellő mértékben biztosított.	A társadalom idősödésével nő az idős, egyedül élő személyek száma, a várható élettartam növekedésével romlik az ellátottak fizikai és mentális állapota, ami miatt további kapacitások iránti igény jelentkezik.	a) A falu- és tanyagondnokok számának növelése, felkészítésük az egyre komplexebb feladat ellátására, mentális egészségük védelme, kiégésük megelőzésének támogatása, az ehhez szükséges időkeret és anyagi forrás biztosítása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	A ***falu- és tanyagondnoki szolgálat***ban a rendelkezésre álló ***eszközpark*** bővítése, korszerűsítése az elmúlt években az szükségesnél kisebb mértékben valósult meg.	A forráshiány miatt a mobilitási (gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése, a kommunikációs eszközök beszerzése és korszerűsítése (infókommunikációs eszközök), valamint a feladat ellátást segítő további eszközök beszerzése, korszerűsítése a szükségesnél kisebb mértékben valósult meg.	a) és c) A mobilitási eszközök (gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése a kommunikációs eszközök beszerzése és korszerűsítése (infókommunikációs eszközök), valamint a feladat ellátást segítő további eszközök beszerzése, korszerűsítése támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
4.	A települések egy részén nem működik	A forráshiány miatt az elmúlt években a főző és	a) és c) Szociális konyhák, főzőkonyhák és tálalókonyhák	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	nem

	főzőkonyha, a ***tálalókonyhák minősége, korszerűtlen felszereltsége*** rontja a szolgáltatás minőségét.	tálalókonyhák felszereltsége elavult.	kialakítása, berendezéseinek, eszközeinek modernizálása támogatandó.	Végrehajtás határideje: 2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
5.	A szociális étkeztetésben a legtöbb esteben ***megoldatlan a speciális étrend biztosítása.***	A forrás, felszereltség és kapacitáshiány miatt a szociális étkeztetésben nem megoldott a speciális étrend (glutén, laktózérzékenység, cukorbetegség stb.) biztosítása.	a) és c) A szociális étkeztetésben résztvevő szervezetek együttműködésének javításával, a speciális étrend biztosításának a megteremtésével (pl. A és B menü) a fogyasztói elégedettség javítása, az ehhez szükséges eszközök és feltételek	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

			támogatásának biztosítása.		nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
6.	Az ***ételkiszállítás feltételei*** nem megoldottak, vagy ***korszerűtlenek***.	A szociális étkeztetés kiszállításának eszközrendszere korszerűtlen (szállítójárművek, tárolóeszközök). Az elmúlt évek forráshiánya miatt nem volt lehetőség ezek korszerűsítésére.	a) és c) A szállítókapacitás fejlesztése (gépjárművek, egyéb szállítóeszközök) és korszerű, hőtárolást is biztosító szállító/tárolóedények beszerzése, korszerűsítése támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

					államigazgatási szervezetek.	szervezetek vezetői.	
7.	A ***házi segítségnyújtás*** keretében rendelkezésre álló ***humánerőforrás kapacitás nem elegendő,*** szakmai képzésük és mentális egészségük védelme nem kellő mértékben biztosított.	A társadalom idősödésével nő az idős, egyedül élő személyek száma, a várható élettartam növekedésével romlik az ellátottak fizikai és mentális állapota, ami miatt további kapacitások iránti igény jelentkezik a házi segítségnyújtás terén	a) és c) A házi segítségnyújtásban dolgozók számának növelése, felkészítésük az egyre komplexebb feladat ellátására, mentális egészségük védelme, kiégésük megelőzésének támogatása, az ehhez szükséges időkeret és anyagi forrás biztosítása szükségszerű.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
8.	A ***házi segítségnyújtásban*** az ellátottakhoz való eljutás ***közlekedési és a feladatellátáshoz***	A kiterjedt ellátási terület miatt gyalogosan, illetve helyi közlekedési eszközök igénybevételével	a) és c) Az ellátási idő hatékony kihasználása érdekében a közlekedési és munkavégzéshez szükséges egyéb	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési	nem

	szükséges eszköz igénye jelentős.	nem oldható meg az ellátottakhoz való eljutás.	eszközpark beszerzése, korszerűsítése szükségszerű (pl. elektromos kerékpárok, bevásárlást segítő kisebb szállítóeszközök „tehermoped”)	Végrehajtás határideje: 2035	megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
9.	***Tájékoztatás, szemléletformálás***, ismeretek átadása ***a házi segítségnyújtásra vonatkozóan***	Az igénybevétel feltételei, a tevékenység köre, a tágabb családdal való együttműködés lehetősége és szükségessége nem kellően ismert az igénybe vevők és a lakosság körében.	a) és c) A szemléletformáló, tájékoztató, érzékenyítő és az együttműködéseket erősítő programok, események, családi napok szervezése, tájékoztató anyagok készítése és online platformok fejlesztése a tevékenység ismertségének növelése érdekében támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi,	nem

					egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
10.	A ***jelzőrendszeres házi segítségnyújtás készülékei elavultak.***	Az utóbbi években az eszközpark fejlesztése a Gondosóra rendszer kialakítása és a forráshiány miatt elmaradt.	a) és c) A készülékek korszerűsítése, cseréje (különösen olyan ellátottak esetében, ahol a közeli hozzátartozó jelenléte/feladatvállalása krízis esetén nem biztosított) szükségszerű és támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
11.	***Ismerethiány és fizetőképesség hiánya*** a	A bekerülés és igénybevétel feltételei nem	a) és c) Szélesebb körű tájékoztatás szervezése mindkét szolgáltatási	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-	nem

	jelzőrendszerekkel kapcsolatban, ***alacsony kihasználtság.***	kellően ismertek a célcsoport és családtagjaik körében, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás térítési kötelezettsége sok esetben visszatartja az ellátottakat a szolgáltatás igénybevételétől.	formával kapcsolatban, a két szolgáltatás feltételrendszerének összehangolása, a működő szolgáltatási rendszerek jogi kereteinek a szükségletekhez illeszkedő átalakítása.	Végrehajtás határideje: 2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
12.	Az ***utcai szociális munka ellátási helyeinek száma és kapacitása*** a felmerülő szükségletek kielégítéséhez viszonyítva ***nem elegendő.***	Az ellátás csak két járásban, korlátozott kapacitással működik. A feladatellátáshoz szükséges források, eszközök és szakemberek hiánya jellemző volt az elmúlt években.	a) és c) Az ellátási helyek számának, kapacitásának és eszközrendszerének fejlesztése, támogatása pályázati forrásokból, illetve más forrásokból szükségszerű.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

					gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
13.	Az ***utcai szociális munka*** tevékenységi körének ***komplexitása*** a jelenlegi modellben ***nem biztosított.***	Az utcai szociális munka keretében jelenleg rendelkezésre álló kapacitások a legtöbb esetben csak a krízis kezelését biztosítják, rendszerszemléletű, esetközpontú szociális munka végzésére a feltételek nem adottak.	Megyei modellprogram szervezése a rejtett krízisek feltárása és az utcai szociális munka hatékonyságának, komplexitásának növelése érdekében (hajléktalanság, lakhatási bizonytalanság, adóssággal vagy ellátatlansággal érintett személyek és családok korai bevonása és komplex, preventív ellátása).	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

14.	***Humánerőforrás hiánya*** a szociális alapellátás terén (szakemberek, segítők alacsony létszáma).	A forráshiány, az ebből adódó kapacitáshiány, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt jelentős szakemberhiányt eredményeznek. A szakemberhiányból adódó nem szakképzett személyzettel történő „helyettesítések" rontják az ellátás színvonalát.	a) Jelentős forrás létszámfejlesztésre, a szociális alapellátást biztosító szakemberállomány mennyiségi és minőségi fejlesztésére, az ehhez szükséges források biztosítására van szükség.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
15.	A szociális alapellátásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének***	A szociálisalapellátás alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) az állami normatívából biztosított források hiánya határozza	a) A szociális alapellátásban dolgozó szakemberek, munkájának megismertetésére programok, konferenciák, workshopok, tapasztalatcserék és tájékoztató alkalmak	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	nem

	növelése nem megoldott.	meg, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	szervezése, a programok szervezéséhez forrás biztosítása. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány stb.) létrehozása, működtetése, ezek támogatásának biztosítása.		egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
16.	A szociális alapellátásban dolgozó szakemberek ***képzése, továbbképzése***, ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	A szociális alapellátás alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) az állami normatívából biztosított források hiánya határozza meg, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a részvétel biztosítása, a szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása az alapellátásban dolgozók számára. szükségszerű és támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	nem

					együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
17.	Az alapellátásban a ***digitális eszközök*** beszerzése, alkalmazásának lehetőségei, illetve a szakemberek ***felhasználói ismerete hiányos***.	A digitális eszközpark alkalmazása az alapellátásban korlátozott. Ez főként a forrás és ismerethiányra vezethető vissza. Az alapellátásban dolgozók nem rendelkeznek az IKT és digitális eszközök felhasználói szintű ismereteivel.	a) és c) Az IKT és digitális eszközpark fejlesztése, korszerűsítése a munkatársak és ellátottak digitális kompetenciáinak fejlesztése, képzések, workshopok, tapasztalatátadás támogatása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

					államigazgatási szervezetek.	szervezetek vezetői.	

A szociális alapellátási rendszer hatékonyságának növelése érdekében kiemelten indokolt a különböző ***fenntartók***hoz tartozó intézmények és szolgáltatások ***együttműködés***ének ***erősítése.*** Ennek keretében támogatandó a szolgáltatások, eszközök és egyéb erőforrások összehangolt használata, továbbá az információáramlás fejlesztése és olyan célhoz kötött, megfelelő jogalappal rendelkező interoperábilis adatkapcsolatok kialakítása, amelyeknél az adatminimalizálás, a hozzáférési jogosultságok, a megőrzési idők és a különleges adatok kezelésének feltételei előzetesen rögzítettek. Az együttműködések fenntarthatóságát szolgáló humán és pénzügyi erőforrások biztosítása szintén elengedhetetlen.

A ***települési és tanyagondnoki szolgáltatások*** fejlesztése érdekében szükséges a falu- és tanyagondnokok létszámának bővítése, szakmai felkészítésük támogatása az egyre összetettebb feladatok ellátására, továbbá mentális egészségük megőrzését és a kiégés megelőzését célzó programok biztosítása. Mindezek megvalósításához megfelelő időkeret és finanszírozási háttér szükséges.

A szolgáltatások elérhetőségének és hatékonyságának javítása érdekében indokolt a mobilitást segítő eszközök – különösen gépjárművek és szállítóeszközök – beszerzésének és korszerűsítésének támogatása. Emellett szükséges az infokommunikációs eszközpark fejlesztése, valamint a feladatellátást támogató egyéb technikai eszközök biztosítása.

A ***szociális étkeztetés*** infrastruktúrájának fejlesztése érdekében támogatandó a szociális konyhák, főzőkonyhák és tálalókonyhák kialakítása, felújítása, valamint berendezéseik és eszközeik modernizálása. A szolgáltatás minőségének javítását szolgálhatja a szociális étkeztetésben részt vevő szervezetek közötti együttműködés erősítése, továbbá a speciális étrendi igényekhez igazodó menürendszerek kialakítása. A fogyasztói elégedettség növelése érdekében szükséges az ehhez kapcsolódó eszközök és működési feltételek biztosítása. Indokolt továbbá a szállítókapacitás fejlesztése, valamint korszerű, megfelelő hőtartást biztosító szállító- és tárolóedények beszerzése.

A ***házi segítségnyújtás*** területén elengedhetetlen a szakemberlétszám növelése, a munkatársak folyamatos szakmai felkészítése, valamint mentális egészségük támogatása és a kiégés megelőzése. A hatékony munkaszervezés érdekében szükséges a közlekedést és a mindennapi feladatellátást segítő eszközpark fejlesztése, különös tekintettel az elektromos kerékpárokra, kisebb szállítóeszközökre és egyéb innovatív mobilitási megoldásokra.

A szolgáltatások ismertségének növelése és a társadalmi elfogadottság erősítése érdekében támogatandóak a szemléletformáló, tájékoztató és érzékenyítő programok, közösségi események, családi napok, valamint az együttműködéseket ösztönző rendezvények. Indokolt továbbá tájékoztató kiadványok készítése és online információs platformok fejlesztése.

A ***jelzőrendszeres házi segítségnyújtás*** fejlesztése érdekében szükséges a készülékállomány folyamatos korszerűsítése és cseréje, különösen azon ellátottak esetében, akik krízishelyzetben nem számíthatnak közeli hozzátartozó támogatására. Emellett indokolt a szolgáltatás szélesebb körű ismertetése, a kapcsolódó ellátási formák feltételrendszerének összehangolása, valamint a jogi és működési keretek felülvizsgálata a felmerülő szükségletekhez igazodóan.

Az ***utcai szociális munka*** hatékonyságának növelése érdekében szükséges az ellátási helyek számának, kapacitásának és eszközrendszerének fejlesztése pályázati és egyéb források bevonásával. Javasolt egy megyei szintű modellprogram kidolgozása és megvalósítása a rejtett krízishelyzetek korai felismerése, valamint a hajléktalansággal, lakhatási bizonytalansággal, eladósodottsággal vagy ellátatlansággal érintett személyek és családok komplex, preventív támogatása érdekében.

A ***szociális alapellátás fenntartható működésének biztosításához*** jelentős ***humánerőforrás-fejlesztés*** szükséges, amely magában foglalja a szakemberállomány mennyiségi és minőségi

bővítését. Fontos a szociális szakemberek munkájára vonatkozó ismeretek szélesebb körben és hatékonyabb módszerek bevonásával történő bemutatása, a végzett munka elismerésének javítása, konferenciák, szakmai műhelyek, tapasztalatcserék és tájékoztató rendezvények szervezése. Indokolt továbbá elismerési rendszerek, szakmai díjak, szakmai napok, nyílt napok és kommunikációs kampányok kialakítása és működtetése.

A szakmai minőség fejlesztése érdekében biztosítani szükséges a képzésekhez, továbbképzésekhez és szupervízióhoz való hozzáférést, valamint a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, konzultációk és konferenciák elérhetőségét az alapellátásban dolgozó szakemberek számára.

A ***digitális átállás*** támogatása érdekében indokolt az információs és kommunikációs technológiai (IKT) eszközpark fejlesztése és korszerűsítése, továbbá a munkatársak és az ellátottak digitális kompetenciáinak erősítése képzések, workshopok és tudásmegosztó programok révén.

2.1.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A további táblázatokban az egyes hátrányos helyzetű célcsoportok kiemelése és a tervezett beavatkozások célcsoportspecifikus rendszerének bemutatására csak abban az esetben kerül sor, ha az valamilyen szempontból eltér az általános problémakezeléstől, vagy más, hátrányos helyzetű célcsoportra irányuló beavatkozási tervektől, intézkedési javaslatoktól.

A szociális alapszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sor-szám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális alapszolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végre-hajtásának határ-ideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együtt-működésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/ nem)
GYERMEKEK, IDŐSEK, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK, ROMÁK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, TANYÁN ÉLŐK							
1.	A ***szociális célú személyszállítás nem megoldott*** azoknak a személyeknek a számára, akik betegszállításra nem jogosultak.	A szállítási kapacitás korlátozottsága, az eszközpark elavultsága, a növekvő költségek (benzin áremelkedés) és a hiányzó szakemberháttér miatt ez a szolgáltatás jelenleg nem, vagy csak korlátozott mértékben elérhető.	a) b) és c) A szociális személyszállítás rendszerének kidolgozása, egységes bejelentési rend kialakítása, a betegutakkal kapcsolatos járási koordináció és ütemezett egészségügyi utak kialakítása azoknak az ellátottaknak a	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	nem

			számára, akik közlekedési, egészségi, vagy anyagi okokból nem tudják elérni az alap- vagy a szakellátást.		együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
2.	Az együtt élő generációk és társadalmi csoportok együttműködését erősítő, az életminőséget javító ***civil kezdeményezések hiánya.***	A civil kezdeményezések támogatottsága szemlélet és forráshiány miatt az elmúlt években nem, vagy csak korlátozott mértékben volt biztosított.	Generációkon átívelő programok, közösségi aktivitások, civil kezdeményezések támogatása a lokális közösség informális támogatórendszerének megerősítése és az életminőség javítása érdekében.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
NŐK							

1.	***Az alapszolgáltatások kapacitásának korlátozottsága*** miatt ***jelentős feladat hárul a nőkre*** a lokális közösségekben az ápolásra szoruló személyek/családtagok ellátásában	Az alapszolgáltatások mennyiségi és minőségi hiányai a forráshiányra és a meglévő kapacitások egyenlőtlen elosztására vezethetők vissza.	Az alapszolgáltatások kapacitásának fejlesztése és a nők ápolási kötelezettségeinek csökkentése, a foglalkoztatás és a jövedelemszerző képesség erősítése érdekében.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
2.	A ***lokális közösségek gyengülésé***vel, a szolidaritás horizontális rendszerének felbomlásával a családok elszigetelődnek és az ápolási feladattal magukra maradó	A közösségi programok szervezésére, a szolgáltatások erősítésére az elmúlt években a forráshiány és a település lakosságának a szerkezete miatt (különösen a kisebb	Több generációt összefogó közösségi rendezvények szervezése, a civil kezdeményezések támogatása, a lokális közösségek önsegítő rendszerének erősítése támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

	nők mentálisan túlterhelődnek.	lélekszámú településeken) kevesebb forrás és figyelem irányult.			nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	A ***nők foglalkoztatása a lokális térben***, a foglalkoztatás rugalmas kereteinek kialakítása, hogy az ápolási feladatokat is el tudják végezni, nem megoldott.	A hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű, kistelepülésen élő nők foglalkoztatása az atipikus foglalkoztatási formák hiánya miatt nem megoldott.	Az atipikus foglalkoztatási formák körének bővítése (időseket és kisgyermekeket ápoló) nők számára támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

IDŐSEK							
1.	A szociális étkeztetésben a legtöbb esteben ***megoldatlan a speciális étrend biztosítása.***	A forrás, felszereltség és kapacitáshiány miatt a szociális étkeztetésben nem megoldott a speciális étrend (glutén, laktózérzékenység, cukorbetegség stb.) biztosítása.	a) és c) A szociális étkeztetésben résztvevő szervezetek együttműködésének javításával, a speciális étrend biztosításának a megteremtésével (pl. A és B menü) a fogyasztói elégedettség javítása, az ehhez szükséges eszközök és feltételek támogatásának biztosítása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
2.	Az ***ételkiszállítás feltételei*** nem megoldottak, vagy ***korszerűtlenek***.	A szociális étkeztetés kiszállításának eszközrendszere korszerűtlen (szállítójárművek, tárolóeszközök). Az elmúlt évek forráshiánya miatt nem volt lehetőség	a) és c) A szállítókapacitás fejlesztése (gépjárművek, egyéb szállítóeszközök) és korszerű, hőtárolást is biztosító szállító/tároló-edények beszerzése,	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	nem

		ezek korszerűsítésére.	korszerűsítése támogatandó.		szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	A ***házi segítségnyújtás*** keretében rendelkezésre álló ***humánerőforrás kapacitás nem elegendő,*** szakmai képzésük és mentális egészségük védelme nem kellő mértékben biztosított.	A társadalom idősödésével nő az idős, egyedül élő személyek száma, a várható élettartam növekedésével romlik az ellátottak fizikai és mentális állapota, ami miatt további kapacitások iránti igény jelentkezik a házi segítségnyújtás terén (nő az ellátottak és a gondozási órák száma).	a) és c) A házi segítségnyújtásban dolgozók számának növelése, felkészítésük az egyre komplexebb feladat ellátására, mentális egészségük védelme, kiégésük megelőzésének támogatása, az ehhez szükséges időkeret és anyagi forrás biztosítása szükségszerű.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

					államigazgatási szervezetek.		
4.	A ***házi segítségnyújtásban*** az ellátottakhoz való eljutás ***közlekedési és a feladatellátáshoz szükséges eszköz*** igénye jelentős.	A kiterjedt ellátási terület miatt gyalogosan, illetve helyi közlekedési eszközök igénybevételével nem oldható meg az ellátottakhoz való eljutás.	a) és c) Az ellátási idő hatékony kihasználása érdekében a közlekedési és munkavégzéshez szükséges egyéb eszközpark beszerzése, korszerűsítése szükségszerű (pl. elektromos kerékpárok, bevásárlást segítő kisebb szállítóeszközök „tehermoped”)	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
5.	***Tájékoztatás, szemléletformálás***, ismeretek átadása ***a házi segítségnyújtásra vonatkozóan***	Az igénybevétel feltételei, a tevékenység köre, a tágabb családdal való együttműködés lehetősége és szükségessége nem kellően ismert az	a) és c) A szemléletformáló, tájékoztató, érzékenyítő és az együttműködéseket erősítő programok, események, családi napok szervezése,	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	nem

		igénybe vevők és a lakosság körében.	tájékoztató anyagok készítése és online platformok fejlesztése a tevékenység ismertségének növelése érdekében támogatandó.		szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
6.	A ***jelzőrendszeres házi segítségnyújtás készülékei elavultak.***	Az utóbbi években az eszközpark fejlesztése a Gondosóra rendszer kialakítása és a forráshiány miatt elmaradt.	a) és c) A készülékek korszerűsítése, cseréje (különösen olyan ellátottak esetében, ahol a közeli hozzátartozó jelenléte/feladatvállalása krízis esetén nem biztosított) szükségszerű és támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					államigazgatási szervezetek.	államigazgatási szervezetek vezetői.	
7.	A demens személyek ellátására, a velük való együttélésre felkészülés nem megoldott sem a családban, sem az ellátórendszerben.	Az idősödő társadalom miatt folyamatosan nő a demenciával együtt élők száma. A probléma korai felismerése, kezelése, az elfogadó együttélés feltételrendszerének kialakítása elmarad a szükségletek mögött.	A demencia felismerésének, a demensbarát kommunikációnak a fejlesztése, érzékenyítés, az együttélés technikáinak elsajátítása szakmai fórumok, segédanyagok, online platformok, workshopok, önsegítő csoportok kialakításával, támogatásával, fejlesztésével.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A szociális alapellátásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében kiemelt figyelmet szükséges fordítani a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra, különösen a mélyszegénységben élőkre, a nőkre, a roma lakosságra, az idősekre, a fogyatékossággal élő személyekre, valamint a tanyás térségekben és kistelepüléseken élőkre. E célcsoportok esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést gyakran korlátozza a szolgáltatások hiánya, a rendelkezésre álló kapacitások elégtelensége, a területi egyenlőtlenségek, valamint az érintettek kedvezőtlen szociális, egészségi és közlekedési helyzete.

A szolgáltatási hiányok mérséklése érdekében szükséges a szociális ***alapellátások kapacitásainak bővítése,*** különösen a kisebb lélekszámú településeken és tanyás térségekben. A fejlesztések egyik legfontosabb feltétele a szociális ágazat humánerőforrás-helyzetének javítása, a szakemberhiány csökkentése, valamint a szociális szolgáltatások fenntartható finanszírozásának megerősítése. Kiemelt cél a képzett és tapasztalt szakemberek megtartása, ösztönzése és bevonása a hátrányos helyzetű térségek ellátórendszerébe.

Azokon a településeken, ahol önkormányzati, társulási vagy egyházi fenntartású szolgáltatások nem érhetők el, indokolt olyan támogatási rendszerek kialakítása, amelyek csökkentik a piaci szolgáltatások igénybevételének költségeit, és biztosítják a rászoruló lakosság számára a szükséges ellátások elérhetőségét.

A területi egyenlőtlenségek mérséklése érdekében javasolt a szociális és egészségügyi szolgáltatások elérését támogató ***integrált szociális személyszállítási rendszer kialakítása***. Ennek keretében szükséges egységes bejelentési és szervezési rend létrehozása, a betegutak járási szintű koordinációja, valamint ütemezett szállítási szolgáltatások biztosítása azon személyek számára, akik egészségi állapotuk, anyagi helyzetük vagy közlekedési nehézségeik miatt önállóan nem képesek eljutni az alap- vagy szakellátásokhoz.

A közösségi kohézió és a társadalmi befogadás erősítése érdekében támogatandó a több generációt megszólító közösségi programok szervezése, a ***civil kezdeményezések ösztönzése***, valamint a helyi önsegítő és támogató közösségi hálózatok fejlesztése. Különösen fontos a roma közösségek, az idősek és a tanyán élők társadalmi integrációját segítő helyi programok megvalósítása.

A nők munkaerőpiaci részvételének elősegítése érdekében javasolt az ***atipikus foglalkoztatási formák bővítése***, különös tekintettel a kisgyermeket nevelő, valamint idős vagy beteg hozzátartozót gondozó nők foglalkoztatási lehetőségeinek támogatására.

A szociális étkeztetés minőségének és hozzáférhetőségének javítása érdekében szükséges a szolgáltatást nyújtó szervezetek ***együttműködés***ének ***fejlesztése***, a speciális étrendi igényeket figyelembe vevő menürendszerek kialakítása, valamint az ehhez szükséges tárgyi és működési feltételek biztosítása. A szállítási kapacitások fejlesztése különösen fontos a külterületen, tanyákon és elszigetelt településrészeken élők ellátásának biztonsága érdekében.

A házi segítségnyújtás fejlesztése során kiemelt figyelmet kell fordítani a szakemberlétszám növelésére, a munkatársak folyamatos szakmai felkészítésére, valamint mentális egészségük megőrzésére és a kiégés megelőzésére. A szolgáltatás hatékonyságának növelését szolgálhatja a munkavégzéshez szükséges mobilitási és technikai eszközök – például elektromos kerékpárok, kisebb szállítóeszközök vagy digitális eszközök – beszerzésének támogatása.

A szolgáltatások ismertségének növelése érdekében indokolt a ***szemléletformáló, tájékoztató és érzékenyítő programok*** rendszeres megvalósítása, különös figyelemmel az idős, demenciával élő személyek és a hátrányos helyzetű célcsoportok elérésére. Ennek részeként javasolt korszerű kommunikációs csatornák, online platformok és közérthető tájékoztató anyagok fejlesztése.

Az idősek és az egyedül élő, fokozott kockázatnak kitett személyek biztonságának növelése érdekében szükséges a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás eszközparkjának korszerűsítése és bővítése, különösen azoknál az ellátottaknál, akik krízishelyzetben nem rendelkeznek közvetlen családi támogatással.

A fejlesztések eredményeként javulhat a hátrányos helyzetű célcsoportok szociális alapellátásokhoz való hozzáférése, csökkenhetnek a területi és társadalmi egyenlőtlenségek, valamint erősödhet a szolgáltatások preventív, közösségi és integrált jellege.

2.1.4. Családsegítés

2.1.4.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.1.4.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A család- és gyermekjóléti szolgáltatások Bács-Kiskun megye valamennyi településén formálisan elérhetők, ugyanakkor a szakértői tapasztalatok és szolgáltatói visszajelzések alapján jelentős hiányosságok azonosíthatók mind a szolgáltatások ***hozzáférhetősége***, mind azok ***kapacitás***a és *szakmai hatékonyság*a területén.

A legjelentősebb problémát a szolgáltatási kapacitások elégtelensége jelenti. A család- és gyermekjóléti központok és szolgálatok a növekvő társadalmi problémák, valamint az egyre összetettebb esetek kezeléséhez ***nem*** rendelkeznek ***elegendő humán és tárgyi erőforrás***sal. A rendelkezésre álló szakemberállomány jelentős része túlterhelt, miközben a szolgáltatások iránti igény folyamatosan növekszik.

Különösen súlyos ***hiány*** mutatkozik a ***speciális szakemberek*** rendelkezésre állásában. Számos térségben korlátozottan vagy egyáltalán nem áll rendelkezésre megfelelő számú pszichológus, mentálhigiénés szakember, addiktológus, családterapeuta, fejlesztőpedagógus vagy logopédus. A szakemberhiány következtében az ellátott családok problémáinak jelentős része nem kezelhető időben és megfelelő szakmai háttérrel, ami növeli a krízishelyzetek kialakulásának kockázatát.

A szolgáltatások ***területi hozzáférhetőség***ében jelentős ***egyenlőtlenségek*** figyelhetők meg. A központi telephelyeken működő szolgáltatásokhoz képest a kisebb településeken élők számára a családsegítő szolgáltatás gyakran csak korlátozott időtartamban érhető el. Számos településen a heti néhány órás vagy kétheti ügyfélfogadási jelenlét nem elegendő a családok problémáinak folyamatos nyomon követésére, a bizalmi kapcsolatok kialakítására és a preventív beavatkozások megvalósítására. Ennek következtében a szolgáltatások elsősorban a már kialakult krízishelyzetek kezelésére korlátozódnak.

Jelentős hiányosságként azonosítható a ***prevenciós tevékenységek háttérbe szorulása***. A szakemberek kapacitásait nagyrészt a napi ügyintézés, a krízishelyzetek kezelése és az adminisztratív feladatok kötik le, ezért kevés lehetőség marad a közösségfejlesztő, családtámogató, szemléletformáló vagy megelőző programok szervezésére. A korai jelzőrendszer és a preventív ellátások működése emiatt számos településen nem tudja teljes mértékben betölteni szerepét.

A szolgáltatási rendszer működésében problémát jelent a családsegítő és gyermekjóléti feladatok integrációjának következményeként kialakult szerepkonfliktus is. Az ellátottak egy része a szolgáltatásban dolgozó szakembereket nem támogató segítőként, hanem ellenőrző, hatósági szereplőként érzékeli. A ***bizalmi kapcsolat gyengülése*** csökkenti az önkéntes együttműködés lehetőségét, nehezíti a problémák korai feltárását és rontja a beavatkozások eredményességét.

További hiányosságként jelentkezik a szakellátási rendszer korlátozott kapacitása. Az addiktológiai, pszichiátriai, mentálhigiénés és egyéb speciális ellátásokhoz való hozzáférés sok esetben nehézkes vagy jelentős *várakozási idő*vel jár. Emiatt a családsegítő szolgálatok munkatársai gyakran olyan problémákkal szembesülnek, amelyek kezelése meghaladja szakmai kompetenciáikat és eszközrendszerüket. Az ellátott családok részéről ugyanakkor egyre nagyobb igény mutatkozik ezen problémák kezelésére, ami tovább növeli a szakemberek terhelését.

A humánerőforráshiány a szolgáltatási rendszer egyik legsúlyosabb strukturális problémája. A család- és gyermekjóléti területen tartósan nehézséget jelent a szakemberek toborzása és megtartása. Az ***alacsony bérezés, a magas munkaterhelés***, a jelentős adminisztratív kötelezettségek és a ***korlátozott szakmai előrelépési lehetőség***ek hozzájárulnak a jelentős mértékű fluktuációhoz és az utánpótlás hiányához.

A szakemberek folyamatos szakmai támogatása szintén hiányos. Nem minden szolgáltatónál biztosított rendszeresen a ***szupervízió, az esetmegbeszélés, a mentálhigiénés támogatás*** vagy a korszerű szakmai továbbképzéseken való részvétel lehetősége. Ez hosszú távon növeli a kiégés veszélyét és csökkentheti a szolgáltatások szakmai hatékonyságát.

A tárgyi feltételek területén is jelentős hiányok mutatkoznak. Több szolgáltatónál korlátozottan állnak rendelkezésre a munkavégzéshez szükséges gépjárművek, kerékpárok, informatikai és kommunikációs eszközök. Különösen a nagy kiterjedésű, tanyás térségekben nehezíti a családok elérését a megfelelő mobilitási eszközök hiánya. Az infokommunikációs infrastruktúra fejletlensége szintén korlátozza a hatékony ügyfélkapcsolattartást és az adminisztratív feladatok ellátását.

2.1.4.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A mélyszegénységben élő, roma, fogyatékossággal élő, női, idős és tanyás térségekben élő lakosság esetében a család- és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférésben tartós és ***strukturális hiányosságok*** azonosíthatók.

A legjelentősebb kielégítetlen szükséglet a ***folyamatos és helyben elérhető szolgáltatási jelenlét hiánya.*** A kistelepüléseken és külterületeken a szolgáltatások időszakos, korlátozott elérhetősége nem teszi lehetővé a bizalmi segítő kapcsolat kialakítását, így ***a támogatás jellemzően krízishelyzetekre korlátozódik***, miközben a megelőzés és a korai beavatkozás lehetőségei beszűkülnek.

A célcsoportok ellátásában jelentős ***hiány***t jelent ***a megfelelő szakemberkapacitás és a speciális szolgáltatások elérhetősége***. A pszichológiai, mentálhigiénés, addiktológiai, fejlesztőpedagógiai és rehabilitációs szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége miatt az összetett szociális és egészségügyi problémák sok esetben nem kapnak integrált, időben történő szakmai választ.

További kielégítetlen szükséglet a ***mobilitási és elérhetőségi akadályok*** kezelése. A közlekedési nehézségek, az anyagi erőforrások hiánya és a szolgáltatások földrajzi távolsága miatt a célcsoportok jelentős része nem, vagy csak nehézségek árán jut el a szükséges alap- és szakellátásokhoz.

Hiányosság tapasztalható a ***preventív, közösségi és felzárkóztató szolgáltatások*** alacsony arányában is. A szolgáltatások működésében a kríziskezelés dominanciája miatt háttérbe szorulnak azok a beavatkozások, amelyek a társadalmi leszakadás megelőzését, a családi kompetenciák erősítését és a közösségi integrációt szolgálnák.

A szolgáltatási rendszerben további kielégítetlen szükséglet a ***bizalmi segítő kapcsolat gyengesége***, amelyet a korlátozott jelenlét, a magas ügyterhelés és a szolgáltatások ellenőrző jellegének erősödése is súlyosbít. Ez különösen a roma, mélyszegénységben élő és kiszolgáltatott családok esetében csökkenti az együttműködés hatékonyságát.

2.1.4.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A családsegítés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a családsegítésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A ***szükségletek és kapacitások illesztése*** a családsegítő szolgálatok esetében ***nem megfelelő.***	A szolgálatok finanszírozásának keretei nem a szükségletekhez, hanem az ellátott terület népességszámához igazodnak. Ez a hátrányos helyzetű településeken komoly kapacitáshiányhoz és ellátatlan szükségletekhez vezet.	a) és c) A szükségletek és kapacitások arányosítása, a szolgáltatások működési keretének bővítése, pályázati források biztosítása a szolgáltatások fejlesztése érdekében.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

					releváns államigazgatási szervezetek	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Humánerőforrás hiánya*** a családsegítő szolgálatok működése és a ***speciális szükséglettel rendelkező gyermekek ellátása terén*** (pszichológusok, fejlesztőpedagógusok, gyógytornászok, gyógypedagógusok stb. alacsony létszáma).	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, a képzés hiányosságai, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt.	a) Jelentős létszámfejlesztés a családsegítő szolgálat rendszerében, a speciális szolgáltatás biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógytornász, gyógypedagógus, családterapeuta, addiktológus stb.) a család- és gyermekjólét terén tevékenykedő szervezetekben.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.).	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem

3.	A családsegítő- és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének növelése*** nem megoldott.	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) A családsegítő- és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó szakemberek, munkájának megismertetésére programok és tájékoztató alkalmak szervezése. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány stb.) létrehozása, működtetése.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
4.	A családsegítő- és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozók ***képzése, továbbképzése***, ***mentális egészségének***	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a részvétel biztosítása, a szupervízió biztosítása, illetve a	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	nem

	védelme, a kiégés megelőzése nem megoldott.	megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása a családsegítő- és gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozók számára.	Végrehajtás határideje: 2035	nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
5.	A családsegítő szolgálatok ***működési feltételeinek*** (infrastruktúra, eszközök, források) *hiányosságai jelentősek*	A családsegítő szolgálatok működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű,	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

		kerékpár) hiánya akadályozza a szolgálat feladatainak megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.			egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
6.	***A település lakói és az ott élő családok számára*** szervezett ***prevenció***s programok ***hiánya***	A helyi közösség szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és sportprogramok szervezése, öntevékeny csoportok támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós tevékenységi formák (előadások, workshopok, vetélkedők stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt	a) és c) A helyi közösség és az ott élő családok számára szervezett prevenciós programok szervezése, ezek feltételének biztosítása (helyszín, anyagi háttér, szakember, eszközök stb.)	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	nem

		nem, vagy csak igen korlátozott mértékben szerveződött az utóbbi években.				releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
7.	A ***családsegítő által nyújtott szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai***	A családsegítő által biztosított szolgáltatásokhoz való hozzáférés a megye számos településen nem/vagy csak korlátozott mértékben (heti 4 óra) biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye- és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott. A településeken biztosított kihelyezett	c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása helyben, a szolgáltatók mobilitásának növelésével, a szolgáltatás feltételrendszerének (helyiség, eszközök) helyben biztosításával. Az „utazó” speciális szolgáltatások nagyobb kapacitásának (időkeret, létszám) és feltételeinek megteremtése.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

		szolgáltatás időtartama nagyon szűk, nem alkalmas a lakosság körében bizalmi kapcsolat kiépítésére és preventív szolgáltatások működtetésére.					
8.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek hiánya, vagy szűk kapacitása miatt.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pszichológus, addiktológus, jogi tanácsadás, mentálhigiénés segítségnyújtás stb.) a legtöbb településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési	a) és c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása a települések, illetve az ellátásban résztvevő szervezek szállítókapacitásain ak kialakításával, bővítésével. Forrás biztosítása a szállítóeszközök beszerzéséhez, minőségi cseréjéhez.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

		nehézségek miatt nem megoldott.				szervezetek vezetői	

A feltárt hiányosságok alapján a család- és gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztésének elsődleges iránya a ***szolgáltatási kapacitások bővítése,*** a szakemberhiány csökkentése, valamint a hozzáférés területi egyenlőtlenségeinek kezelése.

Indokolt a járási központok és települési szolgálatok humánerőforrásának célzott bővítése, különös tekintettel a pszichológus, mentálhigiénés szakember, addiktológiai szakember, fejlesztőpedagógus és családterapeuta kapacitások erősítésére. A szakemberutánpótlás biztosítása érdekében szükséges a pálya vonzerőjének növelése, valamint a szakemberek megtartását támogató bérezési, szakmai és munkakörülmény-javító intézkedések bevezetése.

A szolgáltatások területi egyenlőtlenségeinek mérséklése érdekében ***fejlesztendő a települési szintű jelenlét,*** biztosítva a rendszeres és kiszámítható ügyfélkapcsolati időkeretet. Kiemelt cél a preventív, korai beavatkozásra alkalmas szolgáltatási jelenlét megerősítése a kistelepüléseken és külterületi térségekben.

Szükséges a speciális szakellátásokhoz való hozzáférés bővítése és a ***multidiszciplináris együttműködések intézményesítése***, annak érdekében, hogy a komplex problémákkal érintett családok ellátása integrált szakmai háttérrel történjen, és ne a családsegítő szolgálatok túlterhelésén keresztül valósuljon meg.

A szolgáltatások hatékonyságának növelése érdekében fejlesztendő a prevenciós és ***közösségfejlesztő tevékenységek*** aránya, amelyhez szükséges a szakmai kapacitások felszabadítása az adminisztratív és kríziskezelő feladatok részleges tehermentesítésével, valamint célzott programfinanszírozási lehetőségek biztosításával.

Indokolt a szakemberek ***szakmai támogatási rendszerének megerősítése***, különös tekintettel a rendszeres szupervízió, esetmegbeszélés és mentálhigiénés támogatás biztosítására, a kiégés megelőzése és a szakmai minőség fenntartása érdekében.

A ***tárgyi és infrastrukturális feltételek fejlesztése*** szintén elengedhetetlen, különösen a mobilitást biztosító eszközök (gépjárművek, kerékpárok), valamint az infokommunikációs és digitális eszközpark korszerűsítése terén, annak érdekében, hogy a szolgáltatások elérhetősége a földrajzilag hátrányos térségekben is biztosított legyen.

2.1.4.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A családsegítés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a családsegítésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	***A település lakói és az ott élő gyermekes családok számára*** szervezett ***prevenció***s programok ***hiánya***	A helyi közösség szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és sportprogramok szervezése, öntevékeny csoportok támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós tevékenységi formák	a) és c) A helyi közösség és az ott élő családok számára szervezett prevenciós programok szervezése, ezek feltételének biztosítása (helyszín, anyagi háttér, szakember, eszközök stb.)	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

		(előadások, workshopok, vetélkedők stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt nem, vagy csak igen korlátozott mértékben szerveződött az utóbbi években.			gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek hiánya, vagy szűk kapacitása miatt.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pszichológus, addiktológus, jogi tanácsadás, mentálhigiénés segítségnyújtás stb.) a legtöbb	a) és c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása a települések, illetve az ellátásban résztvevő szervezek szállítókapacitásainak kialakításával, bővítésével. Forrás biztosítása a szállítóeszközök	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	nem

		településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	beszerzéséhez, minőségi cseréjéhez.		egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
IDŐSEK							
1.	***A település lakói és az ott élő idősek számára*** szervezett ***prevenció***s programok ***hiánya***	A helyi közösség szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és sportprogramok szervezése,	a) és c) A helyi közösség és az ott élő idősek számára szervezett prevenciós programok szervezése, ezek feltételének biztosítása (helyszín,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei	nem

		öntevékeny csoportok támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós tevékenységi formák (előadások, workshopok, vetélkedők stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt nem, vagy csak igen korlátozott mértékben szerveződött az utóbbi években.	anyagi háttér, szakember, eszközök stb.) az elmagányosodás megelőzése érdekében.		települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek hiánya, vagy szűk kapacitása miatt.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pszichológus, addiktológus, jogi tanácsadás, mentálhigiénés segítségnyújtás stb.) a legtöbb településen nem biztosított. A	a) és c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása a települések, illetve az ellátásban résztvevő szervezek szállítókapacitásainak kialakításával, bővítésével. Forrás biztosítása a szállítóeszközök	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	nem

		szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	beszerzéséhez, minőségi cseréjéhez.		szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
NŐK							
1.	***Az alapszolgáltatások kapacitásának korlátozottsága*** miatt ***jelentős feladat hárul a nőkre*** a lokális közösségekben az ápolásra szoruló személyek/családtagok ellátásában	Az alapszolgáltatások mennyiségi és minőségi hiányai a forráshiányra és a meglévő kapacitások egyenlőtlen elosztására vezethetők vissza.	Az alapszolgáltatások kapacitásának fejlesztése és a nők ápolási kötelezettségeinek csökkentése, a foglalkoztatás és a jövedelemszerző képesség erősítése érdekében.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

					nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
2.	A ***lokális közösségek gyengülésé***vel, a szolidaritás horizontális rendszerének felbomlásával a családok elszigetelődnek és az ápolási feladattal magukra maradó *nők mentálisan túlterhelődnek.*	A közösségi programok szervezésére, a szolgáltatások erősítésére az elmúlt években a forráshiány és a település lakosságának a szerkezete miatt (különösen a kisebb lélekszámú településeken) kevesebb	Több generációt összefogó közösségi rendezvények szervezése, a civil kezdeményezések támogatása, a lokális közösségek önsegítő rendszerének erősítése támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	nem

		forrás és figyelem irányult.			stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	A ***nők foglalkoztatása a lokális térben***, a foglalkoztatás rugalmas kereteinek kialakítása, hogy az ápolási feladatokat is el tudják végezni, nem megoldott.	A hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű, kistelepülésen élő nők foglalkoztatása az atipikus foglalkoztatási formák hiánya miatt nem megoldott.	Az atipikus foglalkoztatási formák körének bővítése (időseket és kisgyermekeket ápoló) nők számára támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	***Közösségépítő, rekreációs és szabadidős programok hiánya***	Kapacitás és a szolgáltatás preventív jellegének háttérbe szorulása miatt nincs/vagy csak korlátozott mértékben biztosított a speciális szükséglettel rendelkezők számára a célcsoport és a család izolációját oldó/megelőző közösségi program.	a) és c) A fogyatékossággal élő gyermeket/felnőttet otthonukban ápoló családoknak közösségi programok (tapasztalatcsere, közösségépítés, önsegítő csoportok szervezése, szabadidős és rekreációs programok) szervezése, ezek támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A fogyatékossággal élők és családjaik számára a ***speciális szolgáltatások*** (pszichológusok, gyógytornászok, fejlesztő pedagógusok stb.) ***nem, vagy csak korlátozott mértékben elérhetők.***	A forrás-, kapacitás- és szakemberhiány, a szállítás, illetve a szolgáltatások mobilizálása kapcsán felmerülő akadályok indokolják a fogyatékossággal élő gyermek és felnőttkorúak és családtagjaik körében tapasztalható kielégítetlen szükségleteket.	a) és c) A fogyatékossággal élő gyermeket/felnőttet otthonukban ápoló családok és érintettek számára a speciális szolgáltatások igénybevételének elősegítése, a kapacitásfejlesztés és a szolgáltatások mobilitásának támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	A felnőtt fogyatékossággal élők számára ***nincs elegendő elérhető foglalkoztatási lehetőség***	Az atipikus foglalkoztatási formák szűk köre, a tanácsadás és a munkára való felkészítés hiánya akadályozza a munkavállalást és a jövedelemszerzést a felnőtt fogyatékossággal élő személyek körében.	Az atipikus foglalkoztatási formák kiszélesítése, a tanácsadási és munkavállalásra való felkészítés rendszerének biztosítása támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, TANYÁN ÉLŐK							
1.	A családsegítő szolgálatok ***működési feltételeinek*** (infrastruktúra,	A családsegítő szolgálatok működtetéséhez szükséges	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	nem

	eszközök, források) *hiányosságai jelentősök*	épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgálat feladatainak megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.	fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Végrehajtás határideje: 2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***A település lakói és az ott élő családok számára*** szervezett ***prevenció***s programok ***hiánya***	A helyi közösség szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és sportprogramok szervezése, öntevékeny csoportok	a) és c) A helyi közösség és az ott élő családok számára szervezett prevenciós programok szervezése, ezek feltételének biztosítása (helyszín, anyagi háttér,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányza	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	nem

		támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós tevékenységi formák (előadások, workshopok, vetélkedők stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt nem, vagy csak igen korlátozott mértékben szerveződött az utóbbi években.	szakember, eszközök stb.)		tok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatá si szervezetek	szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
3.	A ***családsegítő által nyújtott szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai***	A családsegítő által biztosított szolgáltatásokhoz való hozzáférés a megye számos településen nem/vagy csak korlátozott mértékben (heti 4 óra) biztosított. A szolgáltatások többnyire	c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása helyben, a szolgáltatók mobilitásának növelésével, a szolgáltatás feltételrendszerének (helyiség, eszközök) helyben biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányz ata, megyei települési önkormányza tok, nonprofit szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	nem

		koncentráltan a megye- és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott. A településeken biztosított kihelyezett szolgáltatás időtartama nagyon szűk, nem alkalmas a lakosság körében bizalmi kapcsolat kiépítésére és preventív szolgáltatások működtetésére.	Az „utazó” speciális szolgáltatások nagyobb kapacitásának (időkeret, létszám) és feltételeinek megteremtése.		(pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
4.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pszichológus, addiktológus, jogi tanácsadás,	a) és c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása a települések, illetve az ellátásban résztvevő szervezek	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye	nem

	lehetőségek hiánya, vagy szűk kapacitása miatt.	mentálhigiénés segítségnyújtás stb.) a legtöbb településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye- és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	szállítókapacitásainak kialakításával, bővítésével. Forrás biztosítása a szállítóeszközök beszerzéséhez, minőségi cseréjéhez.	Végrehajtás határideje: 2035	Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	

A hátrányos helyzetű célcsoportok – különösen a mélyszegénységben élők, roma lakosság, fogyatékossággal élő személyek, nők, idősek és tanyás térségekben élők – család- és gyermekjóléti szolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása érdekében elsődleges szükséglet a ***szolgáltatási jelenlét és kapacitás bővítése***.

Indokolt a kistelepüléseken és külterületeken a rendszeres, kiszámítható szakmai jelenlét megerősítése, valamint a ***mobil szolgáltatási formák fejlesztése*** annak érdekében, hogy a szolgáltatások ne kizárólag krízishelyzetben, hanem preventív módon is elérhetők legyenek.

A célcsoportok ellátásának hatékonyságát alapvetően korlátozza a szakemberhiány és a ***speciális szolgáltatások*** (pszichológia, addiktológia, fejlesztőpedagógia, mentálhigiéné) szűkös elérhetősége, ezért szükséges ezek célzott ***bővítése és elérhetővé tétele*** járási szinten.

Kiemelt fejlesztési irány a ***mobilitási és infrastrukturális feltételek javít***ása (közlekedés, eszközellátottság), valamint a szolgáltatások közötti ***együttműködés erősítése*** annak érdekében, hogy a földrajzi és szociális hátrányok ne jelentsenek ellátási akadályt.

2.1.5. Nappali ellátások

2.1.5.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.1.5.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A Bács-Kiskun megyei nappali ellátási rendszerben jelentős ***területi egyenlőtlenségek***, kapacitáshiányok és működési korlátok azonosíthatók. A nappali ellátások több járásban nem, vagy csak részlegesen érhetők el, különösen a pszichiátriai betegek, a fogyatékossággal élők és a demens személyek ellátása terén. Ahol működnek a szolgáltatások, elérhetőségük elsősorban a járásszékhelyekre koncentrálódnak, miközben a kisebb településeken és külterületeken élő célcsoportok számára a hozzáférés korlátozott, esetenként csak nehezen biztosítható. Nem csupán a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, de valamennyi speciális szükséglettel rendelkező társadalmi csoport esetében ***szűk körűek az otthon közeli ellátások.***

A nappali ellátások általános problémája a ***szakemberhiány és a meglévő humánerőforrás túlterheltsége.*** A pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátásában különösen jellemző a pszichológusok leterheltsége, amely várólisták kialakulásához vezet, és a sérülékeny célcsoportok esetében fokozott krízisveszélyt eredményez. Mindemellett jellemző a területen dolgozó szakemberek fluktuációja, képzésének, mentális egészségvédelmének megoldatlansága.

A ***működési feltételek*** tekintetében több ellátásban hiányos az infrastruktúra, az eszközellátottság és a működési háttértámogatás, amely tovább rontja a szolgáltatások hatékonyságát és vonzerejét.

A szolgáltatók részéről ***korlátozottak a szállítási kapacitások***, így a szakemberek helyszínre juttatása sok esetben nem megoldott, ami tovább csökkenti az igénybevételi arányokat. Az ellátottak mobilitását biztosító szállítási kapacitások is szűk körűek. Az ellátási területként megjelölt településekről az idősek beszállítása az ellátási helyre körülményes (az idősek kevésbé mobilak) és további szállítási kapacitásokat igényelne a szolgáltatótól.

Az ***idősek nappali ellátása*** ugyan valamennyi járásban biztosított és magas arányú az igénybevétel (2024-ben 2.289 fő részesült ellátásban), azonban egyes térségekben csökkenő tendencia tapasztalható az ellátottak számát illetően, amely részben az időskorú lakosság ***romló egészségi állapotával és növekvő gondozási szükséglet***tel magyarázható, így sok esetben már nem a nappali, hanem az intézményi ellátási formák iránti igény erősödik, de annak szűk kerete miatt az ellátás a jelenlegi korlátozott kapacitással rendelkező nappali ellátásra terhelődik.

A ***demens személyek nappali ellátása*** tekinthető ***a legkritikusabb*** kapacitáshiánnyal érintett területnek: a megye 11 járásából 6 járásban nem elérhető a szolgáltatás, míg a működő ellátásokban is mindössze 168 fő részesült szolgáltatásban 2024-ben, amely a demográfiai trendek alapján egyértelműen elégtelen kapacitást jelez. A nappali ellátásból hiányzik a célcsoportra fókuszáló, az érintett személyek szükségleteihez illeszkedő, a fizikai, kognitív és szociális képességeket is karbantartó tevékenységi rendszerek köre, az ezek szervezéséhez, megvalósításához szükséges humánerőforrás kapacitás és szakértelem.

A ***fogyatékossággal élők nappali ellátása*** szintén ***hiányos lefedettség***et mutat. 2024-ben 379 személy vette igénybe a fogyatékossággal élők nappali ellátását. 3 járásban (Bácsalmási, Jánoshalmai, Kunszentmiklósi) egyáltalán nem elérhető a szolgáltatás, miközben a meglévő kapacitások is korlátozottak. A meglévő nappali ellátásban is hiányoznak a képességeket fejlesztő, vagy azok megőrzését célzó tevékenységek (pl. egyéni képességekhez illeszkedő, irányított testmozgás), aktivitások, az életminőséget javító közösségi élmények, foglalkozások.

A ***szenvedélybeteg és pszichiátriai betegek nappali ellátása*** esetében ugyan országosan működő ellátási formák jelen vannak, azonban a megyei lakosság számára a hozzáférés ezekben az ellátásokban nem biztosított, így az itt élő lakosok számára ***egyenetlen, és több járásban nem elérhető az ellátás***. Az ellátást biztosító intézményekben a pszichológusok számos esetben túlterheltek, az ellátottak várólistára kerülnek, ami ennél a sérülékeny célcsoportnál krízis kialakulásához vezethet.

A ***szenvedélybetegek nappali ellátása*** 8 járásban biztosított és 422 személy vett részt az ellátásban. Ebben az ellátási formában a *kapacitások alacsonyabb kihasználtsága* is megfigyelhető. Ennek hátterében szakértői vélemények szerint többek között a célcsoport alacsony betegségbelátása és az ellátás elfogadásának nehézsége áll. A ***pszichiátriai betegek nappali ellátásá***ban 3 járásban (Bácsalmási, Kunszentmiklósi, Tiszakécskei) nem biztosított szolgáltatás. Ebbe a szolgáltatási formába a járásban összesen 2024-ben 442 személyt vontak be.

A ***hajléktalan személyek*** nappali ellátásának lefedettsége nem teljeskörű. A megye 7 járásában 538 személy részesült ellátásban.

A nappali ellátásokban hiányzó kapacitások és ellátási formák miatt a speciális szükséglettel rendelkező célcsoportok esetében ***a feladatok jelentős része a szakellátásra terhelődik, vagy ellátatlan marad,*** miközben az ápoló családok túlterhelődnek.

2.1.5.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A roma lakosság, a mélyszegénységben élők, az idősek, a fogyatékossággal élő személyek, valamint a tanyás és kistelepülési térségekben élők körében jelentős kielégítetlen szükségletek mutatkoznak a nappali ellátásokhoz való hozzáférés terén. A szolgáltatások elsősorban a járási székhelyekre koncentrálódnak, miközben ***számos településen*** egyáltalán ***nem érhetők el az otthonközeli nappali ellátások.***

A hozzáférést jelentősen korlátozzák a ***mobilitási akadályok és a szállítási kapacitások hiánya***. A külterületeken, tanyákon és ellátatlan településeken élő személyek – különösen az idősek, fogyatékossággal élők és alacsony jövedelmű háztartások – sok esetben nem tudnak eljutni a járásszékhelyeken működő szolgáltatásokhoz. Ezt tovább súlyosbítja, hogy a nappali ellátások többsége nem rendelkezik megfelelő gépjármű- és szállítókapacitással az ellátottak rendszeres beszállításának biztosítására.

Jelentős ***kapacitáshiány*** tapasztalható a demens idősek, a fogyatékossággal élő személyek, valamint a pszichiátriai és szenvedélybeteg emberek ***nappali ellátásában***, ahol a rendelkezésre álló szolgáltatások száma és kapacitása nem igazodik a növekvő szükségletekhez. A szakemberhiány, a túlterhelt szolgáltatások és a hiányos infrastruktúra tovább korlátozzák az ellátások elérhetőségét és minőségét.

Mindezek következtében a sérülékeny társadalmi csoportok jelentős része nem jut hozzá időben a szükségleteinek megfelelő szolgáltatásokhoz, ami növeli a társadalmi kirekesztődés, az egészségi állapot romlásának, az önálló életvitel elvesztésének és a családtagokra nehezedő gondozási terhek növekedésének kockázatát.

2.1.5.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A nappali ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a nappali ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a rmegye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A ***területi egyenlőtlenségek*** jelenléte a nappali ellátást biztosító szolgáltatások terén.	A kapacitás és a szükséglet aránytalansága részben a finanszírozás népességszám és nem szükségletalapú rendszerére vezethető vissza, másfelől pedig a szociális ellátás terén általánosan jellemző forráshiány határozza meg.	Indokolt a nappali ellátások decentralizációjának erősítése, különös tekintettel a demens személyek, fogyatékossággal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására új szolgáltatási helyek vagy kihelyezett szolgáltatási pontok, mobil nappali ellátási formák kialakításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					államigazgatási szervezetek	államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A ***szükségletek és kapacitások illesztése*** a nappali ellátások esetében ***nem megfelelő.***	A szolgálatok finanszírozásának keretei nem a szükségletekhez, hanem az ellátott terület népességszámához igazodnak. Ez a hátrányos helyzetű településeken komoly kapacitáshiányhoz és ellátatlan szükségletekhez vezet.	a) és c) A szükségletek és kapacitások arányosítása, a szolgáltatások működési keretének bővítése, pályázati források biztosítás a szolgáltatások fejlesztése érdekében.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
3.	***A szolgáltatásokhoz való eljutás korlátozott.***	A ***szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a	*a) **Megyei szintű szociális szállítási rendszer kialakítása*** vagy megerősítése	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	nem

		rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek ***hiánya***, vagy szűk kapacitása miatt	javasolt. Ez biztosítaná az ellátottak rendszeres beszállítását a nappali ellátásokba, célzott szállítási szolgáltatásokat nyújtana különösen idős és fogyatékossággal élő személyek számára, segítené az integrált együttműködést az alapellátás, az önkormányzatok és szolgáltatók között.	Végrehajtás határideje: 2035	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
4.	***Humánerőforrás hiánya*** a nappali ellátás terén	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, a képzés hiányosságai, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt.	a) Jelentős létszámfejlesztés a nappali ellátás rendszerében, a speciális szolgáltatás biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógytornász, gyógypedagógus, családterapeuta,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

			addiktológus stb.) a nappali ellátás terén tevékenykedő szervezetekben.		nonprofit gazdasági társaságok stb.).	nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
5 .	A nappali ellátásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének növelése*** nem megoldott.	A nappali ellátás alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) A nappali ellátásban dolgozó szakemberek, munkájának megismertetésére programok és tájékoztató alkalmak szervezése. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány stb.) létrehozása, működtetése.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
6.	A nappali ellátásban dolgozók ***képzése,***	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás,	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a részvétel biztosítása, a	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	nem

	továbbképzése, ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása a nappali ellátásban dolgozók számára.	Végrehajtás határideje: 2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
7.	A nappali ellátás ***működési feltételeinek*** (infrastruktúra, eszközök, források) *hiányosságai jelentősek*	A nappali ellátás működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

		(gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgálat feladatainak megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.			nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	

A nappali ellátások területén azonosított kapacitáshiányok, területi egyenlőtlenségek, humánerőforrás-problémák és hozzáférési korlátok kezelése érdekében ***komplex, rendszer-szintű fejlesztési beavatkozások*** szükségesek. A nappali ellátások elérhetőségét és kapacitásszámát a következő években célszerű növelni, mert a jelenlegi kapacitás nem elégíti ki egy idősödő társadalom és a speciális szükséglettel rendelkező személyek (fogyatékossággal élők, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek és demens személyek) napközbeni ellátását. A szolgáltatás hiánya nem csupán az ellátottak életminőségére, hanem az őket ellátó családtagok munkavállalási lehetőségeire, valamint fizikai és mentális állapotára is jelentős hatással van.

Indokolt a ***nappali ellátások decentralizációjának erősítése***, különös tekintettel a demens személyek, fogyatékossággal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására. A járásszékhelyi koncentráció oldása érdekében szükséges ***új telephelyek vagy kihelyezett szolgáltatási pontok kialakítása*** a szolgáltatásokkal nem rendelkező járásokban, ***mobil nappali ellátási formák*** (mozgó szakmai egységek, kihelyezett klubfoglalkozások) fejlesztése, rendszeres, kiszámítható „otthonközeli" jelenlét biztosítása a külterületeken és kistelepüléseken is.

A hozzáférési akadályok csökkentése érdekében elengedhetetlen egy ***megyei szintű szociális szállítási rendszer kialakítása*** vagy megerősítése, amely biztosítja az ellátottak rendszeres beszállítását a nappali ellátásokba, célzott szállítási szolgáltatásokat különösen idős és fogyatékossággal élő személyek számára, integrált együttműködést az alapellátás, önkormányzatok és szolgáltatók között.

A nappali ellátások működőképességének alapfeltétele a ***szakemberállomány bővítése és megtartása.*** Szükséges pszichológusok, mentálhigiénés szakemberek, gyógypedagógusok és szociális szakemberek célzott bevonása, a túlterhelt szakemberek munkaterheinek csökkentése, pályamegtartó ösztönzők és szakmai életpálya-erősítő intézkedések bevezetése. A szolgáltatások minőségének javítása érdekében indokolt a rendszeres szupervízió és esetmegbeszélés biztosítása, célzott továbbképzések indítása (demencia, pszichiátria, szenvedélybetegségek, fogyatékosság), módszertani támogatás és egységes szakmai protokollok fejlesztése.

A ***működési feltételek javítása*** érdekében szükséges a nappali ellátó intézmények infrastrukturális korszerűsítése, eszközpark fejlesztése (digitális eszközök, terápiás és foglalkoztató eszközök), valamint a mobilitást segítő eszközök (kerékpárok, gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése, minőségi cseréje.

2.1.5.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A nappali ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a nappali ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
IDŐSEK							
1.	Demens személyek ellátását célzó nappali ellátások hiánya	A demenciával küzdő személyek száma és aránya a népességen belül folyamatosan nő. Az ellátórendszer kapacitása nem követi a szükséglet növekedését. Az érintettek és családjuk nem kaphatnak helyben, az érintett állapotának megfelelő ellátást.	Időskorú demens személyek nappali ellátásának szervezése, a szolgáltatók és a családtagok érzékenyítése a demencia tüneteivel kapcsolatban, demensbarát kommunikáció kialakítása, a képességeik megőrzését segítő tevékenységek, programok biztosítása és a családok tehermentesítése,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

			illetve felkészítése a demens családtaggal való együttélésre.		oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	Az együttműködés hiánya az idős, demens személyeket ellátó intézmények és szolgáltatások körében.	Az együttműködés és közös információszolgáltatás nem, vagy csak esetenként működik, ami jelentősen hátráltatja a lakosság hozzáférését a szükséges szolgáltatásokhoz.	Az együttműködési formák erősítése egyfelől az idősek körében tevékenykedő, alapellátást végző szervezetek körében, másfelől a szakellátást végzők körében. Az együttműködés különböző formáinak (közös platform, információcserére biztosított alkalmak, esetkonferenciák stb.) kialakításának támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	***Közösségépítő, rekreációs és***	Kapacitás és a szolgáltatás preventív jellegének háttérbe	a) és c) A fogyatékossággal élő gyermeket/felnőttet	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	nem

	szabadidős programok hiánya	szorulása miatt nincs/vagy csak korlátozott mértékben biztosított a speciális szükséglettel rendelkezők számára a célcsoport és a család izolációját oldó/megelőző közösségi program.	otthonukban ápoló családoknak közösségi programok (tapasztalatcsere, közösségépítés, önsegítő csoportok szervezése, sport, szabadidős és rekreációs programok) szervezése, ezek támogatása.	Végrehajtás határideje: 2035	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A fogyatékossággal élők és családjaik számára a ***speciális szolgáltatások*** (pszichológusok, gyógytornászok, fejlesztő pedagógusok stb.) ***nem, vagy csak korlátozott mértékben elérhetők.***	A forrás-, kapacitás- és szakemberhiány, a szállítás, illetve a szolgáltatások mobilizálása kapcsán felmerülő akadályok indokolják a fogyatékossággal élő gyermek és felnőttkorúak és családtagjaik körében tapasztalható	a) és c) A fogyatékossággal élő gyermeket/felnőttet otthonukban ápoló családok és érintettek számára a speciális szolgáltatások igénybevételének elősegítése, a kapacitásfejlesztés és a szolgáltatások	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

		kielégítetlen szükségleteket.	mobilitásának támogatása.		nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
3.	A felnőtt fogyatékossággal élők számára ***nincs elérhető foglalkoztatási lehetőség***	Az atipikus foglalkoztatási formák szűk köre, a tanácsadás és a munkára való felkészítés hiánya akadályozza a munkavállalást és a jövedelemszerzést a felnőtt fogyatékossággal élő személyek körében.	Az atipikus foglalkoztatási formák kiszélesítése, a tanácsadási és munkavállalásra való felkészítés rendszerének biztosítása támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

4.	A fogyatékossággal élők nappali ellátásának ***működési feltételei*** (infrastruktúra, eszközök, források) *hiányosak*	A nappali ellátás működtetéséhez szükséges eszközök hiánya, elavultsága, a preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (fejlesztő eszközök, gépjármű, kerékpár, IKT eszközök) hiánya akadályozza a nappali elláts hatékony működését.	a) A működési feltételek és az eszközellátottság (készségfejlesztő, vizuális érzékelést segítő, mozgást fejlesztő és tartást erősítő eszközök, segédeszközök) javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
5.	A nappali ellátásban résztvevő fogyatékossággal élő személyek számára szervezett ***készségfejlesztő és kreatív szolgáltatások hiánya***	A fogyatékossággal élők nappali ellátásában résztvevők számára szervezett készségfejlesztő és kreatív foglalkoztatások hiányzik a forrás, az	Fogyatékossággal élő személyek nappali ellátásában több készségfejlesztő, kreatív művészetterápiás foglalkozás szervezése, az elkészült munkákból kiállítás/vásár	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	nem

		eszközpark és a szakértelem.	szervezése, az integrációt segítő nyilvános események szervezésének támogatása.		szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, NŐK, ROMÁK							
1.	A ***szociális célú személyszállítás nem megoldott*** azoknak a személyeknek a számára, akik betegszállításra nem jogosultak.	A szállítási kapacitás korlátozottsága, az eszközpark elavultsága, a növekvő költségek (benzin áremelkedés) és a hiányzó szakemberháttér miatt ez a szolgáltatás jelenleg nem, vagy csak korlátozott mértékben elérhető.	a) b) és c) A szociális személyszállítás rendszerének kidolgozása, egységes bejelentési rend kialakítása, a betegutakkal kapcsolatos járási koordináció és ütemezett egészségügyi utak kialakítása azoknak az ellátottaknak a számára, akik közlekedési, egészségi, vagy anyagi okokból nem tudják elérni az	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	nem

			alap- vagy a szakellátást.		intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Az alapszolgáltatások kapacitásának korlátozottsága*** miatt ***jelentős feladat hárul a nőkre*** a lokális közösségekben az ápolásra szoruló személyek/családtagok ellátásában	Az alapszolgáltatások mennyiségi és minőségi hiányai a forráshiányra és a meglévő kapacitások egyenlőtlen elosztására vezethetők vissza.	Az alapszolgáltatások kapacitásának fejlesztése és a nők ápolási kötelezettségei csökkentése, a foglalkoztatás és a jövedelemszerző képesség erősítése érdekében.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
3.	A nappali ellátások ***működési feltételeinek*** (infrastruktúra, eszközök, források)	A nappali ellátások működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések,	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye	nem

	hiányosságai jelentősök	preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgálat feladatainak megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.	beszerzések, pályázati források biztosítása.	Végrehajtás határideje: 2035	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
4.	***Humánerőforrás hiánya*** a nappali ellátás működése és a ***speciális szükséglettel rendelkező személyek ellátása terén*** (pszichológusok, fejlesztőpedagógusok, gyógytornászok, gyógypedagógusok stb. alacsony létszáma).	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, a képzés hiányosságai, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt.	a) Jelentős létszámfejlesztés a nappali ellátás rendszerében, a speciális szolgáltatás biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógytornász, gyógypedagógus, családterapeuta, addiktológus stb.) a nappali ellátás terén	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

			tevékenykedő szervezetekben.		szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.).	nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A ***területi egyenlőtlenségek*** jelenléte a nappali ellátást biztosító szolgáltatások terén.	A kapacitás és a szükséglet aránytalansága részben a finanszírozás népességszám és nem szükségletalapú rendszerére vezethető vissza, másfelől pedig a szociális ellátás terén általánosan jellemző forráshiány határozza meg.	Indokolt a nappali ellátások decentralizációjának erősítése, különös tekintettel a demens személyek, fogyatékossággal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására rendszeres, kiszámítható „otthonközeli” jelenlét biztosítása a nappali ellátásban a külterületeken és kistelepüléseken is (pl. mobil szolgáltatási pontok kialakításával).	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
2.	***A szolgáltatásokhoz való eljutás korlátozott.***	A ***szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai,*** a rászorulók	***Megyei szintű szociális szállítási rendszer kialakítása*** vagy megerősítése	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	nem

		ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek ***hiánya***, vagy szűk kapacitása miatt	javasolt. Ez biztosítaná az ellátottak rendszeres beszállítását a nappali ellátásokba, célzott szállítási szolgáltatásokat nyújtana különösen idős és fogyatékossággal élő személyek számára.	Végrehajtás határideje: 2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	

A gyermekek, idősek, hátrányos helyzetű és mélyszegénységben élő személyek, roma lakosság, fogyatékossággal élő emberek, valamint a tanyás és kistelepülési térségekben élők nappali ellátásokhoz való hozzáférésének javítása érdekében szükséges a ***szolgáltatási kapacitások bővítése és a területi ellátási egyenlőtlenségek*** csökkentése.

Kiemelt *fejlesztési szükséglet*ként jelenik meg a fogyatékossággal élő személyek, a demenciával élő idősek, valamint a pszichiátriai és szenvedélybeteg személyek nappali ellátásának fejlesztése, különösen ***azokban a járásokban, ahol ezek a szolgáltatások jelenleg nem vagy csak korlátozottan érhetők el.***

A tanyás térségekben és kisebb településeken élő célcsoportok számára elengedhetetlen az ***otthonközeli ellátási formák, a kihelyezett szolgáltatások és a szociális szállítási kapacitások fejlesztése*** annak érdekében, hogy a földrajzi távolságok ne akadályozzák a szolgáltatások igénybevételét.

A szolgáltatások minőségének javítása érdekében szükséges a ***szakemberállomány bővítése, a speciális szakmai kompetenciák erősítése***, valamint a szakemberek folyamatos ***képzés***ének, ***szupervízió***jának és *mentális támogatás*ának biztosítása.

A fejlesztések célja olyan hozzáférhető, inkluzív és szükségletorientált nappali ellátási rendszer kialakítása, amely hatékonyan támogatja a sérülékeny társadalmi csoportok életminőségének javítását, társadalmi integrációját és önálló életvitelének fenntartását.

2.1.6. Közösségi ellátások

2.1.6.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.1.6.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A közösségi ellátások – *szenvedélybetegek közösségi ellátása*, a *pszichiátriai betegek közösségi ellátása* és a *támogató szolgáltatások* – ugyan elérhetők a megyében, de nagyon korlátozott kapacitással rendelkeznek. Az elmúlt években a közösségi ellátások köre folyamatosan bővült, az azonosított szükségletek és a rendelkezésre álló kapacitások között még jelentős távolság van és a lakosság hozzáférése a szolgáltatásokhoz korlátozott.

A legmagasabb számú ellátotti csoportot a KSH adatai szerint a ***támogató szolgáltatások*** értek el a 2024. évben, összesen 521 főt, de nem minden járásban érhetők el a szolgáltatások.

A ***pszichiátriai betegek közösségi ellátás***ában 2024-ben a KSH adatai szerint 196 fő részesült Bács-Kiskun megyében és földrajzi szempontból igen szűk az a terület, ahol a pszichiátriai betegek közösségi ellátása elérhető (Kiskőrös, Kalocsa és Kunszentmiklós járások).

A közösségi ellátások körében a legkevesebb – 144 fő – ellátottal a ***szenvedélybetegek közösségi ellátás****a* működött a KSH nyilvántartása szerint a 2024. évben és főként a Rév Szenvedélybeteg Segítő Szolgálat biztosított ellátást Kecskemét, Kiskunfélegyháza, Nagykőrös és Tiszakécske járások területén.

A szakértők véleménye szerint a nem kötelező ellátási formák szervezésére – mint pl. a közösségi ellátások köre – az önkormányzatok igen korlátozott erőforrásokkal rendelkeznek. Így annak ellenére, hogy szükségesnek tartják a közösségi ellátások és támogató szolgáltatások fejlesztését, csak igen kevés önkormányzat és szervezet tudja támogatni a szolgáltatások kialakítását, működtetését. Az utóbbi években a pályázati források szűkülésével a szolgáltatást működtető, illetve fejlesztő szervezetek is forráshiánnyal szembesültek.

Ahol működik az ellátás, ott a leggyakrabban ellátott feladat a közszolgáltatások (pl. orvos, hivatalok, személyes megjelenést igénylő ügyek intézése) elérésének segítése. Mivel ***a szállítás***

az egyik ***legszélesebb körben szervezett tevékenység***, problémaként jelenik meg a ***magas üzemanyagár*** (a támogatások nem fedezik a költségeket) és az ***elöregedett gépjárműpark*** karbantartása, cseréje. Mindemellett a mobilitást támogató eszközökön túl a ***technikai, informatikai, kommunikációs eszközpark*** fejlesztése is forrás***hiány***ba ütközik.

Az eszközpark hiányossága mellett a ***humánerőforrás mennyisége, szerkezete*** (pszichológus, addiktológus, terápiás munkatárs, gondozó) és ***motiválása*** jelent kihívást különösen a szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek közösségi ellátása terén.

2.1.6.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A hátrányos helyzetűek hozzáférését akadályozó tényezők a legtöbb esetben megegyeznek a lakossági hozzáférést akadályozó tényezőkkel. A mélyszegénységben élő, vagy roma ellátottak esetében további nehezítő körülmény, hogy számukra az ellátások *szűk kapacitás*a miatt nem állnak rendelkezésre pl. egy szállítás, vagy szükségszerű szakellátás megszervezésekor valódi alternatívák (***fizetőképesség hiányá***ban piaci szolgáltatások). A területi hátrányokkal küzdő tanyán élők számára a földrajzi távolság és a szakemberhiány összeadódásából adódóan – mindez kiegészülve a szállítási kapacitás korlátozottságával – ***fokozottan nehezített a szakellátások igénybevétele, vagy a szakmai segítségnyújtás biztosítása***. A szolgáltatásokhoz való fokozottan nehezített hozzáférés miatt a hátrányos helyzetű csoportok körében az ellátásra szoruló személyek családja, ezen belül főleg a ***nők mentális és fizikai túlterheltség***gel küzdenek. A speciális szükségletek jelentkezése esetén (pl. szenvedélybetegség, függőség, fogyatékosság, pszichiátriai betegség) sem a diagnózis felállításához, sem a terápiás folyamatban betöltendő szerepük ellátásához megfelelő mennyiségű és minőségű ***szakmai segítséget nem kapnak.***

2.1.6.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A közösségi ellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közösségi ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A ***területi egyenlőtlenségek*** jelenléte a közösségi ellátást biztosító szolgáltatások terén.	A járások jelentős részében nem, vagy csak bizonyos közösségi ellátási formák érhetők el. Az ellátás hiányának oka a forráshiány. A közösségi ellátások nem kötelező ellátások, így a kapacitás és a szükséglet aránytalansága részben a szolgáltatók anyagi erőforrásától függ.	Indokolt a közösségi ellátások kapacitásának és decentralizációjának erősítése, különös tekintettel a fogyatékossággal élők, pszichiátriai és szenvedélybetegek ellátására. Új szolgáltatási helyek, vagy kihelyezett szolgáltatási pontok kialakítása, illetve a célcsoport mobilitásának növelése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

					államigazgatási szervezetek	államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***A közösségi ellátások célja, a szolgáltatásokhoz való eljutás korlátozottan teljesül.***	A ***szolgáltatások***hoz való hozzáférés a közösségi ellátások központi feladata. A rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító közösségi ellátások alulfejlettsége forráshiányra vezethető vissza.	A közösségi ellátások kapacitásának megerősítése különösen idős, fogyatékossággal élő, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek, valamint az őket ápoló családtagok életminőségét javítaná. A források biztosítása, pályázati lehetőségek kialakítása a közösségi ellátások fejlesztésére támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
3.	***Humánerőforrás hiánya*** a közösségi ellátás terén	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, a képzés	a) Szükségszerű a jelentős létszámfejlesztés a közösségi ellátás rendszerében, a	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	nem

		hiányosságai, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt.	speciális szolgáltatás biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, családterapeuta, addiktológus stb.) a közösségi ellátás terén tevékenykedő szervezetekben.	Végrehajtás határideje: 2035	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.).	Vármegye Önkormányzata, rmegyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
4.	A közösségi ellátás ***működési feltételeinek*** (helyiségek, infrastruktúra, eszközök, források) *hiányosságai jelentősök*	A közösségi ellátás működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a feladatok ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és IKT eszközök hiánya akadályozza a feladatok megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	nem

					releváns államigazgatási szervezetek	releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
5.	A közösségi ellátások rendelkezésre álló ***közlekedési eszközpark*** bővítése, korszerűsítése az elmúlt években a szükségesnél kisebb mértékben valósult meg.	A forráshiány miatt a mobilitási (gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése, a szükségesnél kisebb mértékben valósult meg.	a) és c) A mobilitási eszközök (gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése a feladat minőségi ellátása érdekében támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
6.	***Együttműködés, információcsere a közösségi***	A célcsoportok körében tevékenykedő	a) és c) Az együttműködéseket erősítő programok,	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó	Szociális Szolgáltatást ellátó	nem

	ellátások és a célcsoport körében tevékenykedő ellátási formák között hiányos.	szolgáltatók között szemlélet, idő, forrás, infrastruktúra hiánya miatt alacsony szintű az együttműködés és a kommunikáció.	események, együttműködési formák szervezése, online platformok fejlesztése a tevékenység hatékonyságának növelése érdekében a közösségi ellátás és a többi szervezetek és ellátók között.	Végrehajtás határideje: 2035	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	

A közösségi ellátások fejlesztésére valamennyi járásban nagy szükség lenne, mert jelentős mértékben hozzájárulhatnak a jelenleg működő alapellátások tehermentesítéséhez és számos területen segíthetik a pszichiátriai és szenvedélybetegek és családtagjaik életminőségének javulását.

A szociális alapszolgáltatások kapcsán feltárt hiányosságok és működési kockázatok általánosan érvényesülnek a közösségi ellátás terén is. Mindhárom ellátási terület esetében kiemelt jelentőségű a hiányzó szakemberek (pszichológus, pszichiáter, addiktológus, terápiás munkatárs, szakgondozó, szociális munkás stb.) pótlása, továbbképzése, kiégés elleni védelmének megszervezése, illetve a mindezt lehetővé tevő források biztosítása. Ugyancsak mindhárom ellátási területet érint a feladatellátáshoz szükséges helyiségek (fogadó és terápiás helyiségek, interjúszobák) kialakítása, fejlesztése, a komfortszolgáltatások (tisztálkodás, mosás stb.) üzemeltetésének támogatása pályázati források, vagy normatív jellegű finanszírozási lehetőségek létrehozásával különösen a mélyszegénységben, tanyán élő, vagy roma ellátottak esetében.

Mindemellett a szolgáltatások működéshez szükséges feltételek, tárgyi és informatikai eszközök beszerzése, korszerűsítése a színvonalas munkavégzés feltételeinek kialakítása, megbízható és egyenletes színvonalú működésük támogatása elengedhetetlen. A normatívák valós költségekhez igazítása, valamint a célzott pályázatok kiírása az eszközpark fejlesztéséhez, cseréjéhez fontos feltétele lenne a szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatóinak javulásához. A mobilitást támogató eszközökön túl a technikai, informatikai, kommunikációs eszközpark fejlesztése is forráshiányba ütközik.

További feladat a célcsoport körében tevékenykedő szolgáltatók közötti együttműködés erősítése a feladat hatékony ellátása érdekében.

2.1.6.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A közösségi ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közösségi ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
IDŐSEK, NŐK, FOGYATÉKKAL ÉLŐK, MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, TANYÁN ÉLŐK							
1.	A közösségi ellátás ***működési feltételeinek*** (helyiségek, infrastruktúra,) ***hiányosságai*** *jelentősök,* különösen a hátrányos helyzetű (tanyán, mélyszegénységben élők, romák) körében rendelkezésre álló	A közösségi ellátás működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek hiánya, elavultsága, a feladatok ellátáshoz szükséges speciális helyiségek (fogadóhelyiség, interjúszoba, tisztálkodás, mosás) hiánya akadályozza a feladatok	a) A működési feltételek javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

	helyiségek nem alkalmasak a minőségi ellátás megszervezésére.	megfelelő színvonalú ellátását.			gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	A közösségi ellátások fő feladatát jelentő szállításra rendelkezésre álló ***közlekedési eszközpark elavult,*** bővítése, korszerűsítése az elmúlt években az szükségesnél kisebb mértékben valósult meg.	A forráshiány miatt a mobilitási (gépkocsik, speciális szállítójárművek) eszközök beszerzése, korszerűsítése, a szükségesnél kisebb mértékben valósult meg. Ez a hátrányos helyzetű célcsoport esetében kielégítetlen szükségleteket jelentett.	a) és c) A mobilitási eszközök (gépkocsik, szállítójárművek) beszerzése, korszerűsítése a feladat mennyiségi és minőségi ellátása érdekében támogatandó.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

					államigazgatási szervezetek.	szervezetek vezetői.	
3.	A közösségi ellátáshoz ***szükséges eszközállomány nem áll rendelkezésre***	A forráshiány miatt a hatékony működéshez szükséges kommunikációs, IKT és szakfeladatok ellátáshoz szükséges eszközök nem állnak rendelkezésre.	a) A feladatellátáshoz szükséges tárgyi eszközök (kommunikáció, IKT, szakfeladatellátási eszközök) beszerzésének és működésének támogatása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
4.	***Humánerőforrás hiánya*** a magasan képzett szakfeladatot ellátó szakemberek és	A megyében a szociális segítők ***képzésének volumene***, a ***képzési specializáció***	a) Szükségszerű a jelentős létszámfejlesztés a közösségi ellátás rendszerében, a	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	nem

	középszintű végzettségű, szállításban kulcsfontosságú segítők egyaránt hiányoznak a közösségi ellátás terén	***hiányosságai***, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt mind hozzájárulnak a szociális ellátás terén jelentkező szakemberhiányhoz.	speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, családterapeuta, addiktológus stb.), illetve az asszisztenciát biztosító szakemberek körében a közösségi ellátás terén tevékenykedő szervezetekben.	Végrehajtás határideje: 2035	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.).	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	

A közösségi ellátások fejlesztése a fogyatékossággal élő és pszichiátriai betegek, valamint a szenvedélybetegek mobilitása és szakmai ellátása szempontjából kulcsfontosságú. Ennek megfelelően a szolgáltatások rendelkezésére álló gépkocsiállomány kiegészítése és korszerűsítése, a szállítási kapacitás növelése, az ehhez szükséges humánerőforrás biztosítása a közeljövő szükségszerű feladata. Mindemellett a szolgáltatások működéshez szükséges feltételek, tárgyi és informatikai eszközök beszerzése, korszerűsítése a színvonalas munkavégzés feltételeinek kialakítása, megbízható és egyenletes színvonalú működésük támogatása elengedhetetlen. Kiemelt jelentőségű a feladatellátáshoz szükséges helyiségek biztosítása pályázati források, vagy normatív jellegű finanszírozási lehetőségek létrehozásával különösen a mélyszegénységben, tanyán élő, vagy roma ellátottak esetében.

2.2. Szociális szakellátások

2.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Bács-Kiskun megyében számos szakosított szociális ellátás érhető el. Az ellátásokat részben az SZGYF, részben egyházi vagy önkormányzati fenntartók biztosítják.

A ***tartós bentlakásos elhelyezést nyújtó intézmények***ben összesen 4.338 engedélyezett férőhely áll rendelkezésre a megyében.

A legszélesebb körben az *időskorúak elhelyezésére* van lehetőség (3.073 férőhely), valamennyi járásban működik időskorúak otthona. Szakértői vélemények szerint azonban a megye népességének öregedésével párhuzamosan folyamatosan nő az időskorúak otthonában való elhelyezésre irányuló szükséglet. Az időskorúak otthonaiban regisztrált *várólisták* igazolják, hogy a szükséglet felmerülése és a bekerülés ideje között hosszabb várakozásra kényszerülnek az ellátottak és családtagjaik. Az idősotthonok az esetek jelentős részében a járási székhelyeken találhatók, és nagylétszámú intézményeket jelentenek, ahol az otthonlakók *speciális szükségletek* szerinti csoportosítása, *ellátása nem, vagy csak korlátozott mértékben* valósul meg. A kettős, vagy *többes diagnózisú személyek* esetében a vezető diagnózis alapján születik az elhelyezésre vonatkozó döntés. Az idősek számára létrehozott intézmények – a többi célcsoport ellátására nem biztosított intézmények, szolgáltatások, kapacitások hiánya miatt – számos esetben befogadják és ellátják a többes diagnózissal rendelkező, speciális szükségletű célcsoportokat is. Ez korlátozhatja az otthonokban élő idősek életminőségét, ugyanakkor nem garantálja a speciális szükségletű (demens, pszichiátriai beteg, szenvedélybeteg) idősotthoni lakók szakszerű ellátását. Az otthonlakók fizikai és mentális állapotának folyamatos romlása miatt növekvő ápolási szükséglet kielégítésére elegendő humánerőforrás, speciális felszereltség, illetve a zavartalan működéshez szükséges alapvető feltételek (színvonalas lakóterek, jól felszerelt foglalkoztatók stb.) nem állnak a szükséges mennyiségben és minőségben rendelkezésre.

A *fogyatékossággal élő személyek* tartós bentlakásos intézményben való ellátására a megye négy járásában (Jánoshalmai, Kiskőrösi, Kiskunfélegyházi, Kiskunmajsai) nincs lehetőség, az ott felmerülő szükségletek kielégítésére a járáson kívüli településeken kerül sor.

A további célcsoportok esetében a tartós bentlakásos *elhelyezés* még inkább *koncentrált* formában érhető el a megyében. A *pszichiátriai betegek* tartós, bentlakásos otthonban való elhelyezésére Baján, Kiskunhalason és Tompán van lehetőség, *szenvedélybetegek* otthona Bácsborsódon van, *hajléktalanok* otthona Kecskeméten működik.

A tartós bentlakásos intézmények működtetése terén a megye szolgáltatási rendszere jelentős intézményi és szolgáltatási kapacitáshiánnyal jellemezhető. Csaknem valamennyi célcsoport elhelyezésére szolgáló intézménybe várólisták vannak, ahol számos esetben éveket kell várni a bekerülésre. Ez a várakozás főként az idős személyek és családtagjaik számára jelent komoly kihívást az utóbbi években, mert egyre több a folyamatos ápolásra szoruló demens és az alzheimeres beteg, de a többi célcsoport esetében is jelentős kihívást jelent a hosszú várakozás mind az érintettek, mind a családtagjaik számára.

A *humánerőforrás terén tapasztalható hiányok* is széles körben jellemzők a tartós bentlakásos intézményekben: alacsony jövedelem, magas fluktuáció, szakképzett, elkötelezett, tapasztalattal rendelkező szakemberek hiánya, mentális és fizikai túlterhelés, képzés/továbbképzés és szupervízió hiánya.

A többnyire *nagylétszámú és centralizáltan működő otthonok* megnehezítik a családtagok és otthonlakók közötti kapcsolattartást (költséges és időigényes a látogatás), a kapcsolattartás különösen a hátrányos helyzetű családok esetében jelentkezik nehézségként.

További meghatározó jellemző a *nagy létszámú, az ellátottak speciális gondozási szükségleteit csak korlátozott mértékben kielégítő ellátás.*

Bács-Kiskun megyében az ***átmeneti elhelyezést biztosító intézmények*** 6 típusából 5 működik (pszichiátriai betegek átmeneti elhelyezésére nincs mód a megyében), és mindösszesen 497 fő számára biztosít ellátást. Ez az ellátotti létszám jelentősen elmarad a tényleges szükséglet mögött.

A *pszichiátriai betegek* átmeneti elhelyezésére a megyében nincs szolgáltatás és szűk kapacitással (10 férőhely) működik a *szenvedélybetegek átmeneti otthona* is (Kaskantyún a Harmónia Integrált Szociális Intézmény Bács-Kiskun Megye biztosítja a szenvedélybetegek átmeneti elhelyezését). A megye székhelyén működik a *fogyatékossággal élő személyek átmeneti gondozóháza* 30 férőhellyel.

Szélesebb körű ellátást biztosítanak az *időskorúak gondozóháza*i a megye 5 járásában 70 férőhellyel. A szakértők véleménye szerint ezen a téren mutatkoznak a legnagyobb szükségletek a térség népességének idősödése és a tartós bentlakásos intézményekben kialakult várólisták miatt.

Átmeneti elhelyezésre leginkább a *hajléktalan személyek* körében kerül sor. A megyében az éjjeli menedékhelynek 6 helyszínen 262 fős kapacitása van, a hajléktalan személyek átmeneti szállását pedig 125 férőhelyen biztosítják.

Bács-Kiskun megyében a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek 5 járásban érhetik el a számukra biztosított ***lakóotthonokat***. A *pszichiátriai betegek* számára a megyében nincs lakóotthoni ellátás. A legnagyobb létszámot a *fogyatékossággal élő személyek ápoló-gondozó otthonai* látnak el. A Jánoshalmi, Kiskunhalasi és Tiszakécskei járásban ezek az otthonok összesen 57 fős kapacitással működnek. A *fogyatékossággal élő személyek rehabilitációs otthona* már csak két járásban (Bajai és a Kecskeméti járás) érhető el összesen 18 férőhellyel. A *szenvedélybetegek lakóotthona* a Kiskunfélegyházán 10 férőhellyel működik.

A megyében valamennyi célcsoport esetében igen *szerény kapacitás* áll rendelkezésre a *speciális szükséglettel rendelkező személyek* számára a lakóotthonokban és a rehabilitációs intézményekben.

Bács-Kiskun megyében ***támogatott lakhatás*** szervezésére Baja, Kalocsa, Kiskőrös és Kiskunhalas járásokban került sor. A KSH adatai szerint 2024-ben összesen 282 fő élt támogatott lakhatásban: 171 fogyatékossággal élő személy, 28 pszichiátriai beteg és 83 szenvedélybeteg. A megyében 2014-ben indult kiváltási folyamat megállt. Főként forráshiány

miatt széles körben fennmaradtak a nagylétszámú ápoló-gondozó otthonok, amelyek nem célzottan reagálnak az ellátott szükségleteire.

A nagylétszámú bentlakásos intézmények kiváltásával létrejött *támogatott lakhatás* működésével kapcsolatban több probléma jelentkezett. Az önálló életvitel kialakításához a jelenleg rendelkezésre álló támogatói kapacitásnál lényegesen több kapacitásra lenne szükség a szolgáltatás színvonalának emelése érdekében. A szociális területen általában jellemző humánerőforrás szűkössége a támogatott lakhatás szolgáltatás körében is tapasztalható. Mindezen túl a támogatott lakhatás ismertsége és elfogadottsága mind a célcsoport, mint a lakosság körében korlátozott.

2.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A szakosított ellátások kapcsán feltárt hiányosságok és működési kockázatok általánosan érvényesülnek, a kiemelt célcsoportokat, a gyermekeket, időseket, nőket, fogyatékkal élőket, mélyszegénységben élőket, romákat és a tanyán élőket is érintik.

Kiemelt hátrány e célcsoportok esetében, hogy a *várólisták miatt kialakult kielégítetlen szükséglet* esetén a *fizetőképesség hiányá*ban számukra nem jelent alternatív megoldást a magánfenntartású, magas térítési díjú otthonokba való bekerülés.

Különösen a tanyán élő, illetve peremhelyzetű települések esetében probléma, hogy a *centralizáltan működő otthonok* (megyeszékhely, járási központok) nehezebben érhetők el a célcsoport számára. Az átmeneti elhelyezést biztosító intézmények köréből pl. az *időskorúak gondozóháza*i a megye 5 járásában, viszonylag alacsony kapacitásszámmal működnek, s a megye nagyobbik részén – pl. a tanyás, vagy kislélekszámú szórvány településeken – élők nem tudják igénybe venni.

Ha mégis sikerrel jár a bekerülés akár a tartós, akár az átmeneti elhelyezést biztosító intézményekbe, a távolság és a kedvezőtlen közlekedési lehetőségek megnehezítik a családtagok és otthonlakók közötti kapcsolattartást (költséges és időigényes a látogatás).

2.2.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A szociális szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	***Humánerőforrás hiánya*** a szociális szakellátások terén (szakemberek, segítők alacsony létszáma).	A forráshiány, az ebből adódó kapacitáshiány, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt jelentős szakemberhiányt eredményeznek. A szakemberhiányból adódó nem szakképzett személyzettel történő „helyettesítések” rontják az ellátás színvonalát.	a) Jelentős forrás létszámfejlesztésre, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítésére (szociális munkás, pszichológus, mediátor, családterapeuta, addiktológus, szociális asszisztens stb.).	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

						társaságok stb.) vezetői	
2.	A szociális szakellátásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének növelése*** nem megoldott.	A szakellátás alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) A szociális szakellátásban dolgozó szakemberek, munkájának megismertetésére programok, konferenciák, workshopok, tapasztalatcserék és tájékoztató alkalmak szervezése, a programok szervezéséhez forrás biztosítása. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány stb.) létrehozása, működtetése.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

3.	A szociális szakellátásban dolgozó szakemberek ***képzése, továbbképzése***, ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	A szakellátás alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a részvétel biztosítása, a szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása a szakellátásban dolgozók számára.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

4.	A ***működési feltételek*** (infrastruktúra, eszközök, források) ***hiányossága*** a szociális szakellátás terén.	A szakellátás működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a tevékenységek jó színvonalú ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgáltatások megfelelő színvonalú ellátását.	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

5.	A szakellátásban a ***digitális eszközök*** beszerzése, alkalmazásának lehetőségei, illetve a szakemberek ***felhasználói ismerete hiányos***.	A digitális eszközpark alkalmazása a szakellátásban korlátozott. Ez főként a forrás és ismerethiányra vezethető vissza. A szakellátásban dolgozók nem rendelkeznek az IKT és digitális eszközök felhasználói szintű ismereteivel.	a) és c) Az IKT és digitális eszközpark fejlesztése, korszerűsítése a munkatársak és ellátottak digitális kompetenciáinak fejlesztése, képzések, workshopok, tapasztalatátadás támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

6.	A tartós bentlakást biztosító elhelyezés ***intézményeinek száma kevés, területileg nem arányosan elosztott, és a férőhelyek száma szűk körű.***	A tartós bentlakást biztosító intézmények kevés száma és a korlátozott férőhely alapvetően forráshiányra és szakember hiányra vezethető vissza. A lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód a szolgáltatás igénybevételére. Ez egyfelől kielégítetlen szükségleteket eredményez, másfelől nehezíti a kapcsolattartást (anyagi és időráfordítás) a családtagokkal.	a) A tartós bentlakást biztosító ellátási formák és férőhelyek bővítésére források, támogatások, eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

7.	A tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmények között kiemelten a ***demens személyek szakellátása nem megoldott.***	Az öregedő társadalom, az ellátási szükséglet növekedése, a demens időseket ellátó intézmények aránytalan területi elhelyezkedése, a szakember és forráshiány indokolja az ellátási kapacitás mennyiségi és minőségi elmaradását a szükséglet mögött.	a) A demens betegeket ellátó szakellátási helyek kialakítása, fejlesztése, férőhely kapacitásának bővítése, speciális berendezéseinek (pl. elektromos betegágyak, egyéb segédeszközök) beszerzése, szakszemélyzet biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

8.	***Szakellátási tanácsadó szolgáltatás hiánya.***	Az ápolási szükséglet felmerülését követően az érintetteknek és családtagjaiknak hiányzik egy szakellátási tanácsadó és szolgáltató központ, amely rálát a szakellátási intézményekre és a felmerülő szükségletnek megfelelően célzottan ad tanácsot a betegek és ápolásra szoruló személyek szakszerű elhelyezésére.	a) Célszerű lenne egy intézményesített és mindenki számára elérhető tanácsadás és szolgáltatás biztosítása, amely segítené a megfelelő intézmény és/vagy szolgáltatás kiválasztását és elérését (szakmai és adminisztratív segítségnyújtás).	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

9.	***Átmeneti elhelyezést biztosító intézmények hiánya (pl. pszichiátriai betegeknek), alacsony kapacitása***	Az átmeneti elhelyezést biztosító férőhelyek száma a megyében az országos átlag alatt van. A kapacitáshiány hátterében forráshiány, szakképzett munkavállalók hiánya és a szemléletváltozás szükségessége áll.	a) és c) Átmeneti ellátást biztosító férőhelyek kialakításához források, szakemberek biztosítása és a döntéshozók és a közvélemény attitűdjeit formáló programok szervezése szükséges.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

10.	***Átmeneti elhelyezési és rehablitációs „fejlesztési út”*** tanácsadói szolgálat ***hiánya.***	A pszichiátriai problémákkal, szenvedélybetegséggel, vagy ***többes diagnózissal élő betegek számára nem áll rendelkezésre*** olyan ***szolgáltatás***, amely rendelkezik kapacitástérképpel, része a járási/megyei beutalási és ágazati (egészségügy, szociális) együttműködési rendszernek, s rendelkezik szakmai protokollal krízishelyzet esetére.	a) A pszichiátriai problémákkal, szenvedélybetegséggel, vagy többes diagnózissal élő betegek számára olyan szolgáltatás kidolgozása a szakellátás keretén belül, amely rendelkezik kapacitástérképpel, része a járási/megyei beutalási és ágazati (egészségügy, szociális) együttműködési rendszernek, s rendelkezik szakmai protokollal krízishelyzet esetére. Ennek a szolgáltatásnak a kialakítására, működtetésére a szükséges forrás és szakember háttér biztosítása nagyon időszerű lenne.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

11.	***Kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak elhelyezése***, speciális szükségletüknek megfelelő szakszerű ellátása ***nem biztosított.***	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg nincs olyan ellátást biztosító intézmény, amely a kettős, vagy többes diagnózisú személyek szakszerű ellátását biztosítaná.	a) Kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak fogadására, elhelyezésesére, speciális szükségletük szakszerű kielégítésére alkalmas intézmény/szolgáltatás kialakítása. Az ehhez szükséges források (anyagi, humánerőforrás) biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

12.	A fogyatékossággal élő, pszichiátriai betegek és szenvedély-betegek ***rehabilitációs otthon***ainak ***kapacitása nagyon szűk***, a pszichiátriai betegek esetében pedig nincs ilyen ellátás.	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg nincs a pszichiátriai betegek számára rehabilitációt biztosító lakóotthon, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek számára pedig az egész megyében 3 helyszínen 28 fő számára biztosítanak szakszerű ellátását.	a) Pszichiátriai betegek rehabilitációs otthonainak kialakítása, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek rehabilitációs otthonainak bővítése, a szolgáltatás kapacitásának növelése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

13.	A ***támogatott lakhatás*** i***smertség***ének hiánya, ***elfogadottságának alacsony szintje*** a lakókörnyezetben.	A támogatott lakhatás nem kellően ismert az érintettek és a társadalom tagjai számára. kevés információ és erős előítéletek jellemzik az ellátási formát.	a) és c) Megfelelő tájékoztatás biztosítása mind a célcsoport, mind az állampolgárok, mind a döntéshozók felé. Széleskörű tájékoztatási rendszer kidolgozásának és megvalósításának támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

14.	A ***támogatott lakhatás kapacitása elmarad a szükséglet mögött.***	A támogatott lakhatási formák kialakításához lényegesen több forrás, szakember és szakpolitikai támogatás szükséges. Ezek hiányában a kapacitások fejlesztése a szükséglet mögött mard.	a) A támogatott lakhatási formák kapacitásának bővítése, új intézmények létrehozása, a szakemberszükséglet igazítása a reális igényekhez, az ezekhez szükséges források és szakmai kapacitások biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

15.	A ***támogatott lakhatásban élők foglalkoztatásának támogatása nem biztosított.***	A támogatott lakhatás keretében élők támogatása a védett munkahelyek, vagy nyílt munkaerőpiaci lehetőségek felkutatásával, az ellátottak munkavállalásra való felkészítésével, a munkaadók felkészítésével a speciális szükséglettel rendelkező munkavállalók foglalkoztatására nem biztosított.	a) A támogatott lakhatás keretében élők támogatása a védett munkahelyek, vagy nyílt munkaerőpiaci lehetőségek felkutatásával, az ellátottak munkavállalásra való felkészítésével, a munkaadók felkészítésével a speciális szükséglettel rendelkező munkavállalók foglalkoztatására való felkészítésével támogatandó feladat, melyhez forrás és szakember biztosítása szükségszerű lenne.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

16.	***A jogszabályi környezet rugalmatlansága***	A szakellátást biztosító intézményekben a jogszabályok által szabott keretek számos esetben nincsenek összhangban a gyakorlatban felmerülő igényekkel. A jogszabályok felülvizsgálata szükségszerű lenne (pl. kapacitások rugalmas kezelése az ellátotti csoportok között, a felhasználható eszközök – idősek otthonában a napi max. pelenka mennyisége – szükségletekhez illesztése stb.).	a) Szükségszerű lenne a jogszabályi keretek felülvizsgálata, a szabályozásnak a mindennapi szükségletekhez és a gyakorlati tapasztalatokhoz való igazítása, a nem életszerű szabályozás módosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

A lakosság szolgáltatásokhoz való hozzáférést jelentősen javítaná a szakosított ellátások terén is, ha a ***humánerőforrás kapacitások fejlesztésé***re és a jelenlegi szakemberhiány kezelésére további meghatározó források biztosítása lenne lehetséges. Kiemelt fejlesztést igényel ezen a téren a speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítése (szociális munkás, pszichológus, mediátor, családterapeuta, addiktológus, szociális asszisztens, stb.), valamint a szakemberek képzettségének, motivációjának, elismerésének és mentális egészségének védelme érdekében szervezett programok és források széles körben való biztosítása (stresszkezelés és kiégés megelőzése, speciális célcsoportok ellátásának sajátosságaira vonatkozó képzések szervezése stb.).

A szakellátás működtetéséhez szükséges ***épületek, helyiségek, eszközök fejlesztése*** is elengedhetetlen a szolgáltatások megfelelő mennyiségű és jó színvonalú ellátáshoz. Az IKT, a kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) fejlesztése, korszerűsítése, mindezekhez a források biztosítása szükségszerű a közeljövőben.

Az ellátási ***kapacitások bővítésére és a speciális szükségletek kielégítésére*** (hospice, demencia, függőség, agresszió kezelése) a közeljövőben főként az idősek, pszichiátriai betegek és a fogyatékossággal élő személyek esetében lenne a legnagyobb szükség mind a tartós bentlakásos elhelyezést nyújtó intézmények, mind az átmeneti és rehabilitációs szolgáltatásokat nyújtó intézmények körében. További javaslatként merült fel a ***kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak*** fogadására, elhelyezésére, speciális szükségletük szakszerű kielégítésére alkalmas ***intézmény/szolgáltatás kialakítása***, illetve az ehhez szükséges források (anyagi, humánerőforrás) biztosítása.

Mindemellett célszerű lenne egy intézményesített és mindenki számára elérhető ***tanácsadás és szolgáltatás biztosítása***, amely segítené ***a megfelelő intézmény és/vagy szolgáltatás kiválasztását és elérésé***t (szakmai és adminisztratív segítségnyújtás) az érintettek és családtagjaik számára.

A támogatott lakhatás esetében a kiváltási folyamat lefékeződését csak részben magyarázza a forráshiány, emellett széles körben szükséges lenne ***a támogatott lakhatással kapcsolatos szemléletváltás***ra is mind a döntéshozók, mind az érintettek és családjaik, mind a lakosság körében. A ***munkalehetőségekhez segítő tanácsadás*** biztosítása további esélyt kínálna a támogatott lakhatásban élők és családtagjaik számára az önálló életvitel kialakítása során.

2.2.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A szociális szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a szociális szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
IDŐSEK							
1.	***Humánerőforrás hiánya*** az idősellátást biztosító szociális szakellátások terén (szakemberek, segítők alacsony létszáma).	A forráshiány, az ebből adódó kapacitáshiány, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt jelentős szakemberhiányt eredményeznek. A szakemberhiányb	a) Jelentős forrás létszámfejlesztésre, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítésére (szociális munkás, pszichológus, mediátor, családterapeuta, addiktológus, szociális asszisztens stb.).	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

		ól adódó nem szakképzett személyzettel történő „helyettesítések” rontják az ellátás színvonalát.				társaságok stb.) vezetői	
2.	A ***működési feltételek*** (infrastruktúra, eszközök, források) ***hiányossága*** az idős személyeket ellátó szociális szakellátás terén.	A szakellátás működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a tevékenységek jó színvonalú ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgáltatások megfelelő színvonalú ellátását.	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

					releváns államigazgatási szervezetek.		
3.	Az időseket ellátó szakellátásban a ***digitális eszközök*** beszerzése, alkalmazásának lehetőségei, illetve a szakemberek ***felhasználói ismerete hiányos***.	A digitális eszközpark alkalmazása az időseket fogadó szakellátásban korlátozott. Ez főként a forrás és ismerethiányra vezethető vissza. A szakellátásban dolgozók nem rendelkeznek az IKT és digitális eszközök felhasználói szintű ismereteivel.	a) Az IKT és digitális eszközpark fejlesztése, korszerűsítése a munkatársak és ellátottak digitális kompetenciáinak fejlesztése, képzések, workshopok, tapasztalatátadás támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

4.	A tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmények között kiemelten a ***demens személyek szakellátása nem megoldott.***	Az öregedő társadalom, az ellátási szükséglet növekedése, a demens időseket ellátó intézmények aránytalan területi elhelyezkedése, a szakember és forráshiány indokolja az ellátási kapacitás mennyiségi és minőségi elmaradását a szükséglet mögött.	a) A demens betegeket ellátó szakellátási helyek kialakítása, fejlesztése, férőhely kapacitásának bővítése, speciális berendezéseinek (pl. elektromos betegágyak, egyéb segédeszközök) beszerzése, szakszemélyzet biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
5.	***Szakellátási tanácsadó szolgáltatás hiánya az idősellátásban.***	A magas óraszámú ápolási szükséglet felmerülését	a) Célszerű lenne egy intézményesített és mindenki számára elérhető tanácsadás	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun	nem

		követően az érintetteknek és családtagjaiknak hiányzik egy szakellátási tanácsadó és szolgáltató központ, amely rálát a szakellátási intézményekre és a felmerülő szükségletnek megfelelően célzottan ad tanácsot az idősek, betegek és tartósan ápolásra szoruló személyek szakszerű elhelyezésére.	és szolgáltatás biztosítása az idősellátásban, amely segítené a megfelelő intézmény és/vagy szolgáltatás kiválasztását és elérését (szakmai és adminisztratív segítségnyújtás) az érintettek és családtagjaik számára.	Végrehajtás határideje: 2035	SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
6.	***A jogszabályi környezet rugalmatlansága és ennek hatása az idősellátásra***	Az idős személyek szakellátását biztosító intézményekben a jogszabályok által szabott keretek számos	a) Szükségszerű lenne a jogszabályi keretek felülvizsgálata, a szabályozásnak a mindennapi szükségletekhez és a gyakorlati	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési	nem

		esetben nincsenek összhangban a gyakorlatban felmerülő igényekkel. A jogszabályok felülvizsgálata szükségszerű lenne (pl. kapacitások rugalmas kezelése az ellátotti csoportok között, a felhasználható eszközök – idősek otthonában a napi max. pelenka mennyisége – szükségletekhez illesztése stb.).	tapasztalatokhoz való igazítása, a nem életszerű szabályozás módosítása.		Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
NŐK							
1.	***Humánerőforrás hiánya*** a szociális szakellátások terén (szakemberek, segítők	A forráshiány, az ebből adódó kapacitáshiány, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és	a) Jelentős forrás létszámfejlesztésre, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítésére	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési	nem

	alacsony létszáma) korlátozza a legtöbb esetben női családtagok munkavállalását, s erőn felüli terheket ró a tartós ápolást végző nőkre.	munkakörülmények miatt jelentős szakemberhiányt eredményeznek. A szakemberhiányból adódó ellátási feladatok családon belüli megoldása a legtöbb eseten a női családtagok feladata.	(szociális munkás, pszichológus, mediátor, családterapeuta, addiktológus, szociális asszisztens stb.), a női családtagok munkavállalásinak elősegítése és tehermentesítése, illetve a szakszerű ápolás biztosítása érdekében.			önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
2.	A tartós bentlakást biztosító elhelyezés ***intézményeinek száma kevés, területileg nem arányosan elosztott, és a férőhelyek száma szűk körű,*** ennek következtében megnő az érintett családok ápolási feladata, amelyet a	A tartós bentlakást biztosító intézmények kevés száma és a korlátozott férőhely alapvetően forráshiányra és szakember hiányra vezethető vissza. A lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód a szolgáltatás igénybevételére. Ez egyfelől kielégítetlen	a) A tartós bentlakást biztosító ellátási formák és férőhelyek bővítésére források, támogatások, eszközök biztosítása annak érdekében, hogy az ápolást igénylő személyek elhelyezése a családokhoz közeli településeken valósulhasson meg.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

	legtöbb esetben nők látnak el.	szükségleteket eredményez, amelyek a legtöbb esetben a családokra és azon belül is a nőkre hárulnak. Másfelől, amennyiben az elhelyezés egy távoli intézményben mégis sikerül, az nehezíti a kapcsolattartást a családtagokkal, a legtöbb esetben a látogatást megvalósító nőkkel, akik esetében az otthonban élő családtaggal a kapcsolattartás jelentős költséget és szervezést igényel.			releváns államigazgatási szervezetek.	államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	A tartós bentlakásos ellátást biztosító intézmények között	Az öregedő társadalom, az ellátási szükséglet növekedése, a demens időseket	a) és c) A demens betegeket ellátó szakellátási helyek kialakítása, fejlesztése, férőhely	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye	nem

	kiemelten a ***demens személyek szakellátása nem megoldott.*** Az ápolást ellátó, legtöbb esetben női családtagok számára ez a munkaerőpiacról való távolmaradást és jelentős mentális igénybevételt jelent.	ellátó intézmények aránytalan területi elhelyezkedése, a szakember és forráshiány indokolja az ellátási kapacitás mennyiségi és minőségi elmaradását a szükséglet mögött, ami az ápolást végző női családtagok esetében több területen is erőn felüli igénybevételt jelent.	kapacitásának bővítése, speciális berendezéseinek (pl. elektromos betegágyak, egyéb segédeszközök) beszerzése, szakszemélyzet biztosításával jelentősen mérsékelné a jelenlegi ellátást végző családtagok, főként nők terheit.	Végrehajtás határideje: 2035	Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
4.	***Szakellátási tanácsadó szolgáltatás hiánya,*** ami a legtöbb esetben a családok ügyeit intéző nők terheit és felelősségét növeli.	Az ápolási szükséglet felmerülését követően az érintetteknek és családtagjaiknak (főként az ápolást végző női családtagoknak) hiányzik egy szakellátási tanácsadó és szolgáltató központ, amely	a) Célszerű lenne egy intézményesített és mindenki számára elérhető tanácsadás és szolgáltatás biztosítása, amely segítené a megfelelő intézmény és/vagy szolgáltatás kiválasztását és elérését (szakmai és adminisztratív	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási,	nem

		rálát a szakellátási intézményekre és a felmerülő szükségletnek megfelelően célzottan ad tanácsot a betegek és ápolásra szoruló személyek szakszerű elhelyezésére.	segítségnyújtás) az ápolást végző, főként női családtagok számára.		együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
5.	A fogyatékossággal élő, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek ***rehabilitációs otthon***ainak ***kapacitása nagyon szűk***, a pszichiátriai betegek esetében pedig nincs ilyen ellátás. Ez jelentősen megnehezíti az ápoló családtagok,	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg nincs a pszichiátriai betegek számára rehabilitációt biztosító lakóotthon, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek számára pedig az egész megyében 3 helyszínen 28 fő számára biztosítanak szakszerű ellátását.	a) Pszichiátriai betegek rehabilitációs otthonainak kialakítása, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek rehabilitációs otthonainak bővítése, a szolgáltatás kapacitásának növelése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

	főként a nők helyzetét.	Ez jelentősen megnehezíti az ápoló családtagok, főként nők helyzetét.			államigazgatási szervezetek.		
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	***Humánerőforrás hiánya*** a szociális szakellátások terén (szakemberek, segítők alacsony létszáma) határozottan érvényesül a fogyatékossággal élők ellátása terén is.	A forráshiány, az ebből adódó kapacitáshiány, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt jelentős szakemberhiányt eredményeznek. A szakemberhiányból adódó nem szakképzett személyzettel történő „helyettesítések" rontják az ellátás színvonalát.	a) Jelentős forrásra lenne szükség a létszámfejlesztésre, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítésére (szociális munkás, pszichológus, mediátor, családterapeuta, addiktológus, szociális asszisztens stb.).	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
2.	A tartós bentlakást biztosító elhelyezés ***intézményeinek száma kevés,***	A tartós bentlakást biztosító intézmények kevés száma és a korlátozott férőhely	a) A tartós bentlakást biztosító ellátási formák és férőhelyek bővítésére források, támogatások,	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	nem

	területileg nem arányosan elosztott, és a férőhelyek száma szűk körű a fogyatékossággal élők ellátásakor is**.**	alapvetően forráshiányra és szakember hiányra vezethető vissza. A lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód a szolgáltatás igénybevételére. Ez egyfelől kielégítetlen szükségleteket eredményez, másfelől nehezíti a kapcsolattartást (anyagi és időráfordítás) a családtagokkal.	eszközök biztosítása a fogyatékossággal élők számára. A személyes kompetenciákhoz illeszkedő tevékenységek (háztartási, sport, művészeti stb.) körének bővítése a meglévő kompetenciák megőrzése, vagy fejlesztése érdekében.	Végrehajtás határideje: 2035	Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
3.	***Átmeneti elhelyezést biztosító intézmények alacsony kapacitása*** a fogyatékossággal élők ellátása terén	Az átmeneti elhelyezést biztosító férőhelyek száma a megyében az országos átlag alatt van. A kapacitáshiány hátterében forráshiány, szakképzett munkavállalók hiánya és a	a) Átmeneti ellátást biztosító férőhelyek kialakításához források, szakemberek biztosítása és a döntéshozók és a közvélemény attitűdjeit formáló programok szervezése szükséges.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő	nem

		szemléletváltozás szükségessége áll.			társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
4.	***Átmeneti elhelyezési és rehablitációs „fejlesztési út”*** tanácsadói szolgálat ***hiánya.***	A ***többes diagnózissal élő betegek számára nem áll rendelkezésre*** olyan ***szolgáltatás***, amely rendelkezik kapacitástérképpel, része a járási/megyei beutalási és ágazati (egészségügy, szociális) együttműködési rendszernek, s rendelkezik szakmai protokollal krízishelyzet esetére.	a) A többes diagnózissal élő betegek számára olyan szolgáltatás kidolgozása a szakellátás keretén belül, amely rendelkezik kapacitástérképpel, része a járási/megyei beutalási és ágazati (egészségügy, szociális) együttműködési rendszernek, s rendelkezik szakmai protokollal krízishelyzet esetére. Ennek a szolgáltatásnak a kialakítására, működtetésére a szükséges forrás és	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

			szakember háttér biztosítása nagyon időszerű lenne.				
5.	***Kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak elhelyezése***, speciális szükségletüknek megfelelő szakszerű ellátása ***nem biztosított.***	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg nincs olyan ellátást biztosító intézmény, amely a kettős, vagy többes diagnózisú személyek szakszerű ellátását biztosítaná.	a) Kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak fogadására, elhelyezésére speciális szükségletük szakszerű kielégítésére alkalmas intézmény/szolgáltatás kialakítása. Az ehhez szükséges források (anyagi, humánerőforrás) biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
6.	A fogyatékossággal élők, pszichiátriai betegek és szenvedély-betegek	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg a fogyatékossággal	a) A fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek rehabilitációs otthonainak bővítése, a	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési	nem

	rehabilitációs otthonainak ***kapacitása nagyon szűk.***	élők és szenvedélybetegek számára az egész megyében 3 helyszínen 28 fő számára biztosítanak szakszerű ellátását.	szolgáltatás kapacitásának növelése támogatandó.		megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK, ROMÁK, TANYÁN ÉLŐK							
1.	A tartós bentlakást biztosító elhelyezés ***intézményeinek száma kevés, területileg nem arányosan elosztott, és a férőhelyek száma szűk körű.***	A tartós bentlakást biztosító intézmények kevés száma és a korlátozott férőhely alapvetően forráshiányra és szakember hiányra vezethető vissza. A lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód a szolgáltatás igénybevételére.	a) A tartós bentlakást biztosító ellátási formák és férőhelyek bővítésére források, támogatások, eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	nem

		Ez egyfelől kielégítetlen szükségleteket eredményez, másfelől nehezíti a kapcsolattartást (anyagi és időráfordítás) a családtagokkal. Az alternatív piaci szolgáltatások igénybevételét a mélyszegénységben élők és romák fizetőképesség hiányában nem tudják megoldani. A távoli bentlakásos intézmények látogatása pedig az anyagi helyzet, illetve a kedvezőtlen közlekedési viszonyok miatt mindhárom célcsoport (mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők)			oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	államigazgatási szervezetek vezetői.	

		számára kihívást jelentenek.					
2.	***Átmeneti elhelyezést biztosító intézmények hiánya (pl. pszichiátriai betegek számára), alacsony kapacitása***	Az átmeneti elhelyezést biztosító férőhelyek száma a megyében az országos átlag alatt van. A kapacitáshiány hátterében forráshiány, szakképzett munkavállalók hiánya és a szemléletváltozás szükségessége áll. Az alternatív piaci szolgáltatások igénybevételét a mélyszegénységben élők és romák fizetőképesség hiányában nem tudják megoldani. A távoli átmeneti elhelyezést biztosító intézmények látogatása pedig az anyagi helyzet, illetve a	a) A lakóhelyhez közeli átmeneti ellátást biztosító férőhelyek kialakításához források, szakemberek biztosítása és a döntéshozók és a közvélemény attitűdjeit formáló programok szervezése szükséges.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

		kedvezőtlen közlekedési viszonyok miatt mindhárom célcsoport (mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) számára kihívást jelentenek.					
3.	A fogyatékossággal élő, pszichiátriai betegek és szenvedélybetegek ***rehabilitációs otthon***ainak ***kapacitása nagyon szűk***, a pszichiátriai betegek esetében pedig nincs ilyen ellátás.	Forráshiány, humánerőforrás kapacitás és megfelelő szakmai szemlélet hiányában jelenleg nincs a pszichiátriai betegek számára rehabilitációt biztosító lakóotthon, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek számára pedig az egész megyében 3 helyszínen 28 fő számára biztosítanak szakszerű ellátását. Az alternatív piaci	a) Pszichiátriai betegek rehabilitációs otthonainak kialakítása, a fogyatékossággal élők és szenvedélybetegek rehabilitációs otthonainak bővítése, a szolgáltatás kapacitásának növelése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, SZGYF Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) együttműködő egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem

		szolgáltatások igénybevételét a mélyszegénységben élők és romák fizetőképesség hiányában nem tudják megoldani. A távoli bentlakásos intézmények látogatása pedig az anyagi helyzet, illetve a kedvezőtlen közlekedési viszonyok miatt mindhárom célcsoport (mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) számára kihívást jelentenek.					

Az ***idősek*** célcsoportjára vonatkozóan a szolgáltatások elérhetőségének javítása érdekében az alábbi megoldási javaslatok fogalmazódtak meg: időskorúak otthonainak és gondozóházainak kialakítása, a rendelkezésre álló kapacitások, férőhelyek bővítése, különös tekintettel a ***demensellátás bővítésé***re. Az időseket ellátó szakmai személyzet létszámának és szaktudásának bővítésére (pl. digitális kompetenciák fejlesztése, IKT eszközök készségszintű használata, speciális szükségletű – pl. demens – célcsoport számára szolgáltatások biztosítása stb.) lenne szükség. Egy szakellátói tanácsadó szolgáltatás kialakítása, illetve az idősellátást szabályozó jogi keretek rugalmatlanságának felülvizsgálata tovább javíthatná az idősellátás meglévő kapacitásának jobb kihasználását és az ellátás minőségét.

A ***nők*** ápolási feladatokban betöltött helyzetének könnyítése érdekében is számos javaslat fogalmazódott meg. A szociális szakellátások terén a humánerőforrás kapacitásának a bővítése jelentős terheket venne le a szakellátás korlátozott kapacitása miatt a családokra, ezen belül főként a nőkre háruló jelenlegi ápolási feladatokból. A tartós bentlakást, az átmeneti elhelyezést, illetve a rehabilitációt biztosító intézmények területileg arányos fejlesztése jelenleg kielégítetlen szükségleteket fedne le. A kapacitások fejlesztése másfelől javítaná az ellátottakkal való kapcsolattartást a családtagokkal, és megkönnyítené a legtöbb esetben a látogatást megvalósító nők helyzetét (a látogatás idő- és költségráfordítása csökken). Az ápolási szükséglet felmerülését követően főként az ápolást végző női családtagoknak jelentős segítséget biztosítana egy szakellátási tanácsadó és szolgáltató központ, amely rálát a szakellátási intézményekre és a felmerülő szükségletnek megfelelően célzottan ad tanácsot a betegek és ápolásra szoruló személyek szakszerű elhelyezésével kapcsolatban.

A ***fogyatékossággal élők, szenvedélybetegek és pszichiátriai betegek*** célcsoportjának helyzetére vonatkozóan számos javaslat fogalmazódott meg. A tartós bentlakást, az átmeneti elhelyezést, illetve a rehabilitációt biztosító intézmények területileg arányos fejlesztése itt is a közeljövő fejlesztési feladatai között jelent meg, s felmerült javaslatként egy átmeneti elhelyezési és rehabilitációs „fejlesztési út" tanácsadói szolgálat kialakítása is. További javaslatként fogalmazódott meg olyan ellátás kialakítása, amely a kettős, vagy többes diagnózisú ellátottak számára biztosít a mindenkori szükséglethez illeszkedő, szakszerű ellátást. További javaslatként fogalmazódott meg a fogyatékossággal élő személyek aktivitási körének (háztartási, sport, művészeti stb.) bővítése, illetve az ellátást biztosító szakemberek felkészítése e tevékenységi körök szervezésére, szakszerű lebonyolítására.

A ***mélyszegénységben, illetve tanyán élők, valamint a romák*** szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférése érdekében a tartós bentlakást, az átmeneti elhelyezést és a rehabilitációt biztosító intézmények kapacitásának bővítése merült fel javaslatként. Az alternatív piaci szolgáltatások igénybevételét ugyanis a mélyszegénységben élők és romák fizetőképesség hiányában nem tudják megoldani, így a körükben élő ellátottak szükségleteinek szakszerű kielégítése nem biztosított. A kapacitások fejlesztésének megfogalmazásakor további igényként merült fel a területileg kiegyenlített fejlesztés biztosítása. A távoli bentlakásos intézmények látogatása ugyanis – az intézménybe való bejutást követően – az anyagi helyzet, illetve a kedvezőtlen közlekedési viszonyok miatt mindhárom célcsoport (mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) számára kihívást jelent.

2.3. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a szociális ellátások területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

Bács-Kiskun megye két megyei jogú városa, Kecskemét és Baja egyaránt rendelkezik Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (FVS), amelyek helyzetértékelései és fejlesztési prioritásai szorosan illeszkednek a megyei fejlesztési dokumentumokhoz, valamint a települések Szociális Szolgáltatástervezési Koncepcióiban megfogalmazott célkitűzésekhez. A stratégiai dokumentumok közös eleme az ***antiszegregáció, a társadalmi felzárkózás és***

esélyteremtés előmozdítása, továbbá az egészségügyi, szociális és oktatási szolgáltatások hozzáférhetőségének és minőségének javítása, amelyek a Vármegyei Esélyteremtő Program szempontjából is meghatározó jelentőségűek.

A városfejlesztési dokumentumok kiemelt fejlesztési területként kezelik a szegregációval veszélyeztetett városrészek szociális városrehabilitációját. A tervezett beavatkozások elsősorban az épített környezet, az infrastruktúra és a közösségi terek megújítására irányulnak annak érdekében, hogy megelőzzék a területek szegregálódását és javítsák az ott élők életminőségét. Az *antiszegregációs célok* között megjelenik a *szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása*, azok szakmai színvonalának emelése és új szolgáltatások kialakítása is, ugyanakkor e fejlesztések tartalma és megvalósítási módja a dokumentumokban csak korlátozott részletességgel kerül bemutatásra.

Az FVS-ek és az ágazati stratégiai dokumentumok hangsúlyozzák a meglévő intézmények és szolgáltatások infrastrukturális fejlesztésének szükségességét, a működést támogató eszközök korszerűsítését, valamint a szociális szférában dolgozó szakemberek létszámának, szakmai összetételének és képzettségének javítását. Visszatérő problémaként jelenik meg a szakemberhiány, a túlterheltség, a fluktuáció és a kiégés veszélye, továbbá a munkavégzés feltételeinek és társadalmi elismertségének hiányosságai. A dokumentumok ugyanakkor e problémák kezelésére elsősorban általános célkitűzéseket fogalmaznak meg, míg a konkrét beavatkozások, finanszírozási eszközök és megvalósítási mechanizmusok az FVS-ben kevésbé kidolgozottak.

A helyzetelemzések alapján a két város a kötelező szociális alap- és szakellátási feladatokat biztosítja, ugyanakkor számos szolgáltatási területen *jelentős kapacitáshiány* tapasztalható. Különösen az *időskorú lakosság* növekvő aránya jelent egyre nagyobb kihívást. A *házi segítségnyújtás* iránti igény folyamatosan emelkedik, miközben a szolgáltatások túlterheltsége általános jelenség. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és a Gondosóra program párhuzamos működése bizonytalanságot eredményez az ellátottak körében, ami indokolttá teszi a szolgáltatások összehangolását és egységesebb szabályozását.

Baján a helyzetértékelő elemzésben további hiányterületként jelenik meg a *tanyagondnoki szolgáltatás hiánya*. Bár a szolgáltatás nem kötelező önkormányzati feladat, a jelentős külterületi lakosság és a növekvő szükségletek alapján az önkormányzat tervezi annak bevezetését. A *nappali ellátások* területén mindkét városban különösen a demens személyek, valamint a nagykorú fogyatékossággal élő személyek ellátásában mutatkoznak jelentős kapacitásproblémák.

A szakosított szociális ellátások esetében hasonló hiányosságok figyelhetők meg. Az átmeneti elhelyezést, rehabilitációt, lakóotthonokat és támogatott lakhatási formákat érintő szolgáltatások több esetben hiányoznak vagy korlátozott kapacitással működnek. A fogyatékossággal élők esetén az elszigeteltség, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés jelenti a legfőbb akadályt. Megnehezíti a szükséglet ellátásához szükséges kapacitások fejlesztését, hogy a településen fogyatékossággal élők létszámára, a fogyatékosság formájára és mértékére pontos adat nem áll rendelkezésre.

Számos *nem kötelező szakosított szociális ellátási forma nem érhető el*, vagy csak szűk kapacitással, nem önkormányzati fenntartásban, ellátási megállapodás keretében működik. A stratégiai dokumentumok ezeket a szolgáltatási hiányokat egyértelműen azonosítják, és azok hátterében elsősorban a forrás- és szakemberhiányt jelölnek meg, ugyanakkor az FVS-ben megfogalmazott megoldási javaslatok többnyire általános fejlesztési célok szintjén maradnak pl. *„Az idősgondozás feltételeinek megteremtése és fejlesztése; Bölcsődék és óvodák infrastruktúrájának fejlesztése; Szegregációval veszélyeztetett területek szociális városrehabilitációja”* és lényegesen korlátozottabb körben kerülnek a stratégiai

dokumentumokban konkrét intézkedések megfogalmazásra: pl. *„szakmaiközi hálózatok fejlesztése és működtetése, antidiszkriminációs jelzőrendszer működtetése, esélyteremtő programok, közösségi és szociális funkciót szolgáló tevékenységek, közösségfejlesztést célzó programok szervezése az alacsony státuszú családok részére, szociális munka támogatása, problémafeltáró és felzárkóztató programok indítása (életvezetés, pénzügyi-adósságkezelési tanácsadás, mentálhigiénés tréningek, digitális felzárkóztatás)”* stb.

A dokumentumok egy *„gondoskodó és szolidáris”* helyi társadalom kialakítását tűzik ki célul, azonban az ehhez vezető, a szociális szolgáltatásokat és szakellátásokat konkrétan érintő intézkedések, fejlesztési és ütemtervek számos területen további kidolgozást igényelnek.

2.4. Gyermekjóléti alapellátások

2.4.1. Gyermekjóléti szolgáltatások

2.4.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.4.1.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Bács-Kiskun megyében a KSH adatai szerint 2024-ben rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek havi átlagos száma 8.299 fő, megállapított hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma 4.528 fő, megállapított halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és nagykorúvá vált gyermekek száma 1.353 fő, védelembe vett gyermekek száma 1.900 fő, veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 4.018 fő. Az adatok a szükségletek széles körű fennállását igazolják, amelyek kielégítésére a rendelkezésre álló szolgáltatási kapacitások sem mennyiségi, sem minőségi értelemben nem bizonyulnak elegendőnek.

Szünidei étkeztetésben részesül a megyében 2.348 gyermek. A megye 119 településből 20 településen nem érhető el vagy a szülők nem élnek a gyermekek számára nyújtott szünidei étkeztetés lehetőségével (Bácsszentgyörgy, Bátmonostor, Bugacpusztaháza, Császártöltés, Csólyospálos, Drágszél, Dunaszentbenedek, Érsekcsanád, Harkakötöny, Helvécia, Homokmégy, Jakabszállás, Kunbaracs, Kunszállás, Miske, Móricgát, Tiszaug, Újsolt, Vaskút, Zsana). A Bajai és a Kalocsai járásban található a legtöbb olyan település, amelyben a szünidei étkeztetés a gyermekek számára nem biztosított. Főként azok a települések tartoznak ebbe a körbe, amelyek népességszáma alacsony, de vannak kivételek, a szolgáltatást nem biztosító nagyobb lélekszámú települések is. Célszerű arra is felhívni a figyelmet, hogy a megyében a veszélyeztetett kiskorúak száma helyenként magasabb, mint a szünidei étkeztetésben részesülő gyermekek száma, ami további kielégítetlen szükségletre utal.

A járási központokban működő ***Család- és Gyermekjóléti Központok*** által nyújtott *speciális szolgáltatások* (jogi, pszichológiai tanácsadás, mediáció, kapcsolattartási ügyelet) elérhetősége terén a megye egyes járásai, valamint a járásokon belüli települések között jelentős különbségek vannak. Ez egyfelől a területi egyenlőtlenségre (költséges és időigényes utazás a szolgáltatás helyszínére), másfelől a rendelkezésre álló kapacitásoknak nem a szükséglethez illeszkedő elosztására hívja fel a figyelmet. A források és kapacitások elosztása jelenleg elsősorban a települések lélekszámához igazodik, nem pedig a ténylegesen jelentkező szükségletekhez, aminek következtében a kisebb népességű, ugyanakkor magas arányban hátrányos helyzetű lakossággal rendelkező települések a szolgáltatások megszervezése során jelentős hátrányba kerülnek. A kapacitás- és a szakemberhiány miatt a korai felismerés és a gyermekvédelmi problémák eszkalációjának megelőzése csak korlátozott mértékben valósul meg.

A szociális alapellátások más szegmenseinek kapacitáshiánya, indokolja, hogy a tanácsadási formák közül kifejezetten nőtt a pszichológiai és jogi tanácsadást igénylők/igénybe vevők

száma az elmúlt években. A megnövekedett igény a Központokban dolgozó szakemberek kapacitása nem képes kielégíteni. A speciális szolgáltatásokat ***(pszichológiai, jogi, addiktológiai, mentálhigiénés tanácsadás)*** nem csupán a gyermekes családok veszik igénybe, a nők és gyermekek mellett folyamatosan nő *a felnőtt férfi igénybe vevők* száma is, ami a szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatban egyfelől új ellátási területként, másfelől további kapacitásszükségletként jelentkezik.

A megye területén a ***Család- és Gyermekjóléti Szolgálatok*** valamennyi településen elérhetők, jóllehet *a szolgáltatások intenzitása, valamint az egyes településeken rendelkezésre álló kapacitások mértéke között jól dokumentálható különbségek* vannak.

A működő Család- és Gyermekjóléti Központok és Szolgálatok tevékenységében az elmúlt öt évben meghatározó szerepet kaptak ***az óvodai és iskolai szociális segítők***. A családok és gyermekek körében végzett munka jelentős része hozzájuk kötődik, a regisztrált szolgáltatások közel 80%-át ők végzik. Ezzel párhuzamosan jelentősen csökken az iskolán kívüli tevékenységek száma és volumene akár a szabadidős tevékenységek (klubok, nyári táborok) szervezését, akár más prevenciós szolgáltatások, vagy tanácsadási ügyfélkapcsolatok volumenét vizsgáljuk.

A Család- és Gyermekjóléti Szolgálat esetében a családlátogatás, az ügyintézésben nyújtott segítségnyújtás és a pénzbeli és természetbeni ellátásokhoz közvetítés volt a leggyakoribb tevékenység. A ***meglévő problémák kezelése*** a Család- és Gyermekjóléti Szolgálatok kapacitását maximálisan igénybe veszi, s mind kevesebb figyelem, kapacitás, forrás marad ***a preventív feladatok*** ellátására. A prevenció elsődlegesen a nagyobb létszámú, központi helyzetű településeken jellemző, a kisebb létszámú településeken nem, vagy csak nagyon alacsony létszámot érintve jelenik meg. Szakértők szerint a településméret szerinti ***szolgáltatási lejtő*** kialakulását különösen ott lehet megfigyelni, ahol a szolgáltatások *társulásban, közös feladatellátás formájában működnek*, s a kapacitások szűkössége miatt a családgondozók, szociális szakemberek meghatározott napokon (többnyire heti egy alkalommal) 4 órában érhetők el a településen. Így a preventív szolgáltatásokra és az ügyfélkapcsolati munkára kevesebb idő jut, mint a központi településeken. Az ügyfélkapcsolati alkalmak száma azokon a településeken, ahol a szolgáltatást nem az önkormányzat szervezi lényegesen alacsonyabb, mint a saját szolgáltatást működtető településeken. Ez felveti a kapacitás bővítésének, vagy a szolgáltatási szerkezet újragondolásának szükségességét, nagyobb szerepet biztosítva a helyi önkormányzatoknak a lakosság szükségleteinek a kielégítésében.

A szerkezeti problémák mellett az utóbbi években a pályázati források és az ágazati feladatok ellátását biztosító normatívák a ***prevenciós tevékenységek*** *(szabadidős programok, nyári táboroztatás) szűkülését* eredményezték, amelyek a korábbi években lényegesen nagyobb létszámot érintettek a településeken. Ezek között említhető pl. a gyerekek és szülők szünidei táboroztatása, illetve szünidei szabadidős programok szervezése, a gyermekek és családok készségfejlesztését biztosító programok, csoportos rendezvények szervezése, valamint a szülők számára szervezett tanácsadási programok szervezése, pl. gyermeknevelési tanácsadás, konfliktuskezelés, egészségvédelem stb. témákban.

A szolgáltatások széleskörű és hatékony működéséhez, a hiányzó szolgáltatási és tanácsadási formák bevezetéséhez, illetve megerősítéséhez, illetve a preventív feladatok ellátásához további forrásokra (feladatellátás, programszervezés költségei), eszközökre (működési, mobilitást segítő és kommunikációs), a humánerőforrás bővítésére (speciális szolgáltatást biztosító szakemberek bevonása, számának bővítése) a szolgáltatók túlterheltségének csökkentése és a felmerült szükségletek kielégítése érdekében, és a meglévő szakemberek szakmai készségeinek fejlesztésére, mentális egészségük védelmét szolgáló rendszer működtetésére (szupervízió) lenne szükség.

2.4.1.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A megyében a hátrányos helyzetű, valamint mélyszegénységben élők nagy aránya is indokolja, hogy a gyermekjóléti szolgáltatások kapacitás bővüljön, s csökkenjen az elérhetőség esetén határozottan érvényesülő települési lejtő. Bár a család- és gyermekjóléti szolgáltatás elvileg minden településen elérhető, de a forrás és kapacitáshiány, a szervezési mód és a kötelező feladatellátás során érvényesülő, a szociális szektort hátrányosan érintő szemlélet miatt ***nem minden célcsoport számára biztosított a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés.*** A kislélekszámú, tanyás települések egy részén nem elérhető a gyermekek szünidei étkeztetése, és a preventív, szabadidős programok szervezésekor is gondot okoz a forrás és kapacitáshiány. Hiányoznak a mobilitást segítő, fejlesztést szolgáló eszközök, a szakképzett munkatársak és sok esetben a működési feltételek is.

A mélyszegénységben élők, romák körében folyamatosan növekvő ellátási szükségletre való tekintettel célszerű lenne a speciális szolgáltatások kapacitásának bővítése (pl. fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, gyógytornászok, szociális asszisztensek, addiktológusok, tanácsadók stb.) humánerőforrásának fejlesztése, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés időkeretének bővítése, hogy ezek a szolgáltatások költségmentesen elérhetők legyenek az érintett családok számára. Ezeken a településeken a preventív szolgáltatások szervezésére is fontos lenne nagyobb figyelmet és több kapacitást fordítani.

A gyermekjóléti szolgáltatások elérésekor kifejezett hátrányban vannak a fogyatékossággal élő *kiskorúak, a pszichiátriai vagy szenvedélybeteg gyermekek és fiatalok és családtagjaik,* akik számára a speciális szükségleteik miatt a szabadidős, fejlesztő és rekreációs szolgáltatások szervezése nem megoldott.

2.4.1.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A gyermekjóléti szolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti szolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	***Humánerőforrás hiánya*** a gyermekjóléti szolgáltatások terén (szakemberek, segítők alacsony létszáma) jelentős.	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és kedvezőtlen munkakörülmények miatt.	a) Jelentős létszámfejlesztés, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, mediátor, családterapeuta, addiktológus stb.) szükséges.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

						nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
2.	A gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének növelése*** nem megoldott.	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) A gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozó szakemberek, munkájának megismertetésére programok és tájékoztató alkalmak szervezése. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány stb.) létrehozása, működtetése.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői.	nem
3.	A gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozók	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám,	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális Szolgáltatást ellátó	Szociális Szolgáltatást ellátó	nem

	képzése, továbbképzése*, *mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése nem megoldott.	kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	részvétel biztosítása, a szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása a gyermekjóléti szolgáltatásban dolgozók számára.	Végrehajtás határideje: 2035	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
4.	***Óvodai és iskolai*** szociális ***segítők túlterheltsége,*** kapacitáshiánya	Az óvodai és iskolai szociális segítők végzik a gyermekjóléti szolgáltatáshoz kapcsolódó feladatok jelentős részét. Az általuk ellátott tevékenység mértéke nem illeszkedik a rendelkezésre álló	a) és c) A rendelkezésre álló kapacitás bővítése, az eszközpark (mobilitási, kommunikációs, fejlesztési stb.) biztosítása, illetve korszerűsítése, a végzett tevékenység elismerése,	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit	nem

		kapacitás volumenéhez.	munkájuk ösztönzésére motivációs eszközök kifejlesztése.		egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
5.	A ***működési feltételek*** (infrastruktúra, eszközök, források) *hiányossága* a gyermekjóléti és speciális szolgáltatások terén.	A szolgáltatások működtetéséhez szükséges épületek, helyiségek, eszközök hiánya, elavultsága, a preventív és fejlesztő tevékenységek ellátáshoz szükséges szakmai, kommunikációs és mobilitási eszközök (gépjármű, kerékpár) hiánya akadályozza a szolgáltatások megfelelő mennyiségű és színvonalú ellátását.	a) A működési feltételek és az eszközellátottság javítását szolgáló fejlesztések, beszerzések, pályázati források biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális	nem

					releváns államigazgatási szervezetek	intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
6.	***Szünidei étkeztetés*** és (szabadidős) ***programok hiánya***	A gyermekek számára a szünidei étkeztetés és programszervezés a családok működőképességének (a foglalkoztatás biztonságának) megőrzése szempontjából kulcsfontosságú, mivel szünidőben nem megoldott a gyermekek napközbeni felügyeletének és étkeztetésének biztosítása.	a) és c) A szünidei étkeztetés biztosítása, a szünidei táborok és (szabadidős) programok szervezése, a programok szervezéséhez és az étkeztetés megszervezéséhez források és szakemberek biztosítása	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok , nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

7.	***Szülők számára*** szervezett tanácsadás, prevenciós programok, csoportos ***készségfejlsztés*** hiánya	A szociális kompetenciák fejlesztése a családok életének szervezésekor kiemelt jelentőségű. A hátrányos helyzetű szülők körében tapasztalható szocializációs deficitek csökkentésére forrás- és kapacitáshiány, valamint a prevenciós szemlélet érvényesülésének akadályai miatt az elmúlt években nem került sor.	c) Ingyenesen elérhető programok, tevékenységek, fejlesztési lehetőségek szervezése a szülői kompetenciák fejlesztése érdekében a településen élő szülők és családjuk számára. A szemléletformáláshoz és a programok megvalósításához források, feltételek (helyiség, eszközök) és szakemberek biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
8.	***Fiatalok és hátrányos helyzetű gyermekek számára*** szervezett ***prevenció***s	A fiatalok és hátrányos helyzetű gyermekek szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és sportprogramok szervezése,	a) és c) A fiatalok és hátrányos helyzetű gyermekek számára szervezett prevenciós programok, kreatív tevékenységek szervezése, ezek feltételének	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei	nem

	programok ***hiánya***	öntevékeny csoportok támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós tevékenységi formák (előadások, workshopok, vetélkedők, kreatív tevékenységek stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt nem, vagy csak igen korlátozott mértékben szerveződött az utóbbi években.	biztosítása (helyszín, anyagi háttér, szakember, eszközök stb.)		önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
9.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés térbeli és kapacitás béli ***korlátai***	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés a legtöbb településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás	c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása helyben, a szolgáltatók mobilitásának növelésével, a szolgáltatás feltételrendszerének (helyiség, eszközök) helyben biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

		helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	Az „utazó” szolgáltatások feltételeinek megteremtése.		gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
10.	A ***speciális szolgáltatások***hoz való hozzáférés ***korlátai*** a rászorulók ingyenes ***szállítás***át biztosító lehetőségek hiánya, vagy szűk kapacitása miatt.	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés a legtöbb településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye- és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	a) és c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása a települések, illetve az ellátásban résztvevő szervezek szállítókapacitásainak kialakításával, bővítésével. Forrás biztosítása a szállítóeszközök beszerzéséhez, minőségi cseréjéhez.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

					államigazgatási szervezetek	szervezetek vezetői	

A gyermekjóléti szolgáltatások eredményességének és hozzáférhetőségének javítása érdekében átfogó kapacitásfejlesztésre van szükség. Ennek keretében indokolt a *szakemberállomány bővítése*, különösen a speciális kompetenciákkal rendelkező szakemberek (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, családterapeuta, addiktológus, mediátor stb.) bevonásával, mivel a jelenleg rendelkezésre álló humánerőforrás számos esetben nem elegendő a komplex szükségletek megfelelő kezeléséhez. A szakemberhiány mérséklése érdekében szükséges *a pálya vonzerejének növelése*, a munkavállalók szakmai és társadalmi elismerésének erősítése, valamint a folyamatos továbbképzési, szupervíziós és mentálhigiénés támogatások biztosítása a kiégés megelőzése és a szakemberek megtartása érdekében.

A szolgáltatások minőségének javításához elengedhetetlen a *működési feltételek fejlesztése*, az infrastruktúra és az eszközellátottság korszerűsítése, valamint a fejlesztésekhez szükséges pályázati és költségvetési források biztosítása. Kiemelt jelentőségű továbbá a helyben elérhető speciális szolgáltatások bővítése, különösen a kisebb településeken, a szolgáltatók mobilitásának növelésével és a szolgáltatásnyújtás helyi feltételeinek megteremtésével. További megoldást jelenthet az ellátásban résztvevő szolgáltatások, illetve az érintett települések szállítási kapacitásának bővítése, korszerűsítése, hogy valamennyi érintett számára biztosított legyen a szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

A gyermekek és családok szükségleteire adott válaszok erősítése érdekében indokolt a *prevenciós, fejlesztő és szabadidős programok*, a szünidei gyermekétkeztetés, valamint a szülői kompetenciákat fejlesztő szolgáltatások fenntartható támogatása. Ezek a beavatkozások hozzájárulhatnak a hátrányok kialakulásának megelőzéséhez, korai kezeléséhez, a gyermekek jóllétének javításához, valamint a családok problémamegoldó és erőforrás-mobilizáló képességének erősítéséhez.

2.4.1.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A gyermekjóléti szolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekjóléti szolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	***Humánerőforrás hiánya*** a ***speciális szükséglettel rendelkező gyermekek ellátása terén*** (pszichológusok, fejlesztőpedagógusok, gyógytornászok, gyógypedagógusok stb. alacsony létszáma) általános.	A kapacitások aránytalan elosztása, forráshiány, a képzés hiányosságai, a betöltetlen álláshelyek az alacsony presztízs, díjazás és munkakörülmények miatt.	a) Jelentős létszámfejlesztés, speciális szolgáltatást biztosító szakemberállomány bővítése (pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyógytornász, gyógypedagógus, családterapeuta, addiktológus stb.) a gyermekjólét terén tevékenykedő	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	nem

			szervezetekben és a Gyermekjóléti Központokban.			egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
2.	A gyermekjóléti szolgáltatásban speciális szolgáltatás biztosító szakemberek és a hátrányos helyzetű célcsoport körében dolgozó munkatársak ***képzése, továbbképzése***, ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	A szolgáltatás ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) és c) A képzések, továbbképzések szervezése, a részvétel biztosítása, a szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések, konzultációk, konferenciák biztosítása a speciális szolgáltatást biztosító szakemberek és a hátrányos helyzetű célcsoport körében dolgozó munkatársak számára.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	***Óvodai és iskolai szociális segítők túlterheltsége,*** a speciális szükségletű és hátrányos helyzetű célcsoport szükségleteinek felismerésére, kielégítésére irányuló ***szaktudás hiánya***	Az óvodai és iskolai szociális segítők végzik a gyermekjóléti szolgáltatáshoz kapcsolódó feladatok jelentős részét. Az általuk elvégzett képzés sok esetben nem készíti fel a szakembereket a speciális szükséglettel és hátrányos helyzetű célcsoporttal való hatékony együttműködésre.	a) és c) A rendelkezésre álló szakemberállomány tudásának bővítése és felkészítése a speciális szükségletű célcsoporttal való együttműködésre. A szolgáltatás kapacitásának bővítése, a célcsoport speciális igényeit figyelembe vevő eszközpark (mobilitási, kommunikációs, fejlesztési stb.) biztosítása, illetve korszerűsítése, a végzett tevékenység elismerése, munkájuk ösztönzésére motivációs eszközök kifejlesztése.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

4.	A fogyatékossággal élők, romák, mélyszegénységben és tanyán élő gyermekek és fiatalok ***speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférésének*** térbeli és kapacitás béli korlátai	A speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés a legtöbb településen nem biztosított. A szolgáltatások többnyire koncentráltan a megye és járásszékhelyen elérhetők. Ez a célcsoportok körében komoly korlát, mert a szolgáltatás helyszínére utazás az anyagi és szervezési nehézségek miatt nem megoldott.	c) A speciális szolgáltatáshoz való hozzáférés biztosítása helyben, ***a szolgáltatók mobilitásának növelésével,*** a szolgáltatás feltételrendszereének (helyiség, eszközök) helyben biztosításával ***a szolgáltatásokhoz való eljutás*** elősegítésével, speciális ***szállítójárművek és kísérő*** személyzet biztosításával. Pályázati források és támogatási formák biztosítása a szolgáltatások térbeli akadályainak leküzdése érdekében.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
5.	***Fogyatékossággal élő gyermekek*** számára szervezett szabadidős,	A fogyatékossággal élők a legtöbb esetben nem tudnak részt	a) és c) A fogyatékossággal élők számára szervezett sport, szabadidős,	Javasolt ütemezés éves szinten.	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun	nem

	közösségi és sport***programok hiánya***	venni a közösség számára szervezett programokon, mert a speciális szükségleteik figyelembe vételére nincs mód. Hiányzik a szakértelem, az eszköz és a közösség nyitott szemlélete a közös programok szervezésére vonatkozóan.	közösségi és fejlesztő tevékenységek, illetve integrált programok szervezése, a programok eszközfeltételeinek és szakemberszükséglétének biztosítása, a tevékenységek népszerűsítése az inklúziót elősegítő szemléletformálás érdekében. Pályázati források és támogatási formák kialakítása a programok szervezésének biztosítására.	Végrehajtás határideje: 2035	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
6.	Fogyatékossággal élő, hátrányos helyzetű, illetve roma fiatalok számára szervezett ***inklúziós és tematikus programok hiánya***	A fogyatékossággal élő, hátrányos helyzetű, illetve roma fiatalok szabadidejének tartalmas eltöltésére szabadidős, kulturális és	a) és c) A fogyatékossággal élő, hátrányos helyzetű, illetve roma fiatalok számára szervezett prevenciós programok, kreatív tevékenységi formák szervezése,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok	nem

		sportprogramok szervezése, öntevékeny csoportok támogatása, az ehhez kapcsolódó prevenciós és kreatív tevékenységi formák (előadások, workshopok, vetélkedők stb.) szervezése, amely illeszkedik a korcsoport érdeklődési köréhez forráshiány miatt nem biztosított. Az esetlegesen szervezett programok nem integráltan, hanem a célcsoportokhoz illeszkedően szerveződtek, ami nehezítette az inklúzió kialakulását.	ezek feltételének biztosítása (helyszín, anyagi háttér, szakember, eszközök stb.), az integrált szabadidős csoportok kialakításának elősegítése.		, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	

7.	A ***mélyszegénységben élő családok és gyermekeik*** számára ***ingyenes szolgáltatások***hoz (szünidei foglalkozások, nyári táborok, speciális szolgáltatások, tanácsadás) való hozzáférés hiánya vagy korlátozottsága	A szolgáltatások hiánya, vagy a kapacitások korlátozottsága nem biztosítja, hogy a leginkább rászoruló csoportok számára a számukra létfontosságú szolgáltatások költségmentesen elérhetők legyenek.	A mélyszegénységben élő családok, többnyire veszélyeztetett helyzetben lévő gyermekei számára a speciális szolgáltatások (pszichológiai, nevelési tanácsadás, függőségek kezelése, gyógypedagógiai, vagy fejlesztőpedagógiai szolgáltatás, gyógytornász, logopédus stb.) elérhetőségének biztosítása a lakóhelyükön. Pályázati források és támogatási formák kialakítása a programok szervezésének biztosítására.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

8.	Fogyatékossággal élő, hátrányos helyzetű, illetve roma ***fiatalok szülei számára szervezett tanácsadás,*** prevenció programok, csoportos készségfejlesztés hiánya	A szociális kompetenciák fejlesztése a családok életének szervezésekor kiemelt jelentőségű. A szülők körében tapasztalható szocializációs deficitek csökkentésére forrás, kapacitás és a preventív szemlélet érvényesülésének akadályai miatt az elmúlt években nem került sor.	a) és c) Ingyenesen elérhető programok, tevékenységek, fejlesztési lehetőségek szervezése a szülői kompetenciák fejlesztése érdekében a hátrányos helyzetű és speciális szükségletű gyermeket nevelő szülők és családjuk számára. Pályázati források és támogatási formák kialakítása a programok szervezésének biztosítására.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése során kiemelt figyelmet szükséges fordítani a *mélyszegénységben élő, roma, fogyatékossággal élő, valamint a tanyás térségekben élő gyermekek és családok sajátos szükségleteire*, mivel e csoportok gyakran halmozott hátrányokkal és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés jelentős akadályaival szembesülnek. Ennek érdekében indokolt a *szolgáltatási kapacitások bővítése, különösen a speciális szaktudással rendelkező szakemberek bevonásával*, valamint a helyben elérhető speciális szolgáltatások fejlesztése. Ilyen programok lehetnek a speciális szükséglettel rendelkezők (pl. mozgáskorlátozottak, mentális problémával vagy szocializációs deficittel küzdők, vagy fogyatékossággal élők) számára is elérhető szünidei, napközbeni felügyeletének, szabadidős és készségfejlesztő programjainak szervezése, az ehhez szükséges kapacitás kialakítása, megerősítése.

A területi és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében szükséges *a szolgáltatások elérhetőségének javítása*, különösen a kistelepüléseken és tanyás térségekben, a szolgáltatók és szolgáltatást igénybe vevők mobilitásának növelésével, valamint a szolgáltatás elérhetőségének a lakóhelyen történő biztosítása érdekében helyben a megfelelő infrastruktúra kialakítása és az eszközellátottság (mobilitás, kommunikációt, fejlesztést segítő eszközök) javítása. Emellett fontos a hátrányos helyzetű gyermekeket és családokat célzó *prevenciós, fejlesztő és közösségi programok, a szünidei szolgáltatások*, valamint a szülői kompetenciákat erősítő beavatkozások bővítése és fenntartható finanszírozása a kislélekszámú, illetve tanyás településeken is.

Ezek az intézkedések hozzájárulhatnak a társadalmi kirekesztődés mérsékléséhez, a prevencióhoz és korai problémakezeléshez, valamint a gyermekek esélyeinek javításához.

2.4.2. Gyermekek napközbeni ellátása

2.4.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.4.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Bács-Kiskun megye járásaiban a 0–3 éves korú gyermekek napközbeni ellátása megoldottnak tűnik. 4 bölcsőde típusban (bölcsőde, családi bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, mini bölcsőde) 3.358 férőhelyen 3.298 gyermek elhelyezésére került sor a 2024. évben. Valamennyi járásban a települések többségében elérhetők a bölcsődei szolgáltatások. Mini bölcsődéi férőhely a megyében csak egy járásban nem érhető el (Kiskunfélegyháza), de ott működik a megyében az egyedüli munkahelyi bölcsödé. A családi bölcsődék száma is jelentős, csupán három járásban nem biztosított ez az ellátás (Bácsalmási, Jánoshalmai, Kiskunmajsai járások).

A kapacitásszámokat és az igénybevételt összevetve hangsúlyoznunk kell, hogy a legtöbb járásban a rendelkezésre álló kapacitások kihasználtsága 95% fölötti. A Kecskeméti és Jánoshalmai járásban a bölcsődék 100% fölötti kapacitással üzemelnek és a Kalocsai és Kunszentmiklósi járásban maximális kapacitáskihasználtság jellemző. Ezekben a járásokban igazoltan vannak kielégítetlen szükségletek a gyermekek napközbeni ellátása terén, aminek feltárása és kezelése szükségszerű lenne a közeljövőben, de a többi járás esetében is érdemes áttekinteni a szükségleteket. A Bajai és Kiskőrösi járásban mutatkoztak a 2024. évben tartalékok a gyermekek napközbeni ellátását biztosító szolgáltatóknál, de ezek sem nevezhetők igazi plusz kapacitásnak, csupán néhány gyermek elhelyezését tennék lehetővé járásonként.

A férőhely hiánya mellett további szükségletként merült fel a segítő és fejlesztő szakemberek hiánya a bölcsődékben (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász) és néhány esetben gondot jelent a nyári szabadságok ideje alatt a gyermekek napközbeni felügyeletének a megszervezése is.

2.4.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A speciális szükséglettel rendelkező gyermekek (speciális étrend, mozgás- vagy értelmi korlátozottság, földrajzi távolság) elhelyezése kihívást jelent az érintett családok számára. A kis lélekszámú, idős népességgel rendelkező települések, vagy szórványtanyákon élők esetében is gondot jelent a 3 éves kor alatti gyermekek napközbeni ellátása, mert a bölcsődék szervezése nem gazdaságos, a gyermekek alternatív napközbeni ellátásának pedig nincs kialakult hagyománya ezeken a településeken. A legtöbb esetben hiányzik az infrastruktúra és a szakértelem alternatív ellátási formák létrehozásához.

2.4.2.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A gyermekek napközbeni ellátása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek napközbeni ellátásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Bölcsődei ***férőhelyek és alternatív napközbeni gyermekfelügyelet*** fejlesztésének ***szükségessége***	A bölcsődei kapacitás kihasználtsága a megyében a maximálishoz közelit. Indokoltak a kapacitásbővítő fejlesztések különösen azokon a településeken, ahol a szolgáltatás jelenleg nem, vagy korlátozott kapacitással elérhető.	a) és c) A bölcsődei férőhelyek és alternatív napközbeni ellátások fejlesztéséhez szükséges fejlesztési források elérhetőségének biztosítása, kapacitásnövelő fejlesztések támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

2.	Bölcsődei ***infrastruktúra és eszköztár fejlesztésé***nek szükségessége	A bölcsődei férőhelyek bővítéséhez néhány településen nem áll rendelkezésre megfelelő infrastruktúra, illetve a működő bölcsődék eszközparkjának korszerűsítésére is számos esetben szükség lenne.	a) és c) A bölcsődei férőhelyek iránti igény indokolja a gyermekek napközbeni ellátásának fejlesztését és az ehhez szükséges infrastrukturális feltételek, illetve eszközpark beszerzésének/korszerűsítésének támogatását, pályázatok kiírását ezek fejlesztésére.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
3.	A ***speciális szolgáltatást biztosító szakemberek*** (pl. (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász) ***korlátozott elérhetősége***	A speciális szolgáltatást biztosító szakemberek hiánya a 0-3 korosztály fejlesztése esetében is jellemző.	a) A speciális szolgáltatást biztosító szakemberek számának bővítése, mobilitásának elősegítése, a fejlesztéshez szükséges eszközparkjának bővítése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	nem

					nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
4.	A gyermekek ***napközbeni felügyelet***ének megszervezése a ***nyári szabadságok ideje alatt*** (időszakos alternatív napközbeni gyermekfelügyelet) nem megoldott.	A gyermekek napközbeni felügyelete a nyári szabadságok ideje alatt - különösen a kisebb településeken, ahol csupán egyetlen gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmény működik - nem biztosított.	A gyermekek napközbeni felügyeletét biztosító alternatív ellátások szervezésének támogatása források elérhetőségének biztosításával, kapacitásnövelő fejlesztések támogatásával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A gyermekek napközbeni ellátása terén kiemelt feladat az intézményfejlesztés és a meglévő bölcsődék esetében a férőhelyek számának bővítése az ellátási formák szükségletekhez illeszkedő formagazdagságának (pl. családi napközik, alternatív napközbeni felügyelet, szezonális szolgáltatások megszervezése stb.) biztosításával. A szolgáltatás színvonalának javítását szolgálja a bölcsődei infrastruktúra és eszköztár fejlesztése, a meglévő intézmények korszerűsítése. A szakemberek létszámának bővítése, főként a speciális ellátást biztosító szakemberek körének szélesítése (pl. fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász) a minőségi szolgáltatás további feltétele. A speciális ellátást biztosító szakemberek esetén az „utazó" szolgáltatás feltételeinek kialakítása jelentősen csökkentené a széles körben tapasztalható szakemberhiányt és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés területei egyenlőtlenségeit.

2.4.2.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A gyermekek napközbeni ellátása hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek napközbeni ellátásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Bölcsődei ***férőhelyek*** és alternatív napközbeni gyermekfelügyelet fejlesztésének szükségessége a ***speciális szükséglettel rendelkező gyermekek számára***	A bölcsődei férőhelyek kialakítása nem minden esetben támogatja a speciális szükséglettel rendelkező (értelmileg, vagy mozgásában korlátozott) gyermekek napközbeni ellátását. Indokolt olyan férőhelyek kialakítása, ahol	a) és c) A bölcsődei férőhelyek és alternatív napközbeni ellátások kialakítása a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek napközbeni ellátásának biztosítására. A fejlesztéséhez/átalakításhoz szükséges fejlesztési források elérhetőségének biztosítása, kapacitásnövelő fejlesztések támogatása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek átmeneti, vagy tartós napközbeni ellátása biztosított.			oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	Bölcsődei ***eszköztár fejlesztésé***nek szükségessége a hátrányos helyzetű, vagy speciális szükséglettel rendelkező gyermekek számára	A gyermekek napközbeni ellátása során sok esetben nem áll rendelkezésre megfelelő eszközpark a hátrányos helyzetű, vagy speciális szükséglettel rendelkező gyermekek számára.	a) és c) A bölcsődei férőhelyek, illetve a gyermekek napközbeni ellátására vonatkozó igény a hátrányos helyzetű, vagy speciális szükséglettel rendelkező gyermekek esetében indokolja a gyermekek napközbeni ellátását szolgáló átalakításokat és az eszközpark fejlesztését/korszerűsítését a szükséges források, támogatások biztosítását, pályázatok kiírását.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási	nem

					államigazgatási szervezetek	szervezetek vezetői	
3.	A speciális szolgáltatást biztosító ***szakemberek*** (pl. fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász) ***elérhetősége korlátozott***.	A speciális szolgáltatást biztosító szakemberek hiánya a 0-3 korosztály fejlesztése esetében is jellemző. Ennek a hiánynak a csökkentése különösen a hátrányos helyzetű, vagy fogyatékossággal élő gyermekek fejlesztése esetén kulcsfontosságú feladat	a) A speciális szolgáltatást biztosító szakemberek számának bővítése, mobilitásának elősegítése „utazó szolgáltatások" kialakítása, a fejlesztéshez szükséges eszközpark bővítése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A gyermekek napközbeni ellátásának biztosítása a speciális szükséglettel rendelkező (fogyatékossággal élő), vagy hátrányos helyzetű gyermekek számára is szükségszerű lenne. A nők munkaerőpiaci szerepvállalását, s az érintett gyermekek fejlődését nagymértékben meghatározza, hogy milyen mértékben érhetők el számukra ezek a szolgáltatások. A speciális szolgáltatásokhoz (fejlesztőpedagógus, logopédus, gyógytornász) való hozzáférés biztosítása a szakemberek létszámának fejlesztésével, a szolgáltatás elérhetőségének biztosításával (pl. utazó szolgáltatások, vagy bővített szállítási kapacitás a gyermekek és szülők számára a szolgáltatások elérésének biztosítása érdekében) a tanyán illetve mélyszegészségben élő, szocializációs deficitekkel küzdő, roma, vagy fogyatékossággal élő gyermekek társadalmi integrációjához kifejezetten fontos lenne.

2.4.3. Gyermekek átmeneti gondozása

2.4.3.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.4.3.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A megyében a gyermekek átmeneti gondozására kiépített szolgáltatási rendszer viszonylag szűk. Gyermekek átmeneti otthona csak Kecskeméten működik, helyettes szülői ellátásra csupán két településen (Kiskunfélegyháza, Kiskőrös), nem hálózati együttműködés keretében van lehetőség és 4 járásban működik családok átmeneti otthona. A megye legtöbb járásában a gyermekek átmeneti elhelyezésre nincs elkülönített szolgáltatási egység.

2.4.3.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A gyermekek átmeneti gondozásában érintettek számos esetben hátrányos helyzetű, vagy roma családokból kerülnek ki. Mivel a szolgáltatási rendszernek csak néhány járásban van gondozási helye, a gyermekek átmeneti elhelyezése nem megoldott és az érintett családok számára kihívást jelent a kapcsolattartás, ha a gyermek egy távolabbi helyszínen elhelyezésre kerül, mert a távolság akadályozza a családokba való visszailleszkedést.

2.4.3.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A gyermekek átmeneti gondozása LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek átmeneti gondozásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (rmegyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Az átmeneti gondozást biztosító szolgáltatási formák és ***férőhelyek szűk körűek***.	A gyermekek elhelyezésére, az ellátóhelyek kevés száma miatt a lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód. Ez egyfelől a kapcsolattartást nehezíti (anyagi és időráfordítás), másfelől a „visszagondozás” esélyét csökkenti még abban az esetben is, ha	Az átmeneti gondozást biztosító ellátási formák és férőhelyek átfogó helyzetértékelésének elkészítése, a szükségletek feltárása és a kapacitások bővítésére források, eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi,	nem

		szakmai szempontból erre mód lenne.			oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Humánerőforrás hiánya*** a gyermekek átmeneti gondozását biztostó rendszerben	A szakemberek hiánya ezen a szolgáltatási területen is jelen van. A helyettes szülők köre szűk (lásd nevelőszülőhiány), a gyermekek és családok átmeneti otthona nem rendelkezik elegendő, szakmai szempontból felkészült, motivált munkaerővel.	A helyettes szülők körének bővítése, képzése, az otthonokban dolgozó szakemberek létszámának bővítése, szakmai képzése, motiválása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	***Mobilitást segítő eszközök*** (pl. személyautó, kisbuszok) ***hiánya***	A gyermekek átmeneti gondozási helyszínre, speciális szolgáltatások igénybevételére, vagy otthonába szállításához nincs megfelelő szállítási kapacitása a működő szolgáltatásoknak.	A mobilitást segítő eszközök (pl. személyautó, kisbuszok) beszerzésének támogatása, források, pályázati lehetőségek biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

Az ellátási formák bővítése, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségeinek kezelése új szolgáltatási pontok kialakításával (pl. új helyettes szülők bevonásával), illetve a leginkább elláttalan térségekben az ellátásra vonatkozó térségi megállapodások kialakításával. A gyermekek átmeneti otthona és a családok átmeneti otthona férőhelyek bővítésével, a szolgáltatási rendszer intézményeinek korszerűsítésével a gyermekek átmeneti gondozásának mennyiségi és minőségi mutatóinak javításával növelhető a szolgáltatások elérhetősége. A szolgáltatási rendszer rugalmasságának és hatékonyságának elősegítése érdekében célszerű fejleszteni a gyermekek átmeneti gondozását biztosító intézmények rendszerében a mobilitást biztosító eszközparkot a meglévő eszközök cseréjével, vagy újak beszerzésével.

2.4.3.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A gyermekek átmeneti gondozása hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek átmeneti gondozásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Az átmeneti gondozást biztosító szolgáltatási formák és ***férőhelyek szűk körűek***.	A gyermekek elhelyezésére, az ellátóhelyek kevés száma miatt a lakóhely közelében az esetek nagy részében nincs mód. Ez egyfelől a kapcsolattartást nehezíti (anyagi és időráfordítás), másfelől a „visszagondozás” esélyét csökkenti még abban az	Az átmeneti gondozást biztosító ellátási formák és férőhelyek bővítésére források, eszközök biztosítása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

		esetben is, ha szakmai szempontból erre mód lenne.			társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Humánerőforrás hiánya*** a gyermekek átmeneti gondozását biztostó rendszerben	A szakemberek hiánya ezen a szolgáltatási területen is jelen van. A helyettes szülők köre szűk (lásd nevelőszülőhiány), a gyermekek és családok átmeneti otthona nem rendelkezik elegendő, szakmai szempontból felkészült, motivált munkaerővel.	A helyettes szülők körének bővítése, képzése, az otthonokban dolgozó szakemberek létszámának bővítése, szakmai képzése, motiválása.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	***Mobilitást segítő eszközök*** (pl. személyautó, kisbuszok) ***hiánya***	A gyermekek átmeneti gondozási helyszínre, speciális szolgáltatások igénybevételére, vagy otthonába szállításához nincs megfelelő szállítási kapacitása a működő szolgáltatásoknak.	A mobilitást segítő eszközök (pl. személyautó, kisbuszok) beszerzésének támogatása, források, pályázati lehetőségek biztosításával.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A gyermekek átmeneti gondozását végző ellátási formák bővítésekor kiemelt figyelmet kell fordítani a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek elhelyezésének biztosítására, a gondozást végző szakemberek szakmai felkészítésére, a speciális szükséglet kielégítésére alkalmas szolgáltatások (pl. pszichológus, gyógypedagógus, gyógytornász stb.) biztosítására

A szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi egyenlőtlenségeinek kezelése és új szolgáltatási pontok kialakítása (pl. új helyettes szülők bevonásával) különösen a mélyszegénységben élő, roma vagy tanyai településen élő családok és gyermekek számára fontos, hogy a kapcsolattartás – amennyiben lehetséges – biztosított legyen a gyermekek átmeneti elhelyezésének idejére is. A szolgáltatási rendszer rugalmasságának és hatékonyságának elősegítése érdekében célszerű fejleszteni a gyermekek átmeneti gondozását ellátó intézmények rendszerében a mobilitást biztosító eszközparkot a meglévő eszközök cseréjével, vagy újak beszerzésével, figyelembe véve az esetleges speciális szükségleteket (pl. kerekesszékkel való szállítás stb.).

2.4.4. Gyermekek esélynövelő szolgáltatásai

2.4.4.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.4.4.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Bács-Kiskun megyében 2024-ben az igénybe vevői létszámok alapján 3 településén (Jánoshalma, Katymár, Kecskemét) működött Biztos Kezdet Gyerekház. A KSH szerint 2024-ben 73 gyerek kapcsolódott be a Gyerekházak által szervezett programokba. A korai életszakaszban lévő hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatását segítő szolgáltatáshoz a hozzáférés a megye számos járásában nem biztosított. 2021-ben még öt településen működött Gyerekház. A KSH azonban 2023–2024-ben a mélykúti, 2024-ben a kiskunmajsai Gyerekházban már nem regisztrált ellátott gyermekeket. A jánoshalmai és katymári Gyerekházban nőtt, a kecskeméti Gyerekházban változatlan maradt a rendszeresen igénybe vevő gyerekek száma.

Bács-Kiskun megyében 2024-ben 5 településen működött Tanoda és 149 gyerek kapcsolódott be a munkájába. 2020–2024 között csökkent a Tanodák száma (2020: 6 tanoda; 2024: 5 tanoda) és a tanodai programban résztvevő gyerekek száma (2020: 215 fő; 2024: 149 fő).

A hátrányos és többszörösen hátrányos helyzetű gyerekek jelentős száma miatt több járásban is szükség lenne gyermekek esélyeit növelő szolgáltatások bővítésére, különösen a megye déli részén. Ezek a szolgáltatások az érintett településeken fontos információs pontként is szolgálnak, valamint más szervezetekkel, intézményekkel összefogva számos programot szerveznek a gyermekek és szüleik számára.

2.4.4.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

Mivel a gyermekjóléti alapellátások – beleértve a gyermekjóléti szolgáltatásokat, a gyermekek napközbeni ellátását, a gyermekek átmeneti gondozását és a gyermekek esélynövelő szolgáltatásait – terén jelentős kapacitáshiány azonosítható a megyében, kiemelt jelentőségű lenne a gyermekek esélyeit növelő szolgáltatások körének bővítése a hátrányos helyzetű célcsoportok körében. A rendszerszerűen megjelenő hiányok és működési kockázatok a hátrányos helyzetű célcsoportokat kiemelten érintik.

2.4.4.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek esélynövelő szolgáltatásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A gyermekek esélynövelő ***szolgáltatásainak száma alacsony***, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés (különösen a megye déli részén) korlátozott.	A forrás és szakemberhiány, illetve a preventív szemlélet érvényesülésének korlátozottsága miatt a szolgáltatások száma alacsony.	a) Célszerű lenne egy átfogó helyzetfelmérés készítése a szolgáltatási szükségletre vonatkozóan megyei szinten c) Települési szinten szükségszerű lenne az esélynövelő szolgáltatások létrehozása, fenntartása,	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

			fejlesztése, illetve a mindehhez szükséges források biztosítása		egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Szakemberhiány*** a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak létrehozása, fejlesztése és fenntartása terén.	A szakemberhiányt a gyermekek esélynövelő szolgáltatásai terén főként a forráshiány, illetve a képzett és motivált szakemberek szűk kínálata magyarázza.	a) A szakemberek létszámának fejlesztésére, motiválására, képzésére többletforrás szükséges c) A települések motiválása, támogatása a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak biztosítására kiemelt feladat.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	A ***preventív szemlélet korlátozott érvényesülése*** a gyermekek esélynövelő szolgáltatásaival kapcsolatban.	A működő szolgáltatások jelentős része krízis kezelésére fókuszál, melynek hátterében szemléleti okok és forráshiány áll.	a) Az esélynövelő szolgáltatásokra irányuló szemlélet változását segítő képzések, programok, tapasztalatcserék, workshopok szervezése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A lakosság hozzáférésének javításához tervezett beavatkozásokra vonatkozó fenti táblázat alapján részletesen fejtse ki a lakossági hozzáférést nehezítő, akadályozó tényezők enyhítésére, felszámolására irányuló beavatkozásokat, lehetséges megoldásokat!

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak fejlesztése, számának növelése, elérhetőségének biztosítása kiemelkedő feladat lenne. Különösen azokban a járásokban célszerű jelentős figyelmet és forrást irányítani a szolgáltatások fejlesztésére, ahol a hátrányos helyzetű családok aránya magas. Célszerű lenne vizsgálni, hogy mi az oka annak, hogy a szolgáltatások száma és a szolgáltatást igénybe vevő gyermekek száma az elmúlt öt évben jelentősen csökkent úgy, hogy a jogosultak száma jelentősen nem változott. Kiemelt figyelmet kell fordítani a szakemberek képzésére és motiválására, akik az esélynövelő szolgáltatásokban kulcsfontosságú szerepet töltenek be.

Programok szervezésével és a társadalmi nyilvánosság erősítésével törekedni kell a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak és ezek jelentőségének bemutatására, valamint a preventív személet erősítésére mind a döntéshozók, mind a lakosság körében.

2.4.4.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásai hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekek esélynövelő szolgáltatásában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A gyermekek esélynövelő ***szolgáltatásainak száma alacsony***, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés (különösen a megye déli részén) korlátozott.	A forrás és szakemberhiány, illetve a preventív szemlélet érvényesülésének korlátozottsága miatt a szolgáltatások száma alacsony.	a) Célszerű lenne egy átfogó helyzetfelmérés készítése a szolgáltatási szükségletre vonatkozóan megyei szinten. c) Települési szinten szükségszerű lenne az esélynövelő szolgáltatások	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

			létrehozása, fenntartása, fejlesztése, illetve a mindehhez szükséges források biztosítása.		társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
2.	***Szakemberhiány*** a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak létrehozása, fejlesztése és fenntartása terén.	A szakemberhiányt a gyermekek esélynövelő szolgáltatásai terén főként a forráshiány, illetve a képzett és motivált szakemberek szűk kínálata magyarázza.	a) A szakemberek létszámának fejlesztésére, motiválására, képzésére többletforrás szükséges c) A települések motiválása, támogatása a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak biztosítására	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

3.	A ***preventív szemlélet korlátozott érvényesülése*** a gyermekek esélynövelő szolgáltatásaival kapcsolatban.	A működő szolgáltatások jelentős része krízis kezelésére fókuszál, melynek hátterében szemléleti okok és forráshiány áll.	a) Az esélynövelő szolgáltatásokra irányuló szemlélet változását segítő képzések, programok, tapasztalatcserék, workshopok szervezése támogatandó.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2035	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális Szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A gyermekek esélynövelő szolgáltatásaira vonatkozó ismeretek és attitűdök változtatása, ennek érdekében programok szervezése és információk megosztása a döntéshozókkal és a nyilvánossággal különösen ezért jelentős, mert a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó gyermekek (mélyszegénységben élők, romák, fogyatékossággal élők) jelentős akadályokkal, előítéletekkel küzdenek már gyermekkorban, amelynek csökkentése társadalmi érdek és csak valamennyi érintett bevonásával változtatható.

2.5. Gyermekvédelmi szakellátások

2.5.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

2.5.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Bács-Kiskun megyében a KSH adatai szerint 2024-ben 1.564 ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett kiskorú élt a gyermekvédelmi szakellátás keretében gyermekotthonban, lakásotthonban vagy nevelőszülőknél. Ebből ideiglenes hatállyal elhelyezett 72 és nevelésbe vett 1.492 gyermek volt. Az utóbbi öt évben a gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek száma jelentősen nem változott. 2020-ban az 1.545 gyermekvédelmi szakellátásban részesülő kiskorúból 97 volt ideiglenes hatállyal elhelyezett és 1.448 nevelésbe vett. A gyermekvédelmi szakellátásban részesülő gyermekek több mint 90%-a nevelőszülőnél került elhelyezésre.

Az ***otthont nyújtó ellátások*** közül a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: SZGYF) által fenntartott intézmény által működtetett 5 szakmai egységben, 14 lakásotthonban és 4 külső férőhelyen összesen 138 férőhelyen biztosítottak otthont nyújtó szolgáltatást, teljes körű, illetve szükség szerinti ellátást. Az otthont nyújtó ellátások szervezésében a fentieken túl több alapítványi és egyházi szolgáltató részt vesz. A szakértők az otthont nyújtó ellátásokat biztosító fenntartók közötti együttműködés erősítését javasolták.

2020 és 2024 között a ***gyermekotthon***i férőhelyek száma a megyében nem változott, az otthonba bekerülő gyermekek száma azonban enyhe emelkedést mutat. A gyermekotthoni elhelyezésre – a szakértők véleménye szerint – az utóbbi években egyre nagyobb igény mutatkozik az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapota, a bekerüléskor jellemző speciális szükségletei (pl. függőség, enyhe depresszió és autizmus), előrehaladott életkora és a nevelőszülői hálózatok túlterheltsége miatt. Ezek a változások a férőhelyek bővítésének igényét vetik fel.

A gyermekek ***lakásotthonok***ban való elhelyezése a megyében fokozott jelentőséggel bír. A megyében a bajai, dunavecsei és kecskeméti telephelyeken kertvárosba integráltan, családi házakban kialakított lakásotthonokban, családias környezetben, több éve változatlan elhelyezéssel biztosítják az ellátást. A KSH adatai szerint a megyében a lakásotthonok férőhelyeinek száma 2020-ban 182 volt, s ez 2024-re 126-ra csökkent, az elhelyezett gyermekek száma 2020-ban 139 volt, 2024-ben 115 fő. A megyében megfigyelhető férőhelyszám-csökkenés, illetve a lakásotthonokban elhelyezett gyermekek számának mérséklődése részben az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapotával, valamint a bekerüléskor jellemző speciális szükségletekkel (pl. függőség, enyhe depresszió és autizmus) magyarázható, ami a lakásotthonokban dolgozó szakemberek szakmai képzésének/továbbképzésének igényét, szakmai összetétel szerinti fejlesztését veti fel. Mindemellett ez az ellátási területet is jelzi a képzett szociális szakemberek hiányát, és a szakember utánpótlás erősítésének szükségességét is.

Nevelőszülői hálózattal az állami fenntartású megyei gyermekvédelmi szakellátás nem rendelkezik. Ezt a gondozási formát 2011. december 1. óta ellátási szerződés keretében főként egyházi fenntartók biztosítják. A megyében több nevelőszülői hálózat is működik, amelyek rászoruló gyermekek számára biztosítanak otthont. Legnagyobb létszámmal a Szeged-Csanádi Egyházmegye fenntartásában működő Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltató nevelőszülői hálózata működik a megyében.[10]

2020-ban a nevelőszülőknél engedélyezett férőhelyek száma a megyében 1.442, a nevelésben lévő gyermekek száma 1.408 fő volt. 2024-re ezek a számok jelentősen csökkentek. Az engedélyezett férőhelyszám 1.297, a nevelőszülőknél nevelésben lévő gyermekek száma 1.245 volt. A nevelőszülői hálózat székhelyén, Kecskeméten 2020-ban 418 nevelőszülő szerepelt, ez a szám 2024-re 354-re csökkent (KSH OSAP 1208).

A nevelőszülők számának, a férőhelyeknek és a nevelésben lévő gyermekek számának csökkenése összefüggésben lehet a nevelőszülői hivatás presztízsének és az anyagi megbecsültségének csökkenésével, továbbá azzal a ténnyel, hogy az ellátásra szoruló gyermekek körében egyre nagyobb az átlagtól eltérő szükséglettel rendelkezők aránya. A nevelőszülők számának csökkenése, a jelenlegi nevelőszülői hálózat túlterheltsége, valamint a nevelőszülőknek a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek ellátására való felkészítése jelenti az egyik legnagyobb kihívást a gyermekvédelmi szakellátások terén.

Bács-Kiskun megyében már nincs önálló ***utógondozott***i otthon, vagy ennek a célcsoportnak az ellátására szakosodott állami fenntartású telephely. (A 2025-ig működő utógondozást ellátó otthon a fenntartó megítélése szerint nem volt kihasználva, így átalakították normál funkciójú lakásotthonná és a feladatot megszüntették.) A gyermekeket és fiatal felnőtteket az utógondozói hálózat más egységeiben látják el. 2024-ben 196 fiatal felnőtt részesült utógondozásban. Ez némi emelkedést mutat a 2020. évhez képest, amikor is 171 utógondozottat láttak el a rendszerben, de 2025-re ez a szám 169-re csökkent.

A szakértők véleménye szerint az utógondozói hálózatban korlátozott a gyermekek és fiatal felnőttek speciális szükségleteinek a kielégítése. A rendszerben sem a szociális szakemberek, sem a speciális szükséglet kielégítésében kulcsfontosságú szakemberek (pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus stb.) száma nem elegendő a felmerülő szükségletekhez viszonyítva.

2.5.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A gyermekvédelmi szakellátások – beleértve az otthont nyújtó ellátásokat és az utógondozói ellátást – kapcsán azonosított hiányosságok és működési kockázatok a legtöbb esetben rendszerszerűen jelennek meg (elégtelen finanszírozás, szakemberhiány, területi egyenlőtlenség stb.), és ugyan különböző mértékben, de több kiemelt célcsoportot is érintenek.

A szakkellátási férőhelyekhez (pl. fogyatékosság vagy függőség esetén) való hozzáférési nehézségek aránytalanul erősen jelentkeznek a társadalmi hátrányokkal terhelt csoportokban, különösen a mélyszegénységben és szegregált (roma) környezetben élő családok esetében. A hozzáférés mellett további nehézséget jelentenek a kapcsolattartáskor felmerülő utazási és szervezési terhek, valamint a speciális szükségletek kielégítésekor (pl. segédeszközök beszerzése) tapasztalható forráshiány. Mindezek a nehézségek a kapcsolattartást és a sikeres reintegráció esélyeit is csökkenthetik.

[10] A mind nagyobb szerepet kapó egyházi fenntartók esetében a KSH a székhely és nem ellátotti hely szerint gyűjti az adatokat, így ezeknek az adatoknak a bevonása az elemzésbe csak korlátozott módon lehetséges.

A szolgáltatások elérhetőségének, kapacitásának és támogatási formáinak korlátai nemcsak a családi szerepek és a kapcsolattartás módjaira hatnak, hanem az utógondozás folyamataira is. Ezek a nehézségek különösen érzékenyen érintik a hozzátartozókat – főként az anyákat és azokat a családtagokat, akik gondozói szerepet töltenek be –, valamint a fogyatékkal élő, tartós betegséggel küzdő vagy speciális szükségletekkel rendelkező gyermekeket és családjaikat is.

2.5.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A gyermekvédelmi szakellátások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekvédelmi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Gyermekotthoni ***férőhelyek korlátozott száma***	Egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekotthoni elhelyezésre az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapota, illetve a bekerüléskor jellemző speciális szükségletek miatt.	a) A gyermekotthoni férőhelyek számának bővítése, illetve a meglévők kapacitásának hatékonyabb kihasználása	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2030	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági	nem

						társaságok stb.) vezetői	
2.	A lakásotthonokban dolgozó ***szakemberek száma és összetétele nem illeszkedik*** az elhelyezésre kerülő gyerekek szükségleteihez.	Az elhelyezésre kerülő gyerekek körében egyre nagyobb a speciális szükséglettel rendelkezők aránya.	a) A lakásotthonokban dolgozó szakemberek számának és összetételének illesztése (több speciális szakember – pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus – alkalmazásával) a szakmai szükségletekhez. b) Szakmai képzések/továbbképzések szervezése a már ott dolgozó munkatársak számára az ellátottak speciális szükségleteinek megfelelően.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2032	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
3.	Az iskolák, valamint a lakásotthonok ***együttműködése*** ***mérsékelt intenzitású***	A lakásotthonokban élő, beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek és fiatalok integrációjának elősegítése korlátozott.	a) és c) Oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó tevékenységek támogatása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	nem

					egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
4.	***Nevelőszülők hiánya***	A nevelőszülők túlterheltsége, alacsony presztízse,	a) A nevelőszülők létszámának növelése, presztízsük, motivációjuk, megbecsültségük javítását szolgáló programok, eszközök bevezetése	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem
5.	Az utógondozói hálózatban	A rendszerben sem a szociális szakemberek, sem	a) Az utógondozói hálózatban dolgozó szakemberek számának	Javasolt ütemezés: folyamatos	Szociális szolgáltatást ellátó	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek,	nem

	korlátozott a gyermekek és fiatal felnőttek ***speciális szükségleteinek*** a ***kielégítése.***	a speciális szükséglet kielégítésében kulcsfontosságú szakemberek (pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus stb.) száma a felmerülő szükségletekhez viszonyítva nem elegendő.	és összetételének illesztése (több speciális szakember – pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus stb. -alkalmazásával) a szakmai szükségletekhez. b) Szakmai képzések/továbbképzések szervezése a már ott dolgozó munkatársak számára az ellátottak speciális szükségleteinek megfelelően.	Végrehajtás határideje: 2032	szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
6.	A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakemberek munkájának ***elismerése, szakmai presztízsének növelése*** nem megoldott.	A szakfeladatok ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) A gyermekvédelmi szakemberek, nevelőszülők munkájának megismertetésére programok és tájékoztató alkalmak szervezése. c) A munka elismerésére díjak, speciális alkalmak (pl. szakmai napok, nyílt napok, sajtó kampány	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek,	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

			stb.) létrehozása, működtetése.		nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
7.	A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	A szakfeladatok ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	a) Szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések biztosítása a gyermekvédelemben dolgozók számára.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

A szakemberek által a gyermekvédelmi szakellátások terén javasolt megoldások elsődlegesen a kapacitások bővítésére irányulnak. Elsőként a férőhely kapacitások (gyermekotthoni férőhelyek száma, nevelőszülők száma), majd a szakemberek körének és szolgáltatói kapacitásának bővítése áll a javaslatok középpontjában. Kiemelt fejlesztendő terület a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek és fiatalok életminőségét, társadalmi beilleszkedését segítő szakemberek (pszichológus, fejlesztő pedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus, stb.) és szakmai tudások (konfliktuskezelés- és agresszió kezelés, szer- és viselkedési függőségek diagnózisa és szabályozása, kreatív és művészeti tevékenységek stb.) körének fejlesztése, mivel az utóbbi években jelentősen megnőtt a szakellátásban a speciális ellátást igénylők, és/vagy mentális problémákkal küzdők köre.

További fejlesztendő terület a gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadásának, társadalmi integrációjának a segítése az együttműködő intézmények és szolgáltatások körének bővítésével és a társadalmi nyilvánosság formálásával. A rendezvények, közös tevékenységek, rendszeres médianyilvánosság, tájékoztató anyagok és alkalmak biztosításával jelentős eredmény érhető el a társadalmi befogadás terén, amelyre az utóbbi években a forráshiány miatt kevesebb figyelem és támogatás jutott.

A gyermekvédelmi szakellátás humánerőforrásának erősítése további kulcsfontosságú terület a lakosság szolgáltatásokhoz való hozzáférésének és minőségi ellátásának biztosításakor. Bár a szakfeladatok ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, a megyei és helyi szereplők számára is nyílik cselekvési tér a gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakemberek mentális egészségének megőrzése és a kiégés megelőzése terén. A szupervízió, illetve a szakmai tréningek, képzések biztosítása, a területen dolgozók motivációjának erősítése (elismerések, díjak, presztízsnövelő kommunikáció és társadalmi nyilvánosság stb.), a túlterhelés csökkentése a létszámok bővítésével, a kapacitások szükségletekhez igazításával jelentős mértékben szolgálná a szakmai területre jellemző fluktuáció csökkentését, a szolgáltatás elérhetőségét és szakmai színvonalának emelkedését.

2.5.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A gyermekvédelmi szakellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a gyermekvédelmi szakellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Gyermekotthoni ***férőhelyek korlátozott száma.***	Egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekotthoni elhelyezésre az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapota, illetve a bekerüléskor jellemző	a) A gyermekotthoni férőhelyek számának bővítése.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2030	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl.	nem

		speciális szükségletek miatt.			ellátó szervezetek	egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
2.	A fogyatékkal élőket ellátó szakmai intézményekben és szolgáltatásokban korlátozott a gyermekek és fiatal felnőttek ***speciális szükségleteinek*** a ***kielégítése.***	A rendszerben a szociális szakemberek, valamint a speciális szükséglet kielégítésében kulcsfontosságú szakemberek (pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus stb.) száma nem illeszkedik a felmerülő szükségletek mennyiségéhez és minőségéhez.	a) A fogyatékos célcsoporttal és családtagjaikkal dolgozó szakemberek számának és összetételének illesztése a szakmai szükségletekhez (több speciális szakember – pszichológus, fejlesztőpedagógus, addiktológus, gyógytornász, logopédus stb. – alkalmazásával). b) Szakmai képzések/továbbképzések szervezése az intézményekben és szolgáltatásokban dolgozó munkatársak számára az ellátottak	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

			speciális szükségleteinek kielégítése érdekében.				
3.	A fogyatékkal élőket ellátó szakmai intézményekben és szolgáltatásokban dolgozók ***mentális egészségének védelme, a kiégés megelőzése*** nem megoldott.	A szakfeladatok ellátásának alapvető feltételeit (létszám, kapacitás, díjazás, szolgáltatások) központilag szabályozzák, ezért a megyei/helyi szereplők számára csak szűk cselekvési tér áll rendelkezésre.	b) Szupervízió biztosítása, illetve a mentális egészség megőrzését és a kiégés megelőzését szolgáló tréningek, képzések biztosítása a fogyatékkal élőket ellátó szakmai intézményekben és szolgáltatásokban dolgozók számára.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	nem

MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Gyermekotthoni ***férőhelyek korlátozott száma***	Egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekotthoni elhelyezésre az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapota, illetve a bekerüléskor jellemző speciális szükségletek miatt.	a) A gyermekotthoni férőhelyek számának bővítése.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2030	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
2.	***Nevelőszülők hiánya.***	A nevelőszülők túlterheltsége, alacsony presztízse,	a) A nevelőszülők létszámának növelése, presztízsük, motivációjuk, megbecsültségük javítása. c) A nevelőszülői hálózat fejlesztése a mikrotérségekben a földrajzi távolság csökkentése, a	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	nem

			nevelésben élő gyermek és családja kapcsolattartásának elősegítése érdekében.		(pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
3.	Az iskolák, valamint a lakásotthonok ***együttműködés***e ***mérsékelt intenzitású.***	A lakásotthonokban élő, beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek és fiatalok integrációjának elősegítése korlátozott.	a) és c) Oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó tevékenységek támogatása.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
ROMÁK							

1.	Gyermekotthoni ***férőhelyek korlátozott száma.***	Egyre nagyobb igény mutatkozik a gyermekotthoni elhelyezésre az ellátásra szoruló gyermekek mentális és fizikai állapota, illetve a bekerüléskor jellemző speciális szükségletek miatt.	a) A gyermekotthoni férőhelyek számának bővítése.	Javasolt ütemezés éves szinten. Végrehajtás határideje: 2030	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Bács-Kiskun Vármegye, egyházi és civil szervezetek, további szociális szolgáltatást ellátó szervezetek	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
2.	***Nevelőszülők hiánya***	A nevelőszülők túlterheltsége, alacsony presztízse,	a) A nevelőszülők létszámának növelése, presztízsük, motivációjuk, megbecsültségük javítása	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	nem

					szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek vezetői	
3.	Az iskolák, valamint a lakásotthonok ***együttműködés***e ***mérsékelt intenzitású.***	A lakásotthonokban élő, beilleszkedési nehézségekkel küzdő, illetve diszkriminációval szembesülő gyermekek és fiatalok integrációjának elősegítése korlátozott	a) és c) Oktatási intézmények és lakásotthonok együttműködését célzó tevékenységek támogatása a roma gyerekek és fiatalok beilleszkedésének elősegítése érdekében.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	nem
4.	A roma gyerekek és fiatalok számára kevés élményalapú program	A különböző ellátási formákban vagy a	A roma gyerekek és fiatalok tanulását, társadalmi	Javasolt ütemezés: folyamatos	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye,	TEGYESZ Bács-Kiskun Vármegye, Bács-	nem

	szerveződik, amely segíti a tanulást és a társadalmi beilleszkedést.	hátrányos helyzetű családokban élő roma gyerekek és fiatalok számára szervezett élményalapú programok száma jelentősen csökkent az utóbbi időben a forráshiány miatt.	beilleszkedését segítő élményalapú/kreatív programok szervezése, az ehhez szükséges szakember háttér és forrás biztosítása.	Végrehajtás határideje: 2032	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.)	Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) vezetői	
TANYÁN ÉLŐK							
1.	***Nevelőszülők hiánya***	A nevelőszülők túlterheltsége, alacsony presztízse, egyenlőtlen térbeli megoszlása, ami nehezíti a kapcsolattartást a nevelésben lévő gyermek és a saját családja között.	a) A nevelőszülők létszámának növelése, presztízsük, motivációjuk, megbecsültségük javítása, arányosabb térbeli megoszlásának kialakítása a gyermek és a saját családja közötti kapcsolattartás elősegítése érdekében.	Javasolt ütemezés: folyamatos Végrehajtás határideje: 2032	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit	Szociális szolgáltatást ellátó szervezetek, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, megyei települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek (pl. egyházak, civil szervezetek, nonprofit gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények,	nem

					gazdasági társaságok stb.) egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, releváns államigazgatási szervezetek	releváns államigazgatási szervezetek vezetői	

A fogyatékossággal, illetve mélyszegénységben élők, romák és tanyán élő gyermekek és fiatalok, illetve az őket ellátó szolgáltatásokkal kapcsolatban hasonló megoldási javaslatokat fogalmaztak meg a szakemberek, mint a nem hátrányos helyzetű célcsoportok esetében. Kiemelt helyen szerepelnek itt is a szolgáltatások kapacitásának bővítésére irányuló javaslatok. A fogyatékossággal élők esetében a férőhely kapacitások (pl. gyermekotthoni férőhelyek száma) bővítése, illetve a speciális szükséglettel rendelkező célcsoport ellátására alkalmas segítő szakemberek (pszichológus, fejlesztő pedagógus, addiktológus, gyógytornász stb.) létszámának fejlesztésére, a meglévő szolgáltatások kapacitásának szélesítésére irányultak a javaslatok. A mélyszegénységben élők esetében főként az anyagi krízis kezelésekor, vagy speciális szükséglet esetén igénybe vett szolgáltatások (főként nevelőszülők és speciális szakemberek: pszichológusok, fejlesztőpedagógusok, addiktológusok stb. által biztosított szolgáltatások) szélesítése, földrajzi értelemben is garantált elérhetőségének javítása áll a javaslatok középpontjában. A távoli szolgáltatópontokhoz való utazás költsége, szervezése ugyanis korlátozza az igénybevételt.

A roma gyermekek és fiatalok esetében kiemelt fejlesztendő terület a speciális szükséglettel rendelkező gyermekek és fiatalok életminőségét, társadalmi beilleszkedését segítő szakemberek (pszichológus, addiktológus stb.) és szakmai tudások (konfliktuskezelés- és agresszió kezelés, szer- és viselkedési függőségek diagnózisa és szabályozása, kreatív és művészeti tevékenységek stb.) körének fejlesztése, mivel az utóbbi időben jelentősen megnőtt a függőséggel veszélyeztetett gyerekek és fiatalok száma. További fejlesztendő terület a roma gyermekek és fiatalok esetében a gyermekvédelmi szakellátásban élők elfogadásának, társadalmi integrációjának a segítése az együttműködő intézmények és szolgáltatások körének bővítésével és a társadalmi nyilvánosság formálásával.

2.6. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a gyermekjólét és gyermekvédelem területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatok ellátása terén Baja és Kecskemét Fenntartható Városfejlesztési Stratégiái (FVS) számos olyan problémát azonosítanak, amelyek a szociális alap- és szakellátások működésében is meghatározóak. A *helyzetértékelések* egyaránt rámutatnak a *humánerőforrás-hiányra, a finanszírozási korlátokra, az elavult infrastrukturális és eszközellátottsági feltételekre,* valamint több szolgáltatási területen a szükségletek és a rendelkezésre álló kapacitások közötti jelentős eltérésre. E problémák kezelésére a stratégiai dokumentumok elsősorban a meglévő intézmények infrastruktúrájának fejlesztését, az eszközállomány korszerűsítését, a humán erőforrás kapacitások bővítését, a szakmai kompetenciák fejlesztését, valamint a szociális és gyermekjóléti ágazatban tapasztalható túlterheltség mérséklését jelölik meg prioritásként.

A helyzetelemzések ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a feltárt hiányosságok kezelése a helyi *önkormányzatok rendelkezésére álló forrásokból* önmagában *nem biztosítható.* A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások működtetésére fordítható pénzügyi keretek sok esetben már a meglévő ellátások megfelelő színvonalú fenntartását sem teszik lehetővé, ezért a szükséges fejlesztések megvalósítása jelentős mértékben központi és európai uniós források bevonásától függ.

A gyermekek szociális helyzetének értékelése során fontos kiemelni, hogy Bács-Kiskun megyében az utóbbi években *jelentősen csökkent a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma*. Ez a tendencia azonban nem tekinthető egyértelműen a gyermekszegénység mérséklődésének indikátoraként. A támogatottak számának visszaesése mögött részben *jogosultsági és adminisztratív változások,* részben *demográfiai folyamatok* állnak, miközben *a hátrányos helyzetű gyermekek aránya több területen növekszik,* és számos településen továbbra is jelentős a szegénységi kockázatnak kitett gyermekek száma.

A két város stratégiai dokumentumai ennek megfelelően a gyermekjóléti és gyermekvédelmi beavatkozások fókuszába a hátrányos helyzetű gyermekek támogatását, az iskolai lemorzsolódás megelőzését, az utcai devianciák és a fiatalkori bűnelkövetés visszaszorítását, valamint a veszélyeztetett gyermekek és családjaik komplex segítését helyezik. *Kiemelt szerepet kap a gyermekek napközbeni ellátásának és a szünidei gyermekfelügyeletnek a biztosítása*, különös tekintettel a hátrányos helyzetű családok számára nyújtott étkeztetési szolgáltatásokra.

Az FVS-ek rámutatnak arra is, hogy a szünidei gyermekétkeztetés alacsony igénybevételi adatai nem feltétlenül a szükségletek hiányát jelzik. Az ellátás elérését több esetben a szigorú jogosultsági feltételek, valamint a szolgáltatás és a lakóhely közötti távolság akadályozza. Ez különösen a külterületen, tanyás térségekben élő, többgyermekes és kisgyermekes családokat érinti hátrányosan. Nem véletlen, hogy a megye azon településeinek jelentős része, ahol a szünidei gyermekétkeztetés nem biztosított a jelentős külterülettel rendelkező Bajai és a Kalocsai járásban található.

A *család- és gyermekjóléti központok* tapasztalatai alapján a szolgáltatások ügyfélkörében meghatározó problémaként jelennek meg a *családi konfliktusok, a szülők alacsony iskolai végzettsége, a megélhetési nehézségek*, a nem megfelelő lakhatási körülmények, valamint a mentális és életvezetési problémák. Egyre hangsúlyosabb kihívást jelentenek a gyermekek és fiatalok körében tapasztalható viselkedési zavarok, illetve a *szerhasználati és viselkedési függőségek.* A szükségletek növekedésével a rendelkezésre álló humánerőforrás-kapacitások sem mennyiségi, sem szakmai összetételük tekintetében nem tartanak lépést, ezért Baja városa konkrét fejlesztési célként fogalmazza meg a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás szakmai létszámának bővítését.

Az *óvodai és iskolai szociális segítő tevékenység* működését szintén jelentős túlterheltség és eszközhiány jellemzi, amely korlátozza a prevenciós programok és a szabadidős tevékenységek szervezésének

lehetőségeit. Az intézmények e hiányosságokat jellemzően pályázati források bevonásával próbálják kompenzálni.

A *gyermekek napközbeni ellátása* terén ugyan az elmúlt években a bölcsődei férőhelyek száma növekedett, részben az alternatív szolgáltatási formák és a nem önkormányzati fenntartók megjelenésének köszönhetően, a kapacitásbővítés *továbbra sem tud lépést tartani a növekvő kereslettel.* A magas kihasználtság miatt mind Baja, mind Kecskemét stratégiai célként kezeli a bölcsődei férőhelyek további fejlesztését, tekintettel arra, hogy a kisgyermekes családok munkaerőpiaci részvételének támogatása a városok gazdasági versenyképességének is fontos feltétele.

A *gyermekvédelmi szakellátás*ban részesülő gyermekek száma az elmúlt években a születésszám csökkenése ellenére érdemben nem mérséklődött. A megyében 2024-ben 1.526 kiskorú részesült szakellátásban, döntő többségük nevelőszülői elhelyezésben. A szakértői visszajelzések ugyanakkor arra utalnak, hogy a gyermekotthoni férőhelyek iránti szükséglet növekszik, amit a gyermekek egyre összetettebb problémái, magasabb bekerülési életkora és a nevelőszülői hálózatok túlterheltsége egyaránt indokol. Ennek ellenére sem Baja, sem Kecskemét fejlesztési dokumentumaiban nem jelennek meg konkrét kapacitásbővítési elképzelések az otthont nyújtó ellátások területén.

A *gyermekvédelmi szakellátás* területén több jelentős hiányterület azonosítható. A *gyermekek átmeneti gondozásának kapacitása*i továbbra *sem kielégítő*ek, ugyanakkor sem Baján, sem Kecskeméten nem jelenik meg e szolgáltatási forma fejlesztése az FVS-ek prioritásai között. Hasonlóképpen korlátozottan jelennek meg az esélynövelő szolgáltatások fejlesztésére vonatkozó elképzelések is. Kecskeméten a Biztos Kezdet Gyerekház és a Tanoda működése biztosított, azonban *további fejlesztési irányok nem kerültek meghatározásra*, míg Baján ugyan szerepel egy Tanoda létrehozásának terve, de Biztos Kezdet Gyerekház kialakítása nem jelenik meg a stratégiai célok között.

Bár a gyermekvédelmi rendszer működését számos civil és egyházi fenntartó támogatja, a gyermekvédelmi szakellátások – beleértve az otthont nyújtó ellátásokat, az átmeneti gondozást és az utógondozói ellátást – mennyiségi és minőségi mutatói elmaradnak a szükségletek mögött. A feltárt hiányosságok rendszerszintű problémákra utalnak, melyeknek kezelése a helyi/települési fejlesztési elképzeléseken túlmutató, összehangolt, stratégiai szintű beavatkozásokat és jelentős kapacitásfejlesztéseket igényel.

3. Oktatás-képzés teljes szolgáltatási köre

A megye oktatási és képzési rendszerének fejlesztése során a legfontosabb stratégiai kihívást a szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi és társadalmi egyenlőtlenségeinek mérséklése jelenti. A fejezetben feltárt problémák azt mutatják, hogy a köznevelési, szakképzési és egyéb oktatási szolgáltatások elérhetőségét egyszerre befolyásolják a településszerkezet sajátosságai, a szakemberhiány, az intézményi kapacitások egyenetlen eloszlása, valamint a különböző társadalmi csoportok eltérő élethelyzetéből fakadó akadályok. Kiemelt kihívást jelent a korai felismerést és fejlesztést biztosító szolgáltatások elérhetősége, a sajátos nevelési igényű és hátrányos helyzetű gyermekek inkluzív támogatása, a tanulói lemorzsolódás megelőzése, a pedagógiai szakszolgálati és mentálhigiénés ellátások kapacitásainak fejlesztése, továbbá a digitális és infrastrukturális különbségek csökkentése. Mindezek mellett egyre hangsúlyosabb feladat a családokkal kialakított partnerség erősítése, valamint az oktatási, szociális, egészségügyi és gyermekvédelmi rendszerek közötti együttműködés fejlesztése, amely a korai beavatkozás és a komplex esélyteremtés alapfeltétele.

E kihívásokra válaszul a VEP olyan hosszútávú fejlesztési irányokat jelöl ki, amelyek túlmutatnak az egyes intézkedéseken, és a következő fejlesztési ciklus számára is stratégiai hivatkozási alapot biztosítanak. A fejlesztések középpontjában a **szolgáltatások területi**

hozzáférhetőségének javítása, a **humánerőforrás-kapacitások megerősítése**, **az inkluzív és befogadó oktatási környezet kialakítása**, a **korai felismerés és prevenció rendszereinek fejlesztése**, valamint az **intézmények alkalmazkodóképességének növelése** áll. Ezzel párhuzamosan kiemelt cél a **digitális és fizikai infrastruktúra korszerűsítése**, a **tanulási eredményességet támogató szolgáltatások bővítése**, valamint az **intézmények közötti együttműködések és a térségi szolgáltatásszervezés erősítése** annak érdekében, hogy a megye valamennyi településén fenntartható és magas színvonalú oktatási szolgáltatási rendszer működjön.

A fejezetben megfogalmazott intézkedések ehhez a stratégiai kerethez illeszkedve egy komplex, egymásra épülő fejlesztési rendszert alkotnak. A javaslatok egyaránt tartalmaznak megyei szintű stratégiai beavatkozásokat, kiemelt projektek keretében megvalósítható fejlesztéseket, valamint települési és járási szinten alkalmazható megoldásokat. Ez a többszintű megközelítés lehetővé teszi, hogy a különböző fejlesztési források és programok összehangoltan járuljanak hozzá a hozzáférési akadályok csökkentéséhez, az oktatási szolgáltatások minőségének javításához és az esélyegyenlőség erősítéséhez. Egyúttal olyan rugalmas fejlesztéspolitikai keretet biztosít, amely a későbbi pályázati felhívások, projekt-előkészítési folyamatok és térségi együttműködések során is felhasználható, miközben biztosítja a megye oktatási és képzési rendszerének hosszú távú, összehangolt fejlesztését.

3.1. Köznevelési alapfeladatok

3.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

3.1.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői:

A helyzetelemzés alapján megállapítható, hogy a megye köznevelési intézményrendszere alapvetően biztosítja a lakosság számára az óvodai, általános iskolai és középfokú oktatási szolgáltatások elérhetőségét, ugyanakkor több olyan területi, humánerőforrás- és szolgáltatásszervezési probléma azonosítható, amely a hozzáférés egyenlőségét és a szolgáltatások minőségét kedvezőtlenül befolyásolja. A feltárt hiányosságok különösen a kisebb településeken, a külterületi térségekben, valamint a hátrányos helyzetű lakossági csoportok esetében jelentkeznek fokozott mértékben. A cél olyan intézkedések megvalósítása, amelyek támogatják a továbbtanulási lehetőségekhez való egyenlő hozzáférést, javítják a tanulók intézményelérési feltételeit, valamint erősítik a lemorzsolódás megelőzését szolgáló programokat. Kiemelt jelentőségű a pályaorientációs tevékenységek fejlesztése, a mentorálási rendszerek működtetése, valamint a szakmai segítő hálózatok megerősítése.

Óvodai ellátás

Az óvodai ellátás területén a legfontosabb kihívást a szakemberállomány sérülékenysége, az óvodapedagógusok kedvezőtlen korstruktúrája, valamint a nevelő-oktató munkát segítő szakemberek alacsony száma jelenti. Több településen az óvodai szolgáltatás helyben nem érhető el, ami különösen a kisebb településeken élő családok számára jelent többletterhet. A magas csoportlétszámok egyes intézményekben korlátozhatják az egyéni fejlesztés lehetőségét, különösen a felzárkóztatást vagy speciális támogatást igénylő gyermekek esetében. Kiemelt problémaként azonosítható továbbá a gyógypedagógiai ellátások területi koncentrációja és a sajátos nevelési igény korai felismerésének hiányosságai.

A megye által tervezett beavatkozások ezért az óvodai szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítására, a szakember-utánpótlás támogatására, valamint a korai fejlesztési rendszer megerősítésére irányulnak. Különösen fontos a pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködés fejlesztése, az utazó szakemberhálózatok működtetése, valamint a szülők

tájékoztatásának és bevonásának erősítése. A korai felismerést segítő intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fejlesztést igénylő gyermekek minél hamarabb megfelelő ellátásban részesüljenek.

Általános iskolai ellátás

Az általános iskolai ellátás vonatkozásában a legjelentősebb problémák a területi hozzáférés egyenlőtlenségei, a saját településen nem elérhető szolgáltatások, a magas bejárási arány, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók ellátásához szükséges szakmai kapacitások hiányosságai. A tanyás térségekben élő gyermekek esetében az intézmények elérhetősége különösen fontos kérdés, amely a közlekedési infrastruktúrával és a szolgáltatásszervezéssel egyaránt összefügg. Emellett egyes intézményekben a magas osztálylétszámok, valamint a segítő szakemberek hiánya jelent többletterhelést a pedagógusok számára.

A tervezett fejlesztések ezért hangsúlyosan kezelik az intézmények megközelíthetőségének javítását, a tanulói mobilitás támogatását, valamint a szakemberhiány mérséklését. A pedagógusok módszertani felkészültségének fejlesztése, különösen az SNI és BTMN tanulók támogatása területén, hozzájárulhat az inkluzív nevelés feltételeinek javításához. Fontos cél továbbá a tanórán kívüli fejlesztő, felzárkóztató és tehetséggondozó programok bővítése, amelyek segíthetik a tanulási eredményesség javítását és a lemorzsolódás megelőzését.

Középiskolai oktatás

A középfokú oktatás esetében a szolgáltatások területi koncentrációja, valamint az egyes képzési formák eltérő elérhetősége jelenti a legfontosabb hozzáférési problémát. Több járásban a középfokú oktatás kizárólag a járási központokban érhető el, ami jelentős bejárási kényszert eredményez. Külön problémát jelent a szak- és készségfejlesztő képzések korlátozott elérhetősége, valamint a szakképzésben koncentrálódó hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók magas aránya.

3.1.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

Óvodai ellátás

A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a feltárt problémák jellemzően halmozottan jelentkeznek. Az óvodai ellátásban a magas hátrányos helyzetű gyermekarány gyakran együtt jár a szakemberhiánnyal és a magas csoportlétszámokkal.

Általános iskolai ellátás

Az általános iskolai oktatásban egyes intézményekben koncentrálódnak a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók, ami fokozott fejlesztési és pedagógiai támogatást igényel.

Középiskolai oktatás

A középfokú oktatásban a hátrányos helyzetű tanulók felülreprezentáltak a szakképző intézményekben, miközben a lemorzsolódás és a továbbtanulási nehézségek kockázata is magasabb.

3.1.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A köznevelési alapfeladatok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a köznevelési alapfeladatban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Korai szűrések hiányosságai, szakmai vélemények kiadásának eltolódása.	A sajátos nevelési igény megállapítása, a szakvélemény megszerzése az óvodáskorú gyermekek esetében nagyon alacsony volumenű. A szolgáltatásokhoz való hozzáférést területi	a) Korai SNI/BTMN szűrési és jelzési protokoll bevezetése az óvodákban és az alsó tagozaton.	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		egyenlőtlenségek, humánerőforrás-hiány, információhiány, valamint a célcsoport speciális szükségletei nehezítik.					
2.	Gyógypedagógiai ellátás hiányosságai.	Az óvodások számára nyújtott gyógypedagógiai ellátás erős hiányosságokat mutat.	a) A korai fejlesztéshez és gyógypedagógiai ellátásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása, a területi ellátási különbségek csökkentése, valamint a szakmai szolgáltatások kapacitásainak fejlesztése. b) Utazó gyógypedagógiai és korai fejlesztő szolgáltatások kialakítása, a pedagógiai szakszolgálatok és a köznevelési intézmények együttműködésének erősítése. c) Fejlesztő foglalkozások helyi megszervezése, szülői tájékoztató programok megvalósítása,	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

			fejlesztési helyszínek biztosítása.				
3.	Szakemberhiány, különös tekintettel a segítő munkakörben foglalkoztatottakra.	A nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak létszáma a községek többségében alacsony, nem kielégítő.	a) A köznevelési intézmények humánerőforrás-kapacitásainak megerősítése, különös tekintettel a nevelő-oktató munkát segítő szakemberekre. b) Szakember-utánpótlási és megtartási program kialakítása, ösztöndíj- és mentorprogramok indítása. c) Lakhatási, utazási és egyéb helyi ösztönző rendszerek kidolgozása a szakemberek helyben tartása érdekében.	2035	felsőoktatási intézmények, fenntartók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
4.	Intézményekbe való eljutás nehézségei.	A megye 7 településén nincs óvodai, 17 településén általános iskolai feladatellátási hely.	a) A köznevelési szolgáltatások fizikai elérhetőségének javítása és a területi egyenlőtlenségek mérséklése. b) Megyei szintű tanulói mobilitási és intézményelérési program kidolgozása.	2035	önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, fenntartók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

			c) Iskolabusz-rendszerek fejlesztése, utazási támogatások biztosítása, közlekedési együttműködések kialakítása.				
5.	Leterheltség és az ellátásbiztonság hiánya.	Sok településen az intézmények legfeljebb a minimális, vagy ahhoz közelítő szakember-állománnyal működnek. Ez egyfelől sérülékennyé teszi a rendszert, másfelől az esetleges időszakos vagy végleges szakember-kiesések következtében plusz terhelést jelent a munkaközösség többi tagja számára.	a) A köznevelési intézmények működési stabilitásának és szakmai támogatottságának növelése. b) Intézményközi szakmai támogató és helyettesítő hálózat létrehozása. c) Szakmai műhelyek, esetmegbeszélések és tudásmegosztó programok szervezése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
6.	Célzott, az SNI és a BTMN tanulók ellátását	A köznevelési intézményekben	a) A befogadó nevelést támogató pedagógiai	2035	önkormányzatok, fenntartók,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	támogató pedagógus-továbbképzések, tréningek hiánya; szupervízió hiánya	dolgozó pedagógusok számára korlátozottan állnak rendelkezésre az SNI és BTMN tanulók eredményes fejlesztéséhez szükséges speciális módszertani képzések és szakmai támogató szolgáltatások. A magas munkaterhelés, valamint a rendszeres szakmai konzultáció és szupervízió hiánya nehezíti az inkluzív nevelési gyakorlatok alkalmazását.	kompetenciák fejlesztése, valamint a pedagógusok szakmai támogatásának erősítése. b) SNI és BTMN tanulók nevelését támogató továbbképzési, mentorálási és szupervíziós program kialakítása a köznevelési intézmények munkatársai számára. c) Helyi szakmai műhelyek, esetmegbeszélések, módszertani képzések és rendszeres szupervíziós alkalmak szervezése.		köznevelési intézmények, pedagógiai szakszolgálatok	Önkormányzata, fenntartók	
7.	Tanórán kívüli, előrehaladást, tehetséggondozást,	A köznevelési intézmények jelentős részében korlátozottak a	a) A tanórán kívüli fejlesztő, tehetséggondozó és felzárkóztató	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	felzárkóztatást segítő tevékenységek hiánya	tanórán kívüli fejlesztési lehetőségek, különösen a kisebb településeken és a hátrányos helyzetű térségekben. Az erőforrások és szakemberek hiánya miatt nem minden gyermek fér hozzá tehetséggondozó, felzárkóztató vagy egyéni fejlődését támogató programokhoz.	szolgáltatások elérhetőségének bővítése. b) Komplex megyei tehetséggondozó és felzárkóztató program kialakítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekekre. c) Tanulást támogató klubok, mentorprogramok, szakkörök, korrepetálások és közösségi tanulási programok szervezése.		civil szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok	Önkormányzata, fenntartók	
8.	Közösségi-, sport- és szabadidős programok hiánya, elégtelen száma, főként a hosszabb tanítási szünetek idején	A tanítási szünetek időtartama alatt sok szülő számára okoz problémát a gyermekek felügyelete, napi ellátása; a nyári programok szerepe a gyermekek	a) A gyermekek és fiatalok számára elérhető közösségi, kulturális és sportprogramok kínálatának bővítése. b) Megyei nyári és szünidei programhálózat kialakítása. c) Táborok, sportesemények, közösségi programok és	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		fejlesztése, speciális képzése, integrációja szempontjából is kiemelkedő fontosságú lenne.	kulturális rendezvények megvalósítása.				
9.	Speciális fejlesztést nyújtó szakemberek hiánya	A megfelelő szakellátás hiánya hosszabb távon hátrányosan befolyásolhatja a gyermekek iskolai előmenetelét, társadalmi beilleszkedését és esélyegyenlőségét. A fejlesztőpedagógusi és logopédiai szolgáltatások elérhetőségének bővítése hozzájárulna a korai felismeréshez, a problémák hatékony kezeléséhez, valamint a gyermekek sikeres	a) A fejlesztőpedagógiai, logopédiai és pszichológiai szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása. b) Utazó szakemberhálózat létrehozása a hátrányos helyzetű térségek számára. c) Helyi fejlesztő szolgáltatások szervezése és infrastruktúrájának biztosítása.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		fejlődésének támogatásához.					
10.	A jelzőrendszer működtetésének hiányosságai a köznevelési intézményekben	A gyermekvédelmi jelzőrendszer szereplői közötti információáramlás és együttműködés nem minden esetben kellően hatékony. A veszélyeztetettséget jelző problémák felismerésével, dokumentálásával és továbbításával kapcsolatos ismeretek és gyakorlatok intézményenként eltérőek, ami késleltetheti a szükséges beavatkozások megtételét.	a) A gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékonyságának erősítése. b) Gyermekvédelmi kompetenciafejlesztő képzési program megvalósítása. c) Szakmaközi együttműködések, esetkonferenciák és érzékenyítő programok szervezése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, szakszolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
11.	Kiegészítő programok, mindenekelőtt egészségügyi és	A gyermekek és fiatalok számára elérhető egészségfejlesztés	a) Az egészségtudatosságot és mentális jóllétet támogató szolgáltatások fejlesztése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, felsőoktatási intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

	mentális prevenciós programok hiányosságai	i, mentálhigiénés és prevenciós programok száma és területi lefedettsége nem egyenletes. Különösen a kisebb településeken korlátozott az olyan programok elérhetősége, amelyek támogatják a testi-lelki egészség megőrzését, a szenvedélybetegségek megelőzését, valamint a mentális problémák korai felismerését.	b) Komplex egészség- és mentálhigiénés prevenciós program kidolgozása. c) Egészségnapok, prevenciós előadások, kortárssegítő programok szervezése.		köznevelési intézmények, civil szervezetek, szakszolgáltatók		
12.	Az „ellátási körzetek” méretének kiegyensúlyozatlansága, helyenként túl magas csoport- illetve osztálylétszámok	A demográfiai folyamatok, a településszerkezet sajátosságai és az intézményi kapacitások	a) A köznevelési szolgáltatások területi egyenlőtlenségeinek mérséklése, az intézményi kapacitások kiegyensúlyozottabb	2035	fenntartók, köznevelési intézmények, megyei önkormányzat,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	igen

		egyenetlen eloszlása következtében egyes intézményekben jelentős túlterheltség alakult ki. A magas csoport- és osztálylétszámok csökkenthetik az egyéni fejlesztés lehetőségét, valamint növelhetik a pedagógusok terhelését.	kihasználásának elősegítése, valamint a túlzsúfolt intézmények terhelésének csökkentése. Az ellátási körzetek rendszeres felülvizsgálata, a demográfiai folyamatok és a gyermeklétszám-változások figyelembevételével. b) Megyei köznevelési monitoringrendszer kialakítása, amely támogatja a kapacitások, férőhelyek, csoport- és osztálylétszámok nyomon követését, valamint a szolgáltatások területi újraszervezésének szakmai előkészítését. c) Intézményközi együttműködések fejlesztése, tagintézményi és telephelyi kapacitások hatékonyabb kihasználása, szükség esetén új csoportok indításának vagy infrastruktúra-bővítésének előkészítése.		KSH, önkormányzatok		
13.	Egyes intézmények kiemelkedően magas	A hátrányos helyzetű és	a) Az inkluzív nevelés feltételeinek erősítése, a	2035	fenntartók, pedagógiai	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	HH/HHH, illetve SNI aránya, ennek hatása az ellátásra	sajátos nevelési igényű gyermekek egyes intézményekben történő koncentrálódása fokozott szakmai és humánerőforrás-igényt eredményez. Az érintett intézmények számára sok esetben nem áll rendelkezésre elegendő szakember, fejlesztési kapacitás és támogató szolgáltatás, ami nehezíti az esélyteremtő és inkluzív nevelési feladatok megvalósítását.	koncentráltan jelentkező hátrányok mérséklése, valamint az érintett intézmények szakmai és humánerőforrás-támogatásának fejlesztése. Az esélyteremtő és integrációt támogató programok kiterjesztése. b) Komplex intézményfejlesztési program kialakítása a magas HH/HHH és SNI aránnyal működő intézmények számára, különös tekintettel a pedagógiai módszertani támogatásra, a szakember-ellátottság javítására és a tanulói sikeresség növelésére. c) Mentorálási programok, tanulást támogató szolgáltatások, családokat bevonó közösségi programok, valamint fejlesztő és felzárkóztató foglalkozások megvalósítása.		szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Önkormányzata, fenntartók	
14.	Infrastrukturális problémák és	A köznevelési intézmények egy	a) A köznevelési intézmények fizikai és	2035	önkormányzatok, fenntartók,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	eszközhiány, az eszközellátás problémái	részében az épületállomány elöregedett, a fejlesztő helyiségek, digitális eszközök és oktatási segédanyagok mennyisége vagy minősége nem minden esetben felel meg a korszerű pedagógiai követelményeknek. Az eltérő infrastruktúra a szolgáltatások minőségében és hozzáférhetőségében is különbségeket eredményezhet.	digitális infrastruktúrájának korszerűsítése. b) Megyei intézményfejlesztési és digitális eszközfejlesztési program. c) Épületfelújítások, akadálymentesítés és eszközbeszerzések megvalósítása.		köznevelési intézmények	Önkormányzata	
15.	Más településről bejáró diákok magas aránya a köznevelésben	A megye több településén nem érhető el valamennyi köznevelési szolgáltatás helyben, ezért a gyermekek jelentős része	a) A tanulók köznevelési szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférésének javítása, a közlekedési hátrányok csökkentése és az oktatási mobilitás feltételeinek fejlesztése.	2035	fenntartók, közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok, kollégiumok, szociális intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	igen

		napi rendszerességgel más településre kényszerül bejárni. A hosszú utazási idő, a közlekedési kapcsolatok korlátai és az utazással járó többletköltségek növelhetik a tanulók és családjaik terheit, valamint kedvezőtlenül befolyásolhatják az oktatáshoz való egyenlő hozzáférést.	b) Kollégiumi, utazási és tanulási támogatási rendszer fejlesztése a hátrányos helyzetű, illetve távolabbról bejáró tanulók számára. A közlekedési nehézségek okozta lemorzsolódási kockázatok mérséklése. c) Utazási költségtámogatások, tanulói mentorprogramok, helyi közlekedési együttműködések fejlesztése, valamint a kollégiumi férőhelyekhez való hozzáférés elősegítése.		közlekedési szolgáltatók		
16.	Szülők bevonásának hiánya, szülő és intézmény közötti együttműködések problémái	A családok és a köznevelési intézmények közötti együttműködés intenzitása településenként és társadalmi csoportonként jelentős eltéréseket mutat. Egyes családok	a) A családok és az intézmények közötti együttműködés erősítése. b) Szülői kompetenciafejlesztő és partnerségi program létrehozása. c) Szülői fórumok, klubok és családi programok rendszeres szervezése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, szakszolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		esetében az információhiány, a korlátozott kommunikáció vagy a kedvezőtlen szociális helyzet akadályozza az intézményi programokban és a gyermek fejlődését támogató folyamatokban való aktív részvételt.					
17.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A digitális eszközök használatához szükséges készségek és kompetenciák a gyermekek, valamint családjaik körében eltérő szinten állnak rendelkezésre. Különösen a hátrányos helyzetű családok esetében jelent	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Digitális felzárkóztatási program megvalósítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok és ügyintézési segítségnyújtás biztosítása.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szereplők, szakszolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		problémát a digitális eszközökhöz és szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáférés, ami akadályozhatja a tanulást, az információszerzést és az elektronikus ügyintézést.					

A megye lakosságának köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférését számos olyan tényező befolyásolja, amelyek egyaránt kapcsolódnak az intézményrendszer működéséhez, a szolgáltatások területi elérhetőségéhez, a humánerőforrás-helyzethez, valamint a családok eltérő társadalmi és gazdasági helyzetéhez. A feltárt problémák között kiemelt jelentőséggel bírnak a korai fejlesztés és szűrés hiányosságai, a szakemberhiány, a gyógypedagógiai és fejlesztő szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége, az intézmények megközelíthetőségének problémái, a tanórán kívüli programok hiányosságai, valamint a digitális és infrastrukturális egyenlőtlenségek.

A hozzáférés javítása érdekében elsődleges feladat a **korai felismerést és beavatkozást támogató rendszer fejlesztése**. A korai szűrések, a pedagógiai szakszolgálatok tevékenysége, valamint az óvodák és iskolák jelzőrendszeri szerepe meghatározó a tanulási, magatartási és fejlődési problémák időben történő felismerésében. A **szakemberkapacitások bővítése**, a **várólisták csökkentése**, **az intézmények közötti együttműködés erősítése** és a **szülők tájékoztatása** hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermekek minél korábban megfelelő támogatáshoz jussanak.

A **gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai, logopédiai és pszichológiai szolgáltatások fejlesztése** szintén alapvető jelentőségű. A megye több térségében tapasztalható szakemberhiány és területi egyenlőtlenség miatt indokolt az **utazó szakemberhálózatok megerősítése**, a helyi szolgáltatások bővítése, valamint a digitális konzultációs lehetőségek alkalmazása. Ezek a megoldások különösen a kisebb településeken élő családok számára javíthatják az ellátásokhoz való hozzáférést.

A köznevelési rendszer egyik legjelentősebb kihívása a **humánerőforrás-hiány**. A pedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztő szakemberek, pszichológusok és pedagógiai asszisztensek hiánya közvetlenül befolyásolja az ellátások minőségét és elérhetőségét. A probléma enyhítése érdekében szükség van a **szakemberek megtartását szolgáló intézkedésekre, ösztönző programokra, továbbképzési lehetőségekre, valamint a pályakezdők támogatására**. Kiemelt jelentőségű a pedagógusok szakmai fejlődésének elősegítése, különösen az inkluzív nevelés, az SNI és BTMN tanulók támogatása, valamint a mentálhigiénés és szupervíziós szolgáltatások területén.

A területi egyenlőtlenségek csökkentése érdekében javítani szükséges a köznevelési intézmények fizikai elérhetőségét. Számos településen problémát jelent a gyermekek intézménybe jutása, különösen ott, ahol a közösségi közlekedés korlátozott vagy az intézmények más településen találhatók. A közlekedési szolgáltatások fejlesztése, az iskolabusz-rendszerek működtetése, valamint az utazási támogatások biztosítása jelentősen hozzájárulhat a szolgáltatásokhoz való egyenlőbb hozzáféréshez.

A tanórán kívüli fejlesztő, tehetséggondozó és felzárkóztató programok bővítése szintén fontos beavatkozási terület. Az ilyen programok nemcsak a tanulmányi eredmények javítását szolgálják, hanem hozzájárulnak a közösségi integrációhoz, a készségfejlesztéshez és a továbbtanulási esélyek növeléséhez is. Különösen eredményesnek bizonyultak az ország különböző térségeiben működő tanodák, mentorprogramok, közösségi tanulási terek és nyári fejlesztő táborok, amelyek a hátrányok kompenzálását és a tehetségek kibontakoztatását egyaránt segítik.

A köznevelési intézmények infrastrukturális fejlesztése ugyancsak meghatározó. Az épületek **korszerűsítése, az akadálymentesítés, a digitális eszközpark fejlesztése**, valamint a **fejlesztő helyiségek kialakítása** hozzájárulhat a szolgáltatások minőségének javításához. A **digitális átállás és a digitális kompetenciák fejlesztése** ma már nemcsak oktatási, hanem társadalmi felzárkózási kérdés is. Ezért indokolt a digitális készségfejlesztő programok, közösségi informatikai pontok és tanulást támogató digitális szolgáltatások bővítése.

Kiemelt figyelmet érdemel a **családok és a köznevelési intézmények közötti együttműködés erősítése**. A gyermekek eredményes fejlődése szempontjából meghatározó a szülők bevonása, a rendszeres kommunikáció és a partnerségen alapuló kapcsolatrendszer kialakítása. A szülői fórumok, családi programok, közösségi rendezvények és egyéni konzultációs lehetőségek hozzájárulhatnak a bizalom erősítéséhez és a köznevelési intézményekkel való együttműködés javításához.

A **gyermekvédelmi jelzőrendszer** hatékony működtetése, valamint **az egészségügyi és mentális prevenciós programok fejlesztése** szintén fontos elemei a hozzáférési akadályok csökkentésének. A rendszeres egészségfejlesztési programok, mentálhigiénés szolgáltatások, kortárssegítő kezdeményezések és prevenciós foglalkozások hozzájárulhatnak a gyermekek és fiatalok jóllétének javításához, valamint a problémák korai felismeréséhez.

A lakosság köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása csak komplex, egymásra épülő fejlesztésekkel érhető el. A szakemberkapacitások bővítése, a területi különbségek mérséklése, az infrastruktúra fejlesztése, a digitális és tanulási kompetenciák erősítése, a családok bevonása, valamint a korai felismerést és prevenciót támogató szolgáltatások fejlesztése együttesen járulhatnak hozzá ahhoz, hogy a megye valamennyi lakosa számára biztosított legyen a minőségi köznevelési szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés.

3.1.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A köznevelési alapfeladatok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a köznevelési alapfeladatban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Korai szűrések hiányosságai, szakmai vélemények kiadásának eltolódása.	A hátrányos helyzetű családok körében alacsonyabb a korai fejlesztési és szűrési lehetőségekkel kapcsolatos informáltság. A települési egyenlőtlenségek, a szakemberhiány, valamint a	a) Korai felismerést és beavatkozást támogató megyei rendszer fejlesztése. b) Korai SNI/BTMN szűrési és jelzési protokoll bevezetése az óvodákban és az alsó tagozaton. c) Szülői tájékoztató programok, helyi	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, önkormányzatok, gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata és az érintett intézmények	nem

		pedagógiai szakszolgálatok leterheltsége miatt a sajátos nevelési igény vagy a fejlődési eltérések felismerése és a szakvélemények kiadása sok esetben késedelmet szenved. A szülők számára az intézmények elérése, az utazás és az ügyintézés többletterhet jelenthet.	szűrőnapok, valamint a pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködés erősítése.				
2.	Gyógypedagógiai ellátás hiányosságai.	A gyógypedagógiai ellátások területi lefedettsége egyenetlen, különösen a kisebb településeken élő hátrányos helyzetű gyermekek esetében. A szakemberhiány és az utazási	a) A korai fejlesztéshez és gyógypedagógiai ellátásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása. b) Utazó gyógypedagógiai és korai fejlesztő szolgáltatások kialakítása és fejlesztése.	2035	pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		nehézségek korlátozzák az ellátásokhoz való hozzáférést.	c) Helyi fejlesztő foglalkozások és szülői támogató programok szervezése.				
3.	Szakemberhiány, különös tekintettel a segítő munkakörben foglalkoztatottakra.	A hátrányos helyzetű gyermekeket nagy számban ellátó intézményekben különösen jelentős a pedagógiai asszisztensek, gyermekfelügyelők, fejlesztő szakemberek és pszichológusok hiánya. A kisebb települések kevésbé vonzóak a szakemberek számára.	a) A köznevelési intézmények humánerőforrás-kapacitásainak megerősítése. b) Szakember-utánpótlási és megtartási program kialakítása. c) Lakhatási, utazási és egyéb helyi ösztönző rendszerek alkalmazása.	2035	felsőoktatási intézmények, fenntartók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
4.	Intézményekbe való eljutás nehézségei.	A hátrányos helyzetű családok számára az utazási költségek, a hiányos közlekedési kapcsolatok és az intézmények távolsága	a) A köznevelési szolgáltatások fizikai elérhetőségének javítása.	2035	önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, fenntartók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		akadályozhatják a rendszeres intézménylátogatást.	b) Megyei tanulói mobilitási program kialakítása. c) Iskolabusz-rendszerek, utazási támogatások és helyi közlekedési együttműködések fejlesztése.				
5.	Leterheltség és az ellátásbiztonság hiánya.	A hátrányos helyzetű gyermekeket nagy arányban ellátó intézményekben a szakemberek leterheltsége kiemelkedő. A minimális szakemberállomány , a helyettesítési nehézségek, valamint a magas adminisztratív és fejlesztési feladatmennyiség csökkenti az egyéni odafigyelés lehetőségét, és veszélyezteti a szolgáltatások folyamatosságát.	a) A köznevelési intézmények működési stabilitásának és szakmai támogatottságának növelése. b) Intézményközi szakmai támogató és helyettesítő hálózat létrehozása. c) Szakmai műhelyek, esetmegbeszélések, tudásmegosztó programok és helyi együttműködések szervezése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

6.	Célzott, az SNI és a BTMN tanulók ellátását támogató pedagógus-továbbképzések, tréningek hiánya; szupervízió hiánya	A hátrányos helyzetű, valamint sajátos nevelési igényű gyermekekkel foglalkozó pedagógusok számára korlátozottan állnak rendelkezésre speciális módszertani továbbképzések és rendszeres szakmai támogatási formák. A magas munkaterhelés és a kiégés veszélye különösen az érintett intézményekben jelent problémát.	a) A befogadó nevelést támogató pedagógiai kompetenciák fejlesztése. b) Pedagógusok és segítő szakemberek mentálhigiénés, szupervíziós és módszertani támogatási programjának kialakítása. c) Helyi szakmai műhelyek, képzések, esetmegbeszélések és szupervíziós alkalmak szervezése.	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, felsőoktatási intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
7.	Tanórán kívüli, előrehaladást, tehetséggondozást, felzárkóztatást segítő tevékenységek hiánya	A hátrányos helyzetű gyermekek számára korlátozottan érhetők el azok a tanórán kívüli programok, amelyek hozzájárulnak a tanulmányi	a) A tanórán kívüli fejlesztő, tehetséggondozó és felzárkóztató szolgáltatások bővítése. b) Komplex tehetséggondozó és felzárkóztató	2035	fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		eredmények javításához, a készségfejlesztéshez, a tehetségek kibontakoztatásához és a továbbtanulási esélyek növeléséhez. A családok anyagi helyzete és az intézményi kapacitáshiány tovább nehezíti a részvételt.	program kialakítása a hátrányos helyzetű gyermekek számára. c) Tanulást segítő, szabadidős és készségfejlesztő foglalkozások, mentorprogramok és tanodajellegű szolgáltatások biztosítása.				
8.	Kiegészítő programok, mindenekelőtt egészségügyi és mentális prevenciós programok hiányosságai	A hátrányos helyzetű gyermekek fokozottan ki vannak téve az egészségügyi, mentális és szociális kockázatoknak, ugyanakkor a prevenciós szolgáltatásokhoz való hozzáférés területileg és társadalmilag egyenlőtlen. Számos településen hiányoznak a rendszeres egészségfejlesztő és	a) Az egészségtudatosságot és mentális jóllétet támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex egészségügyi és mentálhigiénés prevenciós program kialakítása. c) Egészségnapok, prevenciós előadások, kortárssegítő programok és pszichológiai	2035	egészségügyi szolgáltatók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		mentálhigiénés programok.	támogatási lehetőségek szervezése.				
9.	Az „ellátási körzetek” méretének kiegyensúlyozatlansága, helyenként túl magas csoport- illetve osztálylétszámok	A hátrányos helyzetű gyermekeket nagy számban ellátó intézményekben gyakran magasabb a csoport- és osztálylétszám, ami korlátozza az egyéni fejlesztés lehetőségeit. A települések eltérő népességszerkezete, az intézményi kapacitások egyenetlen eloszlása és a beiskolázási körzetek sajátosságai jelentős területi különbségeket eredményeznek.	a) A köznevelési szolgáltatások területi egyenlőtlenségeinek mérséklése, az intézményi kapacitások kiegyensúlyozottabb kihasználásának elősegítése b) Megyei köznevelési monitoringrendszer kialakítása a kapacitások, férőhelyek és osztálylétszámok folyamatos nyomon követésére. c) Intézményközi együttműködések fejlesztése, kapacitásbővítések és szükség esetén új csoportok indításának előkészítése.	2035	fenntartók, köznevelési intézmények, önkormányzatok, KSH	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	igen

10.	Egyes intézmények kiemelkedően magas HH/HHH, illetve SNI aránya, ennek hatása az ellátásra	A hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek koncentrált jelenléte fokozott szakmai, fejlesztési és humánerőforrás-igényt eredményez. Az érintett intézmények sok esetben nem rendelkeznek elegendő szakemberrel, fejlesztési kapacitással és támogató szolgáltatással ahhoz, hogy a többletfeladatokat maradéktalanul ellássák.	a) Az inkluzív nevelés feltételeinek erősítése és az esélyteremtő szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex intézményfejlesztési program kialakítása a magas HH/HHH és SNI arányú intézmények számára. c) Mentorálási programok, felzárkóztató foglalkozások, családokat bevonó közösségi programok és fejlesztő szolgáltatások megvalósítása.	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
11.	Infrastrukturális problémák és eszközhiány, az eszközellátás problémái	A hátrányos helyzetű gyermekeket ellátó intézmények egy részében az épületek műszaki állapota, a fejlesztő helyiségek	a) A köznevelési intézmények fizikai és digitális infrastruktúrájának fejlesztése. b) Megyei intézményfejlesztési és	2035	önkormányzatok, tankerületek, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		felszereltsége, valamint a digitális és oktatási eszközök rendelkezésre állása nem minden esetben felel meg a korszerű pedagógiai és fejlesztési követelményeknek. Az infrastruktúra hiányosságai különösen a kisebb településeken jelentkeznek.	eszközmodernizáció s program kialakítása. c) Épületfelújítások, akadálymentesítés, digitális eszközbeszerzések és fejlesztő helyiségek korszerűsítése.				
12.	Más településről bejáró diákok magas aránya a köznevelésben	A hátrányos helyzetű családok gyermekei gyakran kénytelenek más településen igénybe venni az oktatási szolgáltatásokat. A hosszú utazási idő, a közlekedési kapcsolatok hiányosságai és az utazási költségek növelik a lemorzsolódás és a hiányzások kockázatát.	a) A tanulók köznevelési szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférésének javítása. b) Kollégiumi, utazási és tanulási támogatási rendszer fejlesztése. c) Utazási költségtámogatások, helyi közlekedési együttműködések, mentorprogramok és kollégiumi férőhelyekhez való	2035	fenntartók, közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok, kollégiumok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	igen

			hozzáférés támogatása.				
13.	Szülők bevonásának hiánya, szülő és intézmény közötti együttműködések problémái	A hátrányos helyzetű családok esetében gyakran korlátozott a kapcsolattartás intenzitása az intézményekkel, amelyet információhiány, alacsonyabb iskolázottság, kedvezőtlen szociális helyzet vagy bizalmi problémák is befolyásolhatnak. A gyengébb együttműködés kedvezőtlenül hathat a gyermekek iskolai előmenetelére és intézményi beilleszkedésére.	a) A családok és a köznevelési intézmények közötti együttműködés erősítése. b) Szülői kompetenciafejlesztő és partnerségi program kialakítása. c) Szülői fórumok, családi programok, közösségi események és egyéni konzultációs lehetőségek rendszeres szervezése.	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem
14.	Speciális képzést nyújtó szakemberek hiánya	A beszédfejlődési, tanulási, magatartási és részképességbeli nehézségekkel küzdő hátrányos	a) A fejlesztőpedagógiai, logopédiai és pszichológiai szolgáltatások	2035	pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		helyzetű gyermekek számára nem minden településen biztosított a megfelelő fejlesztőpedagógiai, logopédiai vagy pszichológiai ellátás. A szakemberhiány és a területi egyenlőtlenségek miatt az ellátásokhoz való hozzáférés korlátozott.	hozzáférhetőségének javítása. b) Utazó szakemberhálózat létrehozása a hátrányos helyzetű térségekben. c) Helyi fejlesztő szolgáltatások szervezése, fejlesztő helyiségek kialakítása és online konzultációs lehetőségek biztosítása.				
15.	Tanítási szünetekben szervezett programok, táborok hiánya, a gyermekek tanítási időszakon kívüli ellátásának problémái	A hátrányos helyzetű családok számára a tanítási szünetek időszaka fokozott terhet jelenthet a gyermekek felügyelete, étkeztetése és hasznos időtöltése szempontjából. Sok gyermek számára a nyári és szünidei programok jelentik az egyetlen lehetőséget	a) A szünidei gyermekellátást és fejlesztést támogató szolgáltatások bővítése. b) Megyei szünidei és nyári programhálózat kialakítása hátrányos helyzetű gyermekek számára. c) Táboroztatás, napközis programok, sport- és kulturális	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, civil és egyházi szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		közösségi élmények, fejlesztő foglalkozások és kulturális programok elérésére.	rendezvények szervezése, valamint az ezekhez kapcsolódó utazási és részvételi támogatások biztosítása.				
16.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A hátrányos helyzetű gyermekek egy részének korlátozott a hozzáférése a digitális eszközökhöz és az internethez, ami hátrányosan befolyásolja a tanulási eredményeket és a későbbi munkaerőpiaci esélyeket. A családok digitális kompetenciáinak hiányosságai tovább növelhetik a digitális kirekesztettség kockázatát.	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Digitális felzárkóztatási program megvalósítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok, tanulást támogató digitális eszközök és ügyintézési segítségnyújtás biztosítása.	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
17.	Komplex, élményalapú	A hátrányos helyzetű gyermekek	a) A gyermekek és fiatalok mentális	2035	Önkormányzatok, köznevelési	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	prevenciós programok hiánya	és fiatalok körében korlátozottan érhetők el azok a komplex, élményalapú prevenciós programok, amelyek támogatják a szenvedélybetegségek, viselkedési függőségek és egyéb egészségkockázatok megelőzését. A szerhasználatot kiváltó pszichés, családi és kortárs hatások feldolgozását segítő programok, valamint az egészségtudatos döntéshozatalt és a segítségkérés képességét fejlesztő foglalkozások lefedettsége területileg egyenetlen, különösen a	egészségét, egészségtudatos életvezetését és a szenvedélybetegségek megelőzését támogató, élményalapú prevenciós programok megyei rendszerének fejlesztése, különös tekintettel a hátrányos helyzetű gyermekek elérésére. b) Komplex prevenciós programcsomag kidolgozása és megvalósítása, amely interaktív módszerekkel – többek között színházpedagógiai programokkal, tematikus foglalkozásokkal, kortárssegítő elemekkel és mentális egészségfejlesztő programokkal –		intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, iskolai szociális segítők, iskolapszichológusok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, EFI-k, drogprevenciós és addiktológiai szakemberek, civil szervezetek, kulturális intézmények, színházpedagógiai műhelyek, rendőrség bűnmegelőzési szakemberei, fenntartók	Önkormányzata	

		hátrányos helyzetű térségekben.	támogatja a szerhasználat és a viselkedési függőségek megelőzését, az egészségtudatos döntéshozatalt és a segítségkérési kompetenciák erősítését. c) Interaktív prevenciós foglalkozások, témanapok, színházpedagógiai előadások, közösségi programok, kortárssegítő kezdeményezések és a helyi szakemberek bevonásával megvalósuló mentális egészségfejlesztő programok szervezése.				
NŐK							

1.	Egészségügyi és prevenciós programok hiányosságai	A hátrányos helyzetű nők, különösen a kisgyermeket nevelők, a vidéki településeken élők és az alacsony iskolai végzettségűek korlátozottabban férnek hozzá az egészségmegőrző, prevenciós és mentálhigiénés programokhoz. Az információhiány, az időhiány, a családi kötelezettségek és a közlekedési nehézségek egyaránt akadályozhatják a részvételt.	a) A nők egészségmegőrzését és mentális jóllétét támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Női egészségfejlesztési és prevenciós programcsomag kialakítása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű és kisgyermekes nőkre. c) Egészségnapok, szűrőprogramok, mentálhigiénés foglalkozások és családi életvezetési programok szervezése.	2035	egészségügyi szolgáltatók, védőnői szolgálat, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	Tanítási szünetekben szervezett programok, táborok hiánya, a gyermekek tanítási időszakon kívüli ellátásának problémái	A gyermekfelügyeleti lehetőségek hiánya különösen a dolgozó, illetve az egyszülős családban élő nők számára jelent nehézséget. A tanítási szünetek	a) A gyermekfelügyeletet és a családi élet összehangolását segítő szolgáltatások fejlesztése. b) Megyei szünidei gyermekprogram-	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, civil és egyházi szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		idején a gyermekek ellátásának megszervezése jelentős többletterhet ró a családokra, és korlátozhatja a nők foglalkoztatási és képzési lehetőségeit.	és táborhálózat kialakítása. c) Napközis táborok, közösségi programok, gyermekfelügyeleti szolgáltatások és családbarát helyi kezdeményezések támogatása.				
3.	Alacsony iskolai végzettség, lemorzsolódás az általános iskola befejezése előtt	A hátrányos helyzetű nők körében az alacsony iskolai végzettség gyakran generációkon át öröklődő hátrányokkal, korai gyermekvállalással, szegénységgel és korlátozott továbbtanulási lehetőségekkel függ össze. Az alacsony végzettség rontja a foglalkoztathatóságot, a jövedelmi helyzetet és a gyermekek tanulmányi	a) Az egész életen át tartó tanulás és a második esély típusú oktatási lehetőségek fejlesztése. b) Női felzárkóztatási és kompetenciafejlesztési program kialakítása. c) Alapkompetencia-fejlesztő képzések, mentorálás, pályaorientációs és továbbtanulást támogató programok szervezése.	2035	köznevelési intézmények, szakképzési centrumok, munkaügyi szervezetek, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		előmenetelének támogatását is.					
4.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A hátrányos helyzetű nők egy része nem rendelkezik megfelelő digitális készségekkel az online ügyintézéshez, a tanulási lehetőségek eléréséhez vagy a munkaerőpiaci érvényesüléshez. A digitális eszközök hiánya és az alacsony digitális kompetenciaszint növeli a társadalmi kirekesztődés kockázatát.	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Női digitális felzárkóztatási program megvalósítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok, online ügyintézési tanácsadás és mentorálás biztosítása.	2035	önkormányzatok, köznevelési és felnőttképző intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Akadálymentesítés hiányosságai	A fogyatékossággal élő gyermekek és családjaik számára a köznevelési intézmények fizikai	a) A köznevelési szolgáltatások akadálymentes hozzáférésének javítása. b) Megyei akadálymentesítési fejlesztési program	2035	önkormányzatok, fenntartók, köznevelési intézmények, fogyatékosságügyi szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	nem

		megközelíthetősége több településen továbbra is nehézséget jelent. Az intézmények és közösségi terek akadálymentesítése nem minden esetben teljes körű, emellett a közlekedési infrastruktúra hiányosságai is korlátozhatják a szolgáltatásokhoz való hozzáférést.	kidolgozása a köznevelési intézmények számára. c) Intézményi akadálymentesítések megvalósítása, utak és járdák fejlesztése, valamint az információs akadálymentesítés feltételeinek javítása.				
2.	A speciális ellátást nyújtó intézményekbe való eljutás nehézségei, közlekedési problémák	A speciális nevelési, fejlesztési és rehabilitációs szolgáltatások csak korlátozott számú településen érhetők el. A fogyatékossággal élő gyermekek és családjaik számára a rendszeres utazás jelentős idő- és költségterhet jelent. Az elérhető szállítási	a) A speciális ellátásokhoz való hozzáférés javítása és a közlekedési akadályok csökkentése. b) Speciális személyszállítási és intézményelérési program kialakítása. c) A segítő szolgálatok járműparkjának fejlesztése, szállítási	2035	önkormányzatok, egészségügyi és szociális intézmények, fenntartók, közlekedési szolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		kapacitások és speciális szállítóeszközök száma sok esetben nem elegendő.	együttműködések kialakítása, utazási támogatások biztosítása.				
3.	Szolgáltatáshiány, a tanítási időszakon kívüli ellátások elégtelensége	A fogyatékossággal élő gyermekek számára számos településen nem áll rendelkezésre megfelelő napközbeni ellátás, fejlesztő foglalkozás vagy felügyeleti lehetőség a tanítási szünetek idején. Ez jelentős terhet ró a családokra, és korlátozza a szülők munkavállalási lehetőségeit.	a) A tanítási időszakon kívüli ellátások és támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Fogyatékossággal élő gyermekek számára kialakított napközbeni ellátási és szünidei programhálózat létrehozása. c) Fejlesztő táborok, napközis ellátások, közösségi programok és családtehermentesítő szolgáltatások biztosítása.	2035	önkormányzatok, szociális intézmények, civil és egyházi szervezetek, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	nem
4.	Érzékenyítő programok hiánya	A befogadó intézményi környezet kialakítását akadályozhatja,	a) Az inkluzív nevelést támogató szemléletformálás és érzékenyítés erősítése.	2035	köznevelési intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, civil szervezetek,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		hogy a pedagógusok, a gyermekek és a szülők nem minden esetben rendelkeznek megfelelő ismeretekkel a fogyatékossággal élő személyek szükségleteiről, a velük való együttműködés lehetőségeiről és a befogadó szemlélet gyakorlati alkalmazásáról.	b) Megyei érzékenyítő és inklúziós program kidolgozása. c) Pedagógus-továbbképzések, érzékenyítő foglalkozások, közösségi programok és szemléletformáló kampányok szervezése.		fogyatékosságügyi érdekképviseletek		
5.	Speciális fejlesztő és támogató szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége	A fogyatékossággal élő gyermekek számára szükséges fejlesztőpedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai és egyéb támogató szolgáltatások területi elérhetősége egyenetlen. A szakemberhiány és a kapacitáskorlátok miatt az ellátásokhoz való hozzáférés sok	a) A speciális fejlesztő szolgáltatások kapacitásának és területi elérhetőségének javítása. b) Utazó szakemberhálózat és komplex fejlesztési program kialakítása. c) Helyi fejlesztő szolgáltatások szervezése, digitális	2035	pedagógiai szakszolgálatok, köznevelési intézmények, egészségügyi és szociális szolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		esetben késedelmet szenved.	konzultációs lehetőségek és szakmai együttműködések támogatása.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Saját település ellátási hiányosságai miatt előálló közlekedési problémák, a hozzáférés nehézségei	A mélyszegénységben élő családok gyakran olyan településeken élnek, ahol nem érhető el valamennyi köznevelési vagy fejlesztő szolgáltatás helyben. Az utazási költségek, a hiányos közösségi közlekedés és a családok korlátozott anyagi lehetőségei akadályozzák a szolgáltatások rendszeres igénybevételét.	a) A köznevelési szolgáltatásokhoz való területi hozzáférés javítása. b) Hátrányos helyzetű gyermekeket támogató mobilitási program kialakítása. c) Utazási támogatások, iskolabusz-rendszerek és helyi közlekedési együttműködések fejlesztése.	2035	önkormányzatok, fenntartók, közlekedési szolgáltatók, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
2.	Korai szűrések hiányosságai, szakmai vélemények kiadásának eltolódása.	A mélyszegénységben élő családok esetében a korai felismerést gyakran nehezíti	a) A korai felismerést és fejlesztést támogató szolgáltatások megerősítése.	2035	pedagógiai szakszolgálatok, védőnői szolgálat, gyermekjóléti	Megyei Önkormányzat, fenntartók	nem

		az információhiány, az alacsonyabb intézményi kapcsolódás, valamint az egészségügyi és pedagógiai szolgáltatásokhoz való korlátozott hozzáférés. A szakvélemények megszerzéséhez szükséges ügyintézés és utazás további akadályt jelenthet.	b) Korai SNI/BTMN szűrési és jelzési protokoll bevezetése az óvodákban és az alsó tagozaton. c) Helyi szűrőprogramok, szülői tájékoztatás és családsegítő szolgáltatások bevonása.		szolgálatok, fenntartók		
3.	A család és az intézmény közötti együttműködések problémái	A mélyszegénységben élő családok esetében a kapcsolattartást gyakran nehezíti az alacsony iskolai végzettség, a kedvezőtlen szociális helyzet, az információhiány, valamint a közintézményekkel szembeni bizalom hiánya. Mindez	a) A családok és a köznevelési intézmények közötti partnerség erősítése. b) Szülői kompetenciafejlesztő és családtámogató program kialakítása. c) Szülői fórumok, közösségi programok, egyéni mentorálás és családlátogatások szervezése.	2035	család- és gyermekjóléti szolgálatok, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		kedvezőtlenül befolyásolhatja a gyermekek tanulmányi eredményességét és intézményi integrációját.					
4.	Célzott, az SNI és a BTMN tanulók ellátását támogató pedagógus-továbbképzések, tréningek hiánya; szupervízió hiánya	A mélyszegénységben élő gyermekekkel foglalkozó pedagógusok munkáját gyakran halmozott hátrányok kezelése nehezíti. A speciális módszertani felkészítés, a mentálhigiénés támogatás és a rendszeres szupervízió hiánya csökkentheti a pedagógiai munka eredményességét.	a) A hátránykompenzációt támogató pedagógiai kompetenciák fejlesztése. b) Pedagógusok és segítő szakemberek mentálhigiénés, szupervíziós és módszertani támogatási programjának kialakítása. c) Helyi szakmai műhelyek, esetmegbeszélések és képzések szervezése.	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, felsőoktatási intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
5.	Készségfejlesztő és felzárkóztató programok hiánya	A mélyszegénységben élő gyermekek	a) A felzárkóztatást és kompetenciafejleszt	2035	köznevelési intézmények, civil szervezetek,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

		jelentős része korlátozottan fér hozzá olyan programokhoz, amelyek segítik a tanulási lemaradások csökkentését, a készségek fejlesztését és a továbbtanulási esélyek javítását.	ést támogató szolgáltatások bővítése. b) Komplex felzárkóztató és készségfejlesztő program kialakítása. c) Tanulást segítő foglalkozások, mentorprogramok, tanodajellegű szolgáltatások és közösségi tanulási terek működtetése.		pedagógiai szakszolgálatok	Önkormányzata	
6.	Tanítási szünetekben szervezett programok, táborok hiánya, a gyermekek tanítási időszakon kívüli ellátásának problémái	A mélyszegénységben élő családok gyermekei számára a szünidei programokhoz való hozzáférést gyakran anyagi korlátok akadályozzák. Sok gyermek számára a nyári és szünidei ellátások jelentik az egyetlen lehetőséget a szervezett közösségi, kulturális és fejlesztő	a) A szünidei gyermekellátást és fejlesztést támogató szolgáltatások bővítése. b) Megyei szünidei programhálózat kialakítása hátrányos helyzetű gyermekek számára. c) Ingyenes vagy kedvezményes táborok, napközis programok és közösségi	2035	önkormányzatok, civil és egyházi szervezetek, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		programokban való részvételre.	rendezvények szervezése.				
7.	Kiegészítő programok, mindenekelőtt egészségügyi és mentális prevenciós programok hiányosságai	A mélyszegénységben élő gyermekek fokozottan veszélyeztetettek az egészségügyi és mentális problémák szempontjából, ugyanakkor a prevenciós programokhoz való hozzáférésük korlátozottabb.	a) Az egészségmegőrzést és mentális jóllétet támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex egészségügyi és mentálhigiénés prevenciós program kialakítása. c) Egészségnapok, szűrések, prevenciós foglalkozások és kortárssegítő programok szervezése.	2035	egészségügyi szolgáltatók, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
8.	Egyes intézmények kiemelkedően magas HH/HHH, illetve SNI aránya, ennek hatása az ellátásra	A mélyszegénységben élő gyermekek koncentrált jelenléte fokozott fejlesztési és pedagógiai támogatást igényel. Az érintett intézmények humánerőforrás- és eszközkapacitása	a) Az inkluzív nevelést és esélyteremtést támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex intézményfejlesztési program kialakítása. c) Mentorálás, felzárkóztató	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		gyakran nem elegendő a hátrányok hatékony kompenzálásához.	programok és családokat támogató szolgáltatások biztosítása.				
9.	Alacsony iskolai végzettség, lemorzsolódás az általános iskola befejezése előtt	A mélyszegénységben élő családok gyermekei körében magasabb a korai iskolaelhagyás és az alacsony végzettség kockázata. A kedvezőtlen szociális helyzet, a tanulási nehézségek és a korlátozott továbbtanulási lehetőségek egyaránt hozzájárulnak a lemorzsolódáshoz.	a) A lemorzsolódás megelőzését és a továbbtanulást támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Korai jelző- és mentorprogram kialakítása a veszélyeztetett tanulók számára. c) Pályaorientációs, mentorálási és tanulást támogató programok megvalósítása.	2035	köznevelési intézmények, szakképzési centrumok, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
10.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A mélyszegénységben élő családok körében gyakrabban fordul elő a digitális eszközök és internet-hozzáférés hiánya, valamint az alacsony digitális kompetenciaszint,	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Digitális felzárkóztatási program kialakítása.	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		amely akadályozza a tanulást és az ügyintézést.	c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok és tanulást támogató eszközök biztosítása.				
ROMÁK							
1.	Speciális fejlesztő, készségfejlesztő programok hiánya	A roma gyermekek egy része olyan családi és társadalmi környezetben él, ahol korlátozottabban érhetők el a tanulást, készségfejlesztést és tehetséggondozást támogató szolgáltatások. A szociális hátrányok, az információhiány és a szolgáltatások egyenetlen területi elérhetősége növelheti a tanulmányi lemaradások kialakulásának kockázatát.	a) A felzárkóztatást, tehetséggondozást és kompetenciafejlesztést támogató szolgáltatások bővítése. b) Komplex készségfejlesztő és tanulást támogató program kialakítása roma gyermekek számára. c) Tanulást segítő foglalkozások, mentorprogramok, tanodajellegű szolgáltatások, kulturális és közösségi	2035	köznevelési intézmények, civil szervezetek, roma nemzetiségi önkormányzatok, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			programok szervezése.				
2.	Korai szűrések hiányosságai, szakmai vélemények kiadásának eltolódása.	A roma családok egy részében a korai fejlesztési lehetőségekről és a pedagógiai szakszolgálati ellátásokról rendelkezésre álló információk hiányosak lehetnek. A szolgáltatásokhoz való hozzáférést közlekedési nehézségek, ügyintézési akadályok és szakemberhiány is korlátozhatja.	a) A korai felismerést és fejlesztést támogató szolgáltatások megerősítése. b) Korai SNI/BTMN szűrési és jelzési protokoll bevezetése az óvodákban és az alsó tagozaton. c) Szülői tájékoztató programok, helyi szűrőnapok és családsegítő szolgáltatások bevonása.	2035	pedagógiai szakszolgálatok, védőnői szolgálat, család- és gyermekjóléti szolgálatok, fenntartók, roma nemzetiségi önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem
3.	Célzott, az SNI és a BTMN tanulók ellátását támogató pedagógus-továbbképzések, tréningek hiánya; szupervízió hiánya	A halmozottan hátrányos helyzetű és roma gyermekeket nevelő intézményekben a pedagógusok gyakran összetett pedagógiai és szociális	a) Az inkluzív és hátránykompenzáló pedagógiai módszerek elterjesztése. b) Pedagógusok és segítő szakemberek mentálhigiénés, szupervíziós és módszertani	2035	fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, felsőoktatási intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, fenntartók	nem

		problémákkal találkoznak. Az ehhez szükséges speciális módszertani felkészítés, valamint a rendszeres szakmai támogatás nem minden esetben biztosított.	támogatási programjának kialakítása. c) Helyi szakmai műhelyek, továbbképzések, esetmegbeszélések és szupervíziós alkalmak szervezése.				
4.	A család és az intézmény közötti együttműködések problémái	Egyes roma családok esetében a köznevelési intézményekkel való kapcsolattartást információhiány, bizalmi problémák, kedvezőtlen szociális körülmények vagy korábbi negatív tapasztalatok is nehezíthetik. A gyengébb együttműködés kedvezőtlenül befolyásolhatja a gyermekek tanulmányi előmenetelét és	a) A családok és a köznevelési intézmények közötti partnerség erősítése. b) Közösségi alapú szülői és családtámogató program kialakítása. c) Szülői fórumok, családi programok, mentorálás és közösségi mediációs tevékenységek szervezése.	2035	család- és gyermekjóléti szolgálatok, köznevelési intézmények, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem

		intézményi integrációját.					
5.	Tanítási szünetekben szervezett programok, táborok hiánya, a gyermekek tanítási időszakon kívüli ellátásának problémái	A hátrányos helyzetű roma gyermekek számára a szünidei programokhoz való hozzáférést gyakran anyagi és közlekedési akadályok korlátozzák. A tanítási szünetek idején sok család számára nehézséget jelent a gyermekek felügyeletének és hasznos időtöltésének biztosítása.	a) A szünidei gyermekellátást és közösségi részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Megyei szünidei és nyári programhálózat kialakítása. c) Ingyenes vagy kedvezményes táborok, sport- és kulturális programok, napközis foglalkozások szervezése.	2035	önkormányzatok, civil és egyházi szervezetek, köznevelési intézmények, roma nemzetiségi önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
6.	Kiegészítő programok, mindenekelőtt egészségügyi és mentális prevenciós programok hiányosságai	A roma gyermekek körében az egészségügyi és mentális prevenciós szolgáltatások elérése területileg és társadalmilag egyenlőtlen lehet. Az egészségtudatosság	a) Az egészségmegőrzést és mentális jóllétet támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex egészségügyi és mentálhigiénés	2035	egészségügyi szolgáltatók, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		ot és mentális jóllétet támogató programok hiánya hosszabb távon befolyásolhatja az iskolai eredményességet és a társadalmi integrációt.	prevenciós program kialakítása. c) Egészségnapok, prevenciós foglalkozások, kortárssegítő programok és közösségi szemléletformáló rendezvények szervezése.				
7.	Egyes intézmények kiemelkedően magas HH/HHH, illetve SNI aránya, ennek hatása az ellátásra	A roma gyermekek nagyobb arányú jelenléte egyes intézményekben fokozott szakmai támogatást, fejlesztési kapacitást és humánerőforrást igényel. Az érintett intézmények lehetőségei azonban nem minden esetben elegendőek a hátrányok hatékony kezelésére.	a) Az inkluzív nevelést és esélyteremtést támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex intézményfejlesztési program kialakítása. c) Mentorálás, felzárkóztató programok, családtámogató és közösségi szolgáltatások biztosítása.	2035	tankerületek, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
8.	Alacsony iskolai végzettség, lemorzsolódás az	A roma tanulók körében a korai iskolaelhagyás	a) A lemorzsolódás megelőzését és a továbbtanulást	2035	köznevelési intézmények, szakképzési	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	általános iskola befejezése előtt	kockázatát növelheti a kedvezőtlen szociális helyzet, a tanulási nehézségek, a motiváció csökkenése, valamint a továbbtanulási lehetőségekkel kapcsolatos információk hiánya.	támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Korai jelző- és mentorprogram kialakítása a veszélyeztetett tanulók számára. c) Pályaorientációs, mentorálási, ösztöndíj-tájékoztató és tanulást támogató programok megvalósítása.		centrumok, civil szervezetek, roma nemzetiségi önkormányzatok	Önkormányzata, fenntartók	
9.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A roma családok egy részében korlátozott a digitális eszközökhöz való hozzáférés, valamint alacsonyabb a digitális kompetenciák szintje, ami hátrányosan befolyásolhatja a tanulási és továbbtanulási lehetőségeket.	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Digitális felzárkóztatási program kialakítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok és tanulást támogató	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			digitális eszközök biztosítása.				
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Intézményekbe való eljutás nehézségei.	A külterületi, tanyás térségekben élő gyermekek számára az óvodák, iskolák és fejlesztő szolgáltatások elérése jelentős nehézséget okozhat. A nagy távolságok, a korlátozott közösségi közlekedés, valamint az időjárási körülmények egyaránt akadályozhatják a rendszeres intézménylátogatást.	a) A köznevelési szolgáltatások fizikai elérhetőségének javítása a külterületi térségekben. b) Tanyás térségek gyermekei számára kialakított mobilitási és intézményelérési program megvalósítása. c) Iskolabusz-rendszerek fejlesztése, utazási támogatások biztosítása és közlekedési együttműködések kialakítása	2035	önkormányzatok, fenntartók, közlekedési szolgáltatók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
2.	Tanítási szünetekben szervezett programok, táborok hiánya, a gyermekek tanítási időszakon kívüli ellátásának problémái	A tanyán élő gyermekek számára a szünidei programok és táborok elérését gyakran közlekedési és anyagi akadályok	a) A szünidei gyermekellátást és közösségi részvételt támogató szolgáltatások fejlesztése.	2035	önkormányzatok, civil és egyházi szervezetek, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		korlátozzák. A településközponttól való távolság miatt a gyermekek sok esetben kimaradnak a közösségi és fejlesztő programokból.	b) Tanyás térségekben élő gyermekek számára kialakított szünidei programhálózat létrehozása. c) Ingyenes vagy támogatott táborok, napközis programok és közösségi rendezvények szervezése, valamint az oda- és visszajutás támogatása.				
3.	Korai szűrések hiányosságai, szakmai vélemények kiadásának eltolódása.	A külterületen élő családok számára a pedagógiai szakszolgálatok és fejlesztő szolgáltatások elérése nehezebb, ezért a fejlődési problémák felismerése és a szakvélemények megszerzése gyakran késedelmet szenved. A közlekedési	a) A korai felismerést és fejlesztést támogató szolgáltatások megerősítése. b) Korai SNI/BTMN szűrési és jelzési protokoll bevezetése az óvodákban és az alsó tagozaton. c) Helyi szűrőprogramok, családi tájékoztató alkalmak és mobil szakmai	2035	pedagógiai szakszolgálatok, védőnői szolgálat, gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		nehézségek és az információhiány tovább növelik a kockázatot.	szolgáltatások szervezése.				
4.	A család és az intézmény közötti együttműködések problémái	A tanyán élő családok esetében a földrajzi elszigeteltség, a közlekedési nehézségek és a korlátozott kommunikációs lehetőségek akadályozhatják az intézményekkel való rendszeres kapcsolattartást.	a) A családok és a köznevelési intézmények közötti együttműködés erősítése. b) Külterületi családokat támogató kapcsolattartási és mentorprogram kialakítása. c) Szülői fórumok, családlátogatások, közösségi programok és digitális kapcsolattartási lehetőségek fejlesztése.	2035	köznevelési intézmények, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, önkormányzatok	nem
5.	Digitális készségek és képességek hiánya, korlátozott digitális hozzáférés	A külterületi lakóhelyből fakadóan egyes családok számára korlátozott az internetkapcsolat	a) A digitális hozzáférés és digitális kompetenciák fejlesztése.	2035	önkormányzatok, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		és a digitális szolgáltatások elérhetősége. Ez akadályozhatja a tanulást, az elektronikus ügyintézést és a köznevelési intézményekkel való kapcsolattartást.	b) Külterületi digitális felzárkóztatási program kialakítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi internet-hozzáférési pontok és tanulást támogató eszközök biztosítása.				
6.	Tanórán kívüli fejlesztő és felzárkóztató programok korlátozott elérhetősége	A tanyán élő gyermekek számára a földrajzi távolság és a közlekedési nehézségek miatt korlátozottabban érhetők el a szakkörök, sportfoglalkozások, tehetséggondozó és felzárkóztató programok.	a) A tanórán kívüli fejlesztő szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása. b) Külterületi gyermekeket támogató fejlesztő program kialakítása. c) Kihelyezett foglalkozások, mentorprogramok, közösségi tanulási alkalmak és	2035	köznevelési intézmények, civil szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			utazási támogatások biztosítása.				

A megye hátrányos helyzetű lakossági csoportjainak köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférését számos, egymással összefüggő társadalmi, területi és intézményi tényező nehezíti. A helyzetelemzés alapján a gyermekek, a nők, a fogyatékkal élők, a mélyszegénységben élők, a roma lakosság és a tanyán élők esetében egyaránt megfigyelhetők olyan akadályok, amelyek korlátozzák az esélyegyenlőséget, hozzájárulnak a hátrányok újratermelődéséhez, és csökkentik a köznevelési szolgáltatások eredményességét. A feltárt problémák kezelése összetett, több szereplő együttműködésére épülő beavatkozásokat igényel.

A gyermekek esetében kiemelt jelentőségű a **korai felismerést és fejlesztést támogató szolgáltatások fejlesztése**. A **pedagógiai szakszolgálatok kapacitásainak bővítése**, az **óvodai és iskolai jelzőrendszerek megerősítése**, valamint a **korai szűrésekhez kapcsolódó szülői tájékoztatás** hozzájárulhat ahhoz, hogy a fejlődési eltérések, tanulási nehézségek és sajátos nevelési igények minél korábban felismerhetők legyenek. A gyógypedagógiai, fejlesztőpedagógiai és pszichológiai ellátások **területi egyenlőtlenségeinek csökkentése érdekében indokolt az utazó szakemberhálózatok fejlesztése és a helyi szolgáltatások bővítése.**

A hátrányos helyzetű gyermekek oktatási eredményességének javítása érdekében különösen fontos a **tanórán kívüli fejlesztő, felzárkóztató és tehetséggondozó programok elérhetőségének növelése**. A **tanodák, mentorprogramok, tanulást támogató közösségi terek és nyári fejlesztő táborok** bizonyítottan eredményes eszközei a tanulási lemaradások csökkentésének. Jó gyakorlatként említhetők a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által koordinált Felzárkózó Települések Programjához kapcsolódó tanulást segítő szolgáltatások, valamint a különböző tanodaprogramok, amelyek több térségben is sikeresen támogatják a hátrányos helyzetű gyermekek iskolai előrehaladását.

A tanulási eredményesség javítása mellett kiemelt figyelmet szükséges fordítani a **hátrányos helyzetű gyermekek mentális egészségének támogatására**, valamint a **szenvedélybetegségek és viselkedési függőségek megelőzésére** is. Ezt szolgálhatják az **élményalapú prevenciós programok** – például színházpedagógiai előadások, interaktív témanapok, kortárssegítő foglalkozások és közösségi mentális egészségfejlesztő programok –, amelyek életkori sajátosságaikhoz igazodva segítik a fiatalokat az egészségtudatos döntéshozatalban, a kockázati helyzetek felismerésében és a segítségkérés lehetőségeinek megismerésében. Az ilyen programok különösen fontosak a hátrányos helyzetű térségekben, ahol a gyermekek gyakran kevesebb lehetőséghez jutnak hozzá a preventív és mentális egészségfejlesztő szolgáltatások terén, ugyanakkor a korai beavatkozás jelentősen hozzájárulhat az iskolai sikeresség, a közösségi beilleszkedés és a hosszú távú életkilátások javításához.

A **fogyatékossággal élő személyek esetében az akadálymentes hozzáférés biztosítása** alapvető feltétel. A **fizikai** akadálymentesítés mellett kiemelt figyelmet kell fordítani az **információs és kommunikációs akadálymentesítésre**, valamint a **speciális fejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítására**. Az utazó gyógypedagógusi és fejlesztő szakemberhálózatok működtetése, illetve a speciális intézmények elérhetőségét javító közlekedési támogatások hozzájárulhatnak a területi különbségek mérsékléséhez. Fontos feladat továbbá a **befogadó szemlélet erősítése**, amelyet érzékenyítő programok, pedagógusképzések és közösségi rendezvények támogathatnak.

A **mélyszegénységben élő és roma családok** esetében a köznevelési szolgáltatásokhoz való hozzáférést gyakran a **közlekedési nehézségek, az információhiány, az alacsony iskolai végzettség**, valamint a **családok korlátozott erőforrásai** akadályozzák. A hátrányok csökkentése érdekében szükség van olyan **komplex programokra**, amelyek egyszerre támogatják a gyermekeket és a családokat. A család és az intézmény közötti együttműködés fejlesztése, a szülői kompetenciák erősítése, a családsegítő szolgálatok, köznevelési intézmények és civil szervezetek együttműködése jelentős szerepet játszhat a lemorzsolódás megelőzésében. E körben különösen eredményesnek bizonyultak a közösségi mentorprogramok, a tanodák, valamint a Biztos Kezdet Gyerekházak, amelyek több hátrányos helyzetű térségben sikeresen segítik a gyermekek fejlődését és a családok intézményi kapcsolódását.

A **nők** esetében elsősorban az **alacsony iskolai végzettség, a digitális kompetenciahiány, valamint a gyermeknevelési feladatokból fakadó korlátok nehezítik a tanulási és fejlődési lehetőségekhez való hozzáférést**. A **második esély típusú képzések**, a **felnőttképzési lehetőségek**, a **digitális kompetenciafejlesztő programok**, valamint a **tanítási szünetek idején biztosított gyermekfelügyeleti szolgáltatások** hozzájárulhatnak a társadalmi és munkaerőpiaci részvétel növeléséhez.

A **tanyán élő lakosság** esetében a legjelentősebb akadályt a **földrajzi elszigeteltség** jelenti. A külterületi településrészeken élő gyermekek számára az intézmények, fejlesztő szolgáltatások és közösségi programok elérése sokszor nehézkes. A **közlekedési szolgáltatások fejlesztése, az iskolabusz-rendszerek működtetése, a kihelyezett szolgáltatások és mobil szakmai programok kialakítása** jelentősen javíthatja a hozzáférést. Emellett egyre fontosabb szerepet kap a **digitális infrastruktúra fejlesztése**, amely lehetőséget biztosíthat az online tanulási, ügyintézési és kapcsolattartási formák szélesebb körű alkalmazására.

3.2. Felnőttképzés

3.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

3.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A helyzetelemzés alapján megállapítható, hogy a megye felnőttképzési és felnőttoktatási rendszere alapvetően biztosítja a tanulási lehetőségek elérhetőségét, ugyanakkor jelentős területi és társadalmi különbségek figyelhetők meg mind a képzési kínálat, mind a képzésekhez való hozzáférés tekintetében. A felnőttképzés és a felnőttoktatás kiemelt szerepet tölt be az egész életen át tartó tanulás támogatásában, a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség javításában, valamint a társadalmi felzárkózás elősegítésében. Különösen fontos szerepe van azoknak a rövidebb, kompetenciafejlesztő vagy szakképesítést nyújtó programoknak, amelyek a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő csoportok számára biztosítanak új lehetőségeket.

A lakosság egészét érintő problémák közül kiemelhető, hogy a képzési kínálat területi elérhetősége nem minden esetben igazodik a helyi munkaerőpiaci igényekhez. A megye egyes járásaiban korlátozottan érhető el a felnőttoktatás, különösen az alapfokú végzettség megszerzését célzó képzések esetében. Az általános iskolai szintű felnőttoktatás alacsony kapacitása és korlátozott földrajzi elérhetősége különösen problémás azok számára, akik nem rendelkeznek alapfokú végzettséggel. Emellett a szakgimnáziumi és egyes szakmai képzési formák csak szűk körben hozzáférhetők, ami csökkenti a továbbtanulási és munkaerőpiaci mobilitási lehetőségeket.

A feltárt hiányosságok alapján a megye egyik legfontosabb feladata a munkaerőpiaci igényekhez igazodó felnőttképzési kínálat fejlesztése. Olyan rugalmas képzési formák kialakítása szükséges, amelyek figyelembe veszik a felnőttek munkavállalási, családi és egyéb élethelyzeti sajátosságait. Kiemelt jelentőségű a rövid ciklusú kompetenciafejlesztő képzések, az átképzési és továbbképzési lehetőségek bővítése, valamint a hiányszakmákhoz kapcsolódó képzések erősítése. A képzések eredményességét növelheti a munkáltatók, a szakképzési centrumok, a foglalkoztatási szervezetek és a felnőttképző intézmények együttműködésének fejlesztése.

3.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A helyzetelemzés alapján külön figyelmet igényel az idősebb korosztály képzésekbe történő bevonása. Az idősebb felnőttek körében az alacsony digitális kompetenciaszint és az informatikai készségek hiányosságai jelentős akadályt képeznek a tanulási lehetőségek,

valamint a modern munkaerőpiaci szolgáltatások elérésében. A digitális kompetenciafejlesztő programok, az alapvető informatikai ismeretek átadását célzó képzések, valamint az online ügyintézéshez és digitális munkakörnyezethez kapcsolódó készségek fejlesztése ezért kiemelt beavatkozási területként jelenik meg.

A hátrányos helyzetű lakossági csoportok esetében a hozzáférési problémák halmozott formában jelentkeznek. A mélyszegénységben élők, a roma lakosság, az alacsony iskolai végzettségűek és a tartósan inaktív személyek körében a képzésekbe való bekapcsolódást egyszerre nehezíti az alacsony végzettség, a korlátozott munkaerőpiaci informáltság, a motiváció hiánya, valamint az anyagi és közlekedési akadályok jelenléte. Esetükben különösen fontos a személyre szabott mentorálás, a pályaorientáció, a képzési lehetőségekről szóló információk célzott eljuttatása, valamint a képzésekhez kapcsolódó támogató szolgáltatások biztosítása.

A digitális kompetenciák hiánya a hátrányos helyzetű csoportok esetében továbbra is jelentős korlátot jelent, ugyanakkor a szakértői visszajelzések szerint az elmúlt években érzékelhető javulás történt az alapvető digitális készségek területén. A digitális eszközök szélesebb körű használata ugyanakkor új kihívásokat is teremtett, különösen a kiberbiztonság, az online ügyintézés, valamint a digitális tér tudatos és biztonságos használata területén. A jövőbeni fejlesztések során ezért nemcsak az alapvető digitális készségek fejlesztésére, hanem a digitális tudatosság erősítésére is hangsúlyt szükséges helyezni.

A megye számára kiemelt célként fogalmazható meg a felnőttképzés és felnőttoktatás hozzáférhetőségének javítása, a képzési kínálat területi egyenlőtlenségeinek mérséklése, valamint a hátrányos helyzetű csoportok bevonásának növelése. Ennek érdekében indokolt a rugalmas tanulási formák, a digitális és munkaerőpiaci kompetenciafejlesztő programok, valamint a helyi gazdasági igényekhez igazodó szakmai képzések fejlesztése. A beavatkozások hosszú távú célja a foglalkoztathatóság javítása, a társadalmi felzárkózás támogatása és az egész életen át tartó tanulás feltételeinek megerősítése a megye valamennyi lakosa számára.

3.2.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A felnőttképzés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a felnőttképzésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Hozzáférési nehézségek a felnőttképzésben	A felnőttképzési szolgáltatásokat a megyében működő szakképzési centrumok, valamint egyéb felnőttképző intézmények biztosítják, ugyanakkor a képzések területi elérhetősége nem egyenletes. Egyes járásokból a képzési helyszínek nehezen érhetők el, ami	a) A felnőttképzési szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása, a képzési kínálat bővítése és a rugalmas tanulási formák elterjesztése. b) Megyei felnőttképzési együttműködési hálózat kialakítása a szakképzési centrumok, foglalkoztatási	2035	szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, járási hivatalok, foglalkoztatási szervezetek, gazdasági kamarák	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		különösen a kisebb településeken és a külterületeken élők számára jelent akadályt. A munkavállalási, családi és közlekedési nehézségek tovább csökkentik a képzésekbe való bekapcsolódás lehetőségét.	szervezetek és gazdasági szereplők bevonásával. Hibrid és digitális képzési formák fejlesztése, valamint a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési programok kialakítása. c) Kihelyezett képzések szervezése, helyi képzési pontok kialakítása, utazási támogatások biztosítása, valamint a képzési lehetőségekhez kapcsolódó tájékoztató és toborzó programok megvalósítása.				
2.	Szolgáltatáshiány a felnőttoktatásban	A megye több járásában nem működik felnőttoktatást nyújtó intézmény, emellett egyes képzési szinteken rendkívül korlátozott a képzési kínálat. Különösen	a) A felnőttoktatási kapacitások bővítése és a végzettségpótló képzések területi elérhetőségének javítása. b) Rugalmas felnőttoktatási és végzettségpótló	2035	szakképzési centrumok, fenntartók, felnőttképző intézmények, járási hivatalok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		az alapfokú végzettség megszerzését lehetővé tevő programok elérhetősége szűkös, ami korlátozza az alacsony végzettségű felnőttek továbbtanulási és munkaerőpiaci lehetőségeit.	tanulási pontok kialakítása. A program tartalmazzon alapkészség-fejlesztést, tanulási mentorálást, pályaorientációs támogatást, gyermekfelügyeleti és utazási segítséget. c) Helyben szervezett felzárkóztató és végzettségpótló képzések indítása, közösségi tanulási helyszínek működtetése, valamint a képzésekhez kapcsolódó mentorálási szolgáltatások biztosítása.				
3.	Digitális készségek és képességek hiánya, egyéb kompetenciahiányok	A munkaerőpiacon és a képzési rendszerben való sikeres részvételhez szükséges digitális és alapkompetenciák	a) A digitális és kulcskompetenciák fejlesztése, valamint az egész életen át tartó tanulást	2035	felnőttképző intézmények, szakképzési centrumok, könyvtárak, közművelődési	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		a lakosság egy részénél hiányosak. Ez különösen az idősebb korosztály, az alacsonyabb végzettségűek és a munkaerőpiactól tartósan távol lévők esetében jelent problémát. A digitális kompetenciahiány akadályozza az online képzésekbe való bekapcsolódást és a modern munkakörnyezethez való alkalmazkodást.	támogató programok bővítése. b) Digitális kompetenciafejlesztő program kialakítása, amely magában foglalja az alapvető informatikai ismeretek, az online ügyintézés, a digitális munkakörnyezet és a biztonságos internethasználat fejlesztését. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi internet-hozzáférési pontok működtetése, valamint célzott kompetenciafejlesztő programok szervezése az idősebb és alacsony végzettségű lakosság számára.		intézmények, foglalkoztatási szervezetek		
4.	A munkaerőpiaci igényekhez igazodó	A rendelkezésre álló információk alapján a megye képzési	a) A felnőttképzési kínálat és a munkaerőpiaci	2035	szakképzési centrumok, felnőttképző	Bács-Kiskun Vármegye	igen

	képzések korlátozott elérhetősége	kínálata nem minden esetben igazodik megfelelően a helyi gazdaság és a munkaerőpiac aktuális szükségleteihez. Egyes térségekben korlátozottan érhetők el a hiányszakmákhoz kapcsolódó képzések, valamint azok a rövid, kompetenciafejlesztő programok, amelyek elősegíthetnék a gyors munkaerőpiaci alkalmazkodást. A képzési intézmények, a foglalkoztatási szereplők és a gazdasági szervezetek közötti együttműködés erősítése több területen indokolt.	igények összehangolása, a gazdasági szereplők bevonásával megvalósuló képzési rendszer fejlesztése. b) Megyei munkaerőpiaci és képzési együttműködési platform létrehozása a foglalkoztatási szervezetek és a járási hivatalok koordinálása mellett. A platform – a BKMKIK szakmai közreműködésével – legalább évente, járási és ágazati bontásban feltárja és összegzi a munkáltatók képzési, kompetencia- és létszámigényeit; javaslatot tesz rövid ciklusú, moduláris és munkahelyi gyakorlati elemet tartalmazó képzésekre; továbbá		intézmények, foglalkoztatási szervezetek, Bács-Kiskun Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara (a továbbiakban BKMKIK), munkáltatók, járási hivatalok	Önkormányzata	

			nyomon követi a résztvevők képzésbefejezését, 6 és 12 hónapos elhelyezkedését és foglalkoztatásban maradását. c) Helyi munkáltatók bevonásával szervezett szakmai képzések, pályaorientációs programok, munkaerőpiaci információs fórumok és gyakorlatorientált képzések megvalósítása. A képzésekhez kapcsolódó mentorálási és elhelyezkedést támogató szolgáltatások biztosítása.				
5.	A képzési lehetőségekről és munkaerőpiaci igényekről szóló	A lakosság egy része nem rendelkezik megfelelő információval a	a) A képzési lehetőségekkel és munkaerőpiaci igényekkel	2035	szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

	információk korlátozott elérhetősége	térségben elérhető felnőttképzési és felnőttoktatási lehetőségekről, valamint a munkaerőpiacon keresett szakmákról és kompetenciákról. A képzési kínálat széttagoltsága, az információs csatornák eltérő elérhetősége, valamint a pályaorientációs és karriertanácsadási szolgáltatások korlátozott jelenléte akadályozhatja a tudatos képzési döntések meghozatalát.	kapcsolatos információs és tanácsadási rendszer fejlesztése. b) Megyei képzési és karrierinformációs hálózat fejlesztése, amely összekapcsolja a képző intézményeket, a foglalkoztatási szervezeteket és a gazdasági szereplőket. A rendszer biztosítsa a képzési lehetőségekről, ösztöndíjakról, támogatásokról és elhelyezkedési lehetőségekről szóló naprakész tájékoztatást. c) Képzési börzék, pályaorientációs fórumok, karriertanácsadási szolgáltatások, valamint helyi		járási hivatalok, foglalkoztatási szervezetek, gazdasági kamarák		

			tájékoztató kampányok szervezése. A lakosság számára könnyen hozzáférhető információs pontok kialakítása.				
6.	A munka és családi kötelezettségek mellett is elérhető rugalmas képzési formák hiánya	A felnőtt lakosság jelentős része munkavállalási, gyermeknevelési vagy egyéb családi kötelezettségei miatt nehezen tud részt venni a hagyományos időbeosztású képzéseken. A rugalmas tanulási formák, az online és hibrid képzések, valamint az egyéni tanulási ütemhez igazodó programok korlátozott elérhetősége csökkentheti a képzésekbe való bekapcsolódás lehetőségét.	a) A rugalmas tanulási formák és az egész életen át tartó tanulást támogató képzési lehetőségek bővítése. b) Online, hibrid és moduláris képzési programok fejlesztése, amelyek lehetővé teszik a munkavállalás és a tanulás összehangolását. A képzésekhez kapcsolódó tanulási mentorálás és digitális támogatás biztosítása. c) Rugalmas időbeosztású képzések szervezése, közösségi tanulási	2035	felnőttképző intézmények, szakképzési centrumok, foglalkoztatási szervezetek, önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			helyszínek működtetése, valamint a képzésekhez kapcsolódó gyermekfelügyeleti és tanulást segítő szolgáltatások biztosítása.				

Bács-Kiskun megye felnőttképzési és felnőttoktatási rendszere alapvetően biztosítja a tanulási lehetőségek elérhetőségét, ugyanakkor jelentős területi, intézményi és kompetenciabeli különbségek figyelhetők meg a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. A feltárt problémák elsősorban a képzési kínálat területi egyenlőtlenségeihez, a felnőttoktatási szolgáltatások korlátozott elérhetőségéhez, a digitális kompetenciák hiányosságaihoz, valamint a képzések és a munkaerőpiaci igények közötti összhang hiányához kapcsolódnak.

A hozzáférés javítása érdekében kiemelt jelentőségű a **képzési kínálat területi kiegyenlítése és a rugalmas tanulási formák fejlesztése**. A kisebb településeken élők számára a képzések elérése gyakran többletterhet jelent, ezért indokolt **a helyben vagy térségi szinten megszervezett képzések, kihelyezett tanulási pontok**, valamint az **online és hibrid oktatási formák bővítése**. A digitális technológiák alkalmazása lehetővé teheti, hogy a tanulási lehetőségek a földrajzi távolságoktól függetlenül is szélesebb körben hozzáférhetővé váljanak.

A megye számára különösen fontos feladat a **felnőttoktatási kapacitások erősítése**. Az alapfokú végzettség megszerzését biztosító képzések korlátozott elérhetősége miatt számos felnőtt számára nehézséget jelent az iskolai végzettség pótlása, ami hosszú távon rontja a foglalkoztatási esélyeket. A **második esély típusú oktatási programok, a végzettségpótló képzések és a tanulási mentorálás fejlesztése** hozzájárulhat ahhoz, hogy az alacsony végzettségű lakosság nagyobb arányban kapcsolódjon be a képzési rendszerbe.

A helyzetelemzés rámutat arra is, hogy a **munkaerőpiac és a képzési rendszer közötti kapcsolat további erősítést igényel**. Több térségben szükséges olyan képzések fejlesztése, amelyek közvetlenül reagálnak a helyi gazdaság és a munkáltatók igényeire. A **gazdasági szereplők, a szakképzési centrumok, a felnőttképző intézmények és a foglalkoztatási szervezetek együttműködése** hozzájárulhat a hiányszakmákhoz kapcsolódó képzések bővítéséhez, valamint a képzések gyakorlati hasznosíthatóságának javításához.

A **digitális kompetenciák fejlesztése** szintén kiemelt beavatkozási terület. Az online ügyintézés, a digitális munkakörnyezet és az elektronikus tanulási formák térnyerése miatt egyre nagyobb jelentősége van az **informatikai alapkészségeknek**. A digitális készségfejlesztő programok, közösségi tanulási terek és informatikai képzések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a lakosság szélesebb köre tudjon bekapcsolódni a modern munkaerőpiaci és képzési folyamatokba.

Fontos feladat továbbá a **képzési lehetőségekről és munkaerőpiaci igényekről szóló információkhoz való hozzáférés javítása**. A képzési kínálat összetettsége miatt sok esetben hiányoznak azok a **tájékoztató és tanácsadó szolgáltatások**, amelyek segítenék a megfelelő **képzési útvonal** kiválasztását. A **pályaorientációs, karrier-tanácsadási és információs szolgáltatások fejlesztése** növelheti a képzések eredményességét és a résztvevők elhelyezkedési esélyeit.

3.2.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A felnőttképzés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a felnőttképzésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
IDŐSEK							
1.	Alacsony digitális kompetenciaszint és digitális kirekesztettség	Az idősebb korosztály jelentős részének digitális készségei korlátozottak, ami nehezíti az online képzésekbe, elektronikus ügyintézésbe és digitális munkaerőpiaci szolgáltatásokba való	a) Az idősek digitális kompetenciáinak fejlesztése és a digitális kirekesztettség csökkentése. b) Idősek digitális felzárkóztatását támogató program kialakítása, amely magában foglalja az alapvető informatikai	2035	Felnőttképző intézmények, könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek, szakképzési centrumok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		bekapcsolódást. A digitális eszközök használatával kapcsolatos bizonytalanság, az informatikai alapismeretek hiánya és a technológiai változások gyors üteme tovább növelheti a társadalmi és információs kirekesztődés kockázatát.	készségek, az online ügyintézés, a digitális kommunikáció és a biztonságos internethasználat fejlesztését. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai klubok, mentorprogramok és egyéni segítségnyújtás biztosítása.				
2.	Az idősebb korosztály alacsony részvétele a képzésekben	Az idősebb korosztály körében alacsonyabb a képzésekben való részvételi hajlandóság. Sok esetben hiányzik a képzések gyakorlati hasznosságának érzékelése, illetve korlátozottak az életkor-specifikus tanulási lehetőségek. Az idősebb felnőttek gyakran nem tekintik	a) Az idősek egész életen át tartó tanulásban való részvételének ösztönzése. b) Senior tanulási program kialakítása, amely a digitális kompetenciák mellett az egészségmegőrzést, pénzügyi tudatosságot és közösségi aktivitást	2035	Közművelődési intézmények, felsőoktatási intézmények, civil szervezetek, felnőttképző intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		magukat a képzési célcsoport részének, ami csökkenti a részvételi arányokat.	támogató képzéseket is magában foglalja. c) Speciálisan idősek számára készségfejlesztő és ismeretterjesztő képzések szervezése.				
3.	A képzési lehetőségekről és szolgáltatásokról szóló információk korlátozott elérése	Az idősek egy része nem rendelkezik megfelelő információval a számára elérhető képzésekről, kompetenciafejlesztő programokról és közösségi tanulási lehetőségekről. Az információk jelentős része digitális csatornákon jelenik meg, amelyek nem mindenki számára hozzáférhetők.	a) Az idősek számára elérhető képzési és tanulási lehetőségek láthatóságának növelése. b) Speciális információs és tanácsadási hálózat kialakítása. c) Tájékoztató rendezvények, helyi információs pontok, nyomtatott és személyes kommunikációs csatornák fejlesztése.	2035	Önkormányzatok, közművelődési intézmények, civil szervezetek, idősek szervezetei	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
4.	Munkaerőpiaci reintegrációt támogató képzések korlátozott elérhetősége az idősebb korosztály számára	Az aktív korú idősebb munkavállalók számára korlátozottan érhetők el azok a képzések, amelyek	a) Az idősebb korosztály foglalkoztathatóságát támogató képzési programok fejlesztése.	2035	Foglalkoztatási szervezetek, szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		támogatják a munkaerőpiacon maradást, az átképzést vagy a technológiai változásokhoz való alkalmazkodást. A gyorsan változó munkaköri követelmények különösen nehéz helyzetet teremthetnek az alacsonyabb végzettségű idősebb munkavállalók számára.	b) Munkaerőpiaci kompetenciafejlesztő és átképzési program kialakítása az 50 év feletti korosztály számára. c) Pályaorientációs tanácsadás, rövid ciklusú kompetenciafejlesztő képzések, digitális és szakmai továbbképzések szervezése.		gazdasági kamarák		
NŐK							
1.	A munka és családi kötelezettségek mellett nehezen elérhető képzési lehetőségek	A nők, különösen a kisgyermeket nevelők és az egyszülős háztartásban élők számára a képzésekben való részvételt gyakran korlátozzák a gyermeknevelési és gondozási feladatok. A hagyományos időbeosztású	a) A családbarát és rugalmas tanulási formák fejlesztése, a nők képzésbe való bekapcsolódásának támogatása. b) Rugalmas időbeosztású, online és hibrid képzések kialakítása, amelyek támogatják a gyermeknevelés és a	2035	Felnőttképző intézmények, szakképzési centrumok, önkormányzatok, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		képzések sok esetben nehezen összeegyeztethetők a családi kötelezettségekkel, miközben a rugalmas vagy online tanulási lehetőségek nem minden térségben érhetők el megfelelő mértékben.	tanulás összehangolását. c) Helyi képzések szervezése, tanulási mentorálás biztosítása, valamint a képzésekhez kapcsolódó gyermekfelügyeleti szolgáltatások fejlesztése.				
2.	Alacsony iskolai végzettségből fakadó képzési és foglalkoztatási hátrányok	A hátrányos helyzetű nők egy része nem rendelkezik a munkaerőpiacon versenyképes végzettséggel vagy szakképesítéssel. Az alacsony iskolai végzettség csökkenti a foglalkoztatási lehetőségeket, valamint korlátozza a magasabb szintű képzésekbe való bekapcsolódás esélyét.	a) Az alapkompetenciák és a végzettségi szint javítását támogató képzések fejlesztése. b) Komplex női felzárkóztatási és kompetenciafejlesztési program kialakítása, amely az alapfokú végzettség megszerzését, a szakképzést és a munkaerőpiaci reintegrációt egyaránt támogatja. c) Végzettségpótló képzések, kompetenciafejlesztő	2035	Szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, foglalkoztatási szervezetek, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			programok, pályaorientációs tanácsadás és mentorálás biztosítása.				
3.	Digitális készségek és munkaerőpiaci kompetenciák hiányosságai	A nők egy részénél hiányoznak azok a digitális és munkaerőpiaci kompetenciák, amelyek szükségesek az online ügyintézéshez, az elektronikus tanulási környezetek használatához vagy a korszerű munkakörök betöltéséhez. Ez különösen az alacsony végzettségű és a hosszabb ideje inaktív személyek esetében jelenthet problémát.	a) A digitális és foglalkoztathatósági kompetenciák fejlesztése. b) Digitális kompetenciafejlesztő program kialakítása, amely az informatikai alapkészségek, az online ügyintézés és a digitális munkavégzéshez kapcsolódó ismeretek fejlesztését célozza. c) Digitális készségfejlesztő képzések, közösségi tanulási alkalmak és mentorprogramok szervezése.	2035	Felnőttképző intézmények, könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
4.	A munkaerőpiaci lehetőségekről és képzésekről szóló	A hátrányos helyzetű nők egy része korlátozott információval	a) A képzési és foglalkoztatási információkhoz való hozzáférés javítása.	2035	Foglalkoztatási szervezetek, önkormányzatok, civil szervezetek,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

	információk korlátozott elérése	rendelkezik a helyben elérhető képzésekről, támogatási lehetőségekről és munkaerőpiaci programokról. A hiányos információk csökkenthetik a képzésekbe való bekapcsolódás és az elhelyezkedés esélyeit.	b) Női képzési és karriertámogató információs hálózat kialakítása. c) Tájékoztató rendezvények, karriertanácsadási szolgáltatások, mentorálás és helyi információs pontok működtetése.		felnőttképző intézmények		
5.	A gyermekvállalást követő munkaerőpiaci visszatérést támogató képzések és szolgáltatások hiányosságai	A kisgyermeket nevelő nők munkaerőpiacra történő visszatérését számos tényező nehezítheti. A gyermekgondozási időszak alatt a korábban megszerzett tudás és kompetenciák részben elavulhatnak, miközben a munkaerőpiaci elvárások és technológiai környezet folyamatosan	a) A gyermekvállalást követő munkaerőpiaci reintegrációt támogató képzések és szolgáltatások fejlesztése, a képzés, a foglalkoztatás és a családtámogatási rendszerek összehangolásának erősítése. b) Komplex női munkaerőpiaci reintegrációs program kialakítása, amely magában foglalja a kompetenciafrissítő	2035	Felnőttképző intézmények, szakképzési centrumok, foglalkoztatási szervezetek, család- és gyermekjóléti szolgálatok, önkormányzatok, civil szervezetek, gazdasági szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		változnak. A visszatérést támogató célzott képzések, kompetenciafrissítő programok és tanácsadási szolgáltatások elérhetősége területileg eltérő, emellett a gyermekfelügyeleti lehetőségek korlátozott volta is akadályozhatja a képzésekben való részvételt.	képzéseket, digitális készségfejlesztést, pályaorientációs és karriertanácsadási szolgáltatásokat, valamint a rugalmas foglalkoztatási lehetőségekről szóló tájékoztatást. c) Kisgyermekes nők számára szervezett képzések, mentorprogramok, álláskeresési tanácsadás, munkáltatói fórumok és családbarát képzési formák kialakítása. A képzésekhez kapcsolódó gyermekfelügyeleti szolgáltatások és közösségi támogató rendszerek fejlesztése.				
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A felnőttképzési és felnőttoktatási szolgáltatások akadálymentes	A fogyatékossággal élő személyek számára a képzésekhez való hozzáférést fizikai,	a) A felnőttképzési szolgáltatások teljes körű akadálymentes	2035	Felnőttképző intézmények, szakképzési centrumok, fogyatékosságügy	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

	hozzáférésének hiányosságai	infokommunikációs és szervezési akadályok egyaránt nehezíthetik. Nem minden képzési helyszín akadálymentes, emellett a tananyagok, tájékoztatók és elektronikus felületek sem minden esetben igazodnak a különböző fogyatékossági csoportok igényeihez.	hozzáférésének fejlesztése. b) Akadálymentes képzési környezet kialakítása, az infokommunikációs akadálymentesítés fejlesztése és a befogadó képzési módszertanok elterjesztése. c) Akadálymentes tanulási helyszínek kialakítása, segítő technológiák beszerzése és hozzáférhető információs rendszerek működtetése.		i szervezetek, önkormányzatok		
2.	A speciális szükségletekhez igazodó képzések és támogató szolgáltatások korlátozott elérhetősége	A fogyatékossággal élő személyek képzési részvételét gyakran korlátozza a személyre szabott támogatás, a mentorálás, valamint a speciális oktatási és fejlesztési szolgáltatások	a) A speciális szükségletekhez igazodó támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex támogató szolgáltatási rendszer kialakítása mentorálással, tanulási támogatással	2035	Felnőttképző intézmények, civil szervezetek, gyógypedagógiai szakemberek, foglalkoztatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		hiánya. A képző intézmények nem minden esetben rendelkeznek a szükséges szakmai háttérrel a különböző fogyatékossági csoportok eredményes bevonásához.	és egyéni fejlesztési elemekkel. c) Mentorhálózat működtetése, egyéni tanulási támogatás és speciális képzési segédanyagok biztosítása.				
3.	Közlekedési és területi hozzáférési akadályok	A fogyatékossággal élő személyek számára a képzési helyszínek megközelítése gyakran nehézséget jelent. A speciális közlekedési szolgáltatások korlátozott rendelkezésre állása, valamint a képzések térbeli koncentrációja csökkentheti a részvételi lehetőségeket.	a) A képzések fizikai elérhetőségének javítása és a közlekedési akadályok csökkentése. b) Helyi és regionális szintű hozzáférési program kialakítása, amely támogatja a képzési helyszínek elérését. c) Utazási támogatások, speciális szállítási szolgáltatások és kihelyezett képzések szervezése.	2035	Önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, felnőttképző intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

4.	Digitális kompetenciahiány és a digitális tanulási környezet korlátozott használata	A digitális képzési formák egyre nagyobb szerepet töltenek be a felnőttképzésben, ugyanakkor a fogyatékossággal élő személyek egy része nem rendelkezik a szükséges digitális készségekkel vagy megfelelő eszközökkel. Emellett az online tanulási felületek akadálymentessége sem minden esetben biztosított.	a) A digitális kompetenciák fejlesztése és a hozzáférhető digitális tanulási környezet kialakítása. b) Akadálymentes digitális kompetenciafejlesztő program megvalósítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, segítő technológiák biztosítása és online mentorálás szervezése.	2035	Felnőttképző intézmények, könyvtárak, civil szervezetek, fogyatékosságügyi szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
5.	A foglalkoztathatóságot támogató képzések korlátozott elérhetősége	A fogyatékossággal élő személyek foglalkoztatási rátája jellemzően alacsonyabb az átlagnál. A munkaerőpiaci igényekhez igazodó, gyakorlatorientált képzések és átképzési lehetőségek korlátozott	a) A foglalkoztathatóságot és önálló életvitelt támogató képzések fejlesztése. b) Komplex foglalkoztathatósági program kialakítása, amely képzési, mentorálási és munkaerőpiaci	2035	Foglalkoztatási szervezetek, munkáltatók, felnőttképző intézmények, fogyatékosságügyi szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		elérhetősége csökkentheti a nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedés esélyeit.	szolgáltatásokat egyaránt biztosít. c) Munkára felkészítő képzések, munkáltatói együttműködések, pályaorientációs és álláskeresési tanácsadás biztosítása.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Alacsony iskolai végzettség és az alapfokú végzettség megszerzésének nehézségei	A mélyszegénységben élő lakosság körében az országos átlagnál magasabb az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők aránya. Az alapfokú végzettség hiánya jelentősen korlátozza a szakképzésbe, felnőttképzésbe és a munkaerőpiacra történő bekapcsolódás lehetőségeit. Az alapfokú felnőttoktatás	a) Az alapfokú végzettség megszerzését és a tanulási életutak újraindítását támogató programok fejlesztése. b) Komplex felzárkóztató program kialakítása, amely összekapcsolja az alapkompetencia-fejlesztést, a végzettség megszerzését és a munkaerőpiaci felkészítést. c) Felzárkóztató oktatási programok,	2035	Szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, járási hivatalok, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		korlátozott területi elérhetősége tovább növelheti ezeket a hátrányokat.	tanulási mentorálás, második esély típusú képzések és közösségi tanulási helyszínek működtetése.				
2.	A képzésekhez való hozzáférést akadályozó anyagi és közlekedési korlátok	A mélyszegénységben élő személyek számára a képzésekben való részvételt gyakran nehezítik az utazási költségek, a közlekedési problémák, valamint a képzésekhez kapcsolódó járulékos kiadások. A kisebb településeken élők esetében a képzési helyszínek távolsága további akadályt jelenthet.	a) A képzések fizikai és anyagi hozzáférhetőségének javítása. b) A képzési részvételt támogató ösztönző és támogató rendszer kialakítása, amely utazási, képzési és egyéb részvételi támogatásokat biztosít. c) Kihelyezett képzések szervezése, utazási támogatások biztosítása, helyi képzési pontok kialakítása.	2035	Önkormányzatok, felnőttképző intézmények, foglalkoztatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
3.	A munkaerőpiaci információkhoz és képzési lehetőségekhez való	A mélyszegénységben élő személyek egy része nem rendelkezik	a) A képzési és foglalkoztatási információkhoz való hozzáférés javítása.	2035	Foglalkoztatási szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

	korlátozott hozzáférés	megfelelő információval a helyben elérhető képzésekről, támogatásokról, foglalkoztatási programokról és elhelyezkedési lehetőségekről. Az információhiány csökkentheti a képzésekbe való bekapcsolódás és a munkaerőpiaci reintegráció esélyeit.	b) Képzési és foglalkoztatási információs hálózat kialakítása a hátrányos helyzetű térségekben. c) Tájékoztató fórumok, mentorálási szolgáltatások, közösségi információs pontok működtetése.				
4.	Digitális készségek és kompetenciák hiánya	A digitális kompetenciák hiánya akadályozhatja az online képzésekbe való bekapcsolódást, az elektronikus ügyintézést és a munkaerőpiaci szolgáltatások igénybevételét. Bár az elmúlt években javulás tapasztalható az alapvető digitális készségek területén, a digitális	a) A digitális felzárkóztatás és digitális kompetenciafejlesztés erősítése. b) Komplex digitális kompetenciafejlesztő program kialakítása, amely az alapvető informatikai készségek mellett az online ügyintézési és kiberbiztonsági ismeretek fejlesztését is támogatja.	2035	Felnőttképző intézmények, könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		tudatosság és a biztonságos internethasználat továbbra is fejlesztést igényel.	c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi internet-hozzáférési pontok és mentorprogramok működtetése.				
5.	Motivációs és tanulási akadályok, alacsony képzési részvétel	A tartós munkanélküliség, a korábbi sikertelen iskolai tapasztalatok, valamint a generációkon át öröklődő hátrányok csökkenthetik a képzésekben való részvételi hajlandóságot. Sok esetben hiányzik a tanulás hasznosságába vetett bizalom és a hosszú távú tervezés lehetősége.	a) A tanulási motiváció és az egész életen át tartó tanulás kultúrájának erősítése. b) Mentorálásra és egyéni fejlesztésre épülő felzárkóztatási program kialakítása. c) Közösségi tanulási programok, személyes mentorálás, sikeres életutakat bemutató rendezvények és tanulási közösségek támogatása.	2035	Civil szervezetek, családsegítő szolgálatok, felnőttképző intézmények, foglalkoztatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
6.	A munkaerőpiaci igényekhez igazodó szakképzések korlátozott elérhetősége	A mélyszegénységben élő személyek számára nem minden esetben érhetők el olyan	a) A foglalkoztathatóságot javító, piacképes kompetenciákat nyújtó képzések fejlesztése.	2035	Szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, munkáltatók, gazdasági	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		rövid, gyakorlatorientált képzések, amelyek gyorsan hasznosítható tudást és valós elhelyezkedési lehetőséget biztosítanak. A képzési kínálat és a helyi munkaerőpiaci igények közötti összhang erősítése több térségben indokolt.	b) Munkaerőpiaci reintegrációt támogató képzési program kialakítása a helyi gazdasági szereplők bevonásával. c) Hiányszakmákhoz kapcsolódó képzések, gyakorlatorientált tanfolyamok, munkáltatói együttműködések és elhelyezkedést segítő szolgáltatások megvalósítása.		kamarák, foglalkoztatási szervezetek		
ROMÁK							
1.	Alacsony iskolai végzettség és a képzési életutak megszakadása	A roma lakosság egy részénél az országos átlagnál alacsonyabb az iskolai végzettség szintje, ami korlátozza a szakképzési, felnőttoktatási és felnőttképzési lehetőségekbe való bekapcsolódást. A korai iskolaelhagyás és a megszakadt	a) Az iskolai végzettség növelését és a tanulási életutak újraindítását támogató programok fejlesztése. b) Komplex felzárkóztató és végzettségpótló program kialakítása, amely összekapcsolja az alapkompetencia-fejlesztést, a	2035	Szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		tanulási életutak következtében sokan nem rendelkeznek a továbblépéshez szükséges alapkészségekkel és végzettséggel.	mentorálást és a munkaerőpiaci felkészítést. c) Második esély típusú képzések, mentorprogramok, közösségi tanulási helyszínek és tanulást támogató szolgáltatások működtetése.				
2.	A képzési lehetőségekről és támogatásokról szóló információk korlátozott elérése	A roma lakosság egy része korlátozott információval rendelkezik az elérhető képzésekről, támogatásokról, ösztöndíj-lehetőségekről és foglalkoztatási programokról. Az információhiány csökkentheti a képzésekbe való bekapcsolódás esélyét és a munkaerőpiaci mobilitást.	a) A képzési és foglalkoztatási információkhoz való hozzáférés javítása. b) Roma közösségeket célzó információs és mentorhálózat kialakítása. c) Tájékoztató fórumok, közösségi információs pontok, mentorálási és tanácsadási szolgáltatások szervezése.	2035	Roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, foglalkoztatási szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
3.	Digitális kompetenciahiány	A digitális készségek hiánya	a) A digitális felzárkóztatás és	2035	Felnőttképző intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	és a digitális szolgáltatások korlátozott használata	korlátozhatja a képzésekhez, foglalkoztatási szolgáltatásokhoz és elektronikus ügyintézéshez való hozzáférést. Bár az alapvető digitális eszközhasználat terjedése érzékelhető, a digitális tudatosság, az online tanulási környezetek használata és a biztonságos internethasználat terén továbbra is jelentős fejlesztési igény mutatkozik.	digitális kompetenciafejlesztés erősítése. b) Roma közösségeket célzó digitális kompetenciafejlesztő program kialakítása. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi internet-hozzáférési pontok és mentorprogramok működtetése.		könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Önkormányzata	
4.	Alacsony képzési részvétel és a tanulási motiváció hiányosságai	A hátrányos társadalmi helyzetből fakadó tapasztalatok, a korábbi iskolai kudarcok, valamint a generációkon át öröklődő alacsony iskolázottság csökkenthetik a képzésekben való részvételi	a) A tanulási motiváció és az egész életen át tartó tanulás kultúrájának erősítése. b) Közösségi mentorálásra és egyéni támogatásra épülő felzárkóztatási program kialakítása.	2035	Civil szervezetek, roma nemzetiségi önkormányzatok, felnőttképző intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		hajlandóságot. Sok esetben hiányoznak azok a pozitív minták és támogató kapcsolatok, amelyek ösztönöznék a tanulási életút folytatását.	c) Mentorprogramok, közösségi tanulási alkalmak, sikeres életutakat bemutató rendezvények és tanulási közösségek támogatása.				
5.	A munkaerőpiaci igényekhez igazodó, piacképes képzések korlátozott elérhetősége	A roma lakosság egy része számára korlátozottan érhetők el olyan képzések, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a helyi munkaerőpiaci kereslethez és valós elhelyezkedési lehetőséget biztosítanak. A gyakorlatorientált képzések és a munkáltatókkal együttműködésben megvalósuló programok bővítése több térségben indokolt.	a) A foglalkoztathatóságot javító, munkaerőpiac-orientált képzések fejlesztése. b) Munkaerőpiaci reintegrációt támogató képzési program kialakítása a gazdasági szereplők bevonásával. c) Gyakorlatorientált képzések, munkáltatói partnerségek, szakmai mentorálás és elhelyezkedést támogató szolgáltatások megvalósítása.	2035	Szakképzési centrumok, munkáltatók, gazdasági kamarák, foglalkoztatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

6.	A képzésekbe való bekapcsolódást nehezítő szociális és élethelyzeti akadályok	A képzésekben való részvételt sok esetben anyagi nehézségek, közlekedési problémák, családi kötelezettségek vagy a támogató szolgáltatások hiánya akadályozza. Ezek a tényezők különösen a hátrányos helyzetű településeken élő roma lakosság esetében csökkenthetik a képzési programok elérhetőségét.	a) A képzési részvételt támogató kiegészítő szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex részvételt támogató rendszer kialakítása, amely mentorálást, utazási támogatást és egyéb kísérő szolgáltatásokat biztosít. c) Utazási támogatások, helyi képzések, közösségi tanulási helyszínek és személyes mentorálási szolgáltatások biztosítása.	2035	Önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, foglalkoztatási szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A felnőttképzési és felnőttoktatási szolgáltatások korlátozott fizikai elérhetősége	A tanyás térségekben élők számára a képzési helyszínek gyakran jelentős távolságra találhatók a lakóhelytől. A képzések többsége a	a) A felnőttképzési szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Kihelyezett képzési rendszer kialakítása, amely lehetővé teszi a	2035	Szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, önkormányzatok, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		járásközpontokban vagy nagyobb városokban érhető el, ami a külterületen élők számára többletidőt, magasabb utazási költséget és szervezési nehézségeket jelenthet. Ez csökkentheti a képzésekben való részvétel esélyét.	képzések külterületi vagy kistelepülési helyszíneken történő megszervezését. c) Helyi képzési pontok kialakítása, mobil képzési szolgáltatások működtetése, közösségi terek bevonása a képzések szervezésébe.				
2.	Közlekedési nehézségek és mobilitási korlátok	A külterületi településrészeken élők számára a képzések elérését korlátozhatja a ritka vagy hiányos közösségi közlekedés, valamint a képzési helyszínek nagy távolsága. Az utazási költségek és a hosszú utazási idő különösen a rendszeres jelenlétet igénylő képzések esetében	a) A képzésekhez kapcsolódó mobilitási akadályok csökkentése. b) Képzési részvételt támogató mobilitási program kialakítása. c) Utazási támogatások biztosítása, közösségi közlekedési együttműködések kialakítása, képzési helyszínekhez kapcsolódó szervezett szállítás biztosítása.	2035	Önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, felnőttképző intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		jelenthetnek akadályt.					
3.	Digitális infrastruktúra és digitális kompetenciák hiányosságai	A tanyás térségekben élők egy részének korlátozott az internet-hozzáférése, illetve hiányosak a digitális készségei. Ez akadályozhatja az online vagy hibrid képzésekben való részvételt, valamint a képzési információkhoz és elektronikus ügyintézési szolgáltatásokhoz való hozzáférést.	a) A digitális hozzáférés és digitális kompetenciák fejlesztése. b) Digitális felzárkóztatási program kialakítása a külterületen élő lakosság számára. c) Digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi internet-hozzáférési pontok kialakítása, online tanulást segítő szolgáltatások biztosítása.	2035	Felnőttképző intézmények, könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
4.	A képzési lehetőségekről szóló információk korlátozott elérése	A tanyán élők számára a képzési lehetőségekről, támogatásokról és foglalkoztatási programokról szóló információk nehezebben jutnak el, mint a városi lakossághoz. Az információs	a) A képzési információkhoz való hozzáférés javítása. b) Külterületi információs és mentorhálózat kialakítása. c) Tájékoztató rendezvények, helyi információs pontok	2035	Önkormányzatok, civil szervezetek, foglalkoztatási szervezetek, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		csatornák korlátozott elérhetősége csökkentheti a képzésekbe való bekapcsolódás esélyét.	és személyes tanácsadási szolgáltatások működtetése.				
5.	A helyi gazdasági adottságokhoz illeszkedő képzések korlátozott elérhetősége	A tanyás térségekben élők számára nem minden esetben érhetők el olyan képzések, amelyek figyelembe veszik a helyi gazdasági sajátosságokat, a mezőgazdasági tevékenységeket, a vidéki vállalkozások igényeit vagy az önfoglalkoztatás lehetőségeit. Ez korlátozhatja a helyi foglalkoztatási és jövedelemszerzési lehetőségek bővülését.	a) A helyi gazdasági igényekhez igazodó képzések fejlesztése. b) Vidéki foglalkoztathatóságot és vállalkozói kompetenciákat támogató képzési program kialakítása. c) Mezőgazdasági, élelmiszeripari, vállalkozásfejlesztési és önfoglalkoztatási képzések szervezése, helyi gazdasági szereplők bevonásával.	2035	Gazdasági kamarák, szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, munkáltatók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különösen az idősek, a nők, a fogyatékossággal élők, a mélyszegénységben élők, a roma lakosság és a tanyán élők – a teljes lakosságnál jelentősebb akadályokkal szembesülnek a felnőttképzési és felnőttoktatási szolgáltatások igénybevétele során. Az egyes célcsoportok problémái eltérőek, ugyanakkor számos közös tényező azonosítható, így különösen az alacsony végzettség, a digitális kompetenciahiány, az információhiány, a közlekedési nehézségek, valamint a képzésekhez kapcsolódó anyagi és élethelyzeti korlátok.

A **mélyszegénységben élők és a roma lakosság** esetében kiemelt problémát jelent az **alacsony iskolai végzettség és a megszakadt tanulási életutak** jelenléte. Esetükben különösen fontosak a **második esély típusú oktatási programok, az alapkompetencia-fejlesztő képzések, valamint a mentorálásra épülő felzárkóztató szolgáltatások**. A **tanulási motiváció erősítése** és a **pozitív életpályamodellek bemutatása** szintén meghatározó szerepet játszhat a képzési részvétel növelésében.

A **roma közösségek** esetében hangsúlyos szerepet kap a **közösségi alapú információátadás és mentorálás. A képzési lehetőségekről, támogatásokról és foglalkoztatási programokról szóló információk célzott közvetítése**, valamint a helyi közösségi szereplők bevonása hozzájárulhat a képzésekbe történő sikeresebb bekapcsolódáshoz. Jó gyakorlatként említhetők a mentorprogramokra és közösségi tanulási helyszínekre épülő felzárkóztató kezdeményezések, amelyek több térségben eredményesen támogatják a képzési részvételt.

A **nők** esetében a **képzésekhez való hozzáférést gyakran a családi és gondozási kötelezettségek korlátozzák**. A kisgyermeket nevelő nők számára különösen fontos a **rugalmas időbeosztású, online vagy hibrid képzések biztosítása,** valamint a **gyermekfelügyeleti szolgáltatások fejlesztése**. Kiemelt feladat a **gyermekvállalást követő munkaerőpiaci visszatérést támogató kompetenciafrissítő és átképző programok bővítése** is.

Az **idősek** esetében elsősorban a **digitális kompetenciák hiánya**, valamint a **képzésekben való alacsony részvételi hajlandóság** jelent kihívást. Az időskorúak számára szervezett **digitális készségfejlesztő programok, közösségi tanulási lehetőségek és senior képzések** nemcsak a **foglalkoztathatóság javításához**, hanem az **aktív társadalmi részvétel fenntartásához is hozzájárulhatnak.**

A **fogyatékossággal élő személyek** esetében az **akadálymentes hozzáférés biztosítása** alapvető feltétel. A **fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés**, a **speciális tanulási szükségletekhez igazodó szolgáltatások**, valamint a **személyre szabott mentorálás** jelentősen javíthatja a képzések eredményességét. Emellett fontos a **foglalkoztathatóságot támogató, gyakorlatorientált képzések fejlesztés**e és a **munkáltatókkal való együttműködés erősítése.**

A **tanyán élők** esetében a **területi elszigeteltség és a közlekedési nehézségek** jelentik a legnagyobb akadályt. A k**ihelyezett képzések, mobil képzési szolgáltatások, digitális tanulási lehetőségek** és **utazási támogatások** hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a külterületen élők számára is elérhetővé váljanak a képzési lehetőségek. Kiemelt figyelmet érdemel a **digitális infrastruktúra és a digitális kompetenciák fejlesztése** is.

3.3. Egyéb oktatási, képzési feladatok

3.3.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

3.3.1.1. A lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Az egyéb oktatási és képzési feladatok körébe tartozó szolgáltatások – különösen a korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, az óvoda- és iskolapszichológiai ellátás, a tehetséggondozás, valamint a pályaválasztási tanácsadás – kiemelt szerepet töltenek be a gyermekek és fiatalok tanulmányi eredményességének, társadalmi integrációjának és későbbi munkaerőpiaci esélyeinek javításában. A helyzetelemzés alapján ugyanakkor megállapítható, hogy a szolgáltatások elérhetősége a megyén belül jelentős területi különbségeket mutat, amelyek elsősorban a kisebb településeken élő gyermekeket és családjaikat érintik kedvezőtlenül.

A megyében az alapfokú művészetoktatás területi lefedettsége összességében megfelelőnek tekinthető, ugyanakkor a pedagógiai szakszolgálati és pedagógiai szakmai szolgáltatások esetében jelentős koncentráció figyelhető meg. A korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés és más speciális szolgáltatások jellemzően a járási székhelyeken érhetők el, ami a kisebb településeken élő családok számára többletterhet jelent. A szolgáltatások földrajzi koncentrációja miatt az ellátások igénybevétele gyakran utazáshoz kötött, amely különösen azok számára jelent nehézséget, akik korlátozott közlekedési lehetőségekkel vagy kedvezőtlen anyagi helyzettel rendelkeznek.

A helyzetelemzés arra is rámutat, hogy a pedagógiai szakszolgálati rendszer több területén kapacitásproblémák figyelhetők meg. A szakértői bizottságok leterheltsége, valamint a gyermekpszichológusok és gyermekpszichiáterek alacsony száma miatt egyes szolgáltatásokhoz való hozzáférés elhúzódhat. Különösen a speciális fejlesztési igényű gyermekek esetében okozhat problémát a szakvélemények megszerzésének időigénye, ami késleltetheti a szükséges fejlesztések megkezdését. A szakemberhiányt tovább erősíti a fluktuáció, amely egyes térségekben a szolgáltatások folyamatosságát is befolyásolhatja.

A tanulási nehézségekkel, magatartási problémákkal vagy mentális egészséget érintő nehézségekkel küzdő gyermekek esetében különösen fontos lenne a pszichológiai és fejlesztő szolgáltatások időben történő biztosítása. A jelenlegi kapacitások azonban nem minden esetben képesek teljes mértékben kielégíteni a növekvő szükségleteket. Az óvoda- és iskolapszichológiai ellátás, valamint a tehetséggondozás és pályaválasztási tanácsadás területi elérhetőségéről nem áll rendelkezésre teljes körű adat, ugyanakkor a szakértői visszajelzések alapján ezen szolgáltatások esetében is jelentkezhetnek hozzáférési különbségek.

3.3.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik esetében a problémák halmozott formában jelennek meg. A szolgáltatások földrajzi koncentrációja, a közlekedési nehézségek, az információhiány és az anyagi korlátok együttesen csökkenthetik a korai fejlesztéshez, a logopédiai ellátáshoz, a pszichológiai támogatáshoz vagy más speciális szolgáltatásokhoz való hozzáférés esélyét. A sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási vagy magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetében különösen fontos a korai felismerés és a gyors beavatkozás, ugyanakkor a szakemberhiány és a kapacitáskorlátok ezt több esetben nehezíthetik.

A hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő, roma vagy külterületen élő családok számára további problémát jelenthet, hogy a szolgáltatások eléréséhez szükséges információk nem minden esetben jutnak el megfelelően az érintettekhez. Az ellátások igénybevételét segítő tájékoztatás, a családok mentorálása, valamint az intézmények és a szociális, gyermekvédelmi szolgáltatások együttműködésének erősítése ezért kiemelt jelentőségű.

3.3.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az egyéb oktatási és képzési feladatok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egyéb oktatási és képzési feladatokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A pedagógiai szakszolgálati szolgáltatások területi koncentrációja	A korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés és más pedagógiai szakszolgálati szolgáltatások döntően a járási székhelyeken érhetők el. A kisebb településeken élő gyermekek és családjaik számára az ellátások igénybevétele gyakran utazáshoz kötött, ami többletterhet jelenthet és csökkentheti a	a) A pedagógiai szakszolgálati szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Kihelyezett szakszolgálati ellátási pontok és utazó szakemberhálózat fejlesztése a kisebb települések bevonásával.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		szolgáltatások rendszeres igénybevételének lehetőségét.	c) Helyi fejlesztő szolgáltatások szervezése, közösségi terek bevonása, mobil szakmai szolgáltatások működtetése.				
2.	Korai fejlesztéshez és szakértői vizsgálatokhoz való hozzáférés korlátai	A szakértői bizottságok leterheltsége, valamint a korai fejlesztésben részt vevő szakemberek korlátozott száma miatt egyes esetekben elhúzódhat a vizsgálatok lefolytatása és a fejlesztések megkezdése. Ez késleltetheti a fejlődési eltérések felismerését és a megfelelő támogatás biztosítását.	a) A korai felismerést és fejlesztést támogató rendszer megerősítése b) Korai intervenciós együttműködési rendszer kialakítása az egészségügyi, köznevelési és szakszolgálati szereplők bevonásával. c) Szűrőprogramok, szülői tájékoztatók, korai jelzőrendszeri együttműködések fejlesztése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, védőnői hálózat, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
3.	Pszichológiai és mentálhigiénés	A gyermekpszichológusok	a) A pszichológiai és mentálhigiénés	2035	Pedagógiai szakszolgálatok,	Bács-Kiskun Vármegye	igen

	ellátások korlátozott kapacitása	, gyermekpszichiáterek és egyéb mentálhigiénés szakemberek alacsony száma miatt az ellátórendszer több területen túlterhelt. A várakozási idők meghosszabbodhatnak, ami késleltetheti a gyermekek számára szükséges támogatások biztosítását.	szolgáltatások kapacitásának bővítése. b) Megyei gyermek- és ifjúsági mentálhigiénés program kialakítása. c) Prevenciós programok, pszichológiai tanácsadások, mentálhigiénés foglalkozások és szakmai együttműködések fejlesztése.		egészségügyi szolgáltatók, köznevelési intézmények	Önkormányzata	
4.	Tehetséggondozó szolgáltatások egyenlőtlen hozzáférhetősége	A tehetséggondozó programok és versenyfelkészítő lehetőségek elérhetősége településenként eltérő. A kisebb településeken élő gyermekek számára korlátozottabbak lehetnek a tehetségazonosítást és tehetségfejlesztést támogató lehetőségek.	a) A tehetséggondozó szolgáltatások területi kiegyenlítése. b) Megyei tehetséggondozó hálózat fejlesztése. c) Szakkörök, műhelyek, mentorprogramok és versenyfelkészítő programok szervezése.	2035	Köznevelési intézmények, pedagógiai oktatási központok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

5.	Pályaválasztási tanácsadási szolgáltatások korlátozott elérhetősége	A pályaválasztási és továbbtanulási tanácsadás elérhetősége nem egyenletes a megye települései között. Több tanuló nem jut megfelelő információhoz a továbbtanulási lehetőségekről, a szakképzési kínálatról és a munkaerőpiaci igényekről.	a) A pályaorientációs és továbbtanulási tanácsadási rendszer fejlesztése. b) Megyei pályaorientációs együttműködési hálózat létrehozása a BKMKIK, a szakképzési centrumok, a köznevelési intézmények, a foglalkoztatási szervezetek, a felsőoktatási intézmények és a helyi munkáltatók részvételével. c) A pályaorientációs napok, üzemlátogatások, szakmabemutatók és karrierprogramok tervezését évente aktualizált térségi munkáltatói igényekhez kell igazítani, és	2035	Szakképzési centrumok, foglalkoztatási szervezetek, köznevelési intézmények, BKMKIK, helyi munkáltatók, ágazati szakmai szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			biztosítani kell a KKV-k, a hiányszakmákat képviselő munkáltatók, valamint a vállalkozói életpályák bemutatását.				
6.	Kollégiumi férőhelyek korlátozott elérhetősége és a továbbtanulás támogatásának hiányosságai	A kollégiumi ellátás csak korlátozott számú településen érhető el. Ez különösen a kisebb településeken élő tanulók számára jelenthet akadályt a középfokú oktatásba való bekapcsolódás és a továbbtanulás során.	a) A továbbtanulást támogató szolgáltatások és kollégiumi hozzáférés fejlesztése. b) Továbbtanulási esélyteremtő program kialakítása kollégiumi és mentorálási elemekkel. c) Kollégiumi tájékoztató programok, mentorálás, továbbtanulási felkészítés és tanulói támogatások biztosítása.	2035	Kollégiumok, fenntartók, köznevelési intézmények, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

7.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások elérhetősége a megye területén egyenetlen. A kisebb településeken és külterületeken élők számára korlátozottak az online tájékoztatási, pályaorientációs és tanulást támogató szolgáltatások, valamint hiányoznak az egységes digitális információs felületek és az online konzultációs lehetőségek. A szolgáltatók közötti együttműködés és az elérhető képzésekre, továbbtanulási lehetőségekre vonatkozó információk rendszerezett közvetítése nem minden esetben biztosított, ami csökkenti a tanulási és képzési lehetőségekhez való hozzáférést.	a) A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások összehangolt megyei rendszerének kialakítása, amely támogatja az oktatási információkhoz, továbbtanulási lehetőségekhez és képzési szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. b) Megyei digitális oktatási és pályaorientációs információs platform kialakítása, online tanácsadási és tájékoztatási szolgáltatások fejlesztése, valamint a szolgáltatók közötti elektronikus együttműködési rendszer kialakítása.	2035	Fenntartók, szakképzési centrumok, felsőoktatási intézmények, felnőttképzők, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, megyei önkormányzat, települési önkormányzatok, civil szervezetek, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			c) Digitális tanulási pontok, online konzultációs lehetőségek, helyi pályaorientációs információs szolgáltatások és hibrid (jelenléti és online) képzési programok szervezése.				
8.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A megye oktatási intézményeiben és az oktatást kiegészítő szolgáltatások körében korlátozottan érhetők el azok a mentorálási, tanulást támogató és pályaorientációs szolgáltatások, amelyek személyre szabott segítséget nyújtanak a tanulási életút különböző szakaszaiban. A köznevelés, a szakképzés, a felnőttképzés és a munkaerőpiaci szolgáltatások közötti kapcsolatok nem minden esetben	a) A tanulási életutat támogató megyei oktatási mentorhálózat kialakítása, amely összehangolja a köznevelési, szakképzési, felsőoktatási, felnőttképzési és pályaorientációs szolgáltatásokat, valamint elősegíti az oktatási átmenetek sikeres kezelését. b) Megyei mentorprogram kialakítása a továbbtanulás, pályaorientáció,	2035	Fenntartók, szakképzési centrumok, felsőoktatási intézmények, felnőttképzők, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, munkaerőpiaci szervezetek, civil szervezetek, megyei önkormányzat, települési önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		biztosítanak folyamatos támogatást az oktatási átmenetek során, ezért a tanulók, a fiatalok és a felnőttek számára nehezebb a továbbtanulási, átképzési és életpálya-tervezési lehetőségek tudatos megtervezése.	képzésbe való bekapcsolódás és képzésben maradás támogatására, valamint a mentorok szakmai felkészítésének és együttműködésének fejlesztése. c) Helyi mentorhálózatok működtetése, egyéni tanulási és pályaorientációs tanácsadás, mentorált tanulási programok, közösségi tanulást támogató szolgáltatások és oktatási információs pontok kialakítása.				
9.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett	A megye oktatási, képzési és kapcsolódó humánszolgáltatási szereplők közötti szakmai együttműködések intenzitása eltérő, a jó gyakorlatok megosztása és adaptálása nem	a) A megye oktatási és képzési szereplői közötti szakmai együttműködések megerősítése, valamint a tudásmegosztást és a jó gyakorlatok átadását támogató	2035	Köznevelési intézmények, fenntartók, szakképzési centrumok, felsőoktatási intézmények, felnőttképzők, pedagógiai	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

	hálózatának hiányosságai.	szervezett keretek között történik. A köznevelési intézmények, a szakképzés, a felsőoktatás, a felnőttképzés, a pedagógiai szakszolgálatok és a civil szervezetek közötti tudásáramlás korlátozott, ezért az innovatív módszerek, eredményes programok és fejlesztési tapasztalatok csak részben hasznosulnak a megye egészében.	hálózati rendszer kialakítása. b) Megyei szakmai hálózat és tudásmegosztó platform létrehozása, módszertani műhelyek, szakmai fórumok és együttműködési programok működtetése, a jó gyakorlatok összegyűjtése, dokumentálása és széles körű terjesztése. c) Intézményközi szakmai műhelyek, tapasztalatcserék, közös képzések, szakmai fórumok, jó gyakorlatokat bemutató rendezvények és helyi együttműködési hálózatok szervezése.		szakszolgálatok, önkormányzatok, civil szervezetek, közművelődési intézmények, megyei önkormányzat		

10.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A megye oktatási és képzési intézményeiben eltérő mértékben jelennek meg az innovatív pedagógiai módszerek, digitális tanulási megoldások és új szolgáltatási modellek. Az innovációk kipróbálásához, értékeléséhez és szélesebb körű alkalmazásához szükséges szakmai együttműködések, módszertani támogatások és tapasztalatmegosztási lehetőségek korlátozottak, ezért a sikeres fejlesztések csak részben épülnek be a mindennapi gyakorlatba.	a) Az oktatási innovációk, új módszertani megoldások és fejlesztési programok alkalmazását támogató megyei rendszer kialakítása, amely ösztönzi az innovatív pedagógiai gyakorlatok elterjesztését és a szolgáltatások folyamatos fejlesztését. b) Innovatív oktatási fejlesztések, módszertani programok és kísérleti kezdeményezések támogatása, azok eredményeinek értékelése, valamint a sikeres modellek megyei szintű adaptációjának elősegítése.	2035	Köznevelési intézmények, szakképzési centrumok, felsőoktatási intézmények, felnőttképzők, pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, önkormányzatok, civil szervezetek, közművelődési intézmények, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

			c) Innovatív tanulási programok, digitális oktatási megoldások, új közösségi tanulási formák, intézményi fejlesztések és helyi módszertani kezdeményezések megvalósítása.				

A korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, az óvoda- és iskolapszichológiai szolgáltatások, a tehetséggondozás és a pályaorientáció olyan területek, amelyek közvetlenül befolyásolják a gyermekek későbbi tanulmányi eredményességét, társadalmi integrációját és munkaerőpiaci esélyeit, ezért a hozzáférés javítása kiemelt jelentőségű esélyteremtési feladat.

A feltárt hiányosságok egyik legfontosabb oka a **szolgáltatások területi koncentrációja**. A pedagógiai szakszolgálati ellátások jelentős része elsősorban a **járási központokban** érhető el, ami a kisebb településeken élő családok számára többletterheket jelent. A korai fejlesztéshez, a logopédiai ellátáshoz vagy a szakértői vizsgálatokhoz való hozzáférés gyakran rendszeres utazást igényel, amely idő- és költségigényes lehet. A probléma enyhítése érdekében indokolt a **kihelyezett szolgáltatások**, **az utazó szakemberhálózatok és a helyi fejlesztő pontok kialakítása**. A **települések közötti együttműködések erősítése**, valamint a **mobil szolgáltatási formák alkalmazása** hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermekek lakóhelyükhöz közelebb vehessék igénybe a szükséges ellátásokat.

A szolgáltatások elérhetőségét jelentősen befolyásolja a **szakemberhiány** is. A gyógypedagógusok, logopédusok, pszichológusok és más fejlesztő szakemberek korlátozott száma több területen kapacitáshiányt eredményez. Ennek következtében **meghosszabbodhat a várakozási idő**, **késhet a szakértői vizsgálatok elvégzése**, illetve a **szükséges fejlesztések megkezdése**. A helyzet javítása érdekében szükséges a s**zakmai kapacitások erősítése, a szakemberek helyben tartását segítő intézkedések támogatása**, valamint a **különböző intézmények közötti együttműködések fejlesztése**. Kiemelt jelentőségű a **korai intervenciós rendszerek megerősítése** is, amelyek lehetővé teszik a fejlődési problémák minél korábbi felismerését és kezelését.

A gyermekek mentális egészségének támogatása az elmúlt években egyre fontosabb területté vált. Az óvoda- és iskolapszichológiai szolgáltatások, valamint a gyermekpszichológiai és mentálhigiénés ellátások iránt növekvő igény mutatkozik, ugyanakkor a rendelkezésre álló kapacitások nem minden esetben képesek lépést tartani a szükségletekkel. A megyei beavatkozásoknak ezért ki kell terjedniük a **pszichológiai szolgáltatások fejlesztésére**, **a prevenciós programok erősítésére**, valamint a **gyermekeket és családjaikat támogató mentálhigiénés hálózatok bővítésére**. A köznevelési intézmények, az egészségügyi szolgáltatók és a szociális ellátórendszer együttműködésének fejlesztése hozzájárulhat a problémák korábbi felismeréséhez és hatékonyabb kezeléséhez.

A tehetséggondozás területén szintén szükséges a hozzáférési különbségek mérséklése. A **kisebb településeken élő gyermekek számára gyakran korlátozottabbak a tehetségazonosítást és tehetségfejlesztést támogató lehetőségek**, mint a nagyobb városokban élők számára. A megyei szintű tehetséggondozó **hálózatok, mentorprogramok, szakkörök és fejlesztő műhelyek bővítése** elősegítheti, hogy a gyermekek lakóhelyüktől függetlenül hozzáférjenek a képességeik kibontakoztatását támogató programokhoz.

Hasonlóan fontos terület a **pályaorientáció és a továbbtanulási tanácsadás fejlesztése**. A továbbtanulási döntések hosszú távon meghatározzák a fiatalok életpályáját, ezért különösen fontos, hogy valamennyi tanuló megfelelő információkhoz jusson az oktatási lehetőségekről, a szakképzési kínálatról és a munkaerőpiaci elvárásokról. A pály**aorientációs programok, üzemlátogatások, karrier-rendezvények és tanácsadási szolgáltatások fejlesztése** hozzájárulhat a tudatosabb pályaválasztáshoz és a lemorzsolódás csökkentéséhez.

3.3.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az egyéb oktatási és képzési feladatok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az egyéb oktatási és képzési feladatokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	A korai fejlesztéshez és fejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségei	A fejlődési eltérések korai felismerése és kezelése meghatározó jelentőségű a gyermekek későbbi oktatási és társadalmi esélyei szempontjából. A korai fejlesztési szolgáltatások, valamint a kapcsolódó szakértői vizsgálatok elérhetősége ugyanakkor	a) A korai felismerést és korai fejlesztést támogató rendszer megerősítése, a szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Korai intervenciós együttműködési program kialakítása az egészségügyi, szociális, gyermekvédelmi és köznevelési szereplők bevonásával. c) Szűrőprogramok szervezése, szülői	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, védőnői hálózat, köznevelési intézmények, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		területileg eltérő. A szolgáltatások járási központokba koncentrálódása, a szakemberhiány és a várakozási idők meghosszabbodása késleltetheti a szükséges fejlesztések megkezdését.	tájékoztatás, kihelyezett fejlesztő szolgáltatások és szakmai együttműködések támogatása.				
2.	Logopédiai és egyéb pedagógiai szakszolgálati ellátások korlátozott hozzáférhetősége	A logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés és más pedagógiai szakszolgálati szolgáltatások több térségben korlátozott kapacitásokkal működnek. A szakemberhiány és a szolgáltatások földrajzi koncentrációja miatt nem minden gyermek jut időben a szükséges fejlesztésekhez.	a) A pedagógiai szakszolgálati ellátások kapacitásának és területi elérhetőségének fejlesztése. b) Utazó szakemberhálózat és kihelyezett szolgáltatási pontok fejlesztése. c) Helyben szervezett fejlesztő foglalkozások, közösségi helyszínek bevonása, intézmények közötti együttműködések erősítése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
3.	Pszichológiai és mentálhigiénés támogatás	A gyermekek mentális egészségének támogatása egyre	a) A gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások fejlesztése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

	korlátozott elérhetősége	nagyobb jelentőséggel bír, ugyanakkor az óvoda- és iskolapszichológiai szolgáltatások, valamint a gyermekpszichológiai ellátások több területen kapacitáshiánnyal működnek. A szakemberhiány és a túlterheltség késleltetheti a segítségnyújtást.	b) Megyei gyermek- és ifjúsági mentálhigiénés program kialakítása. c) Prevenciós programok, pszichológiai tanácsadás, kortárssegítő programok és szülői támogatások szervezése.		köznevelési intézmények		
4.	A tehetséggondozó szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés	A tehetséggondozó programok, szakkörök és fejlesztő lehetőségek elérhetősége jelentős területi különbségeket mutathat. A kisebb településeken élő gyermekek számára korlátozottabb lehet a tehetségek felismerését és kibontakoztatását	a) A tehetséggondozási szolgáltatások területi egyenlőtlenségeinek mérséklése. b) Megyei tehetséggondozó együttműködési hálózat kialakítása. c) Tehetségműhelyek, szakkörök, mentorprogramok és versenyfelkészítő programok támogatása.	2035	Köznevelési intézmények, pedagógiai oktatási központok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		támogató szolgáltatások köre.					
5.	Pályaorientációs és továbbtanulási tanácsadás hiányosságai	A gyermekek és fiatalok nem minden esetben jutnak hozzá a továbbtanulási és pályaválasztási döntéseiket támogató információkhoz és tanácsadási szolgáltatásokhoz. A szolgáltatások elérhetősége intézményenként és településenként eltérő lehet, ami különösen a kisebb településeken élő tanulók esetében jelenthet hátrányt.	a) A pályaorientációs és továbbtanulási tanácsadási rendszer fejlesztése. b) Megyei pályaorientációs hálózat és információs rendszer kialakítása. c) Pályaválasztási rendezvények, üzemlátogatások, karrierprogramok és tanácsadási szolgáltatások szervezése.	2035	Szakképzési centrumok, foglalkoztatási szervezetek, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
6.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A hátrányos helyzetű gyermekek számára a digitális tanulási és pályaorientációs szolgáltatások elérését gyakran akadályozza az eszközhiány, a korlátozott internet-hozzáférés, valamint a személyre szabott	a) A digitális oktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása. b) Hátránykompenzációt támogató digitális mentorálási és pályaorientációs programok kialakítása.	2035	Fenntartók, köznevelési intézmények, tanodák, család- és gyermekjóléti szolgálatok, önkormányzatok, civil szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		szakmai támogatás hiánya.	c) Digitális tanulási klubok, mentorálás, tanulást segítő online szolgáltatások biztosítása.				
7.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A hátrányos helyzetű gyermekek számára nem minden esetben biztosított a személyre szabott mentorálás, amely támogatná tanulmányi előrehaladásukat, továbbtanulásukat és az oktatási rendszerben való sikeres előrejutásukat. A családi háttérből fakadó hátrányok és az intézményközi koordináció hiányosságai növelhetik a lemorzsolódás kockázatát.	a) A hátrányos helyzetű gyermekek tanulási életútját támogató mentorhálózat fejlesztése. b) Továbbtanulási és lemorzsolódást megelőző mentorprogram kialakítása. c) Egyéni mentorálás, tanulást támogató klubok, pályaorientációs programok és közösségi tanulási szolgáltatások szervezése.	2035	Önkormányzatok, köznevelési intézmények, tanodák, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek, fenntartók	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
8.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás	A hátrányos helyzetű gyermekeket támogató intézmények és szolgáltatások	a) A hátránykompenzációt támogató szakmai együttműködések fejlesztése.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, köznevelési intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

	és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	közötti szakmai együttműködés nem minden térségben biztosítja a fejlesztések összehangolását, ezért az eredményes módszerek és jó gyakorlatok terjedése korlátozott.	b) Jó gyakorlatokat és eredményes felzárkóztató módszereket összegző megyei szakmai hálózat kialakítása. c) Szakmai műhelyek, intézményközi tapasztalatcserék és közös fejlesztési programok szervezése.		tanodák, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, fenntartók, civil szervezetek		
9.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztését segítő innovatív pedagógiai módszerek és komplex tanulástámogató programok nem minden intézményben és településen érhetők el, ezért a bevált megoldások alkalmazása területileg egyenetlen.	a) A hátránykompenzációt segítő innovatív oktatási programok támogatása. b) Eredményes felzárkóztató és tehetséggondozó módszerek adaptációját támogató fejlesztési programok kialakítása. c) Innovatív tanulástámogató programok, közösségi tanulási kezdeményezések és helyi fejlesztések megvalósítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, köznevelési intézmények, tanodák, fenntartók, pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
NŐK							
1.	A gyermekek fejlesztéséhez kapcsolódó	A gyermekek korai fejlesztéséhez, logopédiai	a) A családbarát és könnyebben elérhető	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, önkormányzatok,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	szolgáltatások elérését nehezítő családi és élethelyzeti terhek	ellátásához, pszichológiai támogatásához vagy egyéb pedagógiai szakszolgálati szolgáltatásaihoz való hozzáférés megszervezése jellemzően a szülőkre, különösen az anyákra hárul. A szolgáltatások területi koncentrációja, az utazási kötelezettség, valamint a munkavállalás és a gyermeknevelés összehangolásának nehézségei akadályozhatják az ellátások rendszeres igénybevételét.	fejlesztő szolgáltatások támogatása. b) A gyermekek fejlesztését támogató szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása, valamint a szülői támogatási rendszerek fejlesztése. c) Kihelyezett fejlesztő szolgáltatások, szülői támogató programok és rugalmas időbeosztású ellátások szervezése.		család- és gyermekjóléti szolgálatok	Önkormányzata	
2.	A fejlesztő és támogató szolgáltatásokról szóló információk korlátozott elérése	Nem minden család rendelkezik megfelelő információval a korai fejlesztési, logopédiai, pszichológiai vagy tehetséggondozó szolgáltatásokról,	a) A szülők tájékoztatásának és információhoz jutásának fejlesztése. b) Szülői információs és tanácsadási rendszer kialakítása.	2035	Köznevelési intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, családsegítő szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		illetve az igénybevétel feltételeiről. Az információhiány késleltetheti a problémák felismerését és a megfelelő szakmai segítség igénybevételét.	c) Tájékoztató fórumok, szülői képzések, online és személyes tanácsadási szolgáltatások biztosítása.				
3.	A gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége	A gyermekek mentális problémáinak felismerése és kezelése jelentős terhet róhat a családokra. A pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatások kapacitáshiányai, valamint a hosszabb várakozási idők nehezíthetik a megfelelő támogatás időben történő igénybevételét.	a) A gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Gyermek- és ifjúsági mentálhigiénés program kialakítása a családok bevonásával. c) Szülői támogató csoportok, pszichológiai tanácsadás és prevenciós programok szervezése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók, családsegítő szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
4.	A továbbtanulást és pályaválasztást támogató	A gyermekek továbbtanulási és pályaválasztási döntéseiben a	a) A családokat is bevonó pályaorientációs és továbbtanulási tanácsadási rendszer fejlesztése.	2035	Köznevelési intézmények, szakképzési centrumok,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

	szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége	családok meghatározó szerepet töltenek be. A pályaorientációs szolgáltatásokhoz és továbbtanulási információkhoz való egyenlőtlen hozzáférés miatt a szülők nem minden esetben tudják megfelelően támogatni gyermekeik oktatási életútját.	b) Megyei pályaorientációs és szülőtámogató program kialakítása. c) Pályaválasztási fórumok, szülői tájékoztatók, továbbtanulási tanácsadási szolgáltatások szervezése.		foglalkoztatási szervezetek		
5.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A gyermeknevelési feladatok, a munkaerőpiacról való távollét és a rugalmas képzési lehetőségek korlátozott elérhetősége csökkenti a digitális tanulási és pályaorientációs szolgáltatások igénybevételének lehetőségét.	a) A rugalmas digitális tanulási lehetőségek fejlesztése. b) Online pályaorientációs és kompetenciafejlesztő szolgáltatások kialakítása. c) Távoktatási, online tanácsadási és digitális kompetenciafejlesztő programok szervezése.	2035	Felnőttképző intézmények, családsegítő szolgálatok, munkaerőpiaci szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
6.	Az oktatási mentorálási és	A gyermeknevelési feladatok, a	a) A tanulási és életpálya-tervezést támogató	2035	Felnőttképző intézmények,	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	munkaerőpiacról való kiesés és a korlátozott információhoz jutás miatt sok nő számára nehezebb a képzésekbe való bekapcsolódás, az átképzés vagy a továbbtanulás megtervezése, miközben a személyre szabott mentorálási lehetőségek korlátozottak.	mentorálási szolgáltatások fejlesztése. b) Munkaerőpiacra való visszatérést segítő oktatási és pályaorientációs mentorprogram kialakítása. c) Egyéni mentorálás, képzési tanácsadás és életpálya-tervezési szolgáltatások biztosítása.		családsegítő szolgálatok, munkaerőpiaci szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok	Önkormányzata	
7.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	A nőket támogató oktatási és képzési szolgáltatások között korlátozott a módszertani együttműködés, ezért a sikeres képzési és munkaerőpiaci reintegrációt segítő jó gyakorlatok terjedése nem egységes.	a) A nőket támogató oktatási és képzési szolgáltatások szakmai együttműködésének erősítése. b) Jó gyakorlatokat összegző szakmai hálózat kialakítása. c) Szakmai fórumok, tapasztalatcserék és közös módszertani fejlesztések megvalósítása.	2035	Felnőttképző intézmények, munkaerőpiaci szervezetek, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

8.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A rugalmas tanulási formák és innovatív képzési megoldások alkalmazása nem minden térségben biztosított, ezért korlátozottak a családi és munkaerőpiaci kötelezettségekhez alkalmazkodó oktatási lehetőségek.	a) Innovatív, rugalmas oktatási és képzési programok fejlesztése. b) Új tanulási módszereket alkalmazó fejlesztési programok támogatása. c) Hibrid képzések, digitális tanulási megoldások és innovatív képzési szolgáltatások megvalósítása.	2035	Felnőttképző intézmények, munkaerőpiaci szervezetek, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A korai felismeréshez és korai fejlesztéshez való hozzáférés korlátai	A fogyatékossággal vagy fejlődési eltéréssel élő gyermekek esetében kiemelt jelentőségű a problémák korai felismerése és a fejlesztések mielőbbi megkezdése. A szakértői vizsgálatok és korai fejlesztési szolgáltatások kapacitáskorlátai, valamint a szakemberhiány miatt a szükséges ellátásokhoz való hozzáférés egyes	a) A korai felismerést és korai fejlesztést támogató rendszer megerősítése. b) Komplex korai intervenciós program kialakítása az egészségügyi, köznevelési és szociális szereplők együttműködésével. c) Korai szűrések, szülői tanácsadások, fejlesztő szolgáltatásokhoz kapcsolódó mentorálás és jelzőrendszeri együttműködések erősítése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, védőnői hálózat, köznevelési intézmények, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		esetekben késedelmet szenvedhet.					
2.	A speciális fejlesztő és rehabilitációs szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége	A logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, valamint más fejlesztő szolgáltatások iránti igény több esetben meghaladja a rendelkezésre álló kapacitásokat. A szakemberhiány és a szolgáltatások földrajzi koncentrációja miatt a fogyatékossággal élő gyermekek nem minden esetben jutnak időben vagy rendszeresen a szükséges fejlesztésekhez.	a) A fejlesztő és rehabilitációs szolgáltatások kapacitásának bővítése és területi hozzáférhetőségének javítása. b) Utazó gyógypedagógiai és fejlesztő szakemberhálózat fejlesztése. c) Kihelyezett fejlesztések, helyi fejlesztő foglalkozások és intézményközi szakmai együttműködések támogatása.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, gyógypedagógiai intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
3.	Pszichológiai és mentálhigiénés támogatás hiányosságai	A fogyatékossággal élő gyermekek és családjaik gyakran fokozott pszichológiai és mentálhigiénés támogatást igényelnek. Az	a) A fogyatékossággal élő gyermekeket és családjaikat támogató mentálhigiénés szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex gyermek- és családi mentálhigiénés	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		óvoda- és iskolapszichológiai szolgáltatások, valamint a gyermekpszichológiai ellátások kapacitáskorlátai azonban nehezíthetik a szükséges támogatásokhoz való hozzáférést.	támogató program kialakítása. c) Pszichológiai tanácsadás, szülőcsoportok, prevenciós programok és közösségi támogató szolgáltatások szervezése.				
4.	A tehetséggondozó programokhoz és fejlesztő lehetőségekhez való egyenlőtlen hozzáférés	A fogyatékossággal élő gyermekek tehetségének felismerése és fejlesztése gyakran háttérbe szorulhat a fejlesztési szükségletek mellett. A speciális igényekhez igazodó tehetséggondozó programok és fejlesztési lehetőségek nem minden térségben érhetők el megfelelő mértékben.	a) Az inkluzív tehetséggondozás fejlesztése. b) Sajátos nevelési igényű gyermekek tehetségfejlesztését támogató program kialakítása. c) Tehetségműhelyek, mentorprogramok és egyéni fejlesztési lehetőségek támogatása.	2035	Köznevelési intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
5.	Pályaorientációs és életpálya-tervezési	A fogyatékossággal élő fiatalok számára különösen fontos a	a) Az inkluzív pályaorientációs és	2035	Szakképzési centrumok, foglalkoztatási	Bács-Kiskun Vármegye	nem

	szolgáltatások korlátozott elérhetősége	képességeikhez és szükségleteikhez igazodó pályaorientáció és életpálya-tervezés. A speciális igényekre felkészített tanácsadási szolgáltatások és átmenetet támogató programok elérhetősége ugyanakkor korlátozott lehet.	életpálya-tervezési szolgáltatások fejlesztése. b) Sajátos nevelési igényű és fogyatékossággal élő fiatalok továbbtanulását és munkába állását támogató program kialakítása. c) Pályaorientációs tanácsadás, üzemlátogatások, mentorálás és egyéni életpálya-tervezési szolgáltatások biztosítása.		szervezetek, köznevelési intézmények, civil szervezetek	Önkormányzata	
6.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	Az akadálymentes digitális oktatási és tanácsadási szolgáltatások köre korlátozott, az infokommunikációs akadálymentesítés nem minden szolgáltatás esetében biztosított.	a) Akadálymentes digitális oktatási szolgáltatások fejlesztése. b) Speciális igényekhez igazodó online tanácsadási rendszer kialakítása. c) Akadálymentes digitális tananyagok, online konzultációk és támogató szolgáltatások biztosítása.	2035	Fogyatékosságügyi szervezetek, gyógypedagógiai intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
7.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A fogyatékossággal élő személyek számára korlátozottan állnak rendelkezésre olyan mentorálási	a) A speciális szükségletekhez igazodó oktatási mentorálási szolgáltatások fejlesztése.	2035	Gyógypedagógiai intézmények, fogyatékosságügyi szervezetek, pedagógiai szakszolgálatok,	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		szolgáltatások, amelyek támogatják az egyéni tanulási utak megtervezését, a képzésekhez való hozzáférést és az oktatási átmeneteket.	b) Egyéni életpálya-tervezést támogató mentorprogram kialakítása. c) Személyre szabott mentorálás, tanulási tanácsadás és oktatási információs szolgáltatások biztosítása.		civil szervezetek, önkormányzatok		
8.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	A fogyatékossággal élő személyeket támogató oktatási és fejlesztő szolgáltatások között korlátozott a szakmai tudásmegosztás, ezért az inkluzív oktatási módszerek és innovatív megoldások alkalmazása területileg eltérő.	a) Az inkluzív oktatást támogató szakmai együttműködések fejlesztése. b) Akadálymentes és inkluzív jó gyakorlatokat összegző szakmai hálózat kialakítása. c) Intézményközi szakmai műhelyek, módszertani fórumok és tapasztalatcserék szervezése.	2035	Gyógypedagógiai intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, fogyatékosságügyi szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
9.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	Az innovatív, akadálymentes oktatási módszerek és támogató technológiák alkalmazása nem egységes, ezért az egyéni szükségletekhez	a) Az inkluzív oktatási innovációk alkalmazásának támogatása. b) Speciális szükségletekre épülő innovatív fejlesztési programok kialakítása.	2035	Gyógypedagógiai intézmények, pedagógiai szakszolgálatok, fogyatékosságügyi szervezetek, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		igazodó fejlesztési megoldások elérhetősége területileg eltérő.	c) Akadálymentes digitális tanulási megoldások és innovatív támogató szolgáltatások bevezetése.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1	A korai felismeréshez és fejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága	A mélyszegénységben élő családok esetében nagyobb kockázata lehet annak, hogy a fejlődési problémák, tanulási nehézségek vagy egyéb eltérések később kerülnek felismerésre. A szolgáltatásokról szóló információk hiánya, a családok túlterheltsége, valamint a közlekedési és anyagi nehézségek akadályozhatják a korai fejlesztéshez és szakértői vizsgálatokhoz való hozzáférést.	a) A korai felismerést és fejlesztést támogató szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása a hátrányos helyzetű családok számára. b) Korai intervenciós és családtámogató program kialakítása, amely összekapcsolja az oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatásokat. c) Célzott szülői tájékoztatás, mentorálás, családlátogatások és helyi fejlesztő programok szervezése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, védőnői hálózat, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2	A pedagógiai szakszolgálati ellátások	A logopédiai ellátás, gyógytestnevelés vagy egyéb fejlesztő	a) A fejlesztő szolgáltatások fizikai	2035	Önkormányzatok, pedagógiai	Bács-Kiskun Vármegye	igen

	igénybevételét akadályozó anyagi és közlekedési korlátok	szolgáltatások sok esetben utazást igényelnek. A mélyszegénységben élő családok számára az utazási költségek, a közlekedési nehézségek vagy a szülők munkavállalási kötelezettségei akadályozhatják a rendszeres részvételt.	hozzáférhetőségének javítása. b) Kihelyezett és mobil pedagógiai szakszolgálati ellátások fejlesztése. c) Utazási támogatások, helyi fejlesztési helyszínek és közösségi szolgáltatások kialakítása.		szakszolgálatok, fenntartók	Önkormányzata	
3	Pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatások korlátozott elérése	A mélyszegénységben élő gyermekek körében gyakrabban fordulhatnak elő olyan élethelyzetek és traumák, amelyek pszichológiai támogatást igényelnek. A szakemberhiány, a várólisták, valamint az ellátásokhoz kapcsolódó információhiány csökkentheti a szükséges	a) A hátrányos helyzetű gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Gyermek- és ifjúsági mentálhigiénés támogató program kialakítása. c) Prevenciós programok, pszichológiai tanácsadás, közösségi és családi támogató szolgáltatások biztosítása.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók, családsegítő szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		segítséghez való hozzáférést.					
4	A tehetséggondozó programokhoz való egyenlőtlen hozzáférés	A mélyszegénységben élő gyermekek tehetsége gyakran rejtve marad, mivel a családok korlátozott anyagi lehetőségei, az információhiány és a szolgáltatások földrajzi elérhetősége akadályozhatja a tehetséggondozó programokban való részvételt.	a) A hátrányos helyzetű gyermekek tehetséggondozásának erősítése. b) Esélyteremtő tehetséggondozó program kialakítása a hátrányos helyzetű térségek bevonásával. c) Tehetségműhelyek, mentorprogramok, ösztöndíjjellegű támogatások és versenyfelkészítő programok szervezése.	2035	Köznevelési intézmények, civil szervezetek, pedagógiai oktatási központok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
5	Pályaorientációs és továbbtanulási szolgáltatások korlátozott elérése	A mélyszegénységben élő gyermekek és családjaik sok esetben korlátozott információval rendelkeznek a továbbtanulási lehetőségekről, ösztöndíjprogramokról és életpálya-tervezési lehetőségekről. A	a) Az esélyteremtő pályaorientációs és továbbtanulási szolgáltatások fejlesztése. b) Komplex továbbtanulást támogató program kialakítása mentorálással és pályaorientációs elemekkel. c) Pályaválasztási rendezvények, mentorprogramok, továbbtanulási tanácsadás	2035	Szakképzési centrumok, köznevelési intézmények, foglalkoztatási szervezetek, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		családi minták hiánya és az alacsonyabb iskolai végzettségű környezet tovább erősítheti a korai lemorzsolódás kockázatát.	és ösztöndíj-tájékoztatók szervezése.				
6.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A digitális eszközök és internetkapcsolat hiánya, valamint az alacsony digitális alapkészségek korlátozzák az oktatási és képzési szolgáltatások elérését.	a) A digitális oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. b) Digitális felzárkóztatási programok kialakítása. c) Közösségi internetelérési pontok, digitális kompetenciafejlesztő képzések és mentorálás biztosítása.	2035	Önkormányzatok, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, felnőttképző intézmények, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
7.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A mélyszegénységben élők körében a képzési lehetőségekkel kapcsolatos információk, valamint a személyes tanulási és pályaorientációs támogatás hiánya jelentősen	a) A tanulási életutat támogató mentorálási szolgáltatások fejlesztése. b) Felzárkóztatást támogató oktatási mentorprogram kialakítása. c) Egyéni mentorálás, képzési tanácsadás és közösségi tanulási szolgáltatások biztosítása.	2035	Önkormányzatok, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, felnőttképző intézmények, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		csökkentheti a képzésekbe történő bekapcsolódás esélyét.					
8.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	A felzárkóztatási célú oktatási és képzési programok szakmai tapasztalatainak megosztása és összehangolása nem egységes, ezért az eredményes módszerek csak korlátozottan jutnak el a különböző településekre.	a) A felzárkóztatási programok szakmai együttműködésének fejlesztése. b) Jó gyakorlatokat összegző megyei tudásmegosztó hálózat kialakítása. c) Szakmai műhelyek, közös módszertani fejlesztések és tapasztalatcserék szervezése.	2035	Önkormányzatok, családsegítő szolgálatok, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
9.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A felzárkóztatási célú innovatív oktatási megoldások és új tanulási módszerek alkalmazása nem minden településen érhető el, ami csökkenti a képzések eredményességét és a tanulási lehetőségekhez való hozzáférést.	a) Innovatív felzárkóztató oktatási programok támogatása. b) Új tanulási módszereket alkalmazó fejlesztési programok kialakítása. c) Közösségi tanulási innovációk, digitális fejlesztések és helyi oktatási kezdeményezések megvalósítása.	2035	Önkormányzatok, családsegítő szolgálatok, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

ROMÁK							
1.	A korai felismeréshez és korai fejlesztéshez való hozzáférés egyenlőtlenségei	A roma gyermekek körében különösen fontos a fejlődési eltérések, tanulási nehézségek és egyéb problémák korai felismerése. A szolgáltatásokról szóló információk hiánya, a szociális hátrányok, valamint a szakértői vizsgálatokhoz és fejlesztő szolgáltatásokhoz való nehezebb hozzáférés miatt előfordulhat, hogy a szükséges fejlesztések később kezdődnek meg.	a) A korai felismerést és korai fejlesztést támogató szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása a roma családok számára. b) Komplex korai intervenciós program kialakítása, amely összekapcsolja az oktatási, egészségügyi, gyermekvédelmi és közösségi szereplőket. c) Szülői tájékoztatás, közösségi mentorálás, korai szűrőprogramok és családtámogató szolgáltatások szervezése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	A pedagógiai szakszolgálati ellátásokhoz való hozzáférést nehezítő társadalmi és információs akadályok	A logopédiai ellátás, gyógytestnevelés, pszichológiai támogatás és egyéb pedagógiai szakszolgálati szolgáltatások igénybevételét a szolgáltatásokkal	a) A pedagógiai szakszolgálati szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a bevonást segítő közösségi támogatások erősítése. b) Roma közösségi mentorhálózat kialakítása az oktatási és fejlesztő	2035	Roma nemzetiségi önkormányzatok, pedagógiai szakszolgálatok, civil szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		kapcsolatos információhiány, a közlekedési nehézségek, valamint a családok korlátozott erőforrásai akadályozhatják. Több esetben hiányoznak azok a közvetítő szereplők és támogató kapcsolatok, amelyek elősegíthetnék a szolgáltatásokba való bekapcsolódást.	szolgáltatásokhoz való hozzáférés támogatására. c) Mentorálás, családlátogatások, közösségi információs programok és helyi fejlesztő szolgáltatások támogatása.				
3.	Pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatások korlátozott elérése	A roma gyermekek körében gyakrabban jelenhetnek meg olyan szociális és élethelyzeti tényezők, amelyek fokozott pszichológiai támogatást tesznek szükségessé. A szakemberhiány, a szolgáltatások területi koncentrációja és az információs	a) A hátrányos helyzetű gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások fejlesztése. b) Gyermek- és ifjúsági mentálhigiénés program kialakítása közösségi bevonással. c) Prevenciós programok, pszichológiai tanácsadás, közösségi támogató programok és szülői csoportok szervezése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók, civil szervezetek, roma közösségi szereplők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		akadályok azonban csökkenthetik a mentálhigiénés ellátások elérhetőségét.					
4.	A tehetséggondozó programokban való részvétel alacsony szintje	A roma gyermekek tehetségének felismerését és kibontakoztatását sok esetben hátráltathatják a szociális hátrányok, az információhiány és a korlátozott hozzáférés a tehetséggondozó programokhoz. Emiatt a tehetségek egy része rejtve maradhat, és nem jut megfelelő fejlesztési lehetőségekhez.	a) A roma gyermekek tehetséggondozásának és képességkibontakoztatásának támogatása. b) Esélyteremtő tehetséggondozó program kialakítása mentorálási és ösztönző elemekkel. c) Tehetségműhelyek, mentorprogramok, kulturális és művészeti fejlesztő programok, versenyfelkészítések szervezése.	2035	Köznevelési intézmények, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

5.	Pályaorientációs és továbbtanulási támogatások korlátozott elérése	A roma gyermekek és családjaik nem minden esetben rendelkeznek megfelelő információval a továbbtanulási lehetőségekről, ösztöndíjprogramokról, kollégiumi lehetőségekről és életpálya-tervezési szolgáltatásokról. A korlátozott információk és a pozitív továbbtanulási minták hiánya növelheti a lemorzsolódás és az alacsonyabb iskolai végzettség kockázatát.	a) Az esélyteremtő pályaorientáció és továbbtanulási támogatások fejlesztése. b) Komplex továbbtanulási és életpálya-támogató program kialakítása mentorálással, ösztöndíj-tájékoztatással és pályaorientációs elemekkel. c) Pályaválasztási rendezvények, továbbtanulási mentorálás, ösztöndíjprogramok népszerűsítése és tanácsadási szolgáltatások biztosítása.	2035	Szakképzési centrumok, köznevelési intézmények, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
6.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A digitális oktatási és pályaorientációs szolgáltatások elérése területileg és társadalmi szempontból egyaránt egyenetlen, amely hozzájárulhat a továbbtanulási és képzési lehetőségekhez	a) A digitális oktatási esélyegyenlőség erősítése. b) Roma fiatalokat támogató digitális mentor- és pályaorientációs programok kialakítása. c) Közösségi digitális tanulási programok, mentorálás és információs szolgáltatások szervezése.	2035	Önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, köznevelési intézmények, tanodák, családsegítő szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		való hozzáférés különbségeihez.					
7.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A roma lakosság körében a továbbtanulást, pályaorientációt és képzésbe való bekapcsolódást támogató személyes mentorálási szolgáltatások területi lefedettsége nem egyenletes, ami hozzájárulhat az oktatási hátrányok fennmaradásához.	a) A roma tanulók és fiatalok oktatási mentorálási rendszerének fejlesztése. b) Továbbtanulást és képzésben maradást támogató mentorprogram kialakítása. c) Közösségi és egyéni mentorálás, pályaorientációs tanácsadás és tanulást segítő szolgáltatások szervezése.	2035	Önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, tanodák, köznevelési intézmények, civil szervezetek, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
8.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	A roma közösségeket támogató oktatási programok tapasztalatainak megosztása és a különböző szolgáltatók közötti együttműködés nem minden térségben szervezett, ami korlátozza a bevált módszerek szélesebb körű alkalmazását.	a) A roma felzárkóztatást támogató szakmai együttműködések fejlesztése. b) Jó gyakorlatokat és mentorálási tapasztalatokat összegző szakmai hálózat kialakítása. c) Intézményközi szakmai fórumok, módszertani műhelyek és közös programfejlesztések szervezése.	2035	Roma nemzetiségi önkormányzatok, megyei és települési önkormányzatok, tanodák, köznevelési intézmények, civil szervezetek, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

9.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A roma közösségek oktatási felzárkóztatását segítő innovatív programok és módszerek alkalmazása nem egységes, ezért a bevált fejlesztési megoldások csak részben terjednek el a megye különböző térségeiben.	a) Az innovatív felzárkóztató oktatási programok támogatása. b) Eredményes fejlesztési modellek adaptációját segítő programok kialakítása. c) Innovatív közösségi tanulási programok, mentorálási és digitális oktatási kezdeményezések megvalósítása.	2035	Önkormányzatok, roma nemzetiségi önkormányzatok, tanodák, köznevelési intézmények, civil szervezetek, család- és gyermekjóléti szolgálatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A korai fejlesztéshez és szakértői vizsgálatokhoz való hozzáférés területi akadályai	A korai fejlesztési szolgáltatások és szakértői vizsgálatok elsősorban a járási központokban és nagyobb településeken érhetők el. A tanyás térségekben élő családok számára a szolgáltatások elérése jelentős utazási idővel és többletköltséggel járhat, ami késleltetheti a fejlődési problémák felismerését és a fejlesztések megkezdését.	a) A korai fejlesztési és szakértői szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Kihelyezett korai fejlesztési és szűrőprogramok kialakítása a külterületi térségek bevonásával. c) Mobil szolgáltatások, helyi szűrőnapok és utazó szakemberhálózat működtetése.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, védőnői szolgálat, köznevelési intézmények, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

2.	A pedagógiai szakszolgálati ellátások rendszeres igénybevételének nehézségei	A logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés és más fejlesztő szolgáltatások rendszeres látogatása a tanyán élő gyermekek számára gyakran közlekedési és szervezési nehézségekbe ütközik. A nagy távolságok és a korlátozott tömegközlekedési lehetőségek csökkenthetik a fejlesztések folyamatosságát.	a) A pedagógiai szakszolgálati ellátások fizikai elérhetőségének javítása. b) Utazó szakemberhálózat és kihelyezett fejlesztési szolgáltatások fejlesztése. c) Helyben szervezett fejlesztő foglalkozások, közösségi helyszínek bevonása és utazási támogatások biztosítása.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, fenntartók, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
3.	Pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatások korlátozott elérhetősége	A tanyán élő gyermekek és családjaik számára a pszichológiai és mentálhigiénés szolgáltatások gyakran nehezebben érhetők el a szolgáltatások földrajzi koncentrációja miatt. A távolság, a közlekedési nehézségek és a szakemberhiány egyaránt hozzájárulhatnak	a) A gyermekek mentális egészségét támogató szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Területi mentálhigiénés együttműködési rendszer kialakítása. c) Kihelyezett pszichológiai tanácsadások, prevenciós programok és online konzultációs lehetőségek biztosítása.	2035	Pedagógiai szakszolgálatok, egészségügyi szolgáltatók, köznevelési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

		ahhoz, hogy a szükséges segítség később vagy egyáltalán ne jusson el az érintettekhez.					
4.	Tehetséggondozó programokhoz és fejlesztő lehetőségekhez való korlátozott hozzáférés	A tanyán élő gyermekek számára a tehetséggondozó programok, szakkörök és egyéb fejlesztő lehetőségek elérése nehezebb lehet a szolgáltatások települési koncentrációja miatt. Emiatt csökkenhet a tehetségek felismerésének és kibontakoztatásának lehetősége.	a) A tehetséggondozó szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Megyei tehetséggondozó hálózat fejlesztése a külterületi települések bevonásával. c) Kihelyezett szakkörök, mentorprogramok, online tehetséggondozó programok és közösségi fejlesztő műhelyek szervezése.	2035	Köznevelési intézmények, civil szervezetek, pedagógiai oktatási központok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
5.	Pályaorientációs és továbbtanulási szolgáltatások korlátozott elérése	A tanyán élő gyermekek és családjaik korlátozottabban férhetnek hozzá a pályaorientációs, továbbtanulási és karriertervezési szolgáltatásokhoz. A földrajzi távolságok és az információs	a) A külterületen élő fiatalok pályaorientációs és továbbtanulási támogatásának fejlesztése. b) Területi pályaorientációs és életpálya-támogató program kialakítása. c) Pályaválasztási rendezvények, üzemlátogatások, online	2035	Szakképzési centrumok, köznevelési intézmények, foglalkoztatási szervezetek, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		csatornák korlátozott elérhetősége csökkentheti a továbbtanulási lehetőségekről való tájékozottságot.	tanácsadási lehetőségek és mentorprogramok szervezése.				
6.	A digitális oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége.	A településszerkezeti sajátosságok, a nagy távolságok, valamint a digitális infrastruktúra és szolgáltatások eltérő elérhetősége miatt a tanyán élők nehezebben férnek hozzá az oktatási, pályaorientációs és tanácsadási szolgáltatásokhoz.	a) A digitális oktatási szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Mobil és online oktatási-tanácsadási szolgáltatások kialakítása. c) Közösségi digitális hozzáférési pontok, mobil ügyintézés, online konzultációk és helyi információs szolgáltatások biztosítása.	2035	Önkormányzatok, tanyagondnoki szolgálatok, közművelődési intézmények, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
7.	Az oktatási mentorálási és egyéni tanulást támogató szolgáltatások hiányosságai.	A tanyás térségekben élők számára a nagy távolságok és a szolgáltatások területi koncentrációja miatt korlátozottabban érhetők el a személyes mentorálási és pályaorientációs szolgáltatások, ami nehezítheti a	a) A tanyás térségekben élők oktatási mentorálási szolgáltatásainak fejlesztése. b) Mobil és digitális mentorálási rendszer kialakítása c) Helyi mentorok bevonása, online mentorálás, pályaorientációs tanácsadás	2035	Önkormányzatok, tanyagondnoki szolgálatok, közművelődési intézmények, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, munkaerőpiaci szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		továbbtanulási és képzési lehetőségek kihasználását.	és közösségi információs szolgáltatások biztosítása.				
8.	Az oktatási szakmai együttműködések, a tudásmegosztás és a jó gyakorlatok szervezett hálózatának hiányosságai.	A tanyás térségek oktatási és képzési szolgáltatóinak szakmai kapcsolatai korlátozottabbak, ezért a jó gyakorlatok, innovatív módszerek és eredményes fejlesztési tapasztalatok lassabban jutnak el ezekre a területekre.	a) A tanyás térségek oktatási szereplőinek szakmai együttműködésének fejlesztése. b) Tudásmegosztó és szakmai együttműködési hálózat kialakítása a külterületi szolgáltatások támogatására. c) Térségi szakmai fórumok, közös képzések, módszertani műhelyek és tapasztalatcserék szervezése.	2035	Önkormányzatok, tanyagondnoki szolgálatok, köznevelési intézmények, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
9.	Az innovatív oktatási módszerek és fejlesztési programok korlátozott elterjedtsége.	A tanyás térségekben korlátozottabb az innovatív oktatási megoldások és új tanulási formák elérhetősége, ezért a korszerű pedagógiai és digitális fejlesztések lassabban jutnak el ezekre a településekre.	a) A külterületeken alkalmazható innovatív oktatási megoldások támogatása. b) Térségi innovációs programok és új szolgáltatási modellek kialakítása. c) Mobil, digitális és közösségi tanulási programok, valamint innovatív helyi oktatási kezdeményezések megvalósítása.	2035	Önkormányzatok, tanyagondnoki szolgálatok, köznevelési intézmények, felnőttképző intézmények, civil szervezetek, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

Az egyéb oktatási és képzési feladatokhoz kapcsolódó szolgáltatások – így különösen a korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, az óvoda- és iskolapszichológiai ellátás, a tehetséggondozás és a pályaorientáció – a hátrányos helyzetű csoportok számára kiemelt jelentőségűek. Ezek a szolgáltatások nem csupán az egyéni fejlődést támogatják, hanem jelentős szerepet töltenek be az oktatási hátrányok mérséklésében, a lemorzsolódás megelőzésében és a társadalmi mobilitás elősegítésében is. A feltárt problémák ugyanakkor azt mutatják, hogy a szolgáltatásokhoz való hozzáférés a hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik számára számos esetben nehezebb, mint a lakosság egészének.

A **fogyatékossággal élő gyermekek** esetében a legfontosabb feladat a **korai felismeréshez és a fejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása**. A szakértői vizsgálatok, a korai fejlesztés, a logopédiai ellátás vagy a gyógytestnevelés időben történő biztosítása alapvetően meghatározza a gyermekek későbbi oktatási életútját. A szakemberhiány, a szolgáltatások területi koncentrációja és az ellátórendszer kapacitáskorlátai ugyanakkor késleltethetik a szükséges fejlesztések megkezdését. Ennek kezelésére indokolt **a korai intervenciós rendszerek fejlesztése**, az **utazó szakemberhálózatok bővítése**, valamint az **egészségügyi, szociális és köznevelési szereplők együttműködésének** erősítése. Több megyében eredményesen működnek olyan **komplex koragyermekkori programok**, amelyek a védőnői hálózat, a pedagógiai szakszolgálat és a családsegítő szolgálatok együttműködésére épülnek.

A **mélyszegénységben élő és roma gyermekek** esetében a szolgáltatások elérésének akadályai gyakran halmozottan jelentkeznek. A fejlődési problémák felismerése sok esetben később történik meg, miközben az információhiány, a közlekedési nehézségek és a családok korlátozott erőforrásai tovább nehezítik a fejlesztésekhez való hozzáférést. A beavatkozásoknak ezért nem kizárólag **a szolgáltatások bővítésére** kell irányulniuk, hanem azok **tényleges elérésének támogatására** is. Kiemelt jelentősége van a **családokat közvetlenül megszólító tájékoztató programoknak, a mentorálásnak**, valamint azoknak a **közösségi alapú megoldásoknak**, amelyek segítik a szolgáltatásokba való bekapcsolódást. Jó gyakorlatként említhetők a Biztos Kezdet Gyerekházak, a tanodák, valamint a különböző közösségi mentorprogramok, amelyek több térségben sikeresen járultak hozzá a korai fejlesztéshez és az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés javításához.

A **gyermekek mentális egészségének támogatása** valamennyi hátrányos helyzetű csoport esetében kiemelt feladat. A szociális problémák, a családi nehézségek, a lakhatási bizonytalanság vagy a kirekesztettség élménye fokozott pszichés terhelést jelenthet a gyermekek számára. Ugyanakkor az óvoda- és iskolapszichológiai szolgáltatások, valamint a gyermekpszichológiai ellátások elérhetősége nem minden esetben biztosított megfelelő mértékben. A m**entálhigiénés szolgáltatások fejlesztése, a prevenciós programok bővítése**, valamint a **köznevelési intézményekben működő támogató rendszerek megerősítése** jelentősen hozzájárulhat a problémák korai felismeréséhez és kezeléséhez.

A **tehetséggondozás** területén szintén jelentős esélyegyenlőségi kihívások azonosíthatók. A **hátrányos helyzetű, roma vagy tanyán** élő gyermekek tehetsége gyakran rejtve marad, mivel korlátozottabban férnek hozzá azokhoz a programokhoz, amelyek segítenék képességeik kibontakoztatását. A **tehetséggondozó hálózatok fejlesztése, a mentorprogramok, ösztöndíjrendszerek és helyi tehetségműhelyek támogatása** hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermekek lakóhelyüktől és társadalmi helyzetüktől függetlenül részesüljenek a fejlődésüket segítő lehetőségekből. E téren jó példát jelentenek az országos tehetségpont-hálózatok, valamint a hátrányos helyzetű tanulók számára létrehozott ösztöndíj- és mentorprogramok.

A **továbbtanulás és pályaorientáció támogatása** különösen fontos a mélyszegénységben élő, roma és tanyán élő gyermekek esetében. Számos családban hiányoznak azok a továbbtanulási minták és információk, amelyek segíthetnék a tudatos életpálya-tervezést. Ez növelheti a lemorzsolódás kockázatát és korlátozhatja a társadalmi mobilitás lehetőségeit. A pályaorientációs programok, mentorálási rendszerek, üzemlátogatások, ösztöndíj-tájékoztatók és továbbtanulási tanácsadások fejlesztése jelentősen hozzájárulhat a fiatalok sikeres oktatási és munkaerőpiaci életútjának kialakításához. Különösen

eredményesek azok a programok, amelyek a tanulók mellett a szülőket is bevonják a pályaválasztási folyamatba.

A **tanyán élő gyermekek** esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférés legnagyobb akadályát **a területi elszigeteltség** jelenti. A korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a pszichológiai szolgáltatások vagy a tehetséggondozó programok sok esetben csak jelentős utazással érhetők el. A **kihelyezett szolgáltatások, mobil szakemberhálózatok, digitális tanácsadási formák és helyi közösségi szolgáltató pontok kialakítása** hatékony eszközt jelenthet a területi különbségek mérséklésére.

3.4. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan az oktatás-képzés területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

Bács-Kiskun Vármegye Integrált Területi Programja kiemelt szerepet szán a fenntartható városfejlesztésnek, amelynek keretében a megye két megyei jogú városa, Kecskemét és Baja önálló Fenntartható Városfejlesztési Stratégiával (FVS) rendelkezik. Az FVS-ekben megjelenő oktatási és képzési célok szorosan kapcsolódnak a megye oktatási, humán fejlesztési és esélyteremtési célkitűzéseihez, ezért azok eredményei és fejlesztési irányai a VEP szempontjából is relevánsak. Az ITP kiemelt fejlesztési területei között szerepel a **köznevelési infrastruktúra fejlesztése, a gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése, a fenntartható humán infrastruktúra megerősítése, valamint a helyi humán fejlesztések támogatása**.

Kecskemét Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája szerint a város egyik legfontosabb kihívása, hogy a gazdasági fejlődés és a munkaerőpiaci igények változásai folyamatos alkalmazkodást követelnek meg az oktatási és képzési rendszertől. A stratégia hangsúlyozza, hogy szükséges a munkaerő-piaci igényekhez jobban illeszkedő, gyakorlatorientált oktatási és képzési rendszer fejlesztése, a szakképzés és a felsőoktatás kapcsolatának erősítése, valamint az innovációs és kutatás-fejlesztési kapacitások bővítése. Külön fejlesztési célként jelenik meg a Neumann János Egyetem további erősítése, a képzési kínálat bővítése és a magas hozzáadott értékű gazdasági tevékenységek humánerőforrás-igényeinek kiszolgálása.

A helyzetelemzés rámutat arra is, hogy Kecskemét oktatási vonzásközponti szerepe folyamatosan erősödik. A középfokú oktatásban részt vevő tanulók több mint egyharmada más településről jár be a városba, ami egyszerre jelzi az intézményrendszer térségi jelentőségét és a környező települések függőségét a kecskeméti oktatási szolgáltatásoktól. A stratégia emellett fontos problémaként azonosítja a digitális kompetenciák fejlesztésének szükségességét, valamint a digitális írástudást támogató oktatási programok hiányát. A digitális átállás sikerességének egyik feltételeként jelenik meg az oktatási intézmények és a lakosság digitális készségeinek fejlesztése.

A tervezett beavatkozások között szerepel a képzési infrastruktúra fejlesztése, az innovációs és technológiai transzferfunkciók erősítése, a gyakorlatorientált képzések támogatása, a digitális kompetenciafejlesztés, valamint a gyermekeket és fiatalokat támogató közszolgáltatások fejlesztése. Ezek a célok közvetlenül kapcsolódnak a megye oktatási és esélyteremtési prioritásaihoz.

Baja Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája elsősorban a humánerőforrás-fejlesztés és a gazdaság igényeihez illeszkedő oktatási rendszer kérdéseit emeli ki. A stratégia szerint a város egyik legjelentősebb problémája a fiatalok, különösen a magasan képzett munkaerő elvándorlása, amely hosszabb távon veszélyeztetheti a helyi gazdaság fejlődését és a tudásintenzív tevékenységek megtelepedését.

A dokumentum ugyanakkor kedvező adottságként említi a térségi jelentőségű középfokú és felsőfokú képzési intézmények jelenlétét, köztük az Eötvös József Főiskolát és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víztudományi Karát, amelyek hozzájárulnak a fiatalok helyben tartásához. A stratégia szerint azonban

további fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy az oktatási kínálat és a gazdaság igényei jobban illeszkedjenek egymáshoz.

A helyi vállalkozások és a szakképzés kapcsolatát vizsgálva a stratégia rámutat arra, hogy ugyan léteznek működő duális képzési együttműködések és tanműhelyi programok, ugyanakkor az oktatás tartalma és a munkaerőpiaci elvárások között több esetben még mindig eltérés tapasztalható. Külön problémaként jelenik meg a műszaki képzések iránt érdeklődő fiatalok elszívása a nagyobb gazdasági központok – elsősorban Kecskemét – irányába.

A stratégia fontos fejlesztési irányként jelöli meg a gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra fejlesztését, a duális képzés erősítését, a digitális készségek fejlesztését, valamint az oktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítését. Ezt jól mutatja a Bajai III. Béla Gimnázium felújítását célzó kiemelt projekt is, amely az oktatási infrastruktúra minőségének javítását szolgálja.

Kapcsolódás a Vármegyei Esélyteremtő Paktum céljaihoz

A két FVS-ben megjelenő problémák és fejlesztési irányok szoros összefüggést mutatnak a megyei szinten feltárt oktatási és képzési kihívásokkal. Közös problématerületként jelenik meg a munkaerőpiaci igényekhez igazodó képzési szerkezet kialakítása, a digitális kompetenciák fejlesztése, a fiatalok helyben tartása, az oktatási infrastruktúra korszerűsítése, valamint a térségi oktatási központok szerepének erősítése. Baja esetében hangsúlyosabb a humánerőforrás megtartásának problémája, míg Kecskeméten inkább a gyors gazdasági fejlődéshez igazodó képzési rendszer kialakítása és az innovációs kapacitások fejlesztése jelenik meg prioritásként.

A VEP szempontjából ezek a fejlesztési célok különösen azért fontosak, mert hozzájárulhatnak a továbbtanulási esélyek javításához, a képzettségi különbségek mérsékléséhez, a hátrányos helyzetű fiatalok munkaerőpiaci integrációjához, valamint a megye népességmegtartó képességének erősítéséhez. Az ITP-ben és az FVS-ekben szereplő humán infrastruktúra-fejlesztések, köznevelési beruházások és kompetenciafejlesztési programok így közvetlenül támogatják a VEP oktatási és esélyteremtési célrendszerének megvalósulását.

4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra

A **lakhatás** minősége és megfizethetősége a társadalmi felzárkózás, a népességmegtartás és a területi versenyképesség egyik alapvető meghatározója. Bács-Kiskun megyében a lakhatási feltételek jelentős területi különbségeket mutatnak: míg a városi térségekben elsősorban a lakhatás megfizethetősége és az energiahatékonysági korszerűsítés jelenti a kihívást, addig a kisebb településeken és tanyás térségekben a lakásállomány elöregedése, az alacsony komfortfokozat, valamint az infrastruktúra hiányosságai okoznak tartós problémákat. Mindez különösen hátrányosan érinti az alacsony jövedelmű, idős és sérülékeny társadalmi csoportokat.

Javasolt stratégiai beavatkozási területek:

- A lakásállomány minőségi megújítása és energiahatékonyságának javítása támogatásokkal.
- A megfizethető lakhatási lehetőségek (fecskelakások) és a szociális bérlakásrendszer fejlesztése.
- A lakhatási egyenlőtlenségek és területi különbségek mérséklése.
- Az akadálymentes és idősbarát lakókörnyezet kialakításának támogatása.
- A lakhatási szegénység megelőzése és a sérülékeny társadalmi csoportok lakhatási biztonságának erősítése.
- Lakhatási tanácsadási és támogató szolgáltatások fejlesztése.

A települési **közszolgáltatások** elérhetősége alapvetően meghatározza a települések élhetőségét, a helyi közösségek működését és a lakosság életminőségét. Bács-Kiskun megyében jelentős különbségek figyelhetők meg a szolgáltatások területi elérhetőségében: a kisebb településeken fokozatosan csökken az alap- és kulturális szolgáltatások köre, miközben a lakosság egyre nagyobb mértékben válik a térségi központok szolgáltatásaitól függővé. A szolgáltatáshiány különösen a külterületi lakosságot, az időseket, valamint a közlekedési lehetőségeikben korlátozott társadalmi csoportokat érinti.

Javasolt stratégiai beavatkozási területek:

- Térségi szolgáltatásszervezés és települések közötti együttműködések erősítése.
- Mobil és digitális közszolgáltatások fejlesztése.
- Többfunkciós közösségi terek és helyi közösségi szolgáltatások megerősítése.
- Az infokommunikációs és fizikai akadálymentesítés fejlesztése.
- A hátrányos helyzetű célcsoportok szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférésének biztosítása.

A **közlekedési infrastruktúra** fejlettsége meghatározza a lakosság mobilitását, a munkaerőpiaci lehetőségek elérhetőségét, valamint az alapvető közszolgáltatásokhoz való hozzáférést. Bács-Kiskun megye sajátos településszerkezetéből, nagy területi kiterjedéséből és jelentős tanyás térségeiből adódóan a közlekedési kapcsolatok fejlesztése az esélyteremtés egyik kulcsterülete. A mellékúthálózat állapota, a hiányzó kerékpárforgalmi kapcsolatok, valamint a közösségi közlekedés eltérő színvonala jelentős területi különbségeket eredményez a funkcionális és igazgatási vonzásközpontok elérésében.

Javasolt stratégiai beavatkozási területek:

- A megye közúthálózatának állapotjavítása és a hiányzó kapcsolatok fejlesztése.
- A közösségi közlekedés elérhetőségének és versenyképességének javítása.
- A kerékpárforgalmi hálózat hiányzó elemeinek kiépítése és hálózatos fejlesztése.
- A külterületi és tanyás térségek mobilitási lehetőségeinek javítása.
- Igényvezérelt és rugalmas közlekedési szolgáltatások fejlesztése.
- A közlekedésbiztonság növelése, különös tekintettel a sérülékeny csoportokra.
- Fenntartható és klímaadaptív közlekedési infrastruktúra fejlesztése.

A **közbiztonság** a települések életminőségének, gazdasági fejlődésének és társadalmi kohéziójának egyik alapvető feltétele. A hagyományos vagyon elleni bűncselekmények mellett egyre nagyobb jelentőséget kapnak az online térben megjelenő veszélyek, az időseket érintő csalások, valamint a külterületi és tanyás térségek speciális biztonsági kihívásai. A bűnmegelőzés ezért ma már nem kizárólag rendészeti feladat, hanem olyan komplex társadalmi tevékenység, amelyben az önkormányzatok, a rendvédelmi szervek, a civil szervezetek, az oktatási intézmények és a helyi közösségek együttműködése egyaránt meghatározó.

Javasolt stratégiai beavatkozási területek:

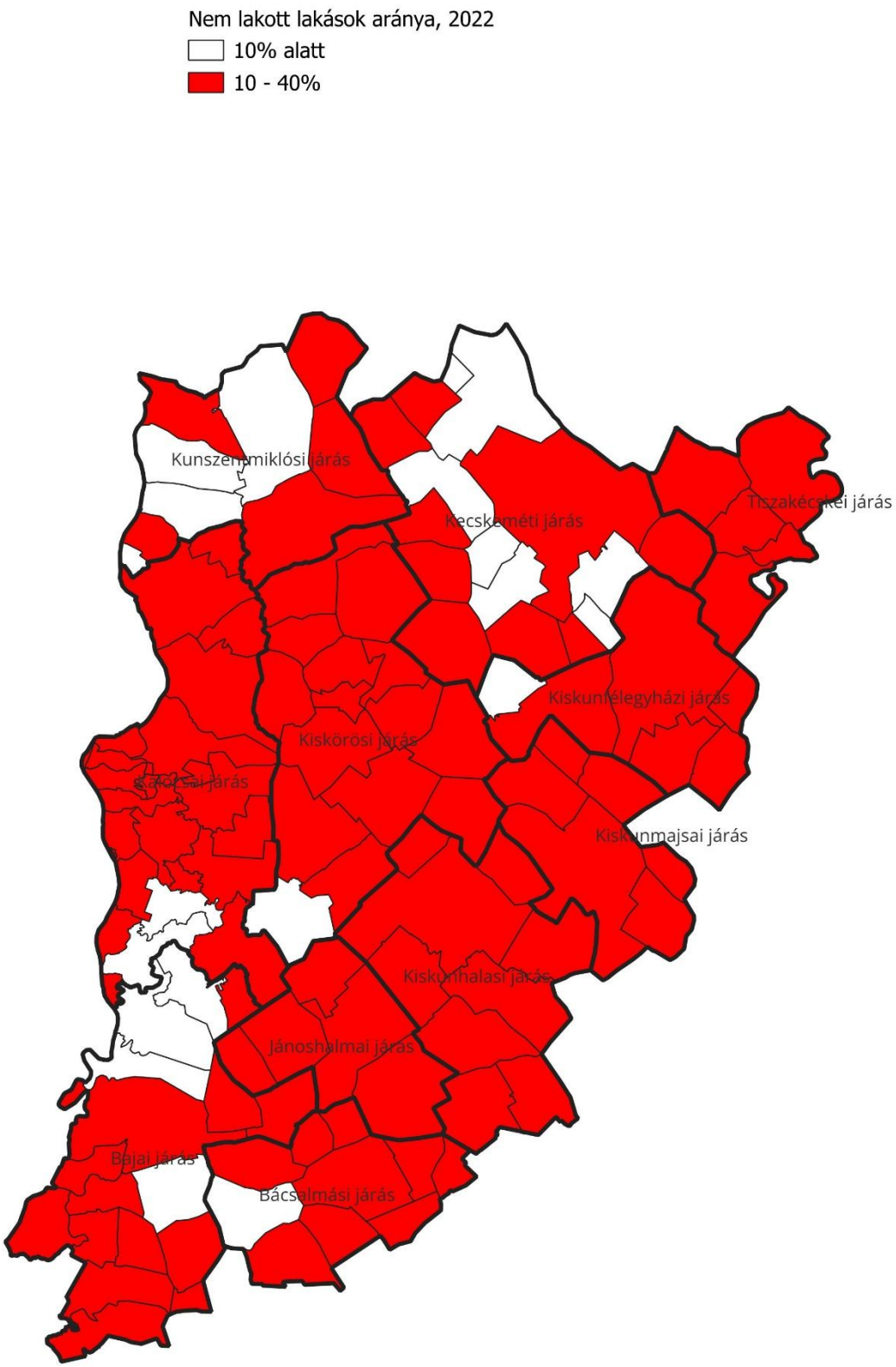
- A közösségi bűnmegelőzés és a helyi együttműködések erősítése.
- Az áldozattá válás megelőzését szolgáló szemléletformáló programok bővítése.
- A digitális biztonságtudatosság és az online csalások elleni felkészítés fejlesztése.
- A tanyás térségek közbiztonságának javítása, a polgárőrség és a tanyagondnoki hálózat szerepének erősítése.
- A közterületi biztonságot növelő infrastrukturális fejlesztések támogatása.
- A rendészeti, önkormányzati, civil és közösségi szereplők partnerségének fejlesztése.

4.1. Lakhatás, lakásállomány

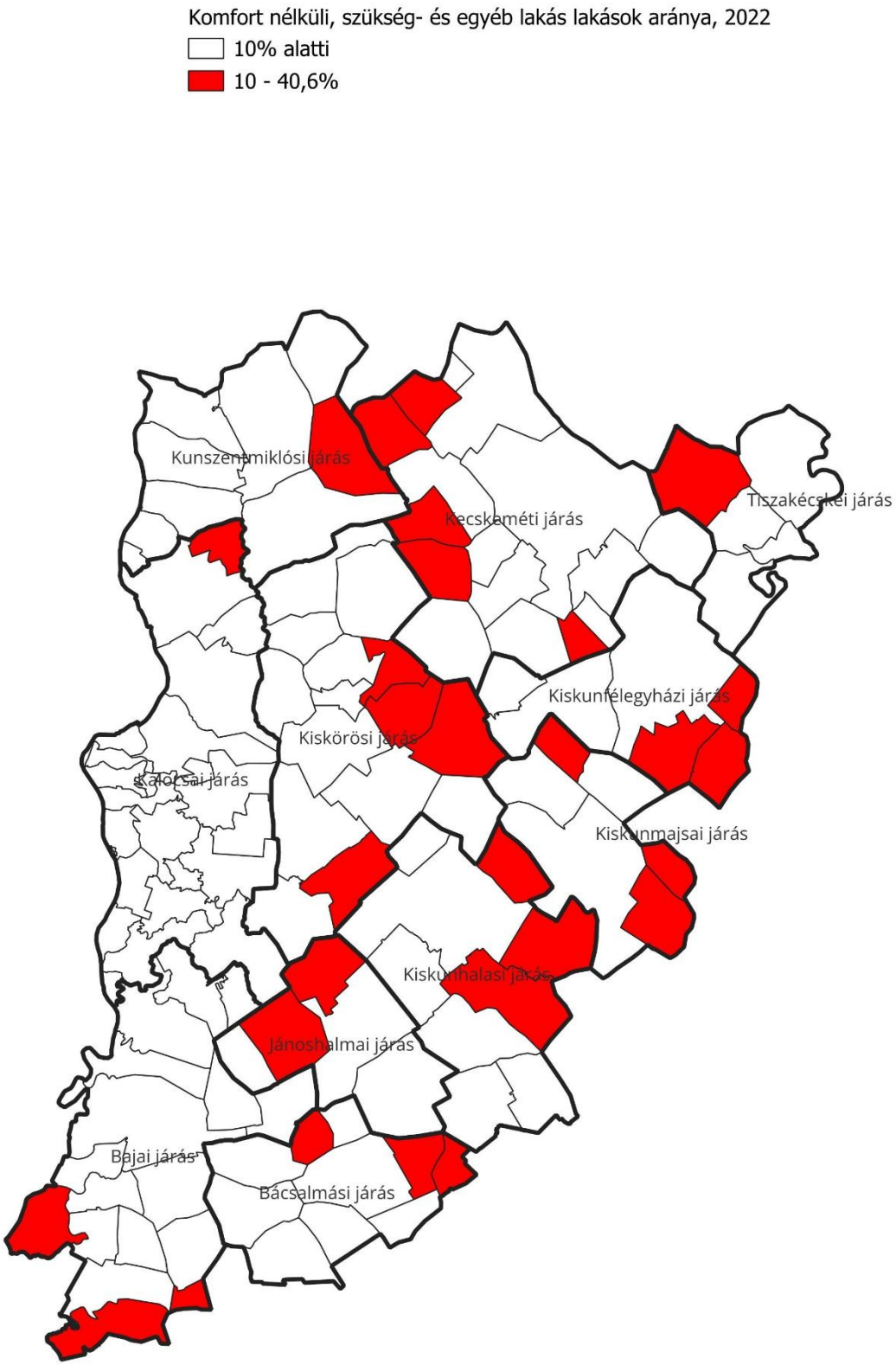
4.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

4.1.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői:

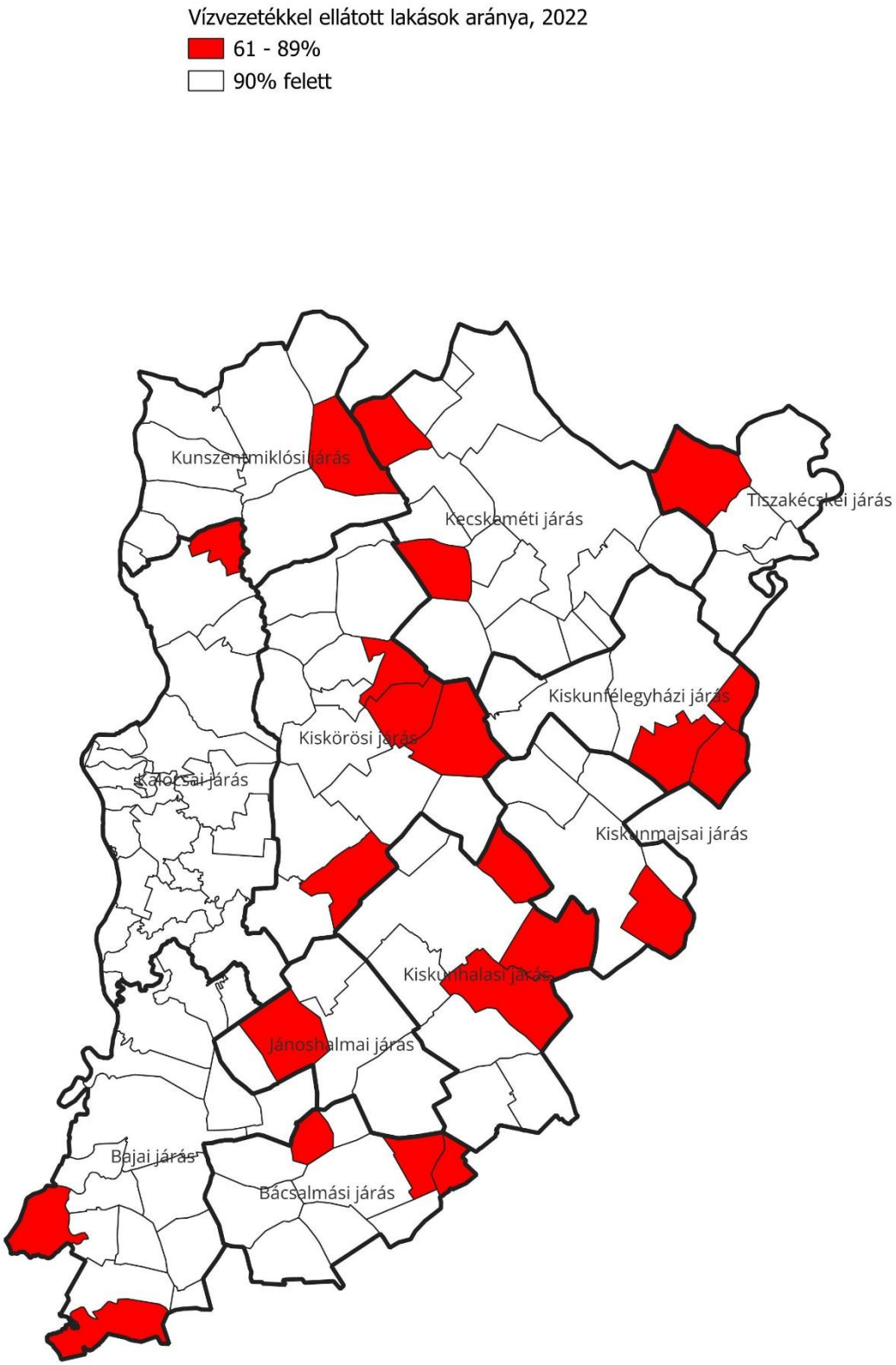
A lakásállomány és a lakhatási körülmények terén a megye járásaiban jelentős területi különbségek figyelhetők meg. A városi jogállású és járásközpont települések jellemzően kedvezőbb infrastruktúrával, magasabb közműellátottsággal és jobb minőségű lakásállománnyal rendelkeznek, míg a főleg periférikus elhelyezkedésű, községi településeken számos lakhatási probléma halmozottan jelentkezik. A problémák egyik legfontosabb eleme a lakásállomány minőségi különbsége. Több településen magas a komfort nélküli, szükség- és egyéb alacsony komfortfokozatú lakások aránya. Különösen kedvezőtlen helyzet figyelhető meg Kéleshalmon, Kunbaracson, Bácsszőlősön vagy Dunafalván, ahol az alacsony komfortfokozatú lakások aránya jelentősen meghaladja a megyei átlagot. A lakásállomány elöregedése, az alacsony jövedelmi helyzet, valamint a felújításokra fordítható források hiánya hozzájárul a lakhatási körülmények romlásához. A közmű- és infrastruktúra-ellátottság terén ugyan a legtöbb településen biztosított az alapvető víz- és csatornahálózati ellátás, azonban több községi településen továbbra is alacsonyabb a közművesítettség szintje. Különösen Bácsszőlős, Kéleshalom, Kunbaracs, valamint megyeszerte a nagy kiterjedésű külterületi és volt zártkerti településrészek esetében jelentkeznek hiányosságok a víz-, csatorna- és digitális infrastruktúra terén. A vezetékes internet-hozzáférés aránya különösen a kisebb falvakban alacsony, ami digitális lemaradást és szolgáltatáshoz való hozzáférési problémákat eredményez. A lakossági hozzáférést akadályozó tényezők közé tartozik a lakásfelújítások magas költsége, az alacsony jövedelmi helyzet, a korlátozott hitelképesség, valamint az önkormányzati és szociális bérlakásállomány rendkívül alacsony szintje. A legtöbb településen alig található szociális bérlakás, így a rászoruló háztartások számára korlátozottak a megfizethető lakhatási lehetőségek. Emellett a külterületi és volt zártkerti lakóterületeken gyakran hiányos az alapinfrastruktúra és a közszolgáltatások elérhetősége is.

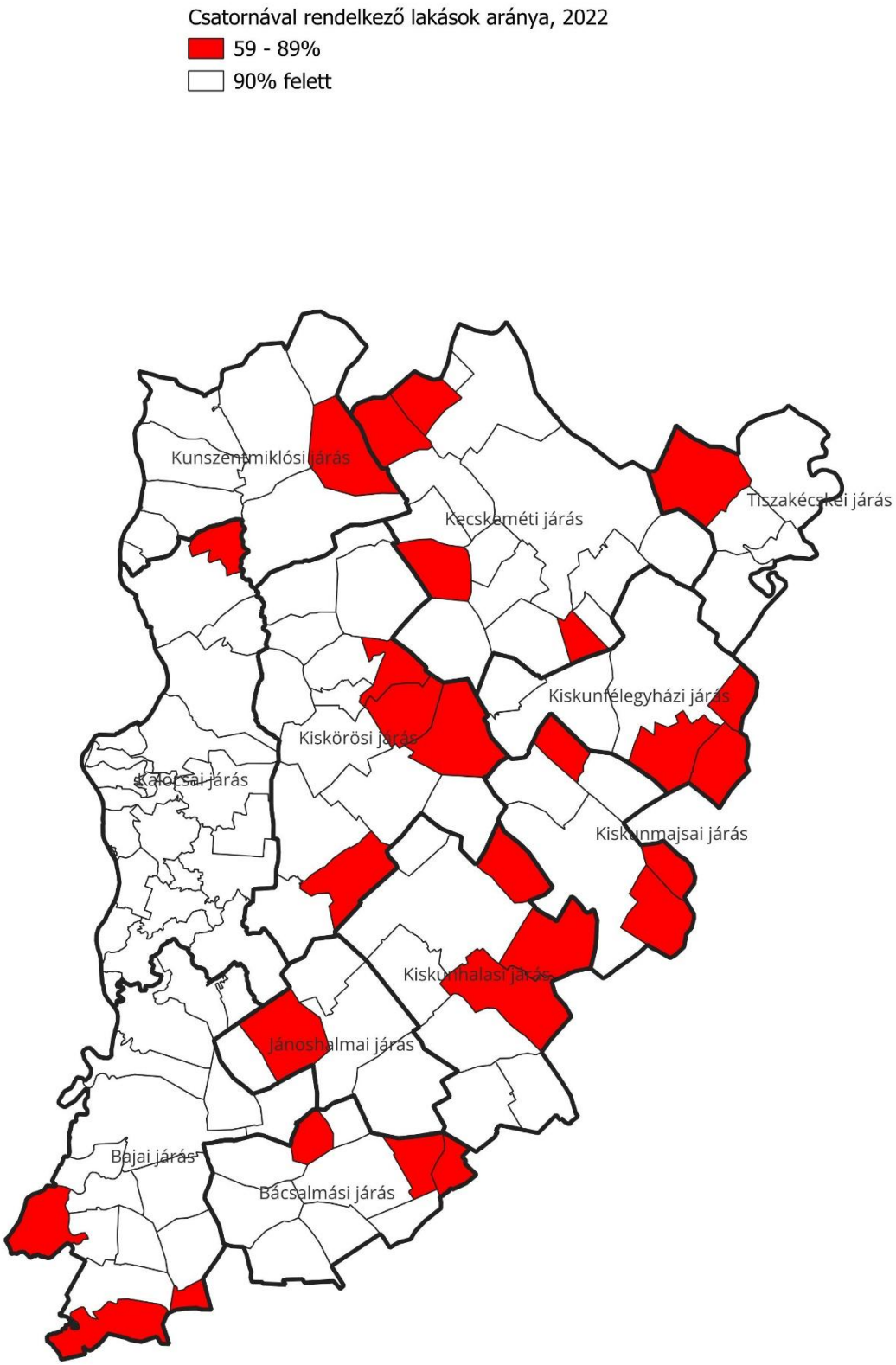
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

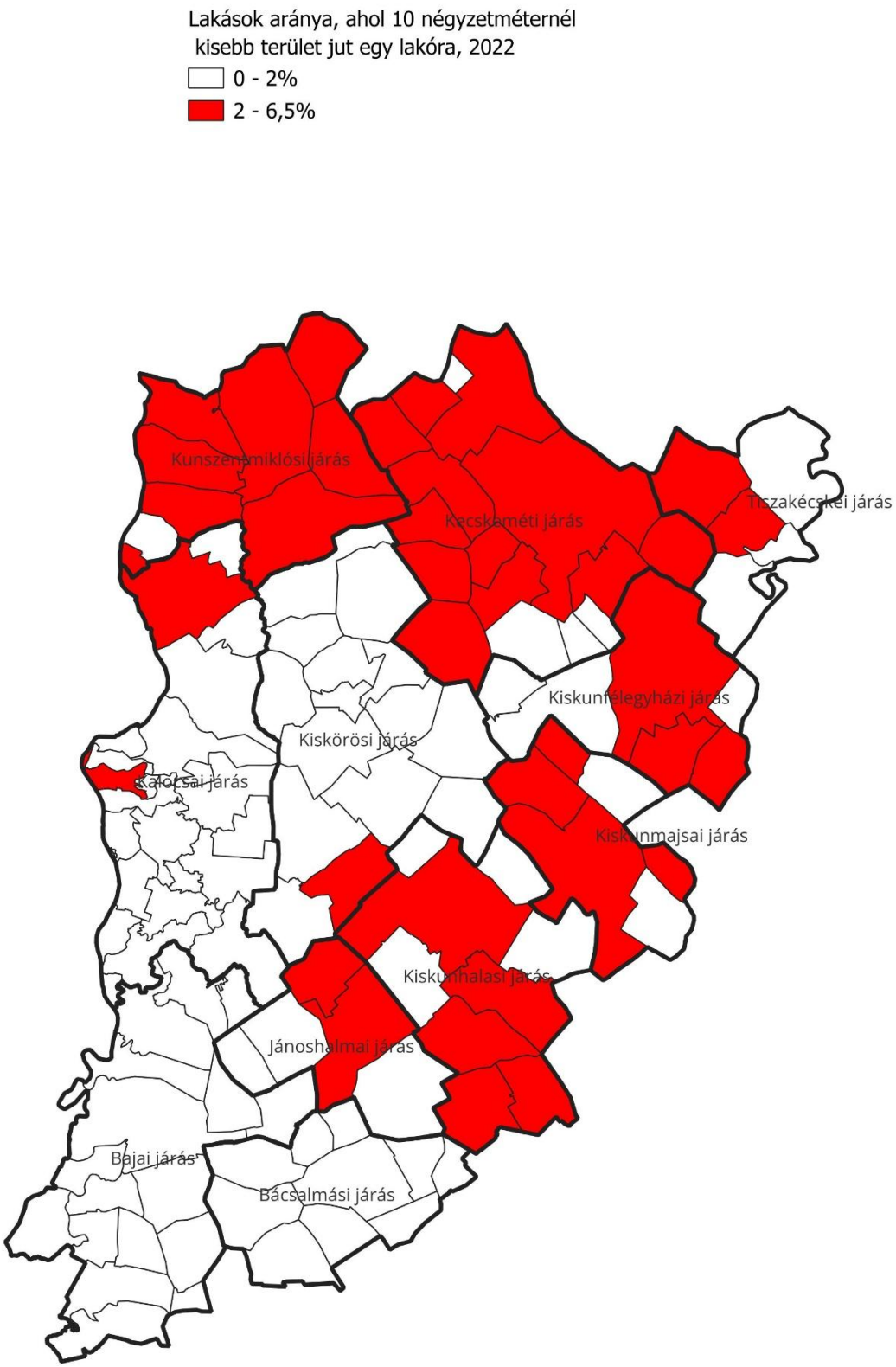
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

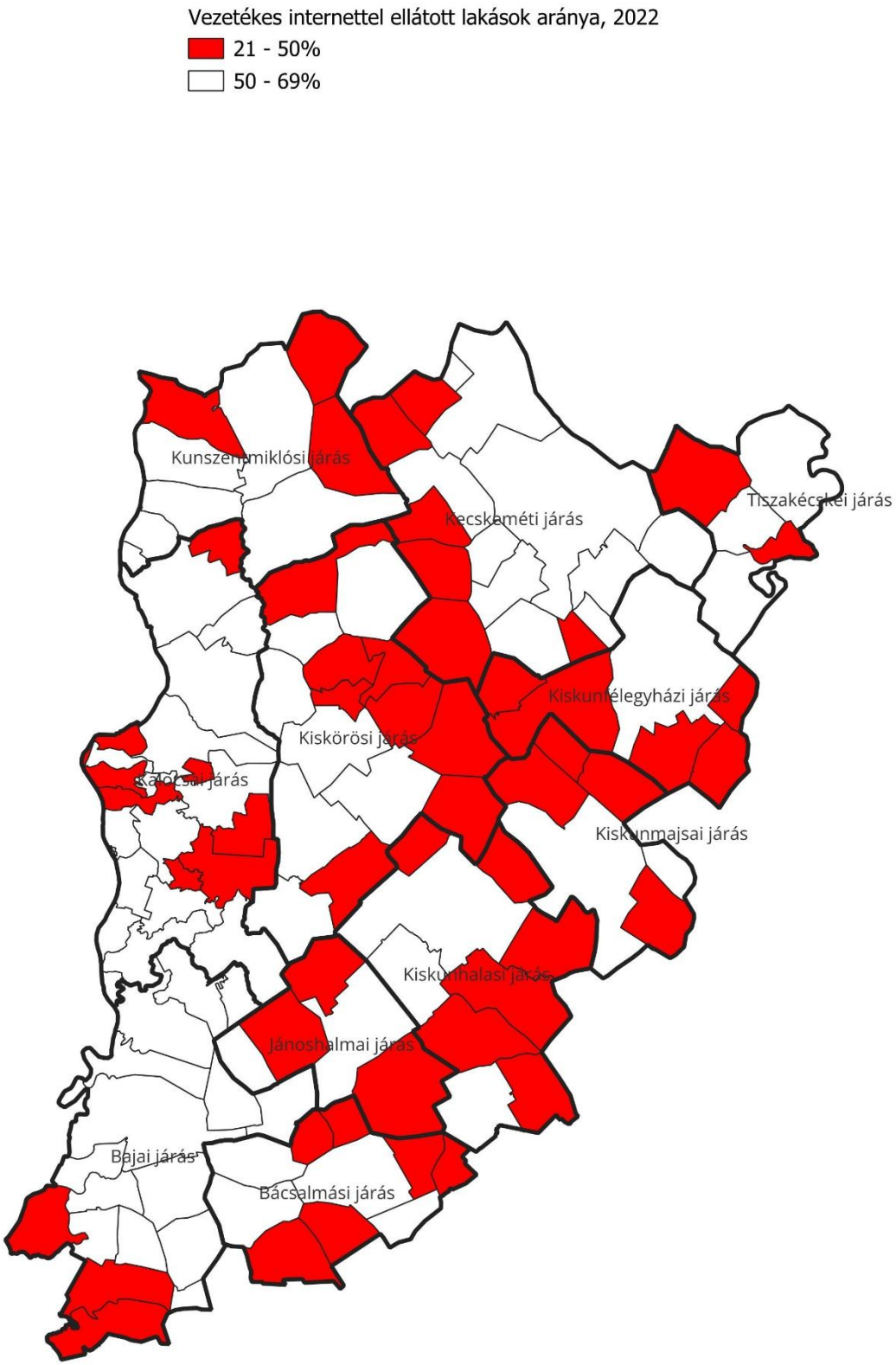
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

4.1.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok lakhatási problémái a megye több járásában halmozottan jelentkeznek. Az alacsony jövedelmű, munkanélküli, roma, időskorú vagy sokgyermekes háztartások számára a megfelelő minőségű és megfizethető lakhatás elérhetősége számos akadályba ütközik. A kisebb, periférikus településeken különösen korlátozottak a lakhatási lehetőségek, miközben az önkormányzati és szociális bérlakásállomány rendkívül alacsony. Több településen egyáltalán nem áll rendelkezésre szociális bérlakás, így a rászoruló családok gyakran csak rossz műszaki állapotú, alacsony komfortfokozatú ingatlanokban tudnak lakhatást biztosítani maguk számára. A hátrányos helyzetű lakosság körében gyakori probléma az elöregedett, korszerűtlen lakásállomány használata, ahol hiányos a közműellátottság, alacsony a komfortfokozat, illetve magas az energiahatékonysági szempontból elavult ingatlanok aránya. Többnyire a községi településeken és a külterületeken több esetben még az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés is korlátozott, különösen a vezetékes internet, illetve egyes közműszolgáltatások esetében. Ez tovább mélyíti a társadalmi leszakadást és a digitális kirekesztettséget. A lakhatási szegénységet tovább erősíti a lakásfelújítások és korszerűsítések magas költsége, amelyet az érintett háztartások önerőből nem képesek finanszírozni. A támogatási rendszerekhez való hozzáférést sok esetben akadályozza az alacsony hitelképesség, az önerő hiánya, valamint az adminisztratív és információs korlátok. Több településen megfigyelhető, hogy a rossz állapotú ingatlanok koncentrációja hozzájárul a települési szegregáció erősödéséhez és a társadalmi elkülönülés fennmaradásához. A hátrányos helyzetű csoportokat érintő problémák közé tartozik továbbá a túlzsúfolt lakhatás, amely különösen az alacsony jövedelmű, többgenerációs háztartások esetében jelentkezik. Bár járási szinten a túlzsúfoltsági mutatók összességében nem kiemelkedően magasak, egyes településeken és társadalmi csoportoknál a probléma koncentráltan jelenik meg. A nem megfelelő lakhatási körülmények negatívan befolyásolják az egészségi állapotot, az oktatási esélyeket és a munkaerőpiaci integráció lehetőségeit is. Külön problémát jelent a periférikus településeken élők korlátozott mobilitása és szolgáltatáshoz való hozzáférése. A rossz közlekedési kapcsolatok, a helyi munkahelyek hiánya és az alacsony szintű infrastruktúra együttesen csökkentik a hátrányos helyzetű lakosság életminőségét és társadalmi mobilitási lehetőségeit. A lakhatási problémák így nemcsak fizikai infrastruktúra-hiányként jelennek meg, hanem komplex társadalmi és területi egyenlőtlenségi problémaként is értelmezhetők.

4.1.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A lakhatás, lakásállomány LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a lakhatás, lakásállományban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Magas arányú alacsony komfortfokozatú, korszerűtlen lakásállomány több periférikus településen	Elöregedett lakásállomány, alacsony jövedelmi helyzet, felújítási források hiánya	a) Megyei lakhatási és energiahatékonysági korszerűsítési programok ösztönzése. b) Komplex mintaprojektek kialakítása hátrányos helyzetű településeken. c) Települési lakásfelújítási programok, energetikai	2026–2030	önkormányzatok, energetikai szakértők, területfejlesztési szervezetek, kivitelezők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	nem

			korszerűsítések, közműfejlesztések támogatása.				
2.	Magas üreslakás-arány és leromló lakásállomány egyes településeken	Elvándorlás, elöregedés, kedvezőtlen gazdasági folyamatok, alacsony ingatlanpiaci kereslet	a) Lakásállomány revitalizációját célzó programok kidolgozása b) Pilot projektek az üres ingatlanok közösségi vagy szociális célú hasznosítására. c) Helyi ösztönzők kialakítása fiatal családok letelepedésének támogatására.	2026–2030	önkormányzatok, ingatlangazdálkodási szakértők, civil szervezetek	települési önkormányzatok	nem
3.	Elégtelen szociális és önkormányzati bérlakásállomány	Korlátozott önkormányzati források, magas fenntartási költségek, alacsony beruházási kapacitás	a) Szociális bérlakás-fejlesztési stratégia kidolgozása. b) Megyei szintű mintaprojektek megvalósítása önkormányzati bérlakások kialakítására. c) Használaton kívüli ingatlanok	2026–2032	önkormányzatok, szociális intézmények, állami szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	igen

			bérlakássá alakítása, támogatott lakhatási programok indítása.				
4.	Hiányos közmű- és infrastruktúra-ellátottság egyes településeken és külterületeken	Szétszórt településszerkezet, magas hálózatfejlesztési költségek, alacsony megtérülés	a) Infrastrukturális felzárkóztatási programok ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében külterületi mintafejlesztések megvalósítása. c) Ivóvíz-, szennyvíz- és elektromos hálózat fejlesztések, külterületi infrastruktúra javítása.	2026–2030	közműszolgáltatók, önkormányzatok, mérnöki irodák	települési önkormányzatok, szolgáltatók	igen
5.	Alacsony szintű digitális infrastruktúra és internet-hozzáférés egyes községi településeken	Gazdaságtalan hálózatfejlesztés, alacsony szolgáltatói érdekeltség	a) Digitális infrastruktúra-fejlesztési programok támogatása. b) Mintaprojektek digitális	2026–2029	internetszolgáltatók, informatikai szakértők, önkormányzatok	szolgáltatók, önkormányzatok	igen

			felzárkóztatási célú fejlesztésekre. c) Szélessávú internet-hálózat fejlesztése, közösségi digitális hozzáférési pontok kialakítása.				
6.	Lakhatási szegregáció és területi társadalmi leszakadás egyes településeken	Tartós szegénység, munkaerőpiaci hátrányok, alacsony mobilitás	a) Integrált települési felzárkóztatási programok kidolgozása. b) Komplex szociális városrehabilitációs mintaprojektek megvalósítása. c) Szegregált vagy leszakadó településrészek rehabilitációja, közösségi és lakhatási fejlesztések.	2026–2032	szociális szakemberek, civil szervezetek, önkormányzatok	települési önkormányzatok	igen
7.	Külterületi és zártkerti lakóterületek hiányos	Nem megfelelő infrastruktúra, rendezetlen területhasználat, korlátozott	a) Külterületi lakhatási problémák kezelésére megyei	2026–2030	önkormányzatok, közműszolgáltatók, tervezők	települési önkormányzatok	nem

	szolgáltatásellátása	közműkapcsolatok	szakmai ajánlások kidolgozása. b) Mintaprojektek zártkerti infrastruktúra-fejlesztésre. c) Külterületi úthálózat, közvilágítás és alapinfrastruktúra fejlesztése.				

A lakhatás és a lakásállomány területén feltárt problémák kezelése érdekében komplex, egymásra épülő beavatkozások szükségesek, amelyek egyszerre célozzák a lakásállomány minőségi javítását, az infrastruktúra fejlesztését, a megfizethető lakhatás bővítését, valamint a társadalmi és területi egyenlőtlenségek mérséklését. A megye települései között jelentős különbségek figyelhetők meg mind a lakásminőség, mind a közmű- és szolgáltatásellátottság terén, ezért a beavatkozásoknak differenciált, a helyi adottságokhoz igazodó módon szükséges megvalósulniuk.

A lakossági hozzáférést leginkább akadályozó tényezők közé tartozik az elöregedett és alacsony komfortfokozatú lakásállomány magas aránya, különösen a kisebb, periférikus településeken. Ennek enyhítése érdekében szükséges a lakóépületek energetikai korszerűsítésének, felújításának és komfortfokozat-növelésének támogatása. A beavatkozásoknak ki kell terjedniük a hőszigetelésre, a nyílászárócserére, a korszerű fűtési rendszerek kialakítására, valamint az alapvető közművekhez való csatlakozás javítására. Kiemelt jelentőségű a kisebb, községi települések támogatása, ahol a lakosság önerőből gyakran nem képes a szükséges korszerűsítések finanszírozására.

A magas üreslakás-arány és a leromló állapotú ingatlanállomány kezelése érdekében indokolt az üres vagy használaton kívüli lakóingatlanok újrahasznosításának ösztönzése. Ennek keretében támogatni szükséges az önkormányzati és közösségi célú ingatlanhasznosítást, valamint olyan programok kialakítását, amelyek elősegítik a fiatalok és családok helyben maradását vagy letelepedését. A lakhatási célú rehabilitáció hozzájárulhat a településképi és társadalmi problémák mérsékléséhez, valamint az elnéptelenedési folyamatok lassításához.

A megfizethető lakhatás javítása érdekében kiemelt feladat az önkormányzati és szociális bérlakásállomány fejlesztése. A megye településeinek jelentős részén rendkívül alacsony a szociális bérlakások száma, ami korlátozza a rászoruló háztartások lakhatási lehetőségeit. Szükséges ezért új bérlakások kialakítása, meglévő önkormányzati ingatlanok felújítása, valamint támogatott lakhatási konstrukciók kialakítása. A beavatkozások különösen fontosak a fiatalok, az idősek, az alacsony jövedelmű családok és a munkaerőpiacról kiszoruló társadalmi csoportok számára.

A közmű- és infrastruktúra-ellátottság fejlesztése szintén alapvető feltétele a lakhatási körülmények javításának. Egyes településeken és külterületi részeken továbbra is hiányos a víz-, szennyvíz- vagy digitális infrastruktúra kiépítettsége. A fejlesztéseknek ezért ki kell terjedniük az ivóvíz- és szennyvízhálózat bővítésére, az elektromos hálózat fejlesztésére, valamint a szélessávú internet-hozzáférés javítására. A digitális infrastruktúra fejlesztése különösen fontos a szolgáltatásokhoz, oktatáshoz és munkavégzéshez való hozzáférés biztosítása érdekében.

A külterületi és zártkerti lakóterületek esetében szükség van a lakhatási funkciókhoz kapcsolódó infrastruktúra és közszolgáltatások fejlesztésére is. Több településen ezek a területek fokozatosan állandó lakóövezetté alakultak, azonban a közművek, az úthálózat vagy a közvilágítás fejlettsége nem minden esetben követte a beköltözési folyamatokat. Indokolt ezért a közlekedési és közmű-infrastruktúra fejlesztése, valamint a településszerkezeti és szabályozási problémák rendezése.

A lakhatási problémák enyhítése érdekében komplex társadalmi felzárkóztatási és településrehabilitációs programok megvalósítása is szükséges. A leszakadó településrészeken és szegregált területeken a fizikai infrastruktúra fejlesztését össze kell kapcsolni közösségfejlesztési, foglalkoztatási és szociális beavatkozásokkal. A lakhatási problémák ugyanis szorosan összefüggenek a szegénységgel, az alacsony foglalkoztatottsággal és a társadalmi kirekesztettséggel, ezért azok kezelése kizárólag integrált megközelítéssel lehet eredményes.

A beavatkozások megvalósítása során kiemelt szerepet kell biztosítani az önkormányzatok, a közműszolgáltatók, a szociális és területfejlesztési szakemberek, valamint a civil szervezetek együttműködésének. A megyei szintű koordináció hozzájárulhat a fejlesztések összehangolásához, a jó gyakorlatok terjesztéséhez, valamint a külső források hatékonyabb bevonásához.

4.1.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A lakhatás, lakásállomány hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a lakhatás, lakásállományban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Nem megfelelő minőségű, zsúfolt lakhatási körülmények, hiányos infrastruktúra	Alacsony jövedelmi helyzet, rossz lakásállomány, túlzsúfoltság, digitális lemaradás	a) Gyermekbarát lakhatási és felzárkóztatási programok támogatása. b) Komplex szociális városrehabilitációs projektek gyermekes családok számára. c) Lakásfelújítások, energetikai	2026–2030	családsegítő szolgálatok, önkormányzatok, oktatási és szociális intézmények	települési önkormányzatok	nem

			korszerűsítések, digitális hozzáférést javító fejlesztések támogatása.				
2.	Korlátozott hozzáférés megfelelő közmű- és digitális infrastruktúrához	Külterületi lakhatás, szolgáltatáshiány, alacsony infrastruktúra-fejlettség	a) Digitális és közmű-infrastruktúra fejlesztések ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében hátrányos helyzetű települések komplex fejlesztése. c) Internet-hozzáférés és közösségi digitális pontok kialakítása.	2026–2029	internetszolgáltatók, önkormányzatok, civil szervezetek	szolgáltatók, önkormányzatok	igen
IDŐSEK							
1.	Elöregedett, nehezen fenntartható lakások, akadálymentesítés hiánya	Alacsony nyugdíjak, egyedül élő idősek magas aránya, korszerűtlen lakások	a) Idősbarát lakhatási programok kidolgozása. b) Mintaprojektek akadálymentes és energiahatékony	2026–2030	szociális intézmények, önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatók	települési önkormányzatok	igen

			lakások kialakítására. c) Lakásadaptációs támogatások, akadálymentesítési fejlesztések ösztönzése.				
2.	Korlátozott hozzáférés szolgáltatásokhoz külterületeken	Elszigeteltség, közlekedési nehézségek, infrastruktúrahiány	a) Tanyás térségek szolgáltatásfejlesztési programjai. b) Kiemelt projekt keretében mobil szolgáltatások fejlesztése. c) Házi segítségnyújtás és települési szolgáltatások elérhetőségének javítása.	2026–2032	szociális szolgálatok, tanyagondnoki szolgálatok	települési önkormányzatok	igen
NŐK							
1.	Bizonytalan lakhatási helyzet egyedülálló vagy bántalmazott nők esetében	Alacsony jövedelem, lakhatási kiszolgáltatottság, korlátozott támogatási lehetőségek	a) Nőket támogató lakhatási és szociális programok ösztönzése. b) Átmeneti lakhatási	2026–2030	családsegítő központok, civil szervezetek, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

			mintaprojektek kialakítása. c) Krízislakások és támogatott bérlakhatási lehetőségek fejlesztése.				
2.	Korlátozott hozzáférés gyermeknevelést támogató lakhatási szolgáltatásokhoz	Szociális és infrastrukturális hiányosságok	a) Családbarát lakhatási programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében komplex családtámogatási fejlesztések. c) Bölcsődei, közösségi és lakhatási infrastruktúra összehangolt fejlesztése.	2026–2030	önkormányzatok, szociális és gyermekjóléti intézmények	települési önkormányzatok	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Akadálymentes lakások és lakókörnyezet hiánya	Magas átalakítási költségek, elavult lakásállomány	a) Akadálymentes lakhatási programok ösztönzése. b) Mintaprojektek akadálymentes önkormányzati	2026–2030	fogyatékosságügyi szervezetek, tervezők, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

			lakások kialakítására. c) Lakás- és közterületi akadálymentesítési fejlesztések támogatása.				
2.	Korlátozott hozzáférés támogató szolgáltatásokhoz	Hiányos helyi szolgáltatáshálózat, közlekedési nehézségek	a) Támogató szolgáltatások fejlesztése megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében integrált szolgáltatási modellek kialakítása. c) Támogatott lakhatási és mobil szolgáltatások fejlesztése.	2026–2032	szociális intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Rossz minőségű, alacsony komfortfokozatú lakhatás	Tartós szegénység, alacsony foglalkoztatottság, önerő hiánya	a) Komplex felzárkóztatási és lakhatási programok kidolgozása. b) Szociális városrehabilitációs	2026–2032	szociális szakemberek, civil szervezetek, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

			mintaprojektek megvalósítása. c) Lakhatási körülményeket javító felújítások és közműfejlesztések támogatása.				
2.	Lakásfenntartási nehézségek, energiaszegénység	Magas rezsiköltségek, korszerűtlen épületállomány	a) Energiahatékonysági támogatási programok ösztönzése. b) Mintaprojektek energiaszegénység csökkentésére. c) Szociális tüzelőprogramok és energiahatékony korszerűsítések támogatása.	2026–2030	energetikai szakértők, szociális intézmények	önkormányzatok	nem
ROMÁK							
1.	Szegregált, leromlott lakókörnyezet	Társadalmi kirekesztettség, alacsony jövedelmek, rossz infrastruktúra	a) Integrált települési felzárkóztatási programok kidolgozása. b) Komplex telep-programok és szociális	2026–2032	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek, szociális intézmények	települési önkormányzatok	igen

			rehabilitációs projektek megvalósítása. c) Lakhatási, közösségi és infrastruktúra-fejlesztési programok indítása.				
2.	Korlátozott hozzáférés közszolgáltatásokhoz és digitális infrastruktúrához	Települési perifériára szorulás, digitális lemaradás	a) Digitális és szolgáltatási felzárkóztatási programok ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi szolgáltató pontok létrehozása. c) Internet-hozzáférés és közösségi infrastruktúra fejlesztése.	2026–2029	önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	igen
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Hiányos közmű- és infrastruktúra-ellátottság	Szétszórt településszerkezet, magas	a) Tanyás térségek infrastruktúra-fejlesztési	2026–2032	közműszolgáltatók, önkormányzatok,	önkormányzatok	igen

		fejlesztési költségek	programjainak támogatása. b) Mintaprojektek külterületi infrastruktúra fejlesztésére. c) Ivóvíz-, villamosenergia-, úthálózat- és internetfejlesztések megvalósítása.		tanyagondnoki szolgálatok		
2.	Korlátozott hozzáférés alapvető szolgáltatásokhoz	Távolság, közlekedési nehézségek, alacsony szolgáltatássűrűség	a) Külterületi szolgáltatásfejlesztési programok ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében mobil és tanyagondnoki szolgáltatások fejlesztése. c) Tanyagondnoki hálózat és mobil ügyintézési szolgáltatások fejlesztése.	2026–2030	tanyagondnoki szolgálatok, szociális intézmények	települési önkormányzatok	igen

A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok lakhatási problémái a megye számos településén összetett módon jelennek meg, és szorosan összefüggenek a jövedelmi helyzettel, a települési infrastruktúra fejlettségével, a közszolgáltatások elérhetőségével, valamint a társadalmi kirekesztettséggel. A gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, roma lakosság és tanyán élők esetében a lakhatási nehézségek nem csupán az ingatlanok fizikai állapotában, hanem az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottságában is megmutatkoznak. A problémák kezelése ezért komplex, integrált megközelítést igényel, amely egyszerre foglalkozik az infrastrukturális, szociális és közösségi tényezőkkel.

A gyermekes családok esetében kiemelt problémát jelent a túlzsúfolt, alacsony komfortfokozatú lakhatás, amely negatívan befolyásolja a gyermekek egészséges fejlődését, tanulási környezetét és társadalmi esélyeit. A hátrányos helyzetű gyermekeket érintő beavatkozásoknak ezért ki kell terjedniük a lakhatási körülmények javítására, az energetikai korszerűsítések támogatására, valamint a digitális hozzáférés biztosítására. A szélessávú internet és a megfelelő digitális infrastruktúra ma már alapvető feltétele az oktatási és társadalmi integrációnak. Jó, azonban megyei szinten ritka gyakorlatként említhetők a Biztos Kezdet Gyerekház programok, valamint a tanodákhoz kapcsolódó komplex családtámogatási modellek, amelyek több településen a lakhatási problémák enyhítéséhez is hozzájárultak.

Az idősek esetében az egyik legjelentősebb probléma az elöregedett, korszerűtlen lakásállomány és az akadálymentesítés hiánya. Sok egyedül élő idős ember olyan ingatlanban él, amelynek fenntartása és fűtése jelentős terhet jelent, miközben a lakás fizikai kialakítása nem alkalmazkodik az életkorból adódó szükségletekhez. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell az akadálymentes lakáskialakítást, az energiahatékony korszerűsítést, valamint a házi segítségnyújtás és a közösségi szolgáltatások fejlesztését. Jó példát jelentenek a „korbarát település" programok és az okoseszközökkel támogatott idősgondozási modellek, amelyek több magyarországi és európai településen is sikeresen működnek[11].

A nők, különösen az egyedülálló anyák és a családon belüli erőszak áldozatai esetében a lakhatási kiszolgáltatottság jelentős kockázatot jelent. Az Áldozatsegítő Központ alapesetben nem nyújt átmeneti szálláshelyet, azonban partnereivel (pl. Magyar Máltai Szeretetszolgálat) áldozatsegítő hálózatot működtet, így a partnerek krízislakással is tudják az áldozatokat segíteni.[12] A megfelelő lakhatási lehetőségek hiánya sok esetben akadályozza az önálló életkezdést vagy a krízishelyzetből történő kilépést. Ennek enyhítése érdekében szükséges a krízislakások, átmeneti otthonok és támogatott bérlakhatási programok fejlesztése. Jó gyakorlatként említhetők azok az önkormányzati együttműködésben működő átmeneti lakhatási programok, amelyek a lakhatási támogatást szociális és foglalkoztatási segítségnyújtással kapcsolják össze.

A fogyatékkal élők számára a lakhatáshoz való hozzáférést elsősorban az akadálymentesítés hiánya és a támogató szolgáltatások korlátozott elérhetősége nehezíti. A beavatkozásoknak ezért ki kell terjedniük az akadálymentes lakások és közterületek kialakítására, valamint a támogatott lakhatási formák fejlesztésére. Fontos cél a nagy létszámú bentlakásos intézményi ellátás helyett a közösségi alapú, önálló életvitelt támogató lakhatási modellek erősítése. Magyarországon több helyen sikeresen működnek olyan támogatott lakhatási projektek, amelyek kisebb lakóegységekben, integrált környezetben biztosítanak önállóbb életviteli lehetőséget a fogyatékkal élők számára.

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság esetében a lakhatási problémák gyakran halmozottan jelentkeznek. A rossz minőségű, alacsony komfortfokozatú lakások, a hiányos közműellátottság, az energiaszegénység és a szegregált lakókörnyezet egyaránt hozzájárulnak a társadalmi leszakadás

[11] Magyarországi jó gyakorlatként említhető a Gondosóra program, amely országosan, ingyenesen biztosít jelzőkészülékes szolgáltatást a 65 év feletti lakosság számára, támogatva az önálló otthoni életvitelt és a gyors segítségnyújtást. Európai szinten a WHO Globális Korbarát Városok és Közösségek Hálózata keretében megvalósuló programok említendőek, amelyekben több mint 1.800 európai település vesz részt.
[12] Forrás: https://vansegitseg.im.gov.hu/ha-bajban-van-keressen-egy-aldozatsegito-kozpontot/ Utolsó letöltés: 2026. július 30.

fennmaradásához. A beavatkozásoknak ezért integrált módon kell kezelniük a lakhatási, foglalkoztatási, oktatási és közösségi problémákat. Kiemelt jelentőségűek a komplex telep-programok, a szociális városrehabilitációs projektek, valamint a közösségi infrastruktúra fejlesztését célzó programok. Jó gyakorlatként említhető a „Jelenlét" program, amely több hátrányos helyzetű településen a helyi közösségre építve, komplex szolgáltatásokkal segítette a leszakadó társadalmi csoportok felzárkózását.

A tanyán élők esetében a legnagyobb problémát a közmű- és szolgáltatáshiány, valamint az elszigeteltség jelenti. A szétszórt településszerkezet miatt sok esetben nehézkes az alapvető közszolgáltatások, egészségügyi ellátások vagy digitális szolgáltatások elérése. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell a külterületi infrastruktúra fejlesztését, az ivóvíz- és energiahálózat korszerűsítését, valamint a szélessávú internet-hozzáférés biztosítását. Emellett kiemelt szerepe van a tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésének és a mobil szolgáltatási formák erősítésének. Jó példát jelentenek azok a dél-alföldi tanyafejlesztési programok, amelyek összehangoltan kezelték az úthálózat, a közművek és a közösségi szolgáltatások fejlesztését.

A hátrányos helyzetű csoportokat célzó beavatkozások csak akkor lehetnek hosszú távon eredményesek, ha azok nem kizárólag fizikai infrastruktúra-fejlesztésként valósulnak meg, hanem szociális, közösségi és foglalkoztatási elemeket is tartalmaznak. A fejlesztések során kiemelten fontos az önkormányzatok, szociális és gyermekjóléti intézmények, civil szervezetek, nemzetiségi önkormányzatok és szolgáltatók együttműködése, valamint a helyi közösségek bevonása a tervezésbe és megvalósításba.

4.2. Közszolgáltatások

4.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

4.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A közszolgáltatások területén a megyében jelentős területi különbségek figyelhetők meg az alapvető kulturális, kereskedelmi és lakossági szolgáltatások elérhetősége tekintetében. A szolgáltatások döntően a nagyobb városokban és járásközpontokban koncentrálódnak, míg a kisebb településeken és perifériku térségekben több szolgáltatás csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érhető el helyben. Ez a lakosság mindennapi életminőségét, mobilitását és a települések népességmegtartó képességét is kedvezőtlenül befolyásolja.

A nyilvános könyvtári ellátás ugyan a legtöbb településen valamilyen formában biztosított, azonban a kisebb településeken gyakran korlátozott nyitvatartással, alacsonyabb szolgáltatási színvonallal és szűkebb programkínálattal működik. Több helyen hiányoznak a korszerű digitális szolgáltatások, közösségi funkciók és az informatikai infrastruktúra fejlesztései. A kisebb lélekszámú településeken a könyvtárak fenntartása sok esetben erősen függ a külső támogatásoktól és a társulási rendszerektől.

A filmszínházak és mozik jelenléte erősen koncentrált a nagyobb városokban, míg a kisebb települések lakossága számára ezek a kulturális szolgáltatások jellemzően csak utazással érhetők el. Hasonló területi koncentráció figyelhető meg a színházi szolgáltatások esetében is, amelyek elsősorban a megye nagyobb városaiban hozzáférhetők. A kisebb településeken élők kulturális hozzáférését így jelentősen befolyásolja a közlekedési lehetőségek és a mobilitási feltételek színvonala.

A közművelődési intézmények – művelődési házak, közösségi színterek – a legtöbb településen jelen vannak, ugyanakkor jelentős különbségek tapasztalhatók az intézmények állapota, felszereltsége és programkínálata között. Több kisebb településen a közösségi terek elavult infrastruktúrával működnek, korlátozott humánerőforrás-kapacitással és szűk kulturális kínálattal. Ez gyengíti a helyi közösségi életet és csökkenti a fiatalabb korosztály helyben maradásának vonzerőjét.

A helyi közösségi közlekedés elsősorban a nagyobb városokban biztosított megfelelő szinten, míg a kisebb településeken és külterületeken a közlekedési kapcsolatok hiányosságai jelentős hozzáférési

problémákat okoznak. A ritka járatok, a hosszú eljutási idők és a járási központoktól való távolság nehezítik az alapvető szolgáltatások, munkahelyek és kulturális lehetőségek elérését. A tanyás térségekben élők esetében különösen jelentős problémát jelent a közlekedési infrastruktúra hiányossága.

A bankautomaták elérhetősége szintén erősen koncentrált a városi térségekben. Több kisebb településen egyáltalán nem működik ATM, ami különösen az idősebb, digitális banki szolgáltatásokat kevésbé használó lakosság számára okoz nehézséget. A készpénzfelvételi lehetőségek hiánya a mindennapi ügyintézést és a helyi gazdasági szolgáltatások igénybevételét is korlátozza.

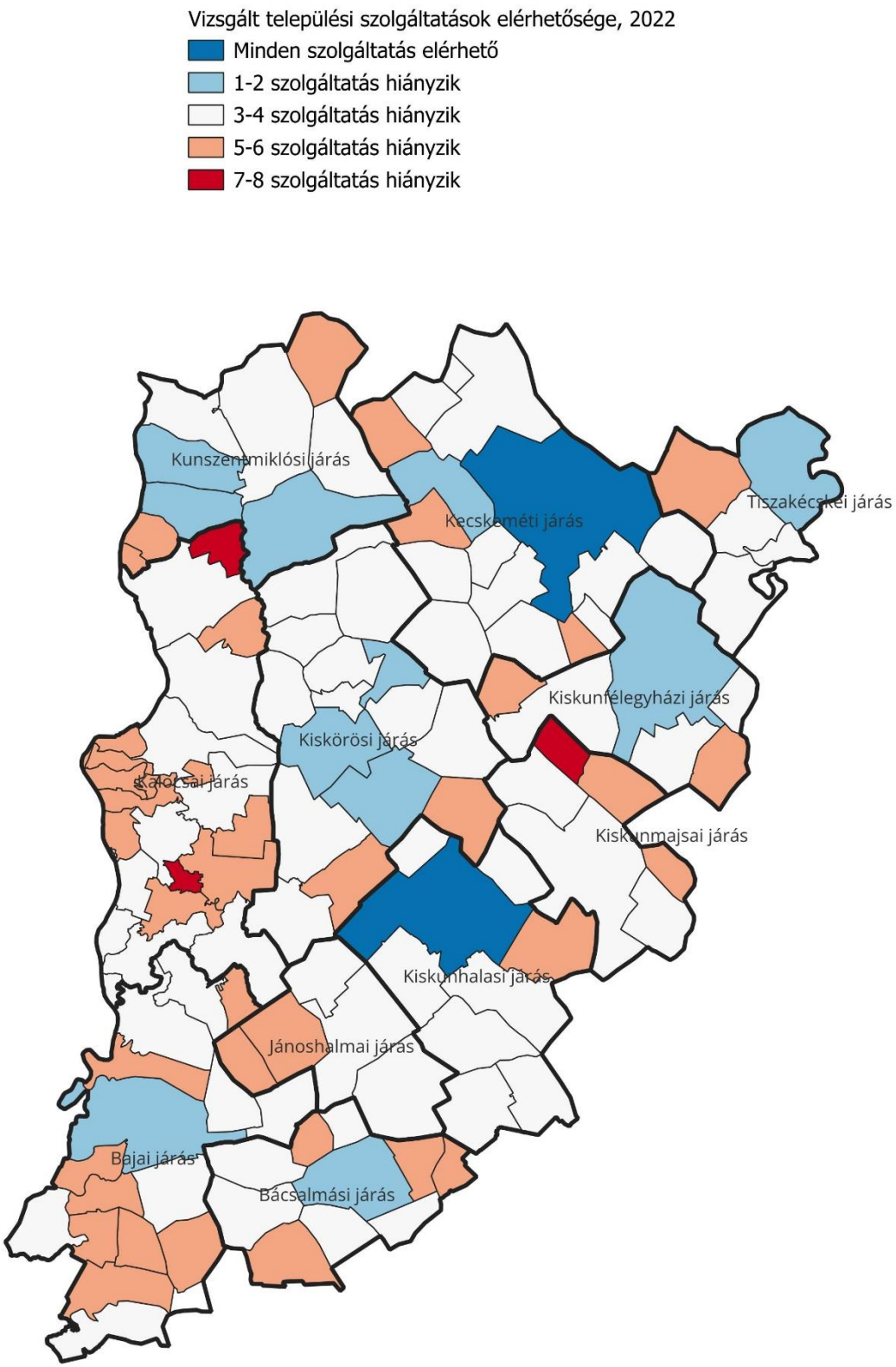
A postai szolgáltatások területén több településen csökkent a szolgáltatási szint, rövidült a nyitvatartási idő vagy részleges szolgáltatásnyújtásra került sor. A kisebb településeken a posta sok esetben nemcsak klasszikus postai funkciót lát el, hanem alapvető ügyintézési és közösségi szerepet is betölt, ezért a szolgáltatások szűkülése érzékenyen érinti a lakosságot.

Az élelmiszer-vásárlási lehetőségek tekintetében a kisebb települések egy részén korlátozott a helyi ellátás. Több településen csak kis alapterületű vegyesbolt működik, vagy egyáltalán nincs helyben napi élelmiszer-ellátást biztosító üzlet. Ez különösen az idősek, az alacsony mobilitású lakosok és a külterületen élők számára jelent problémát. A nagyobb élelmiszer-áruházak jellemzően a városi térségekben koncentrálódnak.

A vendéglátóhelyek – éttermek, büfék, kávézók, cukrászdák, italüzletek – elérhetősége szintén jelentős területi különbségeket mutat. A turisztikailag frekventált vagy nagyobb településeken szélesebb szolgáltatási kínálat érhető el, míg a kisebb falvakban korlátozott a vendéglátási infrastruktúra. Ez nemcsak az életminőséget, hanem a turisztikai potenciál kihasználását és a helyi gazdaság fejlődési lehetőségeit is befolyásolja.

A szálláshely-szolgáltatások területén a megyében jelentős koncentráció figyelhető meg a turisztikai szempontból kedvezőbb adottságú településeken. A kisebb vagy kevésbé frekventált településeken alacsony a kereskedelmi szálláshelyek száma, ami korlátozza a turisztikai és gazdaságfejlesztési lehetőségeket. A szolgáltatási hiányok különösen a vidéki térségekben akadályozzák a vendégforgalom növekedését.

A munkásszállók elérhetősége elsősorban a gazdaságilag erősebb térségekhez és ipari központokhoz kapcsolódik. Több településen ugyanakkor hiányoznak a megfelelő színvonalú szálláslehetőségek a bel- és külföldi vendégmunkások számára, ami munkaerőpiaci szempontból korlátozhatja a vállalkozások munkaerő-ellátását és a gazdasági beruházások fogadásának lehetőségét.

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

4.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés terén a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat a megye több térségében halmozott problémák érintik. Az idősek, a fogyatékkal élők, a mélyszegénységben élők, a roma lakosság, a gyermekes családok, valamint a tanyán és külterületen élők számára a kulturális, kereskedelmi és alapvető lakossági szolgáltatások elérése számos akadályba ütközik. A problémák hátterében egyszerre jelennek meg a településszerkezeti sajátosságok, a közlekedési nehézségek, a digitális lemaradás, valamint a szolgáltatások fokozódó területi koncentrációja.

A községi településeken élő hátrányos helyzetű lakosság számára különösen problémát jelent a kulturális és közösségi szolgáltatások korlátozott elérhetősége. A nyilvános könyvtári ellátás és a közművelődési intézmények ugyan több településen jelen vannak, azonban a szolgáltatások színvonala, nyitvatartása és programkínálata jelentős eltéréseket mutat. A hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok számára ez szűkíti az információhoz, a digitális eszközökhöz és a közösségi programokhoz való hozzáférést. Több községi településen hiányoznak azok a korszerű közösségi terek, amelyek alkalmasak lennének közösségépítő, kulturális vagy fejlesztő programok szervezésére.

Az idősek esetében különösen nagy problémát jelent a szolgáltatások fizikai távolsága és a mobilitási nehézségek. A posta, a bankautomata vagy az élelmiszer-vásárlási lehetőségek hiánya miatt sok esetben más településekre kell utazni az alapvető ügyintézés vagy bevásárlás érdekében. Az idősebb korosztály jelentős része korlátozottan használ digitális szolgáltatásokat, ezért a személyes ügyintézéshez kötött szolgáltatások szűkülése fokozott kiszolgáltatottságot eredményez. A bankautomaták hiánya különösen a készpénzhasználatra épülő mindennapi ügyintézésben okoz nehézséget.

A tanyán és külterületen élők esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést elsősorban a nagy távolságok, a ritka közösségi közlekedési kapcsolatok és az alacsony szolgáltatássűrűség akadályozza. Több esetben a helyi közösségi közlekedés korlátozott vagy nem megfelelő időbeni lefedettséggel működik, ami megnehezíti az élelmiszer-vásárlási, postai, kulturális vagy ügyintézési szolgáltatások elérését. A szétszórt településszerkezet miatt különösen nehéz a szolgáltatások gazdaságos fenntartása és rendszeres biztosítása.

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság esetében a szolgáltatások elérését jövedelmi korlátok, alacsony mobilitás és digitális lemaradás is nehezíti. Több háztartás számára problémát jelent a szolgáltatásokhoz kapcsolódó utazási költségek finanszírozása, illetve az online ügyintézéshez és információszerzéshez szükséges digitális eszközök hiánya. A kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága hozzájárulhat a társadalmi izoláció és a közösségi leszakadás erősödéséhez is.

A fogyatékkal élők számára a közszolgáltatások igénybevételét elsősorban az akadálymentesítés hiányosságai nehezítik. Több közintézmény, közösségi tér vagy szolgáltatóhely nem teljes körűen akadálymentesített, ami korlátozza az önálló ügyintézés és szolgáltatáshasználat lehetőségét. A közösségi közlekedés esetében is problémát jelenthet az akadálymentes járművek és megállóhelyek korlátozott elérhetősége.

A gyermekes családok számára a szolgáltatáshiányok elsősorban a kulturális, közösségi és szabadidős lehetőségek korlátozottságában jelentkeznek. A községi településeken sok esetben hiányoznak a rendszeres gyermek- és ifjúsági programok, a korszerű közösségi terek és a könnyen elérhető kulturális szolgáltatások. Ez hosszabb távon csökkentheti a települések népességmegtartó erejét és hozzájárulhat a fiatalabb korosztály elvándorlásához.

A szálláshelyek és vendéglátóhelyek korlátozott jelenléte elsősorban a községi települések gazdasági és turisztikai fejlődési lehetőségeit szűkíti, ugyanakkor közvetetten a helyi lakosság életminőségére is hatással van. A szolgáltatások hiánya csökkenti a helyi közösségi élet intenzitását, valamint a települések vonzerőjét a fiatalabb, aktív korú lakosság számára.

A munkásszállók hiánya vagy elégtelen kapacitása elsősorban az alacsonyabb jövedelmű, mobil munkaerőpiaci csoportokat érinti. Egyes gazdaságilag fejlődő térségekben a megfelelő szálláskapacitás hiánya korlátozhatja a foglalkoztatási lehetőségeket, különösen a szezonális vagy külső munkaerő esetében.

A hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása érdekében kiemelten fontos a helyi közösségi közlekedés fejlesztése, a mobil és helybe vitt szolgáltatások erősítése, a digitális infrastruktúra fejlesztése, valamint a közösségi és kulturális szolgáltatások korszerűsítése. Emellett szükséges egyes községi települések közösségi tereinek fejlesztése, az akadálymentesítés erősítése, valamint az alapvető kereskedelmi és pénzügyi szolgáltatások elérhetőségének biztosítása a periférikus térségekben is.

4.2.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A közszolgáltatások LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közszolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Korlátozott nyilvános könyvtári ellátás és digitális szolgáltatási színvonal a kisebb településeken	Elavult infrastruktúra, alacsony intézményi kapacitás, digitális lemaradás	a) Könyvtári és digitális közszolgáltatási fejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében korszerű közösségi és digitális tudásközpontok kialakítása. c) Könyvtári infrastruktúra-fejlesztés, digitális eszközbeszerzés és közösségi programok támogatása.	2026–2030	könyvtárak, önkormányzatok, kulturális intézmények	települési önkormányzatok	nem

2.	Filmszínházak és mozik korlátozott területi elérhetősége	Szolgáltatások városi koncentrációja, alacsony helyi kereslet kisebb településeken	a) Kulturális szolgáltatások területi elérhetőségének javítása. b) Mobil és közösségi kulturális programok támogatása. c) Közösségi vetítésekhez és kisebb mozitermek kialakításához kapcsolódó fejlesztések támogatása.	2026–2030	kulturális szervezetek, önkormányzatok	önkormányzatok	igen
3.	Színházi szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége	Kulturális intézmények térbeli koncentrációja, közlekedési nehézségek	a) Kulturális decentralizációt támogató programok ösztönzése. b) Vándorszínházi és térségi kulturális mintaprojektek támogatása. c) Települési kulturális rendezvények és befogadóhelyek fejlesztése.	2026–2030	kulturális intézmények, civil szervezetek	települési önkormányzatok	igen

4.	Elavult közművelődési intézmények és korlátozott közösségi programkínálat	Forráshiány, elöregedett infrastruktúra, humánerőforrás-hiány	a) Közösségi terek és művelődési intézmények korszerűsítése. b) Kiemelt projekt keretében multifunkcionális közösségi terek kialakítása. c) Művelődési házak energetikai és funkcionális fejlesztése, közösségi programok bővítése.	2026–2032	művelődési intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	nem
5.	Hiányos helyi közösségi közlekedési kapcsolatok	Ritka járatok, perifériku s településszerkezet , alacsony szolgáltatássűrűsé g	a) Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében igényvezérelt és mobil közlekedési modellek kialakítása. c) Helyi és térségi közösségi közlekedési szolgáltatások fejlesztése, külterületi kapcsolatok javítása.	2026–2032	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	igen

6.	Bankautomaták alacsony száma a kisebb településeken	Gazdaságtalan működtetés, alacsony ügyfélszám	a) Alapvető pénzügyi szolgáltatások hozzáférhetőségének javítása. b) Mobil vagy közösségi pénzügyi szolgáltatási mintaprojektek kialakítása. c) ATM-ek telepítésének ösztönzése, alternatív pénzügyi szolgáltatási pontok kialakítása.	2026–2029	pénzintézetek, önkormányzatok	pénzintézetek	igen
7.	Postai szolgáltatások szűkülése és korlátozott nyitvatartás	Alacsony forgalom, költséghatékonysági problémák	a) Postai alapszolgáltatások fenntartásának támogatása. b) Kiemelt projekt keretében integrált szolgáltatópontok kialakítása. c) Mobilposta és többfunkciós ügyintézési pontok fejlesztése.	2026–2030	postai szolgáltatók, önkormányzatok	szolgáltatók	igen

8.	Korlátozott élelmiszer-vásárlási lehetőségek kisebb településeken	Alacsony vásárlóerő, kereskedelmi szolgáltatások koncentrációja	a) Alapellátást biztosító kereskedelmi szolgáltatások támogatása. b) Helyi ellátási mintaprojektek és mobil kereskedelmi szolgáltatások kialakítása. c) Kistelepülési üzletek fejlesztésének és fennmaradásának támogatása.	2026–2030	kereskedelmi szereplők, önkormányzatok	önkormányzatok	nem
9.	Korlátozott vendéglátóhelyi szolgáltatáskínálat kisebb településeken	Alacsony kereslet, gyenge turisztikai potenciál	a) Helyi gazdaság- és turizmusfejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében térségi vendéglátási együttműködések ösztönzése. c) Helyi vendéglátóhelyek fejlesztésének és szolgáltatásbővítésének támogatása.	2026–2030	vállalkozások, turisztikai szervezetek	önkormányzatok, vállalkozások	igen

10.	Alacsony szálláshely-kapacitás egyes térségekben	Gyenge turisztikai infrastruktúra, alacsony beruházási aktivitás	a) Turisztikai infrastruktúra fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében térségi turisztikai fejlesztési programok megvalósítása. c) Szálláshely-fejlesztések, falusi és aktív turizmushoz kapcsolódó beruházások támogatása.	2026–2032	turisztikai szervezetek, vállalkozások	önkormányzatok, vállalkozások	igen
11.	Hiányos munkásszálló-kapacitás bel- és külföldi vendégmunkások számára	Növekvő munkaerőigény, elégtelen szállásinfrastruktúra	a) Munkaerőpiaci mobilitást támogató lakhatási fejlesztések ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében térségi munkásszálló-fejlesztések megvalósítása. c) Munkásszállók kialakítása vagy korszerűsítése ipari és gazdasági központok közelében.	2026–2032	gazdaságfejlesztési szervezetek, vállalkozások, önkormányzatok	vállalkozások, önkormányzatok	igen

A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében olyan komplex fejlesztések megvalósítása szükséges, amelyek egyszerre kezelik a szolgáltatások területi egyenlőtlenségeit, az infrastrukturális hiányosságokat, valamint a közlekedési és digitális akadályokat. A megye településszerkezeti sajátosságai – különösen a kisebb települések és külterületi térségek jelenléte – miatt a szolgáltatások hozzáférhetősége sok esetben nem biztosított azonos színvonalon, ezért a beavatkozásoknak differenciált és térségspecifikus módon szükséges megvalósulniuk.

A nyilvános könyvtári ellátás fejlesztése érdekében fontos a kisebb települési könyvtárak infrastruktúrájának korszerűsítése és digitális szolgáltatásainak bővítése. Több településen szükséges a könyvtári terek multifunkcionális közösségi térré történő fejlesztése, amely nemcsak könyvkölcsönzési, hanem közösségi, oktatási és digitális kompetenciafejlesztési funkciókat is ellát. Kiemelt cél a digitális eszközpark korszerűsítése, az internet-hozzáférés javítása, valamint a digitális írástudást fejlesztő programok támogatása. A kisebb településeken különösen fontos a mozgókönyvtári és térségi együttműködési rendszerek fenntartása és fejlesztése.

A filmszínházi és színházi szolgáltatások területi hozzáférésének javítása érdekében indokolt a kulturális szolgáltatások decentralizációja és a mobil kulturális programok támogatása. A kisebb településeken élők számára a kulturális szolgáltatások jelenleg sok esetben csak utazással érhetők el, ezért szükséges olyan térségi kulturális együttműködések kialakítása, amelyek lehetővé teszik vándorszínházi előadások, közösségi filmvetítések és kulturális rendezvények rendszeres megszervezését. A meglévő közösségi terek technikai fejlesztése hozzájárulhat ahhoz, hogy kisebb településeken is rendszeresen szervezhetők legyenek kulturális események.

A közművelődési intézmények fejlesztése kiemelten fontos a helyi közösségi élet erősítése érdekében. Számos településen a művelődési házak és közösségi színterek elavult infrastruktúrával működnek, ezért szükséges azok energetikai korszerűsítése, akadálymentesítése és funkcionális fejlesztése. A beavatkozásoknak támogatniuk kell a közösségi programok, ifjúsági rendezvények és helyi kulturális kezdeményezések bővítését is. A korszerű közösségi terek kialakítása hozzájárulhat a társadalmi kohézió erősítéséhez és a települések népességmegtartó képességének javításához.

A helyi közösségi közlekedés fejlesztése alapvető feltétele a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javításának. A kisebb településeken és külterületi térségekben szükséges a közlekedési kapcsolatok fejlesztése, a járatsűrűség javítása és az igényvezérelt közlekedési modellek bevezetése. Különösen fontos a járási központok és a szolgáltatási központok jobb elérhetőségének biztosítása. A tanyás térségekben indokolt a külterületi közlekedési kapcsolatok fejlesztése, valamint a tanyagondnoki és mobil szolgáltatási rendszerek erősítése.

A pénzügyi alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében szükséges a bankautomaták telepítésének ösztönzése a kisebb településeken, illetve alternatív pénzügyi szolgáltatási pontok kialakítása. Az ATM-ek hiánya különösen az idősebb és digitális banki szolgáltatásokat kevésbé használó lakosság számára jelent problémát. A beavatkozások keretében indokolt olyan integrált szolgáltatópontok kialakítása, amelyek több alapvető ügyintézési és pénzügyi funkciót egy helyen biztosítanak.

A postai szolgáltatások fenntartása és fejlesztése szintén fontos feladat a kisebb településeken. A hagyományos postai szolgáltatások mellett szükséges a többfunkciós ügyintézési pontok és mobilposta-rendszerek fejlesztése, amelyek hozzájárulhatnak az alapvető szolgáltatások helyben tartásához. A kisebb településeken a posta gyakran közösségi funkciót is betölt, ezért a szolgáltatások szűkülésének mérséklése kiemelt jelentőségű.

Az élelmiszer-vásárlási lehetőségek javítása érdekében támogatni szükséges a kistelepülési alapellátást biztosító üzletek működését és korszerűsítését. Több településen problémát jelent a helyi kereskedelmi szolgáltatások megszűnése vagy korlátozott kínálata, ezért indokolt mobil kereskedelmi szolgáltatások, helyi ellátási rendszerek és közösségi együttműködések ösztönzése. Kiemelt figyelmet szükséges fordítani az idősek és az alacsony mobilitású lakosság alapellátásának biztosítására.

A vendéglátóhelyek és szálláshelyek fejlesztése elsősorban a helyi gazdaság és a turizmus élénkítéséhez járulhat hozzá. A kisebb településeken indokolt a helyi vállalkozások támogatása, a falusi és aktív turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése, valamint térségi turisztikai együttműködések kialakítása. A vendéglátó és szálláshely-szolgáltatások fejlesztése nemcsak gazdasági szempontból jelentős, hanem hozzájárulhat a települések szolgáltatási kínálatának és életminőségének javításához is.

A munkásszállók fejlesztése elsősorban a gazdasági központokban és ipari térségekben jelent fontos beavatkozási területet. A megfelelő szálláskapacitás hiánya korlátozhatja a vállalkozások munkaerő-ellátását és a gazdasági beruházások fogadását. Ezért indokolt korszerű munkásszállók kialakítása, illetve meglévő kapacitások fejlesztése a főbb foglalkoztatási központok közelében.

A beavatkozások megvalósítása során kiemelt jelentőségű az önkormányzatok, kulturális és közművelődési intézmények, közlekedési és pénzügyi szolgáltatók, civil szervezetek és vállalkozások együttműködése. A megyei szintű koordináció hozzájárulhat a szolgáltatásfejlesztések összehangolásához, a jó gyakorlatok terjesztéséhez és a külső fejlesztési források hatékonyabb bevonásához.

4.2.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A közszolgáltatások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a közszolgáltatásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a vmegye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Korlátozott kulturális és közösségi szolgáltatások elérhetősége	Kisebb településeken szűk programkínálat, hiányos közösségi infrastruktúra	a) Gyermek- és ifjúsági közösségi programok megyei támogatása. b) A kiemelt projekt keretében digitális és kulturális közösségi terek fejlesztése. c) Művelődési házak, könyvtárak és közösségi terek gyermekbarát fejlesztése, mobil	2026–2030, folyamatos	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, kulturális intézmények, könyvtárak, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	nem

			kulturális programok szervezése.				
2.	Korlátozott hozzáférés könyvtári és digitális szolgáltatásokhoz	Digitális lemaradás, korszerűtlen könyvtári infrastruktúra	a) Digitális kompetenciafejlesztési programok indítása. b) A kiemelt projekt keretében közösségi digitális pontok kialakítása. c) Könyvtári informatikai fejlesztések, digitális oktatási programok támogatása.	2026–2030, folyamatos	Vármegyei könyvtár, települési könyvtárak, Digitális Jólét Program partnerei, oktatási intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, könyvtári hálózat fenntartói	nem
IDŐSEK							
1.	Postai és pénzügyi szolgáltatások nehéz elérhetősége	ATM-ek és postai szolgáltatások hiánya kisebb településeken	a) Alapvető szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Mobil ügyintézési és pénzügyi szolgáltatási modellek kialakítása. c) Mobilposta, többfunkciós ügyintézési pontok	2026–2030	postai és pénzügyi szolgáltatók	szolgáltatók, önkormányzatok	igen

			és ATM-telepítések ösztönzése.				
2.	Korlátozott közösségi és kulturális részvételi lehetőségek	Mobilitási nehézségek, szűk helyi programkínálat	a) Időskorúakat célzó közösségi programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes közösségi terek fejlesztése. c) Helyi közösségi programok és idősklubok infrastruktúrájának fejlesztése.	2026–2030	kulturális intézmények, civil szervezetek	önkormányzatok	nem
NÓK							
1.	Korlátozott közösségi és szolgáltatási hozzáférés kisebb településeken	Alacsony szolgáltatássűrűség, közlekedési nehézségek	a) Helyi közszolgáltatások és közösségi infrastruktúra fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében biztonságos közösségi terek kialakítása. c) Közlekedési kapcsolatok és helyi	2026–2030	önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	nem

			közösségi szolgáltatások fejlesztése.				
2.	Kulturális és közösségi szolgáltatások korlátozott elérhetősége	Intézményi koncentráció, alacsony helyi kapacitások	a) Közösségi részvételt erősítő programok támogatása. b) Térségi kulturális együttműködések kialakítása. c) Helyi közösségi rendezvények és kulturális programok bővítése.	2026–2030	kulturális intézmények	önkormányzatok	igen
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Közszolgáltatások akadálymentes hozzáférésének hiányosságai	Nem megfelelő fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés	a) Akadálymentes közszolgáltatási infrastruktúra fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes közösségi és kulturális terek kialakítása. c) Közintézmények és közösségi szolgáltatóhelyek akadálymentesítése.	2026–2032	fogyatékosságügyi szervezetek, önkormányzatok	önkormányzatok	nem

2.	Korlátozott hozzáférés közösségi közlekedési szolgáltatásokhoz	Akadálymentes közlekedési infrastruktúra hiányosságai	a) Akadálymentes közlekedési fejlesztések ösztönzése. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes jármű- és megállófejlesztések. c) Helyi közlekedési csomópontok akadálymentesítése.	2026–2032	közlekedési szolgáltatók	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	igen
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Korlátozott hozzáférés alapvető kereskedelmi és pénzügyi szolgáltatásokhoz	Alacsony jövedelem, közlekedési és digitális akadályok	a) Alapszolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása. b) Mobil szolgáltatási modellek kialakítása. c) Kistelepülési üzletek, mobil ügyintézési és pénzügyi szolgáltatások támogatása.	2026–2030	önkormányzatok, szolgáltatók	önkormányzatok	nem

2.	Kulturális és közösségi szolgáltatások alacsony elérhetősége	Anyagi korlátok, társadalmi leszakadás	a) Közösségi integrációt támogató programok indítása. b) Kiemelt projekt keretében közösségi infrastruktúra fejlesztése. c) Ingyenes vagy kedvezményes közösségi programok szervezése.	2026–2030	civil szervezetek, kulturális intézmények	önkormányzatok	nem
ROMÁK							
1.	Korlátozott hozzáférés kulturális és közösségi szolgáltatásokhoz	Társadalmi leszakadás, területi szegregáció	a) Integrált közösségfejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében közösségi és kulturális integrációs programok megvalósítása. c) Helyi közösségi programok és kulturális események fejlesztése.	2026–2030	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	nem

2.	Digitális és információs szolgáltatások korlátozott elérése	Digitális lemaradás, alacsony eszközellátottság	a) Digitális felzárkóztatási programok indítása. b) Közösségi digitális pontok létrehozása. c) Ingyenes digitális kompetenciafejlesztő programok szervezése.	2026–2030	oktatási intézmények, civil szervezetek	önkormányzatok	nem
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Közszolgáltatások nehéz fizikai elérhetősége	Szétszórt településszerkezet, hiányos közlekedési kapcsolatok	a) Külterületi szolgáltatásfejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében mobil és helybe vitt szolgáltatások fejlesztése. c) Tanyagondnoki szolgálatok és közlekedési kapcsolatok fejlesztése.	2026–2032	önkormányzatok, tanyagondnoki szolgálatok	önkormányzatok	igen
2.	Korlátozott hozzáférés kereskedelmi és postai	Nagy távolságok, alacsony szolgáltatássűrűség	a) Mobil szolgáltatások támogatása.	2026–2030	szolgáltatók, önkormányzatok	szolgáltatók, önkormányzatok	igen

	szolgáltatásokhoz		b) Integrált mobil ügyintézési és ellátási modellek kialakítása. c) Mobilposta, mozgóbolt és helybe vitt ügyintézési szolgáltatások fejlesztése.				

A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés terén a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számos, egymással összefüggő akadállyal szembesülnek. A gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, roma lakosság és tanyán élők esetében a szolgáltatások korlátozott elérhetősége nemcsak a mindennapi életminőséget rontja, hanem hosszabb távon hozzájárulhat a társadalmi leszakadás és a területi egyenlőtlenségek erősödéséhez is. A beavatkozásoknak ezért egyszerre szükséges kezelniük a fizikai elérhetőség, a közlekedés, a digitális hozzáférés, az intézményi infrastruktúra és a társadalmi integráció problémáit.

A gyermekek és fiatalok esetében kiemelt problémát jelent a kulturális és közösségi szolgáltatások korlátozott helyi elérhetősége. A kisebb településeken sok esetben hiányoznak a korszerű közösségi terek, ifjúsági programok, digitális tanulási lehetőségek és kulturális szolgáltatások. Ennek enyhítése érdekében szükséges a könyvtárak, művelődési házak és közösségi intézmények fejlesztése, különösen a digitális infrastruktúra korszerűsítése és a közösségi funkciók bővítése. Fontos cél a gyermek- és ifjúsági programok rendszeres megszervezése, valamint a mobil kulturális és közösségi szolgáltatások támogatása. Jó gyakorlatként említhetők azok a közösségi könyvtári modellek és digitális közösségi pontok, amelyek több hátrányos helyzetű térségben egyszerre biztosítanak tanulási, közösségi és digitális hozzáférési lehetőségeket.

Az idősek számára a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést elsősorban a mobilitási nehézségek, a digitális kompetenciák hiánya, valamint az alapvető szolgáltatások helyi megszűnése vagy szűkülése akadályozza. A bankautomaták, postai szolgáltatások és élelmiszer-vásárlási lehetőségek hiánya különösen érzékenyen érinti az idősebb korosztályt, amely sok esetben kevésbé tud alkalmazkodni a digitális ügyintézéshez. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell a mobil ügyintézési formák, a többfunkciós szolgáltatópontok és a helybe vitt szolgáltatások fejlesztését. Jó példát jelentenek a mobilposta-rendszerek, valamint azok a „szolgáltatóház" modellek, ahol több alapvető szolgáltatás – posta, pénzügyi ügyintézés, közösségi funkciók – egy helyszínen érhető el.

A nők, különösen a kisgyermekes vagy alacsony mobilitású nők esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést gyakran a közlekedési problémák és a helyi közösségi infrastruktúra hiányosságai nehezítik. A kisebb településeken korlátozott kulturális és közösségi szolgáltatáskínálat csökkenti a közösségi részvétel lehetőségét és erősítheti a társadalmi izolációt. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell a biztonságos és jól elérhető közösségi terek kialakítását, valamint a közösségi programok és helyi szolgáltatások bővítését.

A fogyatékkal élők számára a legnagyobb problémát az akadálymentesítés hiányosságai jelentik. Több közösségi és kulturális intézmény, illetve közszolgáltatási helyszín fizikailag vagy infokommunikációs szempontból nem teljes körűen akadálymentesített. Ez korlátozza az önálló ügyintézés, a közösségi részvétel és a kulturális szolgáltatások igénybevételének lehetőségét. A fejlesztések során kiemelt figyelmet szükséges fordítani az épített környezet akadálymentesítésére, az akadálymentes közlekedési kapcsolatok kialakítására, valamint a digitális hozzáférhetőség javítására. Magyarországi jó gyakorlatként említhetők a 2014–2020-as európai uniós fejlesztési ciklus EFOP és TOP programjai keretében megvalósult komplex akadálymentesítési beruházások, amelyek számos önkormányzati intézmény, egészségügyi és szociális szolgáltató, kulturális intézmény, valamint közösségi szolgáltatóhely fizikai és infokommunikációs akadálymentesítését valósították meg. A fejlesztések során rámpák, liftek, vezetősávok, indukciós hurkok, akadálymentes mosdók, valamint infokommunikációs eszközök és akadálymentes ügyfélfogadási rendszerek létesültek, elősegítve a fogyatékossággal élő személyek önálló hozzáférését a közszolgáltatásokhoz. E tapasztalatok azt mutatják, hogy az akadálymentesítés akkor a leghatékonyabb, ha nem egy-egy épületre korlátozódik, hanem a közlekedési kapcsolatokra, a közszolgáltatásokra és a digitális ügyintézésre egyaránt kiterjed.

A mélyszegénységben élők esetében az alacsony jövedelem, a digitális lemaradás és a közlekedési korlátok együttesen nehezítik a közszolgáltatások elérését. Több településen problémát jelent az alapvető kereskedelmi szolgáltatások hiánya, a kulturális lehetőségek korlátozott elérhetősége, valamint az online

ügyintézéshez szükséges infrastruktúra és kompetenciák hiánya. A beavatkozásoknak ezért komplex módon kell támogatniuk a digitális felzárkóztatást, a közösségi integrációt és az alapvető szolgáltatások területi hozzáférhetőségét. Jó gyakorlatként említhetők a közösségi internetpontok és digitális kompetenciafejlesztő programok, amelyek több hátrányos helyzetű térségben javították az online közszolgáltatások elérését.

A roma lakosság esetében a szolgáltatási hiányosságok gyakran összekapcsolódnak a területi szegregációval és a társadalmi kirekesztettséggel. Több esetben a kulturális, közösségi és digitális szolgáltatások korlátozott elérhetősége hozzájárul a társadalmi integráció nehézségeihez. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell az integrált közösségfejlesztési programokat, a közösségi terek fejlesztését és a kulturális integrációt elősegítő kezdeményezéseket. Jó példát jelentenek azok a komplex közösségfejlesztési programok, amelyek közösségi mentorálással, digitális képzésekkel és helyi kulturális eseményekkel segítették a társadalmi felzárkózást.

A tanyán és külterületen élők esetében a legnagyobb problémát a szolgáltatások fizikai elérhetősége jelenti. A szétszórt településszerkezet, a hiányos közlekedési kapcsolatok és az alacsony szolgáltatássűrűség miatt az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés sok esetben jelentős idő- és költségráfordítást igényel. A beavatkozásoknak ezért kiemelten kell támogatniuk a mobil és helybe vitt szolgáltatások fejlesztését, a tanyagondnoki rendszerek erősítését, valamint az igényvezérelt közlekedési megoldások kialakítását. Jó gyakorlatként említhetők a mobilposta-, mozgóbolt- és tanyagondnoki rendszerek, amelyek több vidéki térségben hatékonyan biztosítják az alapvető szolgáltatások helyben történő elérését.

A beavatkozások hosszú távú eredményessége érdekében kiemelten fontos az önkormányzatok, civil szervezetek, kulturális és közszolgáltató intézmények, valamint a helyi közösségek együttműködése. A fejlesztéseknek nem kizárólag infrastrukturális beruházásokra kell épülniük, hanem közösségi, digitális és társadalmi integrációs elemeket is tartalmazniuk szükséges annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű csoportok számára valóban javuljon a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a települési életminőség.

4.3. Infrastruktúra

4.3.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

4.3.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

Az infrastruktúra és közlekedés területén a megyében jelentős területi különbségek figyelhetők meg mind az egyéni, mind a közösségi közlekedés elérhetősége és minősége tekintetében. A közlekedési infrastruktúra állapota alapvetően meghatározza a települések gazdasági kapcsolatait, a munkaerő mobilitását, a közszolgáltatások elérhetőségét, valamint a lakosság életminőségét. A megye közlekedési rendszere ugyan több térségben megfelelő kapcsolódást biztosít az országos közlekedési hálózatokhoz, azonban a kisebb települések, perifériku térségek és kedvezményezett járások esetében továbbra is jelentős infrastrukturális hiányosságok tapasztalhatók.

A megyei közúthálózat állapotát tekintve számos alsóbbrendű út rossz műszaki állapotú, burkolathibákkal, elégtelen vízelvezetéssel és leromlott útpadkával rendelkezik. Különösen a kisebb településeket összekötő mellékutak és külterületi útszakaszok esetében jelentkeznek jelentős minőségi problémák, amelyek rontják az elérhetőséget és növelik a közlekedésbiztonsági kockázatokat. A kedvezményezett járásokban a közlekedési infrastruktúra állapota több esetben kedvezőtlenebb, ami hozzájárul a térségi leszakadás és az elérhetőségi különbségek fennmaradásához. A korlátozott önkormányzati és állami források miatt több helyen elmaradtak a szükséges útfelújítások és kapacitásbővítések.

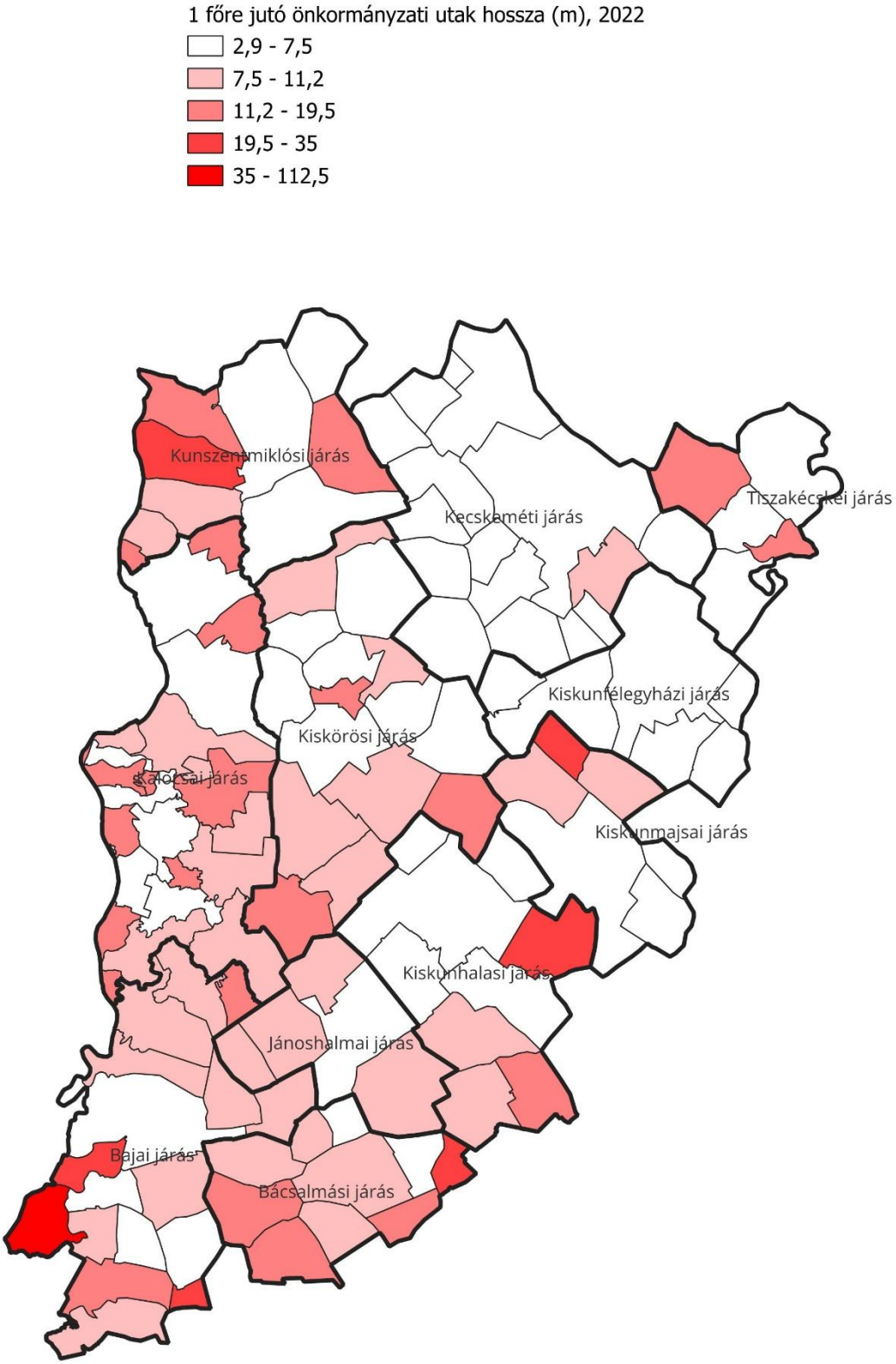
Az egyéni közlekedés szempontjából problémát jelent a települések közötti közúti kapcsolatok eltérő minősége, valamint a nagyobb foglalkoztatási központok és szolgáltató települések nehézkes megközelíthetősége. A napi ingázás több térségben jelentős időráfordítást igényel, különösen a periférikus településekről. A megnövekedett gépjárműforgalom több városi térségben torlódásokat, parkolási problémákat és környezeti terhelést okoz.

A közösségi közlekedés területén a legjelentősebb problémát a szolgáltatások eltérő színvonala, a ritka járatkövetés és a kisebb települések korlátozott elérhetősége jelenti. Több térségben hiányoznak a megfelelően összehangolt autóbusz- és vasúti kapcsolatok, ami nehezíti a munkába járást, az oktatási intézmények és közszolgáltatások elérését. A kisebb településeken élők számára különösen problémás a hétvégi és esti közlekedési lehetőségek korlátozottsága. A külterületi és tanyás térségek esetében a közösségi közlekedési kapcsolatok hiányosságai tovább növelik az elszigeteltséget.

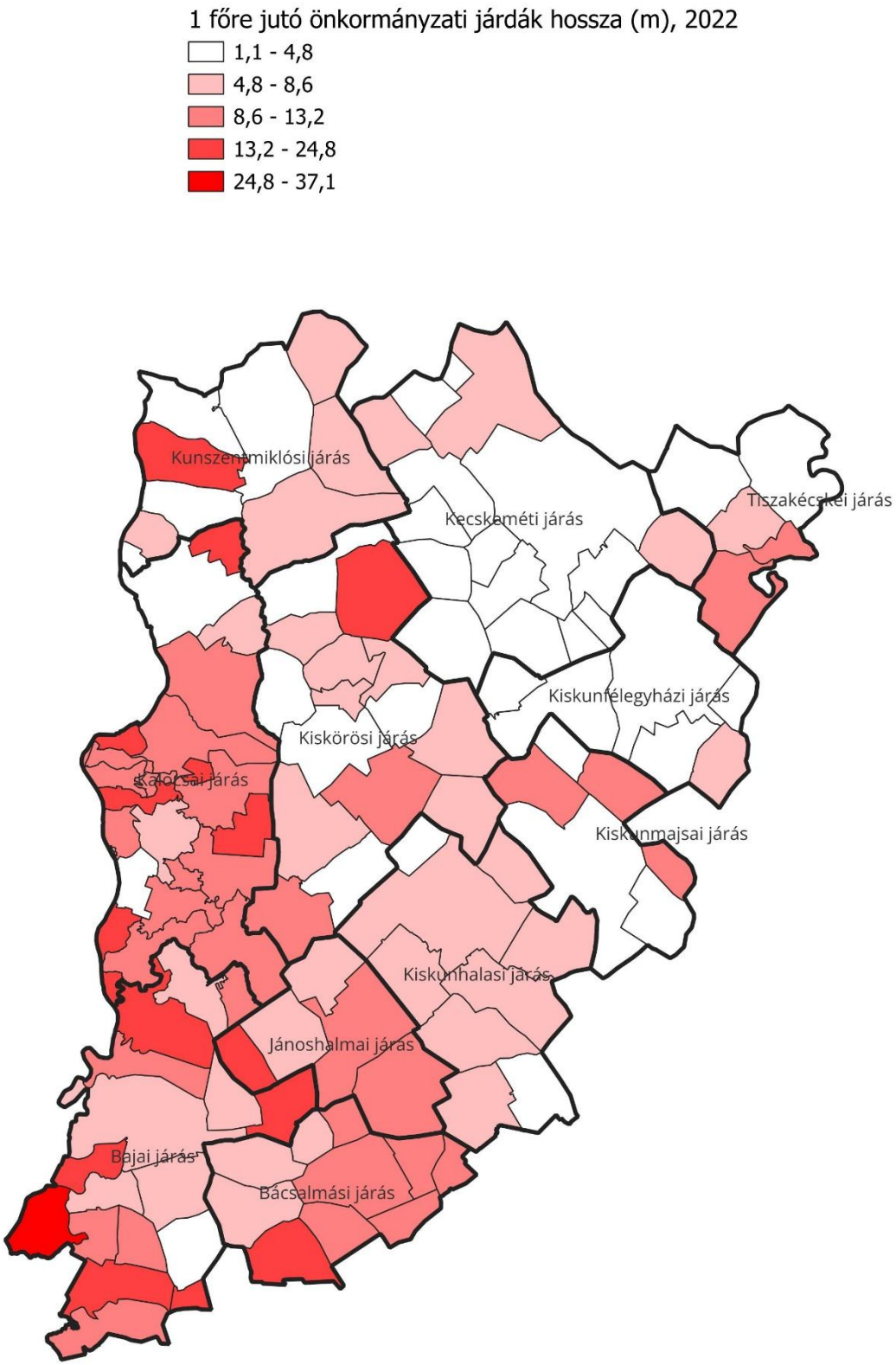
A Bács-Kiskun Vármegyei Kerékpárforgalmi Főhálózati Terv alapján a megye egyik legfontosabb közlekedési problémája nem a kerékpárutak teljes hiánya, hanem a hálózat töredezettsége, az összefüggő kapcsolatok hiánya és a térségi szintű hálózati kapcsolatok megszakadása. A megyei kerékpárforgalmi hálózat fejlődése az elmúlt időszakban több térségben előrehaladt, ugyanakkor továbbra is jelentős hálózati hiányok figyelhetők meg. A kerékpárutak több esetben szakaszosan épültek ki, ezért nem biztosítanak összefüggő, biztonságos közlekedési kapcsolatot a települések között. A legjelentősebb hiányosságok a településközi kapcsolatokban mutatkoznak. A megye központi települései – Kecskemét, Baja, Kalocsa, Kiskunfélegyháza, Kiskunhalas – várostérségében több kerékpárút-szakasz már rendelkezésre áll, ezek gyakran nem kapcsolódnak egymáshoz, így a biztonságos és folyamatos kerékpáros közlekedés számos viszonylatban nem megoldott. A hiányzó kapcsolatok különösen a járásközpontok és a környező kisebb települések között jelentenek problémát. A Homokhátság térségében különösen jelentős a hálózati hiány. A települések közötti nagy távolságok (alacsony településsűrűség) és a külterületi településszerkezet miatt számos település között nincs önálló vagy biztonságos kerékpáros kapcsolat. Ez érinti többek között Bugac, Kiskunmajsa, Bócsa, Balotaszállás és Kéleshalom térségét. Ezekben a térségekben a kerékpáros közlekedés sok esetben csak nagy forgalmú közutakon vagy rossz minőségű külterületi utakon valósítható meg. A kerékpáros közlekedést akadályozza továbbá a hiányos tárolási infrastruktúra és a közösségi közlekedéssel való korlátozott integráció. A déli határ menti térségben szintén jelentős hiányosságok azonosíthatók. A Bácsalmás–Jánoshalma–Tompa–Kelebia térségben a kerékpáros infrastruktúra fejlettsége elmarad a megye központi részeitől, miközben a települések közötti napi ingázás és a turisztikai kapcsolatok fejlesztése indokolttá tenné az összefüggő hálózat kiépítését. A Duna menti térségben kedvezőbb a helyzet, de továbbra is hiányoznak egyes összekötő szakaszok a Duna menti EuroVelo 6 kerékpáros útvonal, valamint a belső megyei hálózat között. Különösen Kalocsa és környezete, valamint a Duna-völgyi települések esetében szükséges a településközi kapcsolatok erősítése.

A közlekedésbiztonság területén problémát jelentenek a nagy forgalmú átkelési szakaszok, a hiányos gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra, valamint a rossz útminőségből eredő baleseti kockázatok. A kisebb településeken több helyen hiányoznak a biztonságos gyalogátkelőhelyek, járdák és közvilágítási fejlesztések. A kerékpáros és gyalogos közlekedők különösen veszélyeztetettek azokon a szakaszokon, ahol nem áll rendelkezésre elkülönített infrastruktúra. A baleseti adatok alapján a főbb közlekedési tengelyek és nagyobb települési csomópontok fokozott közlekedésbiztonsági beavatkozásokat igényelnek.

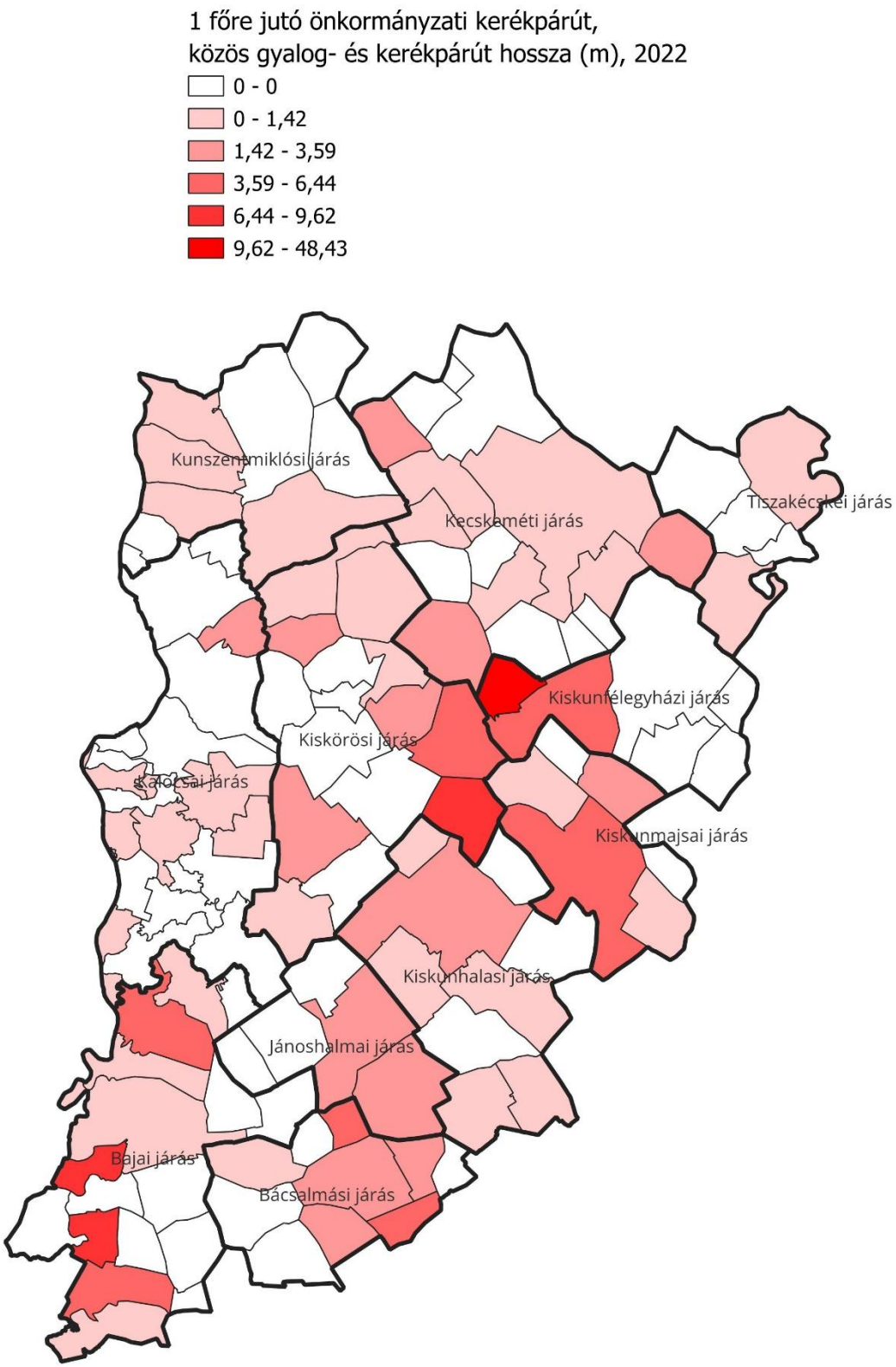
A digitális infrastruktúra és az intelligens közlekedési megoldások fejlettsége területileg szintén egyenetlen. Több kisebb településen korlátozott az intelligens közlekedési rendszerek, utastájékoztatási megoldások és digitális közlekedési szolgáltatások elérhetősége. Ez csökkenti a közösségi közlekedés versenyképességét és nehezíti az utazási lehetőségek tervezhetőségét.

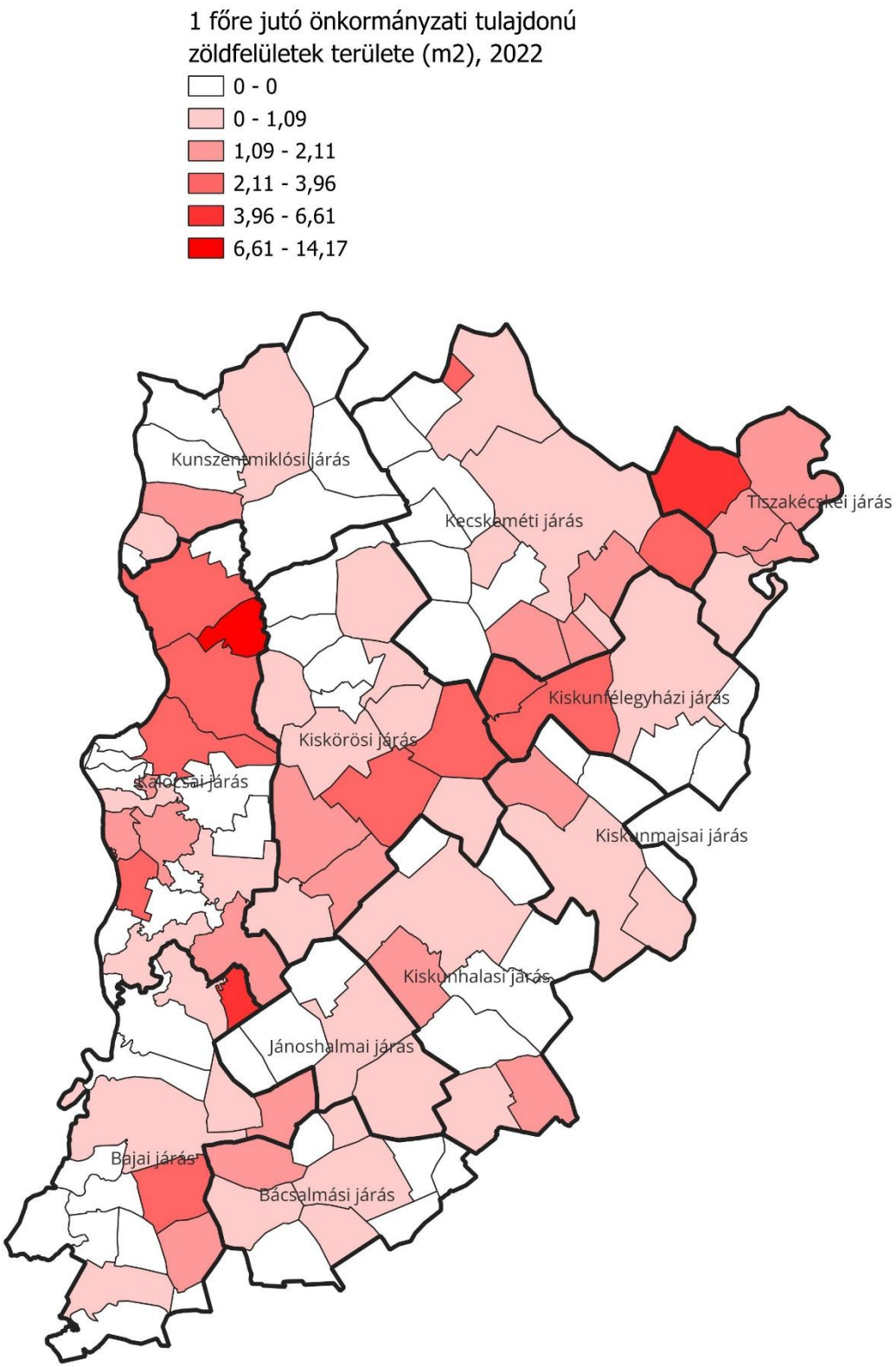
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

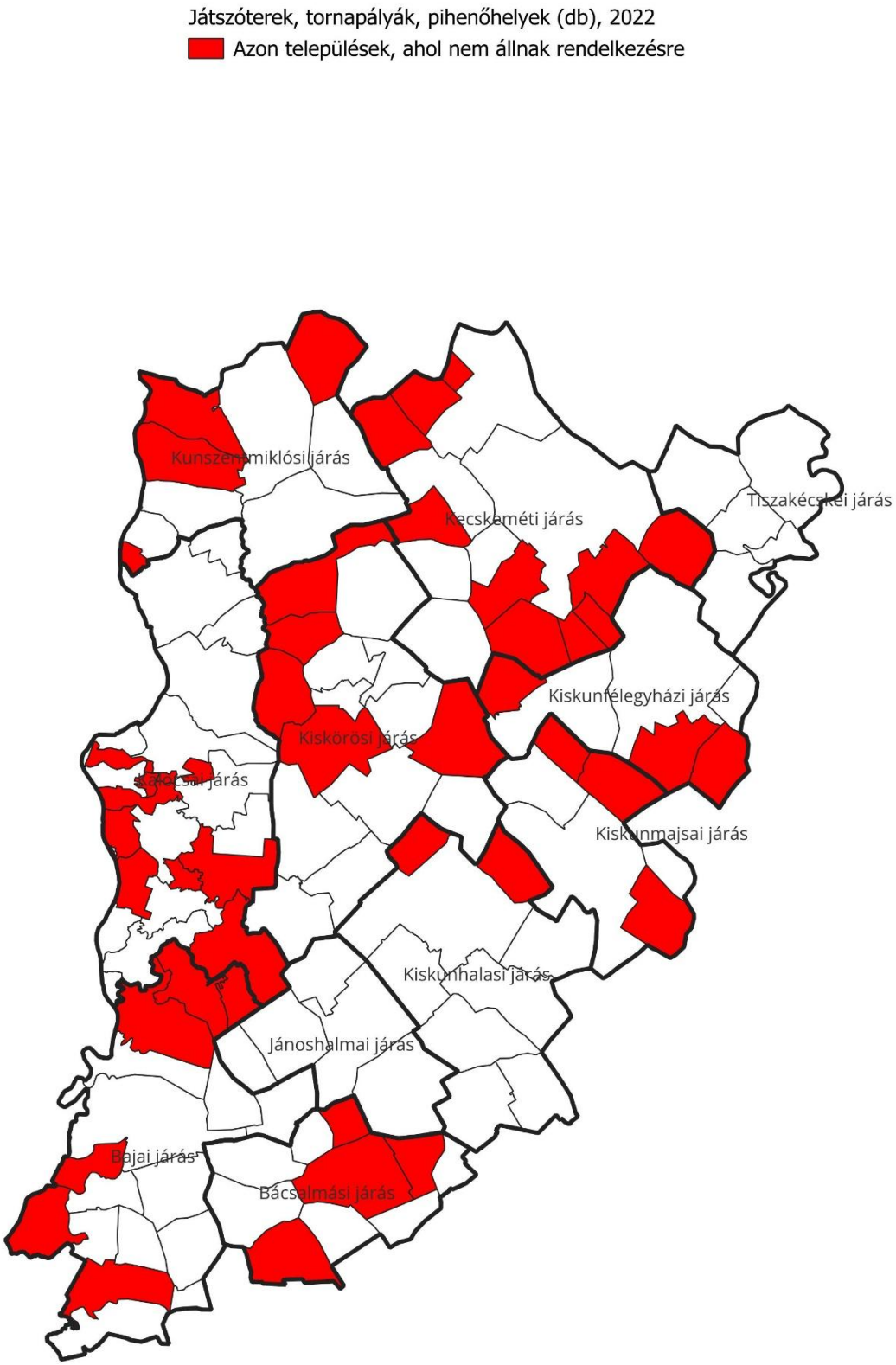
Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

Forrás: KSH adatok alapján saját szerkesztés

4.3.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A közlekedési és infrastrukturális hiányosságok a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat fokozottan érintik. Az idősek, a fogyatékkal élők, a mélyszegénységben élők, a roma lakosság, a gyermekes családok és a tanyán élők számára a közlekedési kapcsolatok hiányosságai közvetlenül befolyásolják a közszolgáltatásokhoz, munkahelyekhez, oktatási és egészségügyi intézményekhez való hozzáférést.

A kisebb településeken és külterületeken élő lakosság számára a ritka közösségi közlekedési kapcsolatok, a hosszú eljutási idők és a magas utazási költségek jelentős mobilitási korlátot jelentenek. A tanyán élők esetében a szétszórt településszerkezet és a külterületi utak rossz állapota tovább nehezíti az alapvető szolgáltatások elérését. Több esetben problémát jelent a megfelelő közösségi közlekedési kapcsolatok hiánya az oktatási, egészségügyi és foglalkoztatási központok irányába.

A fogyatékkal élők számára különösen jelentős problémát jelent az akadálymentes közlekedési infrastruktúra hiányossága. Több autóbuszmegálló, közlekedési csomópont és gyalogos közlekedési felület nem akadálymentesített, illetve korlátozott az alacsonypadlós járművek aránya. Ez jelentősen korlátozza az önálló közlekedés és szolgáltatáshoz való hozzáférés lehetőségét.

Az idősek és az alacsony jövedelmű lakosság esetében a közlekedési költségek növekedése, valamint a szolgáltatások központosodása fokozza a társadalmi elszigeteltség kockázatát. A digitális közlekedési információs rendszerek használata sok esetben nehézséget jelent az alacsony digitális kompetenciákkal rendelkező lakosság számára.

A gyermekek és fiatalok számára a közlekedési kapcsolatok hiányosságai korlátozhatják az oktatási, kulturális és szabadidős szolgáltatásokhoz való hozzáférést, különösen a kisebb településeken élők esetében. A biztonságos gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra hiánya több helyen növeli a közlekedési kockázatokat.

A roma lakosság és a mélyszegénységben élők esetében a közlekedési problémák gyakran összekapcsolódnak az alacsony foglalkoztatottsággal és a szolgáltatások területi elérhetőségének korlátozottságával. A munkába járás nehézségei, a magas közlekedési költségek és a hiányos közösségi közlekedési kapcsolatok hozzájárulhatnak a társadalmi és gazdasági leszakadás fennmaradásához.

4.3.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az infrastruktúra LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az infrastruktúrában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Rossz műszaki állapotú alsóbbrendű közutak	Elmaradt útfelújítások, forráshiány, növekvő forgalmi terhelés	a) Megyei közúthálózat komplex felújítási programjának megvalósítása. b) Kiemelt projekt keretében kedvezményezett járások úthálózatának fejlesztése. c) Települési belterületi utak, csomópontok és külterületi	2026–2032	Magyar Közút, önkormányzatok, tervezők	közútkezelők, önkormányzatok	igen

			kapcsolatok felújítása.				
2.	Hiányos településközi közlekedési kapcsolatok	Periférikus településszerkezet, elégtelen kapacitású úthálózat	a) Térségi elérhetőséget javító közlekedésfejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében gazdasági és szolgáltatási központok jobb közúti kapcsolatainak kialakítása. c) Összekötő utak fejlesztése, településközi kapcsolatok javítása.	2026–2032	közlekedési szakértők, önkormányzatok	közútkezelők	igen
3.	Korlátozott közösségi közlekedési szolgáltatási színvonal	Ritka járatok, hiányos menetrendi kapcsolatok, alacsony szolgáltatássűrűség	a) Integrált közösségi közlekedésfejlesztési programok megvalósítása. b) Kiemelt projekt keretében összehangolt autóbusz- és vasúti	2026–2030	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	közlekedési szolgáltatók	igen

			kapcsolatok fejlesztése. c) Helyi és térségi járatsűrítés, közlekedési csomópontok korszerűsítése.				
4.	Korlátozott közösségi közlekedési hozzáférés külterületi és tanyás térségekben	Szétszórt településszerkezet, gazdaságtalan hagyományos szolgáltatási modellek	a) Igény vezérelt közlekedési modellek fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében mobil és helybe vitt közlekedési szolgáltatások kialakítása. c) Tanyagondnoki és telebusz-rendszerek fejlesztése.	2026–2030	önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók	önkormányzatok	igen
5.	Hiányos megyei kerékpárforgalmi hálózat	Szakaszos infrastruktúra-fejlesztések, hiányzó összekötő elemek	a) Összefüggő megyei kerékpárforgalmi hálózat kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében térségi kerékpárforgalmi főhálózati	2026–2032	közlekedési tervezők, önkormányzatok	közútkezelők, önkormányzatok	igen

			kapcsolatok kiépítése. c) Településközi kerékpárutak és biztonságos kerékpáros csomópontok fejlesztése.				
6.	Leromlott állapotú kerékpárutak és hiányos kerékpáros infrastruktúra	Elmaradt fenntartások, korlátozott fejlesztési források	a) Kerékpáros infrastruktúra korszerűsítési programok indítása. b) Kiemelt projekt keretében kerékpárosbarát közlekedési fejlesztések megvalósítása. c) Kerékpártárolók, pihenőhelyek és közlekedésbiztonsági fejlesztések kialakítása.	2026–2030	önkormányzatok, közútkezelők	önkormányzatok	nem
7.	Közlekedésbiztonsági problémák települési és főúti szakaszokon	Nagy forgalom, hiányos gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra	a) Megyei közlekedésbiztonsági fejlesztési programok megvalósítása.	2026–2032	rendőrség, közútkezelők, önkormányzatok	közútkezelők, önkormányzatok	igen

			b) Kiemelt projekt keretében veszélyes csomópontok átépítése. c) Gyalogátkelőhelyek, járdák, közvilágítás és forgalomcsillapító elemek fejlesztése.				
8.	Elavult közlekedési csomópontok és megállóhelyek	Infrastrukturális hiányosságok, akadálymentesítés hiánya	a) Közlekedési csomópontok korszerűsítése. b) Kiemelt projekt keretében intermodális kapcsolatok fejlesztése. c) Autóbusz-megállók, vasútállomások és utasvárók felújítása, akadálymentesítése.	2026–2030	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	közlekedési szolgáltatók	igen
9.	Hiányos intelligens közlekedési és utastájékoztatási rendszerek	Digitális infrastruktúra egyenetlen fejlettsége	a) Intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése.	2026–2030	informatikai szolgáltatók, közlekedési szervezetek	közlekedési szolgáltatók	igen

			b) Kiemelt projekt keretében digitális utastájékoztatási hálózat kialakítása. c) Okos megállóhelyek és valós idejű utastájékoztatási rendszerek fejlesztése.				
10.	Városi térségek közlekedési torlódásai és parkolási problémái	Növekvő gépjárműforgalom, hiányos parkolási infrastruktúra	a) Fenntartható városi mobilitási programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében közlekedésszervezési és parkolásfejlesztési rendszerek kialakítása. c) Parkolókapacitások bővítése, forgalomcsillapítási és kerékpárosbarát fejlesztések megvalósítása.	2026–2032	városi önkormányzatok, közlekedési szakértők	önkormányzatok	nem

Az infrastruktúrához és közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében olyan komplex, összehangolt fejlesztések megvalósítása szükséges, amelyek egyszerre kezelik a közúti infrastruktúra hiányosságait, a közösségi közlekedési kapcsolatok problémáit, a kerékpáros közlekedés fejlesztési igényeit, valamint a közlekedésbiztonsági és digitális infrastruktúrával kapcsolatos kihívásokat. A megye településszerkezeti adottságai és a térségi különbségek miatt a fejlesztéseknek differenciált módon kell alkalmazkodniuk a városi, vidéki és külterületi térségek eltérő igényeihez.

A megyei közúthálózat állapotának javítása érdekében elsődleges feladat a rossz műszaki állapotú alsóbbrendű utak és összekötő útszakaszok felújítása. Különösen a kedvezményezett járásokban szükséges az elmaradt útfelújítások pótlása, a burkolatminőség javítása, valamint a vízelvezetési problémák kezelése. A fejlesztéseknek ki kell terjedniük a külterületi utak és mezőgazdasági kapcsolódó úthálózatok korszerűsítésére is, mivel ezek állapota jelentősen befolyásolja a kisebb települések és tanyás térségek elérhetőségét. Fontos cél a településközi kapcsolatok javítása, amely hozzájárulhat a munkaerő mobilitásának, a gazdasági kapcsolatoknak és az alapvető közszolgáltatások elérhetőségének javításához.

A közösségi közlekedés fejlesztése érdekében szükséges a térségi közlekedési rendszerek összehangolása, különösen az autóbuszos és vasúti kapcsolatok integrációja. Több térségben problémát jelent a ritka járatkövetés és a nem megfelelő menetrendi kapcsolódás, ezért indokolt a szolgáltatási sűrűség növelése és a közlekedési csomópontok korszerűsítése. Kiemelt figyelmet szükséges fordítani a kisebb települések és járási központok közötti kapcsolatok javítására, valamint a hétvégi és esti közlekedési lehetőségek bővítésére. A fejlesztések során célszerű támogatni az integrált tarifarendszerek és digitális utastájékoztatási rendszerek kialakítását is, amelyek javíthatják a közösségi közlekedés versenyképességét és használhatóságát.

A külterületi és tanyás térségek közlekedési problémáinak kezelése érdekében szükséges az igényvezérelt és rugalmas közlekedési modellek fejlesztése. A hagyományos közösségi közlekedési rendszerek több esetben gazdaságtalanul működtethetők ezeken a területeken, ezért indokolt a telebusz-rendszerek, a tanyagondnoki szolgáltatások és egyéb helybe vitt mobilitási megoldások támogatása. Ezek a rendszerek hozzájárulhatnak az alapvető szolgáltatások, egészségügyi ellátások és közintézmények jobb elérhetőségéhez.

A megyei kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése során kiemelt cél az összefüggő és biztonságos kerékpáros kapcsolatok kialakítása. Jelenleg több térségben hiányoznak az összekötő szakaszok, illetve a meglévő kerékpárutak nem alkotnak egységes hálózatot. A fejlesztéseknek ezért elsősorban a térségi jelentőségű kapcsolatok kiépítésére, a településközi szakaszok fejlesztésére és a közlekedésbiztonsági szempontból veszélyes csomópontok átalakítására kell koncentrálniuk. Emellett fontos a meglévő kerékpáros infrastruktúra korszerűsítése, a burkolatminőség javítása, valamint kerékpártárolók és pihenőhelyek kialakítása. A közösségi közlekedéssel való integráció (intermodalitás megteremtése) – kerékpártárolók létesítése vasútállomásoknál és buszpályaudvarokon – szintén hozzájárulhat a fenntartható közlekedési módok erősítéséhez.

A közlekedésbiztonság javítása érdekében szükséges a veszélyes közlekedési csomópontok átépítése, a gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra fejlesztése, valamint a forgalomcsillapító intézkedések alkalmazása. Több településen hiányoznak a biztonságos gyalogátkelőhelyek, járdák és megfelelő közvilágítási rendszerek, ami különösen a gyermekek, idősek és kerékpárosok számára jelent fokozott kockázatot. A fejlesztéseknek ki kell terjedniük a lakott területeken belüli sebességcsökkentő megoldásokra, a gyalogosbarát közlekedési terek kialakítására és a balesetveszélyes szakaszok komplex korszerűsítésére.

A közlekedési csomópontok és megállóhelyek korszerűsítése szintén fontos fejlesztési terület. Több autóbusz-megálló, vasútállomás és utasváró elavult állapotú, hiányos szolgáltatási színvonallal működik, valamint nem teljes körűen akadálymentesített. A fejlesztések során indokolt az utasvárók korszerűsítése, az akadálymentes hozzáférés biztosítása, valamint a valós idejű digitális utastájékoztatási rendszerek kiépítése. Az intermodális közlekedési kapcsolatok fejlesztése hozzájárulhat az utazási láncok egyszerűsítéséhez és a közösségi közlekedés vonzerőjének növeléséhez.

A digitális és intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése a közlekedési infrastruktúra modernizációjának egyik fontos eleme. A valós idejű utastájékoztatás, az okos megállóhelyek, az intelligens forgalomirányítás és az online menetrendi rendszerek javíthatják a közlekedési szolgáltatások tervezhetőségét és használhatóságát. Különösen fontos ezek elérhetőségének javítása a kisebb településeken és vidéki térségekben is.

A városi térségekben jelentkező közlekedési torlódások és parkolási problémák kezelése érdekében indokolt a fenntartható városi mobilitási tervek megvalósítása. A fejlesztéseknek támogatniuk kell a közösségi közlekedés előnyben részesítését, a kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek javítását, valamint a parkolási rendszerek korszerűsítését. A forgalomcsillapítás és az alternatív közlekedési módok ösztönzése hozzájárulhat a környezeti terhelés csökkentéséhez és az élhetőbb települési környezet kialakításához.

A fejlesztések eredményessége érdekében kiemelten fontos az állami közútkezelők (Magyar Közút N. Zrt., MKIF Magyar Koncessziós Infrastruktúra Fejlesztő Zrt.), önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, tervező szakemberek és térségi szereplők együttműködése. A megyei szintű koordináció lehetőséget biztosíthat a közlekedési fejlesztések összehangolására, a térségi prioritások kijelölésére és a külső fejlesztési források hatékonyabb felhasználására.

4.3.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az infrastruktúra hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az infrastruktúrában	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Hiányos biztonságos gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra	Elavult közlekedési környezet, hiányzó járdák és kerékpárutak	a) Gyermekbarát közlekedésbiztonsági programok megvalósítása. b) A kiemelt projekt keretében biztonságos iskolai közlekedési folyosók kialakítása. c) Járdák, gyalogátkelőhelyek, kerékpárutak és	2026–2030, folyamatos	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, közútkezelő, közlekedési szolgáltatók, rendőrség, oktatási intézmények	Települési önkormányzatok, Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			forgalomcsillapító elemek fejlesztése oktatási intézmények környezetében.				
2.	Korlátozott közösségi közlekedési hozzáférés oktatási és kulturális intézményekhez	Nem megfelelő járatsűrűség, hiányos településközi kapcsolatok	a) Tanulói mobilitást támogató közlekedési fejlesztések ösztönzése. b) A kiemelt projekt keretében oktatási központokat elérő közlekedési kapcsolatok fejlesztése. c) Iskolabusz-rendszerek és helyi közlekedési kapcsolatok fejlesztése.	2026–2030, folyamatos	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, közlekedési szolgáltatók, települési önkormányzatok, oktatási intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, közlekedési szolgáltatók, települési önkormányzatok	nem
IDŐSEK							
1.	Közösségi közlekedési szolgáltatások nehéz elérhetősége	Mobilitási korlátok, ritka járatok, szolgáltatások központosodása	a) Idősbarát közlekedési infrastruktúra fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében	2026–2030	közlekedési szolgáltatók, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

			akadálymentes és könnyen elérhető közlekedési kapcsolatok kialakítása. c) Helyi járatsűrítés, közlekedési csomópontok fejlesztése és telebusz-rendszerek támogatása.				
2.	Hiányos gyalogos infrastruktúra	Rossz járdaállapotok, hiányzó közvilágítás	a) Települési gyalogosbarát fejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében közlekedésbiztonsági fejlesztések megvalósítása. c) Járdafelújítások, gyalogátkelőhelyek és közvilágítás fejlesztése.	2026–2030	önkormányzatok, közútkezelők	önkormányzatok	nem
NŐK							

1.	Közlekedési biztonsági problémák közterületeken és megállóhelyeken	Elégtelen közvilágítás, korszerűtlen közterületi infrastruktúra	a) Biztonságos közlekedési környezet kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében közvilágítási és közterületi fejlesztések megvalósítása. c) Közlekedési csomópontok és megállóhelyek korszerűsítése, térfigyelő rendszerek telepítése.	2026–2030	önkormányzatok, rendőrség	önkormányzatok	nem
2.	Korlátozott közösségi közlekedési kapcsolatok	Alacsony szolgáltatássűrűség, időben korlátozott járatok	a) Munkaerőpiaci mobilitást támogató közlekedésfejlesztés. b) Kiemelt projekt keretében rugalmas közlekedési modellek kialakítása. c) Esti és hétvégi közlekedési	2026–2030	közlekedési szolgáltatók	közlekedési szolgáltatók	igen

			kapcsolatok fejlesztése.				
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Akadálymentes közlekedési infrastruktúra hiányosságai	Nem megfelelő fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés	a) Akadálymentes közlekedési fejlesztések támogatása. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes közlekedési csomópontok kialakítása. c) Megállóhelyek, járdák és közlekedési felületek akadálymentesítése.	2026–2032	fogyatékosságügyi szervezetek, közlekedési szolgáltatók	önkormányzatok, szolgáltatók	igen
2.	Korlátozott hozzáférés közösségi közlekedési szolgáltatásokhoz	Alacsonypadlós járművek hiánya, hiányos utastájékoztatás	a) Befogadó közlekedési rendszerek kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes járműbeszerzések támogatása.	2026–2030	közlekedési szolgáltatók	közlekedési szolgáltatók	igen

			c) Akadálymentes utastájékoztatási rendszerek fejlesztése.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Korlátozott közlekedési hozzáférés munkahelyekhez és közszolgáltatásokhoz	Magas utazási költségek, hiányos közlekedési kapcsolatok	a) Elérhetőségi egyenlőtlenségeket csökkentő közlekedési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében perifériku térségek közlekedési fejlesztése. c) Kedvezményes és rugalmas közlekedési megoldások fejlesztése.	2026–2030	közlekedési szolgáltatók	önkormányzatok	igen
2.	Hiányos közúti infrastruktúra perifériku térségekben	Elmaradt fejlesztések, rossz útállapot	a) Hátrányos helyzetű térségek úthálózatának fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében kedvezményezett járások	2026–2032	Közlekedési és Beruházási Minisztérium, Magyar Közút Nonprofit Zrt.,	önkormányzatok	igen

			közlekedési infrastruktúrájának korszerűsítése. c) Mellékutak és településközi kapcsolatok felújítása.				
ROMÁK							
1.	Korlátozott közlekedési kapcsolatok szegregált vagy perifériku s településrészeken	Területi leszakadás, hiányos közlekedési infrastruktúra	a) Integrált mobilitási és infrastruktúra-fejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében szegregátumokat érintő közlekedési fejlesztések megvalósítása. c) Települési úthálózat és közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése.	2026–2030	önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	nem
2.	Korlátozott elérés oktatási és	Hiányos közösségi	a) Társadalmi mobilitást támogató	2026–2030	közlekedési szolgáltatók	közlekedési szolgáltatók	igen

	foglalkoztatási központokhoz	közlekedési kapcsolatok	közlekedési fejlesztések. b) Kiemelt projekt keretében járási központok jobb elérhetőségének biztosítása. c) Menetrendi és járatsűrűségi fejlesztések.				
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Külterületi utak rosszabb állapota	Elmaradt karbantartások, szétszórt településszerkezet	a) Külterületi infrastruktúra-fejlesztési programok megvalósítása. b) Kiemelt projekt keretében tanyás térségek közlekedési kapcsolatainak javítása. c) Külterületi utak és mezőgazdasági kapcsolódó úthálózatok fejlesztése.	2026–2032	közútkezelők, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

2.	Korlátozott közösségi közlekedési elérhetőség	Gazdaságtalan hagyományos közlekedési modellek	a) Rugalmas mobilitási szolgáltatások fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében telebusz- és tanyagondnoki rendszerek erősítése. c) Helybe vitt közlekedési és mobil szolgáltatások fejlesztése.	2026–2030	tanyagondnoki szolgálatok, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

A közlekedési és infrastrukturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés terén a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok fokozottan érintettek, mivel számukra a mobilitási korlátok, a közlekedési költségek, az infrastruktúra hiányosságai és a szolgáltatások területi koncentrációja egyszerre jelentenek akadályt. A fejlesztéseknek ezért nem kizárólag műszaki vagy közlekedésszervezési szempontokat szükséges figyelembe venniük, hanem társadalmi és esélyegyenlőségi szempontból is alkalmazkodniuk kell az egyes célcsoportok speciális igényeihez.

A gyermekek és fiatalok esetében kiemelt problémát jelent a biztonságos közlekedési infrastruktúra hiánya. Több településen az oktatási intézmények környezetében hiányos a gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra, nem megfelelő a járdák állapota, hiányoznak a biztonságos gyalogátkelőhelyek és a forgalomcsillapító megoldások. A fejlesztések során ezért kiemelt figyelmet szükséges fordítani az úgynevezett „biztonságos iskolai útvonalak” kialakítására, amely több európai településen bevált gyakorlatként működik. Ezek a programok magukban foglalják a gyalogátkelőhelyek korszerűsítését, a sebességcsökkentő intézkedések alkalmazását, a közvilágítás fejlesztését, valamint a kerékpáros közlekedés biztonságos feltételeinek kialakítását. Emellett fontos az iskolabusz-rendszerek és tanulói közlekedési programok fejlesztése, különösen a kisebb településeken élő gyermekek számára.

Az idősek esetében a közlekedési infrastruktúra hiányosságai elsősorban a közösségi közlekedés korlátozott elérhetőségében, a megállóhelyek és gyalogosfelületek rossz állapotában, valamint a hosszú eljutási időkben jelentkeznek. Az idősebb korosztály számára különösen fontos a könnyen használható, biztonságos és kiszámítható közlekedési rendszer. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell az akadálymentes és komfortos megállóhelyek kialakítását, a járdafelújításokat, valamint az olyan rugalmas közlekedési megoldásokat, mint a telebusz-rendszerek vagy az igényvezérelt helyi járatok. Jó gyakorlatként említhetők azok a vidéki mobilitási programok, amelyek több település közös szolgáltatásszervezésével biztosítják az idősek számára az egészségügyi és ügyintézési célú közlekedést.

A nők számára – különösen az esti időszakban vagy alacsonyabb közbiztonságú területeken – a közlekedési infrastruktúra biztonsági szempontjai kiemelt jelentőségűek. Több településen problémát jelent a hiányos közvilágítás, a korszerűtlen megállóhelyek és a gyenge közterületi biztonság. A fejlesztések során ezért indokolt a közvilágítás korszerűsítése, a jól belátható és biztonságos közlekedési csomópontok kialakítása, valamint térfigyelő rendszerek telepítése. Emellett fontos a közösségi közlekedési szolgáltatások időbeli elérhetőségének javítása, különösen a munkába járás és a gyermekellátási feladatokkal összefüggő mobilitási igények figyelembevételével.

A fogyatékkal élők számára az infrastruktúrához és közlekedési szolgáltatásokhoz való hozzáférést leginkább az akadálymentesítés hiányosságai korlátozzák. Több településen nem megfelelő a közterületek, járdák, megállóhelyek és közlekedési csomópontok fizikai akadálymentesítése, illetve hiányoznak az infokommunikációs akadálymentesítési megoldások. A fejlesztéseknek ezért komplex akadálymentesítési szemléletre kell épülniük, amely egyszerre kezeli a fizikai, digitális és információs hozzáférhetőséget. Fontos cél az alacsonypadlós járművek arányának növelése, az akadálymentes utastájékoztatási rendszerek kialakítása, valamint a gyalogosfelületek biztonságos használhatóságának javítása. Jó gyakorlatként említhetők azok az integrált akadálymentes közlekedési programok, amelyek egyidejűleg fejlesztik a járműállományt, a megállóhelyeket és a digitális utastájékoztatást.

A mélyszegénységben élők esetében a közlekedési infrastruktúra hiányosságai gyakran közvetlenül hozzájárulnak a társadalmi és munkaerőpiaci leszakadáshoz. A magas utazási költségek, a ritka közösségi közlekedési kapcsolatok és a periférikus települések rossz elérhetősége korlátozza a foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi szolgáltatások igénybevételét. A beavatkozásoknak ezért támogatniuk kell a kedvezményes mobilitási

programokat, a periférikus térségek közlekedési kapcsolatainak javítását, valamint az elérhetőségi egyenlőtlenségeket mérséklő fejlesztéseket. Kiemelten fontos a kedvezményezett járások úthálózatának korszerűsítése és a településközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése.

A roma lakosság esetében a közlekedési problémák sok esetben összekapcsolódnak a szegregált településrészek rossz infrastruktúrájával és a korlátozott mobilitási lehetőségekkel. A közlekedési kapcsolatok hiányosságai akadályozhatják az oktatási intézmények, munkahelyek és közszolgáltatások elérését. A fejlesztéseknek ezért támogatniuk kell a szegregátumokat érintő úthálózati fejlesztéseket, a közösségi közlekedési kapcsolatok javítását és a térségi mobilitási programokat. Jó gyakorlatként említhetők azok a komplex telep-programok, amelyek az infrastrukturális fejlesztéseket közösségi közlekedési és társadalmi integrációs elemekkel együtt valósították meg.

A tanyán élők esetében a legjelentősebb problémát a külterületi infrastruktúra hiányosságai és a közlekedési kapcsolatok korlátozott elérhetősége jelenti. A rossz állapotú külterületi utak, a ritka közösségi közlekedési kapcsolatok és a nagy távolságok miatt az alapvető szolgáltatások – különösen az egészségügyi ellátás, a szociális szolgáltatások, az oktatás és a közigazgatási ügyintézés – elérése jelentős idő- és költségráfordítást igényel. Magyarországi jó gyakorlatként említhető a tanyagondnoki szolgálatok országos rendszere, amely biztosítja a külterületen élők számára az alapvető szolgáltatások elérését. A tanyagondnokok személyszállítást végeznek egészségügyi ellátáshoz, közintézményekhez és közösségi programokhoz, emellett közreműködnek gyógyszerkiváltásban, bevásárlásban, hivatalos ügyek intézésében és a szociális ellátások elérésében is. Szintén követendő hazai példa a Magyar Falu Program (5.000 fő alatti települések számára) keretében megvalósuló önkormányzati út- és járdafejlesztések, valamint a tanyagondnoki járművek beszerzésének támogatása, amelyek javítják a külterületi lakosság mobilitását és a szolgáltatások hozzáférhetőségét.

A fejlesztések hosszú távú eredményessége érdekében elengedhetetlen az önkormányzatok, közlekedési szolgáltatók, civil szervezetek, közútkezelők és térségi szereplők együttműködése. A közlekedési és infrastrukturális fejlesztéseknek integrált módon szükséges kapcsolódniuk a társadalmi felzárkóztatási, foglalkoztatási és közszolgáltatás-fejlesztési programokhoz annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok számára valóban javuljon a mobilitás és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés.

4.4. Bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok

4.4.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

4.4.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A bűnmegelőzést és közbiztonság javítását szolgáló programok területén a megyében jelentős területi és társadalmi különbségek figyelhetők meg. A közbiztonság szintje alapvetően befolyásolja a lakosság életminőségét, a települések népességmegtartó képességét, valamint a gazdasági és közösségi aktivitást. Bár a nagyobb városokban és központi településeken jellemzően kiépítettebb közbiztonsági infrastruktúra és szervezettebb bűnmegelőzési rendszer működik, a kisebb települések, periférikus térségek és külterületek esetében több hiányosság azonosítható.

A szolgáltatási hiányosságok egyik legfontosabb oka a közbiztonsági infrastruktúra és humánerőforrás területi egyenlőtlensége. Több kisebb településen korlátozott a rendészeti jelenlét, hiányoznak a rendszeres közterületi járőrszolgálatok, valamint korlátozott a térfigyelő kamerarendszerek kiépítettsége. A külterületi

és tanyás térségekben különösen nehéz a gyors reagálás és az állandó jelenlét biztosítása, ami növeli a vagyon elleni bűncselekmények és illegális cselekmények kockázatát.

A közbiztonsági problémák hátterében több esetben társadalmi és gazdasági tényezők is állnak. Az alacsony foglalkoztatottság, a társadalmi leszakadás, a szegregáció és a közösségi kohézió gyengülése hozzájárulhatnak a konfliktusok, szabálysértések és kisebb bűncselekmények megjelenéséhez. Egyes településeken problémát jelent a közterületek rendezetlensége, az elhagyatott ingatlanok jelenléte, valamint a közösségi terek hiánya vagy rossz állapota, amelyek kedvezőtlenül befolyásolhatják a lakosság szubjektív biztonságérzetét.

A közvilágítás hiányosságai több településen szintén hozzájárulnak a közbiztonsági problémákhoz. Különösen a kisebb településeken, külterületi utcákban és közlekedési csomópontok környezetében jelent problémát az elégtelen közvilágítás, amely növeli a baleseti és bűnmegelőzési kockázatokat. Emellett több településen hiányoznak a korszerű, intelligens közbiztonsági megoldások, a digitális térfigyelő rendszerek vagy az integrált lakossági jelzőrendszerek.

A prevenciós és közösségi bűnmegelőzési programok elérhetősége területileg szintén egyenetlen. A kisebb településeken korlátozott számban érhetők el ifjúsági prevenciós programok, közösségi konfliktuskezelési kezdeményezések vagy áldozatsegítő szolgáltatások. Több helyen hiányzik a rendészeti, szociális, oktatási és civil szereplők összehangolt együttműködése, amely pedig elengedhetetlen lenne a megelőzés hatékonyságának növeléséhez.

A digitális térben megjelenő biztonsági kockázatok – különösen az online csalások, internetes zaklatások és kibertérben megjelenő visszaélések – kezelésére irányuló lakossági felkészítés és szemléletformálás szintén hiányos. A digitális tudatosság fejlesztése több korosztályban és társadalmi csoportban nem megfelelő szintű, különösen az idősek és a fiatalok körében.

4.4.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A közbiztonsági és bűnmegelőzési szolgáltatásokhoz való hozzáférés hiányosságai a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat fokozottan érintik. A gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, roma lakosság és tanyán élők esetében a közbiztonsági problémák gyakran összekapcsolódnak a társadalmi elszigeteltséggel, az alacsony érdekérvényesítő képességgel és a szolgáltatások korlátozott elérhetőségével.

A gyermekek és fiatalok esetében problémát jelent a prevenciós és közösségi programok korlátozott elérhetősége, különösen a kisebb településeken és hátrányos helyzetű térségekben. Az ifjúsági közösségi terek és szabadidős programok hiánya növelheti a deviáns magatartásformák és a veszélyeztetettség kialakulásának kockázatát. Több térségben hiányoznak a rendszeres iskolai bűnmegelőzési programok és a digitális biztonsággal kapcsolatos edukációs kezdeményezések.

Az idősek különösen veszélyeztetettek az online és telefonos csalásokkal, vagyon elleni bűncselekményekkel és trükkös lopásokkal szemben. Számukra problémát jelenthet a megfelelő információkhoz való hozzáférés hiánya, valamint a közbiztonsági szolgáltatások korlátozott helyi jelenléte. A kisebb településeken élő idősek esetében a társadalmi izoláció tovább növelheti a kiszolgáltatottságot.

A nők esetében a közterületi biztonság, a családon belüli erőszak megelőzése és az áldozatsegítő szolgáltatások hozzáférhetősége jelent kiemelt problématerületet. Több településen hiányoznak a biztonságos közterületi környezetet támogató infrastruktúra-fejlesztések, valamint korlátozott az elérhető tanácsadási és segítségnyújtási szolgáltatások köre.

A fogyatékkal élők számára a közbiztonsági és segítségnyújtási rendszerekhez való hozzáférést gyakran akadályozza a nem megfelelő fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés. Egyes esetekben

nehézséget jelent a segélyhívó és tájékoztató rendszerek használata, illetve korlátozott a számukra speciálisan elérhető prevenciós információk köre.

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság esetében a közbiztonsági problémák sokszor összekapcsolódnak a társadalmi leszakadással, a szegregált lakókörnyezettel és a közösségi konfliktusokkal. A szegregált vagy perifériku s településrészeken gyengébb lehet az intézményi jelenlét és korlátozottabb a prevenciós programok elérhetősége. Emellett az alacsony bizalmi szint és az intézményekkel szembeni távolságtartás is akadályozhatja a szolgáltatások igénybevételét.

A tanyán és külterületen élők esetében a legnagyobb problémát a rendészeti szolgáltatások korlátozott elérhetősége és a lassabb reagálási idő jelenti. A szétszórt településszerkezet, a gyenge közlekedési kapcsolatok és a külterületi infrastruktúra hiányosságai miatt nehezebb biztosítani a folyamatos közbiztonsági jelenlétet. Ez fokozottan növeli a vagyon elleni bűncselekmények és illegális tevékenységek kockázatát, valamint ronthatja az ott élők biztonságérzetét.

4.4.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Korlátozott közterületi rendészeti jelenlét	Humánerőforrás-hiány, területi egyenlőtlenségek	a) Megyei közbiztonsági együttműködési programok erősítése. b) Kiemelt projekt keretében közterületi rendészeti kapacitások fejlesztése. c) Települési polgárőrségi és közterület-felügyeleti	2026–2030	rendőrség, polgárőrség, önkormányzatok	önkormányzatok, rendészeti szervek	igen

			rendszerek támogatása.				
2.	Hiányos térfigyelő kamerarendszerek	Forráshiány, elmaradt technológiai fejlesztések	a) Megyei szintű intelligens közbiztonsági infrastruktúra-fejlesztési programok indítása. b) Kiemelt projekt keretében térfigyelő rendszerek kiépítése és integrációja. c) Közterületi kamerahálózatok bővítése, korszerűsítése.	2026–2030	önkormányzatok, informatikai szolgáltatók	önkormányzatok	igen
3.	Közvilágítás hiányosságai közterületeken	Elavult infrastruktúra, korlátozott önkormányzati források	a) Települési közvilágítás-fejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében energiahatékony közvilágítási rendszerek kialakítása.	2026–2032	önkormányzatok, energetikai szakértők	önkormányzatok	nem

			c) Közterületi világítás korszerűsítése, veszélyeztetett területek megvilágítása.				
4.	Korlátozott prevenciós és ifjúsági bűnmegelőzési programok	Hiányos intézményi együttműködés, korlátozott szakmai kapacitás	a) Megyei bűnmegelőzési és ifjúsági prevenciós programok kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében iskolai és közösségi prevenciós hálózat fejlesztése. c) Helyi prevenciós rendezvények, iskolai programok és közösségi kezdeményezések támogatása.	2026–2030	oktatási intézmények, rendőrség, civil szervezetek	önkormányzatok, rendőrség	igen
5.	Korlátozott áldozatsegítő és konfliktuskezelő szolgáltatások	Szolgáltatáshiány kisebb településeken, információhiány	a) Áldozatsegítő és közösségi mediációs rendszerek fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében térségi	2026–2030	szociális szakemberek, civil szervezetek	önkormányzatok	igen

			áldozatsegítő hálózat kialakítása. c) Helyi tanácsadási és konfliktuskezelési szolgáltatások fejlesztése.				
6.	Korlátozott digitális biztonságtudatosság	Alacsony digitális kompetenciaszint, hiányos szemléletformálás	a) Digitális bűnmegelőzési és kibervédelmi programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében online biztonságtudatossági kampányok megvalósítása. c) Lakossági képzések, tájékoztató programok és online prevenciós fórumok szervezése.	2026–2030	rendőrség, oktatási intézmények, informatikai szakértők	rendőrség, önkormányzatok	igen
7.	Korlátozott közbiztonsági jelenlét külterületi és tanyás térségekben	Szétszórt településszerkezet, nehéz megközelíthetőség	a) Külterületi közbiztonsági programok fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében mobil és	2026–2032	rendőrség, polgárőrség, tanyagondnoki szolgálatok	rendészeti szervek, önkormányzatok	igen

			térségi rendészeti rendszerek kialakítása. c) Tanyagondnoki, rendőrségi és polgárőri együttműködések erősítése.				
8.	Elhanyagolt vagy leromlott közterületek	Hiányos településüzemeltetés, közösségi kontroll gyengülése	a) Közösségi térfejlesztési és településrehabilitációs programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében közterületi rehabilitációs fejlesztések megvalósítása. c) Közösségi terek, parkok és közterületek rendezése, revitalizációja.	2026–2032	önkormányzatok, településüzemeltetési szakemberek	önkormányzatok	nem
9.	Hiányos lakossági tájékoztatás és együttműködés a közbiztonság területén	Gyenge kommunikációs csatornák, alacsony lakossági bevonás	a) Lakossági partnerségi és közbiztonsági együttműködési programok kialakítása.	2026–2030	önkormányzatok, civil szervezetek, rendőrség	önkormányzatok	igen

			b) Kiemelt projekt keretében közösségi bűnmegelőzési platformok fejlesztése. c) Lakossági fórumok, online tájékoztatási rendszerek és közösségi kampányok szervezése.				
10.	Korlátozott közlekedésbiztonsági és balesetmegelőzési programok	Hiányos szemléletformálás és közlekedésbiztonsági infrastruktúra	a) Megyei közlekedésbiztonsági programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében balesetmegelőzési és oktatási fejlesztések megvalósítása. c) Iskolai és lakossági közlekedésbiztonsági kampányok, forgalomcsillapító fejlesztések támogatása.	2026–2030	rendőrség, közútkezelők, oktatási intézmények	önkormányzatok, rendőrség	igen

A bűnmegelőzést és közbiztonság javítását szolgáló fejlesztések célja a lakosság szubjektív és objektív biztonságérzetének erősítése, a bűncselekmények megelőzése, valamint a közösségi együttműködés és társadalmi kohézió javítása. A megye településein tapasztalható közbiztonsági különbségek, a rendészeti jelenlét egyenetlensége, valamint a prevenciós programok eltérő elérhetősége miatt komplex, több szereplő együttműködésére épülő beavatkozások szükségesek.

A közterületi rendészeti jelenlét erősítése alapvető fontosságú a közbiztonság javítása érdekében. Több kisebb településen és periférikus térségben jelenleg korlátozott a rendszeres járőrszolgálat, ami gyengítheti a lakosság biztonságérzetét és növelheti a vagyon elleni bűncselekmények kockázatát. A fejlesztések során ezért indokolt a rendőrségi, polgárőrségi és közterület-felügyeleti együttműködések erősítése, valamint a közterületi jelenlét növelése. Különösen fontos a kisebb települések és külterületi térségek bevonása a közbiztonsági hálózatokba térségi együttműködések és közös szolgáltatásszervezési modellek kialakításával.

A térfigyelő kamerarendszerek fejlesztése hozzájárulhat a közterületi biztonság javításához és a bűnmegelőzés hatékonyságának növeléséhez. Több településen jelenleg hiányos vagy technológiailag elavult a kamerahálózat, különösen a közlekedési csomópontokban, közösségi terekben és külterületi területeken. A fejlesztések során indokolt korszerű, digitális és integrált térfigyelő rendszerek kiépítése, amelyek lehetőséget biztosítanak a gyorsabb reagálásra és a közterületi események hatékonyabb nyomon követésére. Emellett fontos a rendszerek működtetéséhez szükséges adatvédelmi és üzemeltetési feltételek biztosítása is.

A közvilágítás korszerűsítése szintén kiemelt szerepet játszik a közbiztonság javításában. Több településen problémát jelent az elavult vagy hiányos közvilágítási infrastruktúra, különösen a külterületi utcákban, gyalogos útvonalakon és közlekedési csomópontokban. A fejlesztéseknek ezért ki kell terjedniük az energiahatékony LED-alapú közvilágítási rendszerek kialakítására, a veszélyeztetett közterületek jobb megvilágítására, valamint az intelligens világítási rendszerek alkalmazására. Ezek a beruházások egyszerre javíthatják a közbiztonságot és csökkenthetik az önkormányzatok üzemeltetési költségeit.

A prevenciós és ifjúsági bűnmegelőzési programok fejlesztése hosszú távon hozzájárulhat a társadalmi problémák és deviáns magatartásformák megelőzéséhez. Több térségben jelenleg korlátozott az elérhető közösségi és prevenciós programok száma, különösen a kisebb településeken. A fejlesztések során szükséges az oktatási intézmények, rendészeti szervek, családsegítő szolgálatok és civil szervezetek együttműködésének erősítése. Fontos szerepet kaphatnak az iskolai bűnmegelőzési programok, a digitális biztonsággal kapcsolatos edukációs kezdeményezések, valamint a szabadidős és közösségi programok, amelyek alternatívát kínálhatnak a veszélyeztetett fiatalok számára.

A közösségi alapú bűnmegelőzés és lakossági együttműködés erősítése szintén fontos fejlesztési irány. Több településen alacsony a lakosság bevonódása a helyi közbiztonsági kezdeményezésekbe, illetve korlátozott a lakosság és a rendészeti szervek közötti kommunikáció. A fejlesztések során indokolt rendszeres lakossági fórumok, közbiztonsági konzultációk és online tájékoztatási rendszerek kialakítása. A közösségi alapú programok hozzájárulhatnak a bizalom erősítéséhez, a konfliktusok megelőzéséhez és a közterületi problémák gyorsabb kezeléséhez.

Az áldozatsegítő és konfliktuskezelő szolgáltatások fejlesztése különösen fontos a társadalmi konfliktusok és családon belüli problémák kezelésében. Több kisebb településen jelenleg korlátozott az ilyen szolgáltatások elérhetősége, illetve hiányos a lakosság tájékozottsága. A fejlesztések során szükséges a térségi áldozatsegítő hálózatok erősítése, a mediációs és tanácsadási szolgáltatások bővítése, valamint a szociális és rendészeti szereplők közötti együttműködés javítása. Kiemelten fontos a gyors és könnyen elérhető segítségnyújtás biztosítása a veszélyeztetett csoportok számára.

A digitális biztonságtudatosság fejlesztése egyre fontosabb területe a bűnmegelőzésnek. Az online csalások, internetes visszaélések és digitális zaklatások növekvő száma miatt szükséges a lakosság digitális kompetenciáinak erősítése. A fejlesztéseknek támogatniuk kell az online biztonsággal kapcsolatos

tájékoztató kampányokat, képzéseket és edukációs programokat, különösen a gyermekek, fiatalok és idősek körében. Fontos a rendészeti és oktatási szereplők együttműködése, valamint a könnyen hozzáférhető digitális tájékoztatási felületek kialakítása.

A külterületi és tanyás térségek közbiztonsági problémáinak kezelése speciális megközelítést igényel. Ezeken a területeken a szétszórt településszerkezet és a nehéz megközelíthetőség miatt korlátozottabb a rendészeti jelenlét és hosszabb lehet a reagálási idő. A fejlesztések során indokolt a mobil rendészeti megoldások, a térségi polgárőri együttműködések és a tanyagondnoki hálózatok közbiztonsági szerepének erősítése. Emellett fontos a külterületi közlekedési és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése, amely javíthatja a gyorsabb elérhetőséget és beavatkozási lehetőségeket.

A közterületek és közösségi terek rehabilitációja szintén hozzájárulhat a közbiztonság javításához. Az elhanyagolt, leromlott állapotú közterületek kedvezőtlenül befolyásolják a lakosság biztonságérzetét és növelhetik az antiszociális viselkedésformák kialakulásának kockázatát. A fejlesztések során ezért szükséges a közösségi terek megújítása, a parkok és közterületek rendezése, valamint a közösségi funkciók erősítése. A jól működő, aktívan használt közterek erősíthetik a közösségi kontrollt és hozzájárulhatnak a települési kohézió javításához.

A fejlesztések sikeres megvalósításához elengedhetetlen az önkormányzatok, rendészeti szervek, civil szervezetek, oktatási intézmények és helyi közösségek együttműködése. A közbiztonság javítása nem kizárólag rendészeti kérdés, hanem komplex társadalmi és közösségfejlesztési feladat is, amely integrált és hosszú távú szemléletet igényel.

4.4.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a bűnmegelőzést és közbiztonság javítását segítő programokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	Hiányos ifjúsági prevenciós és bűnmegelőzési programok	Korlátozott közösségi programkínálat, hiányos intézményi együttműködés	a) Megyei ifjúsági bűnmegelőzési programok kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében iskolai prevenciós hálózat fejlesztése. c) Iskolai érzékenyítő programok, szabadidős és közösségi	2026–2030	oktatási intézmények, rendőrség, civil szervezetek	önkormányzatok, rendőrség	igen

			programok támogatása.				
2.	Korlátozott digitális biztonságtudatosság	Online veszélyekkel kapcsolatos alacsony ismeretszint	a) Digitális gyermekvédelmi programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében online biztonságtudatossági kampányok megvalósítása. c) Internetbiztonsági oktatások és interaktív prevenciós foglalkozások szervezése.	2026–2030	rendőrség, pedagógusok, informatikai szakértők	oktatási intézmények	igen
IDŐSEK							
1.	Fokozott kitettség vagyon elleni és online csalásoknak	Alacsony digitális kompetenciaszint, társadalmi izoláció	a) Idősügyi bűnmegelőzési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében idősek számára célzott tájékoztatási rendszerek, áldozattá válás megelőzését célzó	2026–2030	rendőrség, idősügyi szervezetek	önkormányzatok, rendőrség	igen

			közösségi programok kialakítása. c) Lakossági fórumok, prevenciós kampányok és személyes tanácsadási programok szervezése.				
2.	Korlátozott közbiztonsági jelenlét kisebb településeken	Ritka járőrszolgálat, gyenge közösségi kapcsolatok	a) Idősbarát közbiztonsági programok fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi jelzőrendszerek kialakítása. c) Polgárőrségi és szomszédsági együttműködések erősítése.	2026–2032	polgárőrség, önkormányzatok	önkormányzatok	nem
NŐK							
1.	Korlátozott hozzáférés áldozatsegítő szolgáltatásokhoz	Információhiány, szolgáltatáshiány kisebb településeken	a) Nők biztonságát támogató áldozatsegítő hálózat fejlesztése.	2026–2030	szociális szakemberek, civil szervezetek	önkormányzatok	igen

			b) Kiemelt projekt keretében térségi segítségnyújtási rendszerek kialakítása. c) Helyi tanácsadási és kríziskezelő szolgáltatások fejlesztése.				
2.	Közterületi biztonság hiányosságai	Elégtelen közvilágítás, korszerűtlen közterületi infrastruktúra	a) Biztonságos közterületi környezet kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében közvilágítási és térfigyelő fejlesztések megvalósítása. c) Megállóhelyek, közösségi terek és gyalogos útvonalak biztonsági fejlesztése.	2026–2030	önkormányzatok, rendőrség	önkormányzatok	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							

1.	Korlátozott hozzáférés közbiztonsági információkhoz és segítségnyújtási rendszerekhez	Hiányos fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés	a) Akadálymentes közbiztonsági szolgáltatások fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes tájékoztatási rendszerek kialakítása. c) Segélyhívó és lakossági tájékoztatási rendszerek fejlesztése.	2026–2030	fogyatékosságügyi szervezetek, önkormányzatok	önkormányzatok	igen
2.	Korlátozott részvétel prevenciós programokban	Nehezen hozzáférhető szolgáltatások és programhelyszínek	a) Befogadó bűnmegelőzési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében akadálymentes közösségi programok kialakítása. c) Helyi érzékenyítő és tájékoztató programok szervezése.	2026–2030	civil szervezetek, szociális intézmények	önkormányzatok	nem

MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Korlátozott hozzáférés prevenciós és közbiztonsági programokhoz	Társadalmi leszakadás, alacsony intézményi bizalom	a) Társadalmi felzárkózást támogató közbiztonsági programok kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében közösségi mediációs és prevenciós hálózat fejlesztése. c) Helyi közösségi programok és mentorálási rendszerek támogatása.	2026–2030	civil szervezetek, családsegítő szolgálatok	önkormányzatok	igen
2.	Elhanyagolt és konfliktusos lakókörnyezet	Leromlott közterületek, gyenge közösségi kontroll	a) Települési rehabilitációs és közösségfejlesztési programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében közterületi rehabilitációk megvalósítása. c) Közösségi terek és közbiztonsági	2026–2032	önkormányzatok, közösségfejlesztők	önkormányzatok	nem

			infrastruktúra fejlesztése.				
ROMÁK							
1.	Korlátozott intézményi és közbiztonsági együttműködés	Bizalmatlanság, szegregált lakókörnyezet	a) Közösségi alapú bűnmegelőzési programok fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi mediációs rendszerek kialakítása. c) Roma közösségi bevonást erősítő programok támogatása.	2026–2030	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	önkormányzatok	igen
2.	Korlátozott hozzáférés prevenciós és ifjúsági programokhoz	Szolgáltatáshiány periférikus településrészeken	a) Hátrányos helyzetű térségek prevenciós programjainak fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi mentorprogramok kialakítása. c) Helyi ifjúsági és közösségi	2026–2030	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	önkormányzatok	igen

			programok támogatása.				
TANYÁN ÉLŐK							
1.	Korlátozott rendészeti jelenlét külterületeken	Szétszórt településszerkezet, nehéz megközelíthetőség	a) Külterületi közbiztonsági programok támogatása. b) Kiemelt projekt keretében mobil rendészeti rendszerek kialakítása, szakemberek felkészítése, bűnmegelőzési szemléletformáló programok kialakítása. c) Polgárőri és tanyagondnoki együttműködések fejlesztése.	2026–2032	rendőrség, polgárőrség, tanyagondnoki szolgálatok	önkormányzatok, rendészeti szervek	igen
2.	Hiányos kommunikációs és jelzőrendszerek	Gyenge digitális és közlekedési infrastruktúra	a) Külterületi biztonsági kommunikációs rendszerek fejlesztése. b) Kiemelt projekt keretében digitális és jelzőrendszeri	2026–2030	informatikai szolgáltatók, önkormányzatok	önkormányzatok	igen

			fejlesztések megvalósítása. c) Lakossági riasztási és kapcsolattartási rendszerek fejlesztése.				

A bűnmegelőzési és közbiztonsági szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esetében kiemelt jelentőségű, mivel ezek a csoportok gyakran fokozottabban kitettek a bűncselekményeknek, a társadalmi konfliktusoknak, valamint a közbiztonsági problémák negatív hatásainak. A fejlesztéseknek ezért nem kizárólag rendészeti, hanem társadalmi, közösségfejlesztési és prevenciós szempontokat is figyelembe kell venniük.

A gyermekek és fiatalok esetében a legfontosabb feladat a prevenció és a közösségi integráció erősítése. Több településen hiányoznak azok a rendszeres ifjúsági programok, közösségi terek és szabadidős lehetőségek, amelyek alternatívát kínálhatnának a veszélyeztetettséggel vagy deviáns magatartással szemben. A fejlesztések során kiemelt figyelmet szükséges fordítani az iskolai bűnmegelőzési programok, a digitális biztonsággal kapcsolatos oktatások és a közösségi alapú prevenciós kezdeményezések támogatására. Fontos a rendőrség, az oktatási intézmények, a családsegítő szolgálatok és a civil szervezetek együttműködése. Jó gyakorlatként említhetők azok az iskolai prevenciós modellek, amelyek interaktív foglalkozásokon, kortárssegítő programokon és sport- vagy kulturális közösségi programokon keresztül erősítik a fiatalok társadalmi integrációját és konfliktuskezelési készségeit.

Az idősek esetében különösen fontos az áldozattá válás megelőzése és a biztonságérzet erősítése. Az online csalások, telefonos visszaélések és vagyon elleni bűncselekmények fokozott veszélyt jelentenek számukra, különösen a kisebb településeken vagy elszigetelt lakókörnyezetben élők számára. A fejlesztéseknek támogatniuk kell az idősek számára szervezett tájékoztató programokat, digitális biztonságtudatossági képzéseket és közösségi prevenciós fórumokat. Emellett fontos a szomszédsági együttműködések, polgárőrségi kapcsolatok és jelzőrendszerek erősítése is. Több településen sikeresen működnek olyan „idősbarát közbiztonsági" programok, amelyek rendszeres személyes kapcsolattartással, prevenciós tájékoztatással és közösségi aktivitásokkal csökkentik az izolációt és növelik a biztonságérzetet.

A nők esetében kiemelt figyelmet szükséges fordítani a közterületi biztonság és az áldozatsegítő szolgáltatások fejlesztésére. Több térségben problémát jelent a közvilágítás hiányossága, a rosszul megvilágított közterületek és közlekedési csomópontok jelenléte, valamint a családon belüli erőszakkal kapcsolatos segítségnyújtó rendszerek korlátozott elérhetősége. A fejlesztéseknek támogatniuk kell a biztonságos közterületi környezet kialakítását, a térfigyelő rendszerek bővítését, valamint a könnyen elérhető tanácsadási és kríziskezelő szolgáltatások fejlesztését. Jó gyakorlatként említhetők azok a helyi együttműködési modellek, amelyekben a rendőrség, a szociális szolgálatok és civil szervezetek közösen működtetnek áldozatsegítő és prevenciós hálózatokat.

A fogyatékkal élők esetében a közbiztonsági rendszerek fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése alapvető fontosságú. Több esetben problémát jelent, hogy a segélyhívó rendszerek, tájékoztatási felületek vagy közösségi programok nem megfelelően hozzáférhetők számukra. A fejlesztések során szükséges az akadálymentes kommunikációs csatornák kialakítása, a könnyen érthető tájékoztató anyagok alkalmazása, valamint az akadálymentes közösségi programhelyszínek biztosítása. Emellett fontos a rendészeti és szociális szereplők érzékenyítése és képzése is annak érdekében, hogy a fogyatékkal élők speciális igényei megfelelően érvényesüljenek a közbiztonsági szolgáltatásokban.

A mélyszegénységben élők esetében a közbiztonsági problémák gyakran összekapcsolódnak a társadalmi leszakadással, a rossz lakókörnyezettel és a közösségi konfliktusokkal. A fejlesztéseknek ezért integrált megközelítést kell alkalmazniuk, amely egyszerre kezeli a közbiztonsági, közösségfejlesztési és szociális problémákat. Fontos a közösségi mediációs programok, mentorálási rendszerek és helyi közösségfejlesztési kezdeményezések támogatása. Több településen sikeresen alkalmaztak olyan komplex telep-programokat, amelyek a közterületi rehabilitációt, közösségi szolgáltatásfejlesztést és bűnmegelőzési elemeket együttesen valósították meg.

A roma közösségek esetében különösen fontos a bizalomépítés és a közösségi alapú bűnmegelőzés erősítése. Több térségben tapasztalható az intézményekkel szembeni bizalmatlanság, valamint a közbiztonsági és társadalmi problémák koncentrált jelenléte a szegregált lakókörnyezetben. A fejlesztések

során szükséges a roma közösségek bevonása a helyi közbiztonsági programokba, közösségi mediációs rendszerek kialakítása és a közösségi kapcsolatok erősítése. Jó gyakorlatként említhetők azok a közösségi rendészeti modellek, amelyek roma közösségi mediátorok vagy helyi mentorok bevonásával segítik a konfliktuskezelést és a társadalmi együttműködés erősítését.

A tanyán és külterületen élők esetében a legnagyobb problémát a korlátozott rendészeti jelenlét és a nehéz elérhetőség jelenti. A szétszórt településszerkezet, a gyenge közlekedési kapcsolatok és a hiányos digitális infrastruktúra miatt a közbiztonsági szolgáltatások lassabban és korlátozottabban érhetők el. A fejlesztéseknek támogatniuk kell a mobil rendészeti rendszerek, a külterületi polgárőri együttműködések és a tanyagondnoki hálózatok erősítését. Emellett fontos a digitális és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése, valamint a gyors riasztási és kapcsolattartási rendszerek kialakítása. Jó gyakorlatként említhetők azok a tanyavédelmi programok, amelyek összehangolják a rendőrségi, polgárőrségi és közösségi együttműködéseket, valamint digitális jelzőrendszereket alkalmaznak a gyorsabb reagálás érdekében.

A fejlesztések hosszú távú eredményessége érdekében elengedhetetlen az önkormányzatok, rendészeti szervek, szociális és oktatási intézmények, civil szervezetek és helyi közösségek együttműködése. A közbiztonság javítása a hátrányos helyzetű csoportok esetében csak komplex, integrált és közösségalapú megközelítéssel érhető el, amely egyszerre kezeli a társadalmi problémákat, az infrastruktúra hiányosságait és a prevenciós szükségleteket.

4.5. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

A vármegye Integrált Területi Programjában (ITP) nevesített Fenntartható Városfejlesztési Stratégiákhoz (FVS) kapcsolódóan a lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra területén több olyan probléma és fejlesztési szükséglet azonosítható, amelyek szoros összefüggésben állnak a megye településszerkezetével, társadalmi folyamataival és gazdasági sajátosságaival. Az FVS-ekben megjelenő fejlesztési irányok célja elsősorban az élhetőség javítása, a szolgáltatási egyenlőtlenségek mérséklése, valamint a városi és térségi funkciók megerősítése.

A lakhatás területén az FVS-ek egyik legfontosabb problématerülete a városok és várostérségek eltérő lakásállományi helyzete, valamint a megfizethető és korszerű lakhatás korlátozott elérhetősége. Több településen problémát jelent az elöregedett lakásállomány, az energetikailag korszerűtlen épületállomány magas aránya, valamint a szociális bérlakások és elérhető árú lakhatási lehetőségek hiánya. Az FVS-ekben megjelenő összefüggések szerint a lakhatási problémák szoros kapcsolatban állnak a népességmegtartó képességgel, a fiatalok elvándorlásával, valamint a társadalmi leszakadás és szegregáció egyes formáival. Különösen a hátrányos helyzetű városrészekben és településrészeken jelennek meg leromlott lakókörnyezeti problémák, hiányos közműinfrastruktúra és alacsony komfortfokozatú lakhatási körülmények.

Az FVS-ekben tervezett beavatkozások között hangsúlyosan jelenik meg a lakóépületek energetikai korszerűsítése, a szociális és önkormányzati bérlakásállomány fejlesztése, valamint a leromlott városrészek rehabilitációja. Több stratégia kiemeli a barnamezős és alulhasznosított területek újrahasznosításának fontosságát, valamint a fenntartható és energiahatékony lakhatási megoldások ösztönzését. A fejlesztések célja nemcsak az épített környezet megújítása, hanem a társadalmi integráció és a települési kohézió erősítése is.

A közszolgáltatások területén az FVS-ekben feltárt problémák elsősorban a szolgáltatások területi koncentrációjához, a kisebb települések ellátottsági hiányosságaihoz, valamint az intézményi infrastruktúra eltérő színvonalához kapcsolódnak. Több településen problémát jelent a kulturális, közösségi és közigazgatási szolgáltatások korlátozott elérhetősége, valamint az intézmények korszerűtlensége. Az FVS-ek rámutatnak arra is, hogy a szolgáltatáshiányok különösen a külterületeken, peremterületeken és társadalmi szempontból hátrányos helyzetű városrészekben okoznak jelentős hozzáférési problémákat.

A közszolgáltatási problémák összefüggenek az elöregedéssel, az elvándorlással, valamint a települési intézményfenntartás pénzügyi és humánerőforrás-korlátaival. Több stratégia hangsúlyozza a digitális közszolgáltatások fejlesztésének szükségességét, különösen az ügyintézés, a közösségi információszolgáltatás és az intelligens városi megoldások területén. Emellett az FVS-ek kiemelten kezelik a közösségi terek és kulturális infrastruktúra fejlesztését, amelyek fontos szerepet töltenek be a helyi identitás és társadalmi kohézió erősítésében.

A tervezett beavatkozások között megjelenik az intézményi infrastruktúra korszerűsítése, az akadálymentesítés, az energiahatékonysági fejlesztések, valamint a digitális szolgáltatási rendszerek fejlesztése. Több FVS támogatja a többfunkciós közösségi terek kialakítását, a kulturális és közművelődési szolgáltatások modernizációját, illetve a közszolgáltatások településközi együttműködésen alapuló szervezését is.

Az infrastruktúra területén az FVS-ekben kiemelt problémaként jelenik meg a közlekedési kapcsolatok egyenetlensége, a belterületi úthálózat és közlekedési infrastruktúra állapota, valamint a fenntartható közlekedési rendszerek hiányosságai. Több városban problémát jelent a növekvő gépjárműforgalom, a hiányos kerékpáros infrastruktúra, valamint a közösségi közlekedési rendszerek korlátozott versenyképessége. Az FVS-ek rámutatnak arra is, hogy a külterületi és peremterületi városrészek elérhetősége több esetben nem megfelelő, ami rontja a szolgáltatásokhoz való hozzáférést és erősítheti a társadalmi különbségeket.

A megyei és térségi összefüggések alapján a közlekedési problémák szorosan kapcsolódnak a gazdasági központok elérhetőségéhez, az ingázási folyamatokhoz és a települési funkciók koncentrációjához. A kerékpáros közlekedési hálózat több térségben hiányos, különösen a települések közötti kapcsolatok és biztonságos közlekedési útvonalak tekintetében. Emellett problémát jelenthet az elavult csapadékvíz-elvezető infrastruktúra, valamint a klímaváltozásból eredő környezeti terhelések kezelésének hiányossága is.

Az FVS-ekben megjelenő fejlesztési javaslatok között hangsúlyos szerepet kap a fenntartható városi mobilitás fejlesztése, a közösségi közlekedés korszerűsítése, a kerékpárút-hálózat bővítése és az intelligens közlekedési rendszerek alkalmazása. Több stratégia támogatja az intermodális közlekedési csomópontok fejlesztését, a belterületi úthálózat korszerűsítését, valamint a zöldinfrastruktúra és csapadékvíz-gazdálkodási rendszerek fejlesztését is.

Az FVS-ekben megfogalmazott problémák és fejlesztési irányok összességében azt mutatják, hogy a lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra fejlesztése egymással szorosan összefüggő területek. A beavatkozások célja nem csupán az infrastruktúra fizikai fejlesztése, hanem a települések élhetőségének, népességmegtartó képességének és társadalmi kohéziójának erősítése, valamint a területi különbségek mérséklése is.

5. Közösségi programok a hátrányos helyzetű csoportokat érintően a társadalmi befogadás, társadalmi kohézió és identitás, munkaerőpiaci kompetenciák, együttműködés erősítésére

A fejezetben bemutatott megoldási javaslatok hét, egymástól eltérő célcsoportot és fejlesztési területet érintenek, ugyanakkor a javasolt programelemek között több, valamennyi beavatkozási területen vagy azok jelentős részében visszatérő fejlesztési irány azonosítható. A mélyszegénységben élő és roma gyermekek, a sajátos nevelési igényű gyermekek, a fiatalok, a roma nők, valamint a digitális kompetenciahiánnyal érintett lakosság támogatására irányuló intézkedések mellett önálló hangsúlyt kapnak a kulturális közösségfejlesztést, a helyi és térségi identitás erősítését, valamint az együttműködések bővítését szolgáló kezdeményezések. A stratégiai célrendszer ezeknek a konkrét beavatkozásoknak a közös fejlesztési logikáját foglalja össze.

A javaslatok egyik meghatározó iránya a programok tényleges hozzáférhetőségének javítása. Ennek eszközei között a fejezet nem kizárólag új szolgáltatások létrehozását nevesíti, hanem a helyben megvalósuló, kihelyezett és mobil programokat, az utazást és részvételt segítő megoldásokat, a tanyagondnoki hálózat bevonását, továbbá a könyvtárakhoz, közösségi terekhez és helyi intézményekhez kapcsolódó szolgáltatási pontok kialakítását is. A hozzáférés javítása ennek megfelelően nem önálló fejlesztési célként, hanem a különböző programelemek megvalósításának egyik alapvető szervezési elveként jelenik meg.

A beavatkozások másik közös eleme a személyes támogatásra és folyamatos kapcsolattartásra épülő mentorálás. A javaslatok között megjelenik a tanulást segítő mentorálás, az életpálya-támogatás, a kortárs és közösségi mentorálás, a digitális segítségnyújtás, valamint a roma nők foglalkoztatását támogató női mentorhálózat kialakítása. A mentorálás szerepe az egyes fejlesztési területeken eltérő, közös funkciója azonban az érintettek elérése, motiválása, a programokban való részvétel támogatása, az információhoz és szolgáltatásokhoz való hozzájutás segítése, valamint a lemorzsolódás mérséklése.

A megoldási javaslatok alapján a fejlesztések nem egyetlen kompetenciaterületre irányulnak. A tanulási és kommunikációs készségek, a digitális alapkészségek, a pénzügyi és életvezetési ismeretek, a pályaorientáció, az önbizalom és motiváció, valamint a munkavállaláshoz szükséges kompetenciák fejlesztése egymást kiegészítő programelemként jelenik meg. A kompetenciafejlesztés stratégiai jelentőségét ezért az adja, hogy több célcsoport esetében közvetlenül kapcsolódik az oktatási előrehaladáshoz, az önálló ügyintézéshez, a közösségi részvételhez és a foglalkoztathatóság javításához.

A kulturális és közösségi programok esetében a fejlesztések középpontjában a helyi részvétel, a közösségi kezdeményezések támogatása, a helyi értékek feltárása és közvetítése, valamint a települési és térségi kötődés erősítése áll. A javaslatok e területen már működő programokra és módszerekre is építenek, így többek között a lakossági fórumokra, értékfeltáró és helytörténeti programokra, közösségi eseményekre, az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület értékjáró sétáira, valamint a Petőfi 200 program tapasztalataira. Ezek a programelemek nem kizárólag kulturális tartalmak közvetítését szolgálják, hanem a lakosság bevonását, a közösségi kapcsolatok erősítését és a helyi kezdeményezőkészség növelését is.

A fejezet javaslatai alapján külön stratégiai irányt képez a célcsoportok sajátos élethelyzetéhez igazodó programtervezés. A részvételt akadályozó tényezők nem azonosak: a roma nők esetében a gyermekfelügyelet hiánya, a rugalmatlan időpontok, a közlekedési nehézségek és a tartós inaktivitás; a tanyán élő fiataloknál a nagy távolságok és az információs elszigeteltség; a digitális kompetenciahiánnyal érintetteknél pedig az eszköz- és internet-hozzáférés, az alacsony

önbizalom és az ügyintézési nehézségek is korlátozhatják a részvételt. A fejlesztéseknek ezért az általános programelemek mellett az adott célcsoport részvételi akadályait mérséklő kiegészítő szolgáltatásokat is tartalmazniuk kell.

A beavatkozások megvalósításának további közös feltétele a helyi intézmények, önkormányzatok, civil és szakmai szervezetek, közösségi szereplők, valamint szükség szerint a foglalkoztatók együttműködése. A javaslatok több esetben megyei koordinációt, térségi információs vagy mentorhálózat kialakítását, a meglévő programok hálózatosodását, továbbá a helyi szereplők és már működő jó gyakorlatok bevonását irányozzák elő. A partnerségi működés célja nem egy új, önálló intézményrendszer létrehozása, hanem az egyes programelemek összehangolása, a meglévő erőforrások jobb felhasználása és a tapasztalatok szélesebb körű hasznosítása.

A stratégiai célrendszer utolsó közös eleme a programok tartósságának erősítése. A fejezet több területen problémaként azonosítja, hogy a korábbi kezdeményezések projektjelleggel, időszakosan működtek, ezért nem épültek be a helyi szolgáltatási és közösségi gyakorlatba. A javasolt fejlesztések ennek megfelelően nemcsak programok megvalósítására, hanem fenntartható programstruktúrák, mentorhálózatok és helyi működési modellek kialakítására is irányulnak. A hosszabb távú eredményesség feltétele, hogy a létrejövő programokhoz megfelelő szakmai felelősség, együttműködési keret és a folytatáshoz szükséges erőforrás is társuljon.

A fejezet megoldási javaslatai ezek alapján az alábbi nyolc, egymással összefüggő stratégiai cél köré rendezhetők:

1. a programok területi és gyakorlati hozzáférhetőségének javítása;
2. az egymásra épülő és egymáshoz kapcsolódó szolgáltatási és programutak kialakítása;
3. a helyi közösségi és intézményi kapacitások fejlesztése;
4. a kompetenciafejlesztés horizontális érvényesítése;
5. a közösségi részvétel, a helyi és térségi identitás erősítése;
6. a célcsoportok sajátos szükségleteihez igazodó beavatkozások kialakítása;
7. a partnerségi és hálózatos működés megerősítése;
8. a programok hosszú távú fenntarthatóságának és helyi beágyazottságának biztosítása.

1. A programok területi és gyakorlati hozzáférhetőségének javítása

A fejlesztések első stratégiai célja annak elősegítése, hogy a közösségi, kompetenciafejlesztő, felzárkóztatási és foglalkoztatást támogató programok ne kizárólag a nagyobb városokban és járásközpontokban, hanem a kisebb településeken, a külterületeken és a tanyás térségekben élők számára is ténylegesen elérhetők legyenek. A fejezetben feltárt hiányok alapján a hozzáférés korlátozottsága nem minden esetben a szolgáltatások teljes hiányából fakad, hanem abból is, hogy azok más településen, rendszertelenül vagy a célcsoportok élethelyzetéhez nem illeszkedő formában vehetők igénybe. A stratégiai cél ezért a programok területi lefedettségének bővítése mellett az igénybevételt akadályozó gyakorlati tényezők mérséklésére is irányul.

Ennek megfelelően indokolt a helyben megvalósuló, kihelyezett és mobil programok arányának növelése, az utazó szakemberek bevonása, valamint a települések közötti szolgáltatásszervezés erősítése. A tanyás térségekben a tanyagondnoki szolgálatok, a kisebb településeken pedig a könyvtárak, közösségi színterek, művelődési intézmények és egyéb helyi intézmények biztosíthatják a célcsoportok eléréséhez szükséges kapcsolódási pontokat. A digitális kompetenciafejlesztés esetében például olyan helyi segítségnyújtási pontok kialakítása indokolt, ahol nemcsak eszközhasználati ismeretek átadása, hanem személyes ügyintézési

támogatás és digitális biztonságtudatosság-fejlesztés is elérhető. A fiatalokat célzó programoknál a mobil információs és közösségi szolgáltatások, a tanyagondnoki hálózatra épülő elérés és a kihelyezett ifjúsági alkalmak csökkenthetik a földrajzi elszigeteltségből fakadó hátrányokat.

A hozzáférhetőség javítása egyúttal azt is jelenti, hogy a programok időpontja, időtartama, szervezési módja és kiegészítő szolgáltatásai igazodjanak az érintettek lehetőségeihez. A roma nők foglalkoztatási programjaiban például a gyermekfelügyelet biztosítása, a rugalmas időbeosztás, az utazás támogatása és a helyben szervezett képzési alkalmak ugyanolyan fontos feltételei lehetnek a részvételnek, mint maga a képzési vagy mentorálási tartalom. A területi és gyakorlati hozzáférés fejlesztése ezért valamennyi beavatkozási területen horizontális követelményként jelenik meg.

2. Egymásra épülő és egymáshoz kapcsolódó szolgáltatási és programutak kialakítása

A fejezet megoldási javaslatai alapján stratégiai cél, hogy az egyes programok ne kizárólag időben behatárolt, egymástól független beavatkozásokként működjenek, hanem kapcsolódási lehetőséget biztosítsanak más fejlesztési, közösségi, oktatási vagy foglalkoztatási szolgáltatásokhoz. Ez nem egységes, valamennyi célcsoportra azonos módon alkalmazható szolgáltatási lánc létrehozását jelenti, hanem annak biztosítását, hogy az érintettek szükségleteik változásával továbbléphessenek a számukra releváns következő programba vagy szolgáltatásba.

A mélyszegénységben élő és roma gyermekek, valamint fiatal felnőttek esetében a tanulást segítő, tehetséggondozó, pályaorientációs és életpálya-támogató programelemek összekapcsolása biztosíthat folyamatosságot. A programokban részt vevő fiatalok számára a közösségi alkalmakhoz kapcsolódhat mentorálás, készségfejlesztés, pályaorientáció, továbbtanulási tájékoztatás vagy munkatapasztalat-szerzési lehetőség. A roma fiatalok számára javasolt mentorálási és életpálya-támogatási rendszer például akkor töltheti be stratégiai funkcióját, ha nem egyetlen programban való részvételre korlátozódik, hanem kapcsolatot teremt a tanulási, tehetséggondozási, képzési és foglalkoztatási lehetőségek között.

Hasonló megközelítés indokolt a roma nők foglalkoztatását támogató fejlesztéseknél is. A kizárólag képzést biztosító programok helyett olyan összetett támogatási folyamat kialakítása szükséges, amely magában foglalja a személyes mentorálást, az önbizalom és motiváció erősítését, az alap- és digitális kompetenciák fejlesztését, az ügyintézési segítségnyújtást, a gyermekfelügyeleti és közlekedési akadályok enyhítését, továbbá a munkáltatói kapcsolatok kialakítását. Ebben az esetben a programút a részvétel előkészítésétől a képzésen és mentoráláson keresztül a fokozatos munkaerőpiaci belépésig terjed.

A kapcsolódó programutak kialakításában meghatározó szerepet tölthetnek be a mentorok, akik segíthetik az érintettek eligazodását, a megfelelő programok kiválasztását, az intézményekkel való kapcsolatfelvételt és a részvétel fenntartását. A cél nem egy új, párhuzamos szolgáltatási rendszer létrehozása, hanem a meglévő és tervezett programelemek közötti átjárás tudatosabb megszervezése.

3. A helyi közösségi és intézményi kapacitások fejlesztése

A közösségi programok megvalósításának és hosszabb távú fenntartásának alapvető feltétele, hogy helyi szinten rendelkezésre álljanak a célcsoportok elérésére, a programok megszervezésére és a résztvevők támogatására képes szakmai és közösségi kapacitások. A fejezetben szereplő beavatkozások jelentős része olyan helyi szereplők közreműködését feltételezi, akik ismerik az adott település társadalmi viszonyait, kapcsolatban állnak az érintett közösségekkel, és képesek közvetíteni az intézmények, a szolgáltatók és a lakosság között.

A kapacitásfejlesztés ennek megfelelően nem kizárólag létszámbővítést jelent, hanem a helyi szakemberek, közösségszervezők, mentorok, önkéntesek és intézményi munkatársak felkészítését, módszertani támogatását és együttműködésének erősítését is. Kiemelt fejlesztési irány a különböző mentorhálózatok kialakítása és működtetése. A tanulást segítő mentorok, kortárs mentorok, roma közösségi mentorok, női foglalkoztatási mentorok és digitális mentorok eltérő célcsoportokat támogatnak, ugyanakkor valamennyi esetben fontos a megfelelő szakmai kiválasztás, felkészítés, rendszeres szupervízió, tapasztalatcsere és intézményi háttér biztosítása.

A mentorhálózatok mellett fejlesztendő a programok helyszínéül szolgáló intézmények befogadó és szervezőkapacitása is. A könyvtárak, közösségi házak, művelődési intézmények, oktatási intézmények és civil szervezetek több beavatkozási területen is helyi programgazdaként vagy kapcsolódási pontként jelenhetnek meg. A helyi kulturális közösségfejlesztés és az identitáserősítő programok esetében például szükség van olyan közösségszervezőkre és helyi kezdeményezőkre, akik képesek lakossági fórumok, értékfeltáró programok, helytörténeti események és közösségi akciók megszervezésére. A digitális kompetenciafejlesztésnél pedig olyan helyi segítők felkészítése szükséges, akik az eszközhasználat mellett az elektronikus ügyintézésben és a biztonságos internethasználatban is támogatást tudnak nyújtani.

A helyi kapacitások fejlesztésének célja, hogy a programok megvalósítása ne kizárólag külső projektmegvalósítók jelenlététől függjön. A helyi szakemberek és közösségi szereplők megerősítése növeli annak esélyét, hogy a létrejövő kezdeményezések a támogatási időszak lezárását követően is folytathatók legyenek.

4. A kompetenciafejlesztés horizontális érvényesítése

A fejezetben javasolt beavatkozások alapján a kompetenciafejlesztés nem kizárólag egyetlen alfejezethez vagy célcsoporthoz kapcsolódik, hanem több fejlesztési területen visszatérő programelemként jelenik meg. A tanulási, kommunikációs, szociális, digitális, pénzügyi, életvezetési és munkaerőpiaci kompetenciák fejlesztése eltérő tartalommal és módszerekkel, de valamennyi érintett célcsoport esetében hozzájárulhat a szolgáltatások igénybevételéhez, az önállóbb életvezetéshez, a közösségi részvételhez és a foglalkoztathatóság javításához.

A mélyszegénységben élő és roma gyermekek, valamint fiatalok esetében a hátránykompenzáló programoknak a tanulási támogatás mellett kommunikációs, önismereti, pénzügyi, egészségtudatossági és pályaorientációs elemeket is célszerű tartalmazniuk. A tehetséggondozás és a mentorálás ugyancsak akkor eredményes, ha a résztvevők nemcsak tantárgyi segítséget kapnak, hanem fejlődik az önbizalmuk, együttműködési készségük, döntési képességük és jövőtervezésük is.

A roma nők foglalkoztatását támogató programok esetében az alapkompetenciák és a digitális készségek fejlesztése közvetlenül kapcsolódik az álláskereséshez, a képzésekben való részvételhez, az elektronikus ügyintézéshez és a munkahelyi beilleszkedéshez. A programelemeknek ezért a szakmai képzések mellett ki kell terjedniük az önéletrajz-készítésre, az állásinterjúra történő felkészítésre, a digitális álláskeresési felületek használatára, a hivatalos ügyek intézésére, továbbá a munkavállaláshoz szükséges kommunikációs és együttműködési készségekre is.

A digitális kompetenciafejlesztés önálló fejlesztési területként is megjelenik, ugyanakkor horizontális jelentősége abból következik, hogy a digitális készségek hiánya az oktatáshoz, a közszolgáltatásokhoz, a foglalkoztatási lehetőségekhez és a közösségi információkhoz való hozzáférést egyaránt korlátozhatja. A fejlesztéseknek ezért nem kizárólag általános számítógép-kezelési ismereteket kell közvetíteniük, hanem a célcsoportok konkrét élethelyzetéhez igazodó

tudást is, ideértve az elektronikus ügyintézést, az online álláskeresést, a kapcsolattartást, a digitális biztonságot és az információk megbízhatóságának értékelését. A személyes mentorálás különösen azoknál a célcsoportoknál indokolt, amelyek esetében az alacsony önbizalom, az eszközhiány vagy a korábbi tapasztalatok hiánya önmagában is akadályozza a digitális szolgáltatások használatát.

5. A közösségi részvétel, valamint a helyi és térségi identitás erősítése

A közösségi programok egyik önálló stratégiai iránya a lakosság helyi ügyekben való részvételének növelése, a települési és térségi kötődés erősítése, valamint a közösségi kapcsolatok fejlesztése. A közösségfejlesztési és identitáserősítő beavatkozások célja nem kizárólag rendezvények megvalósítása, hanem olyan részvételi folyamatok ösztönzése, amelyekben a helyi lakosság a programok alakítójaként, szervezőjeként és megvalósítójaként is megjelenhet.

E fejlesztési irányhoz kapcsolódhatnak a lakossági fórumok, közösségi felmérések, értékfeltáró programok, helytörténeti események, települési séták, alkotó- és hagyományőrző közösségek, generációk közötti programok, valamint a helyi kulturális és természeti értékeket bemutató rendezvények. A fejezetben bemutatott jó gyakorlatok közül az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület értékjáró sétái azt példázzák, hogy a helyi értékek bemutatása egyszerre lehet közösségi, ismeretátadási és identitáserősítő program. A Petőfi 200 kezdeményezés pedig arra mutat példát, hogy kulturális, oktatási és közösségi programelemek összehangolásával megyei szinten is erősíthető a közös kötődés.

A fejlesztések során törekedni szükséges arra, hogy a programok a hátrányos helyzetű csoportok részvételét is ténylegesen biztosítsák. Ennek feltétele lehet a személyes megszólítás, a helyi közösségi és roma szereplők bevonása, a programok helybe vitele, valamint olyan részvételi formák kialakítása, amelyek nem igényelnek előzetes intézményi vagy kulturális jártasságot. A helyi identitás erősítése akkor járul hozzá a társadalmi befogadáshoz, ha nem kizárólag egy szűkebb közösség önmegerősítését szolgálja, hanem teret biztosít a különböző életkorú, társadalmi helyzetű és kulturális hátterű csoportok találkozásának is.

A közösségi részvétel fejlesztése hosszabb távon a helyi kezdeményezőkészséget és együttműködést is erősítheti. Azok a programok, amelyekben a résztvevők nem pusztán közönségként, hanem szervezőként, önkéntesként, tudásközvetítőként vagy helyi értékek bemutatójaként vesznek részt, nagyobb eséllyel válnak a települési közösségi élet tartós részévé.

6. A célcsoportok sajátos szükségleteihez igazodó beavatkozások kialakítása

A közösségi és kompetenciafejlesztő programok tervezése során stratégiai követelmény, hogy a beavatkozások ne kizárólag általános célcsoport-meghatározásra épüljenek, hanem figyelembe vegyék az érintettek részvételét akadályozó konkrét élethelyzeti, társadalmi, fizikai és kommunikációs tényezőket. A fejezetben vizsgált célcsoportok szükségletei jelentősen eltérnek, ezért azonos programelemek változtatás nélküli alkalmazása nem minden esetben biztosít tényleges hozzáférést vagy eredményes részvételt.

A sajátos nevelési igényű, illetve pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében a fejlesztéseknek igazodniuk kell az egyéni fejlesztési szükségletekhez, a családok helyzetéhez, valamint az intézmények és szakemberek rendelkezésre állásához. A programokhoz szükség szerint gyógypedagógiai, pszichológiai, mozgásfejlesztési vagy szülőtámogató elemek kapcsolhatók, és indokolt lehet az utazó szakemberek, kihelyezett fejlesztések vagy intézményközi együttműködések alkalmazása.

A fiatalok esetében külön figyelmet igényelnek a roma fiatalok, a hátrányos helyzetű településeken élők, valamint a tanyás térségekben élők. A részvétel akadálya lehet a közlekedés, az információhiány, a kortárs közösségek hiánya vagy az, hogy a programok tartalma nem kapcsolódik a fiatalok érdeklődéséhez és élethelyzetéhez. E célcsoport számára a mobil ifjúsági szolgáltatások, a kortárs mentorálás, az információs pontok, a közösségi találkozók és a tehetséggondozó programok együttesen jelenthetnek megfelelő választ.

A roma nők foglalkoztatását támogató programoknál a képzési tartalom önmagában nem elegendő, amennyiben nem társul hozzá gyermekfelügyelet, rugalmas programszervezés, mobilitási támogatás, mentorálás és ügyintézési segítség. A javasolt női mentorhálózat feladata ezért nem kizárólag a munkakeresés támogatása lehet, hanem a programba való belépést és bennmaradást akadályozó problémák azonosítása, a résztvevők motiválása, valamint a szolgáltatók és foglalkoztatók közötti közvetítés is.

A digitális kompetenciahiánnyal érintett célcsoportoknál ugyancsak differenciált megközelítés szükséges. Az idősek, az alacsony iskolai végzettségűek, a fogyatékossággal élő személyek, a mélyszegénységben élők vagy a tanyás térségek lakói eltérő eszközhasználati tapasztalattal és támogatási szükséglettel rendelkeznek. A fejlesztéseknek ezért az általános képzéseken túl egyéni vagy kiscsoportos segítségnyújtást, ismétlődő gyakorlási alkalmakat, akadálymentes tananyagokat és személyes mentorálást is biztosítaniuk kell.

7. A partnerségi és hálózatos működés megerősítése

A közösségi programokban megfogalmazott célok megvalósítása több intézmény, szakmai terület és helyi szereplő együttműködését igényli. A stratégiai cél ezért olyan partnerségi működés erősítése, amelyben az önkormányzatok, oktatási és kulturális intézmények, család- és gyermekjóléti szolgáltatók, civil és egyházi szervezetek, roma nemzetiségi önkormányzatok, foglalkoztatási szereplők és helyi közösségek feladatai egymáshoz kapcsolódnak.

A partnerség elsődleges célja a rendelkezésre álló információk, szakmai kapacitások, helyszínek és egyéb erőforrások összehangolása. A települések és intézmények között kialakított rendszeres információcsere segítheti annak azonosítását, hogy mely célcsoportok maradnak ki a szolgáltatásokból, hol találhatók kihasználatlan helyi kapacitások, illetve mely működő programok terjeszthetők ki más településekre. A hálózatos működés keretében indokolt lehet közös szakmai fórumok, módszertani műhelyek, képzések és tapasztalatcserék szervezése is.

A mentorhálózatok működtetése önmagában is partnerségi együttműködést feltételez. A mentorok csak akkor tudják eredményesen segíteni a résztvevőket, ha közvetlen kapcsolatban állnak az oktatási, szociális, foglalkoztatási és közösségi szolgáltatókkal, és rendelkeznek naprakész információval a helyben és térségi szinten elérhető lehetőségekről. A női foglalkoztatási mentorhálózat esetében például szükséges a roma közösségi szereplők, a képzők, a családsegítő szolgáltatások, a foglalkoztatási szervezetek és a munkáltatók együttműködése.

A kulturális és identitáserősítő programok esetében a partnerségi működés lehetőséget teremt arra, hogy a települési kezdeményezések térségi vagy megyei programokká kapcsolódjanak össze. A helyi értéktárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek, oktatási intézmények és turisztikai szereplők együttműködésével olyan programok alakíthatók ki, amelyek egyszerre szolgálják a helyi értékek megőrzését, a lakossági részvételt és a térségi kapcsolatok erősítését.

A partnerségi fejlesztések célja nem újabb formális együttműködési struktúrák létrehozása, hanem a konkrét programok megvalósításához szükséges feladatmegosztás, kommunikáció és közös felelősség egyértelműbbé tétele. A hálózatosodás akkor tekinthető eredményesnek, ha a

részt vevő szervezetek között rendszeres munkakapcsolat alakul ki, és az együttműködés a projektidőszakon túl is fennmarad.

8. A programok hosszú távú fenntarthatóságának és helyi beágyazottságának biztosítása

A fejezetben szereplő több fejlesztési területen visszatérő probléma, hogy a korábbi programok időszakosan, projektforrásból működtek, majd a támogatási időszak lezárását követően megszűntek vagy jelentősen szűkült a tevékenységük. A stratégiai cél ezért olyan programstruktúrák kialakítása, amelyeknél már a tervezés során meghatározható a folytatás szakmai, szervezeti és finanszírozási módja.

A fenntarthatóság egyik feltétele, hogy a programok a meglévő helyi intézményi és közösségi struktúrákhoz kapcsolódjanak. A könyvtárakban, művelődési intézményekben, oktatási intézményekben, közösségi házakban vagy civil szervezetek keretében megvalósuló programok esetében nagyobb esély van arra, hogy a kialakított módszerek, kapcsolatok és eszközök a projekt lezárását követően is használatban maradjanak. Ez ugyanakkor csak akkor biztosítható, ha a működtető szervezet rendelkezik megfelelő humánerőforrással, szakmai felelőssel és a folytatáshoz szükséges alapvető forrásokkal.

A mentorhálózatok fenntarthatósága külön tervezést igényel. A mentorok kiválasztása és kezdeti felkészítése önmagában nem elegendő; szükség van folyamatos szakmai koordinációra, továbbképzésre, szupervízióra, a mentorok közötti tapasztalatcserére, valamint a feladatellátás finanszírozására is. A női foglalkoztatási mentorhálózat, a roma fiatalok életpálya-támogatása vagy a helyi digitális mentorálás csak akkor válhat tartós szolgáltatássá, ha működésük nem kizárólag egy-egy projekt alkalmi feladataira épül.

A fenntarthatóság további eszköze a már eredményesen működő programok és módszerek adaptálása. A meglévő jó gyakorlatok kiterjesztése általában kisebb szakmai és szervezési kockázatot jelent, mint teljesen új programok létrehozása, ugyanakkor az átvétel során figyelembe kell venni az egyes települések eltérő kapacitásait és célcsoportjait. A helyi beágyazottságot erősíti, ha a program kialakításában a települési intézmények, közösségi szereplők és leendő résztvevők is közreműködnek, és a tevékenység valós helyi igényekre épül.

A programok hosszú távú működtetéséhez szükséges továbbá az eredmények rendszeres nyomon követése. Az értékelésnek nem kizárólag a megvalósított alkalmak és résztvevők számát kell vizsgálnia, hanem a programban maradás, a kompetenciák fejlődése, a szolgáltatások további igénybevétele, a közösségi aktivitás, valamint – az adott beavatkozástól függően – az oktatási vagy foglalkoztatási továbblépés alakulását is. A visszajelzések alapján a programok tartalma és szervezési módja módosítható, ami egyúttal a fenntartható működés és a helyi szükségletekhez való folyamatos igazodás feltétele is.

5.1. Mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

5.1.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

5.1.1.1. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A járási adatok alapján a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek és fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások hozzáférhetősége Bács-Kiskun megyében jelentős területi különbségeket mutat. Bár a természetbeni támogatások és egyes alapvető szociális szolgáltatások a települések jelentős részén elérhetők, a felzárkózást hosszabb távon segítő,

készség- és kompetenciafejlesztő programok lefedettsége több járásban alacsony, ezért a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok esélyei nagymértékben függenek lakóhelyüktől. A szolgáltatások elérhetőségét alapvetően befolyásolja a településszerkezet, a járásközpontok szolgáltatásszervező szerepe, a helyi intézményi és civil kapacitások, valamint a külterületi, tanyás települések magas aránya.

A legjelentősebb hozzáférési problémát a korai esélynövelést és a társadalmi felzárkózást támogató szolgáltatások hiányos területi lefedettsége jelenti. A baba–mama körök, a korai prevenciós közösségi programok és különösen a Biztos Kezdet Gyermekházak csak korlátozott számú településen működnek, miközben éppen a leghátrányosabb helyzetű térségekben lenne kiemelt jelentőségük. A megye 11 járása közül mindössze négy járásban működik Biztos Kezdet Gyermekház, így számos településen a kisgyermekes családok nem jutnak hozzá a korai fejlődést, a szülői kompetenciák erősítését és a hátrányok megelőzését szolgáló közösségi ellátásokhoz.

A járási összehasonlítás alapján különösen kedvezőtlen helyzet figyelhető meg a Jánoshalmai, a Bácsalmási, a Kiskunmajsai, a Kiskunfélegyházi és részben a Kiskőrösi járásban, ahol a szolgáltatások jelentős része nem helyben érhető el, vagy kizárólag a járásközpontokban koncentrálódik. A kisebb településeken élő gyermekek és fiatalok számára ez rendszeres utazási kényszert, magasabb költségeket és sok esetben a szolgáltatások tényleges elmaradását eredményezi. A tanyás településszerkezet tovább növeli ezeket a különbségeket, mivel a külterületen élő családok számára a közlekedési nehézségek, az intézményi távolságok és a korlátozott közösségi kapcsolatok jelentős akadályt jelentenek a programok igénybevételében.

A hátrányos helyzetű gyermekek és fiatal felnőttek társadalmi felzárkózását különösen hátráltatja, hogy a pénzügyi tudatosságot, kommunikációs készségeket és egyéb alapkompetenciákat fejlesztő programok a megye számos településén egyáltalán nem érhetők el. Több járásban – különösen a Kiskunmajsai járásban – ezek a szolgáltatások gyakorlatilag teljes egészében hiányoznak, de a Bácsalmási, Bajai, Kalocsai, Kiskőrösi és Kiskunfélegyházi járásokban is rendkívül alacsony a lefedettségük. Emiatt a hátrányos helyzetű fiatalok sok esetben nem jutnak hozzá azokhoz a készségekhez, amelyek az iskolai előrehaladást, a sikeres továbbtanulást és a későbbi munkaerőpiaci érvényesülést segítenék.

A roma gyermekek számára nyújtott célzott támogatások elérhetősége szintén nem egységes. Míg egyes településeken jól működő önkormányzati és roma nemzetiségi önkormányzati együttműködések, valamint civil kezdeményezések segítik a gyermekek üdültetését, tanulmányait, sport- és kulturális részvételét, más településeken ezek a célzott támogatások csak korlátozottan vagy egyáltalán nem állnak rendelkezésre. Ez arra utal, hogy a célcsoport-specifikus szolgáltatások területi elérhetősége jelenleg nem kiegyensúlyozott.

A szolgáltatási hiányosságokat ugyanakkor számos jó gyakorlat részben ellensúlyozza. A Biztos Kezdet Gyermekházak, a baba–mama közösségek, az ingyenes nyári táborok, a szociális alapú üdültetések, valamint a civil szervezetek által biztosított tanulmányi, sport- és kulturális támogatások bizonyítják, hogy megfelelő helyi együttműködéssel eredményes felzárkóztatási programok valósíthatók meg. Ezek a kezdeményezések azonban jelenleg csak a megye egyes térségeiben érhetők el, ezért hatásuk területileg korlátozott, és nem biztosítanak minden rászoruló gyermek és fiatal számára azonos hozzáférési lehetőséget.

5.1.2. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek, illetve fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatásban, ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A felzárkóztató és kompetenciafejlesztő programok nem minden esetben biztosítanak egyenlő hozzáférést a fogyatékossággal élő gyermekek és fiatalok számára.	Akadálymentes szolgáltatások és speciális szakmai támogatás hiánya.	a) Inkluzív szolgáltatásfejlesztési szemlélet erősítése. b) Akadálymentes programok kialakítása a megyei projekt keretében. c) Helyi intézmények szakmai felkészítése, speciális szakemberek bevonása.	2035	gyógypedagógusok, család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	A korai fejlesztést támogató közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés nem	Területi egyenlőtlenségek, korlátozott	a) Korai intervenciós szolgáltatások fejlesztése.	2035	korai fejlesztő szakemberek, védőnők	települési önkormányzatok	nem

	minden térségben biztosított.	intézményi kapacitás.	b) A kiemelt projektben inkluzív koragyermekkori programok támogatása. c) Helyi fejlesztő és szülőtámogató közösségek kialakítása.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
3.	A Biztos Kezdet Gyermekházak területi lefedettsége alacsony.	Kevés szolgáltatási pont, korlátozott területi jelenlét.	a) A korai esélynövelő szolgáltatások megyei bővítése. b) A kiemelt projekt keretében Biztos Kezdet Gyermekházak hálózatának fejlesztése. c) Új szolgáltatási pontok létrehozása a hiányterületeken.	2035	Biztos Kezdet Gyermekházak, családsegítők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
4.	A pénzügyi tudatosságot és kommunikációs készségeket fejlesztő programok több járásban hiányoznak.	Alacsony helyi kapacitás, programhiány.	a) Megyei kompetenciafejlesztési program kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében rendszeres készségfejlesztő foglalkozások indítása.	2035	pedagógusok, ifjúsági szakemberek, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem

			c) Települési szinten alacsonyküszöbű kompetenciafejlesztő klubok működtetése.				
5.	A szolgáltatások jelentős része a járásközpontokban koncentrálódik.	Kistelepülési kapacitáshiány, intézményi centralizáció.	a) Területi hozzáférés javítása megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében kihelyezett szolgáltatások működtetése. c) Helyi közösségi programok és mentorálás fejlesztése.	2035	család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek	települési önkormányzatok	nem
ROMÁK							
6.	A roma gyermekek számára biztosított célzott szolgáltatások és természetbeni támogatások területi lefedettsége egyenetlen.	Eltérő helyi kapacitások, célzott programok hiánya.	a) Roma gyermekeket támogató szolgáltatások összehangolt fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében célzott felzárkóztató programok indítása. c) Helyi támogatási rendszerek fejlesztése roma nemzetiségi önkormányzatok bevonásával.	2035	roma nemzetiségi önkormányzatok, családsegítők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

7.	A tehetséggondozást, sport- és kulturális részvételt segítő programok nem minden településen érhetők el.	Forráshiány, civil kapacitások eltérő jelenléte.	a) Megyei tehetséggondozási együttműködések kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében sport- és kulturális esélyteremtő programok támogatása. c) Civil szervezetekkel közös helyi programok megvalósítása.	2035	civil szervezetek, oktatási intézmények	projektmegvalósító szervezet	nem
8.	A roma közösségek bevonása több településen nem rendszerszerű.	Gyenge partnerségek, bizalomhiány, információhiány.	a) Roma közösségi együttműködések fejlesztése. b) Roma mentorok bevonása a megyei projektbe. c) Közösségi fórumok és családi programok szervezése.	2035	roma szervezetek, közösségfejlesztők	települési önkormányzatok	nem
TANYÁN ÉLŐK							
9.	A külterületen élő gyermekek és fiatalok számára a szolgáltatások nehezen érhetők el.	Nagy távolságok, közlekedési problémák.	a) Külterületi hozzáférés javítása megyei szinten. b) Mobil szolgáltatások kialakítása a kiemelt projektben.	2035	tanyagondnoki szolgálatok, családsegítők	települési önkormányzatok	nem

			c) Kihelyezett közösségi és fejlesztő programok szervezése.				
10.	A korai prevenciós és készségfejlesztő szolgáltatások a tanyás térségekben korlátozottan érhetők el.	Szolgáltatáshiány, intézményi távolság.	a) Korai prevenciós szolgáltatások területi kiterjesztése. b) A kiemelt projekt keretében kihelyezett baba–mama körök és családi programok indítása. c) Rendszeres helyi fejlesztő foglalkozások szervezése.	2035	védőnők, család- és gyermekjóléti szolgálatok	projektmegvalósító szervezet	nem

A mélyszegénységben élő gyermekek, a roma gyermekek és a fiatal felnőttek társadalmi felzárkózásának elősegítése érdekében olyan összehangolt fejlesztések megvalósítása szükséges, amelyek egyszerre javítják a szolgáltatások területi hozzáférhetőségét, erősítik a korai beavatkozásokat és bővítik a hosszú távú társadalmi integrációt támogató programokat. A járási helyzetelemzés rámutatott arra, hogy a természetbeni támogatások ugyan több településen rendelkezésre állnak, azonban a kompetencia- és készségfejlesztő szolgáltatások, valamint a korai prevenciós programok elérhetősége jelentős területi különbségeket mutat. A fejlesztések elsődleges célja ezért a szolgáltatások helyi elérhetőségének javítása és a felzárkózási lehetőségek kiegyenlítése.

A társadalmi felzárkózás eredményessége érdekében a közösségi programoknak a tanulási és kulturális lehetőségek biztosításán túl a mindennapi életben hasznosítható kompetenciák fejlesztésére is ki kell terjedniük. Ennek érdekében indokolt olyan gyakorlatorientált készségfejlesztő programok ösztönzése is, amelyek erősítik a pénzügyi tudatosságot, a felelős gazdálkodási szemléletet, valamint az önálló életvezetéshez szükséges készségeket. A gyakorlati ismeretek elsajátítása hozzájárul a fiatalok hosszú távú társadalmi és munkaerőpiaci érvényesüléséhez, valamint csökkenti a generációkon át öröklődő hátrányok újratermelődésének kockázatát.

A koragyermekkori beavatkozások megerősítése érdekében indokolt a Biztos Kezdet Gyermekházak hálózatának bővítése, valamint a baba–mama körök és egyéb szülőtámogató közösségi programok fejlesztése, különösen azokban a járásokban, ahol ezek jelenleg nem vagy csak korlátozottan érhetők el. A korai intervenció erősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek már kisgyermekkorban hozzáférjenek a fejlődésüket támogató szolgáltatásokhoz, ezáltal mérséklődjenek a későbbi oktatási és társadalmi hátrányok.

A felzárkózást hosszabb távon meghatározó kompetenciák fejlesztése érdekében szükséges a pénzügyi tudatosságot, a kommunikációs készségeket, a tanulási kompetenciákat és az önálló életvezetést támogató programok települési szintű bővítése. Különösen azokban a járásokban indokolt ezek fejlesztése, ahol a SZÚT teljes vagy közel teljes szolgáltatáshiányt azonosított. A programokat célszerű rendszeresen működő, alacsonyküszöbű formában megszervezni, hogy azok a kisebb településeken élő gyermekek és fiatalok számára is folyamatosan hozzáférhetők legyenek.

A fogyatékossággal élő gyermekek esetében a szolgáltatásfejlesztés során kiemelt figyelmet szükséges fordítani az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítására. Ennek érdekében indokolt az inkluzív szemlélet erősítése, a közösségi programok akadálymentesítése, valamint a gyógypedagógiai és fejlesztő szakemberek fokozott bevonása annak érdekében, hogy a felzárkóztatást szolgáló programok minden érintett gyermek számára ténylegesen elérhetők legyenek.

A mélyszegénységben élő családok esetében a fejlesztéseknek kiemelten kell kezelniük a helyben elérhető szolgáltatások bővítését. A kisebb településeken indokolt a közösségi programok, mentorálási lehetőségek és tanulást támogató szolgáltatások fejlesztése, valamint a család- és gyermekjóléti szolgálatok, az oktatási intézmények és a civil szervezetek együttműködésének erősítése. Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermekek és fiatalok ne kizárólag a járásközpontokban férjenek hozzá a fejlődésüket támogató programokhoz.

A roma gyermekek és fiatal felnőttek felzárkóztatásában meghatározó szerepe van a helyi partnerségeknek. A roma nemzetiségi önkormányzatok, a civil szervezetek, az oktatási intézmények és a gyermekjóléti szolgálatok együttműködésére épülő programok elősegíthetik a célcsoport hatékonyabb elérését, a tehetséggondozás, a sport- és kulturális részvétel, valamint a tanulmányi előrehaladást támogató szolgáltatások bővítését. A közösségi mentorálás és a

személyes kapcsolatokra építő megközelítés növelheti a programokba történő bekapcsolódás esélyét és hosszú távú eredményességét.

A tanyás térségekben élő gyermekek és fiatalok esetében a hozzáférés javításának alapvető feltétele a szolgáltatások helybe vitele. A mobil vagy kihelyezett fejlesztő programok, a tanyagondnoki szolgálatok bevonása, valamint a rendszeresen működő közösségi foglalkozások csökkenthetik a közlekedési nehézségekből és a földrajzi távolságokból fakadó hátrányokat, ezáltal javítva a felzárkóztatást segítő szolgáltatások elérhetőségét.

A fejlesztések megvalósítása során célszerű építeni a megyében már működő eredményes kezdeményezésekre. Jó gyakorlatként emelhető ki a Biztos Kezdet Gyermekházak működése, amely a korai intervenció és a szülőtámogatás területén nyújt hatékony segítséget a hátrányos helyzetű családok számára. Szintén követendő példát jelent a Bácsalmáson működő önkormányzati és roma nemzetiségi önkormányzati együttműködés, amely ingyenes nyári táborokkal, szociális alapú üdültetéssel és célzott gyermekprogramokkal segíti a rászoruló gyermekeket. Emellett a megye civil szervezetei jelentős szerepet töltenek be a tehetséggondozás, a sport- és kulturális részvétel támogatása, valamint a tanulmányi előrehaladást segítő programok megvalósításában. E bevált gyakorlatok szélesebb körű adaptálása és a helyi együttműködések további erősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a felzárkózást támogató szolgáltatások a megye egész területén egyenletesebben, fenntartható módon és a leginkább rászoruló gyermekek, valamint fiatal felnőttek számára is hozzáférhetővé váljanak. Továbbá indokolt olyan élményalapú, nem formális tanulási lehetőségek bővítése is, amelyek a kulturális és művészeti eszközök alkalmazásával támogatják a gyermekek nyelvi, kommunikációs, szociális és érzelmi kompetenciáinak fejlődését. A közösségi élményre épülő kulturális programok hozzájárulnak a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi integrációjához, a kulturális javakhoz való egyenlőbb hozzáférés biztosításához, valamint a közösségi részvétel és az egész életen át tartó tanulás iránti nyitottság megerősítéséhez.

Az élményalapú nem formális tanulási lehetőségek mellett érdemes a hátrányos helyzetű gyermekek társadalmi felzárkózásának támogatása érdekében olyan élményalapú kulturális és művészeti programok elérhetőségének bővítése is, amelyek fejlesztik a kreativitást, az önkifejezést, valamint a vizuális és kulturális kompetenciákat. A közösségi művészeti élmények hozzájárulnak az önbizalom erősítéséhez, a közösségi kapcsolatok fejlődéséhez és a kulturális javakhoz való egyenlőbb hozzáférés biztosításához.

5.2. Sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások

5.2.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

5.2.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A sajátos nevelési igényű, valamint pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások megyei helyzetképe alapján megállapítható, hogy Bács-Kiskun megyében az ellátórendszer alapvetően működik, ugyanakkor a szolgáltatások területi hozzáférhetősége erősen egyenetlen. A járási adatok alapján a teljes körű pedagógiai szakszolgálati ellátások döntően a járásközpontokhoz kapcsolódnak, míg a kisebb településeken az ellátások jellemzően csak részben érhetők el helyben. A települési mintázat alapján az integrált nevelés-oktatás több településen biztosított, azonban a komplex fejlesztő, diagnosztikai és pszichológiai szolgáltatások gyakran kizárólag a járásszékhelyeken állnak rendelkezésre.

A szolgáltatási struktúra egyik legfontosabb sajátossága a központosítottság. A teljes körű ellátási háttér – különösen a szakértői bizottsági vizsgálatok, a gyógypedagógiai fejlesztések, a pszichológiai ellátások és a korai fejlesztés – elsősorban a nagyobb városi központokban koncentrálódik. A kisebb települések jelentős részében csak részleges helyi hozzáférés biztosított, amely jellemzően az integrált óvodai vagy iskolai nevelésre korlátozódik, miközben a speciális fejlesztésekhez és vizsgálatokhoz a családoknak más településre kell utazniuk.

A járási adatok alapján különösen a kisebb településszerkezetű, perifériku sabb térségekben jelennek meg jelentősebb hozzáférési nehézségek. A Bácsalmási, a Jánoshalmai, a Kiskunmajsai és részben a Kunszentmiklósi járás esetében a települések többségében csak részleges vagy nem helyben elérhető szolgáltatások azonosíthatók. A járásközpontokon kívüli településeken a szakszolgálati jelenlét sok esetben időszakos, kihelyezett vagy korlátozott kapacitású formában működik. Ez különösen a rendszeres fejlesztést igénylő gyermekek esetében jelent problémát, mivel a folyamatos hozzáférés és a fejlesztések rendszeressége nehezebben biztosítható.

A megyei helyzetképet tovább árnyalja a szakemberkapacitások korlátozottsága. A gyógypedagógusok, pszichológusok és fejlesztő szakemberek rendelkezésre állása területileg egyenetlen, ami több térségben hosszabb várakozási időket, illetve korlátozott helyi jelenlétet eredményezhet. A pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében különösen fontos lenne a korai felismerés és a gyors fejlesztési beavatkozás, azonban a szakemberhiány és a területi koncentráció miatt az ellátásokhoz való hozzáférés nem minden esetben biztosítható azonos színvonalon.

A szolgáltatási hiányosságok között fontos tényezőként jelenik meg az is, hogy a kisebb települések intézményei sok esetben korlátozott fejlesztő infrastruktúrával rendelkeznek. Bár az integrált nevelés-oktatás jogszabályi kötelezettségként biztosított, a speciális fejlesztésekhez szükséges tárgyi és humán erőforrások nem minden esetben állnak helyben rendelkezésre. Emiatt az ellátási út több esetben a járásközpontok irányába terelődik, ami a családokra jelentős többletterhet ró.

Bács-Kiskun megyében a sajátos nevelési igényű és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek ellátórendszere alapvetően működőképes, ugyanakkor a szolgáltatások területi koncentrációja, a részleges helyi hozzáférés magas aránya, valamint a szakemberkapacitások korlátozottsága miatt a települések között jelentős hozzáférési különbségek figyelhetők meg.

5.2.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A sajátos nevelési igényű és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek esetében a hátrányos helyzetű családok számára a szolgáltatásokhoz való hozzáférést számos társadalmi és területi tényező nehezíti. A problémák különösen erősen jelennek meg a mélyszegénységgel érintett, perifériku s vagy tanyás településszerkezetű térségekben, ahol a szolgáltatások földrajzi távolsága és a közlekedési nehézségek a mindennapi hozzáférést is korlátozzák.

A kisebb településeken élő családok esetében jelentős akadályt jelent, hogy a komplex pedagógiai szakszolgálati ellátások jellemzően nem helyben érhetők el. A rendszeres fejlesztésekhez, vizsgálatokhoz vagy pszichológiai ellátásokhoz történő utazás idő- és költségigényes, ami különösen az alacsony jövedelmű családok számára jelent nehézséget. A közlekedési kapcsolatok korlátozottsága, a ritka tömegközlekedés, valamint a tanyás településszerkezet miatt több esetben a szolgáltatások tényleges elérhetősége lényegesen rosszabb, mint amit a formális ellátási jelenlét mutat.

A hátrányos helyzetű családok esetében problémát jelenthet az információhiány is. Több esetben a szülők későn jutnak el a szakértői vizsgálatig vagy a fejlesztő szolgáltatásokig, mivel nem rendelkeznek megfelelő információval az ellátási lehetőségekről, az igénybevétel módjáról vagy a fejlesztések jelentőségéről. A pszichés fejlődési zavarok és tanulási nehézségek korai felismerését ez különösen nehezíti, ami hosszabb távon a gyermekek oktatási és társadalmi esélyeit is ronthatja.

A roma családok esetében az ellátásokhoz való hozzáférést több esetben egyszerre befolyásolják szociális, mobilitási és intézményi tényezők. A szolgáltatások területi koncentrációja mellett problémát jelenthet a bizalmatlanság, a korábbi negatív intézményi tapasztalatok, valamint az a tény is, hogy a családok egy része nehezebben kapcsolódik be a fejlesztési folyamatokba. A tartósan hátrányos helyzetű térségekben ezért különösen fontos lenne a korai jelzőrendszerek, a családsegítő szolgálatok és az oktatási intézmények együttműködésének erősítése.

A tanyás térségekben élő gyermekek esetében a földrajzi elszigeteltség önálló akadályozó tényezőként jelenik meg. Több esetben már az intézmények napi elérése is nehézséget okoz, így a rendszeres fejlesztésekre történő eljutás további terhet jelent a családok számára. A fejlesztések folyamatossága emiatt sérülhet, ami különösen az SNI és pszichés fejlődési zavarral érintett gyermekek esetében kedvezőtlen, hiszen ezeknél a gyermekeknél a rendszeres, hosszú távon fenntartott fejlesztés kiemelt jelentőségű.

A hátrányos helyzetű gyermekek és családjaik esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést nem kizárólag az ellátások formális megléte, hanem a területi elérhetőség, a közlekedési adottságok, az információhoz jutás, a családok szociális helyzete, valamint a helyi intézményi kapacitások együttese határozza meg. A megyei helyzetkép alapján ezért a tényleges hozzáférés javítása elsősorban a helyben vagy kihelyezett formában biztosított szolgáltatások erősítésével, valamint a periférikus térségek elérhetőségi problémáinak mérséklésével lenne támogatható.

5.2.2. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások, ellátások hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatásban, ellátásban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A komplex gyógypedagógiai, pszichológiai és fejlesztő szolgáltatások nem minden településen érhetők el helyben	A szolgáltatások elsősorban járásközpontokban koncentrálódnak, a kisebb településeken csak részben vagy időszakosan biztosítottak	a) Kihelyezett szakszolgálati ellátások bővítése. b) Mobil fejlesztő szolgáltatások támogatása. c) Helyi fejlesztő napok és rendszeres szakember-jelenlét biztosítása.	2035	Pedagógiai Szakszolgálat, fenntartók, gyógypedagógusok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, Pedagógiai Szakszolgálat	nem
2.	A diagnosztikai és fejlesztő ellátásokhoz való	Szakemberhiány, növekvő ellátási igények, hosszú várólisták	a) Szakemberkapacitások fejlesztése.	2035	Pedagógiai Szakszolgálat, felsőoktatási intézmények	Pedagógiai Szakszolgálat	nem

	hozzáférés időigényes		b) Módszertani és szakmai együttműködések erősítése. c) Kihelyezett szakértői vizsgálatok rendszeres szervezése.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A rendszeres fejlesztésekben való részvétel nem minden esetben biztosított	Utazási költségek, alacsony jövedelmi helyzet, korlátozott mobilitás	a) A szolgáltatások területi lefedettségének javítása. b) Mentorálási és családkísérési elemek beépítése. c) Közösségi helyszíneken megvalósuló fejlesztő alkalmak szervezése.	2035	Családsegítő szolgálatok, szakszolgálatok, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	A fejlesztési szükségletek felismerése és az ellátásba kerülés sok esetben késedelmes	Információhiány, alacsony szülői tudatosság, gyenge intézményi kapcsolatok	a) Korai felismerést támogató programok indítása. b) Szülői mentorálás kialakítása. c) Védőnői, óvodai és családsegítő együttműködések erősítése.	2035	Védőnői hálózat, bölcsődék, óvodák	Pedagógiai Szakszolgálat	nem
ROMÁK							

1.	Az érintett gyermekek fejlesztő ellátásokba történő bevonása nem minden esetben történik meg időben	Információhiány, szociális problémák halmozódása, a szolgáltatások korlátozott ismertsége	a) Roma közösségek bevonásával működő tájékoztató rendszer kialakítása. b) Közösségi mentorok alkalmazása. c) Helyi szülői fórumok és érzékenyítő programok szervezése.	2035	Roma nemzetiségi önkormányzatok, családsegítők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
2.	A korai diagnózishoz és fejlesztéshez való hozzáférés egyes településeken késedelmes	A családok és intézmények közötti együttműködés hiányosságai	a) Korai jelzőrendszer fejlesztése. b) Intézményközi együttműködések támogatása. c) Rendszeres családi tájékoztatás és kapcsolatépítés.	2035	Védőnők, családsegítők, szakszolgálatok	Pedagógiai Szakszolgálat	nem
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A fejlesztő szolgáltatások fizikai elérhetősége nehézkes	Nagy távolságok, külterületi lakóhelyek, korlátozott közlekedési lehetőségek	a) Mobil fejlesztő szolgáltatások működtetése. b) Kihelyezett fejlesztő pontok támogatása. c) Rendszeres járási szintű kitelepülések szervezése.	2035	Pedagógiai Szakszolgálat, önkormányzatok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

2.	A rendszeres fejlesztések folyamatossága nehezen biztosítható	Jelentős utazási terhek, a szolgáltatások távolsága	a) A fejlesztések területi összehangolásának javítása. b) Több szolgáltatás egy helyszínen történő elérésének támogatása. c) Komplex fejlesztő napok szervezése külterületi térségekben.	2035	Pedagógiai Szakszolgálat, intézmények, önkormányzatok	Pedagógiai Szakszolgálat	nem

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása érdekében a beavatkozások tervezése során kiemelt figyelmet szükséges fordítani azokra a hátrányos helyzetű célcsoportokra, amelyek esetében a szolgáltatások igénybevételét nem kizárólag az ellátások területi elérhetősége, hanem a családok társadalmi, gazdasági és földrajzi helyzete is jelentősen befolyásolja. A megyei helyzetkép alapján a fogyatékkal élő gyermekek, a mélyszegénységben élő családok gyermekei, a roma gyermekek, valamint a tanyás térségekben élő gyermekek esetében egyszerre jelennek meg a hozzáférést akadályozó tényezők, amelyek komplex, több szinten megvalósuló beavatkozásokat tesznek szükségessé.

A fogyatékkal élő, illetve sajátos nevelési igényű gyermekek esetében a legjelentősebb problémát a fejlesztő, diagnosztikai és pszichológiai szolgáltatások területi koncentrációja jelenti. A teljes körű ellátások elsősorban a járásközpontokban érhetők el, miközben a kisebb településeken élő családok számára a rendszeres fejlesztések igénybevétele jelentős utazási és szervezési terhet jelent. A helyzetet tovább nehezíti a gyógypedagógusok, pszichológusok és egyéb fejlesztő szakemberek hiánya, amely több térségben hosszabb várakozási időket eredményez. A hozzáférés javítása érdekében indokolt a kihelyezett szakszolgálati ellátások bővítése, a mobil fejlesztő szolgáltatások működtetése, valamint a helyi intézményekben megvalósuló rendszeres fejlesztő alkalmak támogatása. A szakemberhiány mérséklése érdekében szükséges a szakmai együttműködések erősítése, a módszertani hálózatok fejlesztése és a rendelkezésre álló kapacitások hatékonyabb térségi összehangolása.

A mélyszegénységben élő családok esetében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést elsősorban a korlátozott anyagi erőforrások és a mobilitási problémák akadályozzák. A rendszeres fejlesztésekhez kapcsolódó utazási költségek, az időráfordítás, valamint a családok sok esetben összetett szociális problémái jelentősen csökkentik annak esélyét, hogy a gyermekek folyamatosan részt vegyenek a szükséges ellátásokban. További problémát jelent, hogy a fejlesztési szükségletek felismerése és az ellátásba kerülés gyakran késedelmesen történik meg, amelynek hátterében információhiány és a szolgáltatásokkal kapcsolatos alacsony szintű tájékozottság áll. A helyzet javítása érdekében szükséges a korai felismerést támogató programok erősítése, a szülői mentorálás és családkísérés fejlesztése, valamint a bölcsődék, óvodák, védőnői szolgálatok és családsegítő szervezetek közötti együttműködés további erősítése.

A roma gyermekek esetében a hozzáférési akadályok jelentős része szintén a korai felismeréshez és az ellátórendszerbe történő bekapcsolódáshoz kapcsolódik. A hátrányos szociális helyzet, az információhiány, valamint a szolgáltatások működésével kapcsolatos korlátozott ismeretek miatt több esetben később történik meg a fejlesztési szükségletek felismerése és a megfelelő ellátásba történő bevonás. A beavatkozások tervezése során ezért különösen fontos a roma közösségek és helyi közösségi szereplők bevonása, a célzott tájékoztatási és érzékenyítő programok megvalósítása, valamint a családokkal való közvetlen kapcsolattartást segítő mentorálási formák alkalmazása. A korai jelzőrendszerek fejlesztése és az intézményközi együttműködések erősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a fejlesztési szükségletek minél korábban felismerésre kerüljenek, és a gyermekek időben hozzájussanak a szükséges szolgáltatásokhoz.

A tanyás térségekben élő gyermekek esetében a földrajzi elszigeteltség jelenti a legjelentősebb akadályt. A nagy távolságok és a korlátozott közlekedési lehetőségek miatt a fejlesztő szolgáltatások rendszeres igénybevétele számos család számára nehézséget okoz. A fejlesztések folyamatosságának biztosítása érdekében szükséges a kihelyezett és mobil szolgáltatási formák további fejlesztése, valamint olyan komplex fejlesztő napok szervezése, amelyek során több szolgáltatás egy helyszínen és egy időben válik elérhetővé az érintett családok számára. A települési és járási szintű együttműködések erősítése szintén hozzájárulhat a szolgáltatások jobb területi lefedettségéhez.

A tématerületen országosan is több olyan jó gyakorlat azonosítható, amely a megyei fejlesztések során hasznosítható. Számos térségben eredményesen működnek az utazó gyógypedagógiai szolgáltatások, amelyek lehetővé teszik a kisebb településeken élő gyermekek helyben történő fejlesztését. Ugyancsak kedvező tapasztalatok kapcsolódnak a korai intervenciós programokhoz, amelyek a védőnői hálózat, a

bölcsődék, az óvodák és a pedagógiai szakszolgálatok együttműködésére épülnek. Több megyében sikeresen működnek olyan szülői támogató és mentorprogramok is, amelyek elősegítik a családok tájékozottságának növelését, valamint támogatják a gyermekek fejlesztő ellátásokba történő bekapcsolódását és bennmaradását.

A sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása elsősorban a területi egyenlőtlenségek mérséklését, a korai felismerés támogatását, a családok tájékozottságának növelését, valamint a szolgáltatások helybe vitelét célzó beavatkozások révén érhető el. A fejlesztések eredményességének alapfeltétele az intézmények közötti együttműködések erősítése, valamint a helyi szükségletekhez igazodó, rugalmas szolgáltatási formák kialakítása.

5.3. Ifjúságot célzó tevékenységek

5.3.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

5.3.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A járási adatok alapján Bács-Kiskun megyében az ifjúságot célzó tevékenységek elérhetősége összességében kedvezőbb képet mutat, mint több más felzárkózási terület esetében, ugyanakkor jelentős területi különbségek figyelhetők meg a szolgáltatások tartalma és mélysége tekintetében. A közösségi részvételt, a szabadidő hasznos eltöltését, valamint a fiatalok közösségi bevonását támogató programok számos településen jelen vannak, azonban a hosszabb távú életpálya-építést, a foglalkoztathatóságot, a vállalkozói kompetenciák fejlesztését és a tehetséggondozást támogató szolgáltatások több térségben hiányosan vagy egyáltalán nem érhetők el.

A járási mintázatok alapján a programkínálat erősen koncentrálódik a járásközpontokra és a nagyobb településekre. A kisebb települések fiataljai számos esetben csak utazással vagy alkalmi intézményi együttműködések révén tudnak bekapcsolódni a különböző ifjúsági programokba. A perifériikusabb térségekben az ifjúsági tevékenységek gyakran rendezvény- vagy projektjelleggel jelennek meg, és kevésbé épülnek be a települések folyamatosan működő szolgáltatási struktúrájába. Ennek következtében a fiatalok számára rendelkezésre álló lehetőségek sok esetben eseti jellegűek, és nem biztosítanak hosszabb távú fejlődési vagy előrelépési lehetőséget.

A megye egyik legjelentősebb szolgáltatási hiányossága a foglalkoztathatóságot, a pályaorientációt és a vállalkozói készségek fejlesztését célzó programok korlátozott jelenléte. Bár a közösségi és szabadidős programok sok településen elérhetők, a fiatalok munkaerőpiaci felkészítését, vállalkozóvá válását vagy tudatos életpálya-tervezését támogató kezdeményezések több járásban hiányterületként jelennek meg. Ez azt eredményezi, hogy a közösségi aktivitás és a későbbi munkaerőpiaci érvényesülés között gyakran nem épül ki olyan támogató szolgáltatási út, amely segítené a fiatalokat a megszerzett tapasztalatok és készségek hasznosításában.

A szolgáltatások elérését nehezíti az is, hogy a fiatalok megszólítása egyre nagyobb kihívást jelent, különösen a 12–18 éves korosztály esetében. A középiskolai tanulmányok megkezdésével sok fiatal más településre kerül, ami gyengíti a helyi közösségekhez való kötődést és csökkenti a települési programokban való részvételüket. A helyi közösségi életből való fokozatos távolodás miatt több településen nehézséget jelent a stabil ifjúsági közösségek fenntartása és a fiatalok hosszabb távú bevonása.

A programok működését több esetben kapacitáshiány is korlátozza. A kisebb településeken az ifjúsági kezdeményezések gyakran néhány kulcsszereplő – pedagógus, közművelődési szakember, civil szervezeti vezető vagy önkormányzati munkatárs – elkötelezettségén alapulnak. Ez sérülékennyé teszi a rendszert, mivel egy-egy meghatározó szereplő kiesése esetén a programok fenntarthatósága is veszélybe kerülhet.

5.3.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A feltárt problémák fokozottan érintik a hátrányos helyzetű fiatalokat, különösen a mélyszegénységben élőket, a roma fiatalokat, a tanyás térségekben élőket, valamint azokat, akik korlátozott családi vagy közösségi támogatással rendelkeznek. Esetükben a más településen elérhető szolgáltatások gyakran csak elméleti lehetőséget jelentenek, mivel az utazási költségek, a közlekedési nehézségek és az információhiány jelentős akadályt képeznek a részvételben.

A hátrányos helyzetű fiatalok számára különösen fontosak lennének azok a programok, amelyek a kompetenciafejlesztést, a pályaorientációt, a továbbtanulást, a munkaerőpiaci felkészítést vagy a tehetséggondozást támogatják. A járási adatok ugyanakkor azt mutatják, hogy éppen ezek a szolgáltatások érhetők el a legkorlátozottabban több térségben. Ennek következtében a társadalmi különbségek újratermelődésének kockázata növekszik, miközben csökken a hátrányos helyzetű fiatalok továbbtanulási, foglalkoztatási és közösségi részvételi esélye.

A tanyás térségekben élő fiatalok esetében a földrajzi távolság és a korlátozott közlekedési lehetőségek további akadályokat jelentenek. Sok esetben a járásközpontokban működő programok sem érhetők el rendszeresen számukra, ami korlátozza a közösségi, kulturális vagy kompetenciafejlesztő szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A roma és mélyszegénységben élő fiatalok esetében emellett az információhiány, a gyengébb intézményi kapcsolatok és az alacsonyabb részvételi aktivitás is hozzájárulhat ahhoz, hogy kevésbé tudnak bekapcsolódni a rendelkezésre álló lehetőségekbe.

Bács-Kiskun megyében az ifjúságot célzó tevékenységek alapvető közösségi és szabadidős elemei több térségben rendelkezésre állnak, ugyanakkor a fiatalok hosszú távú társadalmi és munkaerőpiaci érvényesülését támogató szolgáltatások területi lefedettsége egyenetlen. A szolgáltatási különbségek különösen a kisebb településeken és a hátrányos helyzetű fiatalok körében jelentenek hozzáférési akadályt, ami indokolttá teszi a területi egyenlőtlenségek mérséklését és a fiatalok életpályáját támogató szolgáltatások fejlesztését.

5.3.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

Az ifjúságot célzó tevékenységek LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az ifjúságot célzó tevékenységekben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A fiatalok foglalkoztathatóságát, pályaorientációját és vállalkozói kompetenciáit fejlesztő programok több járásban hiányosak vagy nem érhetők el.	Korlátozott programkínálat, alacsony szakmai kapacitás, a közösségi programok és a munkaerőpiaci felkészítés közötti kapcsolódás hiánya.	a) Megyei ifjúsági foglalkoztathatósági és pályaorientációs programcsomag kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében kompetenciafejlesztő, pályaorientációs és vállalkozói készségeket fejlesztő programok szervezése.	2035	foglalkoztatási szervezetek, kamarák, oktatási intézmények, vállalkozások	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, projektmegvalósító szervezet	nem

			c) Helyi vállalkozások, intézmények és fiatalok együttműködésére épülő programok megvalósítása.				
2.	A közösségi programok és az életpályát támogató szolgáltatások között több térségben hiányzik a folyamatosság.	A programok jelentős része alkalmi vagy rendezvényjellegű, nem épül egymásra.	a) Egységes megyei ifjúsági fejlesztési modell kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében közösségi részvételre épülő kompetenciafejlesztő programok indítása. c) Helyi ifjúsági közösségek hosszú távú működésének támogatása.	2035	ifjúsági szakemberek, civil szervezetek, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
3.	A 12–18 éves korosztály elérése és helyi közösségekben való megtartása több településen nehézséget jelent.	A fiatalok középiskolai tanulmányaikat más településen folytatják, gyengül a helyi kötődésük.	a) Ifjúsági közösségfejlesztési programok támogatása megyei szinten. b) A kiemelt projekt keretében korosztály-	2035	pedagógusok, ifjúsági referensek, civil szervezetek	helyi önkormányzatok, projektmegvalósító szervezet	nem

			specifikus közösségi és mentorprogramok szervezése. c) Ifjúsági klubok, közösségi terek és kortárs közösségek működésének támogatása.				
4.	A szolgáltatások területi elérhetősége egyenetlen, a programok elsősorban a járásközpontokban koncentrálódnak.	A kisebb településeken korlátozott szakmai és intézményi kapacitások állnak rendelkezésre.	a) Térségi ifjúsági szolgáltatási hálózat kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében járási szintű ifjúsági programok és kihelyezett szolgáltatások működtetése. c) Települések közötti együttműködésre épülő programok szervezése.	2035	önkormányzatok, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
5.	A tehetséggondozó, kulturális és tudományos programok több térségben	Hiányoznak a rendszeres szakmai műhelyek és a helyi	a) Megyei tehetséggondozási együttműködés kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében	2035	oktatási intézmények, kulturális szervezetek, szakmai műhelyek	projektmegvalósító szervezet	igen

	korlátozottan érhetők el.	tehetségfejlesztési kapacitások.	tehetségfejlesztő programok és műhelyek támogatása. c) Helyi kulturális, tudományos és alkotó közösségek fejlesztése.				
6.	Az ifjúsági programok működtetése több településen néhány kulcsszereplőre épül, ami sérülékennyé teszi a szolgáltatásokat.	Korlátozott humánerőforrás, civil és intézményi kapacitáshiány.	a) Ifjúsági szakemberek és önkéntesek képzésének támogatása. b) A kiemelt projekt keretében helyi mentorok és közösségszervezők felkészítése. c) Települési szinten ifjúsági önkéntes és közösségszervező hálózatok kialakítása.	2035	civil szervezetek, ifjúsági szakemberek, önkormányzatok	helyi önkormányzatok	nem

Az ifjúságot célzó tevékenységekhez való hozzáférés javítása érdekében a fejlesztéseknek elsősorban azokat a területeket szükséges erősíteniük, ahol a járási adatok alapján a legjelentősebb szolgáltatási hiányok azonosíthatók. A megyei helyzetkép alapján a legnagyobb kihívást nem a közösségi programok teljes hiánya jelenti, hanem az, hogy a fiatalok számára elérhető szolgáltatások sok esetben nem alkotnak egymásra épülő, hosszabb távon is működő fejlesztési utat. Bár számos településen rendelkezésre állnak közösségi, kulturális, sport- vagy szabadidős programok, ezek gyakran nem kapcsolódnak olyan tevékenységekhez, amelyek a fiatalok kompetenciafejlesztését, pályaorientációját vagy későbbi munkaerőpiaci érvényesülését támogatnák.

A fejlesztések egyik legfontosabb iránya ezért a foglalkoztathatóságot, pályaorientációt és vállalkozói kompetenciákat erősítő programok bővítése. Indokolt olyan megyei szintű programstruktúrák kialakítása, amelyek a fiatalokat már középiskolás korban felkészítik a munka világára, bemutatják a helyi gazdasági lehetőségeket, valamint támogatják az önálló életpálya-tervezést. A tudatos életpálya-tervezés támogatása érdekében indokolt olyan tapasztalatszerzésre épülő lehetőségek biztosítása is, amelyek közvetlen betekintést nyújtanak a különböző szakmák, hivatások és munkahelyi környezetek működésébe. A személyes élményen alapuló pályaorientáció elősegíti a megalapozott továbbtanulási döntések meghozatalát, csökkenti a pályaválasztási bizonytalanságot, valamint erősíti a fiatalok munkaerőpiaci felkészültségét. A helyi vállalkozások, gazdasági szereplők, kamarák és oktatási intézmények bevonásával megvalósuló pályaorientációs programok, szakmabemutatók, gyakorlati tapasztalatszerzési lehetőségek és vállalkozói kompetenciafejlesztő kezdeményezések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatalok tudatosabban készüljenek a munkaerőpiaci belépésre.

A fejlesztéseknek, programoknak horizontális célként a fiatalok társadalmi aktivitásának növelését is érdemes megjeleníteni, ennek érdekében indokolt olyan közösségi részvételre épülő programok támogatása, amelyek fejlesztik az együttműködési készségeket, a felelősségvállalást, a kezdeményezőkészséget és az aktív állampolgári szemléletet. A közösségi tapasztalatszerzésre építő tevékenységek hozzájárulnak ahhoz, hogy a fiatalok tudatosabban kapcsolódjanak be településük közösségi életébe, erősödjön társadalmi szerepvállalásuk és helyi kötődésük. Ugyanezen célokhoz kapcsolódóan a fiatalok helyi közösségekhez való kötődésének erősítése érdekében szükséges olyan együttműködési lehetőségek bővítése is, amelyek elősegítik a civil szervezetek, önkéntes közösségek és a fiatal korosztály közötti közvetlen kapcsolatok kialakulását. Az aktív közösségi részvétel ösztönzése hozzájárul a társadalmi felelősségvállalás erősítéséhez, a helyi kezdeményezésekbe történő bekapcsolódáshoz és a közösségi szerepvállalás hosszú távú megerősödéséhez.

A szolgáltatási hiányok mérséklése érdekében szükséges a közösségi programok és az életpályát támogató szolgáltatások közötti kapcsolat megerősítése is. A jelenlegi helyzetben több településen rendelkezésre állnak olyan belépési pontok, mint a sportprogramok, közösségi rendezvények, táborok vagy az önkéntes tevékenységek, ugyanakkor ezek gyakran nem vezetnek tovább rendszeres kompetenciafejlesztési vagy pályaorientációs lehetőségek felé. A fejlesztések során ezért célszerű olyan egymásra épülő programrendszerek kialakítása, amelyek a közösségi részvételt fokozatosan kapcsolják össze a készségfejlesztéssel, a tehetséggondozással és a munkaerőpiaci felkészítéssel.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani a 12–18 éves korosztály megszólítására és helyi közösségekben történő megtartására. A járási tapasztalatok alapján ez a korcsoport különösen veszélyeztetett abból a szempontból, hogy a középiskolai tanulmányok megkezdésével egyre lazábbá válik kapcsolata a helyi közösségekkel. Ennek kezelésére indokolt olyan ifjúsági közösségek, klubok és szerveződési formák támogatása, amelyek a fiatalok számára nemcsak programokat kínálnak, hanem aktív szerepvállalási lehetőséget is biztosítanak. Az ifjúsági önkormányzatokhoz, diákkezdeményezésekhez vagy kortárs közösségekhez kapcsolódó modellek hozzájárulhatnak a fiatalok helyi kötődésének erősítéséhez, különösen akkor, ha működésüket megfelelő szakmai mentorálás támogatja.

A területi egyenlőtlenségek csökkentése szintén fontos fejlesztési feladat. A járásközpontokban koncentrálódó programkínálat mellett szükség van olyan térségi szemléletű szolgáltatásszervezésre, amely

a kisebb településeken élő fiatalok számára is biztosítja a hozzáférést. Ennek érdekében indokolt a kihelyezett programok, járási szintű együttműködések, valamint a települések közötti partnerségek erősítése. A rendszeresen megjelenő térségi programok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatalok lakóhelyüktől függetlenül hozzáférjenek a számukra releváns fejlesztési lehetőségekhez.

A tehetséggondozás területén a fejlesztéseknek elsősorban a rendszeres és hosszú távon működő programok kialakítására kell irányulniuk. A kulturális, tudományos, művészeti vagy innovációs területeken tehetséget mutató fiatalok számára olyan helyi és térségi műhelyek, mentorprogramok és közösségek kialakítása indokolt, amelyek lehetőséget biztosítanak képességeik kibontakoztatására. A tehetséggondozási programok hozzájárulhatnak a fiatalok helyben tartásához, valamint erősíthetik a települések közösségi és kulturális életét is.

A fejlesztések sikerének egyik alapfeltétele a helyi humán kapacitások megerősítése. Számos településen az ifjúsági programok működése néhány elkötelezett szakemberre, pedagógusra vagy civil szervezeti szereplőre épül, ami hosszú távon sérülékennyé teszi a rendszert. Ennek kezelésére indokolt az ifjúsági szakemberek, közösségszervezők és önkéntesek képzése, valamint a helyi együttműködések ösztönzése. A megfelelő szakmai háttérrel működő ifjúsági közösségek és programok hosszabb távon képesek biztosítani a fiatalok aktív közösségi részvételét, kompetenciafejlesztését és társadalmi integrációját.

Az ifjúságot célzó tevékenységek fejlesztésének fő célja egy olyan egymásra épülő szolgáltatási rendszer kialakítása, amely a közösségi részvételtől a kompetenciafejlesztésen át egészen a pályaorientációig és a munkaerőpiaci felkészítésig támogatja a fiatalokat. A területi különbségek mérséklése, a helyi közösségek megerősítése és a fiatalok aktív bevonása egyaránt hozzájárulhat ahhoz, hogy a megye ifjúsági szolgáltatásai hosszú távon is fenntartható és eredményes módon működjenek.

5.3.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

Az ifjúságot célzó tevékenységek hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok az ifjúságot célzó tevékenységekben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
NŐK							
1.	A lányok részvétele az életpályát támogató, foglalkoztathatósági és vállalkozói kompetenciákat fejlesztő programokban több térségben alacsony.	Hagyományos szerepelvárások, korlátozott pályaorientációs lehetőségek, önbizalomhiány.	a) Megyei szintű pályaorientációs és életpálya-tervezési programok indítása lányok számára. b) A kiemelt projekt keretében mentorálás, női példaképekre	2035	oktatási intézmények, ifjúsági szakemberek, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, projektmegvalósító szervezet	nem

			épülő programok szervezése. c) Helyi közösségi és kompetenciafejlesztő programok megvalósítása.				
2.	A közösségi aktivitásból az életpálya-támogató programok felé történő továbblépés több esetben hiányzik.	Kevés célzott fejlesztési lehetőség, alacsony motiváció, korlátozott információk.	a) Megyei női ifjúsági fejlesztési program kialakítása. b) Kompetencia- és önismereti fejlesztések beépítése a kiemelt projektbe. c) Helyi mentorprogramok és közösségi műhelyek szervezése.	2035	pedagógusok, mentorok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A fogyatékossággal élő fiatalok számára korlátozott a hozzáférés a közösségi és ifjúsági programokhoz.	Fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés hiányosságai, speciális	a) Akadálymentes ifjúsági szolgáltatási rendszer kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében	2035	gyógypedagógusok, fogyatékosságügyi szervezetek, intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

		támogatások hiánya.	akadálymentes programok és támogató szolgáltatások biztosítása. c) Helyi programok akadálymentesítése és inkluzív szervezése.				
2.	A fogyatékossággal élő fiatalok kompetenciafejlesztési és tehetséggondozási lehetőségei korlátozottak.	Speciális szakemberek hiánya, alacsony programkínálat.	a) Speciális tehetséggondozó és készségfejlesztő programok támogatása. b) A kiemelt projektben egyéni fejlesztési lehetőségek biztosítása. c) Helyi szinten inkluzív ifjúsági közösségek kialakítása.	2035	gyógypedagógusok, pedagógiai szakszolgálatok	projektmegvalósító szervezet	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A foglalkoztathatóságot és továbbtanulást támogató	Alacsony iskolai teljesítmény, információhiány,	a) Komplex felzárkóztató és pályaorientációs	2035	pedagógusok, mentorok,	helyi önkormányzatok	nem

	szolgáltatások elérése korlátozott.	családi háttérből eredő hátrányok.	programok indítása. b) Egyéni mentorálás és készségfejlesztés biztosítása. c) Helyi tanulástámogató és közösségi programok működtetése.		szociális szakemberek		
2.	A mélyszegénységben élő fiatalok részvétele az ifjúsági programokban alacsony.	Anyagi nehézségek, utazási költségek, eszközhiány.	a) Megyei szintű hozzáférést támogató rendszer kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében részvételi és utazási támogatások biztosítása. c) Ingyenes helyi programok és mentorálás szervezése.	2035	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem
ROMÁK							
1.	A roma fiatalok részvétele a kompetencia- és	Bizalomhiány, információhiány, gyenge	a) Roma fiatalokat célzó megyei ifjúsági	2035	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

	életpályafejlesztő programokban több térségben alacsony.	intézményi kapcsolatok.	programok kialakítása. b) Roma mentorok bevonása a kiemelt projektbe. c) Közösségi alapú helyi programok szervezése.				
2.	A roma fiatalok számára kevés a hosszú távú kompetencia- és tehetségfejlesztő program.	Projektjellegű működés, korlátozott fenntarthatóság.	a) Fenntartható tehetséggondozó programstruktúra kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében mentorálási és életpálya-támogatási rendszer működtetése. c) Helyi közösségi és tanulást támogató programok fejlesztése.	2035	oktatási intézmények, roma civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	igen
TANYÁN ÉLŐK							

1.	A tanyán élő fiatalok számára az ifjúsági programok fizikai elérhetősége korlátozott.	Közlekedési nehézségek, nagy távolságok, szolgáltatási koncentráció a központokban.	a) Térségi hozzáférést javító programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében kihelyezett és mobil programok szervezése. c) Tanyagondnoki hálózatra épülő helyi elérés biztosítása.	2035	tanyagondnoki szolgálatok, önkormányzatok	helyi önkormányzatok	nem
2.	A tanyán élő fiatalok információhoz jutása és közösségi kapcsolódása korlátozott.	Információs elszigeteltség, gyenge közösségi kapcsolatok, digitális hozzáférési problémák.	a) Megyei tájékoztatási és ifjúsági információs rendszer kialakítása. b) Mobil információs és közösségi szolgáltatások működtetése. c) Helyi közösségi alkalmak és ifjúsági találkozók szervezése.	2035	közösségfejlesztők, ifjúsági szakemberek	projektmegvalósító szervezet	nem

A hátrányos helyzetű fiatalok ifjúsági programokhoz való hozzáférésének javítása érdekében a fejlesztéseknek figyelembe kell venniük, hogy az egyes célcsoportok esetében eltérő akadályok nehezítik a részvételt. A megyei helyzetkép alapján ugyan számos településen elérhetők közösségi, kulturális, sport- és szabadidős programok, azonban ezekhez a lehetőségekhez nem minden fiatal tud azonos eséllyel kapcsolódni. A hozzáférési egyenlőtlenségek különösen a lányok, a fogyatékossággal élő fiatalok, a mélyszegénységben élők, a roma fiatalok és a tanyán élők esetében jelennek meg, ezért a fejlesztések során célzott, az egyes csoportok sajátos szükségleteire épülő beavatkozások alkalmazása indokolt.

A lányok esetében a közösségi programokban való részvétel sok esetben biztosított, ugyanakkor a foglalkoztathatóságot, pályaorientációt és életpálya-tervezést támogató lehetőségekhez való hozzáférés már korlátozottabb. A fejlesztések egyik fontos iránya ezért a lányok önbizalmát, vezetői készségeit és pályatervezési kompetenciáit erősítő programok kialakítása. A mentorálásra, női példaképek bemutatására, valamint a továbbtanulási és karrierlehetőségek megismertetésére épülő kezdeményezések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fiatal nők tudatosabban tervezzék jövőjüket, és nagyobb arányban kapcsolódjanak be a közösségi szerepvállalást vagy munkaerőpiaci felkészülést támogató programokba.

A fogyatékossággal élő fiatalok esetében a legfontosabb fejlesztési terület a programok fizikai és infokommunikációs akadálymentesítése. Számos esetben nem a program hiánya jelenti a problémát, hanem az, hogy az érintettek számára a részvétel feltételei nem biztosítottak. A hozzáférés javítása érdekében indokolt az akadálymentes közösségi terek, információs felületek és rendezvények fejlesztése, valamint olyan inkluzív programok kialakítása, amelyekben a fogyatékossággal élő fiatalok és társaik közösen vehetnek részt. Emellett fontos a gyógypedagógiai és mentori támogatás biztosítása, valamint a tehetséggondozó és kompetenciafejlesztő programok elérhetőségének bővítése is.

A mélyszegénységben élő fiatalok esetében a hozzáférés akadályait elsősorban az anyagi korlátok, a korlátozott mobilitás, az információhiány és az alacsony családi erőforrások jelentik. A fejlesztések során ezért kiemelt figyelmet szükséges fordítani a részvételt támogató eszközökre, például az utazási támogatásokra, az ingyenesen elérhető programokra, valamint a mentorálási és tanulást támogató szolgáltatásokra. A közösségi programok mellett különösen fontosak azok a kezdeményezések, amelyek a továbbtanulást, a pályaorientációt és az alapvető életvezetési kompetenciák fejlesztését támogatják, mivel ezek hosszabb távon hozzájárulhatnak a társadalmi hátrányok csökkentéséhez.

A roma fiatalok esetében a programokhoz való hozzáférést gyakran nemcsak a területi vagy anyagi korlátok, hanem a bizalomhiány és a gyenge intézményi kapcsolatok is nehezítik. Ennek kezelésében meghatározó szerepe lehet a roma közösségi szereplők, mentorok és civil szervezetek bevonásának, amelyek közvetítő szerepet tölthetnek be a fiatalok és az intézmények között. A közösségi alapú programok, a kortárs mentorálás és a helyi közösségekre építő tehetséggondozó kezdeményezések elősegíthetik a roma fiatalok aktívabb részvételét. Fontos fejlesztési irány a programok fenntarthatóságának erősítése is, mivel a korábbi tapasztalatok szerint számos eredményes kezdeményezés projektidőszakhoz kötődött, és nem tudott tartósan beépülni a helyi szolgáltatási rendszerbe. A fiatalok közösségi részvételének erősítése során kiemelt figyelmet szükséges fordítani a társadalmi szempontból hátrányos helyzetű, különösen a roma fiatalok bevonására is. Ennek érdekében indokolt olyan élményalapú közösségi programok támogatása, amelyek elősegítik a hasznos szabadidő-eltöltést, az információkhoz való hozzáférést, a közösségi élményszerzést és az aktív társadalmi részvételt. A közösségi tapasztalatokra építő kezdeményezések hozzájárulnak a társadalmi integráció, a bizalom és a helyi közösségekhez való kötődés erősítéséhez.

A tanyán élő fiatalok esetében a legjelentősebb akadályt a földrajzi elszigeteltség és a szolgáltatások korlátozott elérhetősége jelenti. A kisebb településeken és külterületeken élő fiatalok számára sok esetben a közlekedési nehézségek akadályozzák a programokban való részvételt, miközben az információkhoz való hozzáférés is korlátozottabb lehet. Ennek kezelésére indokolt a kihelyezett, mobil vagy térségi szinten szervezett programok alkalmazása, valamint a tanyagondnoki szolgálatok és helyi közösségi hálózatok bevonása az információátadásba. A rendszeresen megjelenő helyi programok és közösségi alkalmak

hozzájárulhatnak a fiatalok társadalmi kapcsolatrendszerének erősítéséhez és a közösségi aktivitás növeléséhez.

A hátrányos helyzetű fiatalok bevonását támogató jó gyakorlatok közül kiemelhetők az ifjúsági közösségi terekre épülő mentorprogramok, a kortárs segítő rendszerek, az ifjúsági önkormányzatok működtetése, valamint az önkéntességre és közösségi szolgálatra épülő kompetenciafejlesztő modellek. Számos térségben eredményesen működnek olyan programok is, amelyek a sportot, a művészeti tevékenységeket vagy a közösségi élményszerzést használják a fiatalok bevonásának eszközeként, majd ezekre építve biztosítanak pályaorientációs, készségfejlesztő vagy tehetséggondozó elemeket. A megyei fejlesztések során ezeknek a megközelítéseknek az alkalmazása elősegítheti, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok számára is elérhetővé váljanak azok a közösségi és fejlesztő szolgáltatások, amelyek hozzájárulnak társadalmi részvételük, tanulási eredményességük és későbbi munkaerőpiaci esélyeik javításához.

5.4. Helyi kulturális közösségfejlesztési folyamat

5.4.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

5.4.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok területén Bács-Kiskun megyében összességében megfelelő területi lefedettség figyelhető meg, ugyanakkor a szolgáltatások intenzitása, rendszeressége és fenntarthatósága jelentős különbségeket mutat a települések között. A járási adatok alapján a közösségi programok és kulturális közösségfejlesztési tevékenységek valamennyi járásban jelen vannak, azonban a kisebb települések jelentős részén ezek csak részben érhetők el helyben, illetve gyakran eseti vagy projektjellegű formában valósulnak meg.

A szolgáltatási hiányosságok elsősorban nem a teljes ellátatlanságban, hanem a közösségi folyamatok rendszerességének és stabilitásának hiányában jelentkeznek. A kisebb településeken a közösségi programok fenntarthatósága sok esetben néhány kulcsszereplő – közművelődési szakember, civil szervezeti vezető vagy önkormányzati munkatárs – személyes elkötelezettségétől függ, ami sérülékennyé teszi a közösségi élet működését. Több településen korlátozott a szervezési kapacitás, hiányzik a stabil közművelődési háttér vagy az aktív civil közösség, ami a programkínálat szűküléséhez és esetlegessé válásához vezet.

A hozzáférést nehezítő tényezők között jelentős szerepet játszik a települések eltérő erőforrás-ellátottsága. A nagyobb városok és járásközpontok erősebb intézményi infrastruktúrával, szélesebb programkínálattal és nagyobb szervezési kapacitással rendelkeznek, míg a kisebb települések lehetőségei korlátozottabbak. A magasabb költségvetésű városi rendezvények elszívó hatása tovább növeli ezt a különbséget, mivel a lakosság jelentős része a nagyobb települések programjait választja, ami a helyi kezdeményezések látogatottságát és fenntarthatóságát kedvezőtlenül befolyásolja.

További problémát jelent a közösségi programok finanszírozásának bizonytalansága. Számos településen a programok megvalósítása pályázati forrásokhoz kötődik, ezért a rendezvények rendszeressége és hosszú távú működése nehezen tervezhető. A rendezvényszervezés növekvő költségei és a rendelkezésre álló humán erőforrások korlátozottsága szintén akadályozza a közösségi folyamatok folyamatos működtetését.

A közösségi részvétel fenntarthatósága szempontjából kihívást jelent a fiatal korosztály bevonása és helyben tartása is. Több településen tapasztalható, hogy a fiatalok elsősorban az iskolához vagy sporttevékenységekhez kapcsolódó programokban vesznek részt, miközben az általános közösségi és kulturális eseményekhez való kötődésük gyengül. Ez hosszabb távon a helyi közösségek utánpótlását és a közösségi folyamatok fenntarthatóságát egyaránt veszélyeztetheti.

5.4.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatokhoz való hozzáférés a hátrányos helyzetű csoportok számára számos további akadályba ütközhet. A kisebb településeken és periférikus térségekben élők esetében a korlátozott helyi programkínálat, a közlekedési nehézségek és az információhiány egyaránt csökkentheti a közösségi programokban való részvétel lehetőségét. A programok részleges elérhetősége különösen azokat a lakosokat érinti kedvezőtlenül, akik számára az utazás vagy a más településeken szervezett programokon való részvétel anyagi vagy egyéb okokból nehezen megoldható.

A mélyszegénységben élő lakosság körében a közösségi részvételt gyakran korlátozza a szabadidő és a rendelkezésre álló anyagi erőforrások hiánya. A mindennapi megélhetési problémák sok esetben háttérbe szorítják a kulturális és közösségi aktivitásokat, miközben a programokkal kapcsolatos információk sem minden esetben jutnak el hatékonyan az érintettekhez.

A roma közösségek esetében a közösségi programokba való bekapcsolódást akadályozhatja az intézményektől való távolságtartás, a korábbi negatív tapasztalatokból fakadó bizalomhiány, valamint az, hogy a programok tartalma nem minden esetben épít a helyi közösségek saját kulturális értékeire és igényeire. Emiatt a részvétel gyakran alacsonyabb, mint amit a programok elérhetősége önmagában indokolna.

A fogyatékossággal élő személyek számára a hozzáférést fizikai, infokommunikációs vagy szervezési akadályok is korlátozhatják. A közösségi terek és rendezvények nem minden esetben akadálymentesek, illetve hiányozhatnak azok a támogató szolgáltatások, amelyek lehetővé tennék az egyenlő esélyű részvételt.

A külterületen vagy tanyás térségekben élők esetében a földrajzi távolság és a korlátozott közlekedési lehetőségek jelentik a legfontosabb akadályt. Számukra még azok a programok is nehezen elérhetők lehetnek, amelyek a település központjában rendszeresen rendelkezésre állnak. A közösségi életből való kiszorulás kockázata emiatt ebben a célcsoportban fokozottan jelen van.

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok megyei szinten jelen vannak és működnek, ugyanakkor a hozzáférés minősége, rendszeressége és intenzitása nem egységes. A szolgáltatási hiányok elsősorban a kisebb települések korlátozott szervezési kapacitásából, az erőforráshiányból, a programok fenntarthatóságának bizonytalanságából, valamint a hátrányos helyzetű csoportokat érintő speciális hozzáférési akadályokból fakadnak.

5.4.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a vármegye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A közösségi programok területi elérhetősége nem egységes, a kisebb települések lehetőségei szűkebbek.	A szolgáltatások és szervezési kapacitások koncentrációja a járásközpontokban és nagyobb városokban.	a) Térségi közösségi együttműködések ösztönzése. b) A kiemelt projekt keretében több települést érintő közösségi programok támogatása. c) Rotációs rendszerben megvalósuló térségi rendezvények szervezése.	2035	önkormányzatok, közművelődési intézmények, civil partnerek	helyi önkormányzatok	igen
2.	A fiatal korosztály részvétele több településen	A programok kevésbé igazodnak a fiatalok	a) Ifjúsági közösségi részvételt támogató megyei programok kialakítása.	2035	ifjúsági szakemberek, pedagógusok, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem

	csökken a hagyományos közösségi programokban.	igényeihez, gyengül a helyi kötődés.	b) A kiemelt projekt keretében élményalapú és kreatív közösségi programok támogatása. c) Helyi ifjúsági közösségek és önkéntes programok szervezése.				
3.	A települések közötti együttműködések lehetőségei nem minden térségben kerülnek kihasználásra.	A közös programtervezés és erőforrás-megosztás korlátozott.	a) Térségi kulturális és közösségi együttműködések fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében közös rendezvénysorozatok és szakmai műhelyek támogatása. c) Járási szintű programkoordináció kialakítása.	2035	közösségfejlesztők, önkormányzatok, kulturális intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
4.	A közösségi programok szervezéséhez szükséges szakmai tudás és közösségszerve	Kevés közösségszervező szakember, túlterhelt intézményi szereplők.	a) Közösségszervezői kompetenciafejlesztési program indítása. b) A kiemelt projekt keretében szakmai mentorálás és	2035	közösségfejlesztők, közművelődési szakemberek, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem

	ző kapacitás több településen hiányos.		hálózatépítés megvalósítása. c) Helyi közösségi vezetők képzése és támogatása.				

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok területén Bács-Kiskun megyében alapvetően rendelkezésre állnak azok a közösségi és kulturális szolgáltatások, amelyek a lakosság közösségi részvételét támogatják, ugyanakkor a járási adatok alapján jelentős különbségek mutatkoznak a szolgáltatások rendszeressége, minősége és fenntarthatósága tekintetében. A fejlesztések elsődleges célja ezért nem új szolgáltatások létrehozása, hanem a már meglévő közösségi folyamatok megerősítése, stabilizálása és a lakosság számára egyenlőbb hozzáférés biztosítása.

A közösségi programok fenntarthatóságának javítása érdekében kiemelt feladat a helyi közösségszervező kapacitások erősítése. A kisebb településeken a közösségi élet működése gyakran néhány kulcsszereplő személyes elkötelezettségén alapul, ezért indokolt a közművelődési szakemberek, közösségszervezők, civil szervezeti vezetők és önkormányzati munkatársak szakmai támogatása, képzése és hálózati együttműködésének fejlesztése. A megyei szintű szakmai hálózatok kialakítása lehetőséget biztosíthat a tapasztalatcserére, a jó gyakorlatok átadására és a közösségfejlesztési módszerek szélesebb körű alkalmazására.

A programok fenntarthatóságának erősítése érdekében szükséges a projektjellegű működésből a hosszabb távon tervezhető közösségfejlesztési folyamatok irányába történő elmozdulás. A települések közösségi programjai sok esetben pályázati forrásoktól függnek, ami bizonytalanná teszi a programok folyamatosságát. A fejlesztések során ezért indokolt olyan együttműködési modellek kialakítása, amelyekben az önkormányzatok, kulturális intézmények, civil szervezetek és helyi közösségek közösen vállalnak szerepet a programok fenntartásában. A hosszabb távú tervezés hozzájárulhat ahhoz, hogy a közösségi programok ne alkalmi eseményekként, hanem folyamatos közösségépítő folyamatokként működjenek.

A területi különbségek mérséklése érdekében fontos fejlesztési irány a térségi együttműködések erősítése. A járásközpontok és nagyobb városok jelentősebb infrastruktúrával és szervezési kapacitással rendelkeznek, míg a kisebb települések lehetőségei korlátozottabbak. A több települést érintő közös kulturális és közösségi programok, rendezvénysorozatok és szakmai együttműködések lehetőséget teremtenek az erőforrások hatékonyabb felhasználására és a lakosság szélesebb körű elérésére. A közös programtervezés és kommunikáció csökkentheti a párhuzamosságokat, növelheti a rendezvények látogatottságát és erősítheti a települések közötti kapcsolatokat.

Kiemelt fejlesztési terület a fiatal korosztály aktívabb bevonása a helyi közösségi folyamatokba. A járási tapasztalatok alapján a fiatalok részvétele sok esetben az iskolai vagy sporttevékenységekhez kapcsolódik, miközben az általános közösségi és kulturális programokban való jelenlétük csökken. A közösségi utánpótlás biztosítása érdekében szükséges olyan élményalapú, kreatív és közösségi programok támogatása, amelyek a fiatalok érdeklődéséhez és élethelyzetéhez igazodnak. Az ifjúsági közösségek, önkéntes programok, helyi kezdeményezések és közösségi projektek támogatása hozzájárulhat a helyi identitás erősítéséhez, valamint a fiatalok hosszabb távú közösségi szerepvállalásának kialakulásához.

A közösségfejlesztési folyamatok eredményessége szempontjából fontos a települések közötti együttműködések tudatos fejlesztése is. A közös rendezvények, kulturális programok és szakmai műhelyek nemcsak a rendelkezésre álló erőforrások hatékonyabb kihasználását teszik lehetővé, hanem erősítik a térségi identitást és a települések közötti kapcsolatrendszert is. A járási vagy térségi szinten összehangolt programkínálat hozzájárulhat ahhoz, hogy a kisebb településeken élők számára is szélesebb körű közösségi lehetőségek váljanak elérhetővé.

A fejlesztések hosszú távú fenntarthatóságának alapfeltétele a helyi közösségszervezői tudás és kapacitás megerősítése. Ennek érdekében indokolt a közösségi vezetők, önkéntesek és közművelődési szakemberek képzése, mentorálása és szakmai támogatása. A helyi közösségek megerősítése, a lakosság aktív bevonása, valamint a közösségi kezdeményezések támogatása hozzájárulhat ahhoz, hogy a kulturális közösségfejlesztési folyamatok hosszú távon is fenntartható módon működjenek, és erősítsék a települések társadalmi kohézióját, identitását és közösségi aktivitását.

5.4.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatokban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	A gyermekek bevonása a közösségi és kulturális programokba településenként eltérő mértékű, a kisebb településeken korlátozottabb a rendszeres részvételi lehetőség.	Szűk programkínálat, korlátozott szervezői kapacitás, kevés gyermekeket célzó közösségi program.	a) Megyei gyermekközösségi programhálózat kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében élményalapú kulturális és közösségi programok támogatása. c) Települési szinten rendszeres	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, közművelődési intézmények, iskolák, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem

			gyermekközösségi rendezvények és alkotó programok szervezése.				
2.	A helyi identitást erősítő programokba való bevonás nem minden településen folyamatos.	Eseti programok, hiányzó közösségépítő folyamatok.	a) Helyi identitást erősítő megyei programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében hagyományőrző és közösségi aktivitások támogatása. c) Gyermekek aktív bevonása települési rendezvények előkészítésébe és lebonyolításába.	2035	pedagógusok, közösségszervezők	helyi önkormányzatok	nem
IDŐSEK							
1.	Az idősek közösségi részvételi lehetőségei több településen korlátozottak.	Mobilitási nehézségek, szűkülő közösségi kapcsolatok.	a) Idősbarát közösségfejlesztési programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében generációk közötti	2035	idősklubok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem

			programok támogatása. c) Települési szinten rendszeres közösségi és kulturális alkalmak szervezése idősek számára.				
2.	Az idősek tapasztalatainak és tudásának közösségi hasznosítása nem kellően szervezett.	Hiányzó közösségi szerepvállalási lehetőségek.	a) Megyei önkéntes és közösségi mentorprogramok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében generációk közötti tudásátadó programok támogatása. c) Helyi közösségi eseményeken az idősek aktív szerepvállalásának ösztönzése.	2035	közösségfejlesztők, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem
NŐK							

1.	A nők közösségi szerepvállalása több településen elsősorban informális keretek között jelenik meg.	Korlátozott szervezett részvételi lehetőségek.	a) Női közösségi kezdeményezések megyei támogatása. b) A kiemelt projekt keretében női közösségi hálózatok fejlesztése. c) Települési szinten női közösségi programok és klubok szervezése.	2035	civil szervezetek, közösségszervezők	helyi önkormányzatok	nem
2.	A kisgyermeket nevelő nők részvétele korlátozott lehet a közösségi programokban.	Időhiány, családi kötelezettségek.	a) Családbarát közösségi programok ösztönzése. b) A kiemelt projekt keretében családi rendezvények támogatása. c) Rugalmas időpontú és családbarát programok szervezése.	2035	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem

FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A kulturális és közösségi programok nem minden esetben hozzáférhetők a fogyatékossággal élők számára.	Fizikai és infokommunikációs akadályok.	a) Akadálymentes közösségi szolgáltatások fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében inkluzív közösségi programok támogatása. c) Helyi programok akadálymentesítése.	2035	fogyatékosságügyi szervezetek, közművelődési intézmények	helyi önkormányzatok	nem
2.	Alacsony a fogyatékossággal élők aktív közösségi részvétele.	Kevés célzott program és támogató szolgáltatás.	a) Befogadó közösségi szemlélet erősítése. b) A kiemelt projekt keretében érzékenyítő és közösségi programok megvalósítása. c) Helyi közösségi csoportokba való	2035	civil szervezetek, szakmai szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem

			bevonás támogatása.				
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A közösségi programokban való részvétel alacsonyabb a mélyszegénységben élők körében.	Anyagi korlátok, információhiány, alacsony közösségi aktivitás.	a) Esélyteremtő közösségi programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében közösségi mentorálás biztosítása. c) Helyi elérésre épülő közösségi programok szervezése.	2035	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem
2.	A közösségi folyamatokhoz való kapcsolódás nem minden esetben folyamatos.	Gyenge közösségi kapcsolatok, alacsony részvételi hajlandóság.	a) Közösségi integrációt támogató programok indítása. b) A kiemelt projekt keretében mentorhálózat működtetése. c) Közösségi eseményekbe való aktív	2035	közösségfejlesztők, szociális szakemberek	projektmegvalósító szervezet	nem

			bevonás támogatása.				
ROMÁK							
1.	A roma közösségek részvétele a helyi kulturális folyamatokban több településen korlátozott.	Bizalomhiány, gyenge intézményi kapcsolatok.	a) Roma közösségi részvételt támogató megyei programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében roma közösségi mentorok bevonása. c) Közösségi alapú helyi programok szervezése.	2035	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
2.	A roma kulturális értékek megjelenése nem minden településen épül be a közösségi programkínálatba.	Korlátozott együttműködések, alacsony reprezentáció.	a) Roma kulturális értékeket bemutató programok támogatása. b) A kiemelt projekt keretében kulturális együttműködések ösztönzése.	2035	roma szervezetek, kulturális intézmények	helyi önkormányzatok	igen

			c) Helyi kulturális eseményekbe való bevonás erősítése.				
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A tanyán élők nehezebben kapcsolódnak be a települési közösségi programokba.	Távolság, közlekedési nehézségek, elszigeteltség.	a) Külterületi közösségi elérést javító programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében mobil közösségi szolgáltatások biztosítása. c) Tanyagondnoki hálózat bevonásával közösségi programok szervezése.	2035	tanyagondnoki szolgálatok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem
2.	A közösségi programokról szóló információk elérése korlátozott.	Információs elszigeteltség, gyengébb kapcsolati háló.	a) Megyei tájékoztatási rendszer fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében helyi információs pontok kialakítása.	2035	közösségfejlesztők, önkormányzatok	projektmegvalósító szervezet	nem

			c) Személyes elérésen alapuló tájékoztatási gyakorlatok alkalmazása.				

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatokhoz való hozzáférés javítása érdekében olyan beavatkozások megvalósítása szükséges, amelyek egyszerre kezelik a települések közötti kapacitásbeli különbségeket, a közösségi programok fenntarthatóságának problémáit, valamint a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok részvételét korlátozó akadályokat. A megyei helyzetkép alapján a közösségi élet alapjai valamennyi térségben jelen vannak, ugyanakkor a programok rendszeressége, szervezettsége és elérhetősége jelentős eltéréseket mutat. A fejlesztések elsődleges célja ezért a már működő közösségi folyamatok megerősítése, a lakosság aktív bevonásának ösztönzése és a közösségi részvétel lehetőségeinek kiszélesítése.

A gyermekek esetében kiemelt jelentőségű a helyi közösségi életbe való korai bevonás erősítése. A megye több településén jelenleg is eredményesen működnek azok a hagyományőrző és kulturális programok – különösen a falunapok, szüreti rendezvények, közösségi ünnepek és helyi események –, amelyek alkalmasak a fiatalabb korosztály megszólítására. A jövőbeni fejlesztések során indokolt ezekre a meglévő közösségi formákra építeni, és a gyermekeket nem csupán résztvevőként, hanem a programok előkészítésének és megvalósításának aktív szereplőiként bevonni. Ez hozzájárulhat a helyi identitás erősítéséhez, a közösségi felelősségvállalás kialakulásához és a településhez való kötődés megerősödéséhez. Ennek érdekében indokolt olyan rugalmas, több települést összekapcsoló közösségfejlesztési megoldások alkalmazása is, amelyek képesek a kulturális, szemléletformáló és identitáserősítő programokat a különböző célcsoportokhoz helyben eljuttatni, ezáltal csökkentve a területi egyenlőtlenségeket és növelve a közösségi szolgáltatások elérhetőségét.

Az idősek közösségi részvételének támogatása érdekében fontos a generációk közötti kapcsolatok tudatos fejlesztése. A megyében több helyen működő intézményi együttműködések – különösen az óvodák, iskolák, művelődési házak és önkormányzatok közös programjai – megfelelő alapot biztosítanak olyan közösségi kezdeményezések számára, amelyekben az idősek tapasztalataikkal és helyismeretükkel aktív szerepet vállalhatnak. A generációk közötti programok fejlesztése egyszerre járulhat hozzá az idősek társadalmi aktivitásának fenntartásához és a helyi közösségek kohéziójának erősítéséhez.

A nők közösségi szerepvállalásának bővítése érdekében olyan közösségi programok támogatása indokolt, amelyek figyelembe veszik a családi és munkahelyi kötelezettségekből fakadó korlátokat. A családbarát közösségi rendezvények, a több generáció számára egyidejű részvételt biztosító programok, valamint a helyi közösségi kezdeményezésekbe történő aktív bevonás elősegíthetik, hogy a nők nagyobb arányban kapcsolódjanak be a települési közösségi folyamatokba. A helyi hagyományőrző és kulturális programok ebben a tekintetben különösen fontos szerepet tölthetnek be, mivel több településen már jelenleg is a közösségi élet meghatározó szervezőerejét jelentik.

A fogyatékossággal élő személyek számára a közösségi és kulturális szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása alapvető fejlesztési feladat. Ennek érdekében szükséges a közösségi terek és rendezvények akadálymentesítésének további erősítése, valamint olyan befogadó programok kialakítása, amelyek lehetővé teszik az érintettek aktív részvételét a helyi közösségi életben. Az érzékenyítő programok és az inkluzív közösségi események hozzájárulhatnak a társadalmi elfogadás erősítéséhez és a közösségi integráció javításához.

A mélyszegénységben élők közösségi részvételét gyakran korlátozza az információhiány, a gyenge kapcsolati háló és a társadalmi elszigetelődés. A fejlesztések során ezért különösen fontos a személyes megszólításra épülő közösségszervező munka, a helyi mentorálási formák alkalmazása, valamint a közösségi programok helyben történő elérhetővé tétele. A közösségi eseményekbe való aktív bevonás nemcsak a részvételi arányok növelését segítheti elő, hanem hozzájárulhat a társadalmi integráció és a közösségi kohézió erősítéséhez is.

A roma közösségek esetében a fejlesztések egyik legfontosabb eleme a bizalomépítésre és partnerségre épülő közösségfejlesztési megközelítés alkalmazása. A helyi kulturális folyamatok eredményessége jelentősen növelhető, ha a roma közösségek nem csupán célcsoportként, hanem aktív közreműködőként jelennek meg a programok tervezésében és megvalósításában. A roma kulturális értékek és hagyományok

megjelenítése a települési rendezvényeken, valamint a közösségi alapú programok támogatása hozzájárulhat a közösségi kapcsolatok erősítéséhez és a társadalmi együttműködés fejlesztéséhez.

A tanyán élők számára a közösségi programokhoz való hozzáférés legnagyobb akadályát a földrajzi távolság és a közlekedési nehézségek jelentik. A szolgáltatások elérésének javítása érdekében indokolt a helybe vitt közösségi programok, a külterületi lakosságot célzó rendezvények, valamint a tanyagondnoki hálózat közösségszervező szerepének erősítése. A személyes tájékoztatásra és helyi kapcsolatokra épülő megoldások különösen fontosak lehetnek a külterületi lakosság közösségi aktivitásának növelésében.

A fejlesztések megvalósítása során célszerű építeni azokra a közösségfejlesztési gyakorlatokra, amelyek a megye településein már jelenleg is eredményesen működnek. Jó példaként említhetők a helyi identitásra épülő falunapok, szüreti rendezvények és hagyományőrző programok, amelyek nem csupán alkalmi események, hanem hosszabb időszakon át tartó közösségi együttműködéseket is generálnak. Hasonlóan eredményes gyakorlatnak tekinthetők a sport- és szabadidős közösségi programok, valamint azok az intézményi együttműködések, amelyekben az önkormányzatok, köznevelési intézmények, művelődési házak és civil szervezetek közösen vesznek részt a helyi közösségi élet szervezésében. Ezek tapasztalatai megfelelő alapot biztosíthatnak a közösségi részvétel további erősítéséhez és a hátrányos helyzetű csoportok aktív bevonásához.

5.5. Megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések

5.5.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

5.5.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A megyei és térségi identitás erősítését, valamint a térségfejlesztési együttműködések kialakítását támogató programok alapvetően jelen vannak Bács-Kiskun megye településein, azonban azok intenzitása, rendszeressége és tartalmi mélysége jelentős területi különbségeket mutat. A járási adatok alapján megállapítható, hogy a közösségi identitást erősítő kezdeményezések szinte valamennyi településen elérhetők valamilyen formában, ugyanakkor több térségben ezek elsősorban alkalmi, eseményjellegű rendezvényekre korlátozódnak, és kevésbé épülnek tudatos, hosszabb távú közösségfejlesztési folyamatokra.

A lakossági hozzáférést nehezítő egyik legfontosabb tényező a települések közötti kapacitáskülönbség. A nagyobb városok és járási központok – különösen Baja, Kalocsa, Kecskemét, Kiskőrös, Kiskunhalas, Kiskunmajsa, Kunszentmiklós és Tiszakécske – erősebb intézményi háttérrel, nagyobb szervezési kapacitással és szélesebb programkínálattal rendelkeznek, míg a kisebb települések esetében a közösségi aktivitások gyakran néhány elkötelezett szervező vagy önkormányzati szereplő munkájától függenek. Ennek következtében a programok rendszeressége és fenntarthatósága sok esetben bizonytalan, ami korlátozza a lakosság folyamatos bekapcsolódásának lehetőségét.

További problémát jelent, hogy a települési identitást erősítő kezdeményezések jelentős része még mindig elsősorban hagyományos rendezvényekhez, falunapokhoz, szüreti programokhoz vagy ünnepi eseményekhez kapcsolódik. Ezek fontos közösségi alkalmak, ugyanakkor több esetben hiányoznak azok a folyamatjellegű programok, amelyek a helyi értékek tudatos feltárását, feldolgozását és közösségi megélését hosszabb időtávon is támogatnák. Ennek következtében a közösségi részvétel sok esetben alkalmi marad, és kevésbé alakulnak ki tartós közösségi kapcsolódások.

A térségfejlesztési együttműködések területén szintén azonosíthatók hiányosságok. A programok többsége települési szinten szerveződik, miközben a települések közötti rendszeres együttműködések, közös programláncok és hálózatos működési formák csak korlátozottan jelennek meg. Több térségben hiányzik az a koordinációs és szervező kapacitás, amely képes lenne a közös identitáselemekre – helyi

értékekre, hagyományokra, történeti kapcsolódásokra vagy táji sajátosságokra – épülő térségi együttműködések kialakítására és fenntartására.

A hozzáférést akadályozó tényezők között megjelenik a fejlesztések projektjellegű működése is. A korábbi TOP-5.3.1 konstrukció keretében számos sikeres identitás- és közösségfejlesztési program valósult meg a megyében, amelyek jelentős mértékben hozzájárultak a helyi közösségek aktivizálásához és a települési identitás erősítéséhez. Ugyanakkor több esetben a programok folytatása az önkormányzatok pénzügyi lehetőségeitől és a rendelkezésre álló pályázati forrásoktól függ, ami hosszú távon bizonytalanná teszi a kezdeményezések fenntarthatóságát.

A megye településein az identitáserősítő és együttműködést támogató programok alapjai rendelkezésre állnak, ugyanakkor a lakosság teljes körű és folyamatos hozzáférését korlátozza a kisebb települések szervezési kapacitásainak hiánya, a programok eseményközpontú jellege, a térségi együttműködések korlátozott fejlettsége, valamint a fenntartható működéshez szükséges erőforrások bizonytalansága.

5.5.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A megyei és térségi identitás erősítését célzó programok alapvetően valamennyi térségben jelen vannak, azonban a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok részvétele több tényező miatt korlátozottabb lehet. A kisebb településeken jellemzően szűkebb programkínálat, az eseményközpontú működés és a korlátozott szervezési kapacitások következtében a közösségi részvétel lehetőségei kevésbé rendszeresek, ami különösen érinti azokat a lakosokat, akik eleve gyengébb társadalmi kapcsolatrendszerrel vagy korlátozott mobilitási lehetőségekkel rendelkeznek.

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság esetében a közösségi programokban való részvételt gyakran információhiány, alacsonyabb közösségi aktivitás, valamint a társadalmi kapcsolódások korlátozott volta nehezíti. Az identitáserősítő programokhoz való bekapcsolódás sok esetben nem tudatos döntés eredménye, hanem a helyi közösségi hálózatokon keresztül valósul meg, ezért azok a csoportok, amelyek kevésbé kapcsolódnak a település intézményi vagy civil életéhez, nehezebben érhetők el ezekkel a kezdeményezésekkel.

A tanyás térségekben élők számára a földrajzi távolság és a közlekedési nehézségek jelentenek akadályt. Bár a települési rendezvények és identitáserősítő programok többsége helyben elérhető, a külterületen élő lakosság számára ezek gyakran csak korlátozottan hozzáférhetők, különösen az esti vagy rendszeres részvételt igénylő programok esetében. Emiatt a közösségi kapcsolódások és a térségi identitás erősítését szolgáló kezdeményezések hatása a külterületi lakosság körében gyengébben érvényesülhet.

Az idősek esetében a mobilitási korlátok, a beszűkülő társadalmi kapcsolatok és az elszigetelődés kockázata csökkentheti a közösségi programokban való részvétel lehetőségét. A fiatalabb korosztályoknál ezzel párhuzamosan az jelent kihívást, hogy a közösségi identitás erősítését célzó kezdeményezések sok esetben kevésbé tudják megszólítani azokat a fiatalokat, akik tanulmányaik vagy munkavállalásuk miatt egyre inkább a településen kívüli kapcsolatrendszerekhez kötődnek.

A fogyatékossággal élő személyek számára a közösségi és kulturális programokhoz való hozzáférést a fizikai, infokommunikációs és szervezési akadályok egyaránt nehezíthetik. Amennyiben a programok szervezése során nem jelennek meg tudatos akadálymentesítési szempontok, az érintettek részvétele korlátozott maradhat a helyi identitást és közösségi kötődést erősítő kezdeményezésekben.

A megyei és térségi identitás erősítését szolgáló programok alapvetően jelen vannak a településeken, azonban a hátrányos helyzetű csoportok esetében a hozzáférést a társadalmi, gazdasági, földrajzi és információs hátrányok együttesen befolyásolják. A fejlesztések tervezése során ezért kiemelt figyelmet szükséges fordítani a célzott bevonásra, a helyben történő elérés erősítésére, valamint a közösségi részvétel akadályainak csökkentésére.

5.5.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

A megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	Az identitáserősítő programok jelentős része eseményjellegű, nem épül hosszabb távú közösségfejlesztési folyamattá.	A programok többsége alkalmi rendezvényekre épül, hiányoznak a rendszeres, egymásra épülő közösségi folyamatok.	a) Megyei identitásfejlesztési programstruktúra kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében tematikus, több alkalomból álló identitáserősítő programsorozatok megvalósítása. c) Települési szinten helyi értékekre és hagyományokra	2035	közösségfejlesztők, közművelődési intézmények, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem

			épülő, rendszeresen ismétlődő közösségi programok szervezése.				
2.	A kisebb települések identitáserősítő programjai erősen kapacitás- és személyfüggők.	Korlátozott szervezői háttér, kevés közösségszervező, gyenge önkéntes bázis.	a) Kistelepülési közösségszervező kapacitások fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében közösségszervezői képzések és mentorálás biztosítása. c) Helyi önkéntes és partnerségi hálózatok fejlesztése.	2035	közösségfejlesztők, önkormányzatok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem
3.	A települések közötti együttműködések jellemzően eseti jellegűek, hiányoznak a rendszeres térségi programstruktúrák.	Gyenge hálózatosodás, hiányos koordináció, korlátozott együttműködési gyakorlat.	a) Térségi identitáserősítő együttműködések kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében több települést összekapcsoló programláncok megvalósítása.	2035	önkormányzatok, kulturális intézmények, civil partnerek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

			c) Járási szintű közös rendezvények és értékfeltáró programok szervezése.				
4.	A megyei szintű koordináció és a jó gyakorlatok átadása nem kellően szervezett.	Hiányzik a rendszeres szakmai együttműködés és tudásmegosztás.	a) Megyei identitás- és közösségfejlesztési szakmai hálózat létrehozása. b) A kiemelt projekt keretében szakmai műhelyek és tapasztalatcserék szervezése, térségfejlesztési együttműködések facilitálása. c) Járási szinten partnerségi fórumok működtetése.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, szakmai szervezetek, közművelődési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen
5.	A sikeres identitáserősítő modellek és programok csak korlátozottan	A bevált módszerek adaptációja és átadása esetleges.	a) Jó gyakorlatok megyei gyűjtése és terjesztése. b) A kiemelt projekt keretében	2035	szakmai szervezetek, közösségfejlesztők	projektmegvalósító szervezet	nem

	terjednek el a vármegye településein.		a sikeres modellek adaptációjának támogatása. c) Települési szinten helyi értékfeltáró és identitásépítő programok átvétele és továbbfejlesztése.				
6.	A helyi értékek és közös térségi identitáselemek feldolgozása több településen nem rendszeres.	Hiányoznak a tudatos értékfeltáró és identitásépítő folyamatok.	a) Megyei értékfeltáró és identitásépítő programok támogatása. b) A kiemelt projekt keretében helytörténeti, értékfeltáró és élményalapú programok megvalósítása. c) Települési szinten helyi értéktárakhoz, hagyományokhoz és történetekhez kapcsolódó közösségi	2035	helytörténészek, értéktári szervezetek, kulturális intézmények	helyi önkormányzatok	nem

			események szervezése.				

A megyei és térségi identitás erősítését, valamint a térségfejlesztési együttműködések fejlesztését célzó beavatkozások elsődleges célja, hogy a jelenleg jellemzően eseményközpontú programok helyett hosszabb távon is fenntartható, egymásra épülő közösségi folyamatok jöjjenek létre. A járási adatok alapján a megye településein az identitáserősítő tevékenységek alapvetően jelen vannak, ugyanakkor több térségben ezek elsősorban alkalmi rendezvényekhez kapcsolódnak, és kevésbé épülnek be a helyi közösségek mindennapi működésébe. A fejlesztések során ezért kiemelt figyelmet szükséges fordítani olyan programsorozatok kialakítására, amelyek a helyi értékek, hagyományok, történetek és kulturális örökség tudatos feldolgozásán keresztül hosszabb időtávon is képesek erősíteni a közösségi kötődést és a települési identitást.

A programok fenntarthatóságának javítása érdekében elengedhetetlen a kisebb települések közösségszervező kapacitásainak megerősítése. A helyzetelemzés alapján számos településen a közösségi élet szervezése néhány kulcsszereplő személyes elkötelezettségén múlik, ami sérülékennyé teszi a folyamatokat. A beavatkozásoknak ezért ki kell terjedniük a közösségszervezők, közművelődési szakemberek, önkéntesek és civil szervezetek szakmai támogatására, képzésére és hálózatos együttműködésének fejlesztésére. A helyi partnerségek megerősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy az identitáserősítő kezdeményezések ne egy-egy projekt vagy személy működésétől függjenek, hanem tartós közösségi folyamatokká váljanak.

A térségi identitás erősítése érdekében szükséges a települések közötti együttműködések tudatos fejlesztése is. A járási adatok alapján jelenleg a programok többsége települési szinten szerveződik, miközben a közös történeti, kulturális vagy táji értékekre épülő térségi programstruktúrák csak korlátozottan jelennek meg. A fejlesztések során indokolt olyan együttműködési modellek kialakítása, amelyek több települést kapcsolnak össze közös identitáselemek mentén, és rendszeres találkozási lehetőséget biztosítanak a közösségek számára. Ebben kiemelt szerepet tölthetnek be a járási központok, amelyek intézményi hátterükkel és szervezési kapacitásukkal képesek támogatni a környező települések kezdeményezéseit.

A megyei szintű koordináció erősítése szintén fontos fejlesztési irány. A helyzetelemzés rámutatott arra, hogy a jó gyakorlatok átadása, a szakmai együttműködések szervezése és a közösségfejlesztési tapasztalatok megosztása jelenleg nem minden esetben rendszerszerű. A megyei szintű szakmai hálózatok, tapasztalatcserék és partnerségi fórumok kialakítása elősegítheti a sikeres kezdeményezések szélesebb körű elterjedését, valamint hozzájárulhat a települések közötti együttműködések erősödéséhez.

A fejlesztések megvalósítása során célszerű építeni azokra a kezdeményezésekre, amelyek a megyében már eredményesen működnek. Jó gyakorlatként értékelhetők a TOP-5.3.1 konstrukció keretében megvalósult identitás- és közösségfejlesztési programok, amelyek több településen lakossági fórumokkal, helytörténeti rendezvényekkel, értékfeltáró programokkal és közösségi eseményekkel járultak hozzá a helyi kötődés erősítéséhez. Szintén eredményes modellnek tekinthető az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület értékjáró sétáinak gyakorlata, amely élményalapú formában teszi megismerhetővé a helyi értékeket, és rendszeres közösségi részvételre ösztönzi a lakosságot. Hasonlóan jelentős kezdeményezés volt a Petőfi 200 program, amely kulturális, közösségi és oktatási elemek összekapcsolásával járult hozzá a megyei identitás erősítéséhez.

A javasolt intézkedések egyik legfontosabb célja, hogy a jelenleg sok esetben elkülönülten működő identitáserősítő kezdeményezések egymásra épülő, összehangolt közösségi folyamatokká váljanak. A helyi értékek tudatos feldolgozása, a települések közötti együttműködések fejlesztése, a közösségszervező kapacitások erősítése, valamint a már működő jó gyakorlatok szélesebb körű alkalmazása hozzájárulhat ahhoz, hogy a megyei és térségi identitás erősítése hosszú távon fenntartható, a lakosság széles köre számára elérhető közösségfejlesztési folyamattá váljon.

A megyei identitás erősítése érdekében szükséges olyan élményalapú közösségi programok támogatása is, amelyek a helyi természeti, kulturális és történeti értékek, valamint a helyi hagyományok, népi kultúra, természeti és kulturális örökségek közvetlen megismerésén keresztül segítik a gyermekek és fiatalok

lakóhelyükhöz, településükhöz és a megyéhez való kötődésének kialakulását. A helyi értékek aktív felfedezése hozzájárul a közösségi tudat, a társadalmi felelősségvállalás és a helyi közösségekhez való tartozás érzésének megerősítéséhez.

Továbbá olyan interaktív, élményközpontú ismeretterjesztő módszerek alkalmazása is indokolt, amelyek játékos formában segítik a gyermekek és fiatalok identitásának, közösségi tudatának és lakóhelyükhöz való kötődésének kialakulását. Az élményszerű tanulási formák elősegítik a megszerzett ismeretek hosszabb távú beépülését és növelik a közösségi részvétel iránti nyitottságot.

5.5.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködések hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a megyei és térségi identitás erősítése, térségfejlesztési együttműködésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	A gyermekek részvétele az identitáserősítő programokban sok esetben alkalmi, nem épül folyamatos közösségi folyamatokra.	Eseményközpontú programkínálat, korlátozott aktív bevonás.	a) Megyei identitás- és értékismereti programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében helyi értékekre épülő gyermekprogramok támogatása. c) Települési szinten	2035	pedagógusok, közművelődési szakemberek	helyi önkormányzatok	nem

			helytörténeti, hagyományőrző és értékfeltáró foglalkozások szervezése.				
2.	A települési és térségi identitás megismerésének lehetőségei területileg egyenetlenek.	Kisebb településeken korlátozott programkínálat.	a) Térségi identitásprogramok fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében településközi gyermekprogramok megvalósítása. c) Helyi és térségi értékeket bemutató közösségi események szervezése.	2035	oktatási intézmények, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	igen
IDŐSEK							
1.	Az idősek részvétele a térségi programokban korlátozott.	Mobilitási nehézségek, beszűkülő kapcsolatrendszer.	a) Idősbarát identitáserősítő programok támogatása. b) A kiemelt projekt keretében generációk közötti helytörténeti programok megvalósítása.	2035	idősklubok, közösségfejlesztők	helyi önkormányzatok	nem

			c) Helyi közösségi eseményekbe történő aktív bevonás erősítése.				
2.	Az idősek helyismerete és tapasztalata kevéssé jelenik meg a közösségi folyamatokban.	Hiányoznak a tudatos tudásátadási formák.	a) Megyei értékmegőrző programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében helyi emlékezetprogramok támogatása. c) Helytörténeti beszélgetések és közösségi fórumok szervezése.	2035	helytörténészek, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem
NŐK							
1.	A nők részvétele a térségi együttműködésekhez kapcsolódó közösségi folyamatokban nem minden településen aktív.	Időhiány, családi kötelezettségek.	a) Női közösségi szerepvállalást ösztönző programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében közösségi mentorprogramok támogatása.	2035	civil szervezetek, közösségfejlesztők	helyi önkormányzatok	nem

			c) Családbarát közösségi események szervezése.				
2.	A helyi értékek és identitás megőrzésében betöltött szerepük kevéssé jelenik meg szervezett formában.	Korlátozott közösségi részvételi lehetőségek.	a) Női közösségi kezdeményezések támogatása. b) A kiemelt projekt keretében identitásépítő közösségi programok megvalósítása. c) Helyi értékfeltáró közösségek létrehozása.	2035	közösségszervezők, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	Az identitáserősítő és közösségi programok nem minden esetben hozzáférhetők.	Fizikai és infokommunikációs akadályok.	a) Akadálymentes identitásprogramok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében inkluzív közösségi események támogatása. c) Helyi programok	2035	fogyatékosságügyi szervezetek	helyi önkormányzatok	nem

			akadálymentesítés e.				
2.	Alacsony a részvétel a térségi együttműködésekhez kapcsolódó közösségi programokban.	Kevés célzott bevonási eszköz.	a) Befogadó közösségfejlesztési szemlélet erősítése b) A kiemelt projekt keretében érzékenyítő programok megvalósítása. c) Aktív részvételt ösztönző helyi programok szervezése.	2035	civil szervezetek, közösségfejlesztők	projektmegvalósító szervezet	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	Korlátozott részvétel az identitáserősítő közösségi folyamatokban.	Információhiány, alacsony közösségi aktivitás.	a) Közösségi bevonást támogató vár megyei programok indítása. b) A kiemelt projekt keretében közösségi mentorálás biztosítása. c) Helyi elérésre épülő	2035	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	helyi önkormányzatok	nem

			identitásprogramok szervezése.				
2.	Gyenge kapcsolódás a települési és térségi közösségi hálózatokhoz.	Társadalmi elszigetelődés, korlátozott részvételi lehetőségek.	a) Közösségi integrációt segítő programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében helyi közösségépítő folyamatok támogatása. c) Személyes megszólításon alapuló bevonási módszerek alkalmazása.	2035	szociális szakemberek, közösségfejlesztők	projektmegvalósító szervezet	nem
ROMÁK							
1.	A roma közösségek részvétele a térségi identitásépítő folyamatokban több településen korlátozott.	Bizalomhiány, gyengébb intézményi kapcsolatok.	a) Roma közösségi részvételt támogató megyei programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében roma közösségi facilitátorok bevonása.	2035	roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

			c) Közösségi alapú helyi identitásprogramok szervezése.				
2.	A roma kulturális értékek megjelenése nem mindenhol épül be a térségi identitásformálásba.	Korlátozott együttműködések, alacsony reprezentáció.	a) Roma kulturális értékeket bemutató programok támogatása. b) A kiemelt projekt keretében kulturális együttműködések fejlesztése. c) Helyi és térségi rendezvényekbe történő aktív bevonás erősítése.	2035	kulturális intézmények, roma szervezetek	helyi önkormányzatok	igen
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A külterületen élők nehezebben kapcsolódnak be a települési és térségi identitásprogramokba.	Távolság, közlekedési nehézségek.	a) Külterületi közösségi elérést támogató programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében helybe vitt tanyai identitást és közösségépítést szolgáló	2035	tanyagondnoki szolgálatok, önkormányzatok	helyi önkormányzatok	nem

			programok megvalósítása. c) Tanyagondnoki hálózat bevonása a közösségszervezésbe.				
2.	A térségi együttműködésekhez kapcsolódó információk elérése korlátozott.	Információs elszigeteltség, gyenge kapcsolati háló.	a) Tájékoztatási és elérési rendszer fejlesztése. b) A kiemelt projekt keretében helyi információs pontok kialakítása. c) Személyes kapcsolattartáson alapuló tájékoztatás erősítése.	2035	közösségfejlesztők, önkormányzatok	projektmegvalósító szervezet	nem

A megyei és térségi identitás erősítését szolgáló programokhoz való hozzáférés javítása érdekében olyan beavatkozások megvalósítása szükséges, amelyek egyszerre támogatják a közösségi részvétel bővítését, a helyi értékek tudatos megismerését és a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok aktív bevonását. A helyzetelemzés alapján megállapítható, hogy a megyében számos identitáserősítő kezdeményezés működik, ugyanakkor ezekhez a programokhoz nem minden társadalmi csoport kapcsolódik azonos eséllyel. A fejlesztések célja ezért az, hogy a helyi és térségi identitás építésében valamennyi lakos aktív szerepet vállalhasson, függetlenül életkorától, társadalmi helyzetétől vagy lakóhelyétől.

A gyermekek esetében kiemelt jelentőségű a helyi értékek és hagyományok megismerésének elősegítése. Az identitás kialakulásának egyik legfontosabb színtere a helyi közösség, ezért indokolt olyan programok támogatása, amelyek játékos, élményalapú formában ismertetik meg a fiatal generációval a település történetét, kulturális örökségét és közösségi értékeit. A helytörténeti foglalkozások, értékfeltáró programok, hagyományőrző események és településközi gyermekprogramok hozzájárulhatnak a helyi kötődés erősítéséhez, valamint a közösségi részvétel hosszú távú megalapozásához.

Az idősek bevonása különösen fontos a helyi identitás erősítése szempontjából, hiszen jelentős helyismerettel, közösségi tapasztalattal és történeti emlékezettel rendelkeznek. A generációk közötti együttműködésekre épülő programok lehetőséget teremthetnek arra, hogy tudásukat és tapasztalataikat átadják a fiatalabb korosztályok számára. A helytörténeti beszélgetések, emlékezetprogramok és közösségi fórumok egyaránt hozzájárulhatnak az identitás erősítéséhez és a generációk közötti kapcsolatok fejlesztéséhez.

A nők közösségi szerepvállalásának támogatása szintén fontos fejlesztési terület. A helyi közösségek működésében a nők számos esetben meghatározó szerepet töltenek be, ugyanakkor közösségi aktivitásukat gyakran korlátozzák a családi és munkahelyi kötelezettségek. A családbarát programok, a rugalmas részvételi lehetőségek, valamint a helyi közösségi kezdeményezések támogatása hozzájárulhat ahhoz, hogy a nők aktívabban kapcsolódjanak be az identitásépítő és közösségfejlesztési folyamatokba.

A fogyatékossággal élő személyek esetében a fejlesztések egyik legfontosabb célja az egyenlő esélyű részvétel feltételeinek megteremtése. Az identitáserősítő programok és közösségi események csak akkor tölthetik be közösségformáló szerepüket, ha azok mindenki számára hozzáférhetők. Ennek érdekében szükséges a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés erősítése, valamint olyan befogadó közösségi programok kialakítása, amelyek lehetővé teszik az érintettek aktív részvételét a helyi közösségi életben.

A mélyszegénységben élők számára a közösségi folyamatokhoz való kapcsolódást gyakran információhiány, gyenge kapcsolati háló és társadalmi elszigetelődés nehezíti. A fejlesztéseknek ezért különös hangsúlyt kell fektetniük a személyes megszólításra, a közösségi mentorálásra és a helyben elérhető programok szervezésére. Az identitásépítő folyamatokba való bevonás nemcsak a közösségi részvételt növelheti, hanem hozzájárulhat a társadalmi integráció erősítéséhez és a helyi közösségekhez való kötődés kialakulásához is.

A roma közösségek esetében kiemelt jelentőségű a partnerségen alapuló közösségfejlesztés. A helyi és térségi identitás akkor válhat valóban közösségi értékké, ha abban valamennyi társadalmi csoport kulturális öröksége és hagyománya megjelenik. Ennek érdekében indokolt a roma közösségek aktív bevonása a programok tervezésébe és megvalósításába, valamint a roma kulturális értékek tudatos megjelenítése a települési és térségi identitásépítő kezdeményezésekben. A roma közösségi facilitátorok és közösségi szereplők bevonása erősítheti a bizalmat és javíthatja a programok elérhetőségét.

Kiemelt figyelmet szükséges fordítani a külterületi és tanyás térségek közösségeinek megerősítésére is, különös tekintettel azokra a közösségi kezdeményezésekre, amelyek elősegítik a helyi hagyományok megőrzését, a generációk közötti kapcsolatok erősítését és a lakosság aktív közösségi részvételét. Az ilyen programok hozzájárulnak a területi elszigeteltség mérsékléséhez, a közösségi együttműködések

bővítéséhez és a külterületi életforma értékeinek megőrzéséhez. Továbbá a tanyán élők esetében a legjelentősebb akadályt a földrajzi távolság és az információkhoz való korlátozott hozzáférés jelenti. A külterületi lakosság számára ezért olyan megoldások szükségesek, amelyek a szolgáltatásokat közelebb viszik az érintettekhez. A helybe vitt programok, a tanyagondnoki hálózat bevonása, valamint a személyes kapcsolattartásra épülő tájékoztatási formák elősegíthetik a közösségi részvétel növekedését és a térségi identitáshoz való erősebb kapcsolódást.

A fejlesztések megvalósítása során célszerű építeni azokra a jó gyakorlatokra, amelyek a megyében már eredményesen működnek. Ilyennek tekinthetők a TOP-5.3.1 konstrukció keretében megvalósult identitás- és közösségfejlesztési programok, amelyek több településen lakossági fórumokkal, értékfeltáró eseményekkel, helytörténeti programokkal és közösségi kezdeményezésekkel erősítették a helyi kötődést. Kiemelkedő példaként említhető az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület értékjáró sétáinak modellje, amely élményalapú formában mutatja be a helyi értékeket és ösztönzi a közösségi részvételt. Szintén jó gyakorlatként értékelhető a Petőfi 200 program, amely kulturális, közösségi és oktatási eszközök összehangolt alkalmazásával járult hozzá a megyei identitás erősítéséhez. Ezek a kezdeményezések jól mutatják, hogy a helyi értékekre épülő, közösségi részvételt ösztönző programok hosszú távon képesek erősíteni a települési és térségi kötődést, valamint elősegíteni a hátrányos helyzetű csoportok közösségi integrációját is.

5.6. Roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok

5.6.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

A SZÚT 5.6. pontja alapján Bács-Kiskun megyében a roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok települési szintű elérhetősége rendkívül alacsony. A vizsgált járások többségében a programok nem épültek be a helyi szolgáltatási struktúrába, és több térségben sem teljes, sem részleges helyi programjelenlét nem azonosítható. A „nem helyben elérhető” kategória dominanciája különösen problémás, mivel a roma nők foglalkoztatási felzárkózását jellemzően több, egymással összefüggő akadály nehezíti: az alacsony iskolai végzettség, a tartós inaktivitás, a gyermekfelügyeleti problémák, a közlekedési nehézségek, az önbizalomhiány, valamint a helyi támogató szolgáltatások hiánya.

A legnagyobb szolgáltatási hiány a települési szintű belépési pontok hiánya. Több járásban – különösen a Bácsalmási, Kiskőrösi, Kiskunmajsai és Kunszentmiklósi járásban – a helyben elérhető programok teljes mértékben hiányoznak. A Jánoshalmai, Kiskunfélegyházi és Tiszakécskei járásban legfeljebb részleges programjelenlét mutatható ki, míg a Kecskeméti és Kiskunhalasi járásban a szolgáltatások elsősorban a járásközpontokra koncentrálódnak. Ez azt jelenti, hogy a roma nők számára a foglalkoztatási felzárkózást támogató szolgáltatási út a legtöbb településen már a kezdeti szakaszban megszakad.

A hozzáférési hiányok egyik oka, hogy a korábbi kezdeményezések jelentős része projektjelleggel valósult meg, és forrás hiányában nem tudott tartósan beépülni a helyi alap szolgáltatások közé. A Bari Shej típusú programok több járásban is megjelentek, és fontos szerepet töltöttek be a roma lányok továbbtanulásának, tanulmányi előrehaladásának és későbbi foglalkoztathatóságának támogatásában, azonban ezek jellemzően nem folytatódtak. Emiatt a programok hatása nem tudott stabil, intézményesült szolgáltatássá válni.

A feltárt hiányosságok kezeléséhez olyan beavatkozások szükségesek, amelyek nem kizárólag képzést kínálnak, hanem a foglalkoztatási felzárkózáshoz szükséges teljes belépési utat támogatják. Ennek része a személyes mentorálás, a motiváció- és önbizalom-erősítés, az alapkompetenciák fejlesztése, a gyermekfelügyeleti és mobilitási akadályok enyhítése, a helyi roma közösségi szereplők bevonása, valamint a munkáltatói kapcsolatok erősítése. Kiemelten fontos a helyben vagy kihelyezett formában elérhető programok szervezése azokban a járásokban, ahol jelenleg nincs tényleges helyi hozzáférés.

5.6.2. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (nők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programban	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a vármegye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
NŐK							
1.	A roma nők foglalkoztatását támogató programok települési szintű jelenléte alacsony, több járásban kizárólag más településen érhetők el a szolgáltatások.	Gyermekfelügyelet hiánya, rugalmatlan programidőpontok, közlekedési nehézségek.	a) Megyei szinten női foglalkoztatási mentorhálózat kialakítása. a) A BKMKIK és a térségi munkáltatók bevonásával foglalkoztatási partnerség kialakítása, amely fogadó munkahelyeket tár fel, támogatott munkatapasztalatot,	2035	családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, mentorok, BKMKIKl, helyi munkáltatók, foglalkoztatási szerv, szakképzési és felnőttképzési intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, helyi önkormányzatok	nem

			munkahelyi mentorálást, rugalmas vagy részmunkaidős foglalkoztatási lehetőségeket és a munkába járást segítő megoldásokat kapcsol a képzési programokhoz. A program eredményességét a munkába állás, valamint a 6 és 12 hónapos foglalkoztatásban maradás alapján is értékelni kell. b) A kiemelt projekt keretében gyermekfelügyeletet biztosító képzések és mentorálás megvalósítása. c) Települési szinten rugalmas időbeosztású foglalkoztatási és kompetenciafejleszt				

			ő programok szervezése.				
2.	A programok többsége projektjellegű, fenntartható helyi szolgáltatási elemként nem működik tovább.	Forráshiány, kapacitáshiány, intézményi beágyazottság hiánya.	a) Fenntartható, több éves programstruktúrák kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében hosszabb távú mentorálási és utánkövetési rendszer működtetése. c) Települési szinten helyi partnerségi együttműködések kialakítása.	2035	önkormányzatok, foglalkoztatási szervezetek, civil partnerek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	nem
MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A mélyszegénységben élő roma nők számára hiányoznak a helyi belépési pontok és az alapkompetencia-fejlesztő programok.	Tartós munkanélküliség, alacsony iskolai végzettség, digitális kompetenciahiány.	a) Komplex kompetenciafejlesztési programok indítása megyei szinten. b) A kiemelt projekt keretében alapkompetencia- és digitális	2035	szociális szakemberek, mentorok, civil szervezetek	projektmegvalósító szervezet	nem

			fejlesztések biztosítása. c) Települési szinten mentorálás és egyéni fejlesztési tervek alkalmazása.				
2.	A programokba való bekapcsolódást több településen anyagi akadályok korlátozzák.	Utazási költségek, megfelelő eszközök és ruházat hiánya, ügyintézési nehézségek.	a) Megyei szinten utazási és részvételi támogatási rendszer kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében utazási támogatás és ügyintézési segítségnyújtás biztosítása. c) Települési szinten helyi információs és mentorpontok kialakítása.	2035	családsegítő szolgálatok, önkormányzatok	helyi önkormányzatok	nem
ROMÁK							
1.	Több járásban teljes vagy közel teljes szolgáltatáshiány figyelhető meg a roma nőket célzó	A programok centralizáltsága, alacsony helyi kapacitás, gyenge intézményi jelenlét.	a) Területi lefedettséget javító megyei programstruktúra kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében	2035	roma nemzetiségi önkormányzatok, közösségfejlesztők	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	igen

	programok esetében.		kihelyezett szolgáltatási pontok működtetése. c) Települési szinten közösségi alapú mentorálási és tanácsadási programok szervezése.				
2.	A roma nők elérése több térségben nehézséget jelent.	Alacsony intézményi bizalom, információhiány, helyi közösségi kapcsolatok hiánya.	a) Roma közösségi szereplők bevonására épülő megyei együttműködések kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében roma mentorok és facilitátorok alkalmazása. c) Települési szinten közösségi fórumok és motivációs programok szervezése.	2035	roma civil szervezetek, mentorok	projektmegvalósító szervezet	igen
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A tanyás térségekben a foglalkoztatási	Közlekedési problémák, külterületi	a) Külterületi szolgáltatáselérést javító megyei	2035	tanyagondnoki szolgálatok,	helyi önkormányzatok	nem

	programok fizikailag nehezen elérhetők.	elszigeteltség, hiányos tömegközlekedés.	programok kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében mobil mentorálási és tanácsadási szolgáltatások biztosítása. c) Települési szinten tanyagondnoki hálózathoz kapcsolódó információátadás és programelérés támogatása.		civil szervezetek		
2.	A tanyán élők számára hiányos az információáramlás a foglalkoztatási programokról.	Digitális hozzáférési problémák, gyenge közösségi kapcsolódás, információs elszigeteltség.	a) Megyei szinten célzott tájékoztatási rendszer kialakítása. b) A kiemelt projekt keretében mobil és személyes információs pontok működtetése. c) Települési szinten helyi közösségi terekhez kapcsolódó tájékoztató	2035	közösségfejlesztők, mentorok, önkormányzatok	projektmegvalósító szervezet	nem

			alkalmak szervezése.				

A roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programokhoz való hozzáférés javítása során kiemelten szükséges figyelembe venni, hogy az érintett célcsoport esetében a foglalkoztatási hátrányok több tényező együttes jelenlétéből adódnak. A szolgáltatási hiányok nem kizárólag a programok alacsony számából fakadnak, hanem abból is, hogy a legtöbb térségben a programok nem épülnek be települési szintű szolgáltatásként a helyi ellátórendszerbe. A roma nők esetében a munkaerőpiaci integráció akadályai egyszerre kapcsolódnak a mobilitási problémákhoz, a gyermekfelügyelet hiányához, az alacsony iskolai végzettséghez, az adminisztratív és digitális kompetenciahiányokhoz, valamint a közösségi bizalom és kapcsolati háló korlátozott jelenlétéhez. A fejlesztési beavatkozásoknak ezért komplex módon szükséges kezelniük a hozzáférést akadályozó tényezőket.

A nők esetében a foglalkoztatási programokba történő belépést leggyakrabban a gyermeknevelési és családi kötelezettségekből fakadó túlterheltség nehezíti. Több településen a programok kizárólag más településen érhetők el, ami a kisgyermeket nevelő nők számára jelentős akadályt jelent. A részvételt sok esetben már önmagában az utazási idő, a közlekedési költség vagy a gyermekfelügyelet megoldatlansága is ellehetetleníti. Ennek kezelésére indokolt olyan rugalmas időbeosztású, részben helyben megvalósuló programstruktúrák kialakítása, amelyekhez mentorálási és gyermekfelügyeleti elemek is kapcsolódnak. A megyei szintű fejlesztések során különösen fontos lehet a női mentorhálózat kialakítása, valamint olyan helyi partnerségek létrehozása, amelyek a programok lezárását követően is biztosítani tudják a szolgáltatások folytonosságát és fenntarthatóságát.

A mélyszegénységben élő roma nők esetében a foglalkoztatási integráció akadályai még összetettebben jelennek meg. A tartós anyagi bizonytalanság, az alacsony iskolai végzettség, a munkatapasztalat hiánya és az adminisztratív nehézségek együttesen csökkentik a programokba való bekapcsolódás lehetőségét. Több esetben az alapvető hozzáférési feltételek – például az utazás finanszírozása, a megfelelő ruházat biztosítása vagy az ügyintézés támogatása – sem állnak rendelkezésre. A helyzet javítása érdekében indokolt olyan komplex felzárkóztatási programok kialakítása, amelyek nem kizárólag képzési elemeket tartalmaznak, hanem mentorálást, alapkompetencia-fejlesztést, digitális készségfejlesztést, személyes ügyintézési segítségnyújtást és egyéni fejlesztési tervezést is biztosítanak. A foglalkoztatási integráció eredményessége szempontjából különösen fontos a fokozatos, támogatott munkaerőpiaci belépés, valamint az utazási és részvételi támogatások biztosítása.

A roma célcsoport esetében a hozzáférés javításának egyik legfontosabb feltétele a területi lefedettség erősítése és a helyi közösségi szereplők bevonása. Több térségben teljes vagy közel teljes szolgáltatáshiány figyelhető meg, ezért indokolt olyan kihelyezett szolgáltatási pontok és közösségi alapú programok kialakítása, amelyek a jelenleg ellátatlan vagy alul ellátott településeken is biztosítják a programokhoz való hozzáférést. A helyi roma közösségi szereplők, roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek és közösségi facilitátorok bevonása jelentősen javíthatja a célcsoport elérését és a programok iránti bizalom kialakulását. A fejlesztések során ezért célszerű roma mentorok alkalmazása, közösségi fórumok szervezése, valamint olyan önbizalom-erősítő, életvezetési és motivációs elemek beépítése, amelyek támogatják a résztvevők hosszú távú munkaerőpiaci integrációját.

Jó gyakorlatként emelhető ki a „Nő az esély a közszolgáltatásokban” program, amely az alacsony végzettségű, inaktív vagy regisztrált álláskereső roma nők foglalkoztathatóságának javítását célozza. A program egyik legfontosabb eleme, hogy a képzések foglalkoztatásba ágyazott módon valósulnak meg, vagyis a résztvevők az elméleti tudás megszerzése mellett gyakorlati munkatapasztalatot is szereznek. Szintén értékes tapasztalatokat nyújtottak a Bari Shej – Nagylány programhoz kapcsolódó projektek, amelyek a roma lányok továbbtanulását, tanulási motivációját, önbizalmát és közösségi kompetenciáit erősítették. Bár ezek a kezdeményezések jellemzően projektjelleggel működtek és hosszú távon nem tudtak fennmaradni, rámutattak arra, hogy a foglalkoztatási esélyek javítása már az oktatási pályán tartás, a korai iskolaelhagyás megelőzése és a közösségi megerősítés szintjén is eredményesen támogatható.

A tanyán élők esetében a hozzáférési problémák elsősorban a külterületi településszerkezetből és a közlekedési nehézségekből fakadnak. Több térségben még a járásközpontokban működő programok

elérése is akadályokba ütközik, miközben az információáramlás is hiányos. A hozzáférés javítása érdekében indokolt mobil vagy kihelyezett szolgáltatási formák kialakítása, települési szintű mentorpontok működtetése, valamint a tanyagondnoki hálózat aktív bevonása a tájékoztatásba és a programok népszerűsítésébe. A helyi közösségi terekhez kapcsolódó időszakos programok, a személyes információátadás, valamint az utazástámogatási elemek alkalmazása hozzájárulhat ahhoz, hogy a külterületen élők számára is reálisan elérhetővé váljanak a foglalkoztatási felzárkózást támogató szolgáltatások.

A fejlesztések hosszú távú eredményességének egyik legfontosabb feltétele a programok fenntarthatóságának biztosítása. A korábbi tapasztalatok azt mutatják, hogy számos eredményes kezdeményezés a projektidőszak lezárását követően megszűnt, így a kialakított helyi kapcsolatok, mentorhálózatok és közösségi együttműködések sem tudtak tartósan fennmaradni. Ennek elkerülése érdekében indokolt olyan működési modellek kialakítása, amelyekben a projektalapú fejlesztésekhez már a megvalósítás során kapcsolódik helyi kapacitásépítés, intézményi együttműködés, partnerségi hálózatépítés és hosszú távú fenntartási tervezés. Ez teremtheti meg annak feltételeit, hogy a roma nők foglalkoztatását támogató szolgáltatások a jövőben ne időszakos projektek, hanem a helyi szolgáltatási rendszer stabil és folyamatosan elérhető elemei legyenek.

5.7. Digitális kompetenciafejlesztés

5.7.1. Feltárt szolgáltatási hiányosságok

A digitális kompetenciák fejlesztése a társadalmi részvétel, a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés szempontjából egyre meghatározóbb területté vált. A digitális eszközök és online ügyintézési formák mindennapossá válásával a digitális alapkészségek hiánya egyre inkább társadalmi hátrányt jelent, különösen az időskorú, alacsony iskolai végzettségű, inaktív vagy perifériku s térségekben élő lakosság számára. A digitális kompetenciafejlesztés ezért nem kizárólag oktatási vagy technológiai kérdés, hanem az esélyteremtés, a társadalmi felzárkózás és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés egyik meghatározó eleme.

A SZÚT 5.7. pontjában feltárt helyzetkép alapján Bács-Kiskun megyében a digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatások területi elérhetősége jelentős egyenlőtlenségeket mutat. A szolgáltatások elsősorban városi és intézményi központokhoz kötődnek, miközben számos településen csak korlátozottan vagy kizárólag más településen érhetők el. A digitális kompetenciafejlesztéshez való tényleges hozzáférést a területi különbségek mellett a mobilitási korlátok, az intézményi kapacitások eltérései, az eszköz- és információhiány, valamint a célcsoportok bevonásának nehézségei is befolyásolják.

5.7.1.1. Lakossági hozzáférés hiányai, akadályozó tényezői

A SZÚT 5.7. pontjában feltárt adatok alapján a digitális kompetenciafejlesztés Bács-Kiskun megyében nem egységesen, települési szinten szervezett szolgáltatásként működik, hanem döntően városi, járásközponti vagy intézményi kapacitásokhoz kötődik. A megye egészére jellemző, hogy a digitális kompetenciafejlesztési programok teljes körű, helyben történő elérhetősége csak a települések szűk körében biztosított, miközben számos településen a szolgáltatás csak részben érhető el, vagy kizárólag más településen vehető igénybe. Ez azt eredményezi, hogy a szolgáltatás formális elérhetősége sok esetben nem jelent tényleges, könnyen igénybe vehető hozzáférést a lakosság számára.

A legfontosabb szolgáltatási hiányosság a területi lefedettség egyenetlensége. A Kecskeméti és a Bajai járásban viszonylag kedvezőbb a helyzet, mivel a települések mintegy felében legalább részben helyben megjelennek digitális kompetenciafejlesztési lehetőségek. Ezzel szemben a Bácsalmási, Jánoshalmai, Kiskunmajsai, Kalocsai és Kiskunfélegyházi járásban a digitális kompetenciafejlesztés jellemzően nem

helyben érhető el, hanem más településekhez, központi intézményekhez vagy eseti programokhoz kapcsolódik. Különösen problémás, hogy több járásban egyáltalán nincs teljes körűen helyben elérhető digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatás, vagy annak aránya rendkívül alacsony.

A hiányosságok egyik fő oka, hogy a digitális kompetenciafejlesztés helyi biztosítása erősen intézményfüggő. Azokban a településekben jelenik meg nagyobb eséllyel szolgáltatás, ahol működik könyvtári, közművelődési, közösségi vagy civil kapacitás, illetve ahol korábbi programokhoz, például DJP Pontokhoz, képzési projektekhez vagy városi kezdeményezésekhez lehet kapcsolódni. A kisebb településeken viszont gyakran hiányzik az a szakmai, infrastrukturális és szervezési háttér, amely folyamatos, tervezhető digitális kompetenciafejlesztést tudna biztosítani.

További akadályt jelent, hogy a meglévő szolgáltatások jelentős része nem stabil, megyei szinten összehangolt rendszerben működik, hanem eseti, projektjellegű vagy intézményhez kötött formában jelenik meg. A digitális kompetenciafejlesztés sok településen nem önálló, rendszeresen elérhető szolgáltatásként van jelen, hanem más közösségi, könyvtári, ifjúsági vagy ügyintézési tevékenységekhez kapcsolódik. Ez korlátozza a programok tervezhetőségét, ismertségét és elérési képességét.

A lakossági hozzáférést jelentősen rontja az utazási kényszer is. Azokon a településeken, ahol a digitális kompetenciafejlesztés csak más településen érhető el, a részvétel feltétele a közlekedés megszervezése, az információhoz jutás és a központi szolgáltatási pontok elérése. Ez különösen a kistelepüléseken élők, az idősebbek, az alacsony mobilitású lakosok és a külterületi vagy tanyás térségekben élők számára jelent gyakorlati akadályt.

A SZÚT alapján az is megállapítható, hogy a digitális kompetenciafejlesztés tartalma részben átalakulóban van. A korábbi alapszintű eszközhasználati képzések mellett egyre nagyobb jelentősége van az online ügyintézéshez, az információbiztonsághoz, a digitális csalások felismeréséhez és a biztonságos internethasználathoz kapcsolódó tudásnak. A szolgáltatási hiány ezért nemcsak mennyiségi, hanem tartalmi jellegű is: sok településen nem biztosított rendszeresen olyan támogatás, amely a lakosságot a mindennapi digitális ügyintézésben, a közszolgáltatások online elérésében és a digitális kockázatok kezelésében segítené.

5.7.1.2. Hátrányos helyzetűek hozzáférésének hiányai, akadályozó tényezői

A hátrányos helyzetű csoportok esetében a digitális kompetenciafejlesztéshez való hozzáférés hiányosságai fokozottabban jelentkeznek. A mélyszegénységben élők, az alacsony iskolai végzettségűek, az inaktívak, az időskorúak, a roma közösségek, a fogyatékkal élők, valamint a kisebb vagy periférikus településeken élők számára a nem helyben elérhető szolgáltatás sok esetben ténylegesen nem hozzáférhető. Esetükben a digitális kompetenciahiány gyakran eszközhiánnyal, internet-hozzáférési problémákkal, alacsony önbizalommal, ügyintézési nehézségekkel és mobilitási akadályokkal kapcsolódik össze.

A legfontosabb akadály, hogy a hátrányos helyzetű célcsoportok számára a szolgáltatások igénybevétele jellemzően nem oldható meg pusztán azzal, hogy a program valahol a járásban elérhető. Számukra a helyben történő, személyesen kísért, bizalmi kapcsolatokon alapuló szolgáltatás lenne szükséges. Amennyiben a képzés vagy segítségnyújtás csak járásközpontban, városi intézményben vagy más településen érhető el, a részvételt a közlekedési költség, az időráfordítás, az információhiány és a szolgáltató intézményekkel való gyenge kapcsolat is akadályozhatja.

A hátrányos helyzetű csoportok elérésében külön probléma, hogy a közösségi programok kommunikációja egyre inkább online felületeken történik. Ez azok számára jelent kizáró tényezőt, akik éppen digitális kompetenciahiányuk, eszközhiányuk vagy internet-hozzáférési problémáik miatt nem követik ezeket a csatornákat. A SZÚT alapján ezért a hátrányos helyzetű családok, idősek és alacsony

digitális jártasságú lakosok bevonása továbbra is személyes megkeresést, helyi közvetítőket és közösségi intézményi kapcsolódást igényel.

Az idősebb korosztály esetében különösen erős hiányként jelenik meg a digitális biztonságtudatosság fejlesztése. Bár korábban több támogatott program segítette az alapvető eszközhasználat elsajátítását, a jelenlegi szükséglet már nem kizárólag az okoseszközök vagy az internet használatára vonatkozik. Egyre fontosabb az online csalások, visszaélések, megtévesztő tartalmak felismerése, az elektronikus ügyintézés biztonságos használata és a személyes adatok védelme. Ez a tudás különösen az idősek és az alacsony digitális önállósággal rendelkező lakosok esetében hiányos.

A periférikus és kistelepülési térségekben élő hátrányos helyzetű lakosság esetében a digitális kompetenciafejlesztés hiányát tovább erősíti, hogy a megyében nem azonosítható olyan egységes, több települést lefedő, stabil programhálózat, amely kifejezetten a célcsoportok helyi elérésére épülne. A Digitális Esélyteremtési Program országos szinten a digitális megosztottság csökkentését célozza, azonban a SZÚT szerint Bács-Kiskun megyében nem található ilyen Digitális Pont. Ez azt jelenti, hogy a megyében a hátrányos helyzetű csoportok digitális felzárkóztatása jelenleg nem támaszkodhat erre a célzott, országos programhoz kapcsolódó helyi infrastruktúrára.

A hátrányos helyzetűek esetében a szolgáltatási hiány nemcsak abban áll, hogy kevés helyen érhető el digitális kompetenciafejlesztés, hanem abban is, hogy a meglévő szolgáltatások elérése sokszor nem illeszkedik a célcsoportok élethelyzetéhez. A VEP szempontjából ezért a fő probléma a helyi, személyes, kísért és rendszeres digitális kompetenciafejlesztési lehetőségek hiánya, különösen azokban a járásokban és településeken, ahol a szolgáltatások jelenleg csak más településen vagy eseti jelleggel érhetők el.

5.7.2. Megoldási javaslatok – teljes lakosság

.

A digitális kompetenciafejlesztés LAKOSSÁGI hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a digitális kompetenciafejlesztésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
1.	A digitális kompetenciafejlesztési programok területi lefedettsége egyenetlen, számos településen a szolgáltatás csak más településen érhető el.	A szolgáltatások városi és intézményi központokhoz kötődnek, a kisebb településeken hiányzik a megfelelő infrastruktúra és szervezési kapacitás.	a) Megyei szintű digitális kompetenciafejlesztési hálózat kialakítása és koordinációja. b) Kiemelt projekt keretében mobil és kihelyezett digitális kompetenciafejlesztési programok szervezése. c) Települési szinten könyvtári, közösségi és	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, könyvtárak, közművelődési intézmények, civil szervezetek, DJP Pontok	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, projektmenedzsment szervezet	Nem

			közművelődési helyszíneken rendszeres digitális képzések biztosítása.				
2.	A digitális kompetenciafejlesztés több járásban nem helyben, hanem kizárólag központi településeken érhető el.	A lakosság számára az utazás, a közlekedési kapcsolatok és az információhiány akadályozza a részvételt.	a) A szolgáltatások decentralizálása, települési szintű hozzáférés erősítése. b) Kiemelt projekt keretében utazást segítő és kihelyezett képzési programok szervezése. c) Járási szintű mentor- és képzési pontok kialakítása.	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok, közösségi intézmények	Települési önkormányzatok, projektgazdák	Nem
3.	A digitális kompetenciafejlesztéshez kapcsolódó programok többsége projektjellegű, nem működik egységes, stabil szolgáltatási rendszer.	Hiányzik a hosszú távú koordináció, az egységes szakmai rendszer és a fenntartható működési háttér.	a) Megyei szintű szakmai koordinációs és információmegosztó rendszer kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében egységes módszertan és	2035	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, szakmai szervezetek, képző intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata	Nem

			képzési tematika kidolgozása. c) Települési és járási programok hálózatos együttműködésének támogatása.				
4.	Az idősebb korosztály digitális kompetenciái hiányosak, különösen az online ügyintézés és digitális biztonság területén.	Az idősek digitális önbizalma alacsony, sok esetben hiányzik a személyes segítségnyújtás és a gyakorlati támogatás.	a) Időskorúak digitális felzárkóztatását támogató megyei programok indítása. b) Kiemelt projekt keretében digitális biztonságtudatossági és online ügyintézési képzések szervezése. c) Helyi mentorprogramok és kiscsoportos képzések biztosítása közösségi helyszíneken.	2035	Idősügyi szervezetek, könyvtárak, civil szervezetek, képzők	Projektgazdák, települési önkormányzatok	Nem
5.	A programok kommunikációja döntően online	A célcsoportok egy része nem használ digitális	a) Többcsatornás, offline elérési formák	2035	Települési önkormányzatok,	Települési önkormányzatok	Nem

	felületeken történik, ami kizárhatja az alacsony digitális kompetenciával rendelkező lakosságot.	csatornákat, információhiány jellemző.	alkalmazása megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében személyes bevonást segítő kommunikációs kampányok megvalósítása. c) Helyi közösségi szereplők bevonása a lakosság személyes megszólításába.		családsegítő szolgálatok, civil szervezetek		
6.	A kisebb településeken hiányzik a digitális kompetenciafejlesztéshez szükséges helyi szakmai és intézményi kapacitás.	Kevés a képzett szakember, korlátozott az intézményi háttér és az eszközállomány.	a) Helyi digitális mentorhálózat kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében mentorok és közösségi segítők képzése. c) Települési intézmények eszköz- és kapacitásfejlesztése.	2035	Közművelődési intézmények, könyvtárak, civil szervezetek	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, települési önkormányzatok	Nem
7.	A digitális kompetenciafejleszt	Az alacsony jövedelmű	a) Digitális hozzáférést	2035	Könyvtárak, közösségi	Települési önkormányzatok	Nem

	éshez szükséges eszközök és internet-hozzáférés nem minden lakos számára biztosított.	háztartások egy részében hiányoznak a megfelelő digitális eszközök és internetkapcsolat.	támogató megyei programok előkészítése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi digitális hozzáférési pontok fejlesztése. c) Települési szinten nyilvános digitális eszközhasználati lehetőségek biztosítása.		intézmények, települési önkormányzatok		
8.	A digitális kompetenciafejleszt és tartalma több településen nem alkalmazkodik a jelenlegi igényekhez.	Hiányos a digitális biztonsággal, online ügyintézéssel és információbiztonsággal kapcsolatos edukáció.	a) Korszerű digitális kompetenciafejlesztési tematika kialakítása megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében digitális biztonságtudatossági képzések szervezése. c) Települési szinten gyakorlatorientált képzések és	2035	Képző intézmények, informatikai szakemberek, civil szervezetek	Projektgazdák	Nem

			lakossági fórumok megvalósítása.				
9.	A munkaerőpiaci és vállalkozási célú digitális kompetenciafejleszt és korlátozottan elérhető.	A programok többsége az alapvető eszközhasználatra és az online ügyintézésre összpontosít; a munkahelyi digitális együttműködéshez, az adat- és kiberbiztonsághoz, a mesterséges intelligencia felelős alkalmazásához, valamint a digitális kereskedelmi és ügyfélkapcsolati feladatokhoz szükséges készségek fejlesztésére irányuló tevékenységek csak korlátozottan érhetők el.	a) A BKMKIK, a szakképzési centrumok, a felnőttképzők és a munkáltatók közreműködésével gyakorlatorientált digitális munkaerőpiaci programcsomag kialakítása. b) Munkahelyi digitális alapkészségek, kiberbiztonsági tudatosság, felelős MI-használat, elektronikus vállalkozási ügyintézés és digitális ügyfélkapcsolat fejlesztése. c) Munkáltatói helyszínhez vagy valós munkafeladathoz kapcsolódó műhelyek és rövid	2035	BKMKIK, helyi munkáltatók, szakképzési centrumok, felnőttképzők, könyvtárak, közösségi intézmények	BKMKIK	Nem

			modulok szervezése.				

A digitális kompetenciafejlesztés lakossági hozzáférésének javítását célzó beavatkozások elsődleges célja, hogy mérsékeljék a megyében azonosított jelentős területi és társadalmi különbségeket, valamint biztosítsák a digitális szolgáltatásokhoz és képzésekhez való egyenlőbb hozzáférést. A SZÚT feltárta, hogy a digitális kompetenciafejlesztési programok elérhetősége jelenleg erősen koncentrálódik a nagyobb városokhoz és intézményi központokhoz, miközben számos kisebb településen a szolgáltatások helyben nem érhetők el, vagy kizárólag alkalmi, projektjellegű formában jelennek meg. A fejlesztések ezért kiemelten a szolgáltatások területi kiegyenlítésére, decentralizálására és hosszú távú fenntarthatóságának biztosítására irányulnak.

A megyei szintű beavatkozások egyik legfontosabb eleme egy összehangolt digitális kompetenciafejlesztési hálózat kialakítása, amely egységes szakmai koordinációval, közös módszertannal és információmegosztással támogatja a különböző településeken működő programokat. A kiemelt projekt keretében megvalósuló mobil és kihelyezett képzések, valamint a járási mentorpontok létrehozása lehetővé teszi, hogy a kisebb településeken élő lakosság számára is rendszeresen elérhetővé váljanak a digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatások. Ezzel párhuzamosan a könyvtárak, közművelődési intézmények, Digitális Jólét Program Pontok és egyéb közösségi helyszínek bevonása stabil helyi infrastruktúrát biztosíthat a képzések lebonyolításához.

A fejlesztési javaslatok kiemelt figyelmet fordítanak azokra a célcsoportokra is, amelyek esetében a digitális lemaradás a legjelentősebb. Az idősebb korosztály számára tervezett digitális felzárkóztató programok, az online ügyintézést és digitális biztonságot támogató képzések, valamint a személyes mentorálás hozzájárulhatnak a digitális önállóság erősítéséhez és az elektronikus közszolgáltatások biztonságos használatához. Ugyancsak fontos fejlesztési irány a kisebb települések szakmai kapacitásainak bővítése, amely helyi digitális mentorhálózatok kialakításával, közösségi segítők képzésével és az intézményi eszközállomány fejlesztésével hosszabb távon is biztosíthatja a szolgáltatások fenntartható működését.

A beavatkozások a digitális hozzáférés infrastrukturális feltételeinek javítására is kiterjednek. A közösségi digitális hozzáférési pontok fejlesztése, a nyilvánosan használható informatikai eszközök biztosítása és az internetelérés támogatása különösen az alacsony jövedelmű háztartások és a digitálisan hátrányos helyzetű települések számára jelenthet érdemi előrelépést. Emellett a képzések tartalmának korszerűsítése – különösen a digitális biztonság, az online ügyintézés és az információbiztonság területén – hozzájárul ahhoz, hogy a lakosság olyan gyakorlati ismereteket szerezzen, amelyek közvetlenül hasznosíthatók a mindennapi életben.

A digitális kompetenciafejlesztés eredményessége szempontjából meghatározó jelentőségű a lakosság megfelelő elérése is. Mivel a digitális készségek hiánya gyakran együtt jár az online kommunikáció korlátozott használatával, a fejlesztések során indokolt a személyes megszólítást, a helyi közösségi szereplők bevonását és az offline kommunikációs csatornák alkalmazását előtérbe helyezni. Ez növelheti a programok ismertségét, javíthatja a részvételi arányokat, és elősegítheti, hogy a digitális kompetenciafejlesztés valóban elérje a leginkább rászoruló lakossági csoportokat.

A tervezett intézkedések egy egységes, fenntartható és területileg kiegyensúlyozott digitális kompetenciafejlesztési rendszer kialakítását szolgálják. A megyei koordinációra, a helyi intézményi együttműködésekre, a mobil szolgáltatási formákra és a célcsoport-specifikus fejlesztésekre épülő beavatkozások hozzájárulhatnak a digitális esélyegyenlőség javításához, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés bővítéséhez és a lakosság digitális felkészültségének hosszú távú erősítéséhez.

5.7.3. Megoldási javaslatok – hátrányos helyzetűek

A digitális kompetenciafejlesztés hozzáférésének javításához tervezett beavatkozások a HÁTRÁNYOS HELYZETŰEK (gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élők, mélyszegénységben élők, romák, tanyán élők) körében							
Sorszám	A SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányok a digitális kompetenciafejlesztésben	A szolgáltatási hiányok okai, a szolgáltatások elérésének akadályai a lakosság körében	Beavatkozási, intézkedési, javaslatok a) átfogó (megyei szintű) javaslatok b) fentieken belül értelmezendő, a megye kiemelt projektje keretében megjelenő megoldások c) a települési/járási projektekben megjeleníteni javasolt megoldások	Ütemezés, a beavatkozás végrehajtásának határideje	Közreműködő szakemberek, szervezetek	A megvalósításért felelős személy(ek)	Több megye együttműködésében megvalósuló beavatkozás-e (igen/nem)
GYERMEKEK							
1.	A hátrányos helyzetű gyermekek számára korlátozott a helyben elérhető digitális kompetenciafejlesztési programok köre.	A kisebb településeken hiányoznak a rendszeres digitális foglalkozások, a családok digitális támogatása és az eszközhozzáférés.	a) Megyei szintű gyermek- és ifjúsági digitális kompetenciafejlesztési programok kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében digitális alapkészség-fejlesztő és online biztonságtudatossági foglalkozások szervezése. c) Tanodákban, közösségi terekben és ifjúsági	2035	Oktatási intézmények, tanodák, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	Települési önkormányzatok, projektgazdák	Nem

			programokhoz kapcsolódó digitális foglalkozások biztosítása.				
2.	A digitális programokhoz való hozzáférés a periférikus településeken élő gyermekek számára nehézkes.	Utazási nehézségek, alacsony intézményi kapacitás és digitális eszközhiány akadályozza a részvételt.	a) Kistelepülési gyermekprogramok területi lefedettségének erősítése. b) Kiemelt projekt keretében mobil digitális kompetenciafejlesztési programok indítása. c) Iskolán kívüli digitális közösségi programok megszervezése helyi intézményekben.	2035	Iskolák, közösségi intézmények, civil szervezetek	Települési önkormányzatok	Nem
IDŐSEK							
1.	Az idősek digitális kompetenciái hiányosak, különösen az online ügyintézés és a digitális biztonság területén.	Alacsony digitális önbizalom, generációs lemaradás, személyes segítség hiánya.	a) Megyei szintű időskori digitális felzárkóztatási programok kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében online ügyintézési és digitális	2035	Idősügyi szervezetek, könyvtárak, civil szervezetek	Projektgazdák, települési önkormányzatok	Nem

			biztonságtudatossági képzések szervezése. c) Kiscsoportos, személyes mentoráláson alapuló helyi foglalkozások biztosítása.				
2.	Az idősek számára a digitális programok elérése sok esetben csak más településen biztosított.	Mobilitási problémák, közlekedési nehézségek, külterületi elhelyezkedés.	a) Idősek helyi hozzáférésének erősítése megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében kihelyezett digitális képzések szervezése. c) Települési szintű közösségi digitális segítségnyújtási pontok kialakítása.	2035	Települési önkormányzatok, közösségi intézmények	Települési önkormányzatok	Nem
NŐK							
1.	A kisgyermekes és inaktív nők digitális kompetenciafejlesztési lehetőségei korlátozottak.	Időhiány, családi terhek, alacsony digitális önbizalom és	a) Nők digitális kompetenciafejlesztését támogató programok kialakítása.	2035	Női szervezetek, családsegítő szolgálatok, képző intézmények	Projektgazdák	Nem

		helyi képzések hiánya.	b) Kiemelt projekt keretében online ügyintézési és munkaerőpiaci digitális képzések szervezése. c) Rugalmas időbeosztású, helyi képzések biztosítása gyermekfelügyeleti támogatással.				
FOGYATÉKKAL ÉLŐK							
1.	A fogyatékkal élők számára korlátozottan hozzáférhetők a digitális kompetenciafejlesztési programok.	Akadálymentes digitális és fizikai környezet hiánya, speciális támogatás hiánya.	a) Akadálymentes digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatások kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében speciális szükségletekhez igazított képzések biztosítása. c) Akadálymentes helyszínek és segítő szolgáltatások fejlesztése települési szinten.	2035	Fogyatékosügyi szervezetek, szociális intézmények	Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata, projektgazdák	Nem

MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK							
1.	A mélyszegénységben élők digitális kompetenciafejlesztéshez való hozzáférése korlátozott.	Eszköz- és internet-hozzáférési problémák, alacsony iskolai végzettség, személyes támogatás hiánya.	a) Digitális felzárkóztatási programok megyei szintű erősítése. b) Kiemelt projekt keretében alapvető digitális írástudást fejlesztő képzések szervezése. c) Helyi mentorálás és közösségi digitális hozzáférési pontok kialakítása.	2035	Családsegítő szolgálatok, civil szervezetek, közösségi intézmények	Települési önkormányzatok, projektgazdák	Nem
2.	A programok kommunikációja nem éri el megfelelően a mélyszegénységben élő célcsoportokat.	A digitális kommunikáció önmagában nem elegendő, hiányzik a személyes megszólítás.	a) Személyes elérésen alapuló bevonási módszerek kialakítása. b) Kiemelt projekt keretében közösségi mentorprogramok indítása. c) Családsegítő és közösségi szereplők bevonása a toborzásba és mentorálásba.	2035	Családsegítő szolgálatok, civil szervezetek	Települési önkormányzatok	Nem
ROMÁK							

1.	A roma lakosság digitális kompetenciafejlesztési programokba való bevonása korlátozott.	Alacsony bizalmi szint, információhiány, halmozott társadalmi hátrányok.	a) Roma közösségeket célzó digitális felzárkóztatási programok erősítése. b) Kiemelt projekt keretében közösségi alapú digitális mentorprogramok indítása. c) Roma nemzetiségi önkormányzatok és helyi közösségi szereplők bevonása a programok megvalósításába.	2035	Roma nemzetiségi önkormányzatok, civil szervezetek	Projektgazdák, települési önkormányzatok	Nem
TANYÁN ÉLŐK							
1.	A tanyás térségekben élők számára a digitális kompetenciafejlesztési programok nehezen elérhetők.	Jelentős területi távolságok, közlekedési nehézségek, gyenge intézményi elérés.	a) Tanyás térségek digitális hozzáférésének javítása megyei szinten. b) Kiemelt projekt keretében mobil és kihelyezett digitális képzések szervezése.	2035	Települési önkormányzatok, közösségi intézmények	Települési önkormányzatok	Nem

			c) Közösségi helyszínekhez kapcsolódó időszakos digitális kompetenciafejlesztési alkalmak biztosítása.				

A digitális kompetenciafejlesztéshez való hozzáférés javítása a hátrányos helyzetű célcsoportok esetében összetett, egymásra épülő beavatkozásokat igényel, mivel a hozzáférési akadályok nem kizárólag a szolgáltatások hiányából, hanem a célcsoportok élethelyzetéből, mobilitási korlátaiból, digitális önbizalmának hiányából és az intézményi kapcsolódások gyengeségéből is fakadnak. A SZÚT megállapításai alapján különösen a kisebb településeken, periférikus térségekben és tanyás környezetben élő lakosság számára jelent problémát, hogy a digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatások sok esetben nem helyben érhetők el, így azok igénybevétele utazást, szervezett eljutást és személyes támogatást feltételez.

A gyermekek és fiatalok esetében fontos fejlesztési irány a digitális kompetenciafejlesztés integrálása a már működő közösségi, ifjúsági és felzárkóztatási programokba. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében nem elegendő kizárólag az iskolai keretekre építeni, mivel a digitális készségek fejlesztését jelentősen befolyásolja az otthoni környezet, az eszközellátottság és a szülői támogatás szintje is. Indokolt ezért olyan helyi, közösségi alapú programok szervezése, amelyek tanodákhoz, közösségi terekhez, ifjúsági programokhoz vagy családsegítő szolgáltatásokhoz kapcsolódva biztosítanak digitális alapkészség-fejlesztést és biztonságos internethasználati ismereteket. Jó gyakorlatként értelmezhetők azok a mentorálási modellek, ahol fiatal önkéntesek vagy kortárs segítők támogatják a gyermekek és családjaik digitális felzárkózását.

Az időskorú lakosság esetében a digitális kompetenciafejlesztés egyik legfontosabb eleme a személyes, bizalmi kapcsolatokra épülő támogatás biztosítása. A tapasztalatok szerint az idősek digitális bevonása akkor eredményes, ha a képzések kis létszámú, gyakorlatorientált formában, helyben vagy könnyen elérhető közösségi intézményekben valósulnak meg. Kiemelt fejlesztési irány az online ügyintézéshez, az elektronikus kapcsolattartáshoz és a digitális biztonsághoz kapcsolódó tudás erősítése. A Kecskeméten működő CédrusNet program jó példát jelent arra, hogy az időskorú és inaktív lakosság számára rendszeres, DigComp alapú képzési rendszer alakítható ki, amely nemcsak az eszközhasználatot, hanem a digitális önállóságot és biztonságtudatosságot is fejleszti.

A nők, különösen a kisgyermekes vagy inaktív nők esetében fontos szempont, hogy a digitális kompetenciafejlesztési programok rugalmas, élethelyzethez igazodó formában legyenek elérhetők. Számukra sok esetben nem a képzési lehetőség hiánya, hanem az időbeosztás, a családi feladatok és a helyi hozzáférés korlátozottsága jelenti a fő akadályt. Indokolt ezért olyan települési vagy járási programok szervezése, amelyek helyben, rugalmas időpontban, szükség esetén gyermekfelügyeleti támogatással biztosítanak digitális alapkészség-fejlesztést és online ügyintézési ismereteket.

A fogyatékkal élők esetében a digitális kompetenciafejlesztéshez való hozzáférés javítása csak akadálymentesített, speciális szükségletekhez igazított szolgáltatásokkal biztosítható. A fejlesztések során kiemelt figyelmet szükséges fordítani az akadálymentes digitális és fizikai környezet kialakítására, valamint az egyéni támogatási szükségletek figyelembevételére. Indokolt olyan helyi szolgáltatások fejlesztése, amelyek a digitális ügyintézéshez, kommunikációhoz és információszerzéshez szükséges kompetenciákat személyre szabott segítségnyújtással támogatják.

A mélyszegénységben élők és a roma lakosság esetében a digitális kompetenciafejlesztés nem választható el az általános társadalmi felzárkóztatási folyamatoktól. A hozzáférési problémák gyakran egyszerre kapcsolódnak az alacsony iskolai végzettséghez, az eszköz- és internet-hozzáférés hiányához, a gyenge intézményi kapcsolatokhoz és a bizalmi problémákhoz. E célcsoportok esetében különösen fontos a személyes jelenléten alapuló mentorálás, a közösségi szereplők bevonása és a helyi közvetítő kapcsolatok erősítése. A család- és gyermekjóléti szolgálatok, civil szervezetek, roma nemzetiségi önkormányzatok és közösségi intézmények bevonása jelentősen javíthatja a programok elérési képességét és a célcsoportok bevonását. Jó gyakorlatként értelmezhetők azok a programok, amelyek a digitális kompetenciafejlesztést más közösségi vagy felzárkóztatási szolgáltatásokkal integráltan valósítják meg.

A tanyás térségekben élők esetében a legjelentősebb akadályt a területi elszigeteltség és a szolgáltatások központi településekre koncentrálódása jelenti. A digitális kompetenciafejlesztéshez való hozzáférés

javítása érdekében indokolt a mobil, kihelyezett vagy időszakos települési programok erősítése. A könyvtárakhoz, közösségi terekhez vagy helyi intézményekhez kapcsolódó digitális segítségnyújtási pontok lehetőséget teremthetnek arra, hogy a digitális alapkészségek fejlesztése ne kizárólag a járási központokban legyen elérhető. A tanyás térségekben különösen fontos lehet a személyes mentorálás, az ügyintézési segítségnyújtás és az alapvető digitális biztonságtudatosság fejlesztése.

A fejlesztések hosszú távú eredményessége érdekében kiemelt jelentőségű a megyei szintű koordináció, az intézményi együttműködések erősítése és a jó gyakorlatok területi kiterjesztése. A jelenleg elszigetelten működő programok hálózatosodása hozzájárulhat ahhoz, hogy a digitális kompetenciafejlesztés a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is kiszámíthatóbb, rendszeresebb és ténylegesen hozzáférhető szolgáltatássá váljon.

5.8. A vármegye Integrált Területi Programjában nevesített FVS-re vonatkozóan a közösségi programok területén feltárt problémák, összefüggések, megoldási javaslatok

A Bács-Kiskun Vármegyei Esélyteremtő Program közösségi programokat érintő hét beavatkozási területének vizsgálata alapján megállapítható, hogy a vármegye Integrált Területi Programjában nevesített Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák (Kecskemét és Baja) célrendszere több ponton közvetlenül kapcsolódik a VEP-ben azonosított problémákhoz és fejlesztési szükségletekhez. Míg a VEP megyei léptékben, elsősorban a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az esélyegyenlőség és a területi különbségek oldaláról vizsgálja a közösségi programokat, addig az FVS-ek városi szinten olyan beavatkozásokat határoznak meg, amelyek alkalmasak a közösségi részvétel, a társadalmi kohézió és a helyi együttműködések megerősítésére. A két dokumentumtípus így eltérő megközelítést alkalmaz, ugyanakkor egymást kiegészítve járul hozzá a megye társadalmi felzárkózási céljainak megvalósításához.

A mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek és fiatal felnőttek számára nyújtott szolgáltatások tekintetében a VEP egyik legfontosabb megállapítása, hogy a korai prevenciós szolgáltatások, a kompetenciafejlesztő programok és a felzárkóztatást segítő közösségi kezdeményezések területi lefedettsége egyenetlen. Ezzel összhangban Kecskemét és Baja FVS-e is kiemelt hangsúlyt helyez a társadalmi befogadásra, az esélyteremtésre, valamint a humán szolgáltatások fejlesztésére. A TOP Plusz programok keretében tervezett társadalmi célú fejlesztések, közösségi programok és integrációs beavatkozások megfelelő keretet biztosíthatnak ahhoz, hogy a VEP-ben meghatározott felzárkóztatási intézkedések a városi fejlesztésekhez kapcsolódva, azokkal összehangoltan valósuljanak meg. Különösen fontos, hogy a városi programok tapasztalatai és módszertani eredményei a kisebb települések számára is elérhetővé váljanak, ezzel mérsékelve a szolgáltatások területi különbségeit.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel kapcsolatos fejlesztési szükségletek szintén kapcsolódnak az FVS-ek célrendszeréhez. Bár a városi stratégiák nem külön kezelik ezt a célcsoportot, hangsúlyosan jelenik meg bennük a hozzáférhető, inkluzív közszolgáltatások, a közösségi terek fejlesztése, valamint az egyenlő esélyű részvétel biztosítása. Ez megfelelő alapot teremthet a VEP-ben megfogalmazott akadálymentesítési, érzékenyítési és közösségi integrációs intézkedések helyi megvalósításához.

Az ifjúságot célzó tevékenységek területén a VEP arra hívja fel a figyelmet, hogy a közösségi programok sok esetben alkalmi jellegűek, és kevésbé támogatják a fiatalok hosszú távú közösségi részvételét, helyi kötődését és kompetenciafejlődését. Ezzel párhuzamosan Kecskemét Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája a részvételi szemlélet intézményesítését, a lakossági és civil bevonás folyamatos biztosítását, valamint a fejlesztések társadalmi

monitorozását is célul tűzi ki. Baja stratégiája szintén hangsúlyozza a közösségi aktivitás növelését, a közösségi kezdeményezések támogatását és a társadalmi részvétel erősítését. Ezek a beavatkozások jól kapcsolhatók a VEP azon javaslataihoz, amelyek az ifjúsági közösségek megerősítését, a közösségi részvétel ösztönzését és a helyi közösségi életbe történő bekapcsolódás támogatását célozzák.

A helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok tekintetében a VEP egyik legfontosabb megállapítása, hogy a kisebb települések közösségi programjai sok esetben korlátozott szervezői kapacitásra és projektforrásokra épülnek, ami hosszú távon veszélyezteti fenntarthatóságukat. Erre az FVS-ek több oldalról is reagálnak. Kecskemét a partnerségi együttműködések intézményesítését, projektalapú, de hosszú távon működő együttműködési struktúrák kialakítását, valamint a várostérségi koordináció megerősítését tűzi ki célul. Baja fejlesztési irányai között szintén hangsúlyosan jelenik meg a közösségi terek fejlesztése, a kulturális és közösségi kezdeményezések támogatása, valamint a civil és intézményi szereplők együttműködésének ösztönzése. A VEP szempontjából ezek a fejlesztések különösen fontosak, mivel a megye több járásában éppen a közösségszervező kapacitás hiánya jelentette a legfontosabb problémát.

A megyei és térségi identitás erősítése területén a két dokumentum közötti kapcsolat még erőteljesebben megjelenik. A VEP a helyi identitás erősítését, a közösségi hagyományok ápolását és a települések közötti együttműködések fejlesztését jelöli meg fejlesztési irányként. Kecskemét FVS-e ezt várostérségi együttműködések, stratégiai partnerségek, valamint a város és vonzáskörzete közötti kapcsolatok erősítésével kívánja támogatni. Baja stratégiája a térségi együttműködések újjáépítését, a kulturális és turisztikai hálózatok fejlesztését, valamint a közös identitásra épülő fejlesztések ösztönzését helyezi előtérbe. A két megközelítés jól kiegészíti egymást, és hozzájárulhat ahhoz, hogy a megyei identitás nemcsak települési, hanem térségi szinten is erősödjön.

A roma nők foglalkoztatását segítő közösségi programok esetében a VEP elsősorban a mentorálásra, a helyi közösségek bevonására és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítására helyezi a hangsúlyt. Baja FVS-ében a társadalmi felzárkóztatást szolgáló komplex humán fejlesztések, valamint a közösségi integrációt támogató programok olyan keretet biztosítanak, amelyhez a megyei beavatkozások szervesen kapcsolódhatnak. Kecskemét partnerségi modellje pedig lehetőséget biztosít arra, hogy a civil szervezetek, intézmények és önkormányzatok együttműködésével megvalósuló programok hosszabb távon is fenntarthatóvá váljanak.

A digitális kompetencia fejlesztése területén szintén jelentős összhang figyelhető meg. A VEP a digitális hozzáférés, a digitális készségek fejlesztése és a digitális esélyegyenlőség javítása érdekében fogalmaz meg intézkedéseket, míg Kecskemét FVS-e a digitális városfejlesztést, az intelligens városi szolgáltatásokat, a digitális átállást és a korszerű városirányítási rendszerek kialakítását tekinti kiemelt fejlesztési iránynak. E fejlesztések nemcsak a városi lakosság számára jelentenek előrelépést, hanem módszertani mintát is adhatnak a megye kisebb települései számára a digitális közösségi szolgáltatások fejlesztésében.

A két Fenntartható Városfejlesztési Stratégia alapján megállapítható, hogy a közösségi programok sikeres megvalósításának kulcsa nem kizárólag új szolgáltatások létrehozása, hanem a partnerségi működés megerősítése, a közösségi részvétel ösztönzése, a várostérségi együttműködések fejlesztése, valamint a közösségi és humán fejlesztések összehangolt tervezése és végrehajtása. A VEP-ben megfogalmazott megyei intézkedések akkor érhetik el a legnagyobb társadalmi hatást, ha azok a megyei jogú városokban kialakított jó gyakorlatokra, részvételi módszerekre, partnerségi modellekre és humán fejlesztési programokra épülnek, ugyanakkor biztosítják ezek adaptálását a kisebb városok és községek sajátos társadalmi és

településszerkezeti adottságaihoz is. Ezáltal a közösségi programok fejlesztése nem elszigetelt projektként, hanem a megye egészét átfogó, összehangolt társadalomfejlesztési folyamat részeként valósulhat meg.

III. Összegzés – A megyében élő hátrányos helyzetű csoportok körében feltárt szolgáltatási hiányok, valamint megoldási/beavatkozási lehetőségek átfogó, összegző bemutatása

A Vármegyei Esélyteremtő Paktum (VEP) a Bács-Kiskun vármegyei Szolgáltatási Út Térképben (SZÚT) feltárt szolgáltatási hiányokra, hozzáférési akadályokra és területi egyenlőtlenségekre épül. Míg a SZÚT elsődleges célja a megye szolgáltatási helyzetének feltárása, rendszerezése és a hiányterületek azonosítása volt, addig a **VEP ezekre a megállapításokra válaszolva fogalmaz meg beavatkozási, fejlesztési és együttműködési irányokat**. A dokumentum célja, hogy a feltárt problémákat olyan, megvalósítható intézkedési javaslatokká alakítsa, amelyek hozzájárulhatnak a hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférésének javításához.

A VEP középpontjában azok a célcsoportok állnak, amelyek esetében a szolgáltatási hiányok és hozzáférési akadályok halmozottan jelentkezhetnek: a gyermekek, idősek, nők, fogyatékkal élő személyek, mélyszegénységben élők, roma közösségek, tanyán élők. A dokumentum ezekre a célcsoportokra tekintettel vizsgálja, hogy a szolgáltatások formális megléte mellett milyen tényezők akadályozzák a tényleges igénybevételt, és milyen beavatkozások szükségesek az esélyegyenlőség erősítéséhez.

A VEP-ben megfogalmazott javaslatok egyszerre jelennek meg **megyei, járási és települési szinten**. Egyes beavatkozások átfogó koordinációt, módszertani támogatást, hálózatosodást vagy térségi együttműködést igényelnek, míg más intézkedések helyi szolgáltatásfejlesztésként, intézményi kapacitásbővítésként, infrastrukturális beruházásként vagy célcsoport-specifikus programként valósíthatók meg. A javaslatok közös célja, hogy a fejlesztések ne elszigetelt intézkedésekként, hanem egymásra épülő szolgáltatási utak részeként jelenjenek meg.

Az összegzés vezetői összefoglalóként szolgál, az öt fő tématerület mentén mutatja be a legfontosabb szolgáltatási hiányokat, az azok mögött álló hozzáférési akadályokat, valamint a VEP-ben kirajzolódó beavatkozási lehetőségeket. A tématerületek a következők: egészségügyi alap- és szakellátások; szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás; oktatás-képzés; lakhatás, közszolgáltatások és infrastruktúra; valamint közösségi programok. Az összefoglalók célja nem a részletes intézkedési táblák megismétlése, hanem azok vezetői szintű, átfogó bemutatása, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok szempontjaira.

A tematikus összegzések alapján a megyében visszatérő, több ágazatot érintő fejlesztési szükségletként jelenik meg a **humánerőforrás- és kapacitáshiány kezelése, a szolgáltatások területi hozzáférhetőségének javítása, a közlekedési és digitális akadályok mérséklése, a szakmai és intézményközi együttműködések erősítése, valamint a célcsoport-specifikus, személyes elérést és kísérést biztosító megoldások bővítése**. A VEP ezért olyan komplex, több szereplő együttműködésére épülő fejlesztési keretet kíván kijelölni, amely a szolgáltatási

hiányok kezelését összekapcsolja a társadalmi befogadás, a helyi közösségek erősítése és a megye népességmegtartó képességének javításával.

1. Egészségügyi alap- és szakellátások

A VEP egészségügyi területre vonatkozó megállapításai alapján Bács-Kiskun megyében az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést alapvetően négy, egymással szorosan összefüggő tényező határozza meg: a **szakemberhiány és annak területi egyenlőtlenségei**, a **szolgáltatások fizikai elérhetőségének különbségei**, az **ellátórendszer szereplői közötti koordináció hiányosságai**, valamint az **egészségértési, kommunikációs és digitális hozzáférési akadályok**.

A megye településszerkezete, a tanyás és külterületi lakosság jelenléte, a kistelepülések közlekedési adottságai, valamint a hátrányos helyzetű csoportok eltérő erőforrásai miatt a szolgáltatások formális elérhetősége sok esetben nem jelent tényleges hozzáférést. A feltárt hiányok ezért nem kizárólag egészségügyi kapacitásproblémaként, hanem komplex szolgáltatási útbeli akadályként értelmezhetők, amelyek különösen a gyermekeket, időseket, nőket, fogyatékossággal élő személyeket, mélyszegénységben élőket, roma közösségeket, tanyán élőket, valamint az alacsony egészségértéssel vagy egészségi állapotból fakadóan sérülékeny csoportokat érintik.

Az **egészségügyi alapellátás** területén a legfontosabb rendszerszintű kihívást a háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi, védőnői és szakdolgozói kapacitások biztosítása jelenti. A szakemberhiány országos jelenség, ugyanakkor megyei szinten területileg eltérő módon jelentkezik. A régióközpontokhoz közelebb eső térségekben az ingázás lehetősége enyhítheti a hiányt, míg a távolabbi, kisebb települések és periférikus térségek számára a szakemberek vonzása és megtartása nehezebb. Az alapellátás szerepe a technológiai fejlődés, a távdiagnosztikai és távleletezési lehetőségek, valamint a járó- és fekvőbeteg-ellátás várható koncentrációja miatt a jövőben tovább erősödhet, ezért az alapellátás fejlesztése nem csupán a meglévő hiányok kezelése miatt fontos, hanem a későbbi ellátórendszeri átalakulásokra való felkészülés szempontjából is.

A **szakemberhiány kezelés**ére a VEP több szinten értelmezhető beavatkozásokat azonosít. Országos szinten a finanszírozási és életpályaelemek, a minőségi és mennyiségi teljesítményértékelés, valamint a szakmai kompetenciák újragondolása szükséges. Megyei és helyi szinten ugyanakkor megjelenhetnek olyan kiegészítő eszközök, amelyek a fiatal orvosok, fogorvosok és szakdolgozók megtartását, a praxisok vonzóbbá tételét, az ingázás támogatását, a kiégés megelőzését, valamint a szakmai közösségek megerősítését szolgálják. Különösen fontos a háziorvosok, védőnők, szakdolgozók és EFI-k közötti együttműködés erősítése, továbbá az asszisztensek és szakdolgozók önálló munkavégzési lehetőségeinek bővítése olyan területeken, ahol ez a betegellátás minőségének romlása nélkül tehermentesítheti az orvosokat.

A házi gyermekorvosi ellátás területén külön kockázat a gyermekorvosi körzetek fokozatos szűkülése és a vegyes praxisok előtérbe kerülése. Ez a változás különösen azokon a településeken jelenthet kihívást, ahol a felnőtt háziorvosok gyermekgyógyászati ismeretei hosszabb ideje nem kerültek aktív használatba. A VEP ezért megyei szintű felmérést, az érintett települések azonosítását, valamint célzott gyermekellátási kompetenciafejlesztést javasol azon háziorvosok számára, akik a jövőben gyermekek ellátásába is nagyobb arányban kapcsolódhatnak be. Ez a beavatkozás különösen a gyermekek és a hátrányos helyzetű családok szempontjából kiemelt jelentőségű.

Az **alapellátások fizikai elérhetősége** a megye egyik legfontosabb hozzáférési kérdése. A közlekedésileg elzártabb tanyás térségekben és kistelepüléseken élők számára problémát

jelenthet a háziorvosi és fogorvosi rendelők, a gyógyszertárak, a szakellátások, valamint a megelőző ellátások elérése. A saját gépjárművel nem rendelkező lakosság esetében az utazási idő, az utazás megfizethetősége, a közlekedési támogatások megelőlegezése és adminisztrációja, az akadálymentes útvonalak hiánya, valamint a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatások területi és kapacitásbeli korlátai együttesen akadályozzák a hozzáférést. A VEP ezért a falu- és tanyagondnoki, illetve támogató szolgáltatások egészségügyi hozzáférésben betöltött szerepének megerősítését, a betegszállítással kapcsolatos intézményi akadályok csökkentését, valamint az egészségügyi ellátóhelyekhez kapcsolódó közlekedési és akadálymentesítési feltételek fejlesztését tartja szükségesnek.

A **prevenciós és egészségfejlesztési szolgáltatások** esetében a legnagyobb kihívás az elérés, az utánkövetés és a betegútba való becsatolás. Az EFI-k prevenciós jellegű állapotfelmérései, tanácsadási és kitelepülő programjai sok esetben képesek áthidalni a hozzáférési akadályokat, különösen a kisebb településeken és a hátrányos helyzetű csoportok körében. Ugyanakkor az EFI-k működése több ponton sérülékeny: tevékenységük nem minden esetben illeszkedik rendszerszinten az alapellátás és a járóbeteg-szakellátás működéséhez, eszközeik és forrásaik korlátozottak, működésük pedig jelentős részben pályázati forrásoktól függ. A VEP ezért az EFI-k, háziorvosok, védőnők, szakrendelések, települési önkormányzatok, civil és egyházi szervezetek közötti összehangolt, tervezhető együttműködési rendszer kialakítását javasolja. Ennek célja, hogy a prevenció ne elszigetelt programként, hanem szervezett, utánkövetett és betegúthoz kapcsolt szolgáltatásként jelenjen meg.

Az **iskolai egészségnevelés és iskola-egészségügyi prevenció** a hosszú távú egészségi állapot javításának egyik kulcsterülete. A VEP hangsúlyozza, hogy tartós, populációs szintű változás csak akkor várható, ha az egészségnevelés gyermek- és ifjúsági korban megkezdődik, és rendszeres, hozzáférhető programokkal egészül ki. Kockázatot jelent ugyanakkor, hogy ahol nincs iskolavédőnő, ott a területi védőnői kapacitás nem minden esetben elegendő az iskola-egészségügyi prevenció teljes körű ellátásához. További problémát jelent az iskolarendszerből kieső gyermekek elérése, valamint azoknak a tanulóknak a támogatása, akiknél a családi háttérből, egészségértési különbségekből, nyelvi-kommunikációs akadályokból vagy szociális hátrányokból adódóan az egészséges életmódra és betegségmegelőzésre vonatkozó ismeretek beépülése korlátozottabb. A VEP ezért az iskola-egészségügyi hiányok rendszeres felmérését, az iskolán kívüli egészségnevelési programokat, az oktatási, szociális, gyermekjóléti és egészségügyi szereplők együttműködését, valamint a célcsoportok kommunikációs sajátosságaihoz illeszkedő közvetítő szereplők bevonását javasolja.

A **kommunikációs és egészségértési akadályok** az egészségügyi ellátások teljes spektrumában megjelennek. A mélyszegénységben élők, roma közösségek, alacsony iskolai végzettségűek, idősek és fogyatékossággal élő személyek esetében a szolgáltatások igénybevételét nemcsak a fizikai elérés, hanem az információhiány, a digitális tájékozódási és időpontfoglalási nehézségek, az ellátási folyamat megértésének hiánya, a félelmek, tévhitek és bizalmi akadályok is nehezíthetik. A szűrések hatékonyságát különösen rontja, ha a kiszűrt személyek további ellátáshoz juttatása nem biztosított, mert ez a lakosság szemében a szűrés értelmét is gyengítheti. A VEP ezért az egészségügyi ellátáshoz jutás személyes segítését, a kísérést, a digitális egészségértés fejlesztését, az EESZT és az online időpontfoglalási felületek használatának támogatását, valamint a szolgáltatói oldalon a közérthető, szociális érzékenységű kommunikáció és szemléletformálás erősítését tartja szükségesnek.

A **szakellátások** területén a szakemberhiány, a hosszú várakozási idők, a szakorvosi kapacitások területi egyenlőtlenségei, valamint a járó- és fekvőbeteg-ellátás infrastrukturális és eszközfejlesztési igényei jelentik a fő kihívást. A megye négy egészségügyi központja eltérő helyzetben van: egyes térségekben a régióközpontokhoz való közelség enyhítheti a szakemberhiányt, míg más területeken a szakember-utánpótlás, a megtartás és az ingázás

támogatása nagyobb jelentőséggel bír. A VEP kiemeli, hogy a szakorvosi utánpótlás hosszú képzési időt igényel, ezért a megyei humánerőforrás-tervezésnek évtizedes távlatban kell gondolkodnia. Ezért szükség van az intézményi humánerőforrás-térképek felülvizsgálatára, hosszú távú szakember-szükségleti tervezésre, ösztöndíjprogramok kialakítására, a fiatal szakorvosok gyakorlatszerzésének támogatására, valamint a szakmai közösségépítésre és a kiégés-megelőzésre.

A **szakellátások és fekvőbeteg-ellátások infrastrukturális fejlesztése** szintén kiemelt beavatkozási terület. Az egészségügyi épületek intenzív használata, a fertőtlenítésből eredő terhelés, a gépészeti rendszerek avulása, a klímaváltozásból fakadó hűtési igények, valamint az egészségügyi műszerek gyors technológiai elavulása rendszeres és tervszerű fejlesztést tesz szükségessé. A VEP szerint a kórházi és járóbeteg-szakrendelő épületek, az orvosi és szakdolgozói szállások, a külső környezet, a parkolók, a járdák és az akadálymentes elérési pontok fejlesztése egyaránt indokolt. A digitalizáció továbbfejlesztése azért szükséges, mert az adminisztratív terhek csökkentése, a betegút-szervezés átláthatósága és a munkafolyamatok integrációja közvetlenül javíthatja a szolgáltatások hatékonyságát és hozzáférhetőségét.

A **szakellátások fizikai elérhetősége** különösen a tanyás térségekben, kistelepüléseken és a szélesebb körű járóbeteg-szakrendelésekkel nem rendelkező településeken élők számára jelent problémát. Egy-egy szakellátási út közlekedési időben akár egész napos terhet is jelenthet, különösen akkor, ha az érintett személynek nincs saját gépjárműve, nehezen tudja megelőlegezni az utazási költséget, vagy akadálymentes útvonalra van szüksége. A VEP ezért a települések közötti közlekedési kapcsolatok javítását, az egészségügyi központok jobb elérhetőségét, a falugondnoki, tanyagondnoki és támogató szolgáltatások kapacitásbővítését, valamint a szakellátásokhoz szükséges utazási költségek megelőlegezési akadályainak csökkentését is fontos beavatkozási irányként jelöli meg. A cél nem pusztán az, hogy az ellátás elvileg elérhető legyen, hanem az, hogy az érintettek ténylegesen, kiszámíthatóan és méltányos feltételekkel el is jussanak a szükséges szolgáltatásokhoz.

Az **egyéb egészségügyi ellátások** – így a szülészeti ellátás, az orvosi rehabilitáció, a betegszállítás, a mentés, a mozgó szakorvosi szolgálat, az egyéb egészségfejlesztési tevékenységek és az EFI-k működése – esetében a VEP alapvetően az alap- és szakellátásoknál azonosított problémák tovább gyűrűzését azonosítja. A szülészeti ellátás, az orvosi rehabilitáció és a fürdőgyógyászati ellátások esetében a szakemberhiány, a finanszírozási nehézségek, az infrastrukturális korlátok és a területi elérhetőség egyaránt befolyásolja a hozzáférést. A betegszállításnál a tanyás térségek terepviszonyai, az ingatlanba való bejutás nehézségei, a kommunikációs akadályok és a szociális szolgáltatásokkal való együttműködés jelentősége jelenik meg. A mozgó szakorvosi és szűrési szolgáltatások esetében a kapacitás, az eszközellátottság és a rendszeres, előre tervezhető kitelepülés feltételei a meghatározóak.

A hospice ellátás külön kiemelt hiányterületként jelenik meg: az ellátás alulfinanszírozott és túlterhelt, miközben mind a bentlakásos hospice osztályok, mind az otthoni hospice ellátás kapacitásának bővítése indokolt lenne. Ez nemcsak az életvégi ellátás minősége szempontjából fontos, hanem a kórházi kapacitások tehermentesítése, a családok támogatása és az érintettek méltóságteljes ellátása miatt is. A VEP e területen elsősorban országos finanszírozási és kapacitásbővítési beavatkozást azonosít, ugyanakkor megyei szinten is indokolt az ellátási szükségletek és a kapcsolódó szociális, otthoni szakápolási, illetve családtámogató szolgáltatások összehangolása.

A rendszeresen hozzáférhető testmozgás és az egészséges életmód támogatása a VEP egyik fontos prevenciós iránya. Tartós egészségnyereség csak akkor érhető el, ha a lakosság, különösen a gyermekek és fiatalok számára rendszeres, elérhető és életkorhoz igazodó mozgásprogramok állnak rendelkezésre. Az egészségneveléssel kiegészített óvodai

mozgásfejlesztés, az iskoláskorúak tanítási időn kívüli sportolási lehetőségei, valamint a felnőtt lakosság számára elérhető életmódváltó programok egyaránt hozzájárulhatnak az egészségben eltöltött évek növeléséhez. A VEP javasolja egy sportinformációs és foglalási felület létrehozásának vizsgálatát, amely a lakosság számára átláthatóbbá teheti a sportolási, rekreációs és egészségfejlesztési lehetőségeket. Ez különösen azoknak jelenthet segítséget, akik korábban nem sportoltak, vagy nem rendelkeznek olyan kapcsolati hálóval, amelyen keresztül informálisan hozzáférnének a helyi sportolási lehetőségekhez.

A **hátrányos helyzetű célcsoportok** esetében az egészségügyi hozzáférés javítása nem szűkíthető le a hagyományos esélyegyenlőségi kategóriákra. A VEP hangsúlyozza, hogy az egészségügyi prevenció szempontjából a teljes lakosság érintettnek tekinthető, ugyanakkor egyes csoportok esetében a sérülékenység különösen erős. Ilyenek az aktív korú férfiak, akiknek szűrési hajlandósága alacsonyabb lehet, és akik számára a napközbeni ellátások igénybevétele gyakran szabadság felhasználásával jár. Szintén egészségi állapot alapján sérülékeny csoportnak tekinthetők például a cukorbetegek, túlsúlyosak, ételintoleranciával vagy allergiával élők, szenvedélybetegséggel érintettek, illetve azok, akiknek egészségkárosodása még nem eredményez formális esélyegyenlőségi célcsoporttagságot, de prevenció vagy korai beavatkozás hiányában állapotuk romolhat. A VEP ezért a prevenciót széles, családi és közösségi szemléletben értelmezi, amely nem választja szét indokolatlanul a családtagokat és kísérőket, hanem az egészségtudatos magatartás kialakítását közösségi folyamatként kezeli.

A **beavatkozási javaslatok** több, egymást erősítő fejlesztési irányba rendezhetők:

- Elsőként a **humánerőforrás-fejlesztés** jelenik meg: a szakemberhiány mérséklése, a fiatal orvosok és szakdolgozók pályán tartása, a megyei utánpótlástervezés, az ösztöndíjprogramok, a szakmai közösségépítés, a szupervízió és a kiégés-megelőzés minden ellátási szinten visszatérő szükséglet.
- Második fő irány **az ellátásszervezés és betegút-koordináció fejlesztése**: az alapellátás, szakellátás, EFI-k, védőnők, szociális és gyermekjóléti szolgáltatások közötti kapcsolatokat úgy szükséges erősíteni, hogy a szűrések, állapotfelmérések és tanácsadások után a kiszűrt személyek ténylegesen eljussanak a szükséges ellátáshoz.
- Harmadik irány **az infrastruktúra-, eszköz- és digitalizációs fejlesztés**: az alapellátási rendelők, járóbeteg-szakrendelők, kórházi épületek, orvosi és szakdolgozói szállások, diagnosztikai és távmedicinális eszközök, IKT-rendszerek, valamint az akadálymentes és klímaadaptív környezet fejlesztése egyaránt szükséges.
- Negyedik irány a **fizikai hozzáférés javítása**: a falu- és tanyagondnoki, támogató és betegszállítási kapacitások, a közösségi közlekedés, az akadálymentes útvonalak és a helyi, mobil vagy kihelyezett szolgáltatási formák fejlesztése nélkül a kistelepülési és tanyás térségekben élők hozzáférési hátrányai fennmaradnak.
- Végül kiemelt **horizontális terület az egészségértés, kommunikáció és prevenció erősítése**: a célzott, közérthető tájékoztatás, a digitális ügyintézés támogatása, a tévhitek cáfolata, a kulturális és bizalmi akadályok kezelése, valamint a rendszeres testmozgást és egészséges életmódot támogató programok a lakossági részvétel növelésének alapfeltételei.

A VEP egészségügyi fejezete azt jelzi, hogy Bács-Kiskun megyében az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása csak komplex, több szinten összehangolt beavatkozásokkal érhető el. A fejlesztéseknek egyszerre kell reagálniuk a szakemberhiányra, az ellátási kapacitások területi egyenlőtlenségeire, a technológiai és infrastrukturális megújulás szükségességére, a betegutak szervezetlenségére, a közlekedési és akadálymentességi problémákra, valamint az egészségértési és kommunikációs különbségekre. A legnagyobb

társadalmi hatás azoknál a beavatkozásoknál várható, amelyek közelebb viszik a szolgáltatásokat az érintettekhez, megerősítik az alapellátás és prevenció szerepét, összehangolják az egészségügyi, szociális, oktatási és közösségi szereplők munkáját, és biztosítják, hogy a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, roma közösségek, tanyán élők, valamint az egészségi állapotuk alapján sérülékeny csoportok ne csak formálisan, hanem ténylegesen is hozzáférjenek a szükségleteikhez illeszkedő egészségügyi ellátásokhoz és egészségfejlesztési lehetőségekhez.

2. Szociális alap- és szakellátások, gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás

A VEP **szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi terület**re vonatkozó megállapításai alapján Bács-Kiskun megyében a hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz való hozzáférését alapvetően három, egymással összefüggő tényező határozza meg: **a területi elérhetőség egyenlőtlenségei, a humánerőforrás- és kapacitáshiány, valamint a szolgáltatások közötti koordináció és információáramlás korlátozottsága.** A megye kiterjedt tanyás és kistelepülési térségei, az idősödő népesség, az egyszemélyes háztartások növekedése, valamint a szegénységgel és lakhatási bizonytalansággal érintett családok jelenléte olyan összetett szükségleteket hoz létre, amelyekre a jelenlegi ellátórendszer több ponton csak részlegesen tud reagálni. A feltárt hiányok ezért nem csupán egyes szolgáltatások kapacitásproblémáiként értelmezhetők, hanem olyan szolgáltatási útbeli töréspontokként is, amelyek a leginkább sérülékeny csoportok esetében halmozottan jelentkeznek.

A **szociális alapszolgáltatások** területén a **falu- és tanyagondnoki szolgálatok** kiemelt jelentőségű hozzáférési „hidat” jelentenek a külterületi, tanyás és kistelepülési lakosság számára. E szolgálatok nemcsak szállítási és ügyintézési feladatokat látnak el, hanem sok esetben a szociális, egészségügyi és közösségi kapcsolódás elsődleges helyi szereplői is. A jelenlegi hálózat ugyan több térségben lefedettséget biztosít, de a szükségletek növekedése – különösen az idősek és egyedül élők számának emelkedése, valamint az ellátottak fizikai és mentális állapotának romlása – további humánerőforrás- és eszközfejlesztést indokol. A falu- és tanyagondnokok munkája egyre komplexebb: a hagyományos gondozási és szállítási feladatokon túl szükséges a krízishelyzetek, az elhanyagoltság, a bántalmazás, az alultápláltság, a demencia vagy a depresszió jeleinek felismerése is. Ennek megfelelően a VEP kiemelt beavatkozási iránya a létszám bővítése, a célzott szakmai továbbképzések biztosítása, a mentális terhelés csökkentése, valamint a kiégés megelőzését szolgáló támogatások kialakítása.

A **szociális étkeztetés** és a **házi segítségnyújtás** a legszélesebb körben igénybe vett alapszolgáltatások közé tartozik, ugyanakkor mindkét területen jelentős minőségi és szervezési fejlesztési szükségletek azonosíthatók. A szociális étkeztetésben több helyen gondot okoz a főző- és tálalókonyhák korszerűtlen infrastruktúrája, az ételkiszállítás elavult eszközrendszere, valamint a speciális étrendek biztosításának korlátozottsága. A házi segítségnyújtás esetében a szakemberhiány, az ellátottakhoz való eljutás eszközigénye, az elavult vagy hiányos eszközpark, valamint a szolgáltatás tartalmával kapcsolatos információhiány jelenti a fő akadályt. A VEP ezért a konyhai és szállítási infrastruktúra fejlesztését, a speciális étrendi igényekhez igazodó szolgáltatásszervezést, a házi segítségnyújtásban dolgozók számának növelését, képzését és mentális támogatását, valamint a lakossági tájékoztatás erősítését jelöli meg beavatkozási irányként.

A **jelzőrendszeres házi segítségnyújtás** és a Gondosóra program párhuzamos jelenléte átmeneti működési bizonytalanságot hozott létre. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás igénybevétele csökkent, miközben a Gondosóra működéséről és hatékonyságáról még nem áll rendelkezésre kellő mennyiségű tapasztalat. Ez különösen az idős, egyedül élő, tanyai vagy

szórványtelepülési lakosság esetében jelent kockázatot, ahol krízishelyzetben a gyors reagálás, a helyismeret és a tényleges bejutás biztosítása is kulcskérdés. A beavatkozások ezért a készülékállomány korszerűsítésére, a két rendszer feltételrendszerének összehangolására, a szolgáltatások szélesebb körű megismertetésére, valamint a jogi és működési keretek szükségletalapú felülvizsgálatára irányulnak.

A hátrányos helyzetű célcsoportok szempontjából az egyik legfontosabb keresztmetszeti hiány a **szociális célú személyszállítás** megszervezetlensége azok esetében, akik betegszállításra nem jogosultak, de önállóan nem tudják elérni az alap- vagy szakellátást, illetve a szociális szolgáltatásokat. Ez különösen a gyermekeket, időseket, fogyatékossággal élő személyeket, tanyán élőket, mélyszegénységben élőket és roma családokat érinti. A szállítási kapacitás korlátozottsága, az elavult járműpark, az üzemanyagköltségek emelkedése és a hiányzó szakemberháttér miatt sok esetben nem biztosított a rendszeres, tervezhető eljutás. A VEP ezért megyei szintű szociális szállítási rendszer kialakítását, egységes bejelentési rendet, járási szintű koordinációt és ütemezett egészségügyi, szociális és ügyintézési utak szervezését javasolja. Ez a beavatkozás a hozzáférési egyenlőtlenségek mérséklésének egyik kulcsfontosságú eszköze lehet.

A **nappali ellátások** esetében a szolgáltatások területi koncentrációja és a speciális célcsoportok ellátásának hiánya jelentős ellátási rést eredményez. A jelenlegi kapacitások nem tudnak megfelelő választ adni az idősödő társadalom, a demens személyek, a fogyatékossággal élők, a pszichiátriai betegek, a szenvedélybetegek, valamint a hajléktalan személyek napközbeni ellátási szükségleteire. A szolgáltatások sok esetben járásszékhelyekhez kötődnek, miközben a külterületeken és kistelepüléseken élők számára a rendszeres eljutás nem biztosított. Ennek következtében az ellátás egy része a családokra terhelődik, ami különösen a nőket érinti, akik a gondozási és ápolási feladatok jelentős részét viselik. A VEP a nappali ellátások decentralizációját, kihelyezett szolgáltatási pontok és mobil nappali ellátási formák kialakítását, a szállítási kapacitások fejlesztését, valamint a pszichológusok, mentálhigiénés szakemberek, gyógypedagógusok és szociális szakemberek célzott bevonását tartja szükségesnek.

A **közösségi ellátások** területén a területi egyenlőtlenségek különösen erősek. Több járásban egyáltalán nem, vagy csak bizonyos ellátási formák érhetők el, különösen a pszichiátriai és szenvedélybetegek közösségi ellátása esetében. A nem kötelező ellátási forma jelleg, a szűkös önkormányzati és szolgáltatói erőforrások, valamint a pályázati források korlátozottsága gátolja a kapacitásbővítést. A szakemberhiány – különösen pszichológus, addiktológus, terápiás munkatárs és gondozó –, továbbá a mobilitási, informatikai és kommunikációs eszközök hiányosságai tovább szűkítik az ellátás lehetőségeit. A VEP ezért a közösségi ellátások kapacitásának és decentralizációjának erősítését, a pszichiátriai és szenvedélybeteg célcsoportokat támogató szakmai kapacitások bővítését, valamint a családtagok támogatását és tehermentesítését is szükségesnek tartja. Különösen fontos, hogy a speciális szükségletekkel érintett családok ne maradjanak megfelelő diagnosztikai, terápiás és gondozási támogatás nélkül.

A megye **szakosított szociális ellátórendszer**e jelentős területi egyenlőtlenségekkel, kapacitáshiánnyal és humánerőforrás-problémákkal működik, amelyek együttesen korlátozzák a szolgáltatások hozzáférhetőségét és minőségét. Bár a megyében valamennyi főbb bentlakásos ellátási forma jelen van, a férőhelyek száma – különösen az időskorúak, a demenciával élők, a pszichiátriai betegek, a fogyatékossággal élők esetében – nem képes lépést tartani a folyamatosan növekvő szükségletekkel. Az intézményekben kialakult hosszú várólisták, a speciális szükségletek kezelésére alkalmas szolgáltatások hiánya és a többes diagnózisú ellátottak számára megfelelő ellátási formák korlátozott elérhetősége rendszerszintű fejlesztési igényt jelez. A szakemberhiány, az alacsony bérek, a magas fluktuáció, a túlterheltség, valamint

a képzési és szupervíziós lehetőségek hiánya tovább rontják az ellátások minőségét és fenntarthatóságát. A szolgáltatások területi koncentrációja különösen hátrányosan érinti a tanyás térségekben, perifériku s településeken és mélyszegénységben élő lakosságot, akik számára az intézmények fizikai elérhetősége és a családi kapcsolattartás jelentős akadályokba ütközik. A feltárt szükségletek alapján a legfontosabb beavatkozási irányok közé tartozik a bentlakásos, átmeneti, rehabilitációs és támogatott lakhatási kapacitások bővítése, különös tekintettel a demenciával élők, pszichiátriai betegek és a fogyatékossággal élő személyek ellátására. Kiemelt fejlesztési igényként jelenik meg a humánerőforrás megerősítése – új szakemberek bevonása, képzések, szupervízió és kiégés megelőző programok biztosítása –, továbbá az intézményi infrastruktúra, az IKT-eszközök és a mobilitást támogató eszközpark korszerűsítése. A VEP javaslatai között szerepel egy komplex szakellátási tanácsadó rendszer kialakítása is, amely segítené az érintetteket és családjaikat a megfelelő szolgáltatások elérésében a megyében. Emellett fontos stratégiai feladat a támogatott lakhatás fejlesztésének újraindítása, a közösségi szemlélet erősítése, valamint a szolgáltatások területi kiegyenlítése annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű célcsoportok számára is biztosítható legyen az egyenlő hozzáférés a magas színvonalú szakosított szociális ellátásokhoz.

A **gyermekjóléti alapellátások** területén a szolgáltatások formálisan minden településen elérhetők, ugyanakkor az ellátások intenzitása és tényleges hozzáférhetősége jelentős területi különbségeket mutat. A család- és gyermekjóléti szolgálatok kapacitását a már kialakult problémák kezelése nagymértékben leköti, ezért a prevenciós szolgáltatásokra – különösen a kisebb településeken – kevesebb figyelem, idő és forrás jut. A dokumentum alapján a szünidei étkeztetés, a preventív szabadidős programok, valamint a fejlesztő és tanácsadó szolgáltatások elérhetősége több településen hiányos. A hátrányos helyzetű, mélyszegénységben élő és roma gyermekek esetében a speciális szakemberek – fejlesztőpedagógusok, pszichológusok, gyógytornászok, szociális asszisztensek, addiktológusok és tanácsadók – kapacitásának bővítése kiemelt jelentőségű. A fogyatékossággal élő, pszichiátriai vagy szenvedélyproblémával érintett gyermekek és fiatalok esetében különösen fontos a szabadidős, fejlesztő és rekreációs szolgáltatások hozzáférhetővé tétele, valamint a családtagok támogatása.

A **gyermekvédelmi szakellátás**ban a legfontosabb hiányterületek a gyermekotthoni férőhelyek korlátozott száma, az átmeneti gondozás és utógondozás kapacitásainak szűkössége, valamint a speciális szükségletekkel érkező gyermekek ellátásának nehézségei. A gyermekek egyre összetettebb problémákkal, gyakran magasabb életkorban kerülnek be a rendszerbe, miközben a nevelőszülői hálózatok is túlterheltek. A szakellátások mennyiségi és minőségi mutatói több területen nem igazodnak a szükségletekhez, ezért összehangolt, stratégiai szintű beavatkozásokra és jelentős kapacitásfejlesztésre van szükség. A VEP a gyermekotthoni férőhelyek bővítését, a meglévő kapacitások hatékonyabb kihasználását, a speciális szükségletekre reagáló szakemberek bevonását, valamint a szakellátásban élő gyermekek társadalmi integrációját támogató programok fejlesztését jelöli meg kiemelt irányként. A gyermekvédelmi szakellátásban dolgozók esetében szintén kulcskérdés a mentális egészség védelme, a szupervízió, a képzések, a presztízsnövelés és a fluktuáció csökkentése.

A **nők helyzete** a szociális ellátórendszer hiányain keresztül külön figyelmet igényel. Az alapszolgáltatások kapacitáshiánya miatt a gondozási, ápolási és családi támogató feladatok jelentős része a nőkre hárul, különösen a kistelepülési és hátrányos helyzetű családokban. Ez korlátozza foglalkoztatási lehetőségeiket, növeli mentális és fizikai túlterheltségüket, és erősíti a családok elszigetelődését. A VEP ezért a gondozási terhek csökkentését szolgáló alapszolgáltatási kapacitásfejlesztést, a többgenerációs közösségi programok támogatását, valamint az atipikus, rugalmas foglalkoztatási formák bővítését is szükségesnek tartja.

A **beavatkozási javaslatok** több, egymást erősítő fejlesztési irányba rendezhetők:

- Elsőként a humánerőforrás-fejlesztés jelenik meg: a szakemberlétszám bővítése, a szakmai képzések, továbbképzések, szupervíziók és mentális egészségvédelmi programok biztosítása minden ellátási területen visszatérő szükséglet. Ezen belül külön hangsúlyt indokolt helyezni a megyei szakemberképzési és utánpótlási utak megerősítésére, a pályaorientációra, a gyakorlati képzési lehetőségek bővítésére, valamint az intézmények és képzőhelyek közötti együttműködések fejlesztésére.
- Második fő irány az **eszköz- és infrastruktúrafejlesztés**: járművek, szállítóeszközök, infokommunikációs és digitális eszközök, terápiás és foglalkoztató eszközök, konyhai és szállítási infrastruktúrák korszerűsítése szükséges.
- Harmadik irány a **hozzáférés javítása**: mobil, kihelyezett és otthonközeli szolgáltatási formák, megyei/járási szociális szállítás, egységes bejelentési és koordinációs rend, valamint a külterületi és kistelepülési ellátási pontok erősítése.
- Negyedik irány a **partnerség és koordináció**: a különböző fenntartók, önkormányzatok, állami, egyházi, civil és nonprofit szereplők közötti információáramlás, erőforrás-megosztás és közös szolgáltatásszervezés erősítése nélkül a szolgáltatási hiányok nem kezelhetők fenntarthatóan.
- Végül kiemelt horizontális terület a **tájékoztatás, szemléletformálás és a szolgáltatások láthatóságának javítása**, mivel több ellátás esetében nemcsak a kapacitás, hanem az igénybevétel feltételeinek ismerethiánya is akadályozza a hozzáférést.

A VEP szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi területre vonatkozó javaslatai azt jelzik, hogy Bács-Kiskun megyében a hátrányos helyzetű csoportok szolgáltatásokhoz való hozzáférésének javítása csak komplex, több szinten összehangolt beavatkozásokkal érhető el. A fejlesztéseknek egyszerre kell reagálniuk a területi egyenlőtlenségekre, a kapacitás- és szakemberhiányra, a családi gondozási terhek növekedésére, a speciális szükségletek ellátatlanságára, valamint a szolgáltatások közötti együttműködés hiányaira. A legnagyobb társadalmi hatás azoknál a beavatkozásoknál várható, amelyek a szolgáltatásokat közelebb viszik az érintettekhez, csökkentik az eljutási és információs akadályokat, támogatják a helyi közösségek megtartó erejét, és biztosítják, hogy a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, romák és tanyán élők ne csak formálisan, hanem ténylegesen is hozzáférjenek a szükségleteiknek megfelelő ellátásokhoz.

3. Oktatás-képzés

A VEP oktatás-képzés területre vonatkozó megállapításai alapján Bács-Kiskun megyében az oktatási és képzési szolgáltatásokhoz való hozzáférést alapvetően négy, egymással összefüggő tényező határozza meg: a **szolgáltatások területi elérhetőségének egyenlőtlenségei**, a **humánerőforrás- és szakemberkapacitás hiányosságai**, a **speciális fejlesztő és támogató szolgáltatások korlátozott hozzáférhetősége**, valamint a **családok társadalmi, gazdasági és digitális erőforrásainak egyenetlenségei**.

A megye kistelepülési és tanyás térségei, a köznevelési szolgáltatások egyes településeken kívüli elérhetősége, a szakszolgálati és fejlesztő kapacitások területi koncentrációja, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek és családok halmozott szükségletei olyan összetett hozzáférési akadályokat hoznak létre, amelyek a formálisan rendelkezésre álló szolgáltatások tényleges igénybevételét több ponton korlátozzák.

A **köznevelési alapfeladatok** területén a megye intézményrendszere alapvetően biztosítja az óvodai, általános iskolai és középfokú oktatási szolgáltatások elérhetőségét, ugyanakkor a hozzáférés egyenlősége és a szolgáltatások minősége több területen fejlesztést igényel. A feltárt hiányosságok különösen a kisebb településeken, a külterületi és tanyás térségekben, valamint a

hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel érintett gyermekek esetében jelentkeznek fokozott mértékben. A VEP ezért az oktatási hozzáférés javítását nem pusztán intézményi kapacitáskérdésként, hanem a tanulói életút egészét támogató, esélyteremtő szolgáltatási rendszerként kezeli.

Az **óvodai ellátás**ban a legfontosabb kihívást a szakemberállomány sérülékenysége, az óvodapedagógusok kedvezőtlen korstruktúrája, valamint a nevelő-oktató munkát segítő szakemberek alacsony száma jelenti. Több településen az óvodai szolgáltatás helyben nem érhető el, ami különösen a kisebb településeken élő családok számára jelent rendszeres szervezési és közlekedési többletterhet. A magas csoportlétszámok korlátozhatják az egyéni fejlesztés lehetőségét, miközben a sajátos nevelési igény, a fejlődési eltérések vagy a beszéd- és részképességbeli nehézségek korai felismerése nem minden esetben történik meg időben. A beavatkozások ezért az óvodai hozzáférés javítására, a korai szűrési és jelzési protokollok hatékonyságának fejlesztésére, a pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködés erősítésére, az utazó szakemberhálózatok fejlesztésére, valamint a szülők tájékoztatásának és bevonásának erősítésére irányulnak.

Az **általános iskolai ellátás**ban a területi hozzáférés egyenlőtlenségei, a saját településen nem elérhető szolgáltatások, a magas bejárási arány, valamint az SNI és BTMN tanulók ellátásához szükséges szakmai kapacitások hiányosságai jelentenek kiemelt problémát. A tanyás térségekben élő gyermekek esetében az intézmények elérhetősége különösen fontos kérdés, mivel a közlekedési nehézségek, az utazási idő és az utazással járó többletterhek közvetlenül befolyásolhatják az iskolai részvételt, a hiányzások alakulását és a tanulói előrehaladást. A VEP ezért a tanulói mobilitás támogatását, az iskolabusz-rendszerek, utazási támogatások és közlekedési együttműködések fejlesztését, valamint a kollégiumi, tanulási és mentorálási támogatások bővítését jelöli meg fontos beavatkozási irányként.

A **középfokú oktatás** esetében a szolgáltatások területi koncentrációja és az egyes képzési formák eltérő elérhetősége jelenti a legfontosabb hozzáférési problémát. Több járásban a középfokú oktatás jellemzően a járási központokban érhető el, ami jelentős bejárási kényszert eredményez. A hátrányos helyzetű tanulók felülreprezentáltak a szakképző intézményekben, ahol a lemorzsolódás, a továbbtanulási nehézségek és a bizonytalan munkaerőpiaci átmenet kockázatai is erősebben jelentkezhetnek. A beavatkozások ezért a pályaorientáció, a mentorálás, a tanulást támogató szolgáltatások, a felzárkóztató programok és a szakképzési utakhoz kapcsolódó információs, közlekedési és kollégiumi támogatások fejlesztésére irányulnak.

A köznevelési intézmények egyik visszatérő problémája a **humánerőforrás-hiány**. A pedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztőpedagógusok, logopédusok, pszichológusok, pedagógiai asszisztensek és más segítő szakemberek hiánya közvetlenül befolyásolja az oktatás minőségét, az inkluzív nevelés lehetőségeit és a tanulók egyéni fejlesztésének esélyeit. Sok településen az intézmények a minimális vagy ahhoz közeli szakemberállománnyal működnek, ami sérülékennyé teszi az ellátásbiztonságot, és szakemberkiesés esetén jelentős többletterhet ró a munkaközösség többi tagjára. A VEP ezért szakember-utánpótlási és megtartási programok, ösztöndíj- és mentorprogramok, helyi lakhatási és utazási ösztönzők, intézményközi helyettesítő és támogató hálózatok, valamint szakmai műhelyek és tudásmegosztó programok kialakítását tartja szükségesnek.

A sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel érintett gyermekek támogatása kiemelt esélyteremtési terület. Több intézményben korlátozottan állnak rendelkezésre azok a speciális módszertani képzések, továbbképzések, mentorálási és szupervíziós lehetőségek, amelyek az inkluzív pedagógiai gyakorlatok alkalmazását segítenék. A magas HH/HHH és SNI aránnyal működő intézmények esetében a koncentráltan jelentkező

hátrányok fokozott szakmai, fejlesztési és humánerőforrás-igényt eredményeznek, miközben az érintett intézmények sok esetben nem rendelkeznek elegendő támogató kapacitással. A VEP ezért komplex intézményfejlesztési programokat, módszertani támogatást, rendszeres esetmegbeszéléseket, szupervíziót, mentorálást és tanulást támogató szolgáltatásokat javasol az érintett intézmények számára.

A **tanórán kívüli fejlesztő, felzárkóztató és tehetséggondozó programok** hiánya szintén jelentős hozzáférési különbségeket eredményez. A kisebb településeken és hátrányos helyzetű térségekben élő gyermekek számára gyakran korlátozottabban érhetők el azok a programok, amelyek a tanulási eredményességet, a készségfejlesztést, a tehetségek kibontakoztatását és a továbbtanulási esélyek növelését szolgálják. A VEP ezért komplex megyei tehetséggondozó és felzárkóztató programok, tanulást támogató klubok, mentorprogramok, szakkörök, korrepetálások, közösségi tanulási terek és tanodajellegű szolgáltatások fejlesztését tartja indokoltnak. Ezek különösen azoknál a gyermekeknél lehetnek meghatározóak, akik családi erőforrások hiányában kevésbé férnek hozzá a piaci vagy informális fejlesztési lehetőségekhez.

A **tanítási szünetekben szervezett programok**, **táborok, sport- és kulturális tevékenységek** hiánya a hátrányos helyzetű családok számára különösen erős problémaként jelenik meg. A szünidei időszakban a gyermekek felügyelete, étkeztetése és hasznos időtöltése sok család számára komoly terhet jelent, miközben a nyári és szünidei programok a gyermekek fejlesztése, közösségi integrációja és élményhez jutása szempontjából is kiemelkedő jelentőségűek. A VEP ezért megyei szünidei és nyári programhálózat kialakítását, táborok, napközis programok, sport- és kulturális rendezvények szervezését, valamint az ezekhez kapcsolódó utazási és részvételi támogatások biztosítását javasolja.

A **gyermekvédelmi jelzőrendszer** köznevelési intézményeken belüli működése további fejlesztést igényel. A veszélyeztetettséget jelző problémák felismerésével, dokumentálásával és továbbításával kapcsolatos intézményi gyakorlatok eltérőek, ami késleltetheti a szükséges beavatkozások megtételét. A VEP ezért gyermekvédelmi kompetenciafejlesztő képzési programok, szakmaközi együttműködések, esetkonferenciák és érzékenyítő programok szervezését tartja szükségesnek. Az oktatási, szociális, gyermekjóléti, egészségügyi és civil szereplők együttműködésének erősítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a veszélyeztetettség, a lemorzsolódási kockázat, a mentális problémák vagy a családi krízisek korábban felismerhetőek és kezelhetőek legyenek.

Az **egészségügyi és mentális prevenciós programok** a köznevelési szolgáltatások fontos kiegészítő elemei. A gyermekek és fiatalok körében jelentkező mentális egészségi, szenvedélybetegségi, életmódbeli és társas kapcsolati kockázatok kezelése nem választható el az iskolai eredményességtől és a lemorzsolódás megelőzésétől. A VEP ezért komplex egészség- és mentálhigiénés prevenciós programok, egészségnapok, prevenciós előadások, kortárssegítő programok, pszichológiai támogatási lehetőségek és intézményi együttműködések fejlesztését jelöli meg beavatkozási irányként, különösen a kisebb településeken és a hátrányos helyzetű gyermekeket nagy arányban ellátó intézményekben.

A családok és a köznevelési intézmények közötti együttműködés erősítése horizontális jelentőségű feladat. A szülői bevonás intenzitása településenként és társadalmi csoportonként jelentős eltéréseket mutat, és egyes családok esetében az információhiány, az alacsonyabb iskolázottság, a kedvezőtlen szociális helyzet, a korlátozott kommunikáció vagy a bizalmi akadályok nehezítik az aktív részvételt. A VEP ezért szülői kompetenciafejlesztő és partnerségi programok, szülői fórumok, családi programok, közösségi események és egyéni konzultációs lehetőségek rendszeres szervezését javasolja. Ezek a beavatkozások nemcsak az intézményi kommunikációt javíthatják, hanem a gyermekek fejlődését támogató családi és intézményi együttműködés stabilitását is erősíthetik.

A **digitális készségek** és a **digitális hozzáférés hiányosságai** az oktatási esélyegyenlőség egyik meghatározó kérdésévé váltak. A gyermekek és családjaik eltérő digitális eszközellátottsága, internet-hozzáférése és digitális kompetenciaszintje befolyásolja a tanuláshoz, információszerzéshez, elektronikus ügyintézéshez és későbbi munkaerőpiaci részvételhez való hozzáférést. A VEP ezért digitális felzárkóztatási programok, digitális alapkészség-fejlesztő képzések, közösségi informatikai pontok, tanulást támogató digitális eszközök, valamint ügyintézési segítségnyújtás biztosítását tartja szükségesnek. A fejlesztéseknek nemcsak az eszközhiányra, hanem a digitális tudatosságra, a biztonságos internethasználatra és az online tanulási környezetek használatára is ki kell terjedniük.

Az **egyéb oktatási és képzési feladatok** – különösen a korai fejlesztés, a logopédiai ellátás, a gyógytestnevelés, az óvoda- és iskolapszichológiai ellátás, a tehetséggondozás és a pályaválasztási tanácsadás – közvetlenül befolyásolják a gyermekek tanulmányi eredményességét, társadalmi integrációját és későbbi munkaerőpiaci esélyeit. A dokumentum alapján e szolgáltatások elérhetősége jelentős területi különbségeket mutat, mivel a szakszolgálati és szakmai szolgáltatások jelentős része a járási központokban koncentrálódik. A kisebb településeken élő családok számára a szolgáltatások igénybevétele gyakran rendszeres utazást, többletköltséget és szervezési terhet jelent. A VEP ezért kihelyezett szolgáltatások, utazó szakemberhálózatok, helyi fejlesztő pontok, online konzultációs lehetőségek és települések közötti együttműködések kialakítását javasolja.

A **pedagógiai szakszolgálati rendszerben jelentkező kapacitásproblémák** különösen a szakértői bizottságok leterheltsége, a gyermekpszichológusok és gyermekpszichiáterek alacsony száma, valamint a szakvélemények kiadásának elhúzódása területén okozhatnak hozzáférési problémát. A fejlesztési igényű gyermekek esetében a diagnózis és a szükséges szakvélemény késedelme késleltetheti a fejlesztések megkezdését, ezáltal hosszabb távon rontja a tanulási eredményességet és az iskolai beilleszkedést. A VEP ezért a korai intervenciós rendszerek megerősítését, a szakmai kapacitások bővítését, a szakemberek helyben tartását és a pedagógiai, szociális, egészségügyi és gyermekvédelmi szereplők együttműködésének fejlesztését tartja szükségesnek.

A **pályaorientáció és továbbtanulási tanácsadás** fejlesztése a köznevelés, a szakképzés, a felnőttképzés és a munkaerőpiac közötti átmenetek támogatása szempontjából kiemelt jelentőségű. A tanulók és családjaik számára nem minden esetben áll rendelkezésre elegendő és közérthető információ az oktatási lehetőségekről, a szakképzési kínálatról, a továbbtanulási utakról és a munkaerőpiaci elvárásokról. A VEP ezért pályaorientációs programok, üzemlátogatások, karrier-rendezvények, tanácsadási szolgáltatások és mentorálási formák fejlesztését javasolja. Ezek hozzájárulhatnak a tudatosabb pályaválasztáshoz, a lemorzsolódás csökkentéséhez, valamint ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű tanulók nagyobb eséllyel kapcsolódjanak be a számukra megfelelő képzési és munkaerőpiaci pályákba.

A **felnőttképzés és felnőttoktatás** területén a VEP kiemeli, hogy a tanulási lehetőségek formálisan elérhetők, ugyanakkor a képzési kínálat és a képzésekhez való hozzáférés jelentős területi és társadalmi különbségeket mutat. Egyes járásokban korlátozottan érhető el a felnőttoktatás, különösen az alapfokú végzettség megszerzését célzó képzések esetében. Ez különösen azok számára jelent problémát, akik nem rendelkeznek alapfokú végzettséggel, alacsony iskolai végzettségük miatt tartósan kedvezőtlen munkaerőpiaci helyzetben vannak, vagy korábbi tanulási kudarcaik miatt csak erős személyes támogatással vonhatók be újra a képzési rendszerbe. A VEP ezért második esély típusú oktatási programok, végzettségpótló képzések, tanulási mentorálás, rugalmas és hibrid képzési formák, valamint helyben vagy térségi szinten megszervezett tanulási pontok fejlesztését javasolja.

A felnőttképzésben a munkaerőpiaci igényekhez való illeszkedés szintén kulcskérdés. A képzési kínálat nem minden esetben igazodik a helyi gazdaság igényeihez, miközben a hiányszakmákhoz, átképzéshez és továbbképzéshez kapcsolódó programok fejlesztése jelentősen javíthatná a foglalkoztathatóságot. A gazdasági szereplők, szakképzési centrumok, felnőttképző intézmények, foglalkoztatási szervezetek, járási hivatalok és gazdasági kamarák együttműködése hozzájárulhat a képzések gyakorlati hasznosíthatóságának növeléséhez. A VEP ezért megyei felnőttképzési együttműködési hálózat kialakítását, a képzési információkhoz való hozzáférés javítását, pályaorientációs és karrier-tanácsadási szolgáltatások fejlesztését, valamint a helyi munkaerőpiaci igényekhez igazodó kompetenciafejlesztő programok bővítését tartja szükségesnek.

A **hátrányos helyzetű felnőtt célcsoportok** esetében a képzésekbe való bekapcsolódást több, egymást erősítő akadály nehezíti. Az idősek körében az alacsony digitális kompetenciaszint és a digitális kirekesztettség korlátozza az online képzésekhez, elektronikus ügyintézéshez és digitális munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A mélyszegénységben élők, a roma lakosság, az alacsony iskolai végzettségűek és a tartósan inaktív személyek esetében az alacsony végzettség, az információhiány, a motivációs akadályok, az anyagi és közlekedési nehézségek, valamint a támogató szolgáltatások hiánya együttesen csökkenthetik a képzési részvételt. A nők esetében a családi és gondozási feladatok, a kisgyermekes élethelyzet, illetve a rugalmas képzési formák hiánya jelenthet akadályt. A fogyatékossággal élő és tanyán élő személyek esetében különösen fontos a fizikai és digitális akadálymentesség, a kihelyezett képzési formák, a mentorálás és a személyre szabott tanulástámogatás biztosítása.

A **beavatkozási javaslatok** több, egymást erősítő fejlesztési irányba rendezhetők:

- Elsőként a **humánerőforrás-fejlesztés** jelenik meg: a pedagógusok, gyógypedagógusok, fejlesztő szakemberek, pszichológusok, pedagógiai asszisztensek és más segítő szakemberek utánpótlása, megtartása, szakmai támogatása, továbbképzése és mentálhigiénés védelme minden oktatási-képzési területen visszatérő szükséglet.
- Második fő irány a **területi hozzáférés javítása**: az iskolabuszok, utazási támogatások, kollégiumi és tanulási támogatások, kihelyezett szolgáltatások, mobil szakemberhálózatok és helyi szolgáltatási pontok fejlesztése nélkül a kistelepülési és tanyás térségekben élők oktatási hátrányai fennmaradnak.
- Harmadik irány a **korai felismerés, fejlesztés és prevenció erősítése**: a korai szűrések, szakszolgálati kapacitások, óvoda- és iskolapszichológiai ellátások, mentálhigiénés programok és gyermekvédelmi jelzőrendszeri együttműködések fejlesztése a lemorzsolódás megelőzésének és az esélyteremtésnek az alapfeltétele.
- Negyedik irány az **intézményi és digitális infrastruktúra fejlesztése**: az épületfelújítások, akadálymentesítés, fejlesztő helyiségek, digitális eszközök, közösségi informatikai pontok és tanulást támogató digitális szolgáltatások bővítése az oktatási minőség és a hozzáférés javítását egyaránt szolgálja.
- Végül kiemelt **horizontális terület a partnerség, pályaorientáció és családi-intézményi együttműködés erősítése**, mivel az oktatási hátrányok csökkentése csak az oktatási, szociális, gyermekjóléti, egészségügyi, civil, egyházi, felsőoktatási, gazdasági és foglalkoztatási szereplők összehangolt munkájával érhető el.

A VEP oktatás-képzés fejezete azt jelzi, hogy Bács-Kiskun megyében az oktatási és képzési szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés javítása csak komplex, több szinten összehangolt beavatkozásokkal biztosítható. A fejlesztéseknek egyszerre kell reagálniuk a területi elérhetőség egyenlőtlenségeire, a szakemberhiányra, a speciális fejlesztő szolgáltatások kapacitásproblémáira, a közlekedési és digitális akadályokra, a családok bevonásának

nehézségeire, valamint a továbbtanulási és munkaerőpiaci átmenetek támogatásának hiányaira. A legnagyobb társadalmi hatás azoknál a beavatkozásoknál várható, amelyek a szolgáltatásokat közelebb viszik a gyermekekhez, fiatalokhoz és felnőtt tanulókhoz, megerősítik a korai felismerést és az egyéni fejlesztést, támogatják a hátrányos helyzetű családokat, és biztosítják, hogy a gyermekek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, roma közösségek, tanyán élők, idősek és alacsony iskolai végzettségű felnőttek ne csak formálisan, hanem ténylegesen is hozzáférjenek a szükségleteikhez illeszkedő oktatási, képzési és kompetenciafejlesztési lehetőségekhez.

4. Lakhatás, közszolgáltatások, infrastruktúra

A VEP lakhatásra, közszolgáltatásokra és infrastruktúrára vonatkozó megállapításai alapján Bács-Kiskun megyében a szolgáltatásokhoz való hozzáférést alapvetően négy, egymással szorosan összefüggő tényező határozza meg: a **lakásállomány minőségi és komfortfokozatbeli különbségei**, a **közmű- és digitális infrastruktúra területi egyenlőtlenségei**, a **közszolgáltatások városi és járásközponti koncentrációja**, valamint a **közlekedési és mobilitási feltételek hiányosságai**. A megye kistelepülési, külterületi és tanyás térségeiben ezek a tényezők gyakran egymást erősítve jelennek meg, és különösen erősen érintik a gyermekes családokat, időseket, nőket, fogyatékossággal élő személyeket, mélyszegénységben élőket, roma közösségeket és tanyán élőket.

A lakhatási problémák nem kizárólag az ingatlanok fizikai állapotához kapcsolódnak, hanem közvetlenül összefüggenek az egészségi állapottal, az oktatási esélyekkel, a munkaerőpiaci részvétellel, a digitális hozzáféréssel és a társadalmi mobilitás lehetőségeivel is. A periférikus településeken, egyes községi térségekben, külterületi és volt zártkerti lakóterületeken halmozottan jelentkezhet az alacsony komfortfokozatú, elöregedett lakásállomány, a felújítási források hiánya, a közműellátottság korlátozottsága, valamint a megfizethető és biztonságos lakhatási alternatívák szűkössége. A VEP ezért a lakhatást komplex esélyteremtési kérdésként kezeli, amelynek fejlesztése csak infrastrukturális, szociális, közösségi és gazdasági beavatkozások összehangolásával lehet eredményes.

A **lakásállomány** minőségi problémái több járásban és településtípusban eltérő módon jelentkeznek. A városi jogállású és járásközponti települések jellemzően kedvezőbb infrastruktúrával és magasabb közműellátottsággal rendelkeznek, míg a kisebb, periférikus községekben és külterületi lakóterületeken gyakrabban fordul elő komfort nélküli, szükség- vagy egyéb alacsony komfortfokozatú lakás. Az elöregedett lakásállomány, az energiahatékonysági szempontból korszerűtlen épületek, a magas fenntartási költségek és a felújításokra fordítható források hiánya különösen az alacsony jövedelmű háztartások számára jelent tartós terhet. Az **energiaszegénység** Bács-Kiskun megyében kiemelt társadalmi és területfejlesztési kihívás. Az elavult, alacsony energiahatékonyságú lakásállomány, a magas rezsiköltségek és az alacsony jövedelmek együttesen azt eredményezik, hogy számos háztartás nem képes megfelelő hőkomfortot biztosítani otthonában, illetve nem rendelkezik forrással az energetikai korszerűsítések megvalósítására. Az energiaszegénység egyszerre jelent lakhatási, egészségügyi, szociális és klímaadaptációs problémát, ezért kezelése komplex, összehangolt beavatkozásokat igényel. A beavatkozások ezért a lakóépületek felújítását, energetikai korszerűsítését, komfortfokozat-növelését, valamint az alapvető közművekhez való hozzáférés javítását helyezik előtérbe.

A **megfizethető lakhatás** hiánya az egyik legfontosabb strukturális probléma. A dokumentum alapján a legtöbb településen rendkívül alacsony az önkormányzati és szociális bérlakásállomány, több helyen pedig egyáltalán nem áll rendelkezésre ilyen típusú lakhatási lehetőség. Ez jelentősen korlátozza a rászoruló családok, fiatalok, idősek, krízishelyzetbe került

nők, illetve alacsony jövedelmű háztartások mozgásterét. A VEP ezért szociális bérlakás-fejlesztési stratégia kidolgozását, használaton kívüli önkormányzati vagy egyéb ingatlanok bérlakáscélú hasznosítását, támogatott lakhatási konstrukciók kialakítását, valamint a krízis- és átmeneti lakhatási lehetőségek bővítését tartja szükségesnek.

A **magas üreslakás-arány** és a **leromló lakásállomány** egyes településeken egyszerre jelent kihívást és fejlesztési lehetőséget. Az elvándorlással, elöregedéssel és alacsony ingatlanpiaci kereslettel érintett térségekben az üres vagy használaton kívüli lakóingatlanok újrahasznosítása hozzájárulhat a települések népességmegtartó képességének erősítéséhez, a fiatal családok letelepedésének támogatásához, valamint a szociális vagy közösségi célú lakhatási programok bővítéséhez. A lakásállomány revitalizációját célzó programok ezért egyszerre szolgálhatják a településkép javítását, az elnéptelenedési folyamatok mérséklését és a lakhatási szegénység enyhítését.

A **közmű- és digitális infrastruktúra** hiányosságai különösen a külterületi, tanyás és volt zártkerti lakóterületeken jelentenek hozzáférési akadályt. A víz-, szennyvíz-, elektromos és digitális hálózatok kiépítettsége több településrészen elmarad a belterületi ellátottságtól, miközben ezek a területek sok esetben állandó lakófunkciót töltenek be. A szélessávú internet-hozzáférés hiánya vagy alacsony szintje a digitális ügyintézéshez, oktatáshoz, munkavégzéshez és szolgáltatásokhoz való hozzáférést is korlátozza. A VEP ezért a közműfejlesztések, külterületi infrastruktúra-fejlesztések, szélessávú internet-hálózat bővítése, valamint közösségi digitális hozzáférési pontok kialakítása mellett foglal állást.

A **hátrányos helyzetű gyermekes családok** esetében a nem megfelelő minőségű és túlzsúfolt lakhatás közvetlenül befolyásolhatja a gyermekek egészséges fejlődését, tanulási környezetét és társadalmi esélyeit. Az alacsony komfortfokozatú lakások, a digitális hozzáférés hiánya, a közműellátottsági problémák és a lakhatási bizonytalanság a gyermekek intézményi részvételére, tanulási eredményességére és közösségi beilleszkedésére is hatással lehetnek. A beavatkozásoknak ezért a gyermekes családok lakhatási körülményeinek javítását, a lakásfelújítási és energetikai korszerűsítési támogatásokat, a digitális hozzáférés erősítését, valamint a szociális és gyermekjóléti szolgáltatásokkal összehangolt komplex családtámogatási megoldásokat kell előtérbe helyezniük.

Az **idősek** esetében az elöregedett, nehezen fenntartható lakások, az akadálymentesítés hiánya, az alacsony jövedelem és az egyedül élés kockázatai jelennek meg kiemelt problémaként. Sok idős ember számára a lakásfenntartás, a fűtés, a karbantartás és a mindennapi szolgáltatások elérése egyre nagyobb terhet jelent, különösen a kisebb településeken és külterületeken. A VEP ezért idősbarát lakhatási programokat, akadálymentesítési és lakásadaptációs támogatásokat, energiahatékonysági korszerűsítést, valamint a házi segítségnyújtás, tanyagondnoki szolgáltatások és mobil szolgáltatási formák erősítését javasolja.

A **nők**, különösen az egyedülálló anyák és a bántalmazott nők esetében a lakhatási kiszolgáltatottság önálló kockázati tényezőként jelenik meg. A megfelelő, biztonságos és megfizethető lakhatási alternatívák hiánya akadályozhatja a krízishelyzetből való kilépést, az önálló életkezdést és a gyermekek stabil ellátását. A VEP ezért krízislakások, átmeneti lakhatási lehetőségek, támogatott bérlakhatási programok és komplex családtámogatási megoldások fejlesztését tartja indokoltnak. A lakhatási beavatkozásoknak ezen célcsoport esetében szorosan kapcsolódniuk kell a családsegítő, gyermekjóléti, jogi, foglalkoztatási és mentálhigiénés támogatásokhoz.

A **fogyatékkal élő** személyek lakhatási és szolgáltatáshoz való hozzáférését elsősorban az akadálymentes lakások, közterületek és közszolgáltatások hiánya korlátozza. Az elavult lakásállomány átalakítása jelentős költséggel jár, amelyet az érintett háztartások önerőből sok esetben nem tudnak finanszírozni. A VEP ezért az akadálymentes lakhatási programok,

akadálymentes önkormányzati lakások kialakítását, közterületi és közintézményi akadálymentesítés, valamint támogatott lakhatási és mobil szolgáltatási formák fejlesztését tartja szükségesnek. A cél az önálló életvitel, a közösségi részvétel és a szolgáltatások tényleges elérhetőségének erősítése.

A **mélyszegénységben élők** és **roma közösségek** esetében a rossz minőségű lakhatás, az alacsony komfortfokozat, a hiányos közműellátottság, az energiaszegénység, a digitális lemaradás és a szegregált lakókörnyezet gyakran halmozottan jelentkezik. Ezek a problémák nem kezelhetők kizárólag lakásfelújítással vagy infrastrukturális fejlesztéssel: szükség van integrált települési felzárkóztatási, szociális városrehabilitációs, közösségfejlesztési, foglalkoztatási és oktatási elemeket is tartalmazó beavatkozásokra. A VEP ezért komplex telep-programok, közösségi szolgáltató pontok, lakhatási és közműfejlesztések, energiaszegénységet csökkentő programok, valamint a helyi közösségek bevonására építő fejlesztések megvalósítását javasolja.

A **tanyán élők** esetében a lakhatási és infrastrukturális hátrányok alapvetően a szétszórt településszerkezetből, a nagy távolságokból, a külterületi utak állapotából, a közműfejlesztések magas költségéből és a szolgáltatások alacsony sűrűségéből fakadnak. A közlekedési, közmű- és digitális infrastruktúra hiányosságai közvetlenül korlátozzák az egészségügyi, szociális, oktatási, ügyintézési és kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. A beavatkozások ezért a külterületi utak, ivóvíz-, villamosenergia- és internetfejlesztések, tanyagondnoki hálózatok, mobil ügyintézési és szolgáltatási formák, valamint rugalmas közlekedési megoldások fejlesztését helyezik előtérbe.

A **közszolgáltatások** területén a megye települései között jelentős különbségek figyelhetők meg az alapvető kulturális, kereskedelmi, pénzügyi és lakossági szolgáltatások elérhetőségében. A szolgáltatások jelentős része a nagyobb városokban és járásközpontokban koncentrálódik, míg a kisebb településeken több funkció csak korlátozottan, alacsonyabb szolgáltatási színvonalon vagy egyáltalán nem érhető el. A könyvtári, közművelődési, kulturális, postai, pénzügyi, élelmiszer-ellátási, vendéglátó- és szálláshely-szolgáltatási hiányok nemcsak a mindennapi életminőséget, hanem a települések népességmegtartó képességét, közösségi életét és gazdasági potenciálját is befolyásolják.

A **kulturális és közösségi szolgáltatások** esetében a fő kihívást a szolgáltatási színvonal, nyitvatartás, programkínálat és infrastruktúra területi különbségei jelentik. A kisebb településeken a könyvtárak és közművelődési intézmények sok esetben korlátozott humánerőforrás-kapacitással, elavult eszközökkel és szűk programkínálattal működnek, miközben ezek a helyszínek fontos közösségi, digitális és információs szerepet is betölthetnének. A VEP ezért a közösségi terek korszerűsítését, digitális szolgáltatások fejlesztését, mobil és térségi kulturális programok szervezését, valamint a gyermekek, fiatalok, idősek és hátrányos helyzetű csoportok számára elérhető közösségi programok bővítését tartja indokoltnak.

Az **alapvető lakossági szolgáltatások** – posta, bankautomata, napi élelmiszer-ellátás, helyi kereskedelem – hiánya különösen az idősek, alacsony mobilitású személyek, fogyatékossággal élők, külterületen élők és alacsony jövedelmű háztartások számára jelent nehézséget. A készpénzfelvételi lehetőségek, személyes ügyintézési pontok vagy helyi élelmiszerbolt hiánya a mindennapi élet szervezését is megnehezíti. A VEP ezért mobil szolgáltatási formák, közösségi ügyintézési pontok, digitális segítségnyújtás, helyi kereskedelmi szolgáltatások támogatása, valamint az idősek és alacsony mobilitású lakosság alapellátását biztosító megoldások fejlesztését javasolja.

A **vendéglátóhelyek, szálláshelyek és munkásszállók** korlátozott elérhetősége elsősorban a települések gazdasági és turisztikai fejlődési lehetőségeit, valamint a munkaerőpiaci

alkalmazkodást befolyásolja. A kisebb vagy kevésbé frekventált településeken a szolgáltatáskínálat szűkössége csökkentheti a helyi gazdaság dinamizmusát, a turisztikai potenciál kihasználását és a fiatalabb, aktív korú népesség helyben maradását. A gazdasági központok és ipari térségek esetében a megfelelő munkásszálló-kapacitás hiánya a vállalkozások munkaerő-ellátását is korlátozhatja. A beavatkozásoknak ezért a helyi vállalkozások támogatását, falusi és aktív turizmushoz kapcsolódó szolgáltatásfejlesztést, térségi turisztikai együttműködéseket és korszerű munkásszállók kialakítását is figyelembe kell venniük.

A **közlekedési és települési infrastruktúra** hiányosságai a lakhatási és közszolgáltatási problémák egyik legfontosabb kapcsolódási pontját jelentik. A ritka közösségi közlekedési kapcsolatok, hosszú eljutási idők, magas utazási költségek, rossz külterületi utak, hiányos gyalogos- és kerékpáros infrastruktúra, valamint az akadálymentes közlekedési feltételek hiánya közvetlenül korlátozza az oktatási, egészségügyi, szociális, foglalkoztatási és kulturális szolgáltatások elérését. A VEP ezért a közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztését, telebusz- és rugalmas mobilitási megoldások támogatását, iskolabusz-rendszerek fejlesztését, járdák, gyalogátkelőhelyek, kerékpárutak és közvilágítás korszerűsítését, valamint az akadálymentes közlekedési infrastruktúra bővítését tartja szükségesnek.

A közlekedési és infrastrukturális hiányosságok a hátrányos helyzetű csoportok esetében különösen erős kirekesztő hatással járhatnak. Az idősek számára a ritka járatok és a szolgáltatások központosodása növelheti az elszigetelődés kockázatát; a fogyatékossággal élők számára az akadálymentes közlekedési infrastruktúra hiánya az önálló ügyintézést és részvételt korlátozza; a gyermekek és fiatalok esetében a közlekedési kapcsolatok hiányosságai az oktatási, kulturális és szabadidős programok elérését szűkítik; a mélyszegénységben élők és roma közösségek esetében pedig a munkába járás költségei és nehézségei a gazdasági leszakadást is erősíthetik. A mobilitási fejlesztések ezért nem csupán közlekedési beruházások, hanem esélyteremtő beavatkozások is.

A **bűnmegelőzés**t és a **közbiztonság** javítását szolgáló programok szintén a lakhatási és települési életminőség fontos részét képezik. A közbiztonsági infrastruktúra, a rendészeti jelenlét, a térfigyelő rendszerek, a közvilágítás és a prevenciós programok elérhetősége jelentős területi különbségeket mutat. A kisebb településeken, perifériku térségekben, külterületeken és szegregált lakókörnyezetekben a korlátozott közterületi jelenlét, a hiányos vagy elavult térfigyelő rendszer, a közvilágítás hiányosságai és a szervezett prevenciós programok alacsonyabb elérhetősége gyengítheti a lakosság biztonságérzetét. A VEP ezért a rendőrségi, polgárőrségi és közterület-felügyeleti együttműködések erősítését, a térfigyelő kamerarendszerek korszerűsítését, a közvilágítás fejlesztését, valamint célzott bűnmegelőzési, áldozatsegítő és közösségi biztonsági programok megvalósítását tartja indokoltnak.

A **beavatkozási javaslatok** több, egymást erősítő fejlesztési irányba rendezhetők:

- Elsőként a **lakhatási minőség javítása** jelenik meg: a lakásfelújítások, energetikai korszerűsítések, komfortfokozat-növelés, akadálymentesítés és önkormányzati bérlakásfejlesztés alapvető feltétele a lakhatási szegénység mérséklésének.
- Második fő irány a **közmű- és digitális infrastruktúra fejlesztése**: az ivóvíz-, szennyvíz-, energia- és szélessávú internet-hozzáférés javítása nélkül a külterületi, tanyás és perifériku településrészek szolgáltatási hátrányai fennmaradnak.
- Harmadik irány a **közszolgáltatások és közösségi terek fejlesztése**: a könyvtári, közművelődési, ügyintézési, kereskedelmi és kulturális szolgáltatások megerősítése a települések életminőségét és népességmegtartó képességét is javítja.
- Negyedik irány a **mobilitás és közlekedési hozzáférés javítása**: a közösségi közlekedés, iskolabuszok, telebuszok, tanyagondnoki szolgáltatások, gyalogos- és

kerékpáros infrastruktúra, valamint akadálymentes közlekedési kapcsolatok fejlesztése nélkül az alapvető szolgáltatásokhoz való tényleges hozzáférés nem biztosítható.

- Végül kiemelt **horizontális terület a közbiztonság, közösségi részvétel és partnerség erősítése**: a rendészeti, önkormányzati, civil, szociális, közműszolgáltatói, közlekedési és közösségi szereplők összehangolt munkája nélkül a fejlesztések hatása korlátozott marad.

A VEP lakhatásra, közszolgáltatásokra és infrastruktúrára vonatkozó fejezete is azt jelzi, hogy Bács-Kiskun megyében a területi és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése csak komplex, több ágazatot összekapcsoló beavatkozásokkal érhető el. A fejlesztéseknek egyszerre kell reagálniuk a lakásállomány minőségi problémáira, a megfizethető lakhatás hiányára, az energiaszegénységre, a külterületi és zártkerti infrastruktúra elmaradásaira, a digitális hozzáférés hiányosságaira, a közszolgáltatások térbeli koncentrációjára, a közlekedési akadályokra és a közbiztonsági kockázatokra. A legnagyobb társadalmi hatás azoknál a beavatkozásoknál várható, amelyek a fizikai infrastruktúra fejlesztését szociális, közösségi, foglalkoztatási és digitális felzárkóztatási elemekkel kapcsolják össze, és biztosítják, hogy a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élők, mélyszegénységben élők, roma közösségek és tanyán élők ne csak formálisan, hanem ténylegesen is hozzáférjenek a biztonságos lakhatáshoz, az alapvető közszolgáltatásokhoz és az élhető települési környezethez.

5. Közösségi programok

A VEP közösségi programokra vonatkozó megállapításai alapján Bács-Kiskun megyében a társadalmi befogadást, közösségi részvételt, identitáserősítést és kompetenciafejlesztést szolgáló programokhoz való hozzáférést alapvetően négy, egymással összefüggő tényező határozza meg: a **szolgáltatások területi lefedettségének egyenetlensége**, a **helyi intézményi és civil kapacitások eltérő erőssége**, a **programok projektjellegű és sok esetben nem fenntartható működése**, valamint a **hátrányos helyzetű célcsoportok bevonását nehezítő társadalmi, gazdasági, közlekedési és információs akadályok**. A közösségi és felzárkózási szolgáltatások formálisan több térségben jelen vannak, azonban a hozzáférés intenzitása, rendszeressége és tényleges elérhetősége jelentős különbségeket mutat a megye települései között.

A **közösségi programok** esetében a szolgáltatási hiányok nem minden esetben a teljes ellátatlanságban, hanem sokkal inkább a rendszeresség, az egymásra épülés és a hosszabb távú fenntarthatóság hiányában jelennek meg. Több településen rendelkezésre állnak közösségi, kulturális, sport- vagy szabadidős programok, azonban ezek gyakran alkalmi, rendezvényjellegű vagy projektalapú formában működnek, és kevésbé kapcsolódnak össze a felzárkózást, kompetenciafejlesztést, pályaorientációt vagy munkaerőpiaci érvényesülést támogató szolgáltatásokkal. A VEP ezért a közösségi programokat nem önmagukban, hanem olyan esélyteremtő szolgáltatási út részeként értelmezi, amely a korai gyermekkori támogatástól a fiatalok kompetenciafejlesztésén át a felnőttkori digitális és munkaerőpiaci felzárkózásig képes összekapcsolni a különböző beavatkozásokat.

A **mélyszegénységben élő gyermekek, roma gyermekek és fiatal felnőttek** számára nyújtott szolgáltatások területén a legfontosabb kihívást a korai esélynövelő, közösségi és készségfejlesztő programok hiányos területi lefedettsége jelenti. A természetbeni támogatások és egyes alapvető szociális szolgáltatások több településen elérhetők, ugyanakkor a hosszabb távú felzárkózást segítő programok – így a baba–mama körök, a korai prevenciós közösségi programok, a Biztos Kezdet Gyermekházak, valamint a pénzügyi tudatosságot, kommunikációt és alapkompetenciákat fejlesztő foglalkozások – több járásban csak korlátozottan vagy egyáltalán nem hozzáférhetők. A szolgáltatások jelentős része járásközpontokban

koncentrálódik, ami a kisebb településeken, tanyás térségekben és perifériku elhelyezkedésű lakóhelyeken élő családok számára utazási, költség- és információs akadályokat eredményez.

A VEP ezért a korai intervenció és a közösségi alapú felzárkózás megerősítését kiemelt beavatkozási irányként kezeli. Indokolt a Biztos Kezdet Gyermekházak hálózatának bővítése, a baba–mama közösségek és szülőtámogató programok fejlesztése, valamint a helyben vagy kihelyezett formában működő alacsonyküszöbű kompetenciafejlesztő klubok létrehozása. A hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok esetében különösen fontos, hogy a szolgáltatások ne kizárólag a járásközpontokban legyenek elérhetők, hanem helyi közösségi tereken, család- és gyermekjóléti szolgálatokon, oktatási intézményeken, civil szervezeteken és nemzetiségi önkormányzatokon keresztül is hozzáférhetővé váljanak.

A roma gyermekek és fiatal felnőttek esetében a célzott támogatások területi lefedettsége nem egységes. Egyes településeken jól működő önkormányzati, roma nemzetiségi önkormányzati és civil együttműködések segítik a gyermekek üdültetését, tanulmányi előrehaladását, sport- és kulturális részvételét, más településeken azonban ezek a támogatások csak korlátozottan vannak jelen. A VEP ezért a roma közösségek aktív bevonására, a helyi partnerségek erősítésére, a roma mentorok és közösségi facilitátorok alkalmazására, valamint a tehetséggondozást, sport- és kulturális részvételt támogató programok kiterjesztésére helyezi a hangsúlyt. A személyes kapcsolatokra építő, bizalomerősítő megközelítés növelheti a programokba történő bekapcsolódás esélyét és hosszabb távú eredményességét.

A sajátos nevelési igényű és pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekek számára nyújtott szolgáltatások esetében a megyei ellátórendszer alapvetően működőképes, ugyanakkor erős területi koncentráció jellemzi. A komplex pedagógiai szakszolgálati, gyógypedagógiai, pszichológiai, diagnosztikai és korai fejlesztő szolgáltatások elsősorban járásközpontokhoz kapcsolódnak, míg a kisebb településeken gyakran csak részleges, időszakos vagy kihelyezett ellátás érhető el. Ez különösen azoknál a gyermekeknél jelent problémát, akik számára a rendszeres, hosszú távon fenntartott fejlesztés alapvető feltétele az oktatási és társadalmi előrehaladásnak. A szolgáltatásokhoz való hozzáférést a szakemberhiány, a várakozási idők, a közlekedési nehézségek, a családok információhiánya és a szülői tudatosság eltérő szintje egyaránt befolyásolja.

A beavatkozásoknak ezért a kihelyezett szakszolgálati ellátások bővítésére, a mobil fejlesztő szolgáltatások működtetésére, a helyi fejlesztő napok rendszeressé tételére, valamint a korai felismerést támogató jelzőrendszeri együttműködések erősítésére kell irányulniuk. Különösen fontos a védőnői hálózat, a bölcsődék, óvodák, családsegítő szolgálatok, pedagógiai szakszolgálatok és köznevelési intézmények közötti együttműködés fejlesztése. A mélyszegénységben élő, roma és tanyás térségekben élő családok esetében a szülői mentorálás, családkísérés, közösségi helyszíneken megvalósuló fejlesztés és a komplex fejlesztő napok szervezése segítheti a szolgáltatások tényleges igénybevételét.

Az **ifjúságot célzó tevékenységek** területén a megyei helyzet összességében kedvezőbb képet mutat a közösségi és szabadidős programok alapvető jelenléte szempontjából, ugyanakkor a programok tartalma, mélysége és hosszú távú hatása jelentős eltéréseket mutat. A legfontosabb hiány nem feltétlenül a programok teljes hiánya, hanem az, hogy a közösségi részvételt, a szabadidő hasznos eltöltését és a fiatalok bevonását célzó programok sok esetben nem kapcsolódnak össze a foglalkoztathatóságot, pályaorientációt, vállalkozói készségeket, tehetséggondozást és életpálya-építést támogató szolgáltatásokkal. Ez különösen a hátrányos helyzetű, roma, mélyszegénységben élő és tanyás térségekben élő fiatalok számára jelent kockázatot, mivel esetükben a közösségi programokból a képzési, munkaerőpiaci vagy társadalmi érvényesülési lehetőségek felé vezető átmenetek kevésbé biztosítottak.

A VEP ezért egymásra épülő ifjúsági szolgáltatási rendszer kialakítását javasolja. Ennek része a megyei ifjúsági foglalkoztathatósági és pályaorientációs programcsomag, a helyi vállalkozások, kamarák, oktatási intézmények és fiatalok együttműködésére épülő programok, valamint a közösségi részvételre épülő kompetenciafejlesztő foglalkozások erősítése. Kiemelt figyelmet igényel a 12–18 éves korosztály elérése és helyi közösségekben tartása, mivel a középiskolai tanulmányok megkezdésével sok fiatal kapcsolata meglazul saját települési közösségével. Az ifjúsági klubok, kortárs közösségek, helyi mentorprogramok, önkéntes tevékenységek és közösségi terek fejlesztése hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok ne csupán alkalmi résztvevői, hanem aktív alakítói legyenek a helyi közösségi életnek.

A **helyi kulturális közösségfejlesztési folyamatok** területén a szolgáltatások megyei szinten jelen vannak, ugyanakkor a programok rendszeressége, szervezettsége, minősége és fenntarthatósága településenként eltérő. A kisebb településeken a közösségi élet működése gyakran néhány kulcsszereplő – közművelődési szakember, civil vezető, pedagógus vagy önkormányzati munkatárs – személyes elkötelezettségén alapul, ami sérülékennyé teszi a folyamatokat. A nagyobb városi rendezvények elszívó hatása, a pályázati forrásoktól való függés, a növekvő rendezvényszervezési költségek és a korlátozott humánerőforrás-kapacitás tovább erősíti a kisebb települések hátrányát.

A beavatkozások célja ezért a már működő közösségi folyamatok stabilizálása, a helyi közösségszervezői kapacitások megerősítése, valamint a projektjellegű működés helyett hosszabb távon tervezhető közösségfejlesztési folyamatok kialakítása. Fontos a közművelődési szakemberek, közösségszervezők, önkéntesek és civil szereplők képzése, mentorálása és hálózatos együttműködésének támogatása. A térségi együttműködések, közös rendezvények, kulturális programok és szakmai műhelyek nemcsak az erőforrások hatékonyabb kihasználását, hanem a települések közötti kapcsolatok és a térségi identitás erősítését is szolgálják.

A **hátrányos helyzetű csoportok közösségi részvételét** külön akadályok nehezítik. A gyermekek esetében a helyi közösségi életbe való korai bevonás, az idősek esetében a generációk közötti kapcsolatok tudatos fejlesztése, a nők esetében a családi és munkahelyi kötelezettségekhez igazodó részvételi lehetőségek, a fogyatékossággal élő személyek esetében a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, a mélyszegénységben élők esetében a személyes megszólítás és mentorálás, a roma közösségek esetében pedig a partnerségen alapuló közösségfejlesztés jelenthet megfelelő beavatkozási irányt. A tanyán élők számára a földrajzi távolság és a közlekedési nehézségek miatt különösen fontosak a helybe vitt programok, a külterületi rendezvények és a tanyagondnoki hálózat közösségszervező szerepének erősítése.

A **megyei és térségi identitás erősítését, valamint a térségfejlesztési együttműködéseket szolgáló programok** alapvetően jelen vannak a megyében, azonban sok esetben eseményjellegűek, és nem épülnek hosszabb távú közösségfejlesztési folyamattá. A helyi értékek, hagyományok, történetek és kulturális örökség tudatos feldolgozása, valamint a több települést összekapcsoló identitáselemekre épülő programstruktúrák erősíthetik a közösségi kötődést, a települési identitást és a térségi együttműködéseket. A VEP ezért a megyei identitásfejlesztési programstruktúra kialakítását, a helyi emlékezetprogramok, értékfeltáró események, helytörténeti beszélgetések, közösségi fórumok és településközi programok támogatását tartja szükségesnek.

A **roma nők foglalkoztatását elősegítő felzárkózási programok** területén a szolgáltatási hiányok különösen erősek. A programok települési szintű elérhetősége rendkívül alacsony, több járásban sem teljes, sem részleges helyi programjelenlét nem azonosítható. A hozzáférési hiányok hátterében nemcsak a szolgáltatások alacsony száma áll, hanem az is, hogy a korábbi kezdeményezések jelentős része projektjelleggel működött, és forráshiány miatt nem épült be tartósan a helyi szolgáltatási struktúrába. A roma nők foglalkoztatási felzárkózását egyszerre

nehezíti az alacsony iskolai végzettség, a tartós inaktivitás, a gyermekfelügyelet hiánya, a közlekedési akadályok, az önbizalomhiány, az adminisztratív és digitális kompetenciahiány, valamint a helyi támogató szolgáltatások gyengesége.

A VEP ezért olyan komplex felzárkóztatási programokat javasol, amelyek nem kizárólag képzést kínálnak, hanem a foglalkoztatási integráció teljes belépési útját támogatják. Ennek része a személyes mentorálás, az önbizalom- és motivációerősítés, az alapkompetencia- és digitális készségfejlesztés, a gyermekfelügyeleti és mobilitási akadályok enyhítése, az ügyintézési segítségnyújtás, valamint a munkáltatói kapcsolatok erősítése. Kiemelten fontos a helyben vagy kihelyezett formában elérhető programok szervezése azokban a járásokban, ahol jelenleg nincs tényleges helyi hozzáférés. A női mentorhálózat, a roma közösségi szereplők bevonása, a fokozatos munkaerőpiaci belépés támogatása és a programok hosszú távú fenntartási modelljének kialakítása elengedhetetlen a tartós hatás eléréséhez.

A **digitális kompetenciafejlesztés** a társadalmi részvétel, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a munkaerőpiaci alkalmazkodóképesség egyik meghatározó feltétele. A megyei helyzetkép alapján a digitális kompetenciafejlesztési szolgáltatások elsősorban városi, járásközponti vagy intézményi kapacitásokhoz kötődnek, miközben számos településen csak részben vagy kizárólag más településen érhetők el. A digitális alapkészségek hiánya különösen az idősek, alacsony iskolai végzettségűek, inaktívak, mélyszegénységben élők, roma közösségek, fogyatékossággal élő személyek, kistelepülési és tanyás térségekben élők számára jelent társadalmi hátrányt. E célcsoportok esetében a digitális kompetenciahiány gyakran eszközhiánnyal, internet-hozzáférési problémákkal, alacsony önbizalommal, ügyintézési nehézségekkel és mobilitási akadályokkal kapcsolódik össze.

A VEP ezért a digitális kompetenciafejlesztést nem önálló technológiai kérdésként, hanem esélyteremtési és szolgáltatáshoz való hozzáférési feltételként kezeli. Szükséges a helyi, személyes, kísért és rendszeres digitális kompetenciafejlesztési lehetőségek kialakítása, különösen azokban a járásokban és településeken, ahol jelenleg csak eseti vagy más településen elérhető szolgáltatások működnek. A fejlesztéseknek ki kell terjedniük az online ügyintézésre, az információbiztonságra, a digitális csalások felismerésére, a biztonságos internethasználatra, valamint a közszolgáltatások digitális elérésének támogatására. Különösen fontos a könyvtárak, közösségi terek, családsegítő szolgálatok, civil szervezetek és helyi intézmények bevonása, továbbá a gyermekek, idősek, nők, fogyatékossággal élő személyek, mélyszegénységben élők, roma közösségek és tanyán élők élethelyzetéhez igazodó programformák kialakítása.

A **beavatkozási javaslatok** több, egymást erősítő fejlesztési irányba rendezhetők:

- Elsőként a **területi hozzáférés javítása** jelenik meg: a kihelyezett, mobil és helyben elérhető programok, a tanyagondnoki hálózat, a helyi közösségi terek és a településközi együttműködések szerepe meghatározó a kisebb településeken és külterületeken élők elérésében.
- Második fő irány a **közösségi és civil kapacitások megerősítése**: a közösségszervezők, önkéntesek, ifjúsági szakemberek, mentorok, közművelődési szakemberek és civil szervezetek képzése, hálózatosodása és szakmai támogatása nélkül a programok fenntarthatósága korlátozott marad.
- Harmadik irány az **egymásra épülő szolgáltatási utak kialakítása**: a közösségi programokat össze kell kapcsolni a kompetenciafejlesztéssel, pályaorientációval, tehetséggondozással, digitális felzárkóztatással és munkaerőpiaci felkészítéssel.
- Negyedik irány a **célcsoport-specifikus bevonás**: a hátrányos helyzetű gyermekek, roma közösségek, roma nők, fogyatékossággal élő személyek, idősek, nők, mélyszegénységben élők és tanyán élők esetében eltérő akadályokhoz igazodó, személyes és bizalmi alapú módszerek szükségesek.

- Kiemelt **horizontális terület a programok fenntarthatóságának biztosítása**, mivel a projektjellegű működés csak akkor hoz tartós eredményt, ha helyi kapacitásépítéssel, intézményi beágyazással és hosszú távú partnerségi modellekkel párosul.
- A fenntarthatóság biztosítása szempontjából kiemelt jelentőségű, hogy **a fejlesztések ne kizárólag a projektidőszakra korlátozódjanak**. A korábbi tapasztalatok azt mutatják, hogy számos eredményes kezdeményezés a projektidőszak lezárását követően megszűnt, így a kialakított helyi kapcsolatok, mentorhálózatok és közösségi együttműködések sem tudtak tartósan fennmaradni. Ennek elkerülése érdekében **indokolt olyan működési modellek kialakítása, amelyekben a projektalapú fejlesztésekhez már a megvalósítás során kapcsolódik a helyi kapacitásépítés**, az intézményi együttműködések megerősítése, a partnerségi hálózatok fejlesztése és a hosszú távú fenntartás tudatos tervezése.

A VEP közösségi programokra vonatkozó fejezete azt jelzi, hogy Bács-Kiskun megyében a közösségi részvétel, társadalmi befogadás, identitáserősítés és kompetenciafejlesztés területén számos meglévő kezdeményezésre lehet építeni, ugyanakkor a szolgáltatások területi hozzáférhetősége, rendszeressége és fenntarthatósága jelentős fejlesztést igényel. A legnagyobb társadalmi hatás azoknál a beavatkozásoknál várható, amelyek a programokat közelebb viszik az érintettekhez, megerősítik a helyi közösségi és civil kapacitásokat, biztosítják a hátrányos helyzetű célcsoportok aktív bevonását, és a közösségi részvételt összekapcsolják a készségfejlesztéssel, digitális felzárkóztatással, pályaorientációval és munkaerőpiaci integrációval. A javasolt fejlesztések célja, hogy a gyermekek, fiatalok, roma közösségek, roma nők, idősek, nők, fogyatékossággal élő személyek, mélyszegénységben élők és tanyán élők ne csak alkalmi programokhoz, hanem rendszeres, egymásra épülő és ténylegesen hozzáférhető közösségi és felzárkózási szolgáltatásokhoz kapcsolódhassanak.

6. Horizontális szempontok

A VEP a SZÚT-ban feltárt szolgáltatási hiányokat olyan beavatkozási irányokká rendezi, amelyek a későbbi helyi és térségi projektek, valamint intézményi fejlesztések szakmai megalapozását szolgálhatják. Ezekben a hátrányos helyzetű célcsoportok tényleges elérése és támogatása sok esetben nem valósítható meg kizárólag az elsődleges célcsoport közvetlen bevonásával. Számos beavatkozás eredményessége attól függ, hogy az érintettek családi, gondozói, intézményi, szakmai és közösségi környezete mennyiben képes támogatni a szolgáltatáshoz jutást, a programban való részvételt és a fejlesztések tartós hasznosulását. Ezért a VEP-ben megjelenő intézkedések esetében indokolt a közvetett és támogató célcsoportok bevonásának szakmai elismerése. Ide tartozhatnak különösen a hozzátartozók, kísérők, gondozók, pedagógusok, nevelő-oktató munkát segítő szakemberek, szociális és egészségügyi szakemberek, ifjúsági szakemberek, közösségszervezők, civil és egyházi szereplők, roma mentorok és helyi közösségi szereplők. A foglalkoztathatóságot, képzést, pályaorientációt, vállalkozói kompetenciákat vagy munkaerőpiaci integrációt célzó beavatkozások esetében emellett indokolt a munkáltatók, a gazdasági kamarák, az ágazati szakmai és vállalkozói érdekképviseletek, valamint a munkahelyi mentorok bevonása is. E beavatkozások tervezése és értékelése során a célcsoporti szükségleteket a dokumentált munkáltatói igényekkel és a helyi gazdaság foglalkoztatási lehetőségeivel össze kell hangolni.

Ez a megközelítés különösen fontos azoknál a programoknál, amelyek fogyatékossággal élő személyeket, demenciával élő időseket, sajátos nevelési igényű vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermekeket, mélyszegénységben élő családokat, roma közösségeket, tanyán élőket vagy krízishelyzetben lévő nőket és gyermekeket céloznak. E célcsoportok esetében a szolgáltatáshoz jutás, a fejlesztésben való részvétel vagy a szemléletformálás gyakran csak

akkor lehet eredményes, ha a programok a családtagokra, gondozókra, kísérőkre, pedagógusokra és más segítő szereplőkre is kiterjednek. E szereplők bevonása nem az elsődleges célcsoport támogatását helyettesíti, hanem annak hatékonyságát, biztonságát és fenntarthatóságát erősíti.

A közösségi, kulturális, sport-, bűnmegelőzési, közlekedésbiztonsági, egészségfejlesztési és szemléletformáló programok esetében szintén indokolt a nyitottabb, családi és közösségi részvételi logika alkalmazása. E programok hatása gyakran éppen abból fakad, hogy különböző életkorú, társadalmi helyzetű és szerepű résztvevőket kapcsolnak össze, ezáltal erősítve a közösségi kohéziót, a bizalomépítést és a társadalmi befogadást. A VEP ezért szakmailag megalapozottnak tekinti azokat a beavatkozásokat, amelyek a hátrányos helyzetű célcsoportok elérése mellett a velük kapcsolatban álló családtagokat, kísérőket és helyi közösségi szereplőket is bevonják. A VEP-re épülő fejlesztések tervezése során célszerű különbséget tenni az elsődleges célcsoportokra közvetlenül irányuló beavatkozások, az őket támogató szakemberek és hozzátartozók felkészítését célzó beavatkozások, valamint a közösségi befogadást és szemléletformálást szolgáló, szélesebb részvételű programok között. E három beavatkozási típus eltérő szakmai és adminisztratív logikát igényel, ugyanakkor egymást erősíti.

A VEP olyan fejlesztési és hivatkozási keretet kíván biztosítani, amely a hátrányos helyzetű célcsoportok közvetlen támogatása mellett figyelembe veszi az őket körülvevő családi, intézményi, szakmai és közösségi kapcsolatrendszert is. Az itt megfogalmazott horizontális szempontok célja, hogy a későbbi fejlesztések ne csupán formálisan illeszkedjenek az esélyteremtési célokhoz, hanem ténylegesen is alkalmasak legyenek a szolgáltatási hiányok mérséklésére, a hozzáférési akadályok csökkentésére, a célcsoportok életszerű elérésére és a helyi közösségek megerősítésére.

A VEP ehhez olyan beavatkozási keretet rögzít, amely a SZÚT-ban feltárt hiányokat a helyi és térségi szükségletekhez illeszkedő fejlesztési irányokká fordítja le. A dokumentumban megfogalmazott javaslatok megvalósítása hozzájárulhat ahhoz, hogy Bács-Kiskun megyében a szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi és társadalmi egyenlőtlenségei mérséklődjenek, a hátrányos helyzetű csoportok támogatása célzottabbá váljon, és a megye településein élők számára erősebb, összehangoltabb és fenntarthatóbb szolgáltatási környezet alakuljon ki.

IV. Partnerségi lépések

A SZÚT és a VEP kidolgozása során alapvető cél – összhangban a Bács-Kiskun Vármegyei Partnerségi Programban[13] lefektetett elvekkel – az érintett társadalmi csoportok, közösségek és érdekeltek bevonása azért, hogy a különböző nézőpontok, igények és érdekek széles körben megjelenjenek a szolgáltatási hiányok feltárása és az azok kezelését támogató javaslatok megfogalmazása során. A bevonás eszközeiként értelmezhető a lakossági kérdőíves felmérés, a Vármegyei Felzárkózási Fórumok és a Tematikus Munkacsoportülések során zajló diskurzus, a helyi szereplők egyéni és csoportos interjúk keretében való megszólaltatása, valamint a SZÚT ismeretében a VEP-hez kapcsolódó fejlesztési igények, beavatkozási javaslatok helyi szereplők általi előzetes megosztása.

A dokumentumok véleményezésének, társadalmasításának és elfogadásának menete az alábbi lépésekből áll:

[13] Bács-Kiskun Vármegyei Területfejlesztési és Partnerségi Terv és a Területfejlesztési Program Végrehajtására vonatkozó Partnerségi Program

1.**Kidolgozás** – A lakosság, illetve az egyes tématerületek vagy kiemelt célcsoportok szempontjából releváns szervezetek, érdekképviseletek és szakemberek széles körű megkérdezésén alapulva készült el a dokumentumok tervezete.

2.**Társadalmasítás** – A VEP dokumentum társadalmi egyeztetésének célja, hogy a lehető legszélesebb körben gyűjtse össze a lakosság, a helyi közösségek, a szakmai és civil szervezetek, valamint az érintett érdekképviseleti szervek észrevételeit és javaslatait. A társadalmasítás során a dokumentum teljes terjedelmében közzétételre kerül a megyei önkormányzat honlapján, továbbá megküldésre kerül az előzetesen egyeztetett, releváns partnerszervezetek részére. Ez lehetővé teszi, hogy a különböző társadalmi csoportok képviselői, a szakmai szereplők és a civil közösségek saját szempontjaikat és tapasztalataikat is érvényesíthessék a véleményezés során. A megalapozott észrevételek beépítésre kerülnek a dokumentumba, miközben a be nem építhetők külön kerülnek rögzítésre és indoklással ellátva dokumentálásra. Ez a folyamat biztosítja az átláthatóságot, valamint a társadalmi egyeztetés valóban érdemi tartalommal járul hozzá a dokumentum véglegesítéséhez.

3.**Vármegyei Felzárkózási Fórum általi elfogadás** – Az így kiegészítésre és pontosításra kerülő dokumentum érkezik a Vármegyei Felzárkózási Fórum elé, amely az összesített társadalmi visszajelzések és a beépített módosítások alapján tárgyalja és fogadja el az anyagot.

4.**Vármegyei Közgyűlés általi elfogadás** – A véglegesített és már Felzárkózási Fórum által elfogadott dokumentum a Vármegyei Közgyűlés elé kerül, amely döntést hoz az elfogadásáról.

5. **Közzététel** – Az elfogadott dokumentumok a megye honlapján nyilvánosan elérhetővé válnak.

A SZÚT és VEP dokumentumok véleményezésének és elfogadásának ütemezése		
Tevékenység	**Kezdődátum**	**Záródátum**
SZÚT társadalmasítása	2026.03.16	2026.03.31
SZÚT-hoz kapcsolódó módosítási igények átvezetése	2026.04.01	2026.04.08
SZÚT Felzárkózási Fórum általi elfogadása	2026.04.30	
SZÚT Vármegyei Közgyűlés általi elfogadása	2026.06.26	
VEP társadalmasítása	2026.08.01	2026.08.16
VEP-hez kapcsolódó esetleges módosítási igények átvezetése	2026.08.17	2026.08.28
VEP elfogadtatása a Felzárkózási Fórummal	2026.09.04	2026.09.11
VEP-hez kapcsolódó esetleges módosítási igények átvezetése	2026.09.11	2026.09.16
VEP Vármegyei Közgyűlés általi elfogadása	2026.09.17	2026.09.25

A SZÚT és VEP dokumentumok elkészítéséhez kapcsolódó Felzárkózási Fórumokról, valamint Tematikus Munkacsoportülésekről publikált **sajtómegjelenések** a következők:

Felzárkózási Fórum alakuló ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/bacs-kiskun-jo-itt-lenni

Tematikus Munkacsoport I. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/bacs-kiskun-jo-itt-lenni-fokuszban-a-hatranyos-helyzetu-csoportok

Tematikus Munkacsoport II. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/masodik-alkalommal-ulesezett-bacs-kiskun-varmegyei-felzarkozasi-forum-tematikus-munkacsoportja

Felzárkózási Fórum II. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/uj-tagokkal-bovult-a-felzarkozasi-forum

Tematikus Munkacsoport III. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/hatranyos-helyzetu-csoportok-fokuszban-a-nok

Tematikus Munkacsoport IV. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/fokuszban-a-tanyan-elok

Felzárkózási Fórum III. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/varmegyei-felzarkozasi-forum-a-cel-a-kozszolgaltatasok-fejlesztese

Tematikus Munkacsoport V. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/bacs-kiskun-jo-itt-lenni-fokuszban-a-romak-felzarkozasa

Felzárkózási Fórum IV. ülés: Negyedik alkalommal ülésezett a Bács-Kiskun Vármegyei Felzárkózási Fórum - Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata

Tematikus Munkacsoport VI. ülés: Bács-Kiskun, jó itt lenni! Hátrányos helyzetű csoportok: fókuszban a fogyatékossággal élők - Bács-Kiskun Vármegye Önkormányzata

Tematikus Munkacsoport VII. ülés: https://www.bacskiskun.hu/hirek/felzarkozo-bacs-kiskun-fokuszban-a-melyszegenysegben-elok-es-az-idosek